

SUTHIPARITHAT JOURNAL

วารสารสุทธิปริทัศน์

ปีที่ 34 ฉบับที่ 109 มกราคม - มีนาคม 2563

[THAI - JOURNAL CITATION INDEX CENTRE: TCI 2]

ISSN 0857-2690

VOL 34 NO.109 January - March 2020

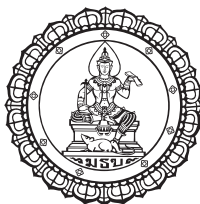

dpujournal@dpu.ac.th

[/suthiparithat](#) www.dpu.ac.th/dpuc/journal

วารสารสุทธิปริทัศน์

SUTHIPARITHAT JOURNAL

ปีที่ ๓๔ ฉบับที่ ๑๐๙ มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๓
Volume 34 Number 109 January - March 2020
ISSN 0857-2690

<http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal>

วารสารสุทธิปริทัศน์ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) เป็นวารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนี
การอ้างอิงวารสารไทย กลุ่มที่ 2 (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI 2)
ประกาศ ณ วันที่ 10 มกราคม 2563

เจ้าของ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 โทร. 02-954-7300 (อัตโนมัติ 30 หมายเลข) ต่อ 361 Dhurakij Pundit University 110/1-4 Prachachuen Road Laksi, Bangkok 10210 Telephone 02-954-7300 (Automatic 30 Number) # 361	
คณะที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ รองศาสตราจารย์ ดร.นิตย เพ็ชรรัช ดร.พัทธนันท์ เพชรเชิดชู คณบดีทุกคณะ/วิทยาลัย	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลีลา เตีย่งสูงเนิน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
กองบรรณาธิการบุคคลภายนอก	ศาสตราจารย์ ดร.ทวีป ศิริศรี ศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา วิบูลย์เศรษฐ์ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทิพย์ ศาสตร์ระวี รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญา ลินทรตน์ศิริกุล รองศาสตราจารย์ ศิริชัย พงษ์วิชัย รองศาสตราจารย์ ยุทธนา ธรรมเจริญ รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อรุณมานะกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรณ แสงสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรกิตติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ จงวิไลเกษม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรา คมะสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัลลภา ปิตินันต์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ เข้มทอง ดร.ลินดา ตีรวรรณไชย ดร.พัฒนวิทย์ บุญนา ดร.สุนทรี เหล่าพันธ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กองบรรณาธิการบุคคลภายใน	รองศาสตราจารย์ ดร.ธิดา จิตรนอมรัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิกุล รองศาสตราจารย์ ดร.นิตย เพ็ชรรัช รองศาสตราจารย์ พันิจ ทิพย์มณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันวร จະນู ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิลา พงศ์ย์หล้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิวัตรณ์ เมฆบัณฑิตกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทันทกานต์ ดวงรัตน์ ดร.พัทธนันท์ เพชรเชิดชู ดร.ศิริเดช คำสุพรหม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
กองการจัดกร (การเงินและสมาชิก) ออกแบบรูปเล่ม-จัดหน้า กำหนดออก จัดจำหน่าย พิมพ์ที่	เปรมวดี กระตุกขัย มนสิชา กรตนวม ราย 3 เดือน ฉบับละ 550 บาท มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต E-mail : dpujournal@dpu.ac.th โทร. 02-954-7300 ต่อ 646, 636 โทร. 02-954-7300 ต่อ 277

ทัศนะข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏในวารสารสุทธิปริทัศน์ เป็นทัศนะวิจารณ์อิสระทางคณะผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับทัศนะ
ข้อคิดเห็นเหล่านั้นแต่ประการใด ลิขสิทธิ์บทความของผู้เขียนและวารสารสุทธิปริทัศน์ และได้รับการสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย
The View Expressed in each Article are Solely those of Author(s).

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.ทวีป ศิริศรีสมิ
ศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทิพย์ ศาสตร์ระจี้
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญจนา ลิขิตรัตนศิริกุล
รองศาสตราจารย์ ยุทธนา ธรรมเจริญ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อรุณมานะกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.ปริยา วิบูลย์เศรษฐ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ชำดีไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวัติ บุญลือ
รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุดสังข์
รองศาสตราจารย์ ศิริพร ลัจจานนท์
รองศาสตราจารย์ วิรัช สงวนวงศ์วาน
รองศาสตราจารย์ ศิริชัย พงษ์วิชัย
รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรหม ช่มงาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ศิริประกอบ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุดาว เลิศวิสุทิไพบูลย์
รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์ ปานมณี
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรณ แสงสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรกิตติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ จงวิไลเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรุณา ไบโลวิส
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภา ภาะสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัลลภา ปิตินันต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริย์ เข้มทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภวัฒน์ พุกเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณรพี บานชื่นวิจิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธพล วิเชียรอินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แนวดา เตชาทวิวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทน์ ศุภศิริพงษ์ชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไสว พักขาว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนกศักดิ์ สายจำปา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาฝน ไส้ตระกูล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ จงวิไลเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวารี นามวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐชานนท์ โกมลพุดพิงค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลอย สืบวิเศษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คม คัมภีรานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงคินี จันทร์จรัส
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุลย์จิรา ชีรเวทย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อสมมา คัมภีรานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานดา บุญโสธรสถิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรศุทธิ ขอฟ่วงกลาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิตศร เทอดเผ่าพงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศกร ไชยพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ต่อพงศ์ กิตติยานพงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบา สิทธิการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรรถพล อนันตวรสกุล
Asst.Prof.Dr. Harald A. Kraus
ดร.มล ภูมทลรัตน์ ทวีวงศ์
ดร.ทวีศักดิ์ ฤกษ์เจริญ
ดร.ประสิทธิ์ เขียวศรี
ดร.พัฒนวิทย์ บุญนาค
ดร.มานิต บุญประเสริฐ
ดร.วินัย หอมสมบัติ
ดร.ลัดยพงษ์ ลัจจเดชะ

มหาวิทยาลัยศิลปากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยสยาม
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทระเกษม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
สมาคมทรัพย์สินทางปัญญาแห่งประเทศไทย

บทความวิจัย :

การกำกับดูแลกิจการ ผลการดำเนินงานและมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI CORPORATE GOVERNANCE, FIRM PERFORMANCE AND MARKET VALUE: LISTED FIRMS IN THAILAND (MAI) <i>เพ็ญจันทร์ แสงอาวุธ, พัทธนันท์ เพชรเชิดชู, ศิริเดช คำสุพรหม</i> <i>Penjan Seangarvut, Pattanant Prakobsaeng, Siridech Kumsuprom</i>	1
การนำหลักกฎหมายทั่วไปมาพิจารณาตีพิพากษาเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง: ศึกษากรณีหลักสุจริต ในสัญญาสัมปทาน และสัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค THE APPLICATION OF GENERAL PRINCIPLES OF LAWS IN ADMINISTRATIVE PROCEEDING CONCERNING ADMINISTRATIVE CONTRACTS: THE CASE STUDY OF THE GOOD FAITH PRINCIPLE APPLIES TO CONCESSIONS CONTRACTS AND PUBLICITY UTILITY CONTRACTS. <i>นิรัชรา พงศ์อาจารย์</i> <i>Niratchara Pongajarn</i>	17
การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระหว่างสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิก แบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น COMPARISON IN STUDENT LEARNING ACHIEVEMENT BETWEEN USING STATIC INFOGRAPHICS AND MOTION INFOGRAPHICS TECHNIQUES IN SUBJECT BUDDHIST DAYS FOR MIDDLE SCHOOL STUDENTS <i>นภัสวันต์ ปิ่นแก้ว, วัตสาดรี ดิถียนต์</i> <i>Naphatsawan Pinkaew, Watsatree Diteeyont</i>	33
การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมีนทัศน์การเรียนรู้ เคมีแลทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาตอนปลาย THE DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON ACTIVE LEARNING TO ENHANCE CHEMISTRY LEARNING AND CRITICAL THINKING SKILLS CONCEPT OF UPPER SECONDARY STUDENTS <i>ศรียภา เจริญยศ, มาเรียม นิลพันธุ์, มารุต พัมผล</i> <i>Sripaka Charoenyot, Maream Nillapun, Marut Patphol</i>	46
การพัฒนาแบบจำลองสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง THE ADMINISTRATORS COMPETENCY DEVELOPMENT MODEL OF ACADAMIC UNDER THE OFFICE OF THE SPECIAL EDUCATION ADMINISTRATION TO BE THE HIGH PERFORMANCE ORGANIZATION <i>ฤทธิชา บัวศิริ, เด่น ชะเนติยั้ง</i> <i>Riticha Buasiri, Den Chanetiyoung</i>	58
การยอมรับและการบังคับตามคำชี้ขาดทางการค้าพาณิชย์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ACCEPTANCE AND ENFORCEMENT OF INTERNATIONAL TRIBUNAL VERDICT WITHIN ASEAN COUNTRIES <i>สมชาย รัตนชื้อสกุล, ธาณี วรรณทรัพย์, อัจฉริยา ชูตินันท์,</i> <i>ชวจารี เรียวแรงกุล, จิรวุฒิ ลิปิพันธ์</i> <i>Somchai Ratanachuesakul, Thanee Vorapatr, Achareeya Chutinan,</i> <i>Chavajaree Riewraengkusol, Jirawut Lipipun</i>	72

สารบัญ Contents

การวิเคราะห์ตลาดที่ดิน ค่าธรรมเนียมโอนที่ดิน และมาตรการแทรกแซงของรัฐบาล LAND MARKET, FEE FROM LAND TRANSFER AND GOVERNMENT INTERVENTION ANALYSIS ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, ศิริพร สัจจานันท์, พิชิต รัชตพิบูลภาพ Direk Patmasirawat, Siriporn Sajjanand, Pichit Ratchatapibhunphob	88
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS OF TRANSFORMATION LEADERSHIP OF EMPLOYEES IN SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES (MANUFACTURING) IN LOWER NORTHEASTERN REGION 2 มาลินี ศรีเมตรี Malinee Srimaitree	97
การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์: กรณีศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ FACTOR ANALYSIS OF COMPETENCIES OF CREATIVE ART RESEARCH: A CASE STUDY OF UNDERGRADUATES AT BUNDITPATANASILPA INSTITUTE กฤษณะ สายสุนีย์, สุวิมล กฤษณะหาสน์, ฉันทนา เอี่ยมสกุล Kritsana Saisunee, Suwimon Kritkharuehart, Chantana leamsakul	110
การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจ ใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวน THE EFFECT OF DIGITAL INTEGRATED MARKETING COMMUNICATION ON SICHUAN CONSUMERS' DECISION TO USE WECHAT APPLICATION Meng Luo, จริญญา ปานเจริญ Charunya Parncharoen	122
ความรับผิดชอบต่อสังคมของชุมชนกลุ่มอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ขวดแก้วไทย CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF THAILAND'S GLASS CONTAINER MANUFACTURER GROUP สยาม เศรษฐบุตร์, พิศมัย จารุจิตติพันธ์ Sayam Sethaputra, Pisamai Jarujittipant	134
ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) THE RELATIONSHIP BETWEEN GOOD CORPORATE GOVERNANCE AND PERFORMANCE OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND (SET 100) นิตยา ทัดเทียม, พิมพ์า พรหมมา Nittaya Tadtiam, Pimpisa Promma	150
ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในแนวตั้งกับความผูกพันของพนักงานต่อการ RELATIONSHIP BETWEEN VERTICAL COMMUNICATION PATTERN AND EMPLOYEES ENGAGEMENT พรพรหม ช่มงาม Pornprom Chomngam	162
ความสำเร็จของระบบสารสนเทศที่มีผลต่อพฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง (Mobile Banking) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร INFORMATION SYSTEM SUCCESS MODEL ON PAYMENT BEHAVIOR VIA MOBILE BANKING OF CONSUMERS IN BANGKOK สรวิทย์ ตั้งปัทมชาติ, จริญญา ปานเจริญ Sarawan Tangpatthamachart, Charunya Parncharoen	173

สารบัญ Contents

คุณค่าของนิติวิทยาศาสตร์ในพระคัมภีร์ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่รายงานต่อสภาวิชาชีพบัญชี VALUE OF FORENSIC ACCOUNTING IN THE VIEW OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANT REPORTING TO FEDERATION OF ACCOUNTING PROFESSIONS ศจีรัตน์ เมธีสุวภาพ Sajeerat Metheesuwapab	186
ทักษะการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะของผู้สอบบัญชี รับอนุญาตในการปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) THE ACCEPTANCE AND CONTINUANCE OF CLIENT RELATIONSHIPS AND SPECIFIC ENGAGEMENTS SKILL OF CPA's ABILITY TO COMPLY WITH THAI STANDARD ON QUALITY CONTROL (TSQC1) เพ็ญธิดา พงษ์ธานี Pentida Pongtane	202
บริบทที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานขององค์กร ในธุรกิจที่พำนักสำหรับนักท่องเที่ยวในประเทศไทย THE INFLUENCING CONTEXTS OF ORGANIZATIONAL IMPLEMENTATION STRATEGY TOWARD ACCOMMODATION BUSINESS IN THAILAND ธฤตวัน เจริญพร, ภูมิพัฒน์ มิ่งมัลลย์รักษ์, ศิริเดช คำสุพรหม Tarittawan Chareanporn, Phoommhiphat Mingmalairaks, Siridech Kumsuprom	216
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี THE DETERMINANTS OF AUDIT FEES วฤตดา พิพัฒน์กุล, พัชรนันท์ เพชรเชิดชู, ศิริเดช คำสุพรหม Waridda Piphatanakul, Pattanant Petchchedchoo, Siridech Kumsuprom	230
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาด้านจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล THE INFLUENCE FACTORS ON TELEVISION MEDIA ETHICS PROBLEM IN DIGITAL AGE ภาณุพงษ์ ทินกร, พรพรหม ชมงาม Panupong Tinnakorn, Pornprom Chomngam	245
ผลกระทบของการตัดสินใจทางการเงินต่อมูลค่าตลาดของบริษัทจดทะเบียนไทยในดัชนี SET CLMV Exposure (SETCLMV) THE EFFECTS OF FINANCIAL DECISIONS ON MARKET VALUE OF THAI LISTED COMPANIES IN THE SET CLMV EXPOSURE INDEX (SETCLMV) ธนิดา จิตร์นอมรัตน์ Thanida Chitnomrath	257
อิทธิพลขององค์ประกอบสื่อผสมในการสร้างความชื่นชอบในตราสินค้าสำหรับกระเป๋าถือยี่ห้อ ต่างประเทศในประเทศพม่า THE INFLUENCE OF MEDIA MIX ELEMENTS ON BUILDING BRAND PREFERENCE FOR FOREIGN HANDBAG BRANDS IN MYANMAR นาน ลิน ลิน ทูน, สุนิดา ปิริยะภาดา Nan Lin Lin Tun, Sunida Piriypada	270

หนังสือแนะนำ :

ชื่อหนังสือแนะนำ : จนกว่าจะถึงกาลปาวสาน: Until the End of Time: Mind, Matter, and Our Search for Meaning in an Evolving Universe ภคพร อัมมัตย์มณี ชุ่มอินทรจักร์ Pakaporn Ammatmanee Chumintarajak	283

บทบรรณาธิการ

สวัสดีท่านผู้อ่านและผู้เขียนบทความทุกท่าน ขอต้อนรับเข้าสู่วารสารสุทธิปริทัศน์ ปีที่ 34 ฉบับที่ 109 เดือน มกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2563 ในฉบับนี้เราได้ตีพิมพ์บทความวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 21 บทความ เป็นภาษาอังกฤษจำนวน 3 บทความ โดยเป็นการนำเสนอองค์ความรู้จากหลากหลายสาขาวิชาเช่นเดิม อาทิ การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์และการกำกับดูแลกิจการ เทคโนโลยีการสอน และสื่อการสอน การบริหารการศึกษา กฎหมายทั่วไป กฎหมายการค้าระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การสื่อสารการตลาด จรรยาบรรณสื่อยุคดิจิทัล เป็นต้น

หนังสือที่น่าสนใจในฉบับนี้ คือ จนกว่าจะถึงกาลปาวสาน: Until the End of Time: Mind, Matter, and Our Search for Meaning in an Evolving Universe ประพันธ์โดย ศาสตราจารย์ไบรอัน กรีน (Brian Greene) นักฟิสิกส์และคณิตศาสตร์ระดับโลก แนะนำโดย อาจารย์ ภคพร อำนวยมณี ชุมอินทร์จักร์ ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้และหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งกล่าวถึงการสำรวจและเข้าถึงความมหัศจรรย์ในการดำรงอยู่ของมนุษย์ ด้วยความหลากหลายของวิทยาศาสตร์ที่พิสูจน์ได้และกำลังรอการพิสูจน์ รวมทั้งด้านศาสนา ความเชื่อ และความคงอยู่ของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนถึงวันตายที่เป็นจุดจบของจักรวาลหนึ่งของตัวเรา จึงเป็นหนังสือที่น่าสนใจอีกเรื่องที่วารสารฯขอแนะนำ

พร้อมกันนี้ฉันและทีมงานขออำนวยการให้ทุกท่านประสบแต่ความสุข ความเจริญก้าวหน้า และมีชัยต่ออุปสรรคทุกประการ ตลอดไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลีลา เตียสูงเนิน

Email: leela.tin@dpu.ac.th

บรรณาธิการ

การกำกับดูแลกิจการ ผลการดำเนินงานและมูลค่ากิจการ ตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

CORPORATE GOVERNANCE, FIRM PERFORMANCE AND MARKET VALUE: LISTED FIRMS IN THAILAND (MAI)

Received: August 19, 2019

Revised: October 25, 2019

Accepted: October 31, 2019

เพ็ญจันทร์ แสงอาวุธ*

Penjan Seangarvut*

พัทธนันท์ เพชรเชิดชู**

Pattananant Prakobsaeng**

ศิริเดช คำสุพรหม***

Siridech Kumsuprom***

* นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบัญชี) วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Accountancy, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

* Email: penjan_tib@hotmail.com

** ปริญญาเอก รองอธิการบดีสาขานานาชาติสัมพันธ์ และ ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** Ph.D., Vice President for Strategic Alliances and CEO, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

** Email: pattananant.peo@dpu.ac.th

*** ปริญญาเอก คณบดี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

*** Ph.D., Dean, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

*** Email: siridech.kum@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการ (โครงสร้างผู้ถือหุ้น โครงสร้างกรรมการบริษัท ค่าตอบแทนกรรมการ ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี) กับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI 3) ศึกษาผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการ (โครงสร้างผู้ถือหุ้น โครงสร้างกรรมการบริษัท ค่าตอบแทนกรรมการ ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี) ที่มีต่อมูลค่ากิจการ ผ่านผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI โดยใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม MAI จำนวน 77 บริษัท วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการกำกับดูแลกิจการ ประกอบด้วยองค์ประกอบ โครงสร้างผู้ถือหุ้น โครงสร้างกรรมการบริษัท ค่าตอบแทนกรรมการ ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี เป็นไปตามแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของผลการดำเนินงาน และมูลค่ากิจการตามราคาตลาด แบบจำลองสมการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 2) การกำกับดูแลกิจการ โครงสร้างกรรมการบริษัท ค่าตอบแทนกรรมการ ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน และส่งผลต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การกำกับดูแลกิจการ ผลการดำเนินงาน มูลค่ากิจการตามราคาตลาด

Abstract

The purposes of this research are 1) study the relationship between Corporate Governance (Shareholder structure, Board of Directors Structure, Directors' remuneration and Audit fee) and Firm Performance of listed companies in the Stock Exchange of Thailand in the MAI group, 2) study the relationship between the Firm Performance and Market Value of the listed companies in the Stock Exchange of Thailand in the MAI group, and 3) study the relationship between results Impact of Corporate Governance (Shareholder structure, Board of Directors Structure, Directors' remuneration and Audit fees) on the Firm Performance and Market Value of listed companies in the Stock Exchange of Thailand in the MAI group using quantitative research. The sample group is the listed companies in the Stock Exchange of Thailand in the MAI group total 77 companies, analyzed by statistical analysis, Structural Equation Model (SEM). The research found that: 1) The development of the causal relationship model of Corporate Governance composed of Shareholder structure, Board of Directors Structure, Directors' remuneration and Audit fee follow the causal relationship model of Firm Performance and the Market Value to the market price. The structural equation model is appropriate in accordance with the empirical data, and 2) Corporate Governance by Board of Directors Structure, Directors' remuneration and Audit Fee, there are relationship with the operating results and affecting the Market value to the market price with statistical significance.

Keywords: Corporate Governance, Firm Performance, Market Value

บทนำ

การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และสังคมประกอบกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี ส่งผลทำให้ธุรกิจจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และภาวะการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น การนำหุ้นสามัญเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เป็นการขยายการลงทุนในด้านโครงสร้างเงินทุน เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและลดความเสี่ยงทางธุรกิจ ปัจจุบันในตลาดหลักทรัพย์กำลังมุ่งเน้นในเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่อาจมีผลต่อผลการดำเนินงาน เพื่อไปเพิ่มมูลค่าทางการตลาดแบบยั่งยืน การกำกับดูแลกิจการที่ดี เป็นข้อกำหนดที่ตลาดหลักทรัพย์บังคับให้บริษัทจดทะเบียนต้องปฏิบัติในการสร้างความยั่งยืนต่อธุรกิจ โดยเฉพาะกลุ่มบริษัทในตลาด MAI ซึ่งปัจจุบันยังเป็นบริษัทที่มีขนาดเล็กและเพิ่งเข้าสู่ตลาดใหม่ ดังนั้นการกำกับดูแลกิจการที่ดีจึงไม่สามารถทำได้ดีเท่ากับบริษัทในตลาดหลัก ที่จะมีโครงสร้างผู้ถือหุ้นที่มีการกระจายตัวก็จะเป็นสาธารณะมากขึ้น ไม่ขึ้นอยู่กับตระกูลใดตระกูลหนึ่ง โดยที่บริษัทที่ไม่อยู่ในตระกูลใดตระกูลหนึ่ง จะได้ CG อันดับต้นๆ เช่น ปตท. (Corporate Governance Report of Thai Listed Companies (CGR), 2018) การกำกับดูแลกิจการที่ดี มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้บริหารต้องดำเนินงานอย่างโปร่งใส เปิดเผยงบการเงินให้เป็นไปตามมาตรฐาน และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง กลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีทั้งกลไกจากภายใน และกลไกจากภายนอก เช่น โครงสร้างผู้ถือหุ้น โครงสร้างกรรมการบริษัท ค่าตอบแทนกรรมการ ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี องค์ประกอบของการกำกับดูแลกิจการที่ดีเหล่านี้อาจมีผลต่อผลการดำเนินงานที่สามารถเพิ่มมูลค่าทางการตลาดได้

ดังนั้นจากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการ ซึ่งเป็นกระบวนการในการติดตามตรวจสอบการบริหารงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ถือหุ้น ดังนั้นกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีจากภายในและภายนอกมีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจกับผลการดำเนินงานและมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการ (โครงสร้างผู้ถือหุ้น โครงสร้างกรรมการบริษัท ค่าตอบแทนกรรมการ ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี) กับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการ (โครงสร้างผู้ถือหุ้น โครงสร้างกรรมการบริษัท ค่าตอบแทนกรรมการ ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี) ที่มีต่อมูลค่ากิจการ ผ่านผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

นิยามศัพท์

การกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) สำหรับงานวิจัยนี้ กล่าวถึง โครงสร้างผู้ถือหุ้น (สัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ สัดส่วนผู้ถือหุ้นครอบครัว สัดส่วนผู้ถือหุ้นนักลงทุนสถาบัน สัดส่วนผู้ถือหุ้นนักลงทุนต่างชาติ) โครงสร้างกรรมการบริษัท (สัดส่วนกรรมการบริหาร สัดส่วนกรรมการอิสระ สัดส่วนกรรมการตรวจสอบ) ค่าตอบแทนกรรมการ (ค่าตอบแทนรายเดือน โบนัสรายปี เบี้ยประชุม ค่าตอบแทนอื่นๆ) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ขนาดของกิจการ ระดับความเสี่ยงของกิจการ ความซับซ้อนของกิจการ)

ผลการดำเนินงาน (Firm's Performance) หมายถึง การประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานที่สะท้อนถึงการเติบโตของยอดขายและการเติบโตของส่วนแบ่งการตลาดที่นำไปสู่การสร้างกำไรขององค์กร สำหรับงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ EBIT Margin, EBITDA Margin และ EBT Margin

มูลค่ากิจการตามราคาตลาด (Market Values) หมายถึง อัตราส่วนที่ใช้วัดผลการดำเนินงานของกิจการในรูปแบบกำไรสุทธิต่อหุ้นและอัตรากำไรสุทธิโดยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคาหุ้นต่อกำไรสุทธิหรือราคาตามบัญชีต่อหุ้นเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินการลงทุนในด้าน P/E Ratio, P/BV, และ Tobin's Q

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) จากงานวิจัยของ Mouselli and Hussainey (2014) ได้กล่าวถึง ผลกระทบที่ทำให้คุณภาพกลไกการกำกับดูแลกิจการมีผลการดำเนินงานบริษัทที่ช่วยลดปัญหาด้านตัวแทนเนื่องจากสามารถติดตาม กำกับ ดูแล ผู้บริหารในการจัดการผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นคณะกรรมการบริษัทเป็นกลไกการกำกับดูแลกิจการที่เป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียในการควบคุม ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาใน 4 ชุดตัวแปร โดยตัวแปรชุดที่ 1 คือ โครงสร้างผู้ถือหุ้น กล่าวถึง (1) สัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ Tee et al. (2018) พบว่า แรงจูงใจของประธานกรรมการและผู้จัดการ ผลการดำเนินงาน โครงสร้างผู้ถือหุ้นมีผู้บริหารรายหลักเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่าและส่งผลต่อการดำเนินงานสูง (2) สัดส่วนผู้ถือหุ้นครอบครัว Tee et al. (2018) การถือหุ้นของผู้บริหารจะทำให้มีแรงจูงใจ (Motivation) ในการทำงานสูงกว่าบริษัทที่ผู้บริหารรับเพียงเงินเดือนอย่างเดียว Cho and Sang (2017) พบว่า แรงจูงใจของ CEO ในการปกป้องความสำเร็จในระยะสั้นส่งผลต่อนวัตกรรมของบริษัท (3) สัดส่วนผู้ถือหุ้นนักลงทุนสถาบัน Celik and Isaksson (2014) กล่าวว่า นักลงทุนสถาบันเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่หรือกลุ่มบริษัทในเครือทำหน้าที่อิสระ พฤติกรรมการถือครองหุ้นของกองทุนรวมทั้งแตกต่างกันส่งผลให้ผลตอบแทนของกองทุนและการเคลื่อนไหวของราคาหุ้นแตกต่างกัน (4) สัดส่วนผู้ถือหุ้นนักลงทุนต่างชาติ Alsaed, 2006 พบว่า การถือหุ้นต่างชาติช่วยลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารและสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายอื่น ตัวแปรชุดที่ 2 โครงสร้างกรรมการ กล่าวถึง (1) สัดส่วนกรรมการบริหาร Arora & Sharma (2016) พบว่า คณะกรรมการบริหารบริษัทส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่ปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสามารถบรรลุผลทางการบัญชีและการตลาดที่สูงขึ้น (2) สัดส่วนกรรมการอิสระ จากผลงานวิจัยของ Gulzar & Wang (2011) พบว่า ขนาดของคณะกรรมการ สัดส่วนของกรรมการอิสระ สัดส่วนของการถือหุ้นของกรรมการ การเข้าประชุมของคณะกรรมการ มีบทบาทสำคัญในการลดการจัดการรายได้และมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการจัดการรายได้กับผลการดำเนินงานและคุณลักษณะการกำกับดูแลกิจการที่แตกต่างกัน (3) สัดส่วนกรรมการตรวจสอบ Johl et al (2015) พบว่า ความเป็นอิสระของคณะกรรมการไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของ บริษัทด้วยประสิทธิภาพการทำงานของคณะกรรมการที่มั่นคง มีความขยันการประชุมคณะกรรมการมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของบริษัท ความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีและผลการดำเนินงานของบริษัท ตัวแปรชุดที่ 3 ค่าตอบแทนกรรมการ จากผลการวิจัยของ Tee et al. (2018) พบว่า แรงจูงใจของประธานกรรมการและผู้จัดการ ผลการดำเนินงาน โครงสร้างผู้ถือหุ้นมีผู้บริหารรายหลักเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่าและส่งผลต่อการดำเนินงานสูง การจ่ายค่าตอบแทนผู้บริหารจะประกอบไปด้วยค่าตอบแทนเป็นรายเดือนหรือเงินเดือน (CEO PAY) เงินชดเชย (CEO Abnormal Pay) รางวัลหุ้น (CEO Stock Awards) และ CEO Option Awards ตัวแปรชุดที่ 4 ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี จากงานวิจัยของ Che-Ahmad and Houghton (1996) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ขนาดของกิจการ ความซับซ้อนและระดับความเสี่ยงของกิจการลูกค้ามีอิทธิพลต่อราคาค่าตรวจสอบบัญชีอย่างมีสาระสำคัญของ 8 บริษัทผู้สอบบัญชีใหญ่ Niemi (2004) พบว่า ขนาดของผู้สอบบัญชี ราคาผู้สอบบัญชี และค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงค่าธรรมเนียมในการตรวจสอบบัญชีจะผันแปรตามคุณลักษณะของสำนักงานบัญชีและคุณลักษณะของลูกค้า Belle et al. (2008) ได้ศึกษาความสัมพันธ์การใช้แรงงาน ค่าธรรมเนียมและความเสี่ยงทางธุรกิจพบว่า ลูกค้ามีความเสี่ยงเป็นปกติโดยได้รับมอบหมายถึงความพยายามมากขึ้นแล้วนั้นส่งผลต่อค่าสอบที่สูงขึ้นด้วยกล่าวคือการกำหนดราคาค่าสอบในภายหลังและการเกิดความเสี่ยงของแนวทางการวางแผนการตรวจสอบมีความสำคัญกับราคาผู้สอบที่สูงขึ้น Martinez and Moraes (2014)

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมกับผู้สอบบัญชีและประสิทธิภาพของบริษัทจดทะเบียนในบราซิล พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างเข้มแข็งระหว่างค่าสอบบัญชีกับผลการดำเนินงานและมูลค่ากิจการ

ผลการดำเนินงาน (Firm Performance) การวัดผลการดำเนินงานของบริษัทตามคำนิยามของนักวิจัย Robert Luciano (2003) ได้เขียนบทความโดยกล่าวถึง รายได้ก่อนดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย (EBITDA) เป็นมาตรการทางการเงินที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและนำไปใช้ในตลาดการเงินเพื่อวัตถุประสงค์มากมายรวมถึงการวิเคราะห์ทางการเงิน การวิเคราะห์สินเชื่อ และการประเมินมูลค่าการแพร่กระจายของการใช้ EBITDA Margin EBIT Margin และ EBT Margin เป็นตัวแทนในแบบจำลอง

มูลค่ากิจการตามราคาตลาด (Market Value) Sechnackenberg and Tomlinson (2016) กล่าวถึงอัตราส่วนกำไรขั้นต้น อัตราส่วนกำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น อัตราส่วนเงินปันผลต่อหุ้น มูลค่าตลาดของหุ้นต่อกำไรต่อหุ้น โดยอัตราส่วนทางการเงินในการวิเคราะห์ผลกระทบต่อผลการดำเนินงานและความเชื่อถือได้ของผู้มีส่วนได้เสียตามมูลค่าตลาดของบริษัท Beiner et al (2004) กล่าวถึงขนาดของกรรมการ ผลการดำเนินงานและ มูลค่ากิจการ Tobin's Q พบว่าโครงสร้างการผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานจากมูลค่ากิจการ Tobin's Q Carvalhal and Pereira (2005) วัดผลการกำกับดูแลกิจการ ผลการดำเนินงานโดยมูลค่ากิจการ Tobins Q พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการระดับดีและมูลค่ากิจการ และความต่อเนื่องของการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการและความสามารถในการทำกำไรสูงขึ้นจากการวัดค่าของTobin's Q จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถพัฒนาสมมติฐานในการวิจัยได้ดังนี้

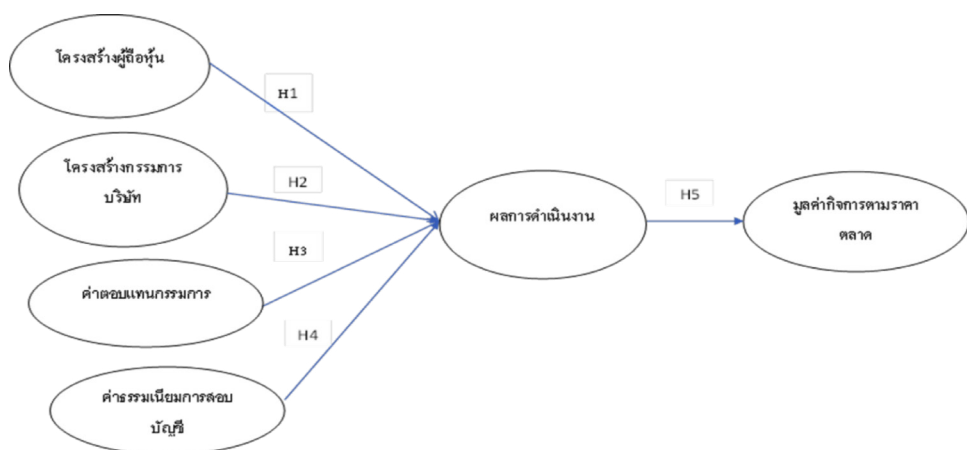
สมมติฐานที่ 1 โครงสร้างผู้ถือหุ้นมีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

สมมติฐานที่ 2 โครงสร้างกรรมการมีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

สมมติฐานที่ 3 ค่าตอบแทนกรรมการมีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

สมมติฐานที่ 4 ค่าธรรมเนียมสอบบัญชีมีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

สมมติฐานที่ 5 ผลการดำเนินงานมีผลต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การกำกับดูแลกิจการ ผลการดำเนินงาน และมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ผู้วิจัยได้ใช้การทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่กระบวนการสร้างและพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัยที่ประกอบไปด้วยตัวแปรแฝงภายในและภายนอก การระบุเส้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ตลอดจนการกำหนดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและทำการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลก่อนที่จะดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อมาทำการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ (Structural Equation Model: SEM) เพื่ออธิบายผลความสัมพันธ์หรืออิทธิพลต่างๆ ที่เกิดขึ้น กลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI จำนวนตัวอย่างที่ศึกษา 77 บริษัท โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี (Annual Report) แบบ 56-1 ฐานข้อมูลจาก SETSMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI ที่มีผลการดำเนินงานติดต่อกันระหว่างปี 2557-2561 รวมระยะเวลาในการศึกษา 5 ปี ซึ่งไม่รวมบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูผลการดำเนินงาน กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และกองทุนสัดเพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ บริษัทที่แจ้งว่าไม่ประสงค์จะให้เปิดเผยข้อมูลและบริษัทที่ไม่มีคุณสมบัติของข้อมูลหรือบริษัทที่ไม่ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในระหว่างปีที่มีผลการประเมินติดต่อกัน 5 ปี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อมาทำการบันทึกข้อมูลเป็นรหัส ก่อนเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และใช้สถิติการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) สำหรับการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ของการสร้างตัวแบบที่ผู้วิจัยทำการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและใช้โปรแกรมทางสถิติเพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงประจักษ์ (Assessment of Model Fit) โดยดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล (Measurement Model) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วยดัชนีค่า Chi-Square, χ^2/df , CFI, GFI, AGFI, RMSEA และ SRMR โดยเกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถอธิบาย ได้ดังนี้ (สุภมาส อังคุโชติ, 2554)

ดัชนีความกลมกลืน

เกณฑ์

χ^2 -test	ไม่มีนัยสำคัญ ($P>0.05$)
χ^2/df	< 2.00 สอดคล้องกลมกลืนดี
CFI	≥ 0.95 สอดคล้องกลมกลืนดี, 0.90-0.95 สอดคล้องกลมกลืนยอมรับได้
GFI	≥ 0.95 สอดคล้องกลมกลืนดี, 0.90-0.95 สอดคล้องกลมกลืนยอมรับได้
AGFI	≥ 0.95 สอดคล้องกลมกลืนดี, 0.90-0.95 สอดคล้องกลมกลืนยอมรับได้
RMSEA	< 0.05 สอดคล้องกลมกลืนดี
SRMR	< 0.05 สอดคล้องกลมกลืนดี

สัญลักษณ์แทนค่าที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	กลุ่มประชากรเป้าหมาย
Mean	ค่าเฉลี่ย
MIN	คะแนนต่ำสุด (Minimum)
MAX	คะแนนสูงสุด (Maximum)
S.D.	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
SK	ค่าความเบ้ (Skewness)
KU	ค่าความโด่ง (Kurtosis)

P	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
χ^2 / DF หรือ CM/ DF	ค่าสัดส่วนเปรียบเทียบระหว่างค่า Chi-squareและองศาอิสระ
RMSEA	ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคาดเคลื่อนกำลังสองการประมาณค่า
GFI	ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องหรือความกลมกลืน
AGFI	ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องหรือความกลมกลืนที่ปรับแก้
CFI	ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ
PGFI	ค่าปริมาณความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมที่อธิบายได้ด้วยโมเดลที่ปรับแก้ด้วยความซับซ้อนของโมเดล
GAMMA	เมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous Variable) ไปตัวแปรภายใน (Endogenous Variable)
BETA	เมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายใน
LAMDA X	เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้ภายนอกบนตัวแปรแฝงภายนอก
LAMDA Y	เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้ภายในบนตัวแปรแฝงภายใน
TE	อิทธิพลรวม (Total Effect)
DE	อิทธิทางตรง (Direct Effect)
IE	อิทธิทางอ้อม (Indirect Effect)

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร

SHS	โครงสร้างผู้ถือหุ้น
SBP	สัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่
SFP	สัดส่วนผู้ถือหุ้นครอบครัว
SIO	ผู้ถือหุ้นนักลงทุนสถาบัน
SOV	สัดส่วนผู้ถือหุ้นนักลงทุนต่างชาติ
CBS	โครงสร้างกรรมการบริษัท
BEP	สัดส่วนกรรมการบริหาร
BIP	สัดส่วนกรรมการอิสระ
BFP	สัดส่วนกรรมการตรวจสอบ
DRT	ค่าตอบแทนกรรมการ
MON	รายได้
BON	โบนัสรายปี
MAL	เบี้ยประชุม
CMS	ผลประโยชน์อื่น หุ้นหรือหลักทรัพย์
ADF	ค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี
CFS	ขนาดของกิจการลูกค้า
CUR	ระดับความเสี่ยงของกิจการลูกค้า
COP	ความซับซ้อนของกิจการลูกค้า
FPM	ผลการดำเนินงาน
EBIT	EBIT Margin อัตรากำไรจากการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยและภาษี
EBITDA	EBITDA Margin อัตรากำไรก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

EBT	EBT Margin อัตรากำไรจากการดำเนินงานก่อนภาษี
MKV	มูลค่ากิจการตามราคาตลาด
PER	มูลค่าตลาดของหุ้นต่อกำไรต่อหุ้น (Price-Earnings Ratio: P/E Ratio)
PBV	มูลค่าหุ้นสามัญต่อมูลค่าทางบัญชี (Price to Book Value Ratio) หรือ P/BV
TBQ	มูลค่ากิจการ Tobin's Q

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้

ตาราง 1 แสดงค่าสถิติพรรณนาลักษณะของตัวแปร (N = 385)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	MIN	MAX	แปลผล	SK	KU
SBP	4.3662	.61101	1.00	5.00	มาก	-.820	2.164
SFP	4.4078	.57504	1.00	5.00	มาก	-.832	2.982
SIO	4.4753	.59515	1.00	5.00	มาก	-.947	1.953
SOS	4.3818	.58824	1.00	5.00	มาก	-.497	.237
BEP	4.4649	.60763	1.00	5.00	มาก	-1.020	2.211
BIP	4.2883	.60595	1.00	5.00	มาก	-.590	1.251
BFP	4.3974	.61703	1.00	5.00	มาก	-1.309	5.400
MON	4.1584	.69473	1.00	5.00	มาก	-.505	.154
BON	4.3455	.61461	1.00	5.00	มาก	-.780	2.042
MAL	4.4260	.54995	1.00	5.00	มาก	-.223	-.969
OTH	4.4623	.55833	1.00	5.00	มาก	-.392	-.870
CFS	4.2597	.62921	1.00	5.00	มาก	-.706	1.913
CUR	4.2182	.69160	1.00	5.00	มาก	-.841	1.848
COP	4.3818	.64322	1.00	5.00	มาก	-1.086	3.041
EBIT	4.2416	.68567	1.00	5.00	มาก	-1.082	3.190
EBITDA	4.1377	.74600	1.00	5.00	มาก	-.947	1.924
EBT	4.1221	.73821	1.00	5.00	มาก	-1.017	2.504
PER	4.1403	.80433	1.00	5.00	มาก	-1.135	2.317
PBV	4.2416	.67031	1.00	5.00	มาก	-1.160	4.186
TBQ	4.1766	.76033	1.00	5.00	มาก	-1.166	2.631

จากตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพรรณนาของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ส่วนใหญ่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ อยู่ระหว่าง 4.1221 ถึง 4.4753) โดยพบว่า ตัวแปรสังเกตได้ ผู้ถือหุ้น นักลงทุนสถาบัน (SIO) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.4753$) และตัวแปรสังเกตได้ อัตรากำไรจากการดำเนินงานก่อนภาษี (EBT) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.1221$) และตัวแปรสังเกตได้ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ระหว่าง 0.54995-0.80433 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลมีการกระจายตัวอยู่ใกล้กับค่าเฉลี่ย เนื่องจากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดังกล่าวมีค่าไม่เกินไป

เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Skewness) หรือความไม่สมมาตรของการแจกแจงในภาพรวม พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ ที่อยู่ในแบบจำลองมีความเบ้อยู่ระหว่าง -0.223 ถึง -1.309 โดยพบว่า ตัวแปรสังเกตได้ มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้ส่วนใหญ่มีค่าคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยทุกตัวแปร เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Kurtosis) หรือความสูงของการแจกแจง

พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ที่อยู่ในแบบจำลองมีค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.969 ถึง 5.4 โดยพบว่า ตัวแปรสังเกตได้ส่วนใหญ่มีค่าความโด่งสูงกว่าปกติ ซึ่งค่าความโด่งของตัวแปรที่คำนวณได้ส่วนใหญ่มีมากกว่าศูนย์ แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้ดังกล่าวมีการกระจายข้อมูลน้อย แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ และความโด่งโดยรวม พบว่า ค่าความเบ้และความโด่งส่วนใหญ่มีความแตกต่างจากศูนย์เพียงเล็กน้อย จึงถือว่าตัวแปรสังเกตได้มีการแจกแจงแบบปกติ จึงเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง

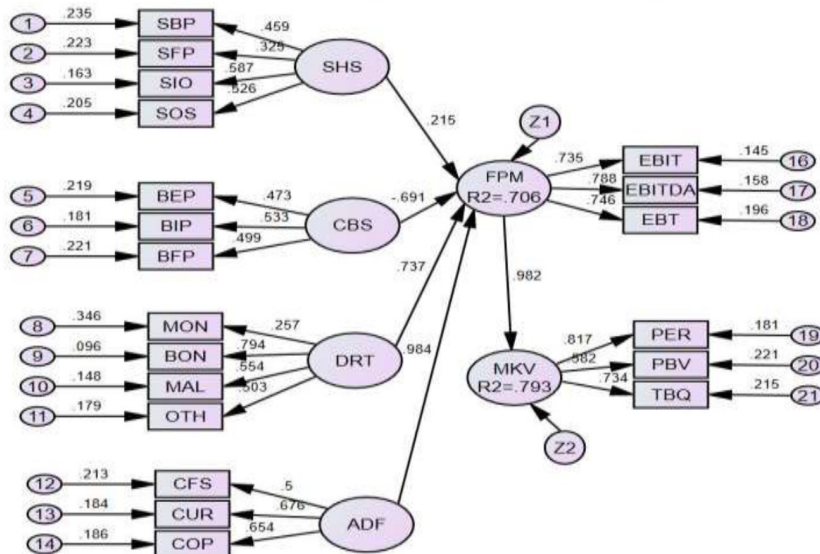
2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ทำให้ได้เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง เนื่องจากข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญของการวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ ตัวแปรต้องมีความสัมพันธ์กัน และเพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลตัวแปรสังเกตได้สามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบในการรวมกลุ่มของตัวแปรที่สัมพันธ์กัน เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลตัวแปรสังเกตได้สามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบในการรวมกลุ่มของตัวแปรที่สัมพันธ์กัน ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติทดสอบ 2 ตัว คือ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) และสถิติ Bartlett's test of sphericity เพื่อทดสอบว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดเป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Matrix) หรือไม่ (สุภมาส อังศุโชติ, 2554) ผลการวิเคราะห์สามารถนำเสนอได้ดังนี้

3. ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างตามสมมติฐาน

3.1 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลไกของแบบจำลองโดยรวมหลังปรับโมเดลดังนี้

Chi-square = 137.440, Chi-square/df = 1.227, df = 112, p = 0.052, GFI = 0.964

CFI = 0.960, RMR = 0.100, RMSEA = 0.024, SRMR=.0352

ภาพที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในแบบจำลองการกำกับดูแลกิจการ ผลการดำเนินงาน และมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองหลังปรับโมเดล

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ก่อนปรับแบบจำลอง		หลังปรับแบบจำลอง	
		ค่าดัชนีที่ได้	ผลการพิจารณา	ค่าดัชนีที่ได้	ผลการพิจารณา
χ^2/df	< 2.00	11.086	ไม่ผ่านเกณฑ์	1.227	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.95	0.636	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.960	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.95	0.732	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.964	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.659	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.933	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.162	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.024	ผ่านเกณฑ์
SRMR	< 0.05	2.694	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.035	ผ่านเกณฑ์

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์การกำกับดูแลกิจการ ผลการดำเนินงาน และมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

ปัจจัยเหตุ	ปัจจัยผล					
	FPM			MKV		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
SHS	0.215	0.00	0.215	0.211	0.211	0.00
CBS	-0.691**	0.00	-0.691**	-0.678	-0.678	0.00
DRT	0.737**	0.00	0.737**	0.724	0.724	0.00
ADF	0.984*	0.00	0.984**	0.966	0.966	0.00
FPM	-	-	-	0.982**	0.00	0.982**
ค่าสถิติไคร์-สแควร์ = 137.440, df = 112 P = 0.052, GFI = 0.964, AGFI = 0.933, SRMR = 0.0352						

ตัวแปร SBP SFP SIO SOS BEP BIP BFP MON BON MAL OTH CFS CUR COP
 R^2 0.211 0.105 0.344 0.277 0.224 0.284 0.249 0.066 0.630 0.307 0.253 0.250 0.457 0.427
 ตัวแปร EBIT EBITDA EBT PER PBV TBO
 R^2 0.557 0.621 0.540 0.668 0.339 0.538
 สมการโครงสร้างของตัวแปร FPM MKV
 R^2 0.706 0.793

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์เมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

เมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง						
ตัวแปรแฝง	SHS	CBS	DRT	ADF	FPM	MKV
SHS	1.00					
CBS	0.686	1.00				
DRT	0.588	0.614	1.00			
ADF	0.430	0.533	0.594	1.00		
FPM	0.457	0.505	0.703	0.691	1.00	
MKV	0.382	0.485	0.587	0.673	0.753	1.00
ค่าสถิติไคร์-สแควร์ = 1375.583, df = 15, P = 0.000, KMO = 0.850						

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตาราง 3 และ 4 แสดงการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการกำกับดูแลกิจการ ผลการดำเนินงาน และมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไคว-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 137.440 องศาเสรีเท่ากับ 112 ค่านัยสำคัญความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ 0.052 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่าแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามกรอบสมมติฐานดังกล่าวสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.964 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.933 ซึ่งมีค่าใกล้ 1 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.032 ซึ่งมีค่าใกล้ศูนย์ โดยรายละเอียดดังกล่าวผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วอย่างละเอียดในส่วนของการวิเคราะห์ค่าดัชนีความกลมกลืนของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีผลต่อความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการกำกับดูแลกิจการ ผลการดำเนินงาน และมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI สำหรับค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายใน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของผลการดำเนินงาน (FPM) มีค่าเท่ากับ 0.706 มูลค่ากิจการตามราคาตลาด (MKV) มีค่าเท่ากับ 0.793 เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ระหว่าง 0.382 ถึง 0.753 โดยพบว่า มีความสัมพันธ์แบบมีทิศทางเดียวกันทุกคู่เมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรแฝง มูลค่ากิจการตามราคาตลาด (MKV) กับ ผลการดำเนินงาน (FPM) มีความสัมพันธ์สูงที่สุดเท่ากับ 0.753 รองลงมาเป็นตัวแปรแฝง ค่าตอบแทนกรรมการ (DRT) กับ ผลการดำเนินงาน (FPM) ค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.703 และค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี (ADF) กับ ผลการดำเนินงาน (FPM) 0.691

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปร พบว่ามูลค่ากิจการตามราคาตลาด (MKV) ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก ผลการดำเนินงาน (FPM) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.982 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีอิทธิพลทางอ้อมกับตัวแปร ค่าตอบแทนกรรมการ (DRT) ค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี (ADF) โครงสร้างกรรมการบริษัท (CBS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.724 0.966 และ -0.678

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงของตัวแปรจาก ผลการดำเนินงาน (FPM) พบว่า ตัวแปรดังกล่าวได้รับอิทธิพลทางตรงจากค่าตอบแทนกรรมการ (DRT) ค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี (ADF) โครงสร้างกรรมการบริษัท (CBS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.737 0.984 และ -0.691 ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสมมติฐานการวิจัย สรุปผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการ ผลการดำเนินงาน และมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI จากผลการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการกำกับดูแลกิจการ ผลการดำเนินงาน และมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI ตามสมมติฐานการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ค่อนข้างสูง เมื่อวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้เป็นรายข้อ สรุปได้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1: โครงสร้างผู้ถือหุ้นมีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า โครงสร้างผู้ถือหุ้น ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 2: โครงสร้างกรรมการบริษัทมีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า โครงสร้างกรรมการบริษัท มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อผลการดำเนินงาน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ -0.691 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 3: ค่าตอบแทนกรรมการมีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ค่าตอบแทนกรรมการ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.737 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 4: ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.984 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 5: ผลการดำเนินงานมีผลต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผลการดำเนินงาน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.982 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างกรรมการบริษัท มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อผลการดำเนินงาน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI ทั้งนี้โครงสร้างกรรมการบริษัท (Corporate Board Structure) หมายถึง คณะกรรมการบริษัทที่แต่ละบริษัทสามารถกำหนดจำนวนกรรมการไว้ในข้อบังคับของบริษัทขึ้นต่ำต้องไม่น้อยกว่า 5 คนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ บริษัทควรกำหนดจำนวนกรรมการตามความเหมาะสมในขนาดและความซับซ้อนของธุรกิจโดยพิจารณาจากปัจจัยที่สำคัญหลาย ๆ ด้าน โครงสร้างกรรมการเป็นหนึ่งในกลไกของการกำกับการดูแลกิจการที่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน กล่าวคือ คุณภาพของกลไกการกำกับดูแลกิจการส่งผลต่อผลการดำเนินงานและมีความสำคัญในการผลักดันมูลค่าทางการตลาดสู่ความมั่งคั่งสูงสุด ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า Mouselli and Hussainey (2014) ได้กล่าวถึง ผลกระทบที่ทำให้คุณภาพกลไกการกำกับดูแลกิจการมีผลการดำเนินงานบริษัทที่ช่วยลดปัญหาด้านตัวแทนเนื่องจากสามารถติดตาม กำกับ ดูแล ผู้บริหารในการจัดการผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น คณะกรรมการบริษัทเป็นกลไกการกำกับดูแลกิจการที่เป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียโดยมีบทบาทในการควบคุม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Arora and Sharma (2016) พบว่า คณะกรรมการที่ขนาดใหญ่จะเกี่ยวข้องกับความรู้ทางปัญญามากขึ้นซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจมากขึ้น แต่การศึกษาของ Orazalin et al (2016) พบว่า ขนาดของคณะกรรมการไม่ได้ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัท ขนาดกรรมการบริษัทที่มีขนาดใหญ่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของกิจการ ขณะที่การศึกษาผู้วิจัยประเด็นสอดคล้องแรกคือ โครงสร้างกรรมการบริษัท มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI แต่ทั้งนี้ก็เป็นอิทธิพลเชิงลบ สามารถอธิบายได้ว่าในตลาด MAI ยิ่งโครงสร้างกรรมการบริษัทมีขนาดใหญ่มากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานลดน้อยลง ซึ่งมีความเป็นไปได้ในเรื่องของความคล่องตัวในการบริหารจัดการ เนื่องจากบริษัทจดทะเบียนในตลาด MAI จะเป็นกิจการที่มีขนาดเล็กกว่าในตลาด SET ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพรายงานทางการเงิน เช่น งานวิจัยของ Klein (2002) พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระมีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างเกินปกติ Johl et al. (2015) พบว่า ความเป็นอิสระของกรรมการมีอิทธิพลเชิงลบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย

มาเลเซียเนื่องด้วยประสิทธิภาพการทำงานของคณะกรรมการที่มีความขยัน การเข้าประชุมสม่ำเสมอ และ ความเชี่ยวชาญด้านการบัญชี มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทและอาจส่งผลต่อมูลค่ากิจการ ตามราคาตลาดด้วย Monika (2017) พบว่า ในส่วนของข้อบังคับโควต้าสำหรับผู้หญิงในคณะกรรมการ ในสหภาพยุโรปไม่เป็นผลดีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทโดยการประเมินผลกระทบจากองค์ประกอบ ที่สำคัญของโปรแกรมการควบคุม IA ของคณะกรรมการบริหารยุโรปที่เสนอการเป็นตัวแทนหญิงร้อยละ 40 ในคณะกรรมการบริษัทมหาชนในยุโรป ด้วยเหตุผลหากคณะกรรมการบริษัทที่มีความหลากหลายทางเพศ มากเท่าไรก็ยิ่งยังแสดงออกได้ดีเท่านั้น ผลการศึกษาภาคสนามและห้องปฏิบัติการ พบว่า โควต้าที่ บังคับใช้มีอิทธิพลเชิงลบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทแสดงให้เห็นว่าความหลากหลายทางเพศไม่มีมี อิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจซึ่งอาจรวมถึงผลการดำเนินงานของกิจการและ มูลค่ากิจการตามราคาตลาดด้วย

คำตอบแทนกรรมการ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI สอดคล้องกับแนวคิดของ Andreas et al., (2012) ที่ อธิบายในทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ซึ่งพิจารณาว่ากรรมการบริษัทจัดเป็นกลไกหนึ่ง ในการลด ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างฝ่ายบริหารกับเจ้าของบริษัท (Kumer & Sivaramakrishnan, 2008) ดังนั้นเจ้าของบริษัทซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มสุดท้ายของบริษัทที่มีอำนาจในการต่อรองจะกำหนด โครงสร้างรวมทั้ง คำตอบแทนกรรมการบริษัทให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของตนโดยมุ่งเน้นให้ลดต้นทุนของ ปัญหาตัวแทน จึงกล่าวได้ว่ากรจ่ายคำตอบแทนให้แก่กรรมการบริษัทเป็นไปเพื่อให้ติดตามและกำกับ ดูแลการทำงานของผู้บริหาร เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์แก่เจ้าของบริษัทจดทะเบียนเป็น จำนวนมาก มีกระบวนการสร้างความโปร่งใสในเรื่องการจ่ายคำตอบแทนกรรมการ ด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคำตอบแทนที่มีบุคคลซึ่งมีความเป็นกลางและมีความเป็นอิสระ คือ มีกรรมการอิสระเป็น ประธานและเป็นสมาชิกส่วนใหญ่ทำหน้าที่กลั่นกรองและพิจารณารูปแบบ หลักเกณฑ์ และความเหมาะสม ของคำตอบแทน ก่อนที่จะนำเสนอคณะกรรมการพิจารณา เพื่อเสนอผู้ถือหุ้นอนุมัติ เพราะฉะนั้นความเห็นของ กรรมการการพิจารณาคำตอบแทนจึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรละเลย ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรม Brick et al., (2006) กล่าวว่ารูปแบบการจ่ายคำตอบแทนที่แตกต่างกันย่อมสร้างแรงจูงใจที่แตกต่างกันด้วย บริษัทที่มี ความซับซ้อนในการดำเนินงานสูงหรือมีความเสี่ยงในการดำเนินงานสูง บริษัทจะต้องการทักษะ ประสิทธิภาพ เวลาจากกรรมการและ ผู้บริหารที่สูงขึ้น ดังนั้น บริษัทที่กรรมการและผู้บริหารต้องเผชิญกับความซับซ้อน ทำให้มีความยากในการติดตามมากกว่า ซึ่งได้แก่ บริษัทที่มีโอกาสในการเติบโตสูง (หรือโอกาสการลงทุนสูง) บริษัทที่มีขนาดใหญ่ หรือบริษัทที่มีระดับหนี้สินสูง เป็นต้น รูปแบบการจ่ายคำตอบแทนที่กำหนดควรสร้าง แรงจูงใจให้กรรมการบริษัทและผู้บริหารทุ่มเททักษะความสามารถและเวลาในการกำกับดูแล และบริหาร จัดการบริษัทเพื่อให้สอดคล้องกับ มูลค่าเพิ่มที่จะสามารถสร้างได้จากบทบาทของตน และสร้างแรงจูงใจให้ กรรมการและผู้บริหารตัดสินใจสอดคล้องกับ ผลตอบแทนของเจ้าของ (Duong & Evans, 2015; Prendergast, 2000 and 2002) นั่นคือจะจ่ายในรูปแบบที่อิงกับหุ้นสามัญ (Equity Based Compensation) หรือจ่ายใน รูปแบบที่แปรผันตามผลการดำเนินงานหรือมูลค่าเพิ่มของบริษัทเพื่อ สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น บำเหน็จหรือโบนัส Smith and Watts (1992) พบว่า บริษัทที่ต้องการเจริญเติบโตมีความจำเป็นที่ ต้องดึงดูดผู้บริหารที่มีคุณภาพ และมีแนวโน้มของการจ่ายคำตอบแทน เงินชดเชย เช่น ค่าเบี้ยประกันภัย สำหรับผู้บริหารที่สูงขึ้น Kato and Long (2005) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำตอบแทนผู้บริหารบริษัท ความมี ประสิทธิภาพขององค์กร และความสามารถในการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทในประเทศจีน แสดงให้เห็นว่าคำตอบแทนกรรมการ มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงาน และเป็นอิทธิพลทางบวก

ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI สอดคล้องกับ Niemi (2004) กล่าวว่า ขนาดของสำนักงาน สอบบัญชีและค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงค่าธรรมเนียมใน การตรวจสอบบัญชีจะผันแปรตามคุณลักษณะของสำนักงานบัญชีและคุณลักษณะของลูกค้า Bell et al. (2008) ได้สรุปไว้ว่า ลูกค้ามีความเสี่ยงเป็นปกติโดยได้รับมอบหมายถึงความพยายามมากขึ้นแล้วนั้นส่งผลต่อ

ค่าสอบที่สูงขึ้นด้วยกล่าวคือการกำหนดราคาค่าสอบในภายหลังและการเกิดความเสี่ยงของแนวทางการวางแผนการตรวจสอบมีความสำคัญกับราคาผู้สอบที่สูงขึ้น ดังนั้นมุมมองของ Stanley (2011) คาดว่าค่าธรรมเนียมการตรวจสอบจะเป็นสัญญาณของผลการดำเนินงานในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผู้วิจัยที่พบว่าค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Martinez and Moraes (2014) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมกับผู้สอบบัญชีและประสิทธิภาพของบริษัทจดทะเบียนในบราซิลพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างเข้มแข็งระหว่างค่าสอบบัญชีกับผลการดำเนินงานและมูลค่ากิจการ

ผลการดำเนินงาน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI สอดคล้องกับ Haniffa and Hudaib (2006) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของบริษัทโดยใช้ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ขนาดคณะกรรมการและสัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ตรวจสอบพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกต่อผลการดำเนินงาน เช่นเดียวกับ Maheshwari (2007) กล่าวถึงลักษณะของโครงสร้างบริษัทขนาดกิจการและโครงสร้างมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน และมูลค่ากิจการ ด้าน เช่นเดียวกันกับการศึกษาอื่นๆ เช่น Pham et al. (2007) พบว่าการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของบริษัท โดยมูลค่า Tobin's Q โดยพบว่ามูลค่ากิจการได้รับอิทธิพลมาจากผลการดำเนินงาน หากพิจารณาแนวคิดทางการเงินและการบัญชีจะพบว่าในตลาดหลักทรัพย์ได้มีการนำผลการดำเนินงานมาใช้ในการคำนวณมูลค่ากิจการในรูปแบบและสมการต่างๆ ทำให้ผลการดำเนินงานเป็นหนึ่งในกลไกที่จะสะท้อนมูลค่าของกิจการนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โครงสร้างกรรมการบริษัทควรปรับให้มีขนาดที่เหมาะสม ใช้ความกระชับและความคล่องตัวเนื่องจากธุรกิจในตลาด MAI ต้องการความคล่องตัวในการบริหารจัดการและปรับปรุงกลยุทธ์เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ของการแข่งขันทางธุรกิจ

1.2 ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ควรพิจารณาถึงความสอดคล้องของศักยภาพทีมสอบบัญชีบุคลากร และการให้บริการต่างๆ เพื่อกำหนดราคาให้เหมาะสมตามราคาตลาด เพื่อให้แน่ใจว่าจะได้รับการบริการสอบบัญชีที่มีคุณภาพ ตลอดจนข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุงทางการบัญชีและผลสะท้อนต่อกระบวนการทางธุรกิจอื่น

1.3 ค่าตอบแทนกรรมการ พบว่า กรรมการมีส่วนสำคัญต่อผลการดำเนินงาน ดังนั้นการรักษากรมการที่มีความรู้ความสามารถให้ดำรงอยู่และใช้ศักยภาพอย่างเต็มประสิทธิภาพ ผลของค่าตอบแทนจึงสำคัญและควรกำหนดโดยให้ตามความสามารถของกรรมการและพิจารณาราคาตลาดประกอบด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรมุ่งเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมาผสมผสานการศึกษาครั้งนี้ให้ได้รับประโยชน์สูงสุด

2.2 การศึกษาครั้งต่อไปควรพัฒนาเป็นเครื่องมือแบบสอบถามและดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นธุรกิจในตลาดหลักทรัพย์เพื่อพัฒนาต่อยอดจากการศึกษาครั้งนี้

บรรณานุกรม

- สุภมาศ อังศ์โชติ. (2554). *สถิติวิเคราะห์สำหรับวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL*. สุภมาศ อังศ์โชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ, รัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (พิมพ์ครั้งที่ 3 (ฉบับปรับปรุง)) กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- Alsaeed, K. (2006). The Association between Firm-Specific Characteristics and Disclosure: The Case of Saudi Arabia. *Managerial Auditing Journal*, 21(5), 476-496.
- Andreas, J.M., Rapp, M.S. & Wolff, M. (2012) Determinants of director compensation in two-tier systems: Evidence from German panel data. *Review of Managerial Science*, 6(1), 33-79.
- Arora, A. & Sharma, C. (2016). Corporate Governance and Firm Performance in Developing Countries: Evidence from India. *Emerald Insight, Corporate Governance*, 16(2), 420-436.
- Bell, T.B., Doogar, R. & Solomon, I. (2008). Audit Labor Usage and Fees under Business Risk Auditing. *Journal of Accounting Research*, 46(4), 729-760.
- Bellesta, J.P.S. & Meca, E.G. (2007). Ownership Structure, Discretionary Accruals & the Informativeness of Earnings, *Corporate Governance: An International Review*, 15(4), 677-691.
- Brick, I.E., Palmon, O. & Wald, J. K. (2006). CEO Compensation, Director Compensation, and Firm Performance: Evidence of Cronyism ?. *Journal of Corporate Finance*, 12(3), 403-423.
- Corporate Governance Report of Thai Listed Companies (CGR). (2018). Thai Institute of Directors. (IOD) from <http://www.thai-iod.com/en/publications-detail.asp?id=447>.
- Duong L. & Evans J. (2015). CFO Compensation: Evidence from Australia. *Pacific basin Finance Journal*, 35, 425-443.
- Freedman, M. & Jaggi, B. (1983). Pollution Disclosures, Pollution Performance and Economic Performance: Omega. *The International Journal of Management Science*, 10, 167-176.
- Haniffa, R. & Hudaib, M. (2006). Corporate Governance Structure and Performance of Malaysia Listed Companies. *Journal of Business Finance & Accounting*, 33(7-8), 1034-1062.
- Jensen, M.C. & Meekling W. H. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Finance Economics*, 3(4), 305-360.
- Johl, S.K., Kaur, S. & Copper, B.J. (2015). Board Characteristics and Firm Performance: Evidence from Malaysian Public Listed Firms. *Journal of Economic, Business and Management*, 3(2), 239-243.
- Kato, T. & Long, C. (2005). Executive Compensation, Firm Performance, and Corporate Governance in China: Evidence from Firms Listed in the Shanghai and ShenZhen Stock Exchanges. *IZA Institute of Labor Economics Initiated by Deutsche Post Foundation*, 54(4), 945-983.
- Klein, A (2002). Audit Committee, Board of Director Characteristics and Earnings Management. *Journal of Accounting and Economics*, 33, 375-400
- Kumer, P. & Sivaramakrishnan, K. (2008). Who Monitors the Monitors? The effect of Board Independence on Executive Compensation and Firm Value. *The Review of Financial Studies*, 21(3), 1371-1401.
- Leszczryiska, M. (2017). Mandatory Quotas for Women on Boards of Directors in the European Union: Harmful to of Good for Company Performance?. *European Business Organization Law Review: March 2018*, 19(1), 35-61.

- Lopo, A.M. & Moraes, A.J. (2014). Association Between Independent Auditor Fees and Firm Value: A Study of Brazilian Public Companies. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 10(4), 442-450.
- Maheshwarl, G.C. (2007). Corporate Characteristics & Social Responsibility Reporting. *Asian Review of Accounting*, 1(1), 31-42.
- Ming, T.C., Foo, Y.B., Gul, F.A. & Majid, A. (2018). Institutional Investor and CEO pay Performance in Malaysian Firms. *Journal of international accounting research*, 17(1), 87-102.
- Mouselli, S. & Hussainey, K. (2014). Corporate governance, analyst following and firm value. Corporate Governance: *The International Journal of Business in Society*, 14(4), 453-466.
- Niemi, L. (2004). Auditor Size and Audit Pricing: Evidence from Small Audit Firms. *Journal European Accounting Review*, 3(3), 541-560.
- Orazalin, N., Makarov, R. & Ospanova, M. (2016). Corporate Governance and Firm Performance in The Oil and Gas Industry of Russia. *Journal of Business Economics & Finance*, 4(4), 710-722.
- Peter, K.P., Jason, Z. & Suchard, J.A. (2007). Corporate Governance, Cost of Capital and Performance: Evidence from Australian Firms. *SSRN Electronic Journal*, 24(3).
- Pound, J. (1988). Proxy contests and the efficiency of shareholder oversight. *Journal of Financial Economics*, 20(1-2), 237-265.
- Prendergast, C. (2002). The Tenuous Trade-off between Risk and Incentives. *Journal of Political Economy*, 110(5), 1071-1102.
- Smith, C.W. & Watts, R.L. (1992). The Investment Opportunity set and Corporate Financing Dividend and Compensation Policies. *Journal of Financial Economics*, 32, 263-292.
- Stanley, J.D. (2011). Is the Audit Fee Disclosure a Leading Indicator of Client's Business Risk?. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory: August 2011*, 30(3), 157-179.
- Trejo-Pech C.O., Weldon R., House L. & Salas-Gutierrez T. (2006). Accruals, Free Cash Flows, and EBITDA for Agribusiness Firms. *Selected Paper prepared for presentation at the American Agricultural Economics Association Annual Meeting, Long Beach, California, (July 23-26, 2006)*.
- Uyer A., Kilic M. and Bayyurt N. (2013). Association between Firm Characteristics and Corporate Voluntary Disclosure: Evidence from Turkish Listed Companies. *Intangible Capital*, 9(4), 1080-1112.

การนำหลักกฎหมายทั่วไปมาพิจารณาคดีพิพาทเกี่ยวกับ
สัญญาทางปกครอง: ศึกษากรณีหลักสุจริตในสัญญา
สัมปทาน และสัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค

**THE APPLICATION OF GENERAL PRINCIPLES
OF LAWS IN ADMINISTRATIVE PROCEEDING
CONCERNING ADMINISTRATIVE CONTRACTS:
THE CASE STUDY OF THE GOOD FAITH
PRINCIPLE APPLIES TO CONCESSIONS CONTRACTS
AND PUBLICITY UTILITY CONTRACTS.**

Received: November 8, 2019

Revised: March 10, 2020

Accepted: March 11, 2020

นิรัชรา พงศ์อาจารย์*

Niratchara Pongajarn*

* อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

* Lecturer, Pridi Bhanomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

* Email: niratchara.won@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาในเรื่องของการนำ “หลักสุจริต” มาปรับใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ศึกษาเฉพาะกรณีสัญญาสัมปทานและสัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำ “หลักสุจริต” อันเป็นพื้นฐานของกฎหมายในทุกระบบ มาบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร เพื่อบังคับใช้แก่สัญญาใน “สัญญาทางปกครอง” โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ “หลักสุจริต” เป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่มีความสำคัญต่อกฎหมายแพ่งทั้งระบบ โดยเฉพาะในเรื่องของการทำสัญญา ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์พบว่ามีบทบัญญัติถึง “หลักสุจริต” จำนวนหลายมาตรา เพื่อควบคุมการกระทำและการปฏิบัติตามสัญญาของคู่สัญญาอันสำคัญที่อาจส่งผลให้การกระทำนั้นชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ แต่ในส่วนของบริษัทบัญญัติของสัญญาทางปกครอง ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 กลับไม่พบการกำหนดถึงหลักสุจริตที่เกี่ยวข้องกับการกระทำหรือการปฏิบัติตามสัญญาของคู่สัญญาเลย

จากการศึกษาโดยการค้นคว้าทางเอกสาร งานวิจัย และคำพิพากษาศาลปกครอง พบว่า ศาลปกครองได้นำหลักสุจริต ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้ในคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองหลายคดี มีทั้งกล่าวอ้าง หลักสุจริตทั่วไปตามมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และไม่ได้กล่าวอ้าง อันอาจเนื่องมาจากการขาดบทบัญญัติถึงหลักสุจริต ซึ่งคดีพิพาทที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลปกครองนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการใช้เอกสิทธิ์ของคู่สัญญาฝ่ายรัฐในการบอกเลิก แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงสัญญาฝ่ายเดียว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการบัญญัติ “หลักสุจริต” อันเป็นหลักจริยธรรมสากลที่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการทั้งหมดของการทำสัญญา มากำหนดบังคับใช้แก่คู่สัญญาทางปกครอง

คำสำคัญ: สัญญาทางปกครอง หลักสุจริต

Abstract

This research studies the application of “Principles of Good Faith” to the adjudication of administrative disputes relating administrative contracts. This study only focuses on studying the case of the concession agreement and the arrangement of utility facilities. The objective is to bring “Principles of Good Faith”, which is the basis of law in every system to prescribe a law written in order to enforce the contract parties in administrative contracts.

“Principles of Good faith” are general legal principles, which are important to the entire civil law system. Especially in the matter of contracting in the Thai Civil and Commercial Code, it is found that there are many provisions of “Principles of Good Faith” in order to control the actions and performance of contract parties in accordance with the agreements on the contracts, which may result in an act that is lawful or unlawful. However, in respect of the provisions of administrative contracts in the Act on Establishment of the Administrative Courts and Administrative Court Trial Procedures 1999 of Thailand, there is no determination of Principles of Good faith in relation to the actions of the contract parties.

The researcher has suggested the introduction of the “Principles of Good Faith” provisions, which are international ethics accepted by many countries, which are importance to the whole process of the contract creation to determine the enforcement of the administrative contractors by specifying in writing in the law relating to administrative contracts in Thailand.

Keywords: Administrative Contracts, Principles of Good Faith

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“สัญญาทางปกครอง” ในระบบกฎหมายไทยนั้น ปรากฏมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้ให้ฮอลันดาผูกขาดสินค้าหนังงาช้างและหนังโค ชี้อติบุณ ผูกขาดไม้ และรังนก ฯลฯ นับว่าเป็นการให้เอกชนเข้ามาแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระมหากษัตริย์ และปรากฏชัดเจนขึ้นใน สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เช่น การทำข้อตกลงการทำเหมืองแร่เป็นภาษาอังกฤษในจังหวัด สงขลา พัทลุง และชุมพร ตลอดจนการทำสัญญาสร้างทางรถไฟ ขุดคลอง ทำถนน เป็นต้น ในอดีตเรารู้จักสัญญาที่รัฐทำกับเอกชนในนามของ “สัญญาของทางราชการ” หรือ “สัญญาของรัฐ”¹ จัดเป็นเครื่องมือที่รัฐใช้ทำสัญญากับเอกชนหรือองค์กรอื่นเพื่อให้เข้ามาร่วมจัดทำ บริการสาธารณะ ร่วมกันกับรัฐหรือดำเนินการบริการสาธารณะแทนรัฐ รวมไปถึงการทำสัญญาซื้อขาย จัดหา จัดซื้อ จัดจ้าง บริการ สิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ จำเป็นต่างๆ ของทางราชการ หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้น “สัญญาของทางราชการ” นั้นจึงอยู่ในเขตอำนาจของศาลยุติธรรม

นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) กำหนดให้มีการจัดตั้งศาลปกครอง ขึ้นมาเพื่อพิจารณาข้อพิพาททางปกครอง และคดีพิพาททางปกครองนั้นรวมถึงคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง “สัญญาทางปกครอง” (Le contrat administratif) จึงเป็นคำศัพท์ทางกฎหมายที่เกิดขึ้นใหม่ พร้อมๆกับการจัดตั้งศาลปกครอง เมื่อปี พ.ศ. 2542 และอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองนับตั้งแต่นั้นมา

“สัญญาทางปกครอง” จัดเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐที่ทำสัญญากับองค์กรอื่น เพื่อจัดทำบริการสาธารณะอันเป็นหน้าที่หลักของฝ่ายปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจของรัฐภายใต้ความเจริญของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ความต้องการที่ผันแปรเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย กลับยังเป็นหน้าที่ที่ฝ่ายปกครองต้องจัดทำเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน การตอบสนองความต้องการให้แก่ประชาชนในทุกๆเรื่อง อย่างครบถ้วนด้วยกำลังคนและกำลังงานของรัฐเอง จึงไม่อาจทำได้อย่างสมบูรณ์ในทุกๆด้านได้ ในปัจจุบันนี้พบว่าเอกชนได้เข้ามาเป็นคู่สัญญาของรัฐจำนวนมาก มีสัญญาทางปกครองเกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะสัญญาสัมปทานบริการสาธารณะ เช่น สัญญาสัมปทานโทรคมนาคมต่างๆ สัญญาสัมปทานทางด่วน ฯลฯ และ สัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค ดังนั้น “สัญญาทางปกครอง” จึงควรมีกฎหมายบัญญัติบังคับเฉพาะกับสัญญาทางปกครอง

“หลักสุจริต” เป็นกฎหมายยุติธรรม (Jus Aequum)² และเป็นรากฐานของกฎหมายแพ่ง และเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของการทำสัญญา คำว่า “สุจริต” (Good faith, bona fide, bonne foi) หมายถึง ความซื่อสัตย์ในความเชื่อถือหรือวัตถุประสงค์ หรือความเชื่อตรงต่อหน้าที่หรือหนี้ของตน หรือ การไว้ซึ่งเจตนาหลอกลวงหรือแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบ³ โดย “หลักสุจริต” เป็นหลักกฎหมายทั่วไปอันมีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ที่นำมาใช้อัดช่องว่างของกฎหมาย ที่ได้รับการยอมรับจากนานาอารยประเทศว่าเป็นหลักจริยธรรมสากล อันเป็นพื้นฐานของกฎหมายแพ่งทั้งระบบ และ “หลักสุจริต” ยังได้ถูกยกฐานะให้เป็น “หลักทั่วไปในการทำสัญญา” เป็นหลักการที่สำคัญที่นำไปสู่ความยุติธรรมสำหรับการทำสัญญาไม่ว่าคู่สัญญาจะเป็นรัฐหรือเอกชนก็ตาม เป็นหลักที่จำเป็นและขาดมิได้สำหรับการทำสัญญา⁴ ซึ่งส่งผลให้ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรนำหลักสุจริตไปบัญญัติบังคับใช้ในกฎหมายแพ่ง เช่น สเปน อิตาลี ฝรั่งเศส เยอรมัน รวมถึงในประเทศไทยได้มีการบัญญัติถึง “หลักสุจริต” มีจำนวนหลายมาตราด้วยเช่นกัน โดยนำ “หลักสุจริต” มาใช้ในความหมายที่แตกต่างกัน คือ⁵

¹ นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2553). *สัญญาทางปกครอง*. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน. น.41.

² ประสิทธิ์ โสวิไลกุล(2554). *กฎหมายแพ่งหลักทั่วไป คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม. 75.

³ Black's law Dictionary. 7th ed. St. Paul: West Group, 1999. Charles B.Odgers.

⁴ Louw, AM. 2013. Yet another call for a greater role for good faith in the South African law contract: Can we banish the law of the jungle, while avoiding the elephant in the room. Potchefstroom Electronic Law Journal 16(5): 62.

⁵ วรนาธิ สิงโต. (ม.ป.ป.) หลักสุจริต.จาก <http://www.stou.ac.th/schools/ slw/upload/ ex40701-1.pdf> (ค้นเมื่อ กรกฎาคม 2562)

1. หลักสุจริตทั่วไป ซึ่งในการนำมาใช้นั้น เช่น ตามมาตรา 5⁶ และมาตรา 368⁷ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีความหมายทั่วไปในความหมายแบบกว้างๆ ไม่เฉพาะเจาะจงถึงความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของคู่กรณี เป็นมาตรฐานทั่วไปที่กฎหมายบัญญัติให้ใช้วัดเป็นเครื่องมือหรือความประพฤติของมนุษย์ในกรณีต่างๆ ว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่และเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ เช่น การปฏิบัติตามสัญญาโดยสุจริตของคู่สัญญา หรือ การใช้สิทธิตามสัญญาโดยสุจริต เป็นต้น

2. หลักสุจริตเฉพาะเรื่อง ในกรณีนี้จะหมายถึงความรู้หรือไม่รู้ของข้อเท็จจริงที่จะเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้วของคู่กรณี เช่น การกระทำโดยไม่รู้ถึงข้อบกพร่องถึงสิทธิที่มีมาแต่อดีต(คำพิพากษาฎีกาที่ 550/2490) แต่ถ้ากระทำโดยรู้ถึงข้อบกพร่องถึงสิทธิที่มีมาแต่อดีตจะถือว่าตนสุจริตได้(คำพิพากษาฎีกาที่ 1012/2524) และรวมถึงความไม่รู้นั้นหากเกิดจากการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงก็ถือว่าไม่สุจริตเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น⁸ การคุ้มครองบุคคลภายนอกที่สุจริตในการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ กฎหมายมุ่งประสงค์จะคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้สุจริต ที่เสียค่าตอบแทนและจดทะเบียนสิทธิการได้มาโดยสุจริต ให้มีสิทธิดีกว่าผู้ที่ได้อสังหาริมทรัพย์ หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ โดยทางอื่นนอกจากนิติกรรมที่ไม่ได้มาจากการจดทะเบียน เป็นต้น

สัญญาทางปกครองเป็นสัญญาที่จัดทำขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์มหาชนภายใต้หลักการการบริการสาธารณะ จึงถือได้ว่า ด้วยอำนาจแห่งประโยชน์มหาชนนั้น ส่งผลให้คู่สัญญาฝ่ายรัฐ มี 2 บทบาท คือ เป็นคู่สัญญาและมีหน้าที่รักษามูลประโยชน์ของมหาชนอีกด้วย ดังนั้น ในสัญญาทางปกครอง รัฐจึงมีเอกสิทธิ์เหนือกว่าคู่สัญญาฝ่ายเอกชนเสมอ ที่เรียกว่า “เอกสิทธิ์ของฝ่ายปกครอง” ในการทำสัญญาทางปกครอง (Les prérogatives de la puissance publique) ที่จำเป็นต้องมีเพื่อให้การบริการสาธารณะบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ การมีเอกสิทธิ์ของคู่สัญญาฝ่ายรัฐนี้อาจถูกรับรองด้วยกฎหมายเฉพาะที่จัดทำขึ้นตามสัญญาประเภทนั้นๆ หรือ กำหนดขึ้นมาโดยข้อตกลงในสัญญาหรือทำสัญญาที่สร้างขึ้น และแม้ไม่มีกฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้หรือไม่แม้กระทั่งกำหนดในสัญญาก็ตาม แต่เอกสิทธิ์นี้มีที่มาจากทฤษฎีที่เรียกว่า “เอกสิทธิ์ของฝ่ายปกครอง” โดยศาลปกครองไทยได้เคยวางหลักรับรองถึงเอกสิทธิ์นี้ในคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ 6/2544 สัญญาที่มีข้อกำหนดในสัญญาซึ่งมีลักษณะพิเศษที่แสดงถึงเอกสิทธิ์ของรัฐ เพื่อให้การใช้อำนาจทางปกครองหรือการดำเนินงานกิจการทางปกครองซึ่งก็คือการบริการสาธารณะบรรลุผล และในคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดที่ อ.292/2552 ที่ได้ยืนยันถึงเอกสิทธิ์ในการแก้ไขสัญญาหรือยกเลิกสัญญาฝ่ายเดียวของคู่สัญญาฝ่ายรัฐว่า การใช้เอกสิทธิ์นี้เป็นหลักกฎหมายทั่วไปทางปกครองที่คู่สัญญาฝ่ายรัฐพึงมีและสามารถนำมาใช้ได้ แสดงให้เห็นถึง ศาลปกครองไทยได้ยอมรับหลักเอกสิทธิ์นี้ ไปในแนวเดียวกับสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพราะสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐได้เคยพิจารณาพิพากษาคดีที่รับรองหลักเอกสิทธิ์นี้ ในคดีต้นแบบ⁹ คือ คดีที่คู่สัญญาบริษัทเอกชนไม่ยอมเปลี่ยนวิธีการนำหลอดไฟมาใช้ แสงสว่างแก่ประชาชนในเขต แทนการใช้ก๊าซที่ระบุไว้ในสัญญาในขณะที่ระหว่างที่ยังไม่สิ้นสุดระยะเวลาของสัญญา ขณะนั้นได้มีการนำหลอดไฟมาใช้เพื่อความสะดวกสบายมากขึ้นแล้ว ศาลปกครองสูงสุดจึงพิจารณามีคำพิพากษารับรองถึงการที่คู่สัญญาฝ่ายรัฐสามารถจัดหาคู่สัญญาเอกชนรายอื่นมาจัดทำแทนได้หากคู่สัญญาเดิมไม่ยินยอมเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติตามสัญญาตามเทคโนโลยีนั้น ซึ่งสัมพันธ์กับหลักของการบริการสาธารณะประการหนึ่งคือ “หลักแห่งความเปลี่ยนแปลง” คดีนี้เรียกว่าเป็นคดีของต้นแบบหรือคดีประวัติศาสตร์อันเป็นที่มาของคดีพิพาทที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในเวลาต่อมา และเป็นที่มาของหลักการ

⁶ มาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่าในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต

⁷ มาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่าสัญญานั้นท่านให้ตีความไปตามความประสงค์ในทางสุจริต โดยพิจารณาถึงพฤติการณ์ด้วย

⁸ โปรดดูมาตรา 1299 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁹ คำวินิจฉัยศาลปกครองสูงสุดคดี Compagnie nouvelle de gaz de Deville-Ls-Rouen ลงวันที่ 10 มกราคม ค.ศ. 1902

“การเปลี่ยนแปลงได้ของสัญญาโดยปราศจากความยินยอมของคู่สัญญา” ในสัญญาทางปกครอง อันมาจากหลัก “Clausula rebus sic stantibus” ที่ตรงกันข้ามกับหลัก “สัญญาต้องเป็นสัญญา” หรือ pacta sunt servanda ที่ในระบบกฎหมายแพ่งยึดถืออย่างเคร่งครัดที่คู่สัญญาไม่สามารถเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาใดๆ ได้เลยภายหลังทำสัญญาโดยปราศจากความยินยอมของคู่สัญญา แต่อย่างไรก็ตาม การใช้เอกสิทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาฝ่ายเดียว ต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของการบริการสาธารณะและต้องกระทำการโดยสุจริตเสมอ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงข้อความคิด ที่มา และลักษณะของ “หลักสุจริต”
2. เพื่อศึกษาถึงบทบาทและความสำคัญของหลักสุจริตในสัญญาทางปกครอง
3. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการใช้หลักสุจริตในคำพิพากษาของศาลปกครองที่นำมาวินิจฉัยข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาทางปกครองศึกษาเฉพาะสัญญาสัมปทานและสัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคโดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธรัฐเยอรมัน และประเทศสหรัฐอเมริกา
4. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของการนำหลักสุจริตมาใช้ในการระบวนการทำสัญญาทางปกครองตลอดและนำมาพิจารณาตีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองศึกษารณีสัญญาสัมปทานและสัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค

สมมติฐานของการวิจัย

หลักสุจริต คือ หลักการพื้นฐานของการทำสัญญา สัญญาทางปกครองนั้นเป็นสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายรัฐมีเอกสิทธิ์เหนือกว่าคู่สัญญาเอกชนเสมอ การที่ขาดถึงบทบัญญัติของหลักสุจริตในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 นั้น หรือในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาทางปกครองนั้น อาจส่งผลให้คู่สัญญาฝ่ายรัฐใช้เอกสิทธิ์ที่เหนือกว่าโดยชอบด้วยกฎหมายไปในทางที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรมได้

ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อให้เห็นถึงการนำหลักสุจริตทั้งที่บัญญัติในกฎหมายลายลักษณ์อักษร และไม่บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรมาพิจารณาตีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Legal Research) โดยค้นคว้าจากสื่อต่างๆ ประกอบไปด้วย หนังสือ บทความ คำบรรยาย วิจัย เว็บไซต์ต่างๆ เอกสารที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต คำสั่งของศาลปกครอง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัญญาทางปกครองตลอดจนคำพิพากษา ของประเทศไทย และต่างประเทศ โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสัญญาทางปกครองของต่างประเทศในการนำหลักสุจริตและหลักกฎหมายทั่วไปมาพิจารณาพิพากษาคดีพิพาททางปกครอง

ผลการวิจัย

- บทบาทหลักที่สำคัญของ “หลักสุจริต” ในระบบกฎหมายแพ่ง และกฎหมายปกครองคือ
1. การนำเอาหลักสุจริตมาอุดช่องว่างของกฎหมาย ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติลายลักษณ์อักษรหรือการนำหลักสุจริตมาพิจารณาในการปฏิบัติตามสัญญาหรือการใช้สิทธิต่อคู่สัญญาว่ากระทำการโดยความสุจริตหรือไม่ ในกรณีของคดีพิพาททางปกครองนั้น โดยปกติแล้ว ศาลปกครองจะไม่นำเอากฎหมายเอกชนมาอุดช่องว่างในระบบกฎหมายปกครอง เว้นแต่ว่าหลักกฎหมายเอกชนนั้นสามารถนำมาปรับให้เข้ากับหลักการกฎหมายมหาชนได้ และมีกฎหมายกำหนดให้นำหลักกฎหมายแพ่งมาปรับใช้ได้

2. หลักสุจริตเป็นเครื่องตัดสินในผลของการกระทำในกรณีที่มีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น

หลักการข้อนี้ได้รับการกล่าวถึงจากนักวิชาการตั้งแต่สมัยโรมัน โดย บัลดัส (Baldus) นักกฎหมายชาวอิตาลี กล่าวว่า การกระทำใดหรือใช้สิทธิของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการโอนทรัพย์สินแก่บุคคลอื่น หรือ การเคลื่อนไหวแห่งสิทธิของบุคคล การนั้นจะเป็นธรรมได้ก็ต่อเมื่อวัตถุประสงค์นั้นสอดคล้องกับหลักสุจริต ต้องตั้งอยู่บนฐานความสุจริต¹⁰ และมีการกล่าวไว้ในแนววินิจฉัยในกฎหมายโรมันว่า ไม่มีสิ่งใดที่จะสอดคล้องกับหลักสุจริตยิ่งไปกว่าที่ได้ปฏิบัติตามที่ตกลงกันไว้ด้วยใจสมัคร และ โอโตเฟรตุส นักนิติศาสตร์ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 กล่าวถึงหลักสุจริตว่า บุคคลย่อมผูกพันกันตามหลักสุจริตโดยไม่เพียงแต่ต้องเว้นจากการกระทำอันฉ้อฉลเท่านั้น แต่ยังต้องผูกพันตามข้อกำหนดในทางสุจริตที่ตนไม่ได้ตกลงอย่างชัดแจ้งอีกด้วย¹¹ หลักสุจริตจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องวัดของการกระทำนั้นว่าชอบหรือสมบูรณ์หรือไม่อธิบายได้ว่า การพิจารณาพิพากษาคดีนั้น นอกจากด้วยบทกฎหมายแล้ว ศาลอาจพิจารณาถึงความสุจริตของคู่สัญญาแล้วนำมาตัดสินคดีข้อพิพาทได้ แม้คู่สัญญาไม่ได้ตกลง หรือ มิได้ร้องขอเลยก็ตาม จึงเป็นส่วนเสริมของการใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาพิพากษาคดี และยังสามารถนำหลักสุจริตที่กำเนิดมาตั้งแต่สมัยโรมัน มาใช้ได้ในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่า หลักสุจริตเป็นหลักการอมตะที่นำมาใช้ในอดีตและยังคงนำมาใช้ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

3. หลักสุจริตเป็นหลักการสำคัญที่ศาลนำมาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดี

ความสัมพันธ์ของคู่สัญญาในสัญญาทางปกครองเป็นความสัมพันธ์ที่มีฐานะไม่เท่าเทียมกันคู่สัญญาฝ่ายรัฐ เข้าทำสัญญาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและรักษาผลประโยชน์ของรัฐ และในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงการรักษาคุณภาพหรือความได้สมดุลระหว่างประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์ของคู่สัญญาฝ่ายเอกชนด้วย ในคดีพิพาทสัญญาทางปกครองนั้น พบข้อพิพาทจากการใช้เอกสิทธิ์พิเศษของคู่สัญญาฝ่ายรัฐฝ่ายเดียวในการแก้ไข ยกเลิก เปลี่ยนแปลงข้อความหรือเนื้อหาในสัญญาทางปกครอง เป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการใช้เอกสิทธิ์ฝ่ายเดียวมีจำนวนมากกว่าข้อพิพาทอื่นๆ ที่ผ่านมาศาลปกครองไทยได้นำหลักสุจริตมาพิจารณาพิพากษาและยังนำหลักสุจริตมาใช้ตีความตามสัญญาทางปกครอง โดยการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะเป็นหลักและขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงคู่สัญญาฝ่ายเอกชนด้วย เพื่อไม่ให้คู่สัญญาฝ่ายรัฐใช้เอกสิทธิ์โดยไม่ชอบ โดยศาลปกครองมักจะนำหลักของกฎหมายปกครองต่างๆ ที่สำคัญมาพิจารณาด้วยเสมอ เช่น หลักแห่งความได้สัดส่วน¹² หรือหลักแห่งความเหมาะสม¹³ หรือ หลักแห่งความจำเป็น¹⁴

4. หลักสุจริตนำมาใช้สำหรับการตีความตามสัญญา ซึ่งถูกกำหนดใน มาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีที่ข้อสัญญาไม่ได้กำหนดชัดแจ้ง จึงต้องนำมาตีความไปในทางประสงค์ในทางสุจริตและพิจารณาถึงปกติประเพณีด้วย อธิบายได้ว่าในกรณีที่สัญญาไม่ได้มีการกำหนดข้อความบางประการอย่างชัดแจ้ง หากกรณีนั้น ต่อมาเป็นที่สงสัย การตีความในสัญญา ศาลต้องตีความสัญญาในทางประสงค์ของคู่สัญญาในทางสุจริตและควบคู่กับการพิจารณาถึงการตีความในลักษณะนั้นอย่างกรณีพิพาททั่วไปของบุคคลที่พึงทำสัญญานั้น โดยศาลปกครองไทยได้นำหลักสุจริตมาพิจารณาตีพิพากษาดังตัวอย่าง ดังนี้

¹⁰ กิตติศักดิ์ ปรกติ. (ก.ค-ธ.ค 2552). รากเหง้าของหลักสุจริตในระบบกฎหมายยุโรป. *วารสารยุโรปศึกษา*, 2(17), 133.

¹¹ อ่างแล้ว, กิตติศักดิ์ ปรกติ, หน้า152.

¹² หากฝ่ายปกครองจะใช้อำนาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนต้องใช้เท่าที่จำเป็น และการใช้อำนาจนั้นต้องสัมพันธ์และได้สัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้น หลักความได้สัดส่วน จึงเป็นหลักกฎหมายที่เรียกร้องให้ฝ่ายปกครองต้องนำกฎเกณฑ์ที่ดีที่สุดมาใช้บังคับกับเอกชน, สมคิด เลิศไพฑูรย์, (ธันวาคม2533) "หลักความได้สัดส่วน" *วารสารนิติศาสตร์*, 4(20),99-100.

¹³ หลักความเหมาะสมคือการคำนึงถึงดุลยภาพระหว่างวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจวิธีการที่รัฐนำมาต้องบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างแน่แท้,วรพจน์ วิศรุติพิชญ์, (2538) *หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง*, กทม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,หน้า25.

¹⁴ หลักแห่งความจำเป็น คือมาตรการหรือวิธีการหลายอย่างที่ล้วนชอบด้วยกฎหมายและสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายเพื่อประโยชน์ของสาธารณะได้ แต่ฝ่ายปกครองต้องตัดสินใจเลือกมาตรการหรือวิธีการที่ก่อให้เกิดความรุนแรงน้อยที่สุดหรือกระทบต่อเอกชนน้อยที่สุดซึ่งหลักแห่งความจำเป็นนี้เกิดขึ้นจากแนวคิดที่ว่า"ในระหว่างสิ่งที่เลวร้ายตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไปจำเป็นต้องเลือก ควรเลือกสิ่งที่เลวร้ายน้อยที่สุด" อ่างแล้ว, หน้า 84

คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาสัมปทานและสัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค

1. ใช้ในกรณีการตีความตามสัญญา คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 508/2557

องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ (ขสมก.) ผู้ถูกฟ้องคดี ทำสัญญากับผู้ฟ้องคดี 15 คน ซึ่งเป็นผู้ประกอบการรถโดยสารสองแถวขนาดเล็กให้มาเข้าร่วมวิ่งรถรับส่ง ในเส้นทางลาดพร้าว ถึง ซอยวัดบึงทองหลาง ต่อมา คณะกรรมการควบคุมการขนส่ง มีมติเปลี่ยนเส้นทางรถใหม่ ทำให้ ขสมก. ต้องเดินรถผ่านเข้าไปในซอยวัดบึงทองหลาง ทับซ้อนกับเส้นทางเดินรถของผู้ฟ้องคดี 15 คนฯ จึงนำคดีมาฟ้องศาลปกครอง เพราะเห็นว่า ขสมก. ผิดสัญญา โดยนำรถโดยสารประจำทางมาทับซ้อนเส้นทางเดินรถนั้น ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาว่า เมื่อเนื้อความในสัญญาในรถโดยสารขนาดเล็กที่ทำกันนั้น ไม่ปรากฏข้อห้าม ไม่ให้ ขสมก. นำรถโดยสารประจำทางรับ ส่ง ผู้โดยสารในเส้นทางนั้น มีเพียงข้อสัญญาว่า ในระหว่างอายุสัญญาสัมปทานหลักยังไม่สิ้นสุด ผู้ถูกฟ้องคดี ขสมก. มีสิทธิให้เอกชนรายใดเข้าร่วมเดินรถตามสัญญาหลักได้ทุกเมื่อ ซึ่งการตีความตามสัญญานั้น ตามมาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ท่านให้ตีความไปตามประสงค์ในทางสุจริตโดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย ดังนั้น การพิจารณาถึงสิทธิและหน้าที่และความรับผิดชอบของคู่สัญญา นอกจากพิจารณาเนื้อความในสัญญาแล้ว ต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของสัญญาในทางสุจริตและพิจารณาถึงปกติประเพณีในการทำสัญญานั้นๆ ด้วย เห็นได้ว่า ข้อกำหนดนั้น มีลักษณะรับรองสิทธิของ ขสมก. ซึ่งไม่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิหรือตัดสิทธิในการที่จะเดินรถโดยสารประจำทางด้วยตนเอง โดยปกติประเพณีทั่วไป หากต้องการจำกัดสิทธิของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง ต้องระบุถึงข้อจำกัด หรือ ข้อห้ามอย่างชัดเจน แม้จะเข้าใจว่า ขสมก. จะไม่นำรถโดยสาร มารับส่งในเส้นทางเดินรถนั้น และเปรียบเทียบกับลักษณะของรถและค่าโดยสารแล้ว ก็ยังแตกต่างกัน โดยรถของ ขสมก. เป็นรถปรับอากาศและธรรมดา ราคา 18 บาท และ 10 บาท แคร่ของผู้ฟ้องคดี 15 คน เป็นรถโดยสารสองแถวขนาดเล็กราคา 4 บาท จึงไม่ถือว่าเป็นการแข่งขัน ถือว่า ขสมก. กระทำการโดยสุจริตตามหน้าที่ที่ได้รับอนุญาตจากกรมการขนส่งทางบกแล้ว ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าในสัญญาไม่มีข้อห้ามให้ ขสมก. นำรถโดยสารอื่นมาวิ่งซ้อนทับเส้นทางของคู่สัญญาเอกชน แสดงให้เห็นว่า สัญญานี้ย่อมไม่ปิดโอกาสให้ ขสมก. เองสามารถนำรถโดยสารมาแข่งขันกับคู่สัญญาได้ โดยศาลปกครองได้ตีความตามไปในทางประสงค์โดยสุจริตทั่วไปโดยพิจารณาถึงปกติประเพณีของการกำหนดข้อความในลักษณะของการไม่ห้ามให้แข่งขันกับคู่สัญญาเอกชน

2. ใช้ในกรณีการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาฝ่ายเดียว คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.733/2554

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทำสัญญาจ้างผู้ฟ้องคดีให้ก่อสร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กพร้อมถมดินลูกรังบดอัด โดยกำหนดให้ใช้ฐานรากแบบตอกเสาเข็ม เมื่อเข้าทำงานผู้ฟ้องคดีได้ทดสอบชั้นดินโดยใช้วิธีตอกเสาเข็มลงไปจนถึงชั้นดินและพบว่าไม่สามารถตอกได้ จึงแจ้งไปยัง อบต. ขอเปลี่ยนแปลงฐานรากแบบตอกเสาเข็มเป็นแบบฐานแผ่ ขอยุติงานและขอขยายระยะเวลาตามสัญญา แต่ อบต. ไม่อนุมัติให้เปลี่ยนแปลงแบบฐานรากสะพาน ผู้ฟ้องคดีจึงขอให้ อบต. ทบทวน โดยที่มิได้เข้าทำงานให้เสร็จในระยะเวลาที่กำหนด อบต. จึงใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา แล้วจ้างผู้รับจ้างรายใหม่และก็ได้พบว่ามิเห็นขาดขวางอยู่ จึงส่งให้สถาบันการศึกษาวิเคราะห์ จึงพบว่าบริเวณนั้นไม่สามารถตอกเสาเข็มได้ อบต. จึงอนุมัติให้เปลี่ยนแปลงการก่อสร้างโดยใช้ฐานรากแบบแผ่ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าตนมิได้ผิดสัญญา การทำงานให้ไม่ได้นั้น เพราะ อบต. ไม่ได้แก้ไขปัญหาก็เรื่องเปลี่ยนแปลงตั้งแต่แจ้งครั้งแรก ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ข้อกำหนดในสัญญาระบุว่า อบต. มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและมีสิทธิจ้างผู้รับจ้างรายใหม่ทำงานแทนผู้ฟ้องคดีได้ แต่การที่ อบต. ไม่ได้ดำเนินการให้มีการสำรวจสภาพดินและทดสอบว่าเหมาะสมที่จะใช้ฐานรากของสะพานเป็นแบบใด แต่ได้ประกาศสอบราคาจ้างและในสัญญาว่าจ้างว่าให้ทำแบบตอกเสาเข็ม จึงมิได้วางอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลวิศวกรรมมาตั้งแต่ต้น การที่ผู้ฟ้องคดีได้ทำการใช้แท่งเหล็กตอกลงไปในดิน เป็นวิธีทดสอบแล้วว่าไม่สามารถทำได้ ดังนั้นจึงควรสงวนในความเหมาะสมของแบบ การที่ อบต. ไม่ทำการทดสอบ ได้แต่บ่ายเบี่ยงไม่อนุมัติให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงแบบฐานรากตามคำขอ และไม่ดำเนินการตรวจสอบสถานที่ก่อนว่าควรที่จะใช้วิธีใด และใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาจ้าง อ้างว่าผู้ฟ้องคดีไม่ได้เข้าทำงานที่จ้างให้แล้วเสร็จภายในกำหนดและจ้างผู้รับจ้างรายใหม่ จึงถือได้ว่าเป็นการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาโดยไม่สุจริต อันเป็นการบอกเลิกสัญญาโดยไม่ชอบตามนัย มาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น จึงเป็นการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา

โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และต้องชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาโดยไม่สุจริต ผู้วิจัยเห็นว่าคดีพิพาทนี้แม้ว่าคู่สัญญาฝ่ายรัฐจะมีเอกสิทธิ์เหนือกว่าในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือการบอกเลิกสัญญาตามหลักเอกสิทธิ์ก็ตาม แต่การจะใช้สิทธินั้นต้องสัมพันธ์กับการบริการสาธารณะ จากคดีนี้คู่สัญญาฝ่ายรัฐเองกลับไม่ทดสอบวิธีการใหม่ตามที่ฝ่ายเอกชนร้องขอด้วยวิธีใดๆ แต่กลับเลิกจ้างแล้วหาคู่สัญญารายใหม่โดยมิใช่เกิดจากการผิดพลาดของเอกชน

3. ใช้ในกรณีการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.91/2557

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ผู้ถูกฟ้องคดี ทำสัญญากับผู้ฟ้องคดีให้ก่อสร้างอาคารเรียน 1 หลัง โดยได้รับเงินอุดหนุนจาก อบจ. ขอนแก่น กำหนดจ่ายค่าจ้าง 4 งวด ต่อมาผู้ฟ้องคดีได้รับเงินค่าก่อสร้างในงวดที่ 1 และ 2 เรียบร้อยแล้ว ผู้ฟ้องคดีจึงส่งมอบงานงวดที่ 3 ที่เสร็จสิ้นแล้วและส่งมอบงานแล้ว ส่วนงวดที่ 4 เสร็จสิ้นเพียงบางส่วน จึงเบิกของงวดที่ 3 แต่คณะกรรมการการตรวจจ้างงานก่อสร้างของผู้ถูกฟ้องคดี ไม่ตรวจรับงานให้ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ไม่ได้จ่ายเงินให้แก่ สพฐ. อ้างว่า ศาลจังหวัดขอนแก่น มีคำพิพากษาว่า การออกข้อบัญญัติชั่วคราวเรื่อง งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมที่ได้รับเงินอุดหนุนครั้งนี้ตกเป็นโมฆะ ทำให้ไม่มีงบประมาณมาชำระค่าก่อสร้างต่อไปตามสัญญา ศาลปกครองพิจารณาว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีทราบว่าการกำหนดให้จ่ายเงินเป็นโมฆะ ก็ทำได้ด้วยการแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีหยุดก่อสร้าง และการที่ศาลจังหวัดขอนแก่นพิพากษาว่าข้อบัญญัตินั้นตกเป็นโมฆะ จึงเป็นปัญหาของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองที่ต้องพิจารณาถึงการก่อสร้างว่าจะทำต่อไปหรือไม่ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองกลับปล่อยให้ผู้ฟ้องคดีก่อสร้างงานงวดที่ 3 จนเสร็จสิ้นแล้วก่อสร้างงานงวดที่ 4 จนเกือบแล้วเสร็จนั้น กลับไม่ตรวจรับงานที่จ้างและปฏิเสธจ่ายค่าจ้าง การกระทำนั้นจึงถือว่าเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตตามมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถือว่าเป็นความบกพร่องของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเอง เพราะการปฏิเสธไม่ตรวจรับงานเพราะไม่มีงบประมาณรายจ่ายนั้น มิใช่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการใดๆ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะใดๆ

4. ใช้ในกรณีที่เกี่ยวกับการเรียกค่าปรับจากการผิดสัญญา คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.510/2554

เทศบาล ผู้ถูกฟ้องคดี ทำสัญญากับผู้ฟ้องคดี ให้ก่อสร้างปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย เมื่อเริ่มก่อสร้างผู้ฟ้องคดีพบว่าชั้นดินทรายในบริเวณที่จะก่อสร้างเกิดการพังทลายของชั้นดิน มีน้ำใต้ดินไหลขึ้นถึงชั้นทรายทำให้ชั้นดินเหนียวไม่ได้คุณภาพซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรค สัญญากำหนดให้งานแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2543 จึงทำให้งานไม่แล้วเสร็จตามสัญญา ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2545 เทศบาล ผู้ถูกฟ้องคดีทำข้อตกลงบันทึกแนบท้ายสัญญาแก้ไขปรับเปลี่ยนการก่อสร้างใหม่ และขยายระยะเวลาจาก 24 กันยายน 2543 เป็นวันที่ 27 สิงหาคม 2545 โดยผู้ฟ้องคดีเชื่อถือและไว้วางใจว่า เทศบาล จะไม่ใช้สิทธิรับเนื่องจากการส่งมอบงานล่าช้า ต่อมา 29 กรกฎาคม 2545 เทศบาล ขอทำบันทึกท้ายสัญญาเพื่อใช้สิทธิปรับผู้ฟ้องคดี ก่อนที่จะครบกำหนดสัญญาที่แก้ไขใหม่ตามวันที่กำหนดใหม่ให้แล้วเสร็จเพียง 30 วัน ศาลปกครองพิจารณาว่า การที่ เทศบาล ทำบันทึกข้อตกลงใหม่เพื่อจะใช้สิทธิปรับจากการส่งมอบงานล่าช้าเป็นจำนวนถึง 311 วัน รวมเป็นเงินจำนวน 3,249,950 บาท ตามมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดว่าในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลต้องกระทำการโดยสุจริต การที่บุคคลใดใช้สิทธิหรือชำระหนี้โดยไม่สุจริต กฎหมายย่อมไม่ให้ความคุ้มครอง การที่เทศบาล ทำบันทึกยินยอมให้ ผู้ฟ้องคดีทำงานต่อจนแล้วเสร็จแล้วส่งมอบงานให้ในวันที่ 26 สิงหาคม 2545 โดยผู้ฟ้องคดีเชื่อถือและไว้วางใจว่า เทศบาลจะไม่ใช้สิทธิปรับความล่าช้า จากการออกแบบก่อสร้างของ ผู้ฟ้องคดีเอง การใช้สิทธิปรับจึงถือได้ว่าเป็นการใช้สิทธิตามสัญญาโดยไม่สุจริต ตาม มาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ฝ่ายเอกชนมีสามารถปฏิบัติตามสัญญาตอนต้นได้นั้นเกิดจากสภาพของดินที่มีได้เป็นความผิดของเอกชน ส่งผลให้งานแล้วเสร็จล่าช้าจากที่กำหนด คู่สัญญาของรัฐเองก็ทำหนังสือขยายเวลารับรองให้เพิ่มจากกำหนดเดิมและมีได้มีหนังสือแจ้งว่าหากล่าช้าจะปรับเพิ่มเติมจากที่ขยายเวลา กรณีนี้ศาลปกครองนำหลักสุจริตมาปรับใช้โดยสอดคล้องกับหลักความมั่นคงแห่งนิติฐานะของฝ่ายปกครอง

การนำหลักสุจริตมาใช้ในสัญญาทางปกครองของสหพันธ์เยอรมัน

“หลักสุจริต” ภาษาเยอรมันเรียกว่า *Treu und Glauben* หมายถึง “ความซื่อสัตย์และไว้วางใจ” หรือ “หลักซื่อสัตย์สุจริต” กฎหมายโรมันเข้ามาในเยอรมันตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 16 การอ้างหลักสุจริตเป็นการอ้างหลัก *exception doli generalis* หรือเป็นการยกข้อต่อสู้ว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งที่ใช้สิทธิโดยมิชอบ เมื่อมีการเสนอร่างประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันฉบับแรก ก็ได้มีการเสนอไว้ว่า “สัญญาย่อมก่อให้เกิดความผูกพันระหว่างกันตามที่ตกลงกันและตามผลธรรมดาของสัญญาประเภทนั้นตามบังคับแห่งกฎหมายและปกติประเพณี”¹⁵ ดังนั้น จึงพบหลักซื่อสัตย์สุจริต ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของเยอรมัน ฉบับ ปี ค.ศ. 1900 และ ปี ค.ศ. 2002 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ลักษณะและวิธีการปฏิบัติในการชำระหนี้ของลูกหนี้ต้องพิจารณาและคำนึงถึง หลักซื่อสัตย์สุจริต เสมอ โดยมีวัตถุประสงค์ว่า ในการปฏิบัติภาระหนี้ ลูกหนี้น้อมมีหน้าที่อื่นๆในการชำระหนี้หลักนั้นด้วย¹⁶

ในระบบกฎหมายเยอรมัน หลักซื่อสัตย์สุจริตเป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่สำคัญและมีความจำเป็นในการนำมาใช้ตีความเพื่ออุดช่องว่างของกฎหมาย มีการนำหลักซื่อสัตย์สุจริตมาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีโดยองค์กรตุลาการจำนวนมาก นอกจากนำมาปรับใช้ในการพิจารณาคดีแล้ว หลักสุจริต ยังเป็นหลักที่มิพัฒนาของการสร้างหลักกฎหมายอื่นๆอีกหลายหลัก เช่น “หลักความรับผิดชอบในการกระทำความผิดหน้าที่ข้างเคียงในการชำระหนี้ (Positive Vertragsverletzung) “หลักสัญญาไม่ต้องเป็นสัญญา เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปในภายหลัง” (Wegfall der Geschäftsgrundlage หรือ *Causula rebus sic statibus*) เป็นต้น”¹⁷

ในมาตรา 48 แห่งกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเยอรมัน บัญญัติให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีสาระสำคัญคือคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจถูกเพิกถอนภายหลังได้ แต่ถ้าเป็นคำสั่งที่ให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งนั้น การเพิกถอนต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น หลักการนี้คือ “หลักการคุ้มครองความเชื่อถือหรือความไว้วางใจโดยสุจริตของประชาชน” คือ ส่วนหนึ่งของหลักซื่อสัตย์สุจริต¹⁸ โดยมุ่งคุ้มครองความเชื่อถือหรือความไว้วางใจในดับกฎหมาย ว่ากฎหมายที่บัญญัติบังคับใช้นั้นต้องมีความมั่นคงแน่นอน ชัดเจนและแน่นอนถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน เพื่อให้เกิดความมั่นใจและเป็นหลักประกันกับประชาชนและสังคมส่วนรวม¹⁹ และ “การคุ้มครองความเชื่อถือหรือความไว้วางใจในคำสั่งทางปกครองที่เป็นการให้ประโยชน์” หลักการนี้หมายถึงประชาชนหรือผู้ที่อยู่ภายใต้คำสั่งทางปกครอง และคำสั่งนั้นมีลักษณะที่เป็นคำสั่งที่มีประโยชน์ต่อผู้รับคำสั่ง หากผู้นั้นมีความเชื่อโดยสุจริตใจโดยพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมว่าเป็นคำสั่งที่สมบูรณ์และถูกต้อง จะต้องได้รับความคุ้มครอง แม้ว่าต้องมีการเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นในภายหลังก็ตาม

ในมาตรา 60 (1) ประโยคที่สอง แห่งกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองของเยอรมัน (VwVfG) ได้กำหนดถึงเอกสิทธิ์ของคู่สัญญาฝ่ายรัฐในการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ยกเลิกข้อสัญญาทางปกครองโดยหากข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดเนื้อหาของสาระของสัญญาได้เปลี่ยนแปลงไปหลังทำสัญญา และการแก้ไขเปลี่ยนแปลงยกเลิกนั้นทำไปเพื่อคุ้มครองป้องกัน หรือขจัดผลเสียหายร้ายแรงที่จะเกิดขึ้นกับประโยชน์สาธารณะ เช่น อาจมีเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาในระหว่างการใช้สัญญาและอาจทำให้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเป็นต้น หากคู่สัญญาฝ่ายเอกชนไม่ยินยอมก็ร้องขอต่อตุลาการศาลปกครองให้พิจารณาถึงการใช้อีกสิทธินี้ได้ โดยตุลาการศาลปกครองจะนำหลัก “ซื่อสัตย์สุจริต” มาตรา 242 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งของสหพันธ์เยอรมัน (BCG) มาใช้พิจารณาด้วยเสมอ และยังคงพิจารณาถึงหลักแห่งความได้สัดส่วนมาพิจารณาประกอบด้วย และคู่สัญญาฝ่ายเอกชนมีสิทธิ

¹⁵ กิตติศักดิ์ ปรกติ, แหล่งเดิม หน้า 137.

¹⁶ Christain Heinrich, *Formale Freiheit und material Gerechtigkeit* (Tubingen: Mohr Siebeck, 2000), p.399.

¹⁷ Christain Neuerburg, *Die gesetzliche Regelung der positive Vertragsverletzung* (Munchen: Grin Verlag), 2003, p.13.

¹⁸ วรเจตน์ ภาคีรัตน์ (2561). *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อานกฎหมาย, 123.

¹⁹ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, แหล่งเดิม หน้า 123.

เรียกร้องค่าเสียหายจากการบอกเลิกสัญญาทางปกครองได้ อันเนื่องมาจากการคุ้มครองความเชื่อโดยสุจริตใจในความคงอยู่คงสัญญาทางปกครองได้²⁰

การนำหลักสุจริตมาใช้ในสัญญาทางปกครองของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ผู้ที่มีบทบาทในการนำเสนอหลักสุจริตในระบบกฎหมายฝรั่งเศสนั้น คือ ฌอง โดมาร์ (Jean DOMAT) และ ปัวตีเยร์ (Robert Joseph Poitier)²¹ โดมาร์เป็นนักกฎหมายและนักวิชาการในสมัยพระเจ้าหลุยส์ ที่ 14 เขาเขียนตำราพื้นฐานของกฎหมายแพ่ง Les lois civiles dans leur ordre naturel²² โดยอธิบายว่าหลักสุจริตว่าเป็นหลักการที่สำคัญยิ่งของการทำสัญญา²³ สัญญาต้องเกิดขึ้นและปฏิบัติตามความสุจริตของคู่สัญญาเสมอ ความสุจริตใจในการทำสัญญาเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง (La bonne foi necessaire dans les conventions, n'est bonne a ce qui regarde les contractants; ils la doivent aussi a tout ce qui peuvent avoir a interet a ce qui se passe entre eux, dans le contrat.) และกล่าวกันว่า เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการร่างกฎหมายแพ่งของฝรั่งเศส ค.ศ. 1804 โดยหลักการของโดมาร์ ก่อให้เกิดหลักสุจริต โดยนำพาคำว่า สุจริตมาบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศฝรั่งเศสมาตรา 1134 วรรค 3 ในลักษณะสัญญาด้วย

Poitier ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัย Orleans เป็นผู้สืบสานแนวความคิดของโดมาร์ เขาเขียนตำราและบทความวิชาการหลายเรื่อง และที่สำคัญคือ ตำราว่าด้วยลักษณะสัญญาซื้อขาย เมื่อปี ค.ศ. 1761 และเป็นที่มาที่สำคัญของการนำ "หลักสุจริตในสัญญาซื้อขาย"

หลักสุจริต ถือว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในกฎหมายแพ่งลักษณะสัญญา²⁴ ในระบบกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศส รวมถึงลักษณะอื่นๆอีกหลายลักษณะด้วย เช่นความรับผิดชอบทางละเมิด ได้แก่ มาตรา 1138 เดิมที่ถูกยกเลิกเป็นมาตรา 1240²⁵ โดย Ordonnance n°2016-131 du 10 février 2016 เมื่อ ปี 2559 และป.พ.พ. ลักษณะครอบครัว มาตรา 201 ที่กำหนดให้คู่สมรสนั้นต้องกระทำการสมรสอย่างสุจริต²⁶ มาตรา 2274 มาตรา 2275 การครอบครองปรปักษ์ในทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ต้องเกิดขึ้นโดยสุจริต²⁷ ป.พ.พ. ว่าด้วยลักษณะหนี้ มาตรา 1112 – 1112-2 ที่กำหนดให้หนี้อันเกิดจากสัญญานั้นต้องกระทำการโดยสุจริต²⁸ ประมวลกฎหมายคุ้มครองแรงงาน มาตรา 1222 กำหนดให้สัญญาจ้างแรงงานต้องกระทำขึ้นด้วยความสุจริต²⁹ มาตรา 1222-2 วรรค 3 กำหนดให้ลูกจ้างต้องสุจริตในการให้ข้อมูลอันเป็นจริงที่สำคัญต่อการจ้างงาน และในส่วน of กฎหมายลักษณะสัญญา มาตรา 1134 วรรคสาม โดยมีสาระสำคัญที่กำหนดให้การปฏิบัติตามสัญญาต้องกระทำการโดยสุจริต³⁰ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงในระบบกฎหมายแพ่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้เห็นถึงความสำคัญของหลักสุจริตของคู่สัญญา แม้ว่าต่อมาได้มีการยกเลิกมาตรา 1134 ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2560 โดยมี มาตรา 2 Ordonnance n°2016-131 du 10 février 2016³¹ โดยบัญญัติ มาตรา 1104³² มาใช้บังคับแทน แต่ก็ยังคงมีสาระสำคัญที่กำหนดถึงความสุจริตของคู่สัญญาในการทำสัญญา มีการบัญญัติเพิ่มเติมว่า ไม่เฉพาะแต่การปฏิบัติการในชำระหนี้ตามสัญญาเท่านั้น แต่ได้เพิ่มข้อความคือ คู่สัญญานั้นต้องกระทำการโดยสุจริต

²⁰ มานิตย์ วงศ์เสรี (2546). *หลักกฎหมายว่าด้วยสัญญาทางปกครองของประเทศเยอรมัน*. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สวัสดิการสำนักงานศาลปกครอง.42.

²¹ La biographie de Poitier Malaurie

²² Monsieur Carre, Les lois civiles dans leur ordre naturel,Oeuvres de J.Domat.Tome III, P.356-357.1822

²³ Jean DOMAT, Les lois civiles dans leur ordre naturel.Paris.P.26.

²⁴ Francois Campagnola, Bonne foi et loyauté en droit des contrats.16 septembre 2016.

²⁵ มาตรา 1240 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส

²⁶ มาตรา 201 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส

²⁷ มาตรา 2274 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส

²⁸ มาตรา 1112 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส

²⁹ มาตรา 1222 แห่งประมวลกฎหมายแรงงานแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส

³⁰ Code civil (Créé par Loi 1804-02-07 promulguée le 17 février 1804)

³¹ มาตรา 2 รัฐธรรมนูญฯ กฏ2016-131 ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2559

³² มาตรา 1104 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ตั้งแต่เริ่มกระบวนการก่อนทำสัญญา จนถึงขั้นตอนการร่างสัญญา การทำสัญญา และการดำเนินการปฏิบัติตามสัญญาที่ได้กระทำนั้น ทั้งหมดต้องเกิดขึ้นโดยสุจริต โดยแสดงให้เห็นว่า ระบบกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสให้ความสำคัญกับ หลักสุจริตของการทำสัญญาเป็นอย่างยิ่ง และในวรรคสองของมาตรา 1104 ซึ่งบัญญัติให้การกระทำการโดยสุจริตตามวรรคหนึ่งเป็นบทบัญญัติของกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนอีกด้วย

ที่ผ่านมาศาลปกครองสาธารณรัฐฝรั่งเศสนำหลักสุจริต มาพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับสัญญาในระบบกฎหมายแพ่งได้ ถึงแม้คู่ความมิได้ร้องขอเลยก็ตาม ตามคำพิพากษาของศาล ตัวอย่างเช่น Cass. 3e Civ., 16 Octobre 1973(ศาลสูง), Civ. 1ere, 23 Janvier 1996(ศาลชั้นต้น), Cass. civ. 3e, 20 octobre 2004(ศาลสูง) เป็นต้น เห็นได้ว่า หลักสุจริต มีบทบาทสำคัญในการนำมาพิจารณาคดี ที่มีการบัญญัติอยู่หลากหลายลักษณะในกฎหมายแพ่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ในส่วนของกฎหมายปกครองนั้น ไม่ได้มีการบัญญัติ หลักสุจริต ไว้ในกฎหมายว่าด้วยสัญญาทางปกครองของสาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยปกติแล้ว การนำหลักสุจริตมาปรับใช้ในคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองนั้น ในอดีตไม่เคยพบมาก่อน ตรงข้ามกับระบบกฎหมายแพ่งที่ยอมรับหลักสุจริตมาอย่างยาวนาน และมีการนำมาปรับใช้จำนวนหลายคดี แม้กระทั่งคดีปกครองอื่นๆก็เช่นเดียวกัน โดยปกติแล้วระบบสัญญาในกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสนั้น เมื่อมีข้อพิพาทศาลมักจะยึดถือหลัก “สัญญาต้องเป็นสัญญา” อย่างค่อนข้างเคร่งครัดและยึดถือหลักเสรีภาพในการทำสัญญา ซึ่งได้รับแนวคิดมาจากสำนักกฎหมายธรรมชาติ เราจึงพบเห็นไม่บ่อยนักกับการที่ศาลปกครองพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับทำสัญญาโดยพิจารณาถึงหลักสุจริตเป็นสำคัญในการพิจารณาพิพากษาคดี

การนำหลักสุจริตมาปรับใช้ในการพิจารณาคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ปรากฏครั้งแรกในคดี Commune de Béziers du 28 décembre 2009³³ มีการกล่าวว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในสัญญาทางปกครอง ที่มีการนำหลักสุจริตมาปรับใช้ในสัญญาทางปกครองโดยสภาแห่งรัฐ คดีนี้สภาแห่งรัฐได้พิจารณาว่าการใช้เอกลักษณ์ของการยกเลิกสัญญาทางปกครองของคู่สัญญาฝ่ายรัฐนั้นเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต แม้ไม่มีกฎหมายกำหนดถึงการให้เอกลักษณ์ของฝ่ายปกครองในการเลิกสัญญาก็ตาม คู่สัญญาฝ่ายรัฐสามารถยกเลิกสัญญาได้หากการเลิกนั้นสัมพันธ์กับหลักการบริการสาธารณะ และคู่ความทั้งสองฝ่ายต่างสามารถกล่าวอ้างถึงหลักแห่งการใช้สิทธิโดยสุจริตนี้ได้เสมอ โดยคดีนี้ฝ่ายรัฐเองต้องการยกเลิกสัญญาที่ทำขึ้นโดยผู้รับมอบอำนาจจากรัฐไม่อำนาจ สภาแห่งรัฐพิจารณาว่าความบกพร่องนั้นไม่รุนแรงจนเป็นเหตุให้สัญญาตกเป็นโมฆะ โดยพิจารณาจากเจตนาที่สุจริตและข้อสัจของคู่สัญญา แต่สัญญาได้ทำขึ้น นอกจากเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตแล้ว คู่สัญญาฝ่ายเอกชนยังร้องขอให้ศาลสั่งให้สัญญายังคงมีอยู่สถานะคงเดิมได้ ซึ่งหมายความว่าคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายยังคงมีหน้าที่ปฏิบัติตามสัญญาได้

การนำหลักสุจริตมาพิจารณาพิพากษาคดีนี้นั้น ซึ่งไม่ได้นำมาใช้แยกออกจากหลักอื่นๆอย่างอิสระ และชัดเจน เป็นการนำ “หลักสุจริต” (bonne foi) มาใช้ร่วมกันกับ “หลักความซื่อสัตย์” (loyauté) ในสัญญาทางปกครอง ดังนั้น ในระบบกฎหมายปกครองของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จึงพบ “หลักแห่งความซื่อสัตย์สุจริตในการทำสัญญาทางปกครอง” (La notion de loyauté en droit administratif) แบบไม่แยกออกจากกันเด็ดขาด³⁴ อาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่กระทำการอย่างซื่อสัตย์ก็คือผู้ที่กระทำการโดยสุจริต ซึ่ง “หลักแห่งความซื่อสัตย์และหลักสุจริต”

หลักสุจริตในกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ไม่มีการแยกประเภทของสัญญาที่ทำโดยฝ่ายปกครองว่าเป็นสัญญาทางแพ่งหรือเป็นสัญญาทางปกครอง และไม่มีการแยกศาลออกเป็นระบบศาลคู่ ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี ได้แก่ ศาลยุติธรรม

³³ CE 28 décembre 2009, Commune de Béziers, n°3048067.

³⁴ Ana Beduschi-ORITZ, La notion de loyauté en droit administratif, Etudes, AJDA, Ed.Dalloz, 2010, pp.944-951

ในระบบกฎหมายสหรัฐอเมริกา นั้น ได้รับรองถึงหลักสุจริต ในการทำสัญญาไว้ ใน มาตรา 205 Duty of Good Faith and Fair Dealing โดยมีสาระสำคัญว่า สัญญาทั้งปวงย่อมก่อให้เกิดหน้าที่ในการใช้สิทธิและการชำระหนี้โดยสุจริตและเป็นธรรม มีคดีพิพาทหลายคดีที่องค์กรตุลาการนำหลักสุจริตมาปรับใช้ในการพิจารณาคดี³⁵ ทั้งคดีพิพาททางแพ่ง และคดีพิพาทในสัญญาอันมีลักษณะเป็นสัญญาทางปกครอง การนำหลักสุจริตใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาอันมีลักษณะเป็นสัญญาทางปกครอง ดังตัวอย่างเช่น³⁶

คดี Maxima Corporation V. United States 1988 คู่สัญญาฝ่ายรัฐได้ทำสัญญาให้คู่สัญญาเอกชน ดำเนินการด้านการจัดพิมพ์เอกสารและงานธุรการ ในสัญญามีการกำหนดจำนวนเงินค่าบริการขั้นต่ำที่รัฐต้องจ่ายให้คู่สัญญาฝ่ายเอกชนในแต่ละเดือนเป็นอัตราค่าจ้างเหมาโดยไม่คำนึงถึงปริมาณที่เกิดขึ้นจริงและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง ปรากฏว่าเมื่อระยะเวลาของสัญญาลิ้นสุดลง คู่สัญญาฝ่ายรัฐได้เรียกร้องให้คู่สัญญาฝ่ายเอกชนคืนเงินส่วนต่างที่ตนใช้บริการน้อยกว่าราคาจ้างเหมาคืน ศาลพิจารณาว่า คู่สัญญาฝ่ายรัฐมิอาจใช้เอกสิทธิ์ในการที่เป็นคู่สัญญาฝ่ายรัฐได้ แม้คู่สัญญาฝ่ายรัฐจะมีเอกสิทธิ์เหนือกว่าก็ตามเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต การเข้าทำสัญญาต้องเป็นธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย

ผลการวิจัยและการอภิปราย

จากการศึกษาพบว่า ศาลปกครองสูงสุดของไทยได้นำเอาหลักสุจริต³⁷ มาปรับใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาสัมปทานและสัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคจำนวนหลายคดี แม้ว่าไม่มีการกำหนดถึง “หลักสุจริต” เป็นลายลักษณ์อักษรในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัญญาทางปกครองในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และ กฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสัญญาทางปกครองอื่นๆ โดยคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองส่วนใหญ่เป็นคดีที่เกิดจากการใช้สิทธิของคู่สัญญาฝ่ายรัฐ เช่น การใช้สิทธิรับเงินประกันของ หรือในการแก้ไข เปลี่ยนแปลงสัญญา หรือใช้สิทธิยกเลิกสัญญาทางปกครองโดยฝ่ายเดียว โดยคู่สัญญาฝ่ายเอกชนอาจอ้างเหตุแห่งความไม่ชอบหรือความไม่สุจริตจากการกระทำหรือการใช้สิทธินั้นหรือไม่ก็ได้ มีบางคดีที่ศาลปกครองได้การกล่าวอ้างถึงหลักสุจริตตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 5 และการตีความตามสัญญาที่นำมาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้โดยอนุโลม โดยระบุไว้ในคำพิพากษา และมีบางคดีที่ศาลปกครองไม่ได้กล่าวอ้างถึงหลักสุจริตตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อย่างชัดเจน แต่ใช้คำว่า ชอบด้วยกฎหมาย แทน แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า ศาลได้พิจารณาถึง หลักสุจริตเป็นพื้นฐานของการกระทำนั้น เพียงแต่ไม่ได้กล่าวอ้างถึง “หลักสุจริต” โดยตรง อาจเป็นเพราะมีสาเหตุมาจากการไม่มีการบัญญัติถึงหลักสุจริตไว้เป็นลายลักษณ์อักษรของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัญญาทางปกครองเลย ศาลปกครองจึงมิได้กล่าวอ้างถึงหลักสุจริตในแดนของหลักกฎหมายเอกชนในคำพิพากษา

ตัวอย่าง เช่น คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.626/2555 กรมเจ้าท่า ผู้ฟ้องคดี ทำสัญญาจ้างเหมา ผู้ถูกฟ้องคดีให้มาก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งแม่น้ำ เมื่อได้ทำงานไปได้ แต่ยังไม่ถึงครึ่งของงานที่จ้างทั้งหมด กรมเจ้าท่า จึงมีหนังสือเร่งรัดให้ปฏิบัติงาน ผู้ถูกฟ้องคดีขอขยายระยะเวลาโดยความยินยอมของกรมเจ้าท่า ไปอีก 265 วัน ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีจึงมีหนังสือยืนยันที่จะถูกปรับจากการส่งมอบงานล่าช้าตามสัญญา และขอทำการก่อสร้างต่อไปจนจะแล้วเสร็จ แต่งานก็ยังไม่แล้วเสร็จ ต่อมา กรมเจ้าท่า จึงร้องขอต่อศาลถึงการผิดสัญญาของผู้ถูกฟ้องคดี โดยขอปรับจากการส่งมอบงานไม่ทันตามที่กำหนดในสัญญา

³⁵ กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2554). *หลักสุจริตและเหตุเหนือความคาดหมายในการชำระหนี้* (พิมพ์ครั้งที่ 1) : สำนักพิมพ์วิญญูชน. น. 54-57

³⁶ From Good Faith Dealing : The well-Night Irrefragable Need for a New Standard in Public Contract Law (p.87-125), Daneil E. Toomey, William B. Fisher and Laurie F.Curry. (1990). Public Contrat Law Journal. Vol. 20 No1.

³⁷ โปรดดูมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า กรมเจ้าท่ามีสิทธิตามสัญญา แต่การที่กรมเจ้าท่า จะใช้สิทธิปรับ แก่ผู้ผูกพันคดีนั้น กรมเจ้าท่า ควรจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา เพราะเห็นว่างานก่อสร้างได้ล่าช้ามาก แต่ กลับปล่อยทิ้งเวลาว่างเฉยไปถึง 591 วัน เป็นการล่าช้าจนเกินไป และจำนวนเงินที่จะปรับผู้ผูกพันคดี มีจำนวนสูงเกินกว่าครึ่งหนึ่งของสัญญาจ้างตามสัญญา จึงเป็นการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย ไม่อาจปรับเท่ากับจำนวนนี้ได้ โดยศาลปกครองสูงสุดไม่ได้อ้างมาตรา 5 แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าตัดสินบนพื้นฐานของหลักสุจริตแต่ใช้คำว่า โดยชอบ ด้วยกฎหมายหรือ โดยชอบธรรม แทน หรือ กล่าวอ้างถึงการผิดสัญญาตามสัญญาแทน

สัญญาทางปกครองในระบบกฎหมายเยอรมัน มีกฎหมายบัญญัติเฉพาะ อยู่ในกฎหมายว่าด้วยวิธี ปฏิบัติราชการทางปกครอง โดยกำหนดถึงลักษณะของสัญญาทางปกครอง จากการศึกษาพบว่า หลักสุจริต ถูกกำหนดให้มีความสัมพันธ์ตั้งแต่การใช้เอกสิทธิ์บอกเลิกสัญญาหรือไม่ใช้เอกสิทธิ์ ตาม 60(1) หากคู่สัญญา ฝ่ายเอกชนไม่ยินยอมก็ร้องขอต่อตุลาการศาลปกครองให้พิจารณาถึงการใช้อิทธิพลว่าสุจริตหรือไม่ได้ และศาลยังต้องพิจารณาถึงหลักแห่งความได้สัดส่วนมาพิจารณาประกอบด้วย หากคู่สัญญาฝ่ายเอกชนได้ รับความเสียหายจากการบอกเลิกสัญญา ก็มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการคุ้มครองความเชื่อ โดยสุจริตใจในความคงอยู่ของสัญญาทางปกครองได้³⁸ ฉะนั้นวิเคราะห์ได้ว่าการใช้อิทธิพลบอกเลิกสัญญา นั้นต้องสัมพันธ์กับหลักการเพื่อประโยชน์ของสาธารณะและยังสัมพันธ์กับหลักแห่งความเชื่อโดยสุจริตใจ ในการคงอยู่ของสัญญาทางปกครองที่สัมพันธ์กับทฤษฎีความมั่นคงแห่งนิติฐานะของสัญญาทางปกครอง อีกด้วย

สัญญาทางปกครองในระบบกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศส ไม่มีบัญญัติ “หลักสุจริต” ไว้เป็น ลายลักษณ์อักษร แต่ศาลนำหลักสุจริตมาพิจารณาพิพากษาโดยเป็นนิติวิธีอิสระของศาลเองโดย โดยคดี Commune de Béziers du 28 décembre 2009 ซึ่งไม่นานมานี้ โดยศาลปกครองสูงสุดไม่ได้อ้างการนำหลัก สุจริตตามมาตรา 1104 ประมวลกฎหมายแพ่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส เหมือนดังเช่นประเทศไทย และสหพันธรัฐ เยอรมัน แต่ได้อ้างถึงหลักสุจริตในฐานะของหลักกฎหมายทั่วไปในความมีอยู่ของหลักกฎหมายทั่วไป และ เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางและทราบในทางวิชาการว่า กฎหมายปกครองฝรั่งเศสยอมรับและเปิดกว้างให้ องค์การตุลาการมีบทบาทในการวางหลักกฎหมาย³⁹ กล่าวคือ อำนาจอิสระในการวางหลักกฎหมายแทนที่ จะรอให้องค์กรนิติบัญญัติบัญญัติกฎหมายเพื่อบังคับใช้ และอาจไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในตอนนั้นได้ ฉะนั้นศาลปกครองฝรั่งเศสมักจะนิยมอ้างถึงหลักสุจริตในฐานะความเป็นหลักกฎหมายทั่วไป โดยไม่อ้างถึง หลักสุจริตที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่ง

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ไม่มีการแยกประเภทของสัญญาที่ทำโดยฝ่ายปกครองว่าเป็นสัญญา ทางแพ่งหรือเป็นสัญญา ปกครอง ดังนั้นจึงไม่มีการแบ่งแยกคดีแพ่งและสัญญาทางปกครองออกจากกันอย่าง เป็นรูปธรรม มีการนำหลักสุจริตใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีพิพาทแต่หากเกิดข้อพิพาทจาก สัญญาที่ฝ่ายปกครองทำและสัญญานั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือ เพื่อการบริการสาธารณะ ศาลจะนำหลักกฎหมายว่าด้วยเอกสิทธิ์ของรัฐมาปรับใช้ในการพิจารณา

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

“หลักสุจริต” เป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการทำหน้าที่ของระบบกฎหมาย มากที่สุดหลักการหนึ่ง⁴⁰ และเป็นจริยธรรมทั้งในทางสังคมและในทางกฎหมายที่ไม่อาจขาดได้ในการทำสัญญา มีบทบาทที่สำคัญในสัญญาทางปกครองหลายประการ ดังนี้

³⁸ มานิตย์ วงศ์เสรี. (2546). *หลักกฎหมายว่าด้วยสัญญาทางปกครองของประเทศเยอรมัน* (พิมพ์ครั้งที่2) : สำนักพิมพ์ สวัสดิการสำนักงานศาลปกครอง, น. 30.

³⁹ Pierre Marchal, *Principes généraux du droit*, 1re édition: Paris. 2014.

⁴⁰ พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2559). *หลักสุจริตในระบบรัฐธรรมนูญ*, *วารสารสังคมศาสตร์*, 1(46), 143.

1. นำหลักสุจริตมาใช้ในการมีเสริมเพื่อให้สัญญา มีความสมบูรณ์มากขึ้น หากสัญญาไม่ได้รับหรือกำหนดไว้ สามารถนำหลักสุจริตไปเสริมได้โดยนำมาปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้น
2. นำหลักสุจริตมาควบคุมกระบวนการทำสัญญาของคู่สัญญาว่ากระทำการโดยสุจริตหรือไม่ ตั้งแต่ก่อนทำสัญญา ขณะทำสัญญาและหลังการทำสัญญา กระบวนการทำสัญญาทั้งหมดถือเป็นสาระสำคัญของการทำสัญญา เพราะหากกระบวนการทำสัญญากระทำขึ้นโดยไม่สุจริตอาจทำให้สัญญามีผลโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายได้
3. นำหลักสุจริตมาควบคุมการใช้สิทธิของคู่สัญญาว่าใช้สิทธิหรือปฏิบัติต่อคู่สัญญาโดยสุจริตหรือไม่ ใช้สิทธิตามสัญญาแล้วก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่สัญญาหรือไม่
4. นำหลักสุจริตมาใช้ในการตีความสัญญาของคู่สัญญาที่คู่สัญญาอาจไม่ได้ระบุไว้ชัดเจนถึงเนื้อหาสาระของสัญญา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการนำหลักสุจริตมาอุดช่องว่างของสัญญา คือ ไม่อาจค้นหาเจตนาที่แท้จริงหรือตีความตามเจตนาที่แท้จริงของคู่สัญญาได้ จึงต้องตีความไปตามความประสงค์ในทางสุจริต โดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณี ซึ่งการตีความตามประสงค์ก็คือการตีความตามเจตนาของคู่สัญญาทุกฝ่ายว่า บุคคลทั่วไปที่กระทำการโดยสุจริตเขาจะตกลงกันหรือจะมีเจตนาร่วมกันเช่นไร หรือมีแนวโน้มไปในลักษณะเช่นไร ในช่องว่างของสัญญานั้น

จากการศึกษาพบว่าปัญหาของการนำหลักสุจริตมาปรับใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองนั้น อาจเกิดจากการขาดบทบัญญัติที่ชัดเจนของหลักสุจริตทั้งในการกำหนดขอบเขตของการใช้เอกสิทธิ์ของคู่สัญญาฝ่ายรัฐหรือกำหนดลักษณะของการใช้เอกสิทธิ์ว่ากรณีใดบ้างคือลักษณะของการมีเอกสิทธิ์ของคู่สัญญาฝ่ายรัฐซึ่งเห็นได้จากคำพิพากษาของศาลปกครองหลายคดีที่คู่สัญญาฝ่ายรัฐใช้สิทธิหรือใช้เอกสิทธิ์ไม่สุจริต เช่น คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.91/2557⁴¹ หน่วยงานทางปกครองบอกเลิกสัญญาฝ่ายเดียวโดยการใช้อิทธิพลบอกเลิกนั้นเกิดจากความบกพร่องของหน่วยงานทางปกครองเองโดยมิได้สัมพันธ์กับประโยชน์สาธารณะ และการขาดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับหลักสุจริตที่จำเป็นควบคู่กับกระบวนการทำสัญญาทางปกครอง อันอาจจะส่งผลให้คู่สัญญาขาดการตระหนักถึงการกระทำโดยสุจริตในทุกกระบวนการของการทำสัญญาทางปกครอง เช่น คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.616/2561⁴² กรณีที่คู่สัญญาเอกชนกระทำการโดยไม่สุจริตจากการใช้เอกสารการยื่นเสนอราคาในการทำสัญญาเป็นเอกสารปลอม อีกปัญหาอีกประการหนึ่งคือ การขาดบทบัญญัติถึงหลักสุจริตในระบบกฎหมายปกครองอาจทำให้ศาลปกครองมิได้เข้าถึงหลักสุจริตโดยตรง โดยผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางแก้ไขได้ดังนี้

1. แนวทางแก้ไขในการกำหนดขอบเขตของการใช้เอกสิทธิ์ของคู่สัญญาฝ่ายรัฐ โดยบัญญัติเป็นกฎหมายให้ชัดเจน ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 โดยเพิ่มหมวด “สัญญาทางปกครอง” หรือ อาจมีการตรากฎหมายกลางขึ้นมาโดยเฉพาะใช้บังคับสำหรับสัญญาทางปกครอง เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยสัญญาทางปกครอง เหมือนกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ที่บังคับใช้กับ “คำสั่งทางปกครอง” และเพื่อความชัดเจนของลักษณะของการใช้เอกสิทธิ์ ควรกำหนดลักษณะของเอกสิทธิ์เช่น การยกเลิกสัญญาได้ฝ่ายเดียว การแก้ไขข้อสัญญาฝ่ายเดียว การเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาฝ่ายเดียว หรือการกำหนดข้อความในสัญญาอันแสดงถึงเอกสิทธิ์ของคู่สัญญาฝ่ายรัฐ อันมีอาจพบได้ในสัญญาปกติในทางแพ่ง หรือ บัญญัติว่า วิธีการอื่นๆตามกฎหมายลำดับรอง เป็นต้น

⁴¹ โปรดดู คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 91/2557

⁴² โปรดดู คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 626/2561

2. มีบทบัญญัติที่กำหนดให้นำหลักสุจริตมาใช้ควบคู่กับการใช้เอกสิทธิ์ของรัฐ การใช้เอกสิทธิ์ของคู่สัญญาฝ่ายรัฐ มีลักษณะเป็นการได้เปรียบคู่สัญญาฝ่ายเอกชน แม้ว่าจะไม่มีการกระทำผิดตามสัญญาใดๆ เลยก็ตาม เพื่อควบคุมการใช้เอกสิทธิ์ที่เหนือกว่า จะเห็นได้จากคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดจะพบว่า คู่สัญญาฝ่ายรัฐใช้เอกสิทธิ์โดยไม่สุจริตหลายคดี ฉะนั้นเพื่อเป็นการควบคุมการใช้เอกสิทธิ์ไปในแนวทางที่เหมาะสมนั้น ควรจะต้องมีการกำหนดนำหลักสุจริตมาใช้ควบคู่กับการใช้เอกสิทธิ์ของรัฐเสมอ

3. มีบทบัญญัติที่เป็นลายลักษณ์อักษรกำหนดให้นำหลักสุจริตมาใช้ในการกระทำของคู่สัญญาทางปกครอง ตั้งแต่เริ่มต้นทำสัญญา จนถึงสิ้นสุดของสัญญา เช่น การทำสัญญาโดยสุจริต การปฏิบัติตามสัญญาโดยสุจริต การใช้สิทธิโดยสุจริต รวมถึงการตีความตามสัญญาตามสุจริตของคู่สัญญา

4. กำหนดลักษณะเฉพาะในทางกฎหมายของหลักสุจริตเพื่อให้มีความชัดเจน ด้วยลักษณะของหลักสุจริตนั้น แม้จะมีลักษณะในเชิงนามธรรม มีลักษณะที่จับต้องไม่ได้ ไม่มีความหมายในทางเทคนิค หรือไม่มีบทบัญญัติเฉพาะทางกฎหมายให้คำนิยามไว้ และไม่มีการแยกถึงองค์ประกอบทางกฎหมายของหลักสุจริตได้อย่างชัดเจน ควรมีการกำหนดลักษณะหรือคำนิยามศัพท์ของ หลักสุจริต และรวบรวมหลักสุจริตจากคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด ในพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองที่นำหลักสุจริตมาปรับใช้ทุกคดีพิพาท เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการนำหลักสุจริตมาปรับใช้คดีต่อไป เพื่อไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งน่าจะก่อให้เกิดหลักสุจริตในระบบกฎหมายปกครองมีความชัดเจนมากขึ้น รวมทั้งยังนำไปใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำสัญญาทางปกครองตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานทางปกครอง ซึ่งอาจลดความขัดแย้งระหว่างคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ และยังส่งผลทำให้ลดปริมาณคดีพิพาททางปกครองได้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ ปรกติ. (ก.ค.ธ.ค., 2552). รากเหง้าของหลักสุจริตในระบบกฎหมายยุโรป. *วารสารยุโรปศึกษา*, 2(17), 152.
- กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2554). *หลักสุจริตและเหตุเหนือความคาดหมายในการชำระหนี้* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2553). *สัญญาทางปกครอง*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ประสิทธิ์ โมวิไลกุล. (2554). *กฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไปคำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- พรลันต์ เลียงบุญเลิศชัย. (2559). หลักสุจริตในระบอบรัฐธรรมนูญ. *วารสารสังคมศาสตร์*, 1(46), 143.
- มานิตย์ วงศ์เลวี. (2546). *หลักกฎหมายว่าด้วยสัญญาทางปกครองของประเทศเยอรมัน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สวัสดิการสำนักงานศาลปกครอง.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2561). *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อานกฎหมาย.
- วรรณรี สิงโต. (ม.ป.ป.). หลักสุจริต. สืบค้น กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.stou.ac.th/schools/slwlupload/ex40701-1.pdf>.
- วรพจน์ วิศวพิชญ์. (2538). *หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2533). หลักความได้สัตย์สุจริต. *วารสารนิติศาสตร์*, 20(4), 99-100.
- Beduschi-ORITZ A. (2010). *La notion de loyauté en droit administrative*. Paris: Dalloz.
- B.Odgers C. (1999). *Black's law Dictionary*. (7th ed). St. Paul: West Group.
- Campagnola F. (2016). Bonne foi et loyauté en droit des contrats. Retrieved September 16, 2019 from <https://www.village-justice.com/articles/Bonne-foi-loyaute-droit-des-contrats,23007.html>.
- Christain Heinrich. (2000). *Formale Freiheit und material Gerechtigkeit*. Tübingen: Mohr Siebeck.
- Daneil E. Toomey, William B. Fisher and Laurie F.Curry. (2003). *Public Contrat Law Journal*. 1(20), 87-125.
- Domat J. (1694). *Les loix civiles dans leur ordre naturel* (1re edition). Paris: Imprimeur & libraire ordinaire du Roy.
- Carre M. (1822). *Les loix civiles dans leur ordre naturel*, Oeuvres de J. Domat. Tome III (1re edition). Paris: Chez Firmin Didot.
- Louw, AM. (2013). Yet another call for a greater role for good faith in the South African law contract: Can we banish the law of the jungle, while avoiding the elephant in the room. *Potchefstroom Electronic Law Journal*, 16(5), 62.
- Marchal P. (2014). *Principes généraux du droit*, (1re edition). Paris: bruylant publishers.

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระหว่างสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

COMPARISON IN STUDENT LEARNING ACHIEVEMENT BETWEEN USING STATIC INFOGRAPHICS AND MOTION INFOGRAPHICS TECHNIQUES IN SUBJECT BUDDHIST DAYS FOR MIDDLE SCHOOL STUDENTS

Received: May 11, 2019

Revised: August 19, 2019

Accepted: August 30, 2019

นภัสวันต์ ปิ่นแก้ว*

Naphatsawan Pinkaew*

วัดساتรี ดิเทียนต์**

Watsatree Diteeyont**

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

* Student in Master of Education (Educational Communications and Technology), Department of Educational Technology, Kasetsart University

* Email: naphatsawan.pi@ku.th

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์และปริญญาเอก สาขาวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** Assistant Professor, and Ph.D. of Education (Educational Communications and Technology), Department of Educational Technology, Kasetsart University

** Email: watsatree@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้เรียนรู้โดยใช้สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดลาดพร้าว ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2560 โรงเรียนวัดลาดพร้าว โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามเทคนิคการนำเสนอสื่ออินโฟกราฟิก คือ สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว จำนวนกลุ่มละ 75 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา แบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ วิเคราะห์หำร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์โดยใช้หลัก t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีความแตกต่างกันโดยนักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งมีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวที่ระดับ 0.05 และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวอยู่ในระดับมากที่สุดและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งนักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว

Abstract

The purposes of this research were to 1) to compare student learning achievement between using Static Infographics and Motion Infographics Techniques in a subject of Buddhist Days for middle school student and 2) to explore the students' satisfaction toward the medias that integrated usages of Static Infographics and Motion Infographics Techniques in a Subject of Buddhist Days Subject for middle school student. The samples were middle school students who enrolled in the second semester of the academic year 2017 at Wat Lad Phraow school. Those students were divided into 2 groups by using Simple Random Sampling method. Each group contained 75 participants and they studied by using Static Infographics and Motion Infographics medias. Research tools also included Static Infographics and Motion Infographics medias, pre-posttests and satisfaction questionnaires. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, T-test

The results of the study revealed 1) The Comparison of student achievement at Learning between Static Infographics and Motion Infographics medias in a subject of Buddhist Days found that students with Static Infographics have score higher than students with Motion Infographics medias at the significance level of 0.05 and 2) Student's satisfaction scores toward in Motion Infographics techniques were higher than Static Infographics techniques.

Keywords: Static Infographics, Motion Infographics

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในด้านการศึกษามากขึ้น จึงมีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นทางเลือกหรือเป็นการเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เรียน เพราะความรู้ไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้จากตำราหรือหนังสือเพียงอย่างเดียว แต่สามารถเรียนรู้จากสื่อหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ที่ทันยุคเท่าทันต่อเหตุการณ์ ทั้งนี้เทคโนโลยียังช่วยให้การเรียนการสอนมีความหมายอย่างแท้จริงด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ด้วยการนำเสนอข้อมูลหรือสารสนเทศมีหลากหลายรูปแบบ ทำให้รูปแบบของการนำเสนอสื่อต่างๆ มีมากขึ้นตามไปด้วย แต่สิ่งที่จำเป็นในการนำเสนอต้องเป็นรูปแบบข้อมูลที่เข้าใจง่าย ซึ่งปัจจุบันการสื่อสารด้วยปริมาณข้อมูลที่สั้น กระชับ และสามารถเข้าใจความหมายที่ต้องการนำเสนอได้ทันทีและภาพที่ดูน่าสนใจ ทำให้เกิดการรับรู้ข้อมูลได้ดีกว่า เนื่องจากมนุษย์ชอบและจดจำภาพสวย ๆ ได้มากกว่าการอ่าน จึงทำให้เกิดการนำเสนอในรูปแบบใหม่ขึ้น ซึ่งเรียกว่า อินโฟกราฟิก (Infographics)

อินโฟกราฟิก เป็นหนึ่งในเทคนิคที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบันและนิยมในโลกของ Social Network เพราะสามารถตีความได้ง่าย ทำให้เข้าใจในข้อมูลที่ต้องการนำเสนอได้อย่างรวดเร็ว เป็นการนำลักษณะของข้อมูลและกราฟิกที่เป็นลายเส้น สัญลักษณ์ ที่ออกแบบเป็นภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหว ดูแล้วเข้าใจง่ายในเวลาที่ยรวดเร็ว สามารถสื่อให้ผู้ชมได้เข้าใจความหมายของข้อมูลทั้งหมดได้ (จงรัก เทตนา, 2555)

ดังนั้น อินโฟกราฟิก จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูลจำนวนมากๆ ที่มีความซับซ้อนให้ออกมาในรูปแบบที่เข้าใจง่าย กราฟิกที่สวยงาม ความคิดที่สร้างสรรค์ และองค์ประกอบที่ดีสามารถทำให้เกิดความน่าสนใจ ดึงดูดสายตาของคนดู เพราะธรรมชาติของมนุษย์นั้นรับรู้ข้อมูลผ่านทางประสาทสัมผัสทางตาหรือการมองเห็นมากที่สุดถึง 70% (ปาลิดา ศรีทาบุตร และ นฤมล อินทธีรภัก, 2559) อินโฟกราฟิกจึงเป็นเทคนิคการนำเสนอรูปแบบหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยม และได้รับความนิยมในทุกระดับชั้นการศึกษา

เด็กและเยาวชนมีการรับรู้เทคนิคการนำเสนอสื่ออินโฟกราฟิกได้ดี เพราะการนำเสนอเรื่องราวผ่านอินโฟกราฟิก ช่วยดึงดูดความสนใจและสร้างความเข้าใจได้ง่ายขึ้น (สุรัตน์ วงศ์คาพา, 2554) จะเห็นได้ว่าสื่ออินโฟกราฟิกเป็นสื่อที่มีความเหมาะสมต่อการถ่ายทอดเรื่องราวสำหรับเด็กและเยาวชนและจากรายงานข้อค้นพบทางการวิจัยเกี่ยวกับการนำอินโฟกราฟิก มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแสดงให้เห็นประโยชน์ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ กระบวนการคิด ความพึงพอใจและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน (พัชร เมืองมูลิก, 2556) นอกจากนี้ อินโฟกราฟิกยังสามารถพัฒนากระบวนการคิดได้อีกด้วย (นภาพรณ จินตชิน, 2556) โดยครูสามารถใช้สื่อนี้เป็นตัวกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้เนื้อหาที่น่าสนใจ ช่วยให้นักเรียนเห็นภาพเหตุการณ์ในช่วงเวลานั้นได้โดยไม่ต้องจินตนาการ ทำให้เกิดความเข้าใจง่ายและเพลิดเพลินกับสื่อที่พัฒนาขึ้น มีแรงจูงใจในการเรียน มีสมาธิจดจ่อกับการเรียน ถือว่าเป็นการฝึกสมาธิอีกด้วย (วิไลภรณ์ ศรีไพศาล, 2559)

ปัจจุบันสื่ออินโฟกราฟิก มีอยู่ทั้งหมด 2 รูปแบบ คือ สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว โดยสื่ออินโฟกราฟิก (Infographics) ทั้ง 2 ประเภทเป็นเทคนิคการนำเสนอเพื่อสื่อความหมายโดยใช้ภาพและกราฟิกเป็นหลักเช่นเดียวกัน แต่แตกต่างกันที่ สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง (Static Infographics) นำเสนอโดยใช้ภาพหรือกราฟิกที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เมื่อดูแล้วสามารถเห็นรายละเอียดทั้งหมดได้ในคราวเดียว ทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้เรียน และช่วยประหยัดเวลา เพราะอินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งเปรียบเสมือนเป็นการรวบรวมและสรุปข้อมูลความรู้ทุกอย่างออกมาเป็นรูปภาพและกราฟิกให้แล้วเสร็จในหน้ากระดาษเดียว ดังนั้นจึงทำให้อ่านง่ายสามารถศึกษาข้อมูลยากๆ ได้เร็วขึ้น แต่ถ้าผู้เรียนไม่มีความสนใจ อ่านไม่ครบหรือตีความหมายผิดไปก็อาจจะทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจในบทเรียนอย่างแท้จริง เพราะอินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งจะไม่มีเสียงพากย์บรรยายประกอบ (วิไลภรณ์ ศรีไพศาล, 2559)

ส่วนอินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว (Motion graphics) เป็นเทคนิคการนำเสนอจัดทำขึ้นในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว โดยการนำภาพและกราฟิกที่เคลื่อนไหวได้เอามาจัดเรียงต่อกันเพื่อสื่อความหมายและมีการใช้เสียงเพลงและมีการพากย์เสียงบรรยายประกอบ ทำให้ดูแล้วเข้าใจง่ายในเวลาที่เราดูเร็ว รวมทั้งยังผลิตเพลินจากสิ่งที่ได้รับชมด้วย แต่ผู้เรียนจะไม่สามารถเห็นรายละเอียดทั้งหมดได้ในคราวเดียว ต้องรับชมต่อไปเรื่อยๆจนจบ แต่ถ้าหากดูไม่จบอาจจะไม่เข้าใจในบางช่วงบางตอนของบทเรียนได้ (ศุภลักษณ์ จุศรีศรี, 2561)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ของสาระที่ 1 ในเรื่อง ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจประวัติความสำคัญ ศาสดา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จากมาตรฐานการเรียนรู้ เห็นได้ว่าเป็นการเน้นการเรียนการสอนเรื่องพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง อันเนื่องมาจากในหลักสูตรกำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนในทุกชั้นปี และพระพุทธศาสนายังเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ต้องพบเจอในชีวิตประจำวัน แต่ในทางกลับกัน การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนายังประสบปัญหาอยู่หลายประการ วิชาพระพุทธศาสนากลับเป็นวิชาที่ถูกละเลยความสำคัญทั้งที่เป็นเรื่องใกล้ตัว นักเรียนไม่เข้าใจและไม่ตระหนักถึงความสำคัญในเนื้อหาวิชาที่เรียน เพราะมองเป็นเรื่องไกลตัวและมองว่าเป็นเรื่องของผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุเท่านั้น

ซึ่งการจัดการเรียนรู้การศึกษา 2560 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดลาดพร้าว ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ได้มีการนำสื่อการเรียนการสอนต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในรายวิชามากขึ้น รวมทั้งอินโฟกราฟิกด้วย แต่ทั้งนี้เน้นในรายวิชาอื่นๆ แต่ในทางกลับกันในวิชาพระพุทธศาสนานั้นกลับยังไม่มีการนำเทคนิคการนำเสนอสื่ออินโฟกราฟิกมาใช้ในการเรียนการสอน ทั้งที่พบว่า วิชาพระพุทธศาสนาเนื้อหาการเรียนจำนวนมาก ไม่สามารถเห็นภาพที่ชัดเจน เพราะการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเป็นการเรียนรู้ที่เนื้อหาหลักจะเป็นแนวคิดและ หลักคำสอนเป็นส่วนใหญ่ และความรู้ที่ได้นั้นเป็นเพียงการให้ข้อมูลในรูปแบบของตัวหนังสือและภาพประกอบเท่านั้น ยังไม่มีสื่อการสอนที่มีความน่าสนใจและช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ง่าย ผู้เรียนจึงเบื่อหน่าย จึงกลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจในบทเรียน จึงทำให้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชานี้

จากเหตุผลข้างต้นผู้จัดทำได้จึงเล็งเห็นความสำคัญของเทคนิคการนำเสนอสื่ออินโฟกราฟิก ซึ่งเป็นเทคนิคในการนำข้อมูลที่เป็ตัวหนังสือจำนวนมากมาสร้างสรรค์และสามารถสื่อสารได้ด้วยภาพ ซึ่งช่วยดึงดูดความสนใจได้ดีและสร้างความเข้าใจได้ง่าย แต่ด้วยเทคนิคการนำเสนอสื่ออินโฟกราฟิก มีทั้งหมด 2 ประเภท คือ สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว โดยสื่ออินโฟกราฟิกทั้ง 2 ประเภท มีข้อดีและข้อจำกัดแตกต่างกันไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยเปรียบเทียบสื่ออินโฟกราฟิกทั้ง 2 รูปแบบ ทั้งสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการนำเสนออินโฟกราฟิกที่แตกต่างกัน สื่ออินโฟกราฟิก ซึ่งจะช่วยทำให้การเรียนการสอนนั้นก่อประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนสูงสุดส่งผลให้การศึกษาในระบบนั้นเกิดการพัฒนาและมีความก้าวหน้ามากขึ้น และผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้เรียนรู้โดยใช้สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้เรียนรู้โดยใช้สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เพื่อการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระหว่างสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง และสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการศึกษาเอกสารไว้ดังนี้

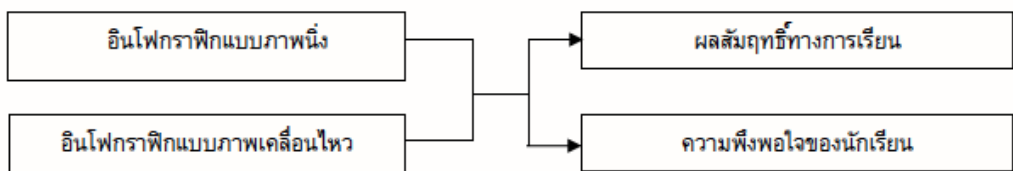
1. อินโฟกราฟิก โดยประกอบด้วยความหมาย ประเภทและขั้นตอนการสร้างสื่ออินโฟกราฟิก
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย สารที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประกอบไปด้วย วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งกับกลุ่มผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จะมีความแตกต่างกันที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาการเปรียบเทียบการเรียนรู้ระหว่างสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว ว่ามีผลต่อคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหรือไม่ โดยเขียนแผนผังกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดลาดพร้าว จำนวน 150 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดลาดพร้าว โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 75 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่ 1 คือ นักเรียนที่ศึกษาด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง จำนวน 75 คน
 2. กลุ่มที่ 2 คือ นักเรียนที่ศึกษาด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว จำนวน 75 คน
- โดยในแต่ละกลุ่มประกอบไปด้วยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ระดับชั้นละ 25 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยสื่ออินโฟกราฟิก 2 ชุด คือ

1. สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยประเมินคุณภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งเพื่อการเรียนรู้จากแบบประเมินคุณภาพสื่อแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แบ่งการประเมินเป็น 2 ด้าน โดยด้านที่ 1 คือ แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา ด้านที่ 2 คือ แบบประเมินคุณภาพด้านสื่อ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน พบว่า มีคุณภาพระดับในดีมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.51) และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อ จำนวน 3 ท่าน พบว่า มีคุณภาพระดับในดีมาก ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.67)

2. สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยประเมินคุณภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวเพื่อการเรียนรู้จากแบบประเมินคุณภาพสื่อแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แบ่งการประเมินเป็น 2 ด้าน โดยด้านที่ 1 คือ แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา ด้านที่ 2 คือ แบบประเมินคุณภาพด้านสื่อ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน พบว่า มีคุณภาพระดับในดีมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.47) และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อ จำนวน 3 ท่าน พบว่า มีคุณภาพระดับในดีมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.23)

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จากการใช้สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ ตรวจวัดผลความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากแบบประเมินดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงคของแบบทดสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 ถือว่ามี ความสอดคล้องกับวัตถุประสงคที่กำหนดไว้ สามารถนำไปใช้ได้

4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มๆละ 75 คน โดยทำแบบสอบถามความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert Rating Scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เรียนจากสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง

ชี้แจงให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ศึกษาสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง โดยการให้นักเรียนแต่ละคนใช้โทรศัพท์มือถือสแกน QR Code เพื่อทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยใช้เวลาในการทำ 20 นาที จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ศึกษาสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง โดยการให้นักเรียนแต่ละคนใช้โทรศัพท์มือถือ

แสดง QR Code เพื่อศึกษาสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง ใช้เวลาในการรับชม 15 นาทีและเมื่อได้ศึกษาสื่ออินโฟกราฟิกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ทำแบบทดสอบวัดความรู้หลังเรียนและทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เรียนจากสื่ออินโฟกราฟิกภาพเคลื่อนไหว

ชี้แจงให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ศึกษาสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว โดยการให้นักเรียนแต่ละคนใช้โทรศัพท์มือถือสแกน QR Code เพื่อทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยใช้เวลาในการทำ 20 นาที จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ศึกษาสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว โดยการให้นักเรียนแต่ละคนใช้โทรศัพท์มือถือสแกน QR Code เพื่อศึกษาสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว ใช้เวลาในการรับชม 15 นาทีและเมื่อได้ศึกษาสื่ออินโฟกราฟิกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ทำแบบทดสอบวัดความรู้หลังเรียนและทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากการทำแบบประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลมาหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนรู้ด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยหาค่าสถิติ t-test

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเปรียบเทียบสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยแบ่งออกตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อ

ตารางที่ 1 การประเมินคุณภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

(n=3)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านเนื้อหา	4.33	0.49	ดีมาก
ด้านการใช้ภาษา	4.25	0.58	ดีมาก
ด้านเทคนิคการถ่ายทอด	4.33	0.46	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.31	0.51	ดีมาก

จากตารางที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ได้ทำการประเมินคุณภาพสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยพิจารณาแต่ละรายการประเมินพบว่า ทุกด้านมีคุณภาพระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.51) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปชี้ให้เห็นว่าสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการทดลองต่อไปได้

ตารางที่ 2 การประเมินคุณภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านการผลิตสื่อ (n=3)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านการออกแบบ	4.71	0.33	ดีมาก
ด้านเทคนิคการถ่ายทอด และการดำเนินเรื่อง	4.24	0.22	ดี
ด้านการนำไปใช้	4.78	0.34	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.58	0.67	ดีมาก

จากตารางที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อ ทำการประเมินคุณภาพสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผลการพิจารณาพบว่า คุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.67) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ซึ่งเห็นว่าสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการทดลองต่อไปได้

ตอนที่ 2 การประเมินคุณภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อ

ตารางที่ 3 การประเมินคุณภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา (n=3)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านเนื้อหา	4.29	0.41	ดีมาก
ด้านการใช้ภาษา	4.25	0.43	ดีมาก
ด้านเทคนิคการถ่ายทอด	4.33	0.58	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.29	0.47	ดีมาก

จากตารางที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ได้ทำการประเมินคุณภาพสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยพิจารณาแต่ละรายการประเมินพบว่า ทุกด้านมีคุณภาพระดับในดีมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.47) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปซึ่งเห็นว่าสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการทดลองต่อไปได้

ตารางที่ 4 การประเมินคุณภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อ (n=3)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านการออกแบบ	4.43	0.25	ดีมาก
ด้านเทคนิคการถ่ายทอด และการดำเนินเรื่อง	4.39	0.21	ดีมาก
ด้านการนำไปใช้	4.78	0.34	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.48	0.23	ดีมาก

จากตารางที่ 4 ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อ ได้ทำการประเมินคุณภาพสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยพิจารณาแต่ละรายการประเมินพบว่า สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.23) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปชี้ให้เห็นว่าสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการทดลองต่อไปได้

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

(n=75)

คะแนนทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	15	6.23	2.39	15.99	0.00*
หลังเรียน	15	12.72	1.71		

* P < 0.05

จากตารางที่ 5 นักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 6.23 คะแนน และเมื่อเรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา แล้วค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงขึ้นเท่ากับ 12.72 คะแนน โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.39 และ 1.71 และเมื่อเปรียบเทียบ คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการคำนวณหาค่า t-test แล้วค่า t อยู่ที่ระดับ 15.99 และค่า P อยู่ที่ระดับ 0.00* ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักเรียนที่ได้เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน จากการเรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

(n=75)

คะแนนทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	T	P
ก่อนเรียน	15	7.22	2.14	16.7	0.00*
หลังเรียน	15	12.24	2.06		

* P < 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 7.22 คะแนน และเมื่อเรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา แล้วค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงขึ้นเท่ากับ 12.24 คะแนน โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.14 และ 2.06 และเมื่อเปรียบเทียบ คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการคำนวณหาค่า t-test แล้วค่า t อยู่ที่ระดับ 16.7 และค่า P อยู่ที่ระดับ 0.00* ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักเรียนที่ได้เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ประเภทสื่ออินโฟกราฟิก	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	P
สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง	15	12.72	1.71	3.22	0.00*
สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว	15	12.24	2.06		

* $P < 0.05$

จากตารางที่ 7 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานงานวิจัย โดยมีค่าเฉลี่ยของการเรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง ($\bar{X} = 12.72$, S.D. = 1.71) และการเรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว ($\bar{X} = 12.24$, S.D. = 2.06)

จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่แตกต่างจากนักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวอยู่ที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 8 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

องค์ประกอบของความพึงพอใจต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา	4.59	0.50	มากที่สุด
ด้านสื่อ	4.14	0.76	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.37	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 แสดงความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง จำนวน 75 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาและด้านสื่ออยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 9 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

องค์ประกอบของความพึงพอใจต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา	4.65	0.46	มากที่สุด
ด้านสื่อ	4.29	0.69	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.47	0.57	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 แสดงความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว จำนวน 75 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาและด้านสื่ออยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง ($\bar{X}$ = 12.72 , S.D. = 1.71) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างจาก นักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว ($\bar{X}$ = 12.24 , S.D. = 2.06) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอาจจะเกิดผลมาจากที่สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งนั้น นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองตามลำพังได้ สามารถอ่านซ้ำในส่วนที่ไม่เข้าใจและสามารถใช้เวลาอยู่กับสื่อการสอนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ วิไลภรณ์ ศรีไพศาล (2559) ที่กล่าวว่า สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งจะนำเสนอโดยใช้ภาพหรือกราฟิกที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เมื่อดูแล้วสามารถเห็นรายละเอียดทั้งหมดได้ในคราวเดียว ทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้เรียน และช่วยประหยัดเวลา เพราะอินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งเปรียบเสมือนเป็นการรวบรวมและสรุปข้อมูลความรู้ทุกอย่างออกมาเป็นรูปภาพและกราฟิกให้แล้วในหน้ากระดาษเดียว ดังนั้นจึงทำให้อ่านง่ายสามารถศึกษาข้อมูลยากๆ ได้เร็วขึ้น ซึ่งจากการสังเกตข้อแตกต่างในการเรียนจากสื่ออินโฟกราฟิกทั้ง 2 เทคนิคการนำเสนอที่แตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว หากไม่ได้ตั้งใจดูและรับชมสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวทั้งหมด นักเรียนมักจะตอบคำถามได้อย่างไม่เต็มที่และมีข้อสงสัย หรือมักจะรับชมสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวเพลิดเพลิดจนลืมการจดจำเนื้อหา จะสอดคล้องกับ ศุภลักษณ์ จุฑา (2561) ที่กล่าวไว้ว่า สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว เป็นเทคนิคการนำเสนอจัดทำขึ้นในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว เป็นการนำภาพและกราฟิกที่เคลื่อนไหวได้เอามาจัดเรียงต่อๆ และมีการใช้เสียงเพลงและมีการพากย์เสียงบรรยายประกอบทำให้ดูแล้วเข้าใจง่ายในเวลาที่ยาวรวดเร็ว ผู้เรียนจะไม่เห็นรายละเอียดทั้งหมดได้ในคราวเดียว ต้องรับชมต่อไปเรื่อยๆจนจบ แต่ถ้าหากดูไม่จบอาจจะไม่เข้าใจในบางช่วงบางตอนของบทเรียนได้

2. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิก เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวมากกว่าสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.47 ซึ่งแตกต่างจากสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งเพียงเล็กน้อยที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 4.37 ซึ่งสอดคล้องกับ สุดารัตน์ วงศ์คาพา (2554) กล่าวว่า การนำเสนอเรื่องราวผ่านอินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว ทำให้เด็กและเยาวชนมีการรับรู้สื่ออินโฟกราฟิกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่าสื่ออินโฟกราฟิกเป็นสื่อที่มีความเหมาะสมต่อการถ่ายทอดเรื่องราวสำหรับเด็กและเยาวชน และยังสอดคล้องกับ พัชรี เมืองมูลิก (2557) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การนำอินโฟกราฟิกมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแสดงให้เห็นประโยชน์ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ กระบวนการคิดและความพึงพอใจของผู้เรียนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ระดับนโยบาย เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ทำเนื้อหา เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเนื้อหาที่เน้นในเรื่องความจำ ดังนั้น จึงควรศึกษาในเนื้อหาหรือรายวิชาอื่นๆ ที่เน้นในเรื่องความเข้าใจ เพราะโดยทั่วไปสื่ออินโฟกราฟิกมักจะเกี่ยวข้องกับความเป็นส่วนใหญ่ หากนำความรู้หรือรายวิชาอื่นๆ ที่ต้องใช้ความเข้าใจมาประยุกต์ใช้กับสื่ออินโฟกราฟิก จะทำให้สามารถทราบและเปรียบเทียบได้ว่าสื่ออินโฟกราฟิกสามารถทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาหรือไม่ และควรศึกษาโดยการนำสื่ออินโฟกราฟิกทั้ง 2 รูปแบบ ทั้งแบบภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวมาประยุกต์ร่วมกันแบบผสมผสาน เพื่อเปรียบเทียบว่าเมื่อนำสื่ออินโฟกราฟิกมาผสมผสานกันแล้ว โดยสัดส่วนที่แตกต่างกัน สื่ออินโฟกราฟิกรูปแบบใดที่สามารถทำให้นักเรียนจดจำและเข้าใจในเนื้อหาความรู้ได้มากขึ้น

2. ระดับปฏิบัติการ จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว ทั้งนี้เนื่องจากสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง นักเรียนสามารถจำกัดการเวลาในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพราะนักเรียนใช้มือถือสมาร์ทโฟนของตนเองในการเรียนรู้ 1 คน ต่อ 1 เครื่อง แต่สื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนดูสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวที่จอโปรเจคเตอร์พร้อมกันทุกคน นักเรียนไม่สามารถหยุดหรือควบคุมสื่อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และนักเรียนที่เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง มักใช้เวลาการเรียนรู้มากกว่าสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหว ดังนั้นควรศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของการจำกัดเวลา และกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการนำเสนอให้เหมือนกัน

3. สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาตัวแปรเพิ่มเติมอื่นๆ นอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีขอบเขตกว้างยิ่งขึ้น เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับ เพศ อายุ และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อศึกษาและนำมาเปรียบเทียบกับความรู้และการตอบสนองต่อสื่ออินโฟกราฟิก รวมถึงปัจจัยด้านความแตกต่างทางด้านระดับชั้นการเรียนรู้

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กุลชัย กุลตวณิช. (2559). *Motion Graphic สื่อการเรียนรู้ยุค 4.0*. สืบค้น 25 มีนาคม 2561, จาก <http://www.kulachai.com>
- จรงค์ เทศนา. (2555). *การออกแบบอินโฟกราฟิกส์ (Infographics)*. สืบค้น 14 ตุลาคม 2561, จาก <https://www.learningstudio.info/infographics-design>
- พัชรี เมืองมุลิก. (2557). *การพัฒนาสื่อการสอนด้วยภาพอินโฟกราฟิกส์ผ่านระบบเครือข่ายวิทยาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- นภาพรณ จินตชิน. (2556). *การศึกษาการพัฒนาการเรียน โดยการฝึกกระบวนการคิดแบบบูรณาการ การสร้างสรรค์ผลงานด้วยทักษะการออกแบบโปสเตอร์โดยการใช้โปรแกรม infographic เรื่อง อาเซียนสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย (วิจัยในชั้นเรียน)*. สืบค้น 25 ตุลาคม 2560, จาก http://www.wattana.ac.th/vichakan/research/56/primary/social_studies10-56.pdf
- ปาลิดา ศรีทาบุตร และ นฤมล อินทิกษ์. (2559). *การพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิก เรื่อง “เพราะอะไรถึงอ้วน” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ภาสวัฒน์ เนตรสุวรรณ และ จิรพันธุ์ ศรีสมพันธ์. (2557). *การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิกเรื่องพื้นฐานคอมพิวเตอร์ กราฟิก สำหรับหลักสูตรฝึกอบรมของบริษัท ที สแควร์ครีเอทีฟ จำกัด (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วิไลภรณ์ ศรีไพศาล. (2559). *ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายด้วย Infographics*. (เอกสารความรู้ สตร.). สืบค้น 25 ตุลาคม 2560, จาก <http://www.pattani.go.th/stabundamrong>
- ศุภลักษณ์ จุฑาเรื่อ. (2561). *การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบ Gifographic*. (คู่มือการฝึกอบรม). สืบค้น 20 ตุลาคม 2561, จาก http://www.muit.mahidol.ac.th/muit_training/gifographic2018/Manual-Gifographic.pdf
- สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2559). *ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายด้วย Infographics*. (เอกสารความรู้ สตร.) สืบค้น 25 ตุลาคม 2560, จาก <http://www.pattani.go.th/stabundamrong>.
- สุดาร์ตน์ วงศ์คาพา (2554). *การพัฒนาสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เพื่อรณรงค์แก้ปัญหาเด็กอ้วน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *การเพิ่มประสิทธิภาพเทคนิคการนำเสนอรูปแบบ Infographics (คู่มือการฝึกอบรม)*. สืบค้น 25 ตุลาคม 2560, จาก <http://www.krumontree.com/pdf/InfographicManual.pdf>

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีแลทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

THE DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON ACTIVE LEARNING TO ENHANCE CHEMISTRY LEARNING AND CRITICAL THINKING SKILLS CONCEPT OF UPPER SECONDARY STUDENTS

Received: May 12, 2019

Revised: July 19, 2019

Accepted: July 23, 2019

ศรีพกา เจริญยศ*

Sripaka Charoenyot*

มาเรียม นิลพันธุ์**

Maream Nillapun**

มารุต พัฒผล***

Marut Patphol***

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

* Ph.D. Candidate, Doctor of Program in Curriculum and Instruction. Faculty of Education, Silpakorn University.

* Email: paka_flower_5@hotmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** Assistant Professor and Ph.D., Faculty of Education, Silpakorn University.

** Email: maream_su@hotmail.com

*** รองศาสตราจารย์ และปริญญาเอก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

*** Associate Professor and Ph.D., The Graduate School of Srinakharinwirot University.

*** Email: rumarut@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางการเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning (2) เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning และ (3) เพื่อขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 35 คน โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย จังหวัดนครปฐมที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โดยเป็นการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning 2) แบบทดสอบวัดมโนทัศน์การเรียนรู้เคมี และ 3) แบบทดสอบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test (dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning มีชื่อว่า “4C Model” มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.00/85.25 นักเรียนมีมโนทัศน์การเรียนรู้ทางเคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การขยายผล พบว่า นักเรียนมีมโนทัศน์การเรียนรู้ทางเคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning มโนทัศน์การเรียนรู้เคมี ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Abstract

This research aimed 1) to find out effective instructional models based on Active Learning to reinforce students' chemistry concepts and critical thinking skills, 2) to Compare before and after chemistry concepts of students learning using Active Learning Model and compared before and after critical thinking skills of learners using the Active Learning model, and 3) to expand the use of Active Learning Model to enhance chemistry concepts and critical thinking skills in higher level of high school students. The sample was 35 students in Mathayom 4 of Phraphathom Witayalai School in Nakhon Pathom Province. Research tools included the Chemistry Concepts Test and the Critical Thinking Skills Test, The data was analyzed by using percentage, mean, standard deviation, t-test dependent statistics, and content analysis. The results showed that: 1) the Instructional Model based on active learning to enhance the chemistry concepts and critical thinking skills of high school students was named “4C Model”. The model to be successfully and the efficiency of this model is 84.00/85.25. 2) The chemistry concepts and critical thinking skills of students before and after implementing an instructional model were statistically significant different at 0.5 level. 3) after the disseminating an instructional model, the chemistry concepts and critical thinking skills of students were statistically significant higher than before implementing the model at .05 level.

Keywords: Instructional Model based on Active Learning, Concept Chemistry, Critical Thinking Skills

บทนำ

การศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์สาขาเคมีในประเทศไทยเป็นสาขาหนึ่งที่ไม่เพียงแต่ปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาให้ทันสมัย แต่พยายามปรับปรุงคุณภาพของการสอน ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนจะต้องเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดทางวิทยาศาสตร์และสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ได้ ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความคิดขั้นสูง (Higher-order Thinking) มีกระบวนการเรียนรู้ (Process of Learning) มีความสามารถในการสื่อสารและการตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอน จึงต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และให้การเรียนรู้เกิดขึ้นที่ผู้เรียนมากที่สุด (ประมวล ศิริพันธ์แก้ว, 2541, น.71) นัตตา อังสุวาทย์ (2550, น.75-76) ยังได้ระบุถึงปัญหาการจัดการเรียนรู้ของวิชาเคมีตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านผู้เรียน ได้แก่ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เห็นคุณค่าของวิชาที่เรียน โดยเห็นว่าเรียนแล้วไม่เกิดประโยชน์ไม่ได้เป็นวิชาชีพของตนนักเรียนไม่มีความพร้อมที่จะเรียนอาจเป็นเพราะเรียนกลุ่มใหญ่จึงไม่ค่อยกระตือรือร้นไม่สนใจ ไม่รู้วิธีเรียนแบบไม่มีจุดหมายพื้นฐานความรู้เดิมไม่คอยดี ไม่มีกลยุทธ์ในการเรียน ไม่มีทักษะการเรียนรู้และขาดความรับผิดชอบ 2) ด้านครูผู้สอนไม่ปรับเปลี่ยนกระบวนการสอน สอนตามประสบการณ์เดิม ไม่เตรียมกลยุทธ์ให้เหมาะกับนักเรียน 3) ปัจจัยสนับสนุน สื่อ อุปกรณ์ ไม่พอและวิชาเคมีเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน แต่เนื้อหาวิชาเคมีเป็นเรื่องที่ซับซ้อนเข้าใจยาก ต้องอาศัยแบบจำลอง สัญลักษณ์ต่างๆ ในการอธิบายความรู้และมโนทัศน์ต่างๆ และเนื้อหาวิชาเคมี ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานทางเคมีที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ดังนั้นครูต้องเน้นให้นักเรียนเข้าใจความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ต่างๆ ในวิชาเคมี เนื่องจากถ้านักเรียนขาดความเข้าใจมโนทัศน์ที่เรียน จะทำให้นักเรียน ไม่สามารถเข้าใจมโนทัศน์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันได้ ซึ่งการเรียนการสอนวิชาเคมีมีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับมนุษย์เป็นอย่างมาก อีกทั้งนักเรียนส่วนใหญ่ต้องใช้วิชาเคมีในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย แต่ผลการประเมินระดับชาติ (O-NET) วิชาเคมี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2554-2555 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2556) พบว่า คะแนนเต็ม 100 คะแนน แต่คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศของนักเรียนเท่ากับ 21.14 และ 31.14 คะแนนตามลำดับ จะเห็นว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้คะแนนเฉลี่ยไม่ถึงครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็มจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้วิชาเคมีของนักเรียนอย่างเร่งด่วน และจากข้อสรุปที่ได้จากงานวิจัย ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ปัญหาหนึ่งที่ทำให้ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำเกิดจากครูขาดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ได้ฝึกให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และไม่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ส่วนหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสมรรถนะด้านการคิดของนักเรียน คือ ความสามารถในการคิดเป็น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2552, น.11) สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายพัฒนาผู้เรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้และแก้ปัญหาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติ และมีความสามารถในการสื่อสารการแก้ปัญหา มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ ดังนั้นหากครูผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้เราสามารถวิเคราะห์หาคำตอบหรือสรุปเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเองตลอดจนยอมรับหรือปฏิเสธข้อสรุปได้อย่างสมเหตุสมผล (Vaughan-Wrobel and Smith, 1997, p.49) โดยทั่วไปความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะเพิ่มขึ้นตามอายุ (Myro, Bedua and Monroe, 1987) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการติดตามผลการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี 2552 เป็นต้นมา พบปัญหาที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไขพัฒนาและสานต่อในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในวิชาหลัก ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ การประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์คิดได้ตรง และมีวิสัยทัศน์ มีคุณภาพระดับดี น้อยที่สุดร้อยละ 11.8 เท่านั้น ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพด้านครูผู้สอนของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีคุณภาพระดับดีเพียงร้อยละ 31.1. (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2550, น.81-96) ในขณะที่ประเทศในเอเชียมีจำนวนนักเรียนวิทยาศาสตร์ระดับสูงมากกว่าประเทศไทย เช่น สิงคโปร์ (23%) ญี่ปุ่น (18%) ฮองกง-จีน (17%) เกาหลี (12%) และเวียดนาม (8%) (สสวท, 2556, น.18-19) ซึ่งฐานคิดหนึ่งที่มีความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นคือการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่าคุณภาพที่ควรปรับปรุง ได้แก่ คุณภาพด้านผู้เรียนในเรื่องความสามารถในการคิดอย่างมีระบบ ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อหลักสูตร ทักษะการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น สำหรับมาตรฐานด้านครูผู้สอน ที่ต้องปรับปรุง คือ ความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและคะแนน O-NET ปี พ.ศ. 2557 ของมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาวิทยาศาสตร์ จำนวนผู้เข้าสอบ 666,883 คน มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 38.62 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนผู้เข้าสอบ 429,876 คน มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 32.54 และคะแนน O-NET ปี พ.ศ. 2558 วิชาวิทยาศาสตร์จำนวนผู้เข้าสอบ 656,463 คน มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 37.63

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาเคมีกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางการเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหลังการใช้รูปแบบ
3. เพื่อขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางการเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการใช้รูปแบบ

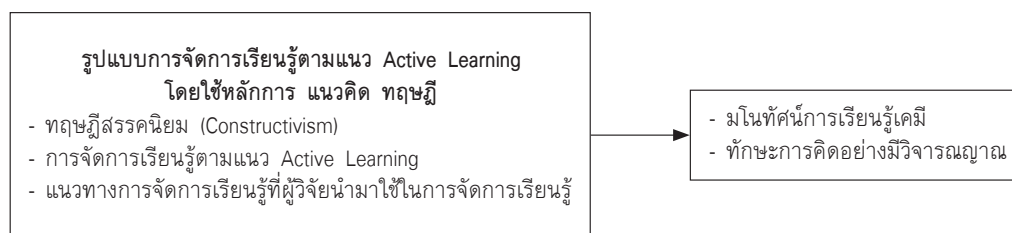
แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

2.1 หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาออกแบบระบบการสอน กระบวนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) วิธีการเชิงระบบ (System Approach) และแนวคิดแบบจำลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ADDIE Model โดยนำมาใช้ในการออกแบบ (Design) และการพัฒนา (Development) ร่วมกับแนวคิดการออกแบบการสอนเชิงระบบและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำมาดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research)

2.2 หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning โดยใช้หลักการ แนวคิด ทฤษฎี 1) ทฤษฎีสรณนิยม (Constructivism) 2) การจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning และ 3) ทางกาจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2551) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการคิดการแก้ปัญหา ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Child Centered) ครูผู้สอนจะต้องช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม ความรู้ที่ได้รับ และโลกแห่งความจริง เป็นทั้งผู้แนะนำให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวก ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรม ทำให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในความเป็นจริงของชีวิตประจำวันได้ และการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินข้อมูล ในสถานการณ์ใหม่ได้ดี จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจจนสามารถขึ้นทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่สูงขึ้น อีกทั้งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ และจัดระบบเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ผู้เรียนยังบูรณาการข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ เชื่อมโยงให้ได้หลักการคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ที่ถูกต้องสมบูรณ์ กระบวนการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเรียนรู้จากการกระทำโดยผ่านการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ และสังเคราะห์รูปแบบโดยศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning มีหลากหลายรูปแบบ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการจัดการเรียนรู้มา 5 แบบ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ โดยใช้คำถามเป็นฐาน (Question Based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้การสืบเสาะหาความรู้เป็นฐาน (Inquiry Based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning) จากแนวคิดตามแนว Active Learning มีผลการวิจัยการนำแนวคิดทั้ง 5 แนวคิด สามารถเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จะมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังเรียนนักเรียนจะมีคะแนนผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียน
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเมื่อนำไปขยายผลหลังจากการใช้รูปแบบแล้วคะแนนมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนจะสูงขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัยที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 5 ห้องเรียน ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1, 4/2, 4/3, 4/4, 4/5 แต่ละห้องมีจำนวนนักเรียนห้องละ 35 คน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 175 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 ห้อง ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1, 4/2, 4/3, 4/4, 4/5 โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัยที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 35 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.3 กลุ่มขยายผลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย ที่เรียนแผนการเรียนรัฐวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

2. กระบวนการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) ที่มีลักษณะเป็นแบบแผนเชิงผสมผสานแบบฝังรากลึก (The Embedded Design) โดยใช้วิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) เสริมด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัยที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 175 คน โดยใช้แบบแผนการวิจัยโดยเป็นการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) 1 กลุ่ม เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนนักเรียน 35 คน มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (The One – Group Pretest – Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555, น.144) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R₁) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis) โดยการวิเคราะห์หลักสูตร ผู้เรียน สังเคราะห์แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาเคมี โดยใช้ การสัมภาษณ์, ทำแบบสอบถาม กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D₁) เป็นการออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอน (Design and Development) โดยใช้ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 นำมาพัฒนาเป็นร่างรูปแบบการสอน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพัฒนาแบบทดสอบ (แบบประเมิน) มโนทัศน์การเรียนรู้เคมี และแบบทดสอบ (แบบประเมิน) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

2.1 รูปแบบการสอนมีลักษณะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามแนว Active Learning ได้ทำการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.50

2.2 แบบทดสอบ (แบบประเมิน) มโนทัศน์การเรียนรู้เคมี มีลักษณะแบบเลือกตอบ ได้รับการตรวจสอบความตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.65 ตรวจสอบความเที่ยงด้วยวิธีการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ได้ค่าเท่ากับ 0.76

2.3 แบบทดสอบ (แบบประเมิน) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีลักษณะเขียนตอบ และมีเกณฑ์การให้คะแนน ได้รับการตรวจสอบความตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.25 ตรวจสอบความเที่ยงด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน ได้ค่าเท่ากับ 0.76

หลังจากนั้น ทำการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบให้สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R₂) เป็นการนำรูปแบบการสอนไปใช้จริง (Implementation) ดำเนินการโดยการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

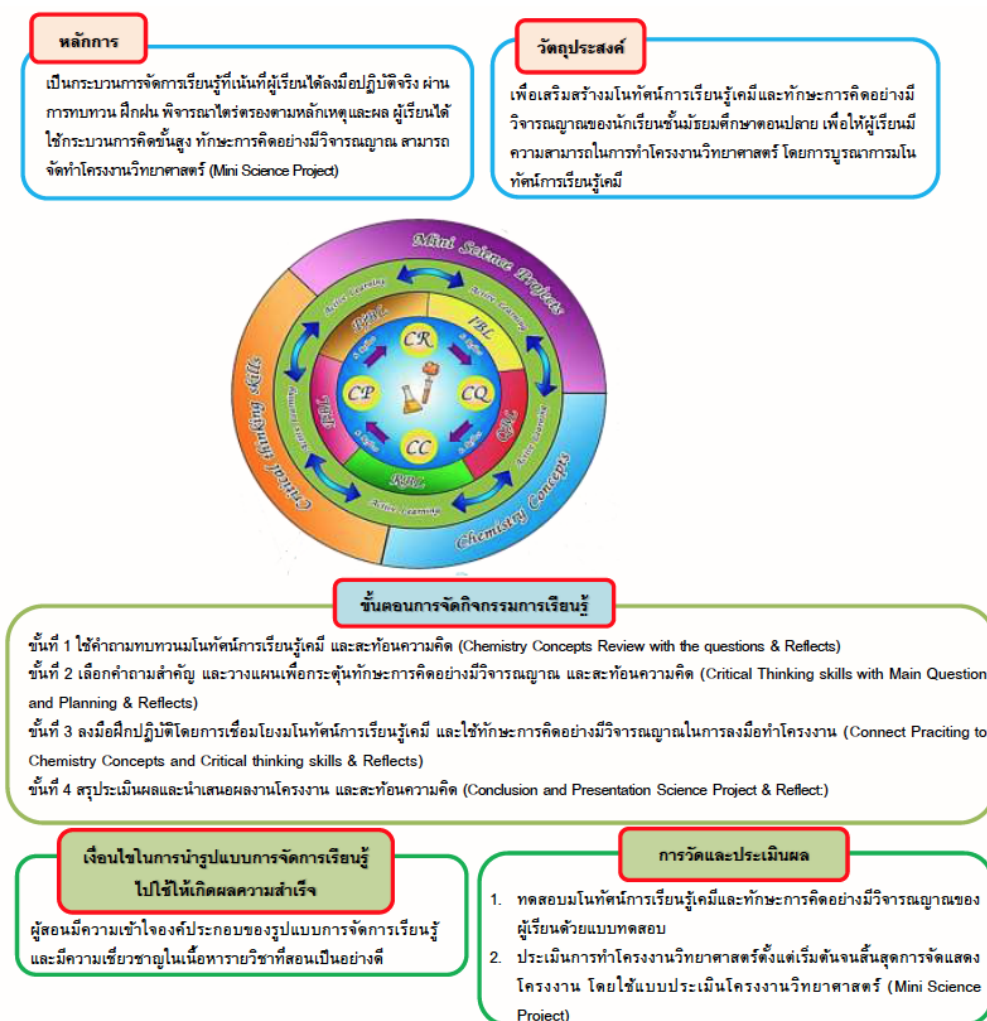
ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D₂) เป็นการประเมินผล (Evaluation) และการขยายผล (Impact) การใช้รูปแบบการสอน ดำเนินการโดยการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้กับนักเรียนโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 29 คน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางการเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ผลการวิจัย ดังนี้คือ

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning มีชื่อว่า "4C Model" มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล 5) เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้รูปแบบประสบผลสำเร็จรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.00/85.25 ตามแผนภาพที่ 1

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางการเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning

ที่มา: โมเดลสมบูรณ์ ของนางสาวศรีศรียา เจริญยศ ที่ผ่านการตรวจสอบผู้เชี่ยวชาญ

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางการเรียนรู้เคมีและทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ผลดังนี้ คือ ผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนว Active Learning แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning (35 คน)

กลุ่มทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนเรียน	22.14	5.23	6.50*	0.000*
หลังเรียน	29.26	4.33		

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีของกลุ่มทดลองที่เรียนโดยกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning

กลุ่มทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนเรียน	11.46	2.94	5.24*	0.000*
หลังเรียน	14.46	2.29		

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองที่เรียน โดยกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีก่อนและหลังเรียนของกลุ่มขยายผลที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning

กลุ่มทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนเรียน	12.21	4.17	12.40*	0.000*
หลังเรียน	21.83	7.76		

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีของกลุ่มขยายผลที่เรียนโดยกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning แสดงผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณก่อนและหลังเรียนของกลุ่มขยายผลที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว
 Active Learning

กลุ่มทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนเรียน	9.72	1.81	17.11*	0.000*
หลังเรียน	15.93	2.71		

* $p < .05$

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มขยายผลที่เรียนโดยกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning ที่พัฒนาขึ้น หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการสังเกตนักเรียนขณะจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่ลงมือปฏิบัติงานตลอดเวลาและมีการนำเสนอผลงาน มีการประเมินผลงานและพบว่านักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มขยายผล มีผลงานโครงงานรวมทั้งสิ้น 20 ชิ้นงาน และนักเรียนสามารถเขียนรายงานโครงการวิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย บทนำ เอกสารที่เกี่ยวข้อง วิธีการทำงาน ผลการปฏิบัติงาน และสรุปอภิปรายผล ซึ่งการทำโครงการวิทยาศาสตร์เป็นผลสำเร็จ ครอบคลุมการจัดทำโครงการวิทยาศาสตร์ตั้งแต่พบปัญหา สืบค้นข้อมูล และแนวทางในการแก้ปัญหา การเขียนเค้าโครงงานวิทยาศาสตร์ วางแผนปฏิบัติงาน ลงมือปฏิบัติการทำโครงงาน เขียนผลการทดลอง วิเคราะห์ผลการทดลอง และสรุปผลการทดลอง อภิปรายผล พร้อมทั้งนำเสนอผลงานโครงงานวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีของเนื้อหาการเรียนรู่วิชาเคมีพื้นฐาน

สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางการเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถสรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้คือ

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (4C Model) มีองค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล 5) เงื่อนไขสำคัญให้รูปแบบประสบผลสำเร็จ รูปแบบมีประสิทธิภาพ 84.00/85.25 ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นนี้ มีการดำเนินการตามขั้นตอนด้วยวิธีการเชิงระบบ สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนารูปแบบที่ว่า (Kevin and Curtis 2009, p.1) องค์ประกอบของระบบการเรียนรู้ การสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นหลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา 2) การออกแบบ (Design) เป็นขั้นตอนของการระบุกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ 3) การพัฒนา (Development) เป็นขั้นตอนของการพัฒนาเครื่องมือหรือนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนา

เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4) การนำไปใช้ (Implementation) เป็นขั้นตอนของการนำนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง และ 5) การประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นตอนของการประเมินผลการจัดการเรียนรู้และสิ่งที่ใช้ในการเรียนการสอน

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย “4C Model” พบว่า หลังเรียนรู้อะไรก็ตาม การเรียนรู้เคมีสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินรายด้านของมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีพบว่า ในภาพรวมก่อนเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ หลังเรียนเป็นระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีบุญ ตาม โจนศรี และปฐมาภรณ์ พิมพ์ทอง (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษามโนทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 เรื่องพันธะเคมี โดยใช้ วัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแผนผังโนมิตี ผลการวิจัยพบว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ วัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ทำให้นักเรียนเกิดมโนทัศน์ เรื่อง พันธะเคมี สอดคล้องกับมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ดังปรากฏหลักฐาน คือ ผลการทำแบบทดสอบ ผลการสัมภาษณ์และการตรวจแผนผังโนมิตี ที่นักเรียนเขียนขึ้นในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มโนทัศน์ที่นักเรียนมีความเข้าใจมากที่สุดคือ เรื่องความยาวพันธะและพลังงานพันธะของสารโคเวเลนต์ ส่วนมโนทัศน์ที่นักเรียนมีความเข้าใจน้อยที่สุดคือ เรื่องสมบัติและปฏิกิริยาของสารประกอบไอออนิก จำลอง โคตรพัฒน์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเรียนรายวิชาเคมีโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า การสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถทำให้นักเรียนมีความคิดรวบยอดในการเรียนและจดจำเนื้อหาได้ดี และคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร คำใบ (2559, น.202 - 204) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บด้วยโครงงานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บด้วยโครงงานประกอบด้วย 11 องค์ประกอบและการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 เตรียมการ ขั้นที่ 2 ร่วมคิดร่วมสร้าง ขั้นที่ 3 ประเมินผล และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บด้วยโครงงานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาพบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับจิระ ว่องไววิริยะ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในสาระพัฒนาสังคมและชุมชนของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ชูลิพร จันทน์ไตรรัตน์ และ สิทธิพล อาจอินทร์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมี โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ยเท่ากับ 29.98 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.74 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 40 คน คิดเป็นร้อยละ 85.11 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 30.06 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.16 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 37 คน คิดเป็นร้อยละ 78.72 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดารารัตน์ มากมีทรัพย์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาวิชาชีวการเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่าคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาที่จัดการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 25.90 คิดเป็นร้อยละ 49.81.และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 42.35 คิดเป็นร้อยละ 81.44 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลความก้าวหน้าทางการคิดวิเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 43 ธาริณี สิทธิ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่องพันธะโคเวเลนต์ วิชาเคมีเพิ่มเติมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนรู้ตาม

กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่องพันธะโคเวเลนต์ รายวิชาเคมีเพิ่มเติมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพ 85.34/81.13 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง พันธะโคเวเลนต์ รายวิชาเคมีเพิ่มเติมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ชุดการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่องพันธะโคเวเลนต์ รายวิชาเคมีเพิ่มเติมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 0.68 และ

3. การขยายผลการวิจัยครั้งนี้ จึงทำให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ คือ นักเรียนกลุ่มขยายผลการวิจัยที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และผลการวิจัยที่พบว่ามโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ “4C Model” ผลการประเมินรายด้านโดยภาพรวมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นระดับดีและปานกลางตามลำดับ ดังนั้นในการเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่วิจัยนี้ไปใช้กับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า มโนทัศน์การเรียนรู้ด้านเคมี ด้านที่อยู่ในระดับสูงได้แก่ ด้านการจำ คำจำกัดความ ด้านความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ ส่วนด้านวิเคราะห์ และประเมินค่า ด้านความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง และด้านฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านระบุปัญหาอย่างรอบคอบ ด้านระบุลักษณะข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และด้านระบุทางเลือกในการแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง แต่ด้านการระบุปัญหาได้อย่างชัดเจนอยู่ในระดับสูง

2. การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนควรเลือกใช้แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้การผสมผสานวิธี หรือบูรณาการแนวต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสมที่ต้องการให้พัฒนา กับผู้เรียน และมาตรฐานตัวชี้วัดของการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในรายวิชาอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน

2. ควรมีการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ มโนทัศน์การเรียนรู้เคมีด้านความคิดสร้างสรรค์และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการระบุปัญหา

3. ควรมีการศึกษารายละเอียดเปรียบเทียบมโนทัศน์การเรียนรู้เคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามระดับทักษะและวิธีการเรียนรู้ (Learning Style) ของผู้เรียน

4. ในการวิจัย ควรมีการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง และควรกำหนดระยะเวลาในการติดตามประเมินผล เช่น หลักการทดลอง 2 - 4 สัปดาห์

บรรณานุกรม

- กนกกรส คำใบ. (2559). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บด้วยโครงงานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิระ ว่องไววิริยะ. (2556). *ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในสาระพัฒนาสังคมและชุมชนของผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จำลอง โคตรพัฒน์. (2560). *เอกสารเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ*. เรื่อง การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. โรงเรียนหนองห้างพิทยา: จังหวัดกาฬสินธุ์
- สุลิพร จันทร์ไตรรัตน์ และ ลิทธิพล อาจอินทร์. (2557). การศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับวิจัยบัณฑิต ศึกษาปีที่ 8(4) (ตุลาคม – ธันวาคม), 46-54.
- ดาร์รัตน์ มากมิตรพิทย์. (2553). *การศึกษาผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย การเรียนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา วิชาการเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นัสดา อังสุไวย. (2550). *การพัฒนาแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนาตนเอง ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2553). *การพัฒนาการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประมวล ศิริพันธ์แก้ว. (2541). *การจัดการเรียนการสอนที่ยึดแนวทางการสืบเสาะหาความรู้*. สสวท, 26(103), 8.
- พวงลดดา วรสาร. (2548). *ผลการใช้แผนผังมโนทัศน์ในกิจกรรมการเรียนรู้วิชาเคมี สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6*. (รายงานการศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากรนครปฐม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2551). *พจนานุกรม ศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- ศรีบุญตาม โจมศรี และปฐมภรณ์ พิมพ์ทอง. (2553). การศึกษามโนทัศน์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง พันธะเคมี โดยใช้วัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 4(5), 95-101.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2556). *ค่าสถิติพื้นฐานผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติ (I-NET) ปีการศึกษา 2555 - 2556*. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบ.
- สถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2556). *รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโครงการ PISA ประเทศไทย 2012*. พิมพ์เผยแพร่. หน้า 17-19.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2550). *จุดประกายความคิด ชีตทิศทางการประเมินคุณภาพภายนอก*. พิมพ์เผยแพร่. หน้า 81-96.
- Kevin, O., & Curtis, C. W. (2003). E-learning: the answer is blended learning, Now what was the question again? *Talent Development*, 57(10). Retrieved October 20, 2018 from <https://www.questia.com/magazine/1G1-108787956/e-learning-the-answer-is-blended-learning-now-what>
- Myro, G., Bedau, M., & Monroe, T. (1987). *Rudiments of Logic*. Prentice Hall.
- Vaughan-Wrobel, B. C., & Smith, L. (1997). Evaluating critical thinking skills of baccalaureate nursing students. *Journal of nursing education*, 36(10), 485-488.

การพัฒนารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กร สมรรถนะสูง

THE ADMINISTRATORS COMPETENCY DEVELOPMENT MODEL OF ACADAMIC UNDER THE OFFICE OF THE SPECIAL EDUCATION ADMINISTRATION TO BE THE HIGH PERFORMANCE ORGANIZATION

Received: June 11, 2019

Revised: August 15, 2019

Accepted: August 16, 2019

ฤทธิชา บัวศิริ*

Riticha Buasiri*

เด่น ชะเนตียัง**

Den Chanetiyong**

* นิสิตปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

* Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Western University

* Email: riticha.b@hotmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

** Assistant Professor and Ph.D. Program in Educational Administration, Western University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง และเพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง มีกระบวนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ กระบวนการเดลฟาย การสนทนากลุ่ม และการประเมินความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างกระบวนการเดลฟาย คือผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 21 คน, การสนทนากลุ่ม คือผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 9 คน และการประเมินความคิดเห็น คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 123 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมินความคิดเห็น สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา จากกระบวนการเดลฟาย ทั้ง 21 คนเห็นด้วยกับ 6 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารตามทีระบไว้ในกรอบแนวคิด และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานการศึกษา 9 คน ในการกลุ่มสนทนาเห็นด้วยกับองค์ประกอบทั้ง 6 เช่นกัน
2. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบสมรรถนะ รูปแบบสมรรถนะผู้บริหารการศึกษา การบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Abstract

The purposes of this research were to investigate the factors of the competency of administrator's development in the special education school and to present the administrators competency development model in the special education school. The research methodology consisted of three processes: Delphi technique, focus group, and evaluation. The study samples were 21 educational experts for Delphi technique, 9 educational experts for focus group, and 123 administrations for evaluation. The research instruments were questionnaire. The analysis of the data was accomplished by computation of the percentage, mean, and standard deviation. Median and Inter-quartile range numerical were also computed to test the congruence.

The research results were follows:

1. The 21 experts in educational administration from the Delphi process were strongly agreed with the six factors of the administrator's competency development model as stated in the conceptual frame work, and the nine education experts from focus group agreed with the six factors as well.
2. The opinions of respondenentx on administrator's competency development model were at high.

Keywords: Competency Development Model, Educational Executive Competency Model, Special Education

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพที่ดีซึ่งเป็นรากฐานอันสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาประเทศมีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น ปัจจุบันประเทศไทยได้ตระหนักถึงคุณค่าของเด็กและเยาวชนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้การศึกษาแก่เยาวชนของชาติ เพื่อเตรียมให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพสามารถพึ่งตนเองได้ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณธรรม สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ระบุว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสเป็นพิเศษ และต้องจัดให้กับผู้มีความสามารถพิเศษด้วยรูปแบบอันเหมาะสมกับความสามารถของบุคคลในประเทศไทยจึงมีการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลหรือเด็กพิการ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ระบุว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่นการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ โดย กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนารูปแบบ การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลกลุ่มนี้มาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการพิเศษและสภาพเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ เด็กพิเศษ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ดังนี้ 1) เด็กที่มีความสามารถพิเศษ 2) เด็กที่มีความบกพร่อง 3) เด็กยากจนและด้อยโอกาส เด็กแต่ละกลุ่ม มีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษเหมือนกัน แต่ด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ตามความเหมาะสมของเด็กแต่ละกลุ่ม แต่ละคน ในปัจจุบันมีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสที่อยู่ในความดูแลของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มี 174 แห่ง จำแนกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพเด็กพิการ และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นหัวหน้าสถานศึกษา ถือว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จ เพราะนอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของสถานศึกษาแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นจุดเชื่อมโยงของนโยบายกับการปฏิบัติที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งแน่นอนว่าผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะต้องมีคุณลักษณะที่ดี มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชนให้มาร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้บรรลุผล ซึ่งหมายถึง “มีสมรรถนะ” สมรรถนะ หรือขีดระดับความสามารถ (Competency) ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นความสามารถของบุคลากรในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาในคุณลักษณะด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ลักษณะเฉพาะตัว (Attribute) พฤติกรรม (Behavior) ประกอบกันทำให้สามารถปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่างๆ ตามภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่เกิดผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายตามที่ไดวางไว้ (พรชัย เจตมานัน, 2559) หลายองค์กรจึงได้ให้ความสำคัญในเรื่องสมรรถนะ (competency) ของผู้บริหารในองค์กรมากยิ่งขึ้น (สุกัญญา รัชมิธรรมโชติ, 2548) เนื่องจากสมรรถนะของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ของการทำงานขององค์กรนั้นๆ ผู้บริหารที่มีสมรรถนะสูง จะทำให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ อันนำไปสู่การสร้างผลผลิตและผลประกอบการที่ดีให้กับองค์กร หน่วยงานบางหน่วยงานได้ละเลยการพัฒนาและปรับปรุงความสามารถของผู้บริหารที่เป็นเสมือนปัจจัยนำเข้า (Input) และเป็นทรัพยากรหลักที่จะผลักดัน (Process) ให้เป้าหมายและกลยุทธ์ขององค์กรประสบผลสำเร็จที่องค์กรต้องการ (Spencer & Spencer, 1993)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมีหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปในการพัฒนาข้าราชการครูเป็นส่วนใหญ่เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารราชการในองค์กรภาครัฐของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเป็นแนวทางการ

พัฒนาสมรรถนะ และกระบวนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารด้านการศึกษาคิดถึงความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะมากขึ้น และจะส่งผลทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น การดำเนินการดังกล่าวจะสร้างภูมิคุ้มกันและขีดความสามารถและแนวทางที่จะตอบสนองต่อความท้าทายเหล่านี้ ซึ่งถ้าองค์กรมีผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ จะนำพาองค์กรก้าวไปสู่ความเป็นเลิศ องค์กรที่สามารถแข่งขันและอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์กรในรูปแบบดังกล่าว คือ องค์กรที่มีสมรรถนะสูง (High Performance Organization: HPO) นั้นเอง (Lawler, 2005)

ดังนั้นจากที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้รับนโยบายมาสู่การปฏิบัติแล้ว ยังเป็นจุดเริ่มต้นในการเตรียมความพร้อมเพื่อความก้าวหน้าของข้าราชการผู้มีความรู้ ซึ่งนับเป็นกลไกสำคัญในการปฏิบัติและบริหารราชการแผ่นดิน จึงมีความสนใจศึกษา การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง
2. เพื่อนำเสนอการพัฒนารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีที่สำคัญมาวิเคราะห์ ดังนี้

แนวคิดเรื่องสมรรถนะ การศึกษาสมรรถนะนั้น จำเป็นจะต้องทราบประเภทของสมรรถนะว่ามี การแบ่งประเภทของสมรรถนะอย่างไร มีนักวิชาการได้แบ่งประเภทของสมรรถนะไว้ ดังนี้ กลุ่มนักวิชาการที่มองว่า สมรรถนะ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทอาทิเช่น ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล (2549) แบ่งประเภทของสมรรถนะ ออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ความสามารถหลัก (core competency) 2) ความสามารถในการบริหารจัดการ (professional competency) 3) ความสามารถในตำแหน่งหน้าที่ (functional competency) ชูชัย สมิทธิไกร (2550) ก็ได้กล่าวว่า สมรรถนะของบุคลากร (employee competency) สามารถจำแนกได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ 1) สมรรถนะหลัก (core competency) คือ สมรรถนะที่บุคลากรในองค์กรจำเป็นต้องมีเหมือนกันทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งสายงานใดหรือระดับตำแหน่งใดก็ตาม 2) สมรรถนะตามสายงาน (functional competency) คือ สมรรถนะที่เป็นความรู้ ความสามารถทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามสายงานหนึ่งๆ เช่น ผู้ที่ทำงานในแผนกการตลาดก็จำเป็นต้องมีสมรรถนะสายงานการตลาด ส่วนผู้ที่ทำงานอยู่ในแผนกบัญชีและการเงินก็จำเป็นต้องมีสมรรถนะของสายงานบัญชีและการเงิน เป็นต้น เพราะฉะนั้น บุคลากรแต่ละคนจะต้องมีสมรรถนะ 2 ประเภท ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะหลักและสมรรถนะตามสายงาน 3) สมรรถนะตามบทบาทหน้าที่ (role competency) คือสมรรถนะที่บุคลากรในระดับบริหารจำเป็นต้องมีเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่และบทบาทการเป็นผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด องค์กรบางแห่งอาจเรียกสมรรถนะประเภทนี้ว่า “สมรรถนะเชิงการจัดการ (management competency)” ณรงค์วิทย์ แสงทอง (2550) แบ่งประเภทของสมรรถนะ competency ตามแหล่งที่มาออกเป็น 3 ประเภท เช่นกัน คือ 1) core competency หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยของคนในองค์กรโดยรวม ที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ได้ 2) job competency หมายถึงบุคลิกลักษณะของคนที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้คนๆ นั้นสามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงานตำแหน่งนั้นๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน 3) personal competency หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้

ทักษะ ทักษะคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่ทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้โดดเด่นกว่าคนทั่วไป เช่นพวกที่สามารถอาศัยกับแมลงป่องหรือสรีรพิชได้ เป็นต้น ซึ่งเรามักเรียกว่า personal competency ว่า “ความสามารถพิเศษส่วนบุคคล”

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิดที่สอดคล้องกันเพื่อการจัดประเภทสมรรถนะ สามารถแบ่งประเภทของสมรรถนะได้ 6 ประเภท ดังนี้ 1) สมรรถนะหลัก (core competency) คือ สมรรถนะที่บุคลากรทุกตำแหน่งในองค์กรต้องมีหรือเป็นความสามารถที่บุคลากรทุกตำแหน่งภายในองค์กรต้องมีเพื่อการสนับสนุนให้ สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป็นความสามารถหลักขององค์กรและนำพาองค์กรประสบผลสำเร็จ 2) สมรรถนะตามสายงาน (functional competency) คือ สมรรถนะของบุคคลในแต่ละกลุ่มงานหรือตำแหน่งซึ่งเป็นผลจากความรู้ ทักษะ ทักษะคติ ความเชื่อ และอุปนิสัย ที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งนั้นๆ ประกอบด้วย ความเข้าใจองค์กร การมองภาพองค์กรรวม ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ศิลปะการสื่อสารเชิงใจ การสืบเสาะหาข้อมูล การดำเนินการในเชิงรุก 3) สมรรถนะด้านความคิด คือ ความสามารถของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึง ความรู้ ทักษะ ทักษะคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่ทำให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานได้โดดเด่นกว่าคนอื่น และ 4) สมรรถนะสายบริหาร (managerial competency) คือ ความสามารถและคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของบุคคลในการนำความรู้ทักษะ ทางการบริหารไปใช้ในการบริหารงานที่รับผิดชอบให้บรรลุผลสูงกว่าระดับปกติและเป็นที่ยอมรับ 5) สมรรถนะการวางแผนการบริหารจัดการ เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของบุคคลว่างานหรือกิจกรรมอะไรที่จำเป็นต้องทำและสามารถกำหนดได้ว่างานหรือกิจกรรมเหล่านั้นจะกระทำให้สำเร็จได้ด้วยวิธีใด (How they can be done) ต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้าง รวมทั้งต้องสามารถติดตามและตรวจสอบจนมั่นใจได้ว่างานหรือกิจกรรมเหล่านั้นได้กระทำจนสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงทักษะหรือความสามารถของบุคคลที่ดำรงตำแหน่ง “ผู้บริหาร” คนทั่วไปมักคิดถึงความสามารถในการวางแผนและบริหารจัดการมาก่อนเป็นอันดับแรก Competency 6) สมรรถนะการบริหารงานวิชาการ การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา หรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา แนวคิดการบริหารงานวิชาการสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ว่าด้วยการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาโดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพในการเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา การบริหารงานวิชาการจะประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้ขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะตน มีความเชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน กมล ภูประเสริฐ (2547) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการว่า หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจสถานศึกษา จากความหมายของนักวิชาการที่กล่าวมา การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จ และความสามารถของผู้บริหาร การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา หรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุดเพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน

สมรรถนะการบริหารงานวิชาการ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตร เป็นงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ จัดทำหลักสูตร เอกสารหลักสูตรคู่มือการใช้หลักสูตรให้เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานของครู สามารถจัดทำหลักสูตรการวัดกระบวนการเรียนรู้ การสอนและอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนตามกลุ่มเป้าหมายพิเศษ โดยการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพ และความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ 2) การจัดการเรียนการสอน เป็นการปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดอบรม สัทธิ การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกับเพื่อนครูหรือผู้ทรงคุณวุฒิ อื่น ๆ เกี่ยวกับวิธีสอนแบบใหม่ ๆ โดยการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดย

เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน 3) การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นการจัดทำและการพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา รวมทั้งเครือข่าย การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน งานสื่อการเรียนการสอน จัดให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนตามที่หลักสูตรกำหนด ทุกกลุ่มประสบการณ์ ส่งเสริมให้ครูใช้อุปกรณ์การสอนให้ตรงจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมของผู้เรียน 4) การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพราะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนรู้ของผู้เรียน 5) การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการประเมินและติดตามตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโรงเรียนโดยบุคลากรของสถานศึกษา โดยการจัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การจัดการศึกษาของประเทศในทุกระดับล้วนให้ความสำคัญกับคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาโดยมุ่งหวังให้ผลผลิต คือ นิสิต นักศึกษา เป็นผู้มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถอย่างรอบด้าน ทั้งในเชิงวิชาการและในเชิงคุณธรรมจริยธรรม เพื่อออกไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในมิติต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม (เด่น ชะเนติยง, 2557)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และสมรรถนะ เพื่อกำหนดองค์ประกอบการวิจัย

ตอนที่ 2 กระบวนการเดลฟาย (Delphi Technic) มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. รอบแรกสัมภาษณ์ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 21 คนเกี่ยวกับความคิดเห็นในองค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบ ว่าเหมาะสมหรือเห็นด้วยหรือไม่ โดยวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติร้อยละ

2. รอบสอง นำเอาคำตอบในรอบแรกมาพัฒนาเป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale Questionnaire) แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นนำคำตอบที่ได้มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter quartile range)

3. รอบสาม นำผลการวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter quartile range) ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมตอบอีก และให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงจุดยืนว่าจะเปลี่ยนความคิดเห็นหรือยังคงยืนยันความคิดเห็นเดิม

ตอนที่ 3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยทำการแสวงหาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้วิจัยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 9 คน เพื่อให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง ให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตอนที่ 4 การประเมินความคิดเห็น ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง ให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 123 คน ประเมินความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ต่อไปได้

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างมาศึกษาด้วยวิธีการบอกต่อ (Snowball) จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ที่อยู่ในความดูแลของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 21 คน เพราะเป็นจำนวนที่นักสถิติพบว่ามีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด โดยมีสถานศึกษา 174 แห่ง จำแนกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 46 แห่ง ศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพเด็กพิการ จำนวน 77 ศูนย์ และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จำนวน 51 แห่ง โดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ตามสัดส่วน ได้แก่ โรงเรียนเฉพาะ

ความพิการ จำนวน 6 คน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพเด็กพิการ จำนวน 9 คน และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จำนวน 6 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยปกติจะใช้ผู้เข้าร่วมสนทนาประมาณ 8-12 คน หากใช้จำนวนน้อยกว่า 8 คน จะถือว่ากลุ่มตัวอย่างยังไม่เป็นตัวแทน แต่ถ้าใช้มากกว่า 12 คน จะทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในการดำเนินงาน จำนวนผู้เข้าร่วมสนทนา 8 คน เป็นกลุ่มที่มีลักษณะได้ตอบและโต้แย้งกันดีที่สุด ก่อให้เกิดการสนทนาที่เปิดกว้างที่จะให้ทุกคนไม่อายคนวิพากษ์วิจารณ์ได้ดีที่สุด (วานิช มาลัยและอรสา ปานขาว, 2548, น 8) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 5 ปี หรือเป็นนักวิชาการการศึกษาที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษา 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 3 ครั้ง ดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ในลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างกว้างขวางในทุกประเด็น การรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 นี้ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ พูดคุยสนทนากับผู้เชี่ยวชาญโดยมีรายการตั้งคำถามเปิดนำ แทนการส่งคำถาม ซึ่งจะทำให้ได้ความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและตรงประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการ

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดประมาณค่า (Rating Scale Questionnaire) ซึ่งพัฒนาจากแบบสัมภาษณ์รอบแรก แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ

ชุดที่ 3 ประเมินความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นแบบสอบถามชนิดประมาณค่า (Rating Scale Questionnaire) ซึ่งพัฒนาจากแบบสัมภาษณ์รอบที่ 1-3 แล้วส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตอบ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม หากคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วไปทดลองใช้ (Try out) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำข้อมูลของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายด้านโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่ามากกว่า 0.80 จะไม่แก้ไขแบบสอบถาม แต่ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าน้อยกว่า 0.80 ก็ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม นำผลการวิเคราะห์มาประกอบการพิจารณา เพื่อจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

สถิติที่ใช้โดยหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาผู้วิจัยนำเสนอข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง ด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) ประกอบด้วยกระบวนการ 3 รอบ พบว่า

รอบที่ 1 วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ข้อใดที่มีผู้ตอบตั้งแต่ 10 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ข้อใดที่มีผู้ตอบต่ำกว่าร้อยละ 10 จะทำการตัดออกไป ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็น พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง ควรมีองค์ประกอบหลักดังนี้ อันดับที่ 1 คือ สมรรถนะหลัก, อันดับที่ 2 คือ สมรรถนะการวางแผนการบริหารจัดการ, อันดับที่ 3 คือ สมรรถนะสายบริหาร อันดับที่ 4 คือ สมรรถนะด้านความคิด อันดับที่ 5 คือ สมรรถนะตามสายงาน อันดับที่ 6 คือ สมรรถนะการบริหารงานวิชาการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าร้อยละและอันดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านองค์ประกอบหลักโดยภาพรวม

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็น	
		ร้อยละ	อันดับ
1.	สมรรถนะหลัก	90.48	1
2.	สมรรถนะตามสายงาน	79.19	5
3.	สมรรถนะการบริหารงานวิชาการ	76.19	6
4.	สมรรถนะการวางแผนการบริหารจัดการ	85.71	2
5.	สมรรถนะด้านความคิด	81.10	4
6.	สมรรถนะสายบริหาร	82.90	3

ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละปัจจัยดังนี้

ด้านสมรรถนะหลัก ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ มีหลักธรรมาภิบาล, อันดับที่ 2 คือ การทำงานเป็นทีม, อันดับที่ 3 คือ จิตสำนึกในการให้บริการ อันดับที่ 4 คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ อันดับที่ 5 คือ สิ่งสมความเชี่ยวชาญ ทักษะในงาน

ด้านสมรรถนะตามสายงาน ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ ความเข้าใจองค์กร อันดับที่ 2 คือ การดำเนินการในเชิงรุก อันดับที่ 3 คือ การมีวิสัยทัศน์ อันดับที่ 4 คือ การสืบเสาะหาข้อมูล อันดับที่ 5 คือ ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อันดับที่ 6 คือ ศิลปะการสื่อสารเชิงใจ

ด้านสมรรถนะการวางแผนการบริหารจัดการ ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ มีทักษะในการแก้ปัญหา อันดับที่ 2 คือ การบริหารการเงินและงบประมาณ อันดับที่ 3 คือ การบริหารเวลา อันดับที่ 4 คือ การบริหารโครงการ อันดับที่ 5 คือ การวิเคราะห์ข้อมูล

ด้านสมรรถนะการบริหารงานวิชาการ ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ การวัดและประเมินผล อันดับที่ 2 คือ การประกันคุณภาพการศึกษา อันดับที่ 3 คือ การจัดการเรียนการสอน อันดับที่ 4 คือ การพัฒนาหลักสูตร อันดับที่ 5 คือ การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ด้านสมรรถนะด้านความคิด ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ การคิดละเอียดรอบคอบ อันดับที่ 2 คือ การคิดเชิงบวก อันดับที่ 3 คือ การคิดสร้างสรรค์

ด้านสมรรถนะสายบริหาร ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ ความสามารถในการพัฒนาคน อันดับที่ 2 คือ การเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง อันดับที่ 3 คือ ความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ อันดับที่ 4 คือ ความสามารถในการเป็นผู้นำ

รอบที่ 2 และรอบที่ 3 ในส่วนรอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่พัฒนาจากคำถามในรอบแรก และส่วนรอบที่ 3 พัฒนาจากคำถามในรอบที่ 2 โดยจะนำความคิดเห็นทั้งหมดของผู้เชี่ยวชาญมาสร้างข้อคำถามใหม่ในรูปของแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rating Scale Questionnaire) และนำมาหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลขององค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน คือ สมรรถนะหลัก สมรรถนะการวางแผนการบริหารจัดการ สมรรถนะสายบริหาร สมรรถนะด้านความคิด สมรรถนะตามสายงาน และสมรรถนะการบริหารงานวิชาการ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 21 คน ต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง มีข้อที่ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยควอไทล์ตั้งแต่ 1.50 ลงมา ทั้ง 6 ด้าน ในทุกรายขององค์ประกอบ

2. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง

ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญการจัดการศึกษาสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 9 คน มาร่วมอภิปราย เพิ่มรูปแบบ พบว่า

สมรรถนะหลัก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษต้องมีการพัฒนาตนเองให้มากขึ้น เกี่ยวกับด้านจริยธรรม คุณธรรม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองมากเกินไป มีจิตใจอ่อนโยน อุทิศเวลาในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการให้มากที่สุด มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ไม่เบียดเบียนด้วยอคติหรือผลประโยชน์ ถ้าได้รับผิดและรับผิดชอบ ถ้าตัดสินใจ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องเป็นธรรมแม้อาจก่อความไม่พึงพอใจให้แก่ผู้เสียประโยชน์

สมรรถนะตามสายงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษควรเข้าใจโครงสร้างองค์กร สายการบังคับบัญชา กฎ ระเบียบนโยบาย และขั้นตอนการปฏิบัติงานรับรู้ว่าผู้ใดมีอำนาจตัดสินใจหรือผู้ใดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในระดับต่างๆ และนำความเข้าใจนี้มาใช้ประโยชน์โดยมุ่งผลลัพธ์ขององค์กรเป็นสำคัญ และเข้าใจข้อจำกัดขององค์กร รู้ว่าสิ่งใดอาจกระทำได้หรือไม่อาจกระทำให้บรรลุผลได้

สมรรถนะการวางแผนการบริหารจัดการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษควรติดต่อประสานงานกับผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นปัญหาเพื่อมุมมองอื่น ๆ และเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาในมุมมองของคนเหล่านั้น รวมทั้งรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่แล้ว เพื่อทำความเข้าใจกับปัญหาให้มากขึ้น และมุ่งตรวจสอบทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

สมรรถนะสายบริหาร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษควรวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบโดยมีเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้สอดคล้องกับนโยบายและวิสัยทัศน์ขององค์กร รวมทั้งสนับสนุน แสวงหาช่องทาง โอกาส และทรัพยากร เพื่อพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน โดยการส่งไปอบรม/ฝึกงาน/ดูงาน เพิ่มเติม รวมทั้งมอบหมายงานเพื่อขยายโอกาสการเรียนรู้ของผู้ปฏิบัติงาน

สมรรถนะด้านความคิด พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษควรมีการประเมินสถานการณ์โดยอาศัยข้อมูลรอบด้าน ทั้งข้อมูลในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งข้อมูลแวดล้อมต่างๆ เพื่อวางแผนป้องกันและตัดสินใจแก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้นได้ทันที่ และคิดรอบด้านเพื่อหาทางเลือกหรือวิธีการที่สามารถกระทำได้จริง และสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น

สมรรถนะการบริหารงานวิชาการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สารการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และมีการวัดผลและประเมินผล ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ระเบียบกำหนดด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยนำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพไปใช้

ความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 123 คน ประเมินความคิดเห็น ซึ่งพบว่า

ตารางที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง องค์ประกอบสมรรถนะหลักโดยภาพรวม

ข้อความ	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับ
การมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.656	.388	ดีมาก	4
จิตสำนึกในการให้บริการ	4.642	.372	ดีมาก	5
สั่งสมความเชี่ยวชาญ ทักษะในงาน	4.699	.383	ดีมาก	2
จริยธรรม หลักธรรมาภิบาล	4.744	.379	ดีมาก	1
การทำงานเป็นทีม	4.673	.508	ดีมาก	3
โดยภาพรวม	4.683	.347	ดีมาก	

จากตารางที่ 2 สมรรถนะหลัก โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ จริยธรรม หลักธรรมาภิบาล รองลงมาคือสั่งสมความเชี่ยวชาญ ทักษะในงาน และการทำงานเป็นทีม

สมรรถนะตามสายงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ความเข้าใจองค์กร รองลงมาคือการสืบเสาะหาข้อมูล และการดำเนินการในเชิงรุก

สมรรถนะการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ การประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร

สมรรถนะการวางแผนและการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ มีทักษะในการแก้ปัญหา รองลงมาคือการบริหารเวลา และการบริหารโครงการ

สมรรถนะทางความคิดโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ การคิดละเอียดรอบคอบ รองลงมาคือการคิดสร้างสรรค์ และการคิดเชิงบวก

สมรรถนะสายบริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ความสามารถในการพัฒนาคน รองลงมาคือความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง และความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์

สรุปองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง มี 6 องค์ประกอบ คือ สมรรถนะหลัก สมรรถนะการวางแผนการบริหารจัดการ สมรรถนะสายบริหาร สมรรถนะด้านความคิด สมรรถนะตามสายงาน และสมรรถนะการบริหารงานวิชาการ

อภิปรายผล

1.องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง ควรมีองค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบ ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ สมรรถนะหลัก อันดับที่ 2 คือ สมรรถนะการวางแผนการบริหารจัดการ อันดับที่ 3 คือ สมรรถนะสายบริหาร อันดับที่ 4 คือ สมรรถนะด้านความคิด อันดับที่ 5 คือ สมรรถนะตามสายงาน อันดับที่ 6 คือ สมรรถนะการบริหารงานวิชาการ โดยด้านสมรรถนะหลัก อันดับที่ 1 คือ มีหลักธรรมาภิบาล ด้านสมรรถนะตามสายงาน อันดับที่ 1 คือ ความเข้าใจองค์กร ด้านสมรรถนะการวางแผนการบริหารจัดการ

อันดับที่ 1 คือ มีทักษะในการแก้ปัญหา ด้านสมรรถนะการบริหารงานวิชาการ อันดับที่ 1 คือ การวัดและประเมินผล ด้านสมรรถนะด้านความคิด อันดับที่ 1 คือ การคิดละเอียดรอบคอบ ด้านสมรรถนะสายบริหาร อันดับที่ 1 คือ ความสามารถในการพัฒนาคน และ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลขององค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน พบว่า มีข้อที่ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยควอไทล์ตั้งแต่ 1.50 ลงมา ทั้ง 6 ด้านในทุกสายองค์ประกอบ

ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นหัวหน้าสถานศึกษา ถือว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จ เพราะนอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของสถานศึกษาแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นจุดเชื่อมของนโยบายกับการปฏิบัติที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งแน่นอนว่าผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะต้องคุณลักษณะที่ดี มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชนให้มาร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้บรรลุผล ซึ่งหมายถึง “มีสมรรถนะ” สมรรถนะหรือขีดระดับความสามารถ (Competency) ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นความสามารถของบุคลากรในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ ณรงค์วิทย์ แสงทอง (2550) แบ่งประเภทของสมรรถนะ competency ตามแหล่งที่มาออกเป็น 3 ประเภท เช่นกัน คือ 1) core competency หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่จะสอนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยของคนในองค์กรโดยรวม ที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ได้ 2) job competency หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่จะสอนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้คนๆ นั้นสามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงานตำแหน่งนั้นๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน 3) personal competency หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่จะสอนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่ทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้โดดเด่นกว่าคนทั่วไป เช่น พวกที่สามารถอาศัยกับแมลงปองหรือสรีรพิชได้ เป็นต้น

2.รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง ทั้ง 6 ด้าน พบว่า

สมรรถนะหลัก โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ลำดับแรก คือ จริยธรรม หลักธรรมาภิบาล ซึ่งถ้าพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับดีมาก ลำดับแรก คือ กล้าตัดสินใจ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้อง เป็นธรรมแม้ยากลำบากไม่พึงพอใจให้แก่ผู้เสียประโยชน์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นหัวหน้าสถานศึกษาจะครองตนและประพฤติปฏิบัติถูกต้องเหมาะสมทั้งตามหลักกฎหมายและคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนหลักแนวทางในวิชาชีพของตนโดยมุ่งประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนเพื่อธำรงรักษาศักดิ์ศรีแห่งอาชีพข้าราชการและเป็นการกล้าสำคัญในการสนับสนุนผลักดันให้ภารกิจหลักของหน่วยงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ ประมา ศาสตรระจุ (2550) พบว่า สมรรถนะที่มีความสำคัญที่สุดในการประเมินบุคคลโดยอิงเกณฑ์สมรรถนะในการปฏิบัติงาน คือ จริยธรรม และ ไพบูล ไชยเสนา (2550) สมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ด้านคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

สมรรถนะตามสายงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ลำดับแรก คือ ความเข้าใจองค์กร ซึ่งถ้าพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับดีมาก ลำดับแรก ได้แก่ เข้าใจสัมพันธ์ภาพอย่างไม่เป็นทางการระหว่างบุคคลในองค์กร รับรู้ว่าผู้ใดมีอำนาจตัดสินใจหรือผู้ใดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในระดับต่างๆ และนำความเข้าใจนั้นมาใช้ประโยชน์โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ขององค์กรเป็นสำคัญ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีภารกิจสำคัญหลายด้านที่จะต้องปฏิบัติ และจะต้องเกี่ยวข้องทั้งกิจการภายใน และภายนอกโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่างๆ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินภารกิจได้ตามที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องที่อยู่ในขอบเขตของภารกิจเป็นอย่างดี

สมรรถนะการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ลำดับแรก คือ การประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งถ้าพิจารณารายองค์ประกอบพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับดีมาก ลำดับแรก ได้แก่ จัดให้มีการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญยิ่ง เป็นงานหัวใจหลักของสถานศึกษา โรงเรียนจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับงานวิชาการเป็นสำคัญ ส่วนงานอื่น ๆ เป็นงานส่งเสริมการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่งานวิชาการ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา การบริหารงานวิชาการจะประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้ขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะตน มีความเชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน สอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2556) ความสำเร็จของสถานศึกษาอยู่ที่การบริหารงานวิชาการ ซึ่งงานวิชาการมีขอบข่ายกว้างขวางในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และสอดคล้องกับ เด่น ชะเนติยง (2552) การจัดการศึกษาของประเทศในทุกระดับล้วนให้ความสำคัญกับคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาโดยมุ่งหวังให้ผลผลิต คือ นิสิต นักศึกษา เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างรอบด้าน ทั้งในเชิงวิชาการและในเชิงคุณธรรมจริยธรรม เพื่อออกไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในมิติต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

สมรรถนะการวางแผนและการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ลำดับแรก คือ มีทักษะในการแก้ปัญหา ซึ่งถ้าพิจารณารายองค์ประกอบพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับดีมาก ลำดับแรก ได้แก่ ติดตามประสานงานกับผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นปัญหาเพื่อมอง มองอื่น ๆ และเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาในมุมมองของคนเหล่านั้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตัดสินใจว่างานหรือกิจกรรมอะไรที่จำเป็นต้องทำและสามารถกำหนดได้ว่า งานหรือกิจกรรมเหล่านั้นได้กระทำจนสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงทักษะหรือความสามารถของผู้บริหาร มักจะนึกถึง ความสามารถในการวางแผนการบริหารจัดการเป็นอันดับแรก

สมรรถนะทางความคิดโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ลำดับแรก คือ การคิดละเอียดรอบคอบ ซึ่งถ้าพิจารณารายองค์ประกอบพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับดีมาก ลำดับแรก ได้แก่ คิดรอบด้านเพื่อหาทางเลือกหรือวิธีการที่สามารถกระทำได้จริง และสามารถแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับรายละเอียดของงานในทุกแง่มุม และการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล หรืองานที่ปฏิบัติก่อนส่งมอบงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพ หรือถูกต้องครบถ้วน โดยการตรวจทานรายละเอียดของงานที่ปฏิบัติด้วยตนเองทุกครั้งก่อนส่งมอบเพื่อให้งานที่ส่งมอบถูกต้องครบถ้วนโดยตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากความผิดพลาดภายหลังจากที่ได้ส่งมอบงานไปแล้ว รวมทั้งสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงาน เช่น สืบค้นระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ ข้อมูลเชิงวิชาการ ขั้นตอนการปฏิบัติงานในเชิงของวิชาชีพ เป็นต้น และ ใช้แนวทาง หรือเทคนิค หรือกลไกต่างๆ ในการสอบทานงานอย่างเหมาะสม

สมรรถนะสายบริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ลำดับแรก คือ ความสามารถในการพัฒนาคน ซึ่งถ้าพิจารณารายองค์ประกอบพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับดีมาก ลำดับแรก ได้แก่ สนับสนุน แสวงหาช่องทาง โอกาส และทรัพยากร เพื่อพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน โดยการส่งไปอบรม/ฝึกงาน/ดูงาน เพิ่มเติม ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากความสำเร็จของการบริหารอยู่ที่การดำเนินการเพื่อให้บุคลากรในองค์กรหรือผู้ร่วมงานได้มีการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารมีอาชีพต้องหาวิธีพัฒนาผู้ร่วมงานโดยการศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของผู้ร่วมงาน กำหนดจุดพัฒนาของแต่ละคนและเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับการพัฒนาด้านนั้น ๆ แล้วใช้เทคนิคการบริหารและการนิเทศภายในให้ผู้ร่วมงานได้ลงมือปฏิบัติจริงประเมิน ปรับปรุง ให้ผู้ร่วมงานรู้ศักยภาพ เลือกแนวทางที่เหมาะสมกับตนและลงมือปฏิบัติจนเป็นผลให้ศักยภาพของผู้ร่วมงานเพิ่มพูนพัฒนาก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง นำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สมรรถนะการบริหารงานวิชาการ อันดับที่ 5 คือ การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยี การพูดคุย แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นเป็นประจำ การหมุนเวียนหรือ Rotate งาน ให้บุคลากรในองค์กรหรือผู้ร่วมงานได้มีการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อสามารถปฏิบัติงานทดแทนกันได้ในหลาย ๆ หน้าที่
2. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สมรรถนะสายบริหาร อันดับที่ 1 คือ ความสามารถในการพัฒนาคน ควรสนับสนุน แสวงหาช่องทาง โอกาส และทรัพยากร เพื่อพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน โดยการส่งไปอบรม/ฝึกงาน/ดูงาน เพิ่มเติม ดังนั้นภาครัฐควรต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการได้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ สม่ำเสมอและต่อเนื่อง
3. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าสมรรถนะหลัก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษต้องมีการพัฒนาตนเองให้มากขึ้น เกี่ยวกับด้านจริยธรรม คุณธรรม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองมากเกินไป มีจิตเจ้อ่อนโยน อุทิศเวลาในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการให้มากที่สุด มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพไม่เบี่ยงเบนด้วยอคติหรือผลประโยชน์ กล้ารับผิดและรับผิดชอบ กล้าตัดสินใจ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้อง เป็นธรรมแม้อาจก่อความไม่พึงพอใจให้แก่ผู้เสียประโยชน์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นหัวหน้าสถานศึกษาควรครองตนและประพฤติปฏิบัติถูกต้องเหมาะสมทั้งตามหลักกฎหมายและคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนหลักแนวทางในวิชาชีพของตนโดยมุ่งประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนเพื่อธำรงรักษาศักดิ์ศรีแห่งอาชีพข้าราชการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง สำหรับสมรรถนะอันดับที่ 1 ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ เช่น มีหลักธรรมาภิบาล ความเข้าใจองค์กร มีทักษะในการแก้ปัญหา การวัดและประเมินผล เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง เช่น ศึกษาเฉพาะสมรรถนะเพียงด้านใดด้านเดียว เพื่อเก็บข้อมูลให้มากขึ้น
3. ควรศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง จากมุมมองของครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ครบ 360 องศา เพื่อทำการเปรียบเทียบผลข้อมูลที่ได้

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. (2547). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพมหานคร: ปกรณศิลป์ พรินต์ติ้ง ชูชัย สมิทธิไกร. (2550). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ณรงค์วิทย์ แสงทอง. (2550). *มารู้จัก Competency กันเถอะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เอส อาร์ เซ็นเตอร์ เต้น ชะเนติย์. (2552). *การบริหารบุคคล (Personnel Management)*. สำนักส่งเสริมวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา นิสดาร์ก เวชยานนท์. (2550). *Competency Model กับการประยุกต์ใช้ในองค์กรไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ประมา ศาสตร์จริ. (2550). *การพัฒนาเกณฑ์สมรรถนะในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารศูนย์ เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน*. (ดุสิตนิพนธ์ สาขา วิชาการศึกษานักเรียน) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2556). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล. (2549). *การค้นหาและการเจาะลึก Competency ภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: เอส อาร์ เซ็นเตอร์
- พรชัย เจดามาน. (2559). *มิติพลวัตการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ*. (ออนไลน์) สืบค้น 28 ตุลาคม 2560, จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/jedaman>
- ไพบูลย์ ไชยเสนา. (2550). *สมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร* (ดุสิตนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2560). *ข้อมูลสารสนเทศ*. สืบค้น 20 มกราคม 2561, จาก <http://special.obec.go.th/>
- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2548). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ด้วย Competency Based Learning*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Lawler, E. E. (2005). The Effect of Performance on Job Satisfaction Industrial Relations, 7(10), 120.
- Spencer, M and Spencer, M.S. (1993). *Competence at work: Models for Superiors Performance*. New York: John Wiley & Sons.

การยอมรับและการบังคับตามคำชี้ขาดทางการค้าพาณิชย์ ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

ACCEPTANCE AND ENFORCEMENT OF INTERNATIONAL TRIBUNAL VERDICT WITHIN ASEAN COUNTRIES

Received: July 31, 2019

Revised: November 11, 2019

Accepted: November 12, 2019

สมชาย รัตนชื้อสกุล*

Somchai Ratanachuesakul*

ธานี วรภัทร์**

Thanee Vorapatr**

อัจริยา ชูตินันท์***

Achareeya Chutinan***

ชวจารี เรี่ยวแรงกุล****

Chavajaree Riewraengkusol****

จิรวุฒิ ลิปิพันธ์*****

Jirawut Lipipun*****

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก, คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริติ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
 * Professor Assistant and LL.D., Dean, Faculty of Law Pridi Bhanomyong, Dhurakij Pundit University
 Email: somchai.rat@dpu.ac.th
 ** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก, คณะนิติศาสตร์ปริติ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
 ** Professor Assistant and LL.D., Faculty of Law Pridi Bhanomyong, Dhurakij Pundit University
 Email: thanee_vor@hotmail.co.th
 *** รองศาสตราจารย์, คณะนิติศาสตร์ปริติ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
 *** Associate Professor, Faculty of Law Pridi Bhanomyong, Dhurakij Pundit University
 Email: achariya.chn@dpu.ac.th
 **** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะนิติศาสตร์ปริติ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
 **** Professor Assistant, Dean, Faculty of Law Pridi Bhanomyong, Dhurakij Pundit University
 Email: chavajaree.rie@dpu.ac.th
 ***** อาจารย์, คณะนิติศาสตร์ปริติ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
 ***** Lecturer, Faculty of Law Pridi Bhanomyong, Dhurakij Pundit University
 ***** Email: jirawut.lin@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

ปัจจุบันการค้าการลงทุนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้ประชาคมอาเซียน หากมีข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการค้าการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนแล้วจะมีทางออกร่วมกันไปในทิศทางใด เพื่อให้การค้าการลงทุนนั้นสามารถดำเนินต่อไปได้โดยไม่กระทบถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งถือว่าการสร้างระบบความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งแต่ละประเทศนั้นมีอธิปไตยทางตุลาการของแต่ละประเทศแยกออกจากกัน ทำให้การระงับข้อพิพาทต่างๆ นั้นแต่ละประเทศย่อมอยากได้ความยุติธรรมที่เป็นกลางและไม่อยากยอมรับคำพิพากษาของศาลแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างแน่นอน จึงต้องมีการสร้างนวัตกรรมทางกฎหมายระหว่างประเทศด้านพาณิชย์ซึ่งทำให้ต้องศึกษาถึงการยอมรับและการบังคับตามคำชี้ขาดทางการค้าพาณิชย์ระหว่าง ประเทศสมาชิกอาเซียนตามเป้าหมายของสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้น วัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ ศึกษาถึงสภาพปัญหาการยอมรับและการบังคับตามคำชี้ขาดของการระงับข้อพิพาทต่างๆ ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศเพื่อนำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดที่ได้มาเพื่อการยอมรับในผลของคำชี้ขาด ที่จะครอบคลุมการบังคับชำระหนี้ระหว่างการค้าการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ศึกษาถึงปัจจัยข้อขัดแย้งและเงื่อนไขระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนที่ไม่สามารถบังคับให้คู่สัญญาระหว่าง ประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนยอมรับการปฏิบัติตามคำชี้ขาด รวมถึงศึกษาในกลุ่มภูมิภาคหรือประเทศที่ประสบความสำเร็จ วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักกฎหมาย กรณีศึกษาของแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนที่จะนำไปสู่การยอมรับบังคับตามคำชี้ขาดในกลุ่มประเทศประชาคมสมาชิกอาเซียน และเพื่อศึกษาวิเคราะห์และพัฒนาแนวทางที่นำไปสู่ตัวแบบมาตรฐานการยอมรับและการบังคับตามคำชี้ขาดประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ โดยยึดหลักตามกฎหมายแม่แบบอนุญาโตตุลาการและตามอนุสัญญากรุงนิวยอร์ก โดยหลีกเลี่ยงที่จะอ้างหลักความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดี และนโยบายแห่งรัฐ มาเป็นหลักในการปฏิเสธ การบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ

คำสำคัญ: อาเซียน อนุญาโตตุลาการ การระงับข้อพิพาท การบังคับตามคำชี้ขาด

Abstract

Currently, trade in Southeast Asia under the ASEAN Community is interesting that if there are disputes relating to trade and investment between ASEAN Member States, then there will be a mutual solution to make trade and investment possible without prejudice to international relations. This is a system of confidence in the justice system. Each country has its own judicial sovereignty. Dispute resolution in each country will be impartial and will not accept the judgment of each ASEAN member court. International commercial law must be innovated. Therefore, the objective of the research is to study the state of affairs of acceptance and enforcement of the decision of the ASEAN dispute resolution. According to the international convention, the propose is lead the best practices and gain acceptance in the outcome of the award to cover compulsory repayment of trade debt among member countries of the ASEAN Community. Study the factors conflicts and conditions between member countries of the ASEAN Community that cannot be enforced by the contracting parties in the ASEAN Community accepting the repayment of debts include regional or country studies. Comparative Law Analysis and the case study of each member country in the ASEAN Community will lead to the study of adoption of mandatory judgments in ASEAN Member Countries and to study, analyze and develop guidelines that lead to the standardization, acceptance and enforcement of Member States'. Finally, every party should be based on the Arbitration Rules and the New York Conventions and avoid raising the principle of peace, good morals and state policies as a ground the refusal to enforce the arbitral award.

Keywords: ASEAN, Arbitration, Dispute Resolution and Arbitral Award

1. บทนำ

ปัจจุบันมีการค้าการลงทุนและการร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในประชาคมอาเซียน ดังนั้น หากประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมมือกันในการสร้างระบบความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมเพื่อหาทางออกกรณีเกิดข้อพิพาทการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ เนื่องจากแต่ละประเทศมีอำนาจอธิปไตยทางตุลาการของแต่ละประเทศแยกออกจากกัน ทำให้แต่ละประเทศไม่ยอมยกยอมรับคำพิพากษาของศาลแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาศึกษาถึงการยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดทางการค้าและการพาณิชย์ในประเทศสมาชิกอาเซียน

หากมีข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศอาเซียนจะมีวิธีการใดในการระงับข้อพิพาทนั้น เพื่อไม่ให้เกิดการกระทบถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การระงับข้อพิพาททางอนุญาโตตุลาการเป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับและนิยมอย่างแพร่หลาย ปัจจุบันการระงับข้อพิพาททางธุรกิจส่วนใหญ่กระทำโดยการอนุญาโตตุลาการ¹ เนื่องจากเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และมีวิธีพิจารณาที่ไม่เคร่งครัด ไม่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ยุ่งยาก คู่พิพาทมีอิสระในการแต่งตั้งบุคคลธรรมดาเพื่อเป็นคนกลางและทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการ (Arbitrator) เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ด้วยเหตุนี้การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการจึงเกิดขึ้นด้วยความยินยอมพร้อมใจของคู่พิพาททั้งสองฝ่ายมอบอำนาจให้อนุญาโตตุลาการ โดยตกลงในสัญญาอนุญาโตตุลาการ² หรือในสัญญาอื่นๆ ต่างหาก เช่น สัญญาที่คู่สัญญาตกลงทำขึ้นเพื่อกิจการระหว่างกัน เป็นต้น

ทั้งนี้ การระงับข้อพิพาทมีประเด็นทางกฎหมายที่ควรนำมาพิจารณาได้ 2 แนวทางดังนี้

ประเด็นที่ 1 การระงับข้อพิพาทนอกศาลโดยการอนุญาโตตุลาการ ประเทศสมาชิกอาเซียนมีหลักการยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการบนพื้นฐานอนุสัญญานิวยอร์ก (New York Convention) และกฎหมายแม่แบบ (Model Law) ของ UNCITRAL เป็นต้นร่าง แต่ทั้งนี้สิ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติมากที่สุดคือ เหตุแห่งการปฏิเสธไม่บังคับตามคำชี้ขาด เนื่องจากการบังคับตามคำชี้ขาดอาจทำให้เกิดการขัดแย้งกับนโยบายสาธารณะ (Public Policy) ซึ่งกฎหมายภายในและกฎหมายต่างประเทศไม่ได้กำหนดกฎเกณฑ์ที่ตายตัวหรือให้คำนิยามไว้ในกฎหมาย ประเทศสมาชิกอาเซียนจึงวางกรอบแนวคิดไว้อย่างกว้าง ดังนั้น คำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศที่ขัดแย้งกับนโยบายสาธารณะควรตีความอย่างแคบ เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับ “ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนระหว่างประเทศ” (International Public Policy) ภายใต้ขอบเขต 3 ประการ คือ 1) ขัดต่อหลักพื้นฐานความยุติธรรมและศีลธรรมอันดีของประชาชนระหว่างประเทศ 2) ขัดต่อหลักนโยบายสาธารณะ 3) ขัดต่อพันธกรณีระหว่างประเทศ

¹ การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) หมายถึง กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการเสนอข้อพิพาทให้บุคคลที่สามที่เป็นกลางและได้รับการเลือกจากคู่กรณีในข้อพิพาท โดยตกลงกันไว้ล่วงหน้าว่าจะผูกพันตามคำชี้ขาดของบุคคลนั้นซึ่งได้ทำขึ้นเมื่อได้มีการพิจารณาคดี หรือเป็นการตกลงเพื่อยุติข้อพิพาท โดยการตัดสินของบุคคลหรือคณะบุคคลเรียกว่า “อนุญาโตตุลาการ” (Arbitrator) ที่ไม่ใช่การตัดสินของศาล โดย คู่กรณียอมผูกพันตามคำชี้ขาดนั้น

² Model law มาตรา 7 (1) สัญญาอนุญาโตตุลาการ หมายถึง ข้อตกลงโดยคู่พิพาทที่จะยื่นต่ออนุญาโตตุลาการซึ่งเป็นข้อพิพาททั้งหมด หรือบางส่วนที่เกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายในเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางกฎหมายที่กำหนดไว้ไม่ว่าจะมีข้อสัญญาหรือไม่ก็ตาม ข้อตกลงอนุญาโตตุลาการอาจอยู่ในรูป ของข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการในสัญญา หรือในรูปแบบของข้อตกลงแยกต่างหาก

ประเด็นที่ 2 การระงับข้อพิพาทในศาล เป็นการดำเนินคดีทางแพ่งและพาณิชย์ของประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศ การยอมรับและการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ จึงเป็นปัญหาสำคัญระหว่างประเทศสมาชิกในการบังคับใช้กระบวนการและวิธีการในการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์นั้น ทั้งนี้ วิธีการระงับข้อพิพาทมี 2 แนวทาง แต่ปัญหาและอุปสรรคยังมีอยู่กับการยอมรับและการบังคับตามคำชี้ขาดของการระงับข้อพิพาทไม่ว่าด้วยวิธีการระงับข้อพิพาทในศาล หรือวิธีการระงับข้อพิพาทนอกศาลที่ได้มีกระบวนการจนเสร็จสิ้นแล้ว ภายหลังจำเป็นต้องมีการบังคับให้เป็นไปตามคำชี้ขาดหรือคำพิพากษาของศาลประเทศหนึ่ง ในการบังคับกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้ที่ต้องถูกบังคับตามคำชี้ขาดของอีกประเทศหนึ่ง ทั้งนี้ ไม่ว่าจะให้ปฏิบัติการอย่างไรอย่างหนึ่งหรือบังคับเข้ากับทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ในประเทศใดประเทศหนึ่งก็ตาม

ดังที่กล่าวมาข้างต้น ย่อมมีโอกาสที่จะเกิดปัญหาด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศด้านสัญญาทางแพ่ง คือ จะมีระบบหรือกฎหมายหรือแนวทางใดที่จะมาช่วยระงับข้อพิพาทจากสัญญาเหล่านี้ ซึ่งหากประเทศไทยมีการออกแบบกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยใช้การอนุญาโตตุลาการเป็นแม่แบบการระงับข้อพิพาทที่สามารถนำมาใช้ได้กับการประกอบธุรกิจที่มีการผิดสัญญาระหว่างผู้ประกอบการสองฝ่ายในประชาคมอาเซียนด้วยกัน จะทำให้นักลงทุนเกิดความเชื่อมั่นและส่งเสริมให้มีการลงทุนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนมากขึ้นซึ่งนั่นก็รวมถึงประเทศไทยด้วย ทั้งนี้ เมื่อประเทศสมาชิกอาเซียนได้ลงนามในอนุสัญญานิวยอร์กรับรองในหลักการของอนุญาโตตุลาการ แล้วแต่การบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเป็นไปได้อย่างไรในการบังคับตามสัญญาทางแพ่งของคู่ค้าที่อยู่ในประเทศที่แตกต่างกัน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาถึงสภาพปัญหาการยอมรับและการบังคับตามคำชี้ขาดของการระงับข้อพิพาทต่าง ๆ ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศเพื่อนำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดที่ได้มาเพื่อการยอมรับในผลของคำชี้ขาดที่จะครอบคลุมการบังคับชำระหนี้ระหว่างการค้าการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน
2. ศึกษาถึงปัจจัยข้อขัดแย้งและเงื่อนไขระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนที่ไม่สามารถบังคับให้คู่สัญญาระหว่างประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนยอมรับการปฏิบัติการชำระหนี้ตามคำชี้ขาดรวมถึงศึกษาในกลุ่มภูมิภาคหรือประเทศที่ประสบความสำเร็จ
3. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักกฎหมาย กรณีศึกษาของแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนที่จะนำไปสู่การยอมรับบังคับตามคำชี้ขาดในกลุ่มประเทศประชาคมสมาชิกอาเซียน
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์และพัฒนาแนวทางที่นำไปสู่ตัวแบบมาตรฐานการยอมรับและการบังคับตามคำชี้ขาดประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ

3. แนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษากฎหมายอนุญาโตตุลาการของประเทศสมาชิกอาเซียน การยอมรับการปฏิบัติการชำระหนี้ตามคำชี้ขาด อนุสัญญานิวยอร์กมาตรา 2 (1)³ กำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกยอมรับและบังคับตามสัญญาอนุญาโตตุลาการโดย “รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องรับรองสัญญาอนุญาโตตุลาการที่เป็นหนังสือ ซึ่งคู่พิพาทมีหน้าที่เสนอข้อพิพาทของตนซึ่งเกิดขึ้นแล้ว หรือที่จะเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างกันไม่ว่าจะเป็นทางสัญญาหรือไม่ก็ตาม แต่ทั้งนี้ต้องเป็นเรื่องสามารถระงับได้โดยการอนุญาโตตุลาการต่ออนุญาโตตุลาการ”

³ New York Convention Article 2(1) Each Contracting State shall recognize an agreement in writing under which the parties undertake to submit to arbitration all or any differences which have arisen or which may arise between them in respect of a defined legal relationship, whether contractual or not, concerning a subject matter capable of settlement by arbitration.

การระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศภายใต้กฎหมายแม่บทของ UNCITRAL โดยใช้หลักกฎหมายอนุญาโตตุลาการพาณิชย์ระหว่างประเทศ (UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration) อนุญาโตตุลาการต้องชี้ขาดข้อพิพาทตามหลักกฎหมายซึ่งคู่สัญญาได้เลือกเพื่อใช้กับข้อพิพาท หากไม่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น กรณีที่มีการเลือกกฎหมายของรัฐใดรัฐหนึ่ง ย่อมหมายถึงการอ้างกฎหมายสารบัญญัติของรัฐนั้น ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการขัดกันแห่งกฎหมาย กรณีที่คู่สัญญาไม่ได้กำหนดกฎหมายที่ใช้บังคับข้อพิพาทไว้ ให้อนุญาโตตุลาการปรับใช้กฎหมายที่เหมาะสมโดยใช้หลักการกฎหมายขัดกัน อนุญาโตตุลาการจะใช้หลักสุจริตและความเป็นธรรมในการชี้ขาดข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการ หรือต้องใช้กฎหมายได้เพียงกรณีที่คู่สัญญาได้ให้อำนาจไว้โดยแจ้งชัดเท่านั้น ทุกกรณีอนุญาโตตุลาการจะต้องพิจารณาข้อสัญญาและต้องพิจารณาถึงธรรมเนียมปฏิบัติทางการค้าในการทำธุรกรรมด้วย⁴

UNCITRAL Model Law กำหนดในเรื่องของความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันเป็นหลักในการปฏิบัติต่อคู่สัญญาในการอนุญาโตตุลาการ และให้ความเป็นอิสระและมีระเบียบวินัยสำหรับอนุญาโตตุลาการ โดยหลักเกณฑ์ มีดังนี้⁵

1) UNCITRAL Article 28 ให้อิสระกับคู่สัญญาอนุญาโตตุลาการในการเลือกกฎหมายเพื่อปรับใช้กับการระงับข้อพิพาท⁶ โดยวิธีการใดที่จะสะดวก เป็นธรรมและเกิดประโยชน์แก่คู่สัญญามากที่สุด

2) กรณีไม่มีการตกลงกันในสัญญาอนุญาโตตุลาการระหว่างคู่สัญญา ไม่ได้ห้ามไม่ให้คู่สัญญาที่ไม่ได้ตกลงกันในสัญญาเกี่ยวกับกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการนำข้อพิพาทมายังสถาบันอนุญาโตตุลาการ ดังนั้น คู่สัญญาสามารถดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการต่อไปได้จนเสร็จสิ้น

3) การกำหนดขอบเขตและบทบาทของกฎหมายภายในประเทศ เพื่อให้อิสระแก่การอนุญาโตตุลาการทางการค้าระหว่างประเทศ หากคู่พิพาทเลือกใช้การระงับข้อพิพาททางการอนุญาโตตุลาการทางการค้าระหว่างประเทศแล้วเกิดความล่าช้าในการพิจารณาคดี เนื่องจากเกิดขึ้นตามบทบัญญัติของกฎหมายภายในประเทศนั้นๆ อีกทั้งคู่กรณีจะได้รับยุติธรรมแก่ข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการด้วย

4) หลักสุจริตและเป็นธรรม กำหนดบทบาทนิติและหลักการต่างๆ เพื่อใช้บังคับและให้เกิดความยุติธรรมและการพิจารณาโดยชอบต่อคู่สัญญาอนุญาโตตุลาการ

5) การจำกัดอำนาจแทรกแซงของศาลภายในประเทศ

6) การยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการ กำหนดให้ประเทศที่ได้รับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ภายใต้กฎหมายของอนุสัญญากรุงนิวยอร์ก 1958 โดยไม่ต้องคำนึงว่าประเทศที่ทำคำชี้ขาดนั้นจะเป็นประเทศเดียวกับประเทศที่ทำสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือไม่

อนุสัญญานิวยอร์กยอมรับกระบวนการอนุญาโตตุลาการภายในอาเซียนที่จะได้รับการยอมรับเฉพาะในกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการเป็นลายลักษณ์อักษร อนุสัญญานิวยอร์ก มาตรา 2 (2) บัญญัติให้ “สัญญาเป็นหนังสือ (in writing) หมายถึงรวมถึงข้อตกลงในสัญญา หรือสัญญาอนุญาโตตุลาการที่ลงนามโดยคู่สัญญา หรือที่มีอยู่ในจดหมายแลกเปลี่ยน (exchange of letters) หรือโทรเลข (telegrams)”⁷ หากสัญญาอนุญาโตตุลาการไม่ทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้สัญญาย่อมตกเป็นโมฆะ ประเทศภาคีสมาชิกจึงปฏิเสธไม่บังคับสัญญาอนุญาโตตุลาการนั้นได้ตามอนุสัญญานิวยอร์ก มาตรา 5 (1) (a)

⁴ Uncitral Arbitration Rules Article 28

⁵ หัสยา นุนแจ้ง, “ศึกษาระบบอนุญาโตตุลาการทางการค้าระหว่างประเทศเปรียบเทียบ : ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย,” สืบค้นวันที่ 30 มกราคม 2561, จาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/902/1/hassaya_nunc.pdf

⁶ Peter Binder, International Commercial Arbitration and conciliation in Uncitral Model Law jurisdiction, 2nd Edition, (London: Sweet & Maxwell, 2005), p.233.

⁷ New York Convention. Article 2 (2) “The term “agreement in writing” shall include an arbitral clause in a contract or an arbitration agreement, signed by the parties or contained in an exchange of letters or telegrams.”

จากการศึกษากฎหมายอนุญาโตตุลาการของประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่าประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ที่รับเอากฎหมายแม่แบบมาเป็นต้นร่างกฎหมายอนุญาโตตุลาการนั้น มีรูปแบบสัญญาอนุญาโตตุลาการที่แตกต่างกัน รูปแบบสัญญาอนุญาโตตุลาการในอาเซียนอาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มประเทศใช้นิยามกฎหมายแม่แบบ โดยถือว่าสัญญาอนุญาโตตุลาการต้องทำเป็นหนังสือและลงนามโดยคู่สัญญา ได้แก่ ประเทศไทย⁸ ประเทศกัมพูชา⁹ ประเทศอินโดนีเซีย¹⁰ ประเทศเมียนมาร์¹¹ ประเทศมาเลเซีย¹² ประเทศสิงคโปร์¹³ หรือสัญญาอนุญาโตตุลาการที่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ได้แก่ ประเทศบรูไนดารุสซาลาม¹⁴ ประเทศฟิลิปปินส์¹⁵ ประเทศเวียดนาม¹⁶

(2) กลุ่มประเทศไม่ใช้คำนิยามกฎหมายแม่แบบ โดยถือข้อตกลงที่จะเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ หรือข้อตกลงเป็นหนังสือที่เสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ ได้แก่ ประเทศลาวและประเทศอินโดนีเซีย

ตามมาตรา 5 อนุสัญญานิวยอร์ก ได้บัญญัติให้ภาระการพิสูจน์ของผู้ร้องขอให้ศาลปฏิเสธที่จะบังคับตามคำชี้ขาด กับมูลเหตุที่ศาลจะหยิบยกขึ้นได้เอง โดยศาลในประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่เห็นว่า อนุสัญญานิวยอร์กกำหนดเหตุแห่งการปฏิเสธไว้แล้ว ศาลจึงไม่อาจอ้างเหตุอื่นเพื่อปฏิเสธการบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการได้อีก ประเด็นปัญหาจึงอยู่ที่ว่า เหตุแห่งการปฏิเสธที่ศาลยกขึ้นได้เองจะมีขอบเขตเพียงใด เหตุดังกล่าวเป็นเหตุเฉพาะภายในประเทศที่มีการร้องขอให้บังคับ หรือเป็นเหตุที่เป็นมาตรฐานในระดับสากล หรือศาลในประเทศสมาชิกอาเซียนจะตีความว่าเหตุแห่งการปฏิเสธตามมาตรา 5 ของอนุสัญญานิวยอร์ก ศาลสามารถอ้างเหตุอื่นเพื่อที่จะไม่บังคับตามคำชี้ขาดได้ ทักษะคดีของกระบวนการยุติธรรมภายในประเทศ จึงอาจทำให้เหตุแห่งการปฏิเสธไม่บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศในประเทศสมาชิกอาเซียนไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน¹⁷

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของอนุสัญญานิวยอร์ก มาตรา 5(2)(b) แล้ว “ความสงบเรียบร้อย” หมายถึง ความสงบเรียบร้อยของประเทศที่มีการขอให้บังคับตามคำชี้ขาด เนื่องจากอนุสัญญานิวยอร์กใช้คำว่า “the public policy of that country”¹⁸ อย่างไรก็ตาม หากประเทศสมาชิกมีอิสระในการกำหนดความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของพวกเขาย่อมส่งผลกระทบต่อนโยบายที่เกี่ยวกับความตกลงระหว่างประเทศอย่างแน่นอน ศาลจึงต้องมีบทบาทในการควบคุมความสงบเรียบร้อยของประเทศสมาชิก เพื่อไม่ให้กระทบต่อเจตนารมณ์อันร่วมกันโดยศาลเริ่มที่จะลดเลี้ยวภาพของประเทศสมาชิก ทั้งนี้ ศาลอาจเข้าไปพิจารณาเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องความสงบเรียบร้อยของรัฐสมาชิกที่มากเกินไป เป็นผลให้ความสงบเรียบร้อยสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามการตัดสินใจของศาลแต่ละประเทศซึ่งไม่มีความแน่นอน รัฐสมาชิกจึงต้องสร้างความสมดุลขึ้นระหว่างแนวคิดเรื่องดินแดนกับแนวคิดเสรีภาพระหว่างประเทศ

⁸ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545 มาตรา 11 วรรคสอง.

⁹ Commercial Arbitration Law Article 7.

¹⁰ Arbitration and Alternative Dispute Settlement มาตรา 4.

¹¹ Arbitration Law มาตรา 9.

¹² Arbitration Act 2005 มาตรา 9.

¹³ International Arbitration Act มาตรา 2A, 27.

¹⁴ International Arbitration Order 2009 มาตรา 4 ตามความหมายของมาตรา 7 (2) กฎหมายแม่แบบของ UNCITRAL.

¹⁵ พระราชบัญญัติสาธารณรัฐฉบับที่ 876 มาตรา 4 ตามความหมายของมาตรา 7 (2) กฎหมายแม่แบบของ UNCITRAL.

¹⁶ Law on Commercial Arbitration Article 16.

¹⁷ จิตรดารมย์ รัตนวุฒิ, การยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประเทศสมาชิกอาเซียน, คุญภัณพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ. 2560

¹⁸ หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกา หมายเลขคดีที่ 9658/2542. สรวิต ลิ้มปริงษ์.

ดังนั้น แนวคิดเรื่องความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนต้องอยู่บนพื้นฐาน 3 ประการ คือ¹⁹ ประการแรก แนวคิดที่ต้องได้รับการปฏิบัติที่มีเนื้อหาแยกแตกต่างและที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตาม การตัดสินของศาลยุติธรรม ประการที่สอง การระบุเหตุผลของศาลที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อย หรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน ประการที่สาม ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนไม่สามารถนำมาใช้เพื่อให้ครอบคลุมหลักพื้นฐานของกฎหมายอื่นๆ หรือใช้ในการสงวนเหตุผลบางอย่างเพื่ออำนาจพิเศษ หรือความสามารถของรัฐสมาชิก เป็นกฎทั่วไปของการตีความซึ่งเป็นหนึ่งในข้อจำกัด

การตั้งข้อสงวนเป็นอุปสรรคในการบังคับคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการที่กระทำนอกประเทศ ทั้งนี้อนุสัญญาเวียนอร์ก็ได้บัญญัติให้ประเทศภาคีสมาชิกต้องยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการต่างประเทศ เว้นแต่ประเทศภาคีสมาชิกจะได้ตั้งข้อสงวนไว้ตามที่บัญญัติใน มาตรา 1 (3)²⁰ คือ การกำหนดให้คำชี้ขาดต้องทำในดินแดนของประเทศภาคีสมาชิกเท่านั้น หรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นต้อง เป็นข้อพิพาททางการพาณิชย์ (Commercial) ตามกฎหมายของประเทศที่ใช้บังคับ อย่างไรก็ตาม การที่ไม่ได้ตั้ง ข้อสงวนไว้จะมีผลทำให้ประเทศภาคีสมาชิกอาเซียนต้องยอมรับบังคับตามคำชี้ขาดต่างประเทศทุกประเภท แม้ว่าข้อพิพาทนั้นจะไม่ใช่ข้อพิพาททางการค้าหรือการพาณิชย์ เช่น ข้อพิพาททางการลงทุน ข้อพิพาท เกี่ยวกับหุ้นส่วนบริษัท ข้อพิพาททางการปกครอง เป็นต้น โดยไม่คำนึงว่าคำชี้ขาดนั้นจะเกิดขึ้นในดินแดน ของรัฐภาคีสมาชิกของอนุสัญญาเวียนอร์หรือไม่ก็ตาม

จากการวิจัยพบว่า ประเทศที่ตั้งข้อสงวนไว้เฉพาะข้อพิพาททางการค้าหรือการพาณิชย์นั้น ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศเวียดนาม และประเทศอินโดนีเซีย ส่วนประเทศที่ไม่ได้ตั้ง ข้อสงวนข้อพิพาททางการค้าหรือการพาณิชย์ ได้แก่ ประเทศไทย ประเทศกัมพูชา ประเทศลาว ประเทศ สหภาพเมียนมาร์ และประเทศสิงคโปร์

กรณีปัญหาประเด็นนโยบายสาธารณะ วัฒนธรรม ศาสนาและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี เป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลาย จึงได้รับการบัญญัติไว้ทั้งในระดับสนธิสัญญาและกฎหมายภายใน ของประเทศต่างๆ เพื่ออนุญาตให้ประเทศสมาชิกได้ใช้หลักการเกี่ยวกับเรื่องความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประเทศรัฐสมาชิคนั้น

โครงสร้างของระบบอนุญาโตตุลาการของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ในสถานการณ์ ปัจจุบัน อนุญาโตตุลาการของแต่ละประเทศอาเซียนได้พิจารณาถึงประสิทธิภาพของการใช้ อนุญาโตตุลาการ ของแต่ละประเทศ และการมุ่งไปสู่เป้าหมายของอนุญาโตตุลาการตาม ASEAN Blueprint เพื่อหาแนวทาง ที่เหมาะสมในการพัฒนาการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการในระดับอาเซียน

¹⁹ EC Treaty. "Public order" ประการที่สอง วิธีการทำงานในทางปฏิบัติ (มาตรา 3).

²⁰ New York Convention Article 1(3) "When signing, ratifying or acceding to this Convention, or notifying extension under article X hereof, any State may on the basis of reciprocity declare that it will apply the Convention to the recognition and enforcement of awards made only in the territory of another Contracting State. It may also declare that it will apply the Convention only to differences arising out of legal relationships, whether contractual or not, which are considered as commercial under the national law of the State making such declaration"

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยประกอบไปด้วยระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

(1) การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและพาณิชย์นอกศาล ในขอบเขตและกระบวนการของรัฐของแต่ละประเทศในการยอมรับและการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ดังนี้ 1. ราชอาณาจักรไทย 2. สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ 3. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 4. ราชอาณาจักรกัมพูชา 5. สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม 6. ประเทศมาเลเซีย 7. สาธารณรัฐสิงคโปร์ 8. บรูไนดารุสซาลาม 9. สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ 10. สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

(2) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการตอบแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับงานอนุญาโตตุลาการของแต่ละกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ โดยดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ผ่านการตอบแบบคำถามผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) ในเรื่องมิติของอำนาจรัฐ สังคมและวัฒนธรรม ข้อตกลงของทวิภาคีเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท ค้นคว้ากรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นและคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการของแต่ละประเทศ เพื่อเข้าถึงสภาพปัญหาและวัฒนธรรมทางการค้าการลงทุนในแต่ละประเทศ อีกทั้งรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับขอบเขตและกระบวนการของรัฐในแต่ละประเทศเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับและการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและทางพาณิชย์ กลไกการระงับข้อพิพาท กฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวปฏิบัติ นอกจากนี้ยังได้เดินทางไปสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงานผู้เชี่ยวชาญด้านอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย จำนวน 2 หน่วยงาน ได้แก่ สถาบันอนุญาโตตุลาการ ศาลยุติธรรม และศูนย์อนุญาโตตุลาการแห่งประเทศไทย (THAC) อีกด้วย

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องการยอมรับและการบังคับตามคำชี้ขาดทางการค้าพาณิชย์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการรวบรวมเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญในองค์กรที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน ได้ผลจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างของระบบอนุญาโตตุลาการของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์หลักของอนุญาโตตุลาการตาม ASEAN Blueprint เพื่อนำผลการวิเคราะห์จากการศึกษาเปรียบเทียบการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนและการยอมรับบังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมดังนี้

ประเด็นที่ 1 หลักการยอมรับและการบังคับสัญญาอนุญาโตตุลาการมี 2 ประการ ดังนี้คือ ประการที่หนึ่ง การยอมรับความเป็นลายลักษณ์อักษรหรือเป็นหนังสือซึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียนยังมีความแตกต่างกัน วิธีการของการสร้างความร่วมมืออาเซียนซึ่งจะนำไปสู่แนวทางที่ดีสำหรับผลคาดการณ์ในการบังคับใช้คำชี้ขาดอาเซียน การศึกษาอย่างถูกต้องและพิจารณาวิธีการที่ควรจะเป็นก่อนที่จะดำเนินการกำหนดมาตรการกฎหมายอาเซียน และแนวโน้มทิศทางการพัฒนาดังกล่าว

ประเด็นที่ 2 การทำความเข้าใจสำหรับแนวทางใหม่ในความต้องการของการทำสัญญาอนุญาโตตุลาการเป็นลายลักษณ์อักษร การดำเนินคดี และการดำรงอยู่ของสัญญาอนุญาโตตุลาการในข้อสัญญาของการบังคับใช้จำเป็นต้องดำเนินการตามกฎหมายและต้องถูกตรวจสอบ

จากการศึกษาพบว่า มาตรา 2 (2) ของอนุสัญญานิวยอร์กเป็นแบบแห่งนิติกรรมของสัญญาอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ หากสัญญาอนุญาโตตุลาการไม่ทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้สัญญาก็จะไม่มีผลบังคับ หรือสัญญาไม่สามารถปฏิบัติได้หรือสัญญายอมตกเป็นโมฆะ ประเทศภาคีสมาชิกจึงปฏิเสธไม่บังคับสัญญาอนุญาโตตุลาการนั้นได้ตามอนุสัญญานิวยอร์ก มาตรา 5 (1) (a)

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญปรากฏแนวทางที่จะทำให้ประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนยอมรับการปฏิบัติการชำระหนี้ กล่าวคือ กรณีที่มีสัญญาอนุญาตตุลาการเป็นลายลักษณ์อักษรกำหนดให้เสนอข้อพิพาทต่ออนุญาตตุลาการนั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนจะเคารพกฎของการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาตตุลาการ รวมถึงศาลในประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ควรใช้ช่องว่างเรื่องความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นข้อเพิกเฉยต่อบทบัญญัติที่จะลดเขตอำนาจตามสัญญาอนุญาตตุลาการโดยเมื่อศาลตรวจพบว่า มีข้อตกลงอนุญาตตุลาการเป็นลายลักษณ์อักษรให้ระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอนุญาตตุลาการ ศาลจะต้องดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามสัญญาอนุญาตตุลาการ ทั้งนี้ ตามอนุสัญญานิวยอร์ก มาตรา 2 (3) นั้น เมื่อศาลของประเทศภาคีรับฟ้องคดีที่อยู่ภายใต้บังคับของสัญญาอนุญาตตุลาการ หากได้รับการร้องขอจากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดศาลต้องให้คู่กรณีเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาตตุลาการ เว้นแต่พบว่าสัญญาดังกล่าวเป็นโมฆะ ใช้บังคับไม่ได้ หรือไม่สามารถปฏิบัติตามได้ ประเทศที่รับหลักการนี้ ได้แก่ ประเทศกัมพูชา และประเทศฟิลิปปินส์ โดยกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ให้ชัดเจนว่าเป็นบทบังคับเด็ดขาดหรือเป็นดุลยพินิจของศาล

ประเด็นที่ 3 องค์การที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเพื่อรับรองความถูกต้องของคำชี้ขาดอนุญาตตุลาการหน่วยงานส่วนใหญ่ในประเทศสมาชิกอาเซียนที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการ คือ ศาลยุติธรรมของแต่ละประเทศสมาชิก ซึ่งประเทศในกลุ่มแรกนี้มักเป็นประเทศที่ถือเอาดุลพินิจของศาลภายในประเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการยอมรับหรือปฏิเสธในการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการระหว่างประเทศ และศาลอาจยกประเด็นด้านความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดี หรือหลักการขัดต่อหลักกรรมาภิบาลภายในประเทศมาปฏิเสธคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการในต่างประเทศ ประเทศในกลุ่มแรกนี้ เช่น ประเทศไทย สหภาพเมียนมาร์ สปป.ลาว ประเทศเวียดนาม และประเทศฟิลิปปินส์

อย่างไรก็ตาม ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญระบุว่า ประเทศที่ข้อพิพาททางการพาณิชย์ไม่ได้ชี้ขาดโดยอนุญาตตุลาการภายในประเทศตั้งแต่แรก เช่น บรูไนดารุสซาลาม ดังนั้น จึงจะไปใช้อนุญาตตุลาการนอกประเทศ เช่น AIAC SIAC หรือ ICC ประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีศูนย์อนุญาตตุลาการระหว่างประเทศที่เรียกว่า AIAC และ SIAC ซึ่งมีสถานะเป็นอนุญาตตุลาการระหว่างประเทศภายใต้หลักการของอนุสัญญานิวยอร์กอยู่แล้ว ดังนั้น ในประเทศสมาชิกอาเซียนเหล่านี้ ศาลจะไม่มีบทบาทในการคัดค้านคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการระหว่างประเทศได้ ในทางกลับกัน ศาลจะมีบทบาทบังคับตามคำชี้ขาดของศูนย์อนุญาตตุลาการระหว่างประเทศเหล่านั้นมากกว่าจะเป็นหน่วยคัดกรองความถูกต้องของคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการระหว่างประเทศหรือยกประเด็นความสงบเรียบร้อยและประโยชน์แห่งสาธารณะภายในประเทศมาเพื่อปฏิเสธการบังคับตามคำวินิจฉัยนั้น

ประเด็นที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคการระงับข้อพิพาททางการค้า การตั้งข้อสงวนเป็นอุปสรรคในการบังคับคำชี้ขาดอนุญาตตุลาการที่กระทำนอกประเทศ ทั้งนี้ อนุสัญญานิวยอร์กได้บัญญัติให้ประเทศภาคีสมาชิกต้องยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการต่างประเทศเว้นแต่ประเทศภาคีสมาชิกจะได้ตั้งข้อสงวนไว้ตามที่บัญญัติใน มาตรา 1 (3) คือ การกำหนดให้คำชี้ขาดต้องทำในดินแดนของประเทศภาคีสมาชิกเท่านั้น หรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นต้องเป็นข้อพิพาททางการพาณิชย์ (Commercial) ตามกฎหมายของประเทศที่ใช้บังคับ อย่างไรก็ตาม การไม่ได้ตั้งข้อสงวนไว้จะมีผลทำให้ประเทศภาคีสมาชิกต้องยอมรับบังคับตามคำชี้ขาดต่างประเทศทุกประเภท แม้ว่าข้อพิพาทนั้นจะไม่ใช่ข้อพิพาททางการค้าหรือการพาณิชย์ ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงว่าคำชี้ขาดนั้นจะเกิดขึ้นในดินแดนของรัฐภาคีสมาชิกของอนุสัญญานิวยอร์กหรือไม่ก็ตาม

เมื่อพิจารณาขณະให้ลงนามและการให้สัตยาบันตามอนุสัญญานิวยอร์กแล้ว พบว่าประเทศที่สงวนได้เฉพาะข้อพิพาททางการค้าหรือการพาณิชย์นั้น ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศเวียดนาม และประเทศอินโดนีเซีย ส่วนประเทศที่ไม่ได้ตั้งข้อสงวนข้อพิพาททางการค้าหรือการพาณิชย์ ได้แก่ ประเทศไทย ประเทศกัมพูชา ประเทศลาว สหภาพเมียนมาร์ และประเทศสิงคโปร์

ประเด็นที่ 5 ประเด็นนโยบายสาธารณะ วัฒนธรรม ศาสนาและความสงบเรียบร้อย เรื่อง ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีเป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลาย จึงได้รับการบัญญัติไว้ทั้งในระดับสนธิสัญญาและกฎหมายภายในของประเทศต่างๆ เพื่ออนุญาตให้ประเทศสมาชิกได้ใช้หลักการเกี่ยวกับเรื่องความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประเทศรัฐสมาชิกนั้น ควรจะปล่อยให้รัฐสมาชิกแต่ละประเทศกำหนดตามความต้องการของตัวเอง ดังนั้น สนธิสัญญา อนุสัญญา หรือความตกลงระหว่างประเทศจึงไม่ได้ให้ความหมายแนวคิด หรือขอบเขตสำหรับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

จนบางครั้งมีการนำเอาความสงบเรียบร้อยของประเทศมาเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม ศาลจึงต้องเข้ามามีบทบาทในการกำหนดหลักการ ข้อยกเว้นสำหรับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่บางครั้งศาลเข้าไปพิจารณาเกี่ยวกับเนื้อหาความสงบเรียบร้อยของรัฐสมาชิกที่มากเกินไป เป็นผลให้ความสงบเรียบร้อยสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามการตัดสินใจของศาลในแต่ละประเทศ ซึ่งทำให้เกิดความไม่แน่นอนขึ้น ดังนั้น รัฐสมาชิกจึงต้องสร้างความสมดุลขึ้นระหว่างแนวคิดเรื่องดินแดนกับแนวคิดเสรีภาพระหว่างประเทศ กับแนวคิดเรื่องความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย

ประเด็นที่ 6 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการย่อมเป็นที่สุดและผู้พันคู่ความต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาด โดยคู่ความฝ่ายที่ชนะคดีสามารถร้องขอต่อศาลให้บังคับตามคำชี้ขาดได้ คำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการจึงถือเสมือนเป็นคำพิพากษาแต่ในทางปฏิบัติ คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีจะต้องดำเนินการตามแบบพิธีการของกฎหมายภายในของแต่ละประเทศก่อน บางประเทศจะต้องจดทะเบียนคำชี้ขาดต่อศาลหรือต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ หรือบางประเทศจะต้องส่งคำชี้ขาดให้กับคู่พิพาทที่แพ้คดีก่อนไม่น้อยกว่าระยะเวลาที่กำหนด หรือบางประเทศสถาบันอนุญาโตตุลาการจะต้องแจ้งคำชี้ขาดไปยังศาลที่มีเขตอำนาจ หรือการส่งสำเนาคำชี้ขาดให้ผู้ถูกบังคับปฏิบัติก่อนร้องขอต่อศาล จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ สหภาพเมียนมาร์ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ หรือองค์กรที่ได้รับแต่งตั้งจากประธานศาลฎีกาเป็นผู้รับรองความถูกต้องของคำชี้ขาดและสัญญาอนุญาโตตุลาการ²¹ ประเทศสิงคโปร์กำหนดให้มีการรับรองความถูกต้องกับเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากรัฐมนตรี²² หรือประเทศเวียดนามสำหรับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเฉพาะกิจ (ad hoc) คู่พิพาทผู้ชนะคดีจะต้องนำไปจดทะเบียนต่อศาลที่มีอำนาจในสถานที่ซึ่งคณะอนุญาโตตุลาการ (ad hoc) ได้ออกคำชี้ขาด สถานะของคำชี้ขาดจึงย่อมขึ้นอยู่กับแบบพิธีการตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ดังนั้น แบบพิธีการเหล่านี้จึงเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งในการยอมรับคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศประการหนึ่งด้วย

ประเด็นที่ 7 คุณสมบัติของอนุญาโตตุลาการที่พึงประสงค์ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่าประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่มีความเห็นเกี่ยวกับผู้ที่มีสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นอนุญาโตตุลาการได้ ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ คือ ประการที่หนึ่ง ต้องมีความเป็นกลางคือ ไม่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชนในลักษณะอาจทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน หรือเอื้อประโยชน์ให้ฝ่ายตัวเอง ประการที่สอง ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ไม่จำกัดว่าเฉพาะสาขานิติศาสตร์แต่อย่างเดียว ประการที่สาม ต้องไม่เป็นบุคคลที่ต้องโทษ หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาอาญา คดีเศรษฐกิจ หรือคดีอื่นใดที่อาจบั่นทอนความน่าเชื่อถือจากสังคมได้ ประการที่สี่ ต้องมีความสามารถทางภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม มีแนวคิดที่แตกต่าง กล่าวคือ สปป.ลาว มีความนิยมที่จะให้ผู้พิพากษาหรือข้าราชการระดับสูงหรือข้าราชการเกษียณมาเป็นอนุญาโตตุลาการเพราะเป็นบุคคลที่น่าเคารพนับถือในประเทศนั้น

²¹ Arbitration Law มาตรา 50.

²² International Arbitration Act มาตรา 19 C.

ส่วนประเทศไทยหรือประเทศสมาชิกที่ไม่มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาอังกฤษมากนัก ทำให้ประเทศไทยไม่ได้รับการยอมรับจากต่างชาติเท่าที่ควร จึงทำให้ประเทศสิงคโปร์และประเทศมาเลเซียมีจุดนี้เป็นจุดได้เปรียบกว่าประเทศไทย ดังนั้น ทำให้คณะอนุญาโตตุลาการที่ชำนาญอย่างสิงคโปร์ได้รับการยอมรับจากคณะอนุญาโตตุลาการจากสถาบันอื่นๆ ทั่วโลกด้วย

ประเด็นที่ 8 แนวคิดการพัฒนากระบวนการอนุญาโตตุลาการภายใต้กรอบ ASEAN BLUEPRINT สำหรับหลักการของ ASEAN BLUEPRINT เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ ตามข้อ B 4.3 กำหนดให้มีการลดความแตกต่างและแก้ไขข้อพิพาทโดยสันติโดยให้เป็นไปตามกฎบัตรอาเซียนและหลักกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงการละเว้นจากการชว่จะใช้หรือใช้กำลังและการใช้กลไกการระงับข้อพิพาทโดยสันติ ในขณะที่เดียวกันก็เสริมสร้างมาตรการสร้างความไว้วางใจ การสนับสนุนกิจกรรมด้านการทูตเชิงป้องกัน และข้อริเริ่มต่างๆ ในการแก้ไขความขัดแย้ง ซึ่งกระทำได้โดยการพัฒนารูปแบบการระงับข้อพิพาทโดยสันติที่มีอยู่ ประกอบกับพิจารณาเสริมสร้างรูปแบบดังกล่าวให้มีความเข้มแข็งขึ้นด้วยกลไกเพิ่มเติมตามที่จำเป็น ประกอบด้วยข้อบัญญัติตาม (2) กำหนดให้มีการใช้ประโยชน์จากพิธีสารของกฎบัตรอาเซียนว่าด้วยกลไกการระงับข้อพิพาท และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง²³

จากข้อบัญญัตินี้ จึงมีการดำเนินการจัดทำกฎเกณฑ์เกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการที่ใช้เป็นมาตรฐานกลางในภูมิภาคอาเซียนขึ้น รวมทั้งการตั้งศูนย์อนุญาโตตุลาการกลางประจำภูมิภาคอาเซียน แต่ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่า ประเทศส่วนใหญ่ในอาเซียนมีแนวคิดทำนองเดียวกันที่ว่าเป็นการยากที่จะตั้งศูนย์อนุญาโตตุลาการกลางของภูมิภาคอาเซียนขึ้น เพราะศูนย์อนุญาโตตุลาการในบางประเทศอาเซียน เช่น AIAC ในประเทศมาเลเซีย และ SIAC ในประเทศสิงคโปร์ ก็ได้รับการยอมรับในระดับสากลเทียบเท่าหอการค้าระหว่างประเทศ ICC อยู่แล้ว และเห็นว่าบทบัญญัติของอนุสัญญากรุงนิววยอร์กมีมาตรฐานที่ตืออยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องออกบทบัญญัติกฎหมายระดับระหว่างประเทศที่มีความซ้ำซ้อนกับกฎหมายแม่แบบหลักอีก

ประเด็นที่ 9 ค่าใช้จ่ายอนุญาโตตุลาการการค้าและการลงทุนที่ขัดแย้งกับกฎหมายภายในประเทศประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ในอาเซียน ได้กำหนดเกณฑ์ในการดำเนินการกับค่าใช้จ่ายอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศที่มีความขัดแย้งการค้าการลงทุน หรือขัดแย้งกับกฎหมายภายในประเทศสมาชิกทำนองเดียวกัน คือ การไม่ยอมรับตามค่าใช้จ่ายอนุญาโตตุลาการทำได้ 2 กรณี คือ กรณีที่หนึ่ง กระทำโดยคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทำคำคัดค้านค่าใช้จ่ายอนุญาโตตุลาการต่างประเทศโดยการร้องขอให้เพิกถอนค่าใช้จ่ายหรือการร้องขอให้ปฏิเสธการบังคับตามค่าใช้จ่าย กรณีที่สอง กระทำโดยศาลภายในประเทศสมาชิกสามารถใช้ดุลพินิจยกประเด็นความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการขัดต่อประโยชน์ของรัฐทางการค้าและความมั่นคงขึ้นวินิจฉัยได้เอง

อย่างไรก็ตาม หลักการของการอนุญาโตตุลาการถือความเป็นที่สุดของคำชี้ขาดและถือเอาผลผูกพันคู่สัญญาของศาลในรัฐภาคีของอนุสัญญานิววยอร์ก ว่าต้องยอมรับบังคับตามคำชี้ขาดนั้น ศาลในประเทศที่ขอให้บังคับจึงไม่มีอำนาจตรวจสอบคำชี้ขาดทั้งในส่วนเนื้อหา และกระบวนการอนุญาโตตุลาการได้อีกต่อไป เว้นแต่ คำชี้ขาดนั้นมีเหตุตามกฎหมายที่ให้อำนาจศาลปฏิเสธไม่บังคับตามคำชี้ขาดนั้นได้ตามหลักการแทรกแซงอย่างน้อยที่สุดของศาลทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุล (checks and balance) ศาลที่มีอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ หมายถึงศาลในประเทศที่คำชี้ขาดได้ถูกทำขึ้นเท่านั้น ซึ่งจากการศึกษาและผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า ศาลในประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์และประเทศอินโดนีเซีย ยอมรับหลักการดังกล่าวที่ว่า ศาลในประเทศที่มีการร้องขอให้บังคับคำชี้ขาดจะมีอำนาจเพียงออกคำสั่งบังคับตามคำชี้ขาดนั้นหรือไม่เท่านั้น ศาลไม่มีอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดหรือสั่งให้คำชี้ขาดเป็นโมฆะ

²³ ดู วิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน 2025 (2559). (เอกสารแปล) กรรมาอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. คัดมาจาก <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-20160203-160850-836205.pdf>

6. อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนและการยอมรับบังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ มีประเด็นสำคัญดังนี้

(1) ทุกประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับและบังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ค.ศ.1958 (Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Award United Nation,1958) หรืออนุสัญญากรุงนิวยอร์กแล้ว และมีหลายประเทศที่ไม่ได้ตั้งข้อสงวนในการปฏิบัติตามบทบัญญัติในอนุสัญญากรุงนิวยอร์ก เว้นแต่ ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่มีการตั้งข้อสงวนเฉพาะในเรื่องการไม่บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการกรณีที่มีความขัดหรือแย้งกับกฎหมายภายในประเทศ อาทิเช่น เรื่องความสงบเรียบร้อย หรือการขัดต่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในประเด็นดังกล่าว แม้ประเทศอื่นจะไม่ได้ตั้งข้อสงวนในการปฏิบัติตามอนุสัญญาทำนองเดียวกันนี้ แต่จากการศึกษาปรากฏว่าในทางปฏิบัติแต่ละประเทศจะไม่ยอมรับบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ เมื่อคำชี้ขาดมีความขัดหรือแย้งกับความสงบเรียบร้อยและนโยบายหลักของประเทศ (Public Policy) ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อแนวทางของกฎหมายอนุญาโตตุลาการแม่แบบของ UNCITRAL

(2) การนิยามขอบเขตของความสงบเรียบร้อยและนโยบายสาธารณะนั้น บทบัญญัติกฎหมายแม่แบบอนุญาโตตุลาการของ UNCITRAL ไม่ได้บัญญัติความหมาย ขอบเขต หรือคำจำกัดความของคำว่า “นโยบายสาธารณะ” (Public Policy) จึงเป็นเหตุทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถยกเป็นข้ออ้างในการไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศและการบังคับชำระหนี้ระหว่างประเทศได้ ดังนั้น จึงเป็นดุลพินิจของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะกำหนดขอบเขตของเหตุที่ทำให้คำวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ ขัดหรือแย้งกับกฎหมายภายในเรื่องความสงบเรียบร้อย และนโยบายสาธารณะของประเทศด้วยตัวเอง รวมถึงคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศที่อาจกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศก็อาจเป็นประเด็นที่อาจยกขึ้นมากล่าวอ้างเพื่อการปฏิเสธการบังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศได้ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ ผู้ที่มีอำนาจตีความการบังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศได้ ได้แก่ ศาลยุติธรรมภายในประเทศสมาชิคนั้นเอง

(3) การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการใด ๆ ที่ดำเนินการผิดระเบียบของการตั้งอนุญาโตตุลาการภายใต้กรอบของกฎหมายแม่บทของ UNCITRAL หรือขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ คู่ความมักจะใช้เหตุแห่งการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดขึ้นต่อศาลภายในประเทศเพื่อขอเพิกถอนการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการในคดีนั้น หรือไม่ยอมรับคำชี้ขาดและการบังคับชำระหนี้ระหว่างประเทศของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศในเรื่องนั้นได้

(4) การจัดตั้งอนุญาโตตุลาการกลางประจำภูมิภาคอาเซียน ผลจากการศึกษาเห็นว่าไม่มีความจำเป็น เพราะเป็นการยากที่ภูมิภาคอาเซียนจะมีกฎหมายที่แห่งกฎหมาย ที่อยู่ในรูปแบบบัญญัติหรือข้อตกลงระหว่างประเทศที่จะกำหนดรูปแบบของอนุญาโตตุลาการเป็นการเฉพาะในภูมิภาคอาเซียนเนื่องจากทุกประเทศในอาเซียนได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงนิวยอร์ก และได้ยอมรับนำหลักกฎหมายอนุญาโตตุลาการแม่แบบของ UNCITRAL ไปอนุวัติการเป็นกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกตามสมควรแล้ว นอกจากนี้ ภายในประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศล้วนมีศูนย์อนุญาโตตุลาการหรือสถาบันอนุญาโตตุลาการในแต่ละประเทศอยู่แล้ว และศูนย์อนุญาโตตุลาการในบางประเทศได้รับการยอมรับจากทุกประเทศสมาชิกอาเซียนในศักยภาพที่สามารถจะระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศเป็นอย่างดีแล้ว ได้แก่ ศูนย์อนุญาโตตุลาการแห่งสิงคโปร์ (SIAC) และศูนย์ระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศอาเซียน กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย (KLRC เดิม หรือ AIAC:ASEAN International Arbitration Centre ปัจจุบัน) ซึ่งใช้กฎหมายแม่แบบของ UNCITRAL เป็นหลักในการระงับข้อพิพาทโดยตรงอยู่แล้ว การตั้งศูนย์อนุญาโตตุลาการส่วนกลางประจำภูมิภาคอาเซียนเท่ากับเป็นการสร้างองค์กรที่ทำงานทับซ้อนกับศูนย์อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้ว และทำให้เกิดความสับสนในการเลือกใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศในอาเซียนมากขึ้น

(5) เรื่องการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ที่มีความเกี่ยวข้องทั้งในเรื่องสัญญาและสถานที่เกิดแห่งคดีตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไป ถ้าเป็นประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีการยอมรับหลักการของอนุสัญญากรุงนิววยอร์กและกฎหมายแม่แบบอนุญาโตตุลาการอย่างเต็มที่แล้วก็จะดำเนินการยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศเช่นนั้น โดยไม่เปิดโอกาสให้กฎหมายเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการภายในประเทศมาเป็นอุปสรรคในการไม่ยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดเช่นนั้นได้ จากการศึกษาพบว่าประเทศที่ใช้หลักการดังกล่าวได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซียประเทศบรูไนดารุสซาลาม และประเทศกัมพูชา ส่วนประเทศสมาชิกอื่นรวมทั้งประเทศไทยยังมีเหตุแห่งการไม่ยอมรับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศอยู่ดังสาเหตุที่ได้กล่าวไปแล้วในข้อ 1 และ 2 ด้วยเหตุนี้ ถ้าต้องการให้การบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศได้รับการยอมรับและบังคับอย่างสมบูรณ์ โดยไม่ต้องตั้งศูนย์อนุญาโตตุลาการส่วนกลางของประชาคมอาเซียน ทุกประเทศควรต้องถือเอาแนวทางทุกประการของกฎหมายแม่แบบอนุญาโตตุลาการของ UNCITRAL มาใช้บังคับ โดยไม่มีข้อสงวนหรือข้อยกเว้นเท่านั้น จึงทำให้การบังคับคดีระหว่างประเทศตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศกระทำได้อย่างสมบูรณ์

7. สรุป

จากการวิเคราะห์ทั้งหมดข้างต้นนี้ สิ่งที่คุณจะผู้วิจัยได้รับจากการวิเคราะห์ส่งผลต่อการยอมรับหรือไม่ยอมรับคำชี้ขาดทางการค้าพาณิชย์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ ประเด็นทางกฎหมายและกระบวนการอนุญาโตตุลาการดังต่อไปนี้

(1) ทุกประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีการลงนามในอนุสัญญากรุงนิววยอร์กว่าด้วยการยอมรับบังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ได้ตั้งข้อสงวนไว้ ยกเว้นประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่มีการตั้งข้อสงวนเฉพาะในเรื่องการไม่บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ กรณีที่มีความขัดหรือแย้งกับกฎหมายภายในประเทศ เรื่องความสงบเรียบร้อยหรือการขัดต่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนจะไม่ยอมรับบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศที่ขัดกับความสงบเรียบร้อยและนโยบายสาธารณะของประเทศ (Public Policy) ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อแนวทางของกฎหมายอนุญาโตตุลาการแม่แบบของ UNCITRAL

(2) ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ปฏิบัติยอมรับตามคำชี้ขาดและการบังคับชำระหนี้อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายแม่แบบอนุญาโตตุลาการของ UNCITRAL ไม่ได้บัญญัติขอบข่ายจำกัดความของคำว่า “นโยบายสาธารณะ” (Public Policy) และการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการที่ดำเนินการผิดระเบียบหรือขัดแย้งต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในประเทศสมาชิก คู่ความมักจะใช้เหตุดังกล่าวที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายที่กำหนดขึ้นต่อศาลภายในประเทศเพื่อขอเพิกถอนการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการในคดีนั้น หรือไม่ยอมรับคำชี้ขาดและการบังคับชำระหนี้ระหว่างประเทศของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศในเรื่องนั้นได้ ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนมีอิสระในการกำหนดขอบเขตของเหตุในการวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศที่ขัดแย้งกับกฎหมายภายในเรื่องความสงบเรียบร้อย และนโยบายสาธารณะของประเทศด้วยตัวเอง

(3) การจัดตั้งอนุญาโตตุลาการกลางประจำภูมิภาคอาเซียน ไม่มีความจำเป็นเนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงนิววยอร์ก และได้ยอมรับนำหลักกฎหมายอนุญาโตตุลาการแม่แบบของ UNCITRAL อีกทั้ง ภายในประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศมีศูนย์อนุญาโตตุลาการ การจัดตั้งศูนย์กลางอนุญาโตตุลาการประจำภูมิภาคอาเซียนอาจทำให้เกิดความยุ่งยากและเพิ่มขั้นตอนให้กับคู่สัญญามากขึ้น

(4) การบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ ที่มีความเกี่ยวข้องทั้งในเรื่องสัญญาและสถานที่เกิดแห่งคดีตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้น ทุกประเทศสมาชิกอาเซียนนำแนวทางของกฎหมายแม่แบบอนุญาโตตุลาการของ UNCITRAL และอนุสัญญานิววยอร์ก (New York Convention) มาใช้บังคับ โดยไม่มีข้อสงวนหรือข้อยกเว้น

8. ข้อเสนอแนะ

1. เสนอให้องค์กรอาเซียนด้านกฎหมายต้องมีบทบาทในการสร้างหลักการเดียวกันในเรื่องการยอมรับเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เนื่องจากความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่รัฐจะต้องคุ้มครองเพื่อประโยชน์สาธารณะ รัฐจึงต้องระมัดระวังไม่ให้ศาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นข้อกีดกันทางการค้าหรือทำลายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ดังนั้น ความสงบเรียบร้อยของประชาชนต้องเป็นการกระทำที่มีการละเมิดกฎความยุติธรรมตามธรรมชาติ (Breach of Rules of Natural Justice) โดยศาลจะต้องรักษาความสมดุลในการรักษาความสมบูรณ์ของกระบวนการอนุญาโตตุลาการ และสร้างความมั่นใจในการยึดมั่นในกฎของความยุติธรรมตามธรรมชาติด้วยการกำหนดขอบเขตเรื่องความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเฉพาะความสงบเรียบร้อยด้านกระบวนการอนุญาโตตุลาการนั้น ศาลควรตีความอย่างแคบเฉพาะ “ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนระหว่างประเทศ (International Public Policy)” ที่เป็นการละเมิดความยุติธรรมขั้นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ หรือละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศ

2. เสนอให้มีการฝึกอบรมผู้พิพากษาที่เกี่ยวข้องกับกรณีการอนุญาโตตุลาการเพื่อให้ตระหนักถึงแนวคิดเกี่ยวกับขอบเขตของความสงบเรียบร้อย รวมถึงถึงหลักการใช้ดุลยพินิจการตีความที่เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยจำกัดเฉพาะการตีความอย่างแคบที่เป็นการละเมิดความยุติธรรมพื้นฐานของประโยชน์สาธารณะหรือพันธกรณีระหว่างประเทศเท่านั้น

3. ประเทศสมาชิกอาเซียนควรกำหนดพิธีการที่เหมาะสม อันเป็นไปตามหลักกฎหมายแม่แบบอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศของ UNCITRAL เพื่อให้คำชี้ขาดมีผลบังคับได้ โดยการกำหนดองค์กรภายในประเทศสมาชิก หรือองค์กรระหว่างประเทศสำหรับการรับรองสถานะของคำชี้ขาด เพื่อให้คำพิพากษา นำผลของการรับรองนี้ไปร้องขอให้ศาลในประเทศใดประเทศหนึ่งบังคับตามคำชี้ขาดได้ทันที ดังนั้น หากประเทศสมาชิกอาเซียนที่ได้มีการกำหนดขอบเขตของพิธีการของคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ซึ่งเกิดขึ้นในประเทศสมาชิกอาเซียนได้ลดพิธีการขั้นตอนหรือรูปแบบให้เป็นไปในแนวเดียวกันก็จะทำให้การยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการในประเทศอาเซียนได้รับการส่งเสริมมากขึ้น

4. เห็นควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้ง ศาลยุติธรรมประจำภูมิภาคอาเซียน โดยการยกระดับความร่วมมือจากที่ประชุมความร่วมมือของคณะผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในภูมิภาคอาเซียน โดยจัดตั้งเป็นศาลประจำภูมิภาคทำงานเดียวกับศาลยุติธรรมประจำสหภาพยุโรป เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวจะเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายระหว่างประเทศสามารถกำกับดูแล ควบคุมการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ มากกว่าการที่จะจัดตั้งศูนย์อนุญาโตตุลาการประจำภูมิภาคเพิ่มขึ้นซึ่งไม่มีศักดิ์และศรีสูงกว่าศาลยุติธรรมประจำภูมิภาค

5. เห็นควรให้บรรจุหลักสูตรการอนุญาโตตุลาการและการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ ในคณานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยทุกแห่งในประเทศสมาชิกอาเซียน พร้อมทั้งมีหลักสูตรอบรมบุคลากรสายงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความพร้อมในการปฏิบัติตามแนวทางของกฎหมายแม่แบบว่าด้วยอนุญาโตตุลาการของ UNCITRAL ได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- การศึกษาทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและพาณิชย์ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน. (2556). กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ ร่วมกับสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. ๙๙ หน้า. ๒๕๕๖. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- จิตรดารมย์ รัตนภูมิ. (2017, กรกฎาคม), การยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประเทศสมาชิกอาเซียน, *Journal of Southern Technology*, 10(2 July-December). 129.
- จิตพล ลิขิตภูมิสถิตย์. (2549). บทบาทของศาลยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภัสสร เทพชาตรี. (2552). ไทยกับการเป็นประธานอาเซียน. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2551). คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพจิตร ไชยวงษา. (2546). การยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ: ศึกษาเปรียบเทียบตามกฎหมายไทย-ลาว, (วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยนุศ ไรนเกอร์ (2551), การพัฒนาระบบระงับข้อพิพาทในอาเซียน: บทเรียนจากระบบระงับข้อพิพาทในภูมิภาคอื่นๆ. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร ทรัพย์นาค. (2541). พัฒนาการของความคิดบางเรื่องในการอนุญาโตตุลาการพาณิชย์ระหว่างประเทศ, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิศว พัทธนิมิต. (2550). บทบาทของศาลในการชี้ขาดข้อพิพาทโดยหลักแห่งความเป็นธรรม, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรางคณา แก้วจำนงค์. (2539). ความผูกพันและผลบังคับใช้ของอนุสัญญาว่าด้วยการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างรัฐกับคนต่างชาติของรัฐอื่นต่อไทย, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนันต์ ชัยนิกร. (2556). การรับรองและการบังคับตามคำพิพากษาของศาล ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*. 9(4). 29-39.
- อาเซียน มินิบูค ASEAN Mini Book. (2556). กรุงเทพฯ: กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ.
- อานนท์ ศรีบุญโรจน์. (2554) การรับรองและการบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Al Mulla, H. M. S. (1999). Conventions of Enforcement of Foreign Judgments in the Arab States. *Arab Law Quarterly*, 14(1), 33-56.
- ASEAN Investment Guidebook, (2012, 6 September). Association of Southeast Asian Nations. Retrieved from <http://www.aseansec.org/publications/Asean-Investment-2009.pdf>.
- Boo, L. (2016). Enforcement of foreign award: A suggestion for an ASEAN Protocol on Enforcement of foreign award. Singapore: The Arbitration Chamber.
- Business in Brunei Darussalam. (2012, 6 September). *The Brunei resources website*. Retrieved from <http://www.brunairesources.com/business.html>.
- Chapter 39 companies. (2012, 6 September). *Laws of Brunei* (revised edition 1984). Retrieved from [http://www.agc.gov.bn/agc1/images/LOB/PDF%20\(EN\)/Cap039.pdf](http://www.agc.gov.bn/agc1/images/LOB/PDF%20(EN)/Cap039.pdf).

- Expansion of Established Enterprises: Business and Investment Incentives, (2012, 1 September). The Brunei Economic Development Board: BEDB. Retrieved from http://www.bedb.com.bn/doing_incentives_expansion.html.
- Gerarardi, M. (1995). *Jumpstarting APEC in the Race to Open Regionalism: A proposal for the Multilateral Adoption of UNCITRAL's Model Law on 70*. Retrieved from <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1415&context=njilb>
- Goh, C. h. L, (2016). "Legal System in ASEAN-Singapore Chapter 2 Source of Law", *Singapore Legal System, Singapore: ASEAN Law Association*. 1-7. Retrieved form https://www.aseanlawassociation.org/papers/sing_chp2.pdf
- Immigrant procedures. (2012, 6 September). *Brunei: Ministry of foreign affairs and trade*. Retrieved from http://www.mofat.gov.bn/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=333&Itemid=253.
- Investment Allowances, Business and Investment Incentives, (2012, 1 September). *Brunei: The Brunei Economic Development Board*. Retrieved from http://www.bedb.com.bn/doing_incentives_investment.html.
- Koh, P. M. (1996). Foreign judgments in ASEAN: A Proposal. *International & Comparative Law Quarterly*, 45(4), 844-860.
- Report on The Public Policy Exception in the New York Convention. (2015, October). USA: New York Arbitration Convention. Retrieved from <https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUid=C1AB4FF4-DA96-49D0-9AD0-AE20773AE07E>

การวิเคราะห์ตลาดที่ดิน ค่าธรรมเนียมโอนที่ดิน และ มาตรการแทรกแซงของรัฐบาล

LAND MARKET, FEE FROM LAND TRANSFER AND GOVERNMENT INTERVENTION ANALYSIS

Received: May 5, 2019

Revised: October 7, 2019

Accepted: October 8, 2019

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์*

Direk Patmasiriwat*

ศิริพร สัจจนันท์**

Siriporn Sajjanand**

พิชิต รัชตพิบูลภพ***

Pichit Ratchatapibhunphob***

* ศาสตราจารย์ประจำ คณะพัฒนาเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

* Professor, School of Development Economics, National Institute of Development Administration

* Email: direk.p@nida.ac.th

** รองศาสตราจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

** Associate Professor, Faculty of Business Administration, Bangkokthonburi University

** Email: ssajjanand@gmail.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

*** Assistant Professor, Faculty of Liberal Arts, Rajapruk University.

*** Email: pichit9999@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

บทความนี้เสนอผลการวิจัยตลาดที่ดินในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2539-2560 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและความผันผวนของมูลค่าการซื้อขายที่ดินในช่วงเวลาดังกล่าว 2) ศึกษาการแทรกแซงของรัฐบาลโดยการลดอัตราค่าธรรมเนียมโอนที่ดิน 3) วิเคราะห์ผลกระทบต่อคลังท้องถิ่น การวิจัยประมวลข้อมูลตลาดที่ดินและสินเชื่อสิ่งหาริมทรัพย์ จากกรมที่ดิน ธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นข้อมูลรายไตรมาส เพื่อนำมาวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจและการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลรวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า ก) มูลค่าการซื้อขายที่ดินช่วงปีดังกล่าวมีความผันผวนสูง ข) รัฐเข้าแทรกแซงในรูปแบบของการลดค่าธรรมเนียมการโอนเพื่อกระตุ้นธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ค) ผลกระทบทางบวกที่มีต่อตลาดที่ดินเกิดขึ้นในระยะสั้น แต่ในระยะต่อมามูลค่าการซื้อขายที่ดินลดลงอย่างเห็นได้ชัด ง) รัฐบาลควรชดเชยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รายได้ขาดหายไป

คำสำคัญ: มูลค่าการซื้อขายที่ดิน ภาษีและค่าธรรมเนียมโอนที่ดิน ภาพลวงตาของนโยบายแทรกแซงของรัฐบาล การชดเชยทางการคลังแก่หน่วยงานท้องถิ่น

Abstract

This paper empirically investigate land market in Thailand over the period BE2539 and BE2560 with the objective on : i) analyse changes and fluctuations in the value of land transfer; ii) study government market intervention in the form of reduction in land transfer fee, and iii) effects of such policy on local government finance. The study compiled quarterly data of land market and real estate loan from Land Department, Bank of Thailand and Office of the National Economic and Social Department Council and formulate the econometric model, also qualitative analysis from documents/data and in-depth interview. Findings are summarized as follows: a) descriptive statistics indicate that over the whole period the value of land transfer has highly fluctuate; b) there were series of government intervention in the form of reduction in land transfer fee to stimulate real estate business; c) the positive effects on land market were apparent short-run—but afterwards the value of land transfer dropped noticeably; d) government should compensate the Local Administrative Organization for the revenue foregone.

Keywords: Value of Land Transfer, Tax and Fee from Land Transfer, Illusion of Policy Effectiveness, Fiscal Compensate for Local Authorities

บทนำ

การซื้อขายที่ดิน (land purchase) เป็นธุรกรรมที่มีความสำคัญยิ่งในระบบเศรษฐกิจและเป็นส่วนหนึ่งของดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจมหภาค ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ประมวลข้อมูลจากส่วนราชการหลายแหล่ง เพื่อติดตามวิเคราะห์สถานการณ์ตลาดที่ดินตามสภาพเป็นจริง เพื่อศึกษาผลกระทบของตลาดที่ดินต่อเศรษฐกิจมหภาค หน่วยงานข้อมูลที่ดินของไทยได้แก่ ก) กรมที่ดินเป็นหนึ่งในกรมที่ก่อตั้งมาเป็นเวลายาวนาน (ปี พ.ศ. 2444) ทำหน้าที่จดทะเบียนกรรมสิทธิ์ที่ดินทั่วประเทศ และจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมการโอนที่ดิน เป็นรายได้เข้าคลังแผ่นดินและคลังท้องถิ่นตามลำดับ กรมที่ดินได้พัฒนาฐานข้อมูลที่ดินเป็นข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) ครอบคลุมทุกธุรกรรม และสามารถรายงานความเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ข) หน่วยงานท้องถิ่นคือ กรุงเทพมหานคร เทศบาล และ องค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ ซึ่งมีหน้าที่ออกใบอนุญาตก่อสร้างในแต่ละหัวเมืองซึ่งสะท้อนการดำเนินการของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์) สถาบันการเงินทำหน้าที่สนับสนุนสินเชื่อต่างๆ ให้ผู้กู้ซึ่งเป็นประชาชนนักธุรกิจและบริษัทพัฒนาที่ดิน ในปี 2560 มีมูลค่าการซื้อขายที่ดินรวมกันเท่ากับ 1 ล้านล้านบาท โดยประมาณ สร้างรายได้เข้ารัฐและท้องถิ่น เป็นมูลค่า 1 แสนล้านบาท จากภาษี 5 ประเภท ได้แก่ ค่าธรรมเนียมการโอนที่ดิน ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาภาษีเงินได้นิติบุคคลภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์ จากการศึกษาสถิติธุรกรรมที่ดินในช่วงเวลากว่า 20 ปี พบว่ามีแนวโน้มการขยายตัวของมูลค่าที่ดินในระยะยาว¹ อย่างไรก็ตาม ควรตระหนักว่าดัชนีการซื้อขายที่ดินนั้นมีความผันผวนสูง สะท้อนความเสี่ยง ซึ่งส่วนหนึ่งเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจ ความคาดหวังของประชาชนและมาตรการภาครัฐก็อาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความผันผวน เช่น การตื่นข่าวตอนนโยบายของรัฐเกี่ยวกับโครงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ (Mega Project) เช่น สนามบินใหม่ รถไฟความเร็วสูงถนนสุขุมวิทไฮเวย์ เขตเศรษฐกิจพิเศษ ฯลฯ เป็นต้น ล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมและการเก็งกำไร รวมทั้งการไหลเข้าออกของทุนต่างชาติเพื่อซื้ออาคารชุดหรือการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ กฎหมายไทยไม่อนุญาตให้คนต่างชาติครอบครองที่ดินส่วนบุคคล แต่โดยพฤติกรรมการครอบครองที่ดินอาจจะเกิดขึ้นได้โดยใช้ตัวแทนคนไทย จากสถิติในอดีตบ่งชี้ได้ว่า มีช่วงวิกฤตของธุรกิจที่ดินสองช่วง ช่วงแรก วิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 ช่วงที่สองภาวะเศรษฐกิจซบเซาระหว่างปี 2551-2553

ธุรกรรมที่ดินมีความสัมพันธ์ต่อภาคธุรกิจการเงินอย่างมาก เนื่องจากการซื้อขายที่ดินต้องอาศัยเงินทุนก้อนใหญ่ ซึ่งผู้ซื้อจำนวนหลายแสนรายจำเป็นต้องอาศัยสินเชื่อจากสถาบันการเงิน การซื้อขายที่ดินยังส่งต่อผลกระทบต่อธุรกิจการก่อสร้าง ต่อนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และภาคครัวเรือนหลายล้านครอบครัวที่ยังไม่มีบ้านของตนเอง และประสงค์จะครอบครองบ้านเป็นของตนเอง รวมถึงเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง เนื่องจากสถาบันการเงินและภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เป็นองค์กรที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการทำธุรกรรมที่ดิน จึงสันนิษฐานว่า เป็นเรื่องธรรมดาที่ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ประสงค์จะให้ธุรกรรมที่ดินขยายตัวหรือเฟื่องฟู ยามใดที่ภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวหรือซบเซาการซื้อขายที่ดินและความต้องการสินเชื่อชะลอตัวมีอุปทานส่วนเกินของบ้าน/อาคารชุด มักจะเรียกร้องให้รัฐบาลแทรกแซงตลาดที่ดิน มาตรการที่ใช้คือการปรับลดอัตราค่าธรรมเนียมการโอนที่ดิน (อัตราค่าธรรมเนียมตามปกติ ร้อยละ 2 ของมูลค่าการซื้อขาย) จากสถิติในอดีตรัฐบาลมักปรับลดค่าธรรมเนียมตามคำขอ เช่น ปรับลดจาก 2% เหลือ 0.01% แต่การแทรกแซงของรัฐบาลส่งผลกระทบอย่างมากต่อการคลังท้องถิ่น อันได้แก่ กรุงเทพมหานคร เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นซึ่งได้รับค่าธรรมเนียมการโอนที่ดิน บทความนี้จะได้นำเสนอผลการวิจัยตลาดซื้อขายที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2540-2560 เพื่อให้เข้าใจความผันผวนของธุรกิจที่ดินและความสัมพันธ์กับตัวแปรทางเศรษฐกิจและนโยบายการแทรกแซงของรัฐบาลด้วย

¹ มูลค่าการซื้อขายที่ดินเท่ากับ 150 พันล้านบาทต่อไตรมาสใน พ.ศ. 2550 ในปี 2560 มูลค่าเพิ่มเป็น 250 พันล้านบาทต่อไตรมาส

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและความผันผวนของมูลค่าการซื้อขายที่ดินในช่วงปี พ.ศ.2540-2560
2. เพื่อวิเคราะห์มาตรการแทรกแซงของรัฐผ่านการลดอัตราค่าธรรมเนียมโอนที่ดินที่มีต่อตลาดที่ดินและการคลังท้องถิ่น
3. เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องต่อภาครัฐ

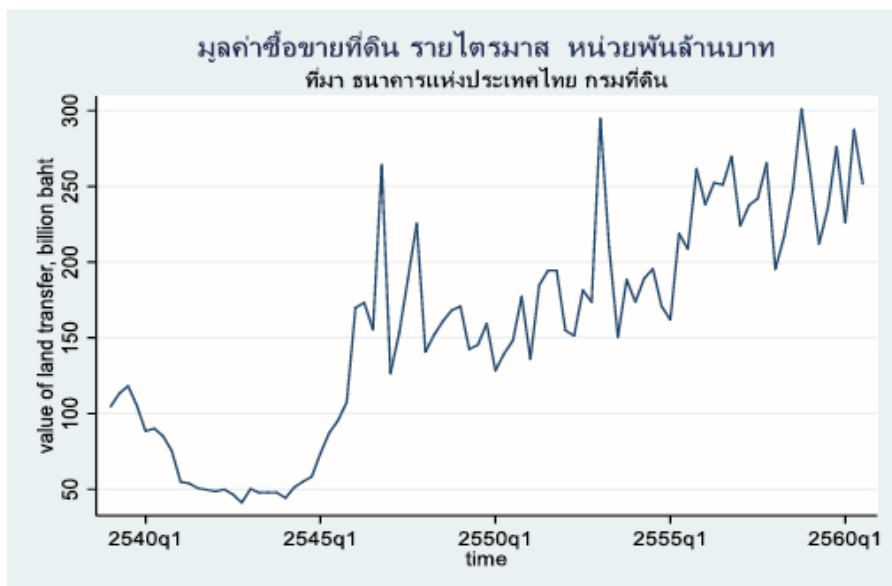
วิธีการศึกษา

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยประมวลข้อมูลสถิติจากหน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ (situational analysis) วัตถุดิบการซื้อขาย รายได้ การคลังเข้ารัฐและท้องถิ่น และข้อมูล GDP quarterly เพื่อเข้าความปฏิสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ เช่น GDP, การลงทุน (gross fixed capital formation) พื้นที่ขออนุญาตก่อสร้าง จำนวนบ้านที่สร้างใหม่ สินเชื่อ อสังหาริมทรัพย์ ฯลฯ นำมาทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้แบบจำลองควบคุมภายใน (endogenous treatment model)

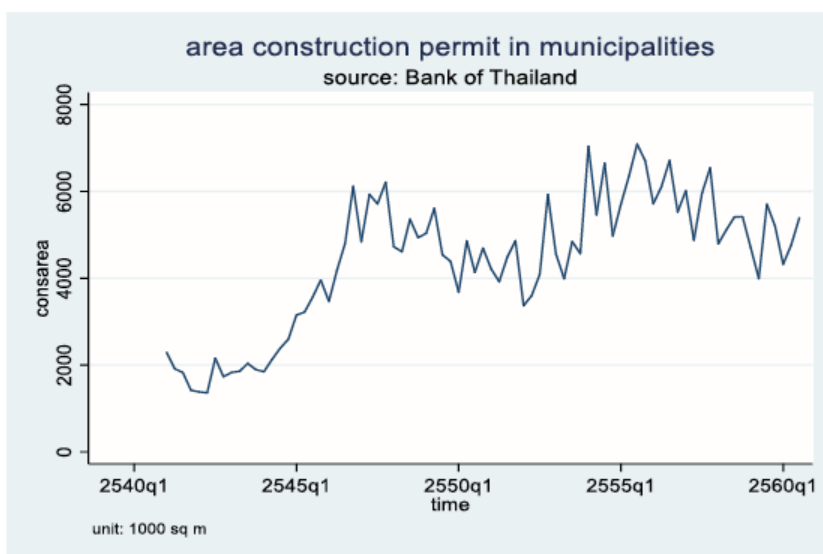
2. การศึกษาเชิงคุณภาพ จากการศึกษาเอกสาร/ข้อมูลและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นซึ่งได้รับผลกระทบจากมาตรการแทรกแซงและข้อเสนอมาตรการเยียวยาทางการคลัง

ผลการศึกษา

1. มูลค่าธุรกรรมที่ดินมีมูลค่าและความสำคัญสูง รวมทั้งมีลักษณะผันผวนสูง ซึ่งสามารถประจักษ์ได้จากดัชนีวัดต่างๆ ดังแสดงในภาพที่ 1 และที่ 2

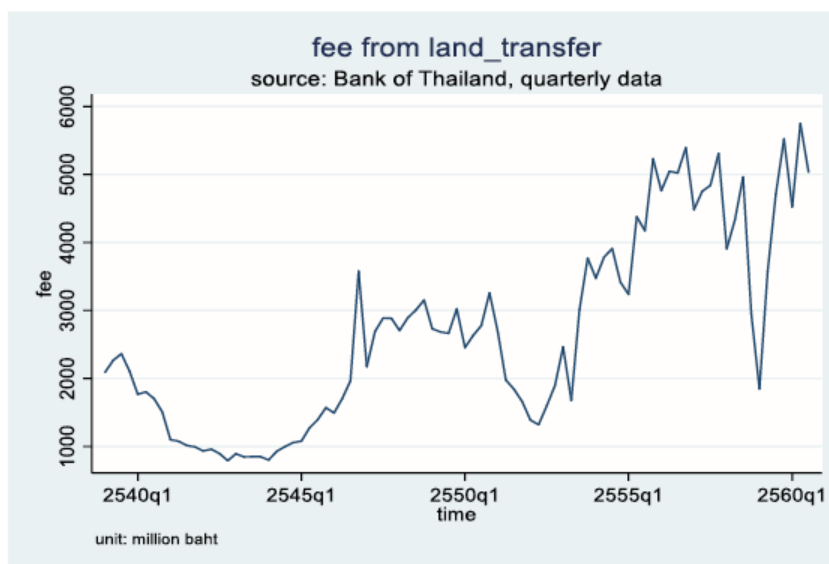

ภาพที่ 1 มูลค่าการซื้อขายที่ดินรายไตรมาส ทั่วประเทศ
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 2 พื้นที่ขออนุญาตก่อสร้างในเขตเทศบาลทั่วประเทศ
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

2) รัฐได้เข้าแทรกแซงตลาดที่ดินเป็นครั้งคราวโดยมีเป้าหมายกระตุ้นเศรษฐกิจภาคอสังหาริมทรัพย์โดยการลดอัตราค่าธรรมเนียมการโอนที่ดิน โดยการระบุช่วงเวลา เช่น อัตราค่าธรรมเนียมปรกติร้อยละ 2 ของมูลค่าการซื้อขายที่ดินลดลงเหลือร้อยละ 0.01 ซึ่งสร้างผลกระทบต่อท้องถิ่นจะเห็นได้จากค่าธรรมเนียมการโอนที่ดินที่ลดลงอย่างมากในช่วง 9 ไตรมาส ระหว่างไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2551 ถึงไตรมาส 2 ปี พ.ศ. 2553 ที่รัฐบาลออกมาตรการแทรกแซงดังกล่าว

ภาพที่ 3 ความผันผวนของค่าธรรมเนียมโอนที่ดินรายไตรมาส และผลกระทบจากมาตรการแทรกแซงของรัฐ
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3) ผู้ศึกษาได้ทดสอบความสัมพันธ์ของมูลค่าการซื้อขายที่ดินกับนโยบายหรือมาตรการลดค่าธรรมเนียมการโอนที่ดินพบความสัมพันธ์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ โดยกำหนดให้ มูลค่าที่ดิน (Invtrans) เป็นตัวแปรตาม และสันนิษฐานว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ ดัชนีการลงทุน (lninv) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (lngdp) ตัวแปรนโยบาย (policy) ผลการศึกษาแสดงในตารางประกอบด้วยสองสมการ สมการแรกแสดงค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม สมการที่สอง แสดงว่านโยบายของรัฐคือตัวแปรที่มีสะท้อนช่วงเวลาที่ลดค่าธรรมเนียม (policy=1 ในขณะที่ช่วงเวลาก่อน policy=0 หมายถึงไม่มีการแทรกแซง) ผลการศึกษาแสดงว่า นโยบายแทรกแซงมีความสัมพันธ์ทางลบกับปริมาณสินเชื่อ (crrreal) กล่าวคือ ในช่วงเวลาที่มีการปล่อยสินเชื่อสังหาริมทรัพย์เป็นปกติ รัฐไม่แทรกแซง แต่ช่วงเวลาที่สินเชื่อสังหาริมทรัพย์ตกต่ำหรือซบเซา รัฐบาลจะปรับนโยบายคือประกาศลดค่าธรรมเนียมการโอนที่ดิน เพื่อกระตุ้นธุรกรรมที่ดิน ซึ่งเบื้องหลังการกำหนดนโยบายอาจจะมาจากการเรียกร้อง (ล๊อบบี้) ของฝ่ายธุรกิจกับฝ่ายการเมือง ผลการศึกษาสะท้อนในค่าสัมประสิทธิ์ติดค่าลบและมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 1 แสดงผลประมาณการความสัมพันธ์โดยที่มูลค่าซื้อขายเป็นตัวแปรตาม และ ตัวแปรนโยบาย ถือเป็นตัวแปรภายใน (endogenous treatment)

```
. etregress invtrans lninv lngdp, treat(policy = crrrealb pceb grgdp) twostep
```

Linear regression with endogenous treatment Number of obs = 86
Estimator: two-step Wald chi2(3) = 273.46
Prob > chi2 = 0.0000

	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
invtrans						
lninv	.8567082	.201473	4.25	0.000	.4618284	1.251588
lngdp	.3382894	.2099734	1.61	0.107	-.073251	.7498298
policy	.6223347	.3609792	1.72	0.085	-.0851716	1.329841
_cons	-4.422303	1.230623	-3.59	0.000	-6.834279	-2.010327
policy						
crrrealb	-.0030749	.0015435	-1.99	0.046	-.0061001	-.0000497
pceb	.0050586	.0025122	2.01	0.044	.0001347	.0099825
grgdp	-.0089751	.0134283	-0.67	0.504	-.035294	.0173438
_cons	-3.554339	1.461449	-2.43	0.015	-6.418725	-.6899524
hazard						
lambda	-.2880761	.1997355	-1.44	0.149	-.6795504	.1033982
rho	-.098273					
sigma	.29313858					

ที่มา: การคำนวณโดยผู้เขียนจากข้อมูลรายไตรมาสของธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

ความหมายของตัวแปร vtrans = มูลค่าซื้อขายที่ดิน
 inv = การลงทุน
 gdp = ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
 policy = 0/1
 Crrrealb = สินเชื่อสังหาริมทรัพย์ หน่วย พันล้านบาท

pceb การบริโภคของภาคเอกชน หน่วย พันล้านบาท
 cons = ค่าคงที่
 ln x แสดงค่าลอการิทึมของตัวแปร x
 gr x หมายถึง อัตราการเจริญเติบโตของตัวแปร x

มาตรการแทรกแซงส่งผลทางลบต่อการคลังท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ ตารางที่ 2 แสดงการคำนวณความแตกต่างระหว่าง ศักยภาพการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในอัตรา 2% (สดมภ์ที่ 4) กับ ค่าธรรมเนียมที่เกิดขึ้นจริง (สดมภ์ที่ 5) ความแตกต่างแสดงในสดมภ์ที่ 6 หน่วยล้านบาท ผลลัพธ์ตลอด 9 ไตรมาส เท่ากับ 18,960.14 ล้านบาท

ตารางที่ 2 การคำนวณค่าธรรมเนียมโอนที่ดินที่ลดลงเนื่องจากมาตรการแทรกแซง

policy	Seqno	time	vtrans	Fee	differential
0	48	2550q4	177333.61	3257.44	(2% vtrans - fee)
0	49	2551q1	135899.82	2692.98	
1	50	2551q2	184590.62	1976.63	1,715.18
1	51	2551q3	194291.81	1840.38	2,045.46
1	52	2551q4	194365.63	1657.5	2,229.81
1	53	2552q1	154920.9	1388.16	1,710.26
1	54	2552q2	151315.29	1319.57	1,706.74
1	55	2552q3	181405.61	1597.13	2,030.98
1	56	2552q4	173554.52	1894.31	1,576.78
1	57	2553q1	294732.76	2464.29	3,430.37
1	58	2553q2	209612.16	1677.68	2,514.56
0	59	2553q3	150602.67	3012.04	
0	60	2553q4	188445.18	3768.9	
ผลรวม ค่าธรรมเนียมที่ลดลง					18,960.14

ที่มา: การคำนวณโดยผู้เขียนจากข้อมูลกรมที่ดิน ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูลรายไตรมาส

3. จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษาทำให้ได้ข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลควรชดเชยให้ กรุงเทพมหานคร เทศบาล และ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีเหตุผลพอสมควรเนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับผลกระทบทางลบจากการแทรกแซง เพราะรายได้ที่หายไป (โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้เห็นด้วยและมีมีส่วนการตัดสินใจ) เพื่อให้ท้องถิ่นมีเงินรายได้ในการใช้จ่ายทำบริการสาธารณะ จึงเสนอสองทางเลือกในการชดเชย ทางเลือกที่หนึ่ง ให้รัฐบาลกันเงินรายได้ส่วนหนึ่งจากภาษีการโอนที่ดิน คือแทนที่จะนำรายได้เข้าคลังทั้งหมด กันส่วนที่จะชดเชยให้ท้องถิ่นเป็นกองทุนชดเชยรายได้ท้องถิ่นที่ลดลง (และคาดไม่ถึง) และให้มีการประเมินว่าในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา มีการซื้อขายที่ดินในเขต กทม. เทศบาล และ อบต. มากน้อยเพียงใด พร้อมประเมิน “รายได้ที่หายไป” ชดเชยให้หน่วยงานที่รับผลกระทบ ทางเลือกที่สอง การชดเชยโดยผ่านด้านรายจ่ายหมายถึงจัดเงินอุดหนุนเฉพาะกิจให้ กทม. เทศบาล และ อบต. ที่รายได้ลดลงเนื่องจากมาตรการแทรกแซง อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติทางเลือกที่สองจะล่าช้ากว่าแนวทางแรก สมมติว่ารัฐบาลเลิกแทรกแซงในปี 2553q3 ซึ่งในเวลานั้น รัฐบาลได้ยกเว้น พรบ. วิธีการงบประมาณประจำปี 2554 ดังนั้น การชดเชยจะทำได้ในกระบวนการงบประมาณ

ปี 2555 กล่าวคือ การชดเชยจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปลายปี 2554 หรือปี 2555 อนึ่ง ในกระบวนการพิจารณาประมาณรายจ่ายของสภานิติบัญญัติ รัฐบาลจะต้องอธิบายเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องชดเชยต่อสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

การอภิปรายผล

ประเด็นแรก ผลการศึกษายืนยันว่า มูลค่าการซื้อขายที่ดิน (Invtrans) กับนโยบาย (policy) มีความสัมพันธ์ทางบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ตัวแปรนโยบายมีคุณลักษณะเป็นตัวแปรภายในระบบ (endogenous) โดยพบว่า นโยบายแทรกแซงของรัฐมีลักษณะตอบสนองต่อสถานการณ์ กล่าวคือ ในยามที่การปล่อยสินเชื่อชะลอตัว มีการลือสาจากธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ต่อไปยังฝ่ายการเมืองหรือผู้กำหนดนโยบายของรัฐ รัฐบาลตอบสนองความต้องการโดยประกาศลดอัตราค่าธรรมเนียมการโอนที่ดิน ผลลัพธ์คือปริมาณธุรกรรมที่ดินเพิ่มขึ้นเป็นความจริง – แต่เป็นผลกระทบระยะสั้นเท่านั้น มาตรการแทรกแซงของรัฐก่อให้เกิด “ผลได้” ต่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ แต่ส่ง “ผลเสีย” ต่อการคลังท้องถิ่น (เทศบาล อบต. และ กทม.) เนื่องจากรายได้จากค่าธรรมเนียมโอนที่ดินลดลง

ประเด็นที่สอง งานวิจัยนี้เสนอผลการศึกษาในระยะยาว หมายถึง ก) ช่วงเวลาที่รัฐบาลแทรกแซงในตลาดที่ดิน 9 ไตรมาส และ ข) ช่วงเวลา 9 ไตรมาสหลังยกเลิกมาตรการแทรกแซง พบว่า ผลกระทบมีค่าบวกในช่วงแรก และผลกระทบมีค่าลบในช่วงหลัง สิ่งที่ควรตระหนักคือ การประเมินผลการแทรกแซงควรพิจารณาผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาว

ประเด็นที่สาม มาตรการแทรกแซงของรัฐบาลส่งผลกระทบต่อคลังของเทศบาล อบต. และ กทม. ซึ่งมีได้เต็มใจหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ดังนั้น หากรัฐบาลประสงค์ที่จะแทรกแซง ควรจะชดเชยรายได้ให้ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเนื่องจากรายได้จากค่าธรรมเนียมโอนที่ดินที่ลดลง

สรุปและข้อคิดเห็น

บทความนี้เสนอผลการวิจัยตลาดซื้อขายที่ดินจากฐานข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2560 เป็นข้อมูลรายไตรมาส นำมาวิเคราะห์เพื่อเข้าใจพลวัตของตลาดที่ดินในประเทศไทย โดยพัฒนาแบบจำลองเศรษฐมิติเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระ และตัวแปรนโยบาย คือ มาตรการแทรกแซงของรัฐบาล (การลดค่าธรรมเนียมการโอนที่ดิน) พร้อมกับประยุกต์แบบจำลองควบคุมภายใน เพื่อทดสอบสมมติฐานว่า มูลค่าซื้อขายที่ดิน (ตัวแปรตาม) เกี่ยวข้องกับตัวแปรการลงทุน การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวม และตัวแปรนโยบาย จากการศึกษาพบว่า มาตรการแทรกแซงส่งผลกระทบต่อคลังท้องถิ่นในทางลบ ผู้วิจัยเสนอความเห็น 1) การประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ควรแบ่งช่วงเวลาออกเป็น 2 ช่วง ก) ระหว่างใช้มาตรการ ข) ภายหลังเลิกการแทรกแซง 2) ควรหาแนวทางในการชดเชยรายได้ที่หายไปของท้องถิ่น อาทิ การกำหนดให้มีกองทุนชดเชยรายได้ที่ลดลง หรือ การชดเชยผ่านกระบวนการงบประมาณแผ่นดิน

บรรณานุกรม

- กลุ่มสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง. (2558). *มาตรการการเงินการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภาคอสังหาริมทรัพย์*. ข่าวกระทรวงการคลัง, 85/2558
- จूरีย์ วิสุทธิ. (2557). *หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าทรัพย์สิน*. หลักสูตร “การประเมินราคาทรัพย์สิน (Property Valuation Course) รุ่นที่ 6”. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันธนาคารศึกษา.
- ณัฐพล สร้อยสมุทร. (2548). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยจากสถาบันการเงิน*. (สารนิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ.
- ธร ปีติผล. (2560). *เปลี่ยนแปลงขนาดประเทศไทยด้วยการปฏิรูปภาษี: ข้อเสนอจากโครงการชุมชนนโยบายด้านภาษี*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท
- สุชาติ มงคลเลิศพล. (2557). *การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมอสังหาริมทรัพย์*. หลักสูตร “การประเมินราคาทรัพย์สิน (Property Valuation Course) รุ่นที่ 6”. กรุงเทพฯ: มูลนิธิธนาคารศึกษา.
- Mavrodiy, A. (2005). *Factor Analysis of Real Estate Prices* (Master of Arts in Economics). Retrieved from <http://www.kse.org.ua>.
- Nilsson, P. (2013). *Price Formation in Real Estate Markets* (Doctoral dissertation, Jonkoping University). Retrieved from <http://www.diva-portal.org>.

**การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำการ
เปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต)
เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2**

**CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS OF
TRANSFORMATION LEADERSHIP OF EMPLOYEES
IN SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES
(MANUFACTURING) IN LOWER NORTHEASTERN
REGION 2**

Received: May 4, 2019

Revised: July 19, 2019

Accepted: July 23, 2019

มาลินี ศรีไมตรี*

Malinee Srimaitree*

* อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

* Assistant Professor and Ph.D., Bachelor of Business Administration Program in Human Resource Management, Faculty of Business Administration and Management, Ubon Ratchathani Rajabhat University

* Email: malineeka@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 รวมทั้งตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 จำนวน 611 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 อยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมี 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบการกระตุ้นแรงบันดาลใจและการเอาใจใส่ และองค์ประกอบการมีอุดมการณ์ด้านทัศนคติและพฤติกรรม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับสองพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: องค์ประกอบเชิงยืนยัน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

This study aimed to 1) study transformation leadership of employees in small and medium enterprises (manufacturing) in lower northeastern region 2, 2) analyze confirmatory factors of transformation leadership and 3) validate the consistency of transformation leadership of employees in small and medium enterprises (manufacturing) in lower northeastern region 2, model and empirical data. The sample was 611 employees. The data were collected by questionnaires and analyzed by using descriptive statistics and confirmatory factor analysis. The results were as follow: transformation leadership of employees in small and medium enterprises (manufacturing) in lower northeastern region 2 was high level, there were 2 factors of transformation leadership. They were 1) inspiration and empathy Stimulation factor and 2) ideology of attitude and behavior factor. Finally the result of second order confirmatory analysis found that the transformation leadership model was consistent with the empirical data.

Keywords: Confirmatory Factor, Transformation Leadership, Small and Medium Enterprises.

บทนำ

สถานการณ์ของประเทศและบริบทการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ประเทศกำลังประสบอยู่ทำให้การกำหนดวิสัยทัศน์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดจุดเน้นและประเด็นหลักที่เป็นหัวใจของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 คือ การพัฒนานวัตกรรมเป็นการมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิต รูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) การเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนและเสริมสร้างศักยภาพของภาวะผู้นำ ผู้บริหาร ตลอดจนผู้ใช้แรงงาน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ และสร้างความรู้ในการประกอบวิชาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะเฉพาะในวิชาชีพ ทักษะการทำงานเป็น และการเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ถือเป็นองค์ประกอบหลักที่สามารถสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร สอดคล้องกับ Northouse (2016) ได้ให้ข้อเสนอว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งผู้นำ ผู้บริหาร และผู้ร่วมงาน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จได้โดยการสร้างมูลค่าให้กับผู้ร่วมงาน และผลการศึกษาวิจัยของ Noruzi, Dalfard, Azhdari, Nazari-Shirkouhi and Rezazadeh (2013) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ขององค์กร การจัดการความรู้ นวัตกรรมองค์กร และผลการปฏิบัติงานของโรงงานภาคการผลิตในประเทศอิหร่าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้ขององค์กร การจัดการความรู้ และมีอิทธิพลเชิงบวกกับนวัตกรรมองค์กร และผลการปฏิบัติงานขององค์กร หากผู้นำของโรงงานภาคการผลิตเข้าใจบทบาทของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้เกิดนวัตกรรมองค์กร และผลการปฏิบัติงานของพนักงานทำให้โรงงานภาคการผลิตประสบผลสำเร็จ

สำหรับประเทศไทยการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจกระแสการพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อม ขนาดเล็กและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อขยายฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความครอบคลุมมากขึ้น เป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาและส่งเสริมสังคมผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการในภาคการผลิตให้ผลิตได้และขายเป็น รวมทั้งกำหนดมาตรการสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการจดทะเบียนธุรกิจตามกฎหมาย และพัฒนากลไกสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการสร้างขีดความสามารถของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เติบโตและแข่งขันได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) สำหรับข้อมูลด้านอุตสาหกรรม กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 มีการลงทุนและประกอบการด้านอุตสาหกรรมกระจายตัวในจังหวัดต่างๆ ครอบคลุมจังหวัด โดยมีจำนวนโรงงานรวมกัน 7,815 แห่ง มีเงินลงทุนหมุนเวียนทั้งสิ้น 62,540,000,000 บาท และมีแรงงานในภาคอุตสาหกรรมจำนวน 39,129 คน โดยจังหวัดอุบลราชธานีมีจำนวนโรงงานมากที่สุด จำนวน 4,465 แห่ง และมีอัตราการจ้างงานจำนวนทั้งสิ้น 24,120 คน รองลงมาคือ จังหวัดศรีสะเกษมีจำนวนโรงงาน จำนวน 2,007 แห่ง และมีอัตราการจ้างงานจำนวนทั้งสิ้น 7,677 คน จังหวัดยโสธรมีจำนวนโรงงาน จำนวน 941 แห่ง และมีอัตราการจ้างงานจำนวนทั้งสิ้น 4,839 คน และจังหวัดอำนาจเจริญมีจำนวนโรงงาน จำนวน 402 แห่ง และมีอัตราการจ้างงานจำนวนทั้งสิ้น 2,493 คน (กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559) นั้นหมายถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการลงทุน การสร้างงาน การจ้างงาน และการสร้างรายได้ให้กับคนในระดับฐานราก สอดคล้องกับ พิริยะ ผลพิรุฬห์ (2556) ผู้เขียนบทความวิชาการเรื่องบทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กล่าวไว้ว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นภาคธุรกิจที่มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและยังเป็นภาคธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการลงทุนในประเทศ เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมักเป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบการรายใหม่เริ่มเข้ามาลงทุนและพัฒนาตัวเองเพื่อเป็นผู้ประกอบการที่มีขนาดใหญ่ต่อไป นอกจากนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังเป็นภาคธุรกิจที่มีจำนวนการจ้างงานส่วนใหญ่ของประเทศทั้งแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมถือเป็นแหล่งฝึกอาชีพของแรงงานประเภทต่าง ๆ เป็นภาคธุรกิจที่สร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้ทรัพยากรและสร้างระบบการแข่งขันซึ่งจะช่วยลดการผูกขาดของผู้ผลิตรายใหญ่

จากการทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นความสามารถของผู้นำที่ต้องการเปลี่ยนแปลงและนำทางสู่วิสัยทัศน์ เกี่ยวข้องกับการกระตุ้น การจูงใจผู้ร่วมงานหรือพนักงาน การกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์การที่ดี การตอบสนองความต้องการและการให้ความสำคัญแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งถือเป็นแนวทางใหม่ที่น่าสนใจในการเพิ่มผลผลิต นอกจากนี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสร้างแรงจูงใจ สร้างความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานส่งผลให้องค์การประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานสู่เป้าหมายขององค์กรมากขึ้น และส่งผลไปยังผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นด้วย

จึงเกิดคำถามว่าพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 สามารถนำภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากน้อยเพียงใด และจะวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 กับข้อมูลเชิงประจักษ์

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation leadership) เป็นภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการปัญหาภายในขององค์การ เป็นรูปแบบภาวะผู้นำแบบใหม่ที่สามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ขึ้นภายในองค์การ แสดงออกถึงมุมมองในอนาคตที่ชัดเจน (Antonakis, 2012, p.263) ตระหนักถึงความต้องการของพนักงาน ส่งเสริมให้พนักงานทุกคนมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีจิตสำนึกถึงค่านิยมทางศีลธรรมอันดี (Burns, 1978, p.20) และเป็นแบบอย่างที่ดีในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการสื่อสารที่เปิดเผยทั่วองค์การ สนับสนุนให้มีการคิดสร้างสรรค์สร้างสิ่งใหม่ตลอดจนสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี (Bass and Avolio, 1994, p.550) ถือเป็นภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มผลการปฏิบัติงานของพนักงาน สามารถทำให้พนักงานนำความเชี่ยวชาญและความสามารถออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ พนักงานจะปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยไม่คำนึงถึงว่าผู้นำนั้นจะเป็นเพศใด วัยใด หรือมีประสิทธิภาพของการทำงานที่แตกต่างกันอย่างไร (Green, 2014, p.117) และเป็นลักษณะของผู้นำที่พนักงานมีใจรัก และต้องการที่จะทำงานร่วมด้วย อีกทั้งยังมีอิทธิพลมากในการที่จะมัดใจพนักงานที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ไว้ในองค์การได้ ทั้งนี้ เกษศิริ โมรา (2557, น.30) ได้เสนอแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นพฤติกรรมของผู้นำที่มีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตาม โดยที่พฤติกรรมของผู้นำในการแสดงออกในทางที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติงานสูงขึ้น โดยจะแสดงพฤติกรรมในการเป็นตัวแทนสำหรับบุคลากร การทำให้บุคลากรตระหนักถึงในการกิจและวิสัยทัศน์ขององค์การ จูงใจให้เห็นความสำคัญขององค์การมากกว่าส่วนตน กระตุ้นให้เกิดความพยายามในการแก้ปัญหา ให้การดูแลเอาใจใส่บุคลากรเป็นรายบุคคล ทำให้บุคลากรรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ รู้สึกไว้วางใจ ยินดี จงรักภักดีและนับถือ ทำให้ผู้ตามเกิดแรงจูงใจและตั้งใจทำงานให้มากกว่าที่เคยทำตามปกติหรือตามที่คาดหวังไว้จนกลายเป็นผู้ร่วมงานที่มีศักยภาพเพิ่มสูงขึ้น จากข้อค้นพบของ Podsakoff, MacKenzie, Moorman, and Fetter (1990, น.109) ได้สรุปมิติพฤติกรรม

ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ว่า เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งที่จะหาเป้าหมาย และโอกาสใหม่ ๆ ให้กับองค์กร พร้อมกับสร้างความชัดเจนในการพัฒนาและสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความผูกพันต่อวิสัยทัศน์ในอนาคตของแต่ละคน เป็นพฤติกรรมของผู้นำในการแสดงแบบอย่างของการประพฤติปฏิบัติให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามโดยให้สอดคล้องกับค่านิยม และหลักการของผู้นำ เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่สร้างความท้าทาย และกระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชาให้พิจารณาในการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการ และมุมมองที่แตกต่างไปจากเดิม โดยให้ใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์ กระบวนทัศน์ใหม่ที่เหมาะสม สอดรับกับแนวคิดของ Bass and Avolio (1994) ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่าภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Church, 2012, p.76; Witkemper, 2012, p.7) จากแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมานั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้กลายเป็นภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการปัญหาภายในขององค์กรเป็นรูปแบบภาวะผู้นำแบบใหม่ที่สามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ขึ้นภายในองค์กร และพัฒนาองค์กรในเชิงบวก ถือเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มผล การปฏิบัติงานของพนักงาน สามารถทำให้พนักงานมีความเชี่ยวชาญและความสามารถออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ พนักงานจะปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยไม่คำนึงถึงว่าผู้นำนั้นจะเป็นเพศใด วัยใด หรือมีประสิทธิภาพของการทำงานที่แตกต่างกันได้อย่างไร (Green, 2014, p.117) และเป็นลักษณะของผู้นำที่พนักงานมีใจรัก และต้องการที่จะทำงานร่วมด้วย อีกทั้งยังมีอิทธิพลมากในการที่จะมัดใจพนักงานที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ไว้ในองค์กรได้

Hall, Johnson, Wysocki, and Kepner (2012, p.3) ได้เสนอบทความวิชาการเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและผู้ร่วมงาน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้ทั้งระดับบุคคลและระดับกลุ่มตามความเหมาะสมของแต่ละสถานการณ์ โดยใช้หลักการผู้บริหารองค์การ (ผู้นำ) และผู้ร่วมงาน (ผู้ตาม) ร่วมกันเปลี่ยนแปลงองค์การเป็นการเสริมประสิทธิภาพของผลการปฏิบัติงาน ช่วยให้องค์การเพิ่มผลผลิตและประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นในอนาคต จากข้อค้นพบของ Alminitisir, Akeel and Subramaniam (2013, p.99) ได้ศึกษาบทบาทของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการสร้างแรงจูงใจของพนักงานทั่วไปในองค์การสาธารณะในประเทศลิเบีย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ได้แก่ มิติการสร้างแรงบันดาลใจ มิติการกระตุ้นให้เกิดปัญญา และมิติการให้ความสำคัญเป็นรายบุคคล ในขณะที่ Shahhosseini and Silong (2013, p.15) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความฉลาดทางอารมณ์ และผลการปฏิบัติงาน ของผู้จัดการธนาคารของรัฐบาลและธนาคารเอกชนในประเทศอิหร่าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลการปฏิบัติงาน และจากผลการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ถือเป็นแนวทางใหม่ที่น่าสนใจในการเพิ่มผลผลิตและส่งผลไปยังผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ได้นำเสนอข้างต้น พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นความสามารถของผู้นำที่ต้องการเปลี่ยนแปลงและนำทางสู่วิสัยทัศน์ เกี่ยวข้องกับการกระตุ้น การจูงใจผู้ร่วมงานหรือพนักงาน การกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์การที่ดี การตอบสนองความต้องการและการให้ความสำคัญแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งถือเป็นแนวทางใหม่ที่น่าสนใจในการเพิ่มผลผลิต นอกจากนี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสร้างแรงจูงใจ สร้างความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน ส่งผลให้องค์การประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานสู่เป้าหมายขององค์การมากขึ้น และส่งผลไปยังผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นด้วย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสาเหตุ (Causal Study) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 โดยแบ่งออกเป็น 4 จังหวัด คือ 1) จังหวัดยโสธร 2) จังหวัดศรีสะเกษ 3) จังหวัดอำนาจเจริญ และ 4) จังหวัดอุบลราชธานี รวมจำนวนพนักงานทั้งสิ้น 39,129 คน (กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559, น.16) นำมากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา โดยใช้โปรแกรม G*Power โดยกำหนด Effect size ที่ 0.3 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 660 คน ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดของการวิเคราะห์ (Hair, Anderson, Tatham and Black, 2006) ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) มีลำดับขั้นตอนการสุ่มดังนี้

1. การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะของการแบ่งกลุ่มจังหวัด ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) จังหวัดยโสธร 2) ศรีสะเกษ 3) อำนาจเจริญ 4) อุบลราชธานี
2. การสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยใช้สัดส่วน (Proportion Stratified Sampling) ดำเนินการสุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดตามชั้นภูมิดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	จำนวนประชากร (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)	ขนาดตัวอย่าง (n)	จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป (ชุด)
ยโสธร	4,839	12	79	84
ศรีสะเกษ	7,677	20	132	137
อำนาจเจริญ	2,493	6	40	45
อุบลราชธานี	24,120	62	409	414
รวม	39,129	100	660	680

3. ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะของการแบ่งกลุ่มจังหวัด จำนวน 4 กลุ่ม ตามสัดส่วนที่คำนวณได้จากข้อ 2 เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วน ครอบคลุมและเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากร จากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานในองค์การมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี เพื่อความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 7 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิดมีหลายคำตอบ (Multiple Choice Questions) โดยให้เลือกคำตอบตามความเป็นจริงเพียงคำตอบเดียว ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการทำงาน และการปฏิบัติงานในเขตพื้นที่ และตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษา โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากระดับที่ 1-5 ซึ่งค่าคะแนนเท่ากับ 1 หมายถึงพนักงานมีระดับความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุดต่อข้อความ และค่าคะแนนเท่ากับ 5 คะแนน หมายถึงพนักงานมีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดต่อข้อความ

ในส่วนของการสำรวจภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยการสกัดปัจจัย (Factor Extraction) ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Components: PC) และหมุนแกนปัจจัย (Factor Rotation) ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax) เพื่อให้ได้ปัจจัยร่วมที่ชัดเจน และมีค่าไอเกน (Eigenvalues) มากกว่า 1 โดยตัวแปรที่อยู่ในปัจจัยต้องมีค่าการร่วมกัน (Communality) ไม่น้อยกว่า 0.5 (Hair et al., 2010) ซึ่งหมายถึงทุกตัวแปรมีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบได้นอกจากนี้ตัวแปรสังเกตได้ที่ถูกรวมไว้ในปัจจัยจะมีค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor loading) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.6 ซึ่งถือเป็นค่าที่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ (Hair et al., 2010) จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TFL) ค่าสถิติ Bartlett's Test มีนัยสำคัญ ($p < 0.001$) ค่า KMO > 0.5 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน และมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์ปัจจัย อย่างไรก็ตามมีตัวแปรสังเกตได้ถูกตัดออกไปทั้งสิ้นจำนวน 3 ตัวแปร ประกอบด้วย tflb5 tflb8 และ tflm9 เนื่องจากตัวแปรเหล่านี้มีค่าน้ำหนักปัจจัยต่ำกว่า 0.6 ส่วนตัวแปรสังเกตได้ที่เหลือ 17 ตัวแปร ถูกจัดกลุ่มเป็นปัจจัยย่อยใหม่เป็น 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบการกระตุ้นแรงบันดาลใจและการเอาใจใส่ (TFLMSI) และองค์ประกอบการมีอุดมการณ์ด้านทัศนคติและพฤติกรรม (TFLAB) แต่ละองค์ประกอบมีข้อคำถามย่อยเพื่อเป็นดัชนีชี้วัดโดยได้พิจารณาข้อคำถามที่เหมาะสมกับลักษณะของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ตอบคำถามมากที่สุด องค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ องค์ประกอบการกระตุ้นแรงบันดาลใจและการเอาใจใส่ (TFLMSI) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ หัวหน้างานจูงใจพนักงานให้มุ่งไปสู่เป้าหมายขององค์การร่วมกัน (tflm10) หัวหน้างานสร้างแรงบันดาลใจ โดยการพูดถึงอนาคตอย่างมีความหวัง (tflm11) หัวหน้างานจูงใจให้เกิดจิตวิญญาณของการทำงานเป็นทีม (tflm12) หัวหน้างานกระตุ้นให้ตระหนักในปัญหาขององค์การทั้งปัจจุบันและอนาคต (tfls13) หัวหน้างานเปิดโอกาสให้เรียนรู้สิ่งใหม่และพัฒนาทางเลือกใหม่ ในการแก้ไขปัญหาขององค์การ (tfls14) หัวหน้างานให้มุมมองและเสนอทางเลือกต่าง ๆ เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา (tfls15) หัวหน้างานกระตุ้นให้เห็นวิธีการทำงานในแนวทางใหม่เพื่อให้งานเสร็จสมบูรณ์ (tfls16) หัวหน้างานใช้เวลาเป็นที่ปรึกษา เพื่อถ่ายทอดความรู้ รวมถึงเพิ่มทักษะในการทำงานให้แก่พนักงาน (tfls17) หัวหน้างานเอาใจใส่ ดูแลในการพัฒนาจุดเด่นของพนักงานอย่างสม่ำเสมอ (tfls18) หัวหน้างานให้ความสำคัญกับเคยใกล้ชิด ใส่ใจเป็นกันเอง และเอื้ออาทรต่อพนักงานเป็นรายบุคคล (tfls19) หัวหน้างานมอบหมายงาน โดยพิจารณาถึงความสามารถ และความถนัดของพนักงานแต่ละคน (tfls20) และองค์ประกอบการมีอุดมการณ์ด้านทัศนคติและพฤติกรรม (TFLAB) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานร่วมกับหัวหน้างาน (tfla1) หัวหน้างานเป็นผู้ให้เกียรติผู้อื่นปฏิบัติตนเป็นผู้นำเคารพนับถือ และเป็นแบบอย่างที่ดี (tfla2) หัวหน้างานปฏิบัติงานมากกว่าความรับผิดชอบในหน้าที่เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม (tfla3) หัวหน้างานเป็นผู้ที่มีความมั่นใจเชื่อมั่นในความสามารถของตน และมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล (tfla4) หัวหน้างานแสดงให้เห็นว่าความมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมายเป็นสิ่งที่สำคัญ (tflb6) หัวหน้างานให้ความสำคัญกับการให้พนักงานมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน (tflb7) โดยตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ค่าดัชนีเท่ากับ 0.748 ตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ 0.953 แสดงถึงความน่าเชื่อถือเครื่องมือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยออกหนังสือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยแบบสอบถาม โดยการส่งแบบสอบถามให้กับพนักงานด้วยตนเองตามเขตพื้นที่สถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) จากนั้น จึงติดตามการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง และเก็บแบบสอบถามตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 3 เดือน ได้ข้อมูลตอบกลับมา จำนวน 660 ชุด แบบชุดที่สมบูรณ์ที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้จริงจำนวน 611 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และร้อยละ
2. วิเคราะห์ค่าระดับความคิดเห็นของตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variable) ด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)
4. ตรวจสอบความเหมาะสมของตัวแปรโดยดูจากค่า K.M.O. (Kaiser-Meyer-Olkin) และค่า Bartlett Test of Sphericity
5. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกต กับ ตัวแปรแฝง เพื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) จากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2 / df) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ (CFI) ค่า HOELTER และค่า Tucker-Lewis Index (TLI) ผู้วิจัยใช้ดัชนีความกลมกลืนเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลและข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์
ค่าสถิติ χ^2	ไม่มีนัยสำคัญ ($p > 0.05$)
χ^2/df	< 2.00 สอดคล้องกลมกลืน
GFI	≥ 0.95 หรือ ≥ 0.90 สอดคล้องกลมกลืน
CFI	> 0.90 สอดคล้องกลมกลืน
RMSEA	≤ 0.08 สอดคล้องกลมกลืน
NFI	> 0.95 สอดคล้องกลมกลืนดี, $0.90 \leq NFI \leq 0.95$ สอดคล้องกลมกลืน
TLI	≥ 0.95 สอดคล้องกลมกลืนค่อนข้างมาก, ≥ 0.90 สอดคล้องกลมกลืน
HOELTER	> 200 สอดคล้องกลมกลืน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.530 เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 2 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบการกระตุ้นแรงบันดาลใจและการเอาใจใส่ (TFLMSI) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.562 และองค์ประกอบการมีอุดมการณ์ด้านทัศนคติและพฤติกรรม (TFLAB) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.545 จากนั้นทดสอบการแจกแจงของตัวแปรพบว่า มีค่าความเบ้และความโด่งไม่เกิน 11 และค่าความเบ้มาตรฐาน (Zskewness) และความโด่งมาตรฐาน (Zkurtosis) ไม่เกิน 11.961 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลปกติ (Hair et al., 2010) และเมื่อตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ระหว่าง 0.557-0.753 โดยไม่มีคู่ใดที่มีค่ามากกว่า 0.8 จึงสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้

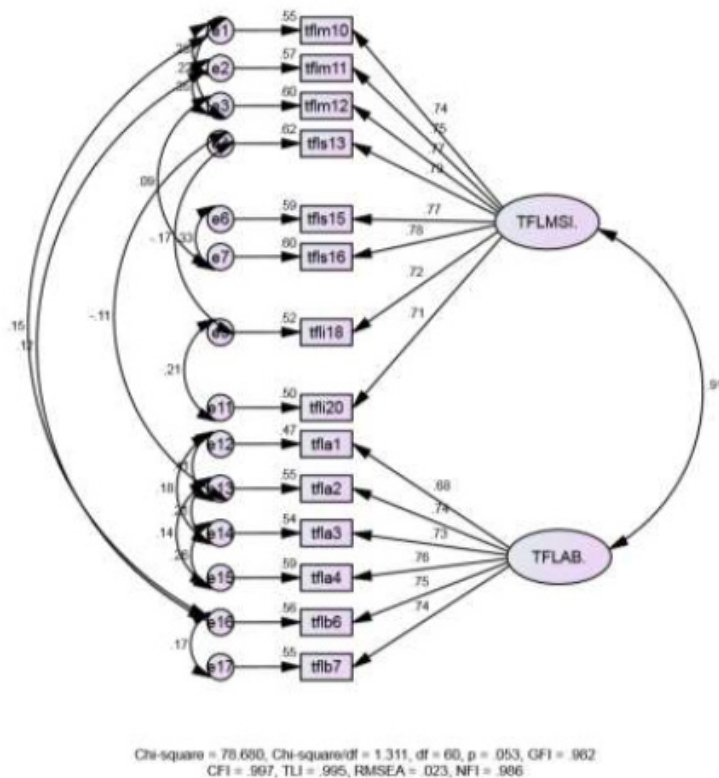
2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 พบว่าค่า K.M.O มีค่าเท่ากับ 0.964 และการทดสอบแบบ Bartlett's Test of Sphericity มีค่าไคสแควร์

ลัมพัทธ์เท่ากับ 7.261 p-value เท่ากับ 0.00 GFI เท่ากับ 0.838 CFI เท่ากับ 0.899 TLI เท่ากับ 0.883 RMSEA เท่ากับ 0.101 และ NFI เท่ากับ 0.885 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันได้ และพบว่าองค์ประกอบทั้ง 2 สามารถวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นแรงบันดาลใจและการเอาใจใส่ (TFLMSI) พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ หัวหน้านานกระตุ้นให้ตระหนักในปัญหาขององค์การทั้งปัจจุบันและอนาคต (tfls13) มีค่าน้ำหนักปัจจัยมากที่สุดคือ 0.79 มีค่าแปรผันร่วมกัน (R^2) กับปัจจัย TFLMSI ร้อยละ 62 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า tfls13 มีความสำคัญต่อปัจจัยแฝง TFLMSI มากที่สุด รองลงมาคือ tfls16 tflm12 tfls15 tflm11 tflm10 tfls18 และ tfls20 ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอุดมการณ์ด้านทัศนคติและพฤติกรรม (TFLAB) พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ หัวหน้านานเป็นผู้ที่มีความมั่นใจเชื่อมั่นในความสามารถของตน และมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล (tfla4) มีค่าน้ำหนักปัจจัยมากที่สุดคือ 0.76 มีค่าแปรผันร่วมกัน (R^2) กับปัจจัย TFLAB ร้อยละ 59 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า tfla4 มีความสำคัญต่อปัจจัยแฝง TFLAB มากที่สุด รองลงมาคือ tflb6 tflb7 tfla2 tfla3 และ tfla1 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับสองของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง 2

ตัวบ่งชี้หลัก	ตัวบ่งชี้เดี่ยว	b	S.E.	t (C.R.)	R^2	CR	AVE
TFLMSI	(tflm10)	0.744	-	-	0.920	0.914	0.570
	(tflm11)	0.752	0.050	21.912***			
	(tflm12)	0.772	0.051	21.550***			
	(tfls13)	0.786	0.060	19.060***			
	(tfls15)	0.770	0.059	18.704***			
	(tfls16)	0.777	0.062	18.876***			
	(tfls18)	0.724	0.062	17.439***			
	(tfls20)	0.710	0.058	17.331***			
(TFLAB)	(tfla1)	0.685	-	-	0.799	0.876	0.542
	(tfla2)	0.739	0.054	20.807***			
	(tfla3)	0.734	0.061	17.765***			
	(tfla4)	0.765	0.069	16.699***			
	(tflb6)	0.748	0.063	16.071***			
	(tflb7)	0.742	0.068	16.078***			

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 กับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ค่าไคสแควร์ลัมพัทธ์เท่ากับ 1.311 p-value เท่ากับ 0.053 GFI เท่ากับ 0.982 CFI เท่ากับ 0.997 TLI เท่ากับ 0.995 RMSEA เท่ากับ 0.023 NFI เท่ากับ 0.986 HOELTER เท่ากับ 614 จึงสรุปได้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันลำดับสองของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา สรุปได้ว่าโมเดลของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับสองที่ได้จากการวิจัยสามารถใช้อธิบายภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ได้ โดยมีค่าสถิติผ่านเกณฑ์การทดสอบจึงเป็นโมเดลที่มีความตรงตามโครงสร้าง และมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยจากผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 อยู่ในระดับมาก โดยมีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบในการชี้วัดได้จาก 2 ปัจจัยด้วยกัน ซึ่งปัจจัยที่สามารถชี้วัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ได้มากที่สุดคือ องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นแรงบันดาลใจและการเอาใจใส่ โดยพิจารณาได้จากหัวหน้างานกระตุ้นให้ตระหนักในปัญหาขององค์กรทั้งปัจจุบันและอนาคต หัวหน้างานกระตุ้นให้เห็นวิธีการทำงานในแนวทางใหม่เพื่อให้งานเสร็จสมบูรณ์ หัวหน้างานจูงใจให้เกิดจิตวิญญาณของการทำงานเป็นทีม หัวหน้างานให้มุมมองและเสนอทางเลือกต่าง ๆ เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา หัวหน้างานสร้างแรงบันดาลใจโดยการพูดถึงอนาคตอย่างมีความหวัง หัวหน้างานจูงใจพนักงานให้มุ่งไปสู่เป้าหมายขององค์กรร่วมกัน หัวหน้างานเอาใจใส่ ดูแลในการพัฒนาจุดเด่นของพนักงานอย่างสม่ำเสมอ และหัวหน้างานมอบหมายงาน โดยพิจารณาถึงความสามารถและความถนัดของพนักงานแต่ละคน ในขณะเดียวกันปัจจัยที่สามารถชี้วัดได้ในระดับรองลงมา คือ องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอุดมการณ์ด้านทัศนคติและพฤติกรรม พิจารณาได้จากหัวหน้างานเป็นผู้ที่มีความมั่นใจเชื่อมั่นในความ

สามารถของพนักงาน และมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล หัวหน้างานแสดงให้เห็นว่าความมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมายเป็นสิ่งสำคัญ หัวหน้างานให้ความสำคัญกับการให้พนักงานมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หัวหน้างานเป็นผู้ให้เกียรติพนักงานที่ปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับนับถือ และเป็นแบบอย่างที่ดี หัวหน้างานปฏิบัติงานมากกว่าความรับผิดชอบในหน้าที่เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และพนักงานมีความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานร่วมกับหัวหน้างาน สอดคล้องกับ Bushra, Usman, and Naveed (2011, p.261) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานและความผูกพันต่อองค์การ ในธนาคารประเทศปากีสถาน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน ถ้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ช่วยส่งเสริมแนวคิดด้านนวัตกรรมของพนักงาน การใช้เวลาในการสอน และการเป็นที่เลี้ยงให้กับพนักงาน พิจารณาความรู้สึกรักของพนักงานก่อนที่จะดำเนินการหรือมีการตัดสินใจ สิ่งเหล่านี้จะเป็นการพัฒนาความเข้มแข็งให้กับพนักงานและจะช่วยเพิ่มระดับความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์การ

จากผลการวิจัย โมเดลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 สามารถนำไปใช้เพื่อวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) ได้ นอกจากนี้ สิ่งที่น่าสนใจถึงในการใช้งานอีกประการหนึ่งคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีน้ำหนักในองค์ประกอบด้านการกระตุ้นแรงบันดาลใจและการเอาใจใส่ โดยเฉพาะการกระตุ้นให้ตระหนักในปัญหาขององค์การทั้งปัจจุบันและอนาคต ซึ่งในเป้าหมายของการนำแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาใช้นั้น เพื่อการบริหารจัดการปัญหาภายในขององค์การถือเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบภาวะผู้นำแบบใหม่ที่สามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ขึ้นภายในองค์การ และพัฒนาองค์การในเชิงบวก ทั้งนี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ดังนั้น สถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องพัฒนาและส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับพนักงานในองค์การ ซึ่งจะส่งผลให้พนักงานนำความเชี่ยวชาญและความสามารถออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ และสามารถมัดใจพนักงานที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ไว้ในองค์การได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Noruzi, et al. (2013, p. 1073) ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและมีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมกับผลการปฏิบัติงานขององค์การ ขณะที่ Tai, Chang, Hong, and Chen (2012, p.511). ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางสำหรับความสัมพันธ์ของรูปแบบภาวะผู้นำ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และผลการปฏิบัติ กรณีศึกษาที่ทีมงานสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไต้หวัน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงาน

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษายืนยันแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมี 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นแรงบันดาลใจและการเอาใจใส่ และองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอุดมการณ์ด้านทัศนคติและพฤติกรรม องค์ประกอบเหล่านี้ถือเป็นกลไกสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานในองค์การ

2. จากการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ได้ข้อค้นพบใหม่ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงถือเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีของพนักงานในสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคการผลิต) ใช้ดึงดูดพนักงานที่มีคุณภาพให้เข้ามาอยู่ร่วม และธำรงรักษาพนักงานที่ดีไว้ให้อยู่กับองค์การได้ตลอดไป ตลอดจนใช้เป็นฐานข้อมูลในการเตรียมและเพิ่มศักยภาพพนักงานของวิสาหกิจไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

บรรณานุกรม

- เกษศิริ โมรา. (2557). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นพนักงานที่ดีของกิจการ
โทรคมนาคม. (คู่มือนิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2560). รายงานประจำปี 2559.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2556). บทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์.
วารสารพัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์. 7(1), (มกราคม-มิถุนายน 2556), 205.
- โรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, กรม. (2559). รายงานสถิติจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมของ
กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2. (สืบค้น 22 กรกฎาคม 2559),
จาก <http://www.diw.go.th/thawk/content.php?modespss59>
- Alminitisir, A. B., Akeel, A. B. and Subramaniam, I. D. (2013). The Role of Transformation Leadership
Style in Motivating Public Sector Employees in Libya. *Australian Journal of Basic and
Applied Sciences*, 7(2), 99-108.
- Antonakis, J. (2012). *Transformational and charismatic leadership*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Bass, B. M. and Avolio, B. J. (1994). Shatter the Glass Ceiling: Women may Make Better Managers.
Human Resource Management, 33, 549-560.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper and Row.
- Bushra, F., Usman, A., and Naveed, A. (2011). Effect of transformational leadership on employees'
job satisfaction and organizational commitment in banking sector of Lahore (Pakistan).
International Journal of Business and Social Science, 2(18), 261-267.
- Church, D. M. (2012). *Leadership style and Organizational Growth: A Correlational Study*. (Doctor
of Philosophy in Educational Leadership, Research, and Policy Department of Educational
Leadership, Research, and Foundations). USA: University of Colorado.
- Green, W. L. (2014). Empirical correlation among transactional, transformational and laissez-faire
leadership: Comparisons, arguments, and relationship with perceived leadership style.
Pro-Quest Dissertations & Theses Global, 42(4), 115-141.
- Hall, J. Johnson, S., Wysocki, A. and Kepner, K. (2012). *Transformational Leadership: The Transformation
of Managers and Associates*. University of Florida: Institute of Food and Agricultural Sciences.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., and Black, W. C. (2006). *Multivariate Data Analysis*.
(6th ed.). N.J.: Pearson Prentice Hall.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, W. C., and Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data Analysis*.
Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Prentice-Hall.
- Northouse, P. G. (2016). *Leadership Theory and Practice*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Noruzy, A., Dalfard, V. M., Azhdari, B., Nazari-Shirkouhi, S. and Rezazadeh, A. (2013). Relations
between transformational leadership, organizational learning, knowledge management,
organizational innovation, and organizational performance: an empirical investigation of
manufacturing firms. *Springer Int J Adv Manuf Technol*, 64, 1073-1085.
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Moorman, R. H., and Fetter, R. (1990). Transformational
Leader Behaviors and Their Effect on Followers' Trust in Leader, Satisfaction, and
Organizational Citizenship Behaviors. *Leadership Quarterly*. 1(2), 107-142.

- Shahhosseini, M. and Silong, A. D. (2013). Relationship between Transactional, Transformational Leadership Styles, Emotional Intelligence and Job Performance. *Journal of Arts, Science and Commerce*, 1(1), 15-22.
- Tai, C. L., Chang, C. M., Hong, J. Y., and Chen, L. C. (2012). Alternative models for the relationship among leadership, organization citizenship behavior, and performance: a study of new product development teams in Taiwan. *Procedia-Social and Behavioral Science*, 57, 511-517.
- Witkemper, C. (2012). *Implications of Leadership for the Next Generation of Sport Employees: Investigating Team Effectiveness, Group Dynamics, and Leadership Preferences*. (Doctor of Philosophy in the School of Health, Physical Education, and Recreation). USA: Indiana University.

การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งาน นาฏศิลป์: กรณีศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

FACTOR ANALYSIS OF COMPETENCIES OF CREATIVE ART RESEARCH: A CASE STUDY OF UNDERGRADUATES AT BUNDITPATANASILPA INSTITUTE

Received: April 17, 2019

Revised: July 18, 2019

Accepted: July 19, 2019

กฤษณะ สายสุนีย์*

Kritsana Saisunee*

สุวิมล กฤษศหาสิน**

Suwimon Kritkharuehart**

ฉันทนา เอี่ยมสกุล***

Chantana leamsakul***

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการประเมินและการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

* Master of Education Candidate, Department of Educational Evaluation and Research, Faculty of Education, Ramkhamheang University

Email: kritsana_mola@hotmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

** Assistant Professor, Faculty of education, Ramkhamheang University

Email: suwimon.k@ru.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

*** Associate Professor, Faculty of Music and Drama, Bunditpatanasilpa Institute

Email: chana.9244@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 สาขานาฏศิลป์ไทย ในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 14 แห่งทั่วประเทศ จำนวน 568 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ทำการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา ค่าอำนาจจำแนก และความเที่ยงของแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA)

ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ มีจำนวน 18 องค์ประกอบ ประกอบด้วย (1) ทักษะปฏิบัติผสมผสานประสบการณ์ (2) ความมุ่งมั่นและรับผิดชอบ (3) การออกแบบศิลป์ (4) การวาดภาพทางความคิด (5) การคิดวิเคราะห์ (6) การแสวงหาความรู้การสร้างสรรค์ (7) ทักษะปฏิบัติขั้นสูง (8) ทักษะการสื่อสาร (9) การพัฒนาตนเองและการให้เกียรติผู้อื่น (10) ความซื่อสัตย์ทางวิชาการ (11) ความรู้ทั่วไปด้านนาฏศิลป์ไทย (12) การกำหนดขอบเขตงาน (13) การประยุกต์ใช้ (14) ความใจกว้าง (15) ความรู้รอบิพด้านการแสดง (16) การมีใจผูกใจ (17) การสร้างแรงบันดาลใจ และ (18) ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน โดยทั้ง 18 องค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนที่เกิดขึ้นได้ร้อยละ 67.324 หมายความว่าชุดตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์สามารถนำมาอธิบายเรื่องที่ศึกษาได้

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบ สมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Abstract

The objectives of this research were to analyse the capability components of creative dance artists of undergraduate students at Bunditpatanasilpa Institute. The research population included 568 undergraduate 4th year students at 14 the Bunditpatanasilpa Institutes Program in Thai Dancing Art. Data was collected using a questionnaire regarding the participant's creative dance capabilities. Content validity analysis, discrimination, and validity of the questionnaire were applied. The statistics used was exploratory factor analysis.

The findings show that there were 18 components to the undergraduate students' creative artist capabilities, which were practice and experience skills, determination and responsibility, art design, imaginary creation, analytical thinking, necessary knowledge to pursue creativity, advanced practice skills, communication skills, self-development and respect, academic honesty, general knowledge about the art of Thai dancing, scope of job, application, generosity, performance knowledge, concentration, inspiration, and uniqueness. These components explained 67.324% of the variance. This implies that the variables set in the analysis could explain the research issue.

Keywords: Factor Analysis, Competencies of Creative Art Research, Bunditpatanasilpa Institute

บทนำ

การศึกษาทางด้านศิลปะเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนานักศึกษาให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย เพราะการศึกษาทางด้านศิลปะใช้ศาสตร์ทางศิลปกรรมเป็นปัจจัยและองค์ประกอบหลักที่ชัดเจน และใช้ศาสตร์อื่นเป็นองค์ประกอบรองไปตามระดับของเหตุผล เพื่อช่วยเสริมแนวทางวิธีการทางความคิดให้สมบูรณ์ขึ้น (อริศร์ เทียนประเสริฐ, 2557, น. 11) ส่งผลให้สถาบันการศึกษาทางด้านศิลปกรรมศาสตร์หลายแห่งที่ต้องการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ ต่างมุ่งเน้นการสอนด้วยการวิจัยค้นคว้าเป็นหลักสำคัญ เพื่อสร้างภูมิปัญญาของตนเอง และเพื่อสร้างความรู้ที่ลุ่มลึกและสร้างองค์ความรู้ใหม่ ไม่ใช่เพียงการเรียนรู้ตามเอกสาร หรือตำราวิชาการเท่านั้น แต่เป็นการรวบรวมความรู้ที่มีมาประยุกต์สร้างงานศิลปะชิ้นหนึ่ง ด้วยการกำหนดให้นักศึกษาทำวิทยานิพนธ์เช่นเดียวกับศาสตร์สาขาวิชาอื่น แต่ศิลปกรรมศาสตร์อาจเรียกชื่อแตกต่างกัน เช่น ศิลปนิพนธ์ ดุริยนิพนธ์ เป็นต้น โดยอาศัยการวิจัยเป็นสิ่งที่สำคัญที่นำมาสู่องค์ความรู้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษา ค้นคว้า หาข้อมูล และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ตลอดจนการนำองค์ความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์ให้เกิดเป็นผลงานวิจัยสร้างสรรค์ศิลปะ

แบบแผนการทำวิจัยสร้างสรรค์ต้องมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามผลการทดลองในแต่ละขั้นตอน ผลจากการวิจัยต้องนำเสนอตามมาตรฐานที่กำหนด ผ่านการวิเคราะห์และค้นคว้ามาอย่างละเอียด สามารถตรวจสอบและวิเคราะห์ซ้ำได้ นักวิจัยสร้างสรรค์จึงต้องมีสมรรถนะทางด้านความรู้ ศิลปะปฏิบัติ ความรู้ทางทฤษฎีข้อมูลของศาสตร์ต่าง ๆ และทักษะที่สำคัญต่อการสร้างสรรค์ศิลปะ รวมทั้งคุณลักษณะส่วนบุคคลในการสร้างสรรค์ผลงาน อันจะนำมาสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นผลลัพธ์ของงานวิจัยสร้างสรรค์ศิลปะ (วิโชค มุกตมณี, 2557, น. 10) สอดคล้องกับที่ สมาพร คล้ายวิเชียร (2556, น. 124) และวิรุณ ตั้งเจริญ (2544, น. 144) ได้กล่าวถึง คุณสมบัติของการวิจัยสร้างสรรค์ไว้ว่า ต้องประกอบด้วย พื้นฐานความรู้ทั้งด้านวิชาการและปฏิบัติการเพื่อใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปกรรม กระบวนการคิดที่กว้างและลึกในเรื่องที่ทำวิจัย เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องนั้น มีความคิดที่หลากหลายยืดหยุ่น มีจินตนาการในการศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ ความคิด สามารถรวบรวมข้อมูลในลักษณะข้อเท็จจริง แนวความคิด หรือจากการศึกษาผลงานผู้อื่น สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ แล้วสรุปประเด็นเพื่อการสร้างสรรค์ผลงาน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์มาสร้างสรรค์ผลงาน เปิดใจยอมรับความรู้ ความคิด และประสบการณ์ใหม่เพื่อนำมาพัฒนาผลงาน และสามารถบรรยาย ถ่ายทอดกระบวนการสร้างสรรค์งานของตนออกมาได้อย่างมีแบบแผน เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของ ฉันทนา เอี่ยมสกุล (2554, น. 81) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่ต้นต้นต้องประกอบไปด้วย ความรู้ ทักษะหรือความสามารถ และคุณลักษณะส่วนบุคคล อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ จันทิมา ไหยังอิง (2552, น. 135) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่าคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านเจตคติ และณัฐกานต์ บุญศิริ (2556, น. 158-159) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีด้านนาฏศิลป์ จากการศึกษาพบว่าคุณลักษณะของบัณฑิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะปฏิบัติ ด้านทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านค่านิยม

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติการวิจัยสร้างสรรค์ คุณสมบัติผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ และผลการวิจัยข้างต้นเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา และวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของนักศึกษาให้ชัดเจน เนื่องจากสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ยังต้องมีสมรรถนะด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ เช่น จินตนาการ แรงบันดาลใจ กระบวนการสร้างสรรค์ ตลอดจนความรู้ทางสุนทรียศาสตร์ เป็นต้น (ฉันทนา เอี่ยมสกุล, 2554, น. 37-38) อีกทั้งสมรรถนะนักวิจัยงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา

นักศึกษาให้เป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีคุณภาพ แต่จากการศึกษาคุณสมบัติผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่กล่าวข้างต้น ก็เป็นเพียงการอธิบายถึงคุณสมบัติของผู้สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์เท่านั้น มิได้กล่าวถึงการเป็นนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์อย่างชัดเจน และผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยทั้ง 2 เรื่อง ก็เป็นการมุ่งศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสาขานาฏศิลป์ไทย ซึ่งพบว่ยังไม่มีผู้ใดศึกษาสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์นาฏศิลป์ของนักศึกษา ทำให้ยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ซึ่งมีกระบวนการทางสถิติประเภทหนึ่ง คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เป็นวิธีการหนึ่งที่มีความเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ องค์ประกอบที่สกัดได้จากกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องนี้จะช่วยในการอธิบายสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์นาฏศิลป์ของนักศึกษาได้อย่างชัดเจน และเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์ที่จะนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร และการส่งเสริมพัฒนานักศึกษาให้เป็นนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของนักวิจัยสร้างสรรค์ เช่น ประเภทของการวิจัย การวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และศิลปะ: ทศนะของนักวิชาการไทย (เย็นใจ เลหาวิช, 2526) ทศนศิลป์วิจัย (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2544) KM ด้านวิจัย เรื่องการจัดทำผลงานสร้างสรรค์เชิงงานวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2557 (วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี, 2557) เป็นต้น แนวคิดและวรรณกรรมดังกล่าวจะกล่าวถึงคุณสมบัติของการวิจัยสร้างสรรค์งานศิลปะ

2. แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ เช่น ศิลปะแห่งการออกแบบ และกำกับลีลา ในหนังสือ “ระบำรำเต้น” (ดาริณี ชำนาญหมอ, 2545) ศิลปะการออกแบบท่ารำ (นาฏศิลป์สร้างสรรค์) (ฉันทนา เอี่ยมสกุล, 2554) นาฏยประดิษฐ์ (พิรพงศ์ เสน่ไสย, 2546) เป็นต้น แนวคิดและวรรณกรรมดังกล่าวจะกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ให้มีคุณภาพดี

3. แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบ (สมบุญรณ์ สุริยวงศ์, 2550) การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ (สุวิมล ติรภานนท์, 2553) Discovering statistics using SPSS (Andy, 2009) เป็นต้น แนวคิดและวรรณกรรมดังกล่าวจะกล่าวถึงหลักการและแนวทางในการใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 สาขานาฏศิลป์ไทย ที่ศึกษาในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่เปิดสอนทางด้านนาฏศิลป์ไทย 14 แห่งทั่วประเทศ โดยเป็นนักศึกษาที่มีสถานภาพการเป็นนักศึกษา ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 669 คน ผู้วิจัยจึงใช้จำนวนประชากรทั้งหมดในการวิเคราะห์องค์ประกอบซึ่งมากกว่า 300 คนขึ้นไป ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี (Pearson and Mundform, 2010 อ้างถึงใน สุรัชย์ ทุมมัต, ประสพชัย พสุนนท์, ธีรวัฒน์ จันทิก, 2561, น. 75) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถาม จำนวน 669 ฉบับ ด้วยวิธีการจัดส่งเอกสารทางไปรษณีย์แล้วนัดหมายวันเวลาที่将会เก็บรวบรวมข้อมูลกลับคืน ได้แบบสอบถามกลับมาและมีความสมบูรณ์ จำนวน 568 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.9

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งสร้างมาจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ที่มีคุณสมบัติ เป็นนักวิชาการด้านการวิจัยสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ความรู้ในการวิจัยสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ หรือเป็นผู้ที่มีผลงานในการเขียนหนังสือหรือบทความเกี่ยวกับการวิจัยสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ ได้แก่ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุลชาติ อรรถะนาถ โดยแบ่งประเด็นคำถามเป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ ด้านความเป็นนักวิจัยสร้างสรรค และด้านความเป็นผู้สร้างสรรคงานนาฏศิลป์ จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา โดยพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มีความเห็นที่สอดคล้องกันจึงนำข้อมูลนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแบบสอบถามต่อไป

แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ หลักสูตรที่ศึกษา และสถานที่ศึกษา และตอนที่ 2 เป็นข้อความคำถามเกี่ยวกับสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ ประกอบด้วยข้อความ 97 ข้อ โดยมีข้อความเชิงบวก จำนวน 87 ข้อ ข้อความเชิงลบจำนวน 10 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (แบบสอบถาม) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบเครื่องมือ ด้วยการนำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับประชากรในการวิจัย แต่ไม่ใช่กลุ่มประชากร จำนวน 60 คน ได้ทดสอบหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนแบบสอบถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมทุกข้อ (Corrected item-Total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .240-.696 และตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .97

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติบรรยาย (descriptive statistic) คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เนื่องจากเป็นวิธีการหนึ่งที่มีความเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มตัวแปรโดยมีการทดสอบความเหมาะสมของเมตริกสหสัมพันธ์ใช้ดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy หรือ KMO ทดสอบความล้มพันธ์ระหว่างตัวแปรทดสอบด้วย Bartlett's Test of Sphericity วิเคราะห์องค์ประกอบด้วยเทคนิคแกนสำคัญ (Principal Component Analysis) และใช้การหมุนแกนแบบเอียง (oblique rotation) หรือแบบมุมแหลม ด้วยวิธี Direct oblimin เนื่องจากผู้วิจัยคาดหวังองค์ประกอบที่ได้มีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับที่ Pedhazur and Schmelkin (as cited in Andy, 2009, p. 643) กล่าวว่า ถ้าการหมุนแกนแบบเอียง สามารถแสดงให้เห็นว่าแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันได้ดีกว่าการหมุนแกนแบบออร์ทอگونอล ก็ควรใช้การหมุนแกนแบบเอียง

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คิดเป็นร้อยละ 69.7 โดยเป็นนักศึกษาของคณะศิลปศึกษาสูงสุด จำนวน 136 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.9 รองลงมา คือ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ จำนวน 94 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.5 และวิทยาลัยนาฏศิลป์ กาฬสินธุ์ จำนวน 51 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.0 ตามลำดับ

2. การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์องค์ประกอบ

2.1 กลุ่มประชากรที่ได้จากการรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จำนวน 568 คน ตามแนวคิดการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับ การวิเคราะห์องค์ประกอบควรมากกว่า 300 คนขึ้นไป ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี (Pearson and Mundform, 2010 อ้างถึงใน สุรัชย์ ทูหมัด, ประสพชัย พูลนนท์, จีรวัฒน์ จันทิก, 2561, น. 75) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 568 คน จึงเป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าว

2.2 ความเหมาะสมของการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ พิจารณาจากค่า MSA ตามวิธี Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) มีค่าเท่ากับ .958 ซึ่งมากกว่า .5 เมื่อเทียบกับเกณฑ์เหมาะสมแล้วแสดงว่าความเพียงพอของตัวอย่างตัวแปรของการวัดโดยรวมอยู่ในระดับยอดเยี่ยม (Lewis-Back, 1994 อ้างถึงใน สมบูรณ์ สุริยวงศ์, 2550, น. 104) และผลการทดสอบด้วย Bartlett's Test of Sphericity พบว่ามีค่าไคสแควร์ (Chi-Square) เท่ากับ 37973.310 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .000 แสดงว่าเมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 97 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ดังปรากฏในตารางที่ 1 โดยมีค่าความแปรปรวนขององค์ประกอบทั้งหมดที่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรหนึ่ง (communality: h^2) มีค่าอยู่ระหว่าง .564 ถึง .792 หมายความว่าตัวแปรแต่ละตัวสามารถอธิบายสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์ประกอบได้

ตารางที่ 1 แสดงค่า KMO and Bartlett's Test of Sphericity

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		.958
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	37973.310
	df	4656
	Sig.	.000

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสกัดองค์ประกอบด้วยเทคนิคแกนสำคัญ (Principal Component Analysis) และใช้การหมุนแกนแบบเอียง (oblique rotation) ด้วยวิธี Direct oblimin ใช้เกณฑ์ในการนับจำนวนองค์ประกอบที่สกัดได้ จะนับองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (eigenvalue) มากกว่าหรือเท่ากับ 1 และค่าร้อยละความแปรปรวนที่อธิบายได้ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 (สุวิมล ติรภานันท์, 2553, น. 32-33) พบว่า สมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ มีจำนวน 18 องค์ประกอบ มีค่าไอเกนระหว่าง 31.955 ถึง 1.012 และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .304 ถึง .807 ซึ่งทั้ง 18 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนที่เกิดขึ้นได้ร้อยละ 67.324 หมายความว่าชุดตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์สามารถนำมาอธิบายเรื่องที่ศึกษาได้ ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ร้อยละของความแปรปรวน ร้อยละของความแปรปรวนสะสมของสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

องค์ประกอบที่	ค่าไอเกน	ร้อยละของความแปรปรวน	ร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	31.955	32.943	32.943
2	4.669	4.813	37.756
3	3.678	3.792	41.547
4	3.392	3.497	45.045
5	2.674	2.756	47.801
6	2.404	2.478	50.279
7	2.087	2.151	52.430
8	1.979	2.040	54.470
9	1.593	1.642	56.112

ตารางที่ 2 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ร้อยละของความแปรปรวน ร้อยละของความแปรปรวนสะสม ของสมรณะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (ต่อ)

องค์ประกอบที่	ค่าไอเกน	ร้อยละของ ความแปรปรวน	ร้อยละของ ความแปรปรวนสะสม
10	1.443	1.488	57.600
11	1.411	1.454	59.054
12	1.305	1.345	60.399
13	1.236	1.275	61.674
14	1.208	1.245	62.919
15	1.124	1.159	64.078
16	1.085	1.119	65.197
17	1.051	1.083	66.281
18	1.012	1.044	67.324

จากตารางที่ 2 แสดงค่าไอเกน ของแต่ละองค์ประกอบโดยเรียงจากมากไปน้อย เพื่อใช้ในการพิจารณาจำนวนองค์ประกอบ ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาจากค่าไอเกนที่มีค่ามากกว่า 1 พบว่ามีจำนวน 18 องค์ประกอบ แสดงว่าสมรณะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ จากการวิจัยครั้งนี้สามารถสกัดองค์ประกอบได้ 18 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ตั้งชื่อว่า ทักษะปฏิบัติผสมผสานประสบการณ์ ประกอบด้วยตัวแปร 11 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 31.955 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 32.943

องค์ประกอบที่ 2 ความมุ่งมั่นและรับผิดชอบ ประกอบด้วยตัวแปร 7 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 4.669 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 4.813

องค์ประกอบที่ 3 การออกแบบศิลป์ ประกอบด้วยตัวแปร 6 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 3.678 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 3.792

องค์ประกอบที่ 4 การวาดภาพทางความคิด ประกอบด้วยตัวแปร 7 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 3.392 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 3.497

องค์ประกอบที่ 5 การคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วยตัวแปร 6 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.647 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 2.765

องค์ประกอบที่ 6 การแสวงหาความรู้สู่การสร้างสรรค์ ประกอบด้วยตัวแปร 8 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.404 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 2.478

องค์ประกอบที่ 7 ทักษะปฏิบัติขั้นสูง ประกอบด้วยตัวแปร 10 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.087 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 2.151

องค์ประกอบที่ 8 ทักษะการสื่อสาร ประกอบด้วยตัวแปร 6 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.979 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 2.040

องค์ประกอบที่ 9 การพัฒนาตนเองและการให้เกียรติผู้อื่น ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.593 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 1.642

องค์ประกอบที่ 10 ความซื่อสัตย์ทางวิชาการ ประกอบด้วยตัวแปร 1 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.443 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 1.488

องค์ประกอบที่ 11 ความรู้ทั่วไปด้านนาฏศิลป์ไทย ประกอบด้วยตัวแปร 8 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.411 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 1.454

องค์ประกอบที่ 12 การกำหนดขอบเขตงาน ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.305 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 1.345

องค์ประกอบที่ 13 การประยุกต์ใช้ ประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.236 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 1.275

องค์ประกอบที่ 14 ความใจกว้าง ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.208 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 1.245

องค์ประกอบที่ 15 ความรู้บริบทด้านการแสดง ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.124 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 1.159

องค์ประกอบที่ 16 การมีใจฝึกฝน ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.085 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 1.119

องค์ประกอบที่ 17 การสร้างแรงบันดาลใจ ประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.051 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 1.083

องค์ประกอบที่ 18 ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัวแปร มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.012 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมทุกตัวได้ร้อยละ 1.044

เมื่อรวมทุกองค์ประกอบที่ได้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 67.324 หมายความว่าชุดตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์สามารถนำมาอธิบายเรื่องที่ศึกษาได้

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

1.1 จำนวนองค์ประกอบของสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ที่วิเคราะห์ได้เป็นไปตามแนวคิดของ วิรุณ ตั้งเจริญ (2544, น. 98) จากหนังสือเรื่อง “ทัศนศิลป์วิจัย VISUAL ART RESEARCH” ที่กล่าวถึง การวิจัยสร้างสรรค์ของนักศึกษาในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม จำนวน 9 ข้อ สอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัยในองค์ประกอบต่าง ๆ จำนวน 8 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ทักษะปฏิบัติ ผลงานประสบการณ์ องค์ประกอบที่ 5 การคิดวิเคราะห์ องค์ประกอบที่ 6 การแสวงหาความรู้สู่การสร้างสรรค์ องค์ประกอบที่ 8 ทักษะการสื่อสาร องค์ประกอบที่ 11 ความรู้ทั่วไปด้านนาฏศิลป์ไทย องค์ประกอบที่ 13 การประยุกต์ใช้ องค์ประกอบที่ 14 ความใจกว้าง และองค์ประกอบที่ 15 ความรู้บริบทด้านการแสดง ทั้งนี้ยังมีส่วนประกอบส่วนที่เหลือของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ วิรุณ ตั้งเจริญ ไม่ได้อธิบายไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาของ วิรุณ ตั้งเจริญ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกล่าวถึงการวิจัยสร้างสรรค์ของนักศึกษาในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม จึงทำให้มองสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์ในภาพรวม สำหรับการศึกษาของผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้านสาขานาฏศิลป์ไทยเท่านั้น ทำให้สามารถอธิบายรายละเอียดสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ได้แตกต่างกับการศึกษาของ วิรุณ ตั้งเจริญ

1.2 นอกจากนี้ผลการศึกษาค้นคว้ายังสอดคล้องกับการศึกษาของ ฉันทนา เอี่ยมสกุล (2554, น. 81-82) ที่นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ จำนวน 14 ข้อ พบว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัยในองค์ประกอบต่าง ๆ จำนวน 9 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ทักษะปฏิบัติ ผลงานประสบการณ์ องค์ประกอบที่ 2 ความมุ่งมั่นและรับผิดชอบ องค์ประกอบที่ 3 การออกแบบศิลป์ องค์ประกอบที่ 5 การคิดวิเคราะห์ องค์ประกอบที่ 9 การพัฒนาตนเองและการให้เกียรติผู้อื่น องค์ประกอบที่ 10 ความซื่อสัตย์ทางวิชาการ องค์ประกอบที่ 11 ความรู้ทั่วไปด้านนาฏศิลป์ไทย องค์ประกอบที่ 15 ความรู้บริบทด้านการแสดง และองค์ประกอบที่ 17 การสร้างแรงบันดาลใจ ทั้งนี้ยังมีส่วนประกอบส่วนที่เหลือของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ฉันทนา เอี่ยมสกุล ไม่ได้อธิบายไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาของ ฉันทนา เอี่ยมสกุล นำเสนอในมิติเกี่ยวกับคุณสมบัติเฉพาะของผู้สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์เพียงด้านเดียวเท่านั้นไม่ได้ครอบคลุมถึงคุณสมบัติผู้สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ที่รวมเอาความเป็นนักวิจัยสร้างสรรค์ไว้ด้วย เนื่องจากการศึกษาก็ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย ซึ่งเป็นผู้ที่

สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากประสบการณ์ ความรู้และความชำนาญ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาค้นคว้าของ ผู้วิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีการทางสถิติด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักวิชาการด้านการวิจัย สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นผู้ที่สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเป็นฐาน และใช้ แบบสอบถามจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ด้วยการ ใช้วิธีการทางสถิติจึงทำให้สามารถอธิบายคุณสมบัติของนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ได้ในมิติที่แตกต่าง จากการศึกษาค้นคว้าของ ฉันทนา เอี่ยมสกุล

2. ความสามารถขององค์ประกอบในการอธิบายความผันแปรของกลุ่มตัวแปร (Eigenvalue)

2.1 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากที่สุด และองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนน้อยที่สุด สามารถอธิบายผล ดังนี้

องค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 1 ทักษะปฏิบัติและประสบการณ์ เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการวิจัยสร้างสรรค์ งานนาฏศิลป์ เนื่องจากผู้ที่มีทักษะและประสบการณ์ความชำนาญในกระบวนการวิจัยสร้างสรรค์งาน นาฏศิลป์จะสามารถนำสิ่งเหล่านั้นมาใช้ในสร้างสรรค์งาน การแก้ปัญหาและตัดสินใจในการสร้างสรรค์งาน ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ ธารกร จันทะสาโร (2557, น. 96) กล่าวว่า ศิลปินหรือผู้สร้างสรรค์ที่มี ประสบการณ์ทั้งในการแสดงและการสร้างสรรค้มากน้อยเพียงใด ก็จะช่วยเสริมให้ศิลปินหรือผู้สร้างสรรค์ มีทักษะมากขึ้นเท่านั้น เนื่องจากประสบการณ์เปรียบเหมือนกับแบบฝึกหัดที่ทำให้เกิดทักษะอันนำไปสู่ การพัฒนา ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น ซึ่งเกิดจากความรู้มากเห็นมาก และเกิดจากการ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ดังนั้นความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก็จะน้อยลง ทำให้เกิดประสิทธิภาพ ในงานนาฏศิลป์เพิ่มขึ้นด้วย

สำหรับองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนน้อยที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 18 ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ทั้งนี้เนื่องจากความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนนั้น เป็นสิ่งที่แฝงอยู่หรือซ่อนเร้นอยู่ในจิตวิญญาณของนักวิจัย สร้างสรรค์ที่มีแตกต่างกันไปมากหรือน้อยตามแต่ประสบการณ์ของนักวิจัยสร้างสรรค์แต่ละคน นักวิจัย สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จะใส่ความเป็นตัวตนของผู้สร้างสรรค์ลงไปในงานที่ตนสร้างขึ้นอย่างไมรู้ตัว จนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนนั่นเอง ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาที่สร้างงานวิจัยสร้างสรรค์นาฏศิลป์ หรือศิลปินพจน์ นั้นยังเป็นผู้ที่ยังขาดประสบการณ์ และความชำนาญในการสร้างสรรค์งาน หรืออาจกล่าวได้ว่านักศึกษา ส่วนใหญ่ได้สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์นี้เป็นครั้งแรก ทำให้การสร้างงานยังขาดความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว หรือมองข้ามความสำคัญในเรื่องนี้ ทั้งนี้ ธารกร จันทะสาโร (2557, น. 98) กล่าวถึงประเด็นเอกลักษณ์ เฉพาะตนของศิลปินผู้สร้างสรรค์ไว้ว่า ประสบการณ์ส่วนตัว เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างสรรค์ งานศิลปกรรมทุกแขนง แสดงออกถึงบุคลิกลักษณะ และตัวตนของศิลปินอย่างถ่องแท้โดยเฉพาะงาน นาฏศิลป์ก็จะมีเอกลักษณ์เกิดขึ้น ทำให้จำแนกได้ว่านาฏศิลป์อย่างหนึ่งแตกต่างจากนาฏศิลป์อีกอย่าง หนึ่งอย่างไร ทำให้ผลงานนาฏศิลป์เหล่านั้นสะท้อนภาพและแสดงสัญลักษณ์ หรือที่เรียกว่า “ลายเซ็น” (signature) ของศิลปินให้ปรากฏอยู่ในทุก ๆ ผลงาน

3. ค่าความแปรปรวนขององค์ประกอบทั้งหมดที่อธิบายได้ด้วยตัวแปรหนึ่ง (communality: h^2)

พบว่าตัวแปรที่มีค่า communality (h^2) สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้อที่ 49 ข้อที่ 93 และข้อที่ 68 กับข้อ 92 ตามลำดับ หมายความว่า ตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของสมรรถนะ นักวิจัยสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์ประกอบได้สูงสุด และสามารถอธิบายผลได้ดังนี้

ข้อ 49 สติการเชื่อมโยงท่าในการรำมีส่วนที่ทำให้ท่านมีสติการรำที่แตกต่างจากผู้อื่น เนื่องจากการออกสติกการเชื่อมโยงท่ารำเป็นเรื่องของความสัมพันธ์กันของสรีระร่างกายส่วนต่าง ๆ เพื่อเคลื่อนไหว ร่างกายจากท่ารำหนึ่งไปสู่อีกท่ารำหนึ่ง ผู้สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์แต่ละคนย่อมมีสติการเชื่อมโยงท่ารำ เฉพาะตน อันเนื่องมาจากสรีระร่างกายสติปัญญา และการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนนำไป สู่ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนที่ทำให้การออกสติกการรำของผู้สร้างสรรค์แต่ละคนแตกต่างกันไป ส่งผล ให้งานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่สร้างขึ้นมีความน่าดู น่าสนใจมากขึ้นแตกต่างกันไปด้วยตามความสามารถ ทางศิลปะของผู้สร้างสรรค์ สอดคล้องกับ ศุภชัย จันทิรสุวรรณ (2547, น. 134) กล่าวว่า การออกสติก

เพื่อเชื่อมทำว่าจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการเรียนรู้แบบจากครูผู้สอนก่อน แล้วจึงปรับใช้ลีลาเหล่านั้นจนเป็นลักษณะเฉพาะของตน ผู้ที่จะร้ายทำได้สวยงามติดใจคนดูเพียงใดก็จะอยู่ที่การรู้จักปรับลีลาให้เป็นบุคคลเฉพาะตน และสอดคล้องกับ ดาริณี ชำนาญหมอ (2545, น. 61) ที่กล่าวว่า คุณสมบัติของผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ ควรสร้างงานออกมาในรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ต่อวงการ

ข้อที่ 93 ท่านสามารถนำเสนอสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นการแสดงได้ เนื่องจาก สิ่งที่เป็นนามธรรมนั้น เป็นแนวคิดอย่างหนึ่งของผู้สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จะนำมาใช้ในการสร้างสรรคงาน สอดคล้องกับ ฉันทนา เอี่ยมสกุล (2554, น. 81) กล่าวว่า นามธรรม เป็นสิ่งที่มากระตุ้นหรือเป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นในใจ ทำให้ผู้สร้างสรรคงานเกิดความคิดหรือการกระทำเพื่อสร้างสรรค

ข้อที่ 68 ท่านคำนึงถึงการสร้างงานของตนอยู่บ่อยครั้งที่มีเวลาวาง เนื่องจาก ผู้สร้างสรรคงานนาฏศิลป์ ควรมีใจจดจ่อ เอาใจใส่ต่องานที่ตนสร้างสรรคอยู่เสมอ เพื่อให้งานนั้นประสบความสำเร็จได้อย่างดีที่สุด สอดคล้องกับแสงอรุณ โปร่งธนะ (2539, น. 38) ที่กล่าวถึงหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานใด ๆ ก็ตาม คือ อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ในส่วนของคำว่า จิตตะ หมายถึง การมีจิตใจฝักใฝ่ ตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่ตนทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านหรือเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นอยู่เสมอ

ข้อที่ 92 ท่านสามารถนำจินตนาการมาสู่รูปแบบการแสดงได้ ทั้งนี้ผู้สร้างสรรคงานนาฏศิลป์ ได้ต้องสามารถนำสิ่งที่คิด หรือวาดภาพขึ้นภายในความคิดของตน ที่เรียกว่า จินตนาการ มาสร้างสรรคให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมหรือผลงานสร้างสรรคได้ สอดคล้องกับ ฉันทนา เอี่ยมสกุล (2554, น. 82) กล่าวว่า จินตนาการ (Imagination) หมายถึง การสร้างสรรคขึ้นในจิตใจ จินตนาการก็เป็นกระบวนการก่อรูปขึ้นในสำนึกโดยแรงขับจากจิตใจ ซึ่งรูปลักษณ์ที่สร้างจากจินตนาการนั้นอาจเหมือน แตกต่างหรือพิสดารไปจากสิ่งที่เคยเห็น หรือมีอยู่ตามธรรมชาติก็เป็นได้ แหล่งที่มาของจินตนาการอาจเกิดจากการกระตุ้นของประสบการณ์ภายนอก หรือจากการกระตุ้นของอารมณ์ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่สะสมอยู่ภายใน จินตภาพ (Image) จินตภาพเป็นผลิตผลจากจินตนาการ คือภาพที่เกิดจากอำนาจ ของจิตใจเป็นภาพที่เห็นได้ชัดเจนจับต้องไม่ได้ จนกว่าศิลปินจะได้ถ่ายทอดเป็นจินตภาพโดยผ่านภาพร่างหรือผลงานศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ กัน และพัฒนาไปเป็นผลงานสร้างสรรคทางศิลปะที่สมบูรณ์

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป คือ การวิจัยครั้งนี้พบว่า สมรรถนะการวิจัยสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 สาขานาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีจำนวน 18 องค์ประกอบ ประกอบด้วย (1) ทักษะปฏิบัติผลงานประสบการณ์ (2) ความมุ่งมั่นและรับผิดชอบ (3) การออกแบบศิลป์ (4) การวาดภาพทางความคิด (5) การคิดวิเคราะห์ (6) การแสวงหาความรู้สู่การสร้างสรรค (7) ทักษะปฏิบัติขั้นสูง (8) ทักษะการสื่อสาร (9) การพัฒนาตนเองและการให้เกียรติผู้อื่น (10) ความซื่อสัตย์ทางวิชาการ (11) ความรู้ทั่วไปด้านนาฏศิลป์ไทย (12) การกำหนดขอบเขตงาน (13) การประยุกต์ใช้ (14) ความใจกว้าง (15) ความรู้บริบทด้านการแสดง (16) การมีใจฝักใฝ่ (17) การสร้างแรงบันดาลใจ และ (18) ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ทั้งนี้จากสมรรถนะทั้ง 18 องค์ประกอบ พบว่า สมรรถนะที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 1 ทักษะปฏิบัติผลงานประสบการณ์ และสมรรถนะที่มีความสำคัญน้อยที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 18 ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ หรือสถาบันการศึกษาอื่นที่จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี สาขานาฏศิลป์ไทยสามารถนำองค์ประกอบสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรคที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรหรือปรับปรุงหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน เพื่อให้คุณภาพของบัณฑิตในสาขานาฏศิลป์ไทย มีมาตรฐานสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาศิลปกรรมศาสตร์

2. จากผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่ 1 ทักษะปฏิบัติผลงานประสบการณ์ หมายถึง นักวิจัยสร้างสรรค์มีความสามารถในการออกกิลลาทำร่ำทางนาฏศิลป์ไทยด้วยความชำนาญ จนสามารถแนะนำแก้ไขกระบวนการทำร่ำของตนเองและผู้อื่นให้สวยงามเหมาะสม อีกทั้งการสังเกตองค์ความรู้จากการได้ดู ได้ฟัง ได้ปฏิบัตินาฏศิลป์สร้างสรรค์ซึ่งมีค่าไอเกนเท่ากับ 31.955 ทักษะปฏิบัติและประสบการณ์ เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ เนื่องจากผู้ที่มีทักษะและประสบการณ์ความชำนาญเป็นพิเศษในกระบวนการวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จะสามารถนำสิ่งเหล่านั้นมาใช้ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจในการสร้างสรรค์งานได้เป็นอย่างดี สถาบันการศึกษาจึงควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสสังเกตองค์ความรู้จากการได้ดู ได้ฟัง ได้ปฏิบัตินาฏศิลป์สร้างสรรค์อยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาสถาบันการศึกษาอื่นที่จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี สาขานาฏศิลป์ไทย
2. ควรมีการนำข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยในเรื่องต่าง ๆ ครั้งต่อไป เช่น การสร้างแบบวัดคุณลักษณะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ การประเมินสมรรถนะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ เป็นต้น
3. ควรมีการนำข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยในเรื่องต่าง ๆ ครั้งต่อไป เช่น การสร้างแบบวัดคุณลักษณะนักวิจัยสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ฉบับสั้น

บรรณานุกรม

- จันทิมา ไหญ้อยิ่ง. (2552). *การศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉันทนา เอี่ยมสกุล. (2554). *ศิลปะการออกแบบท่ารำ (นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์)*. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐกานต์ บุญศิริ. (2556). *แนวทางการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีด้านนาฏศิลป์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต) มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดาริณี ชำนาญหมอ. (2545). *ระบำรำเต๋น*. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนากร จันทนะสาโร. (2557). *นาฏศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิรพงศ์ เสนุไสย. (2546). *นาฏยประดิษฐ์*. กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- เย็นใจ เลหาวิช. (2526). *“ประเภทของการวิจัย” การวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และศิลปะของนักวิชาการ ไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโชค มุกตามณี. (2557). ศิลปินกับการทำงานวิจัยสร้างสรรค์. *จดหมายข่าวประชาคมวิจัย*, 20(115), 8-10.
- วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี. (2557). *KM ด้านวิจัย เรื่องการจัดทำผลงานสร้างสรรค์เชิงงานวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2557*. สุพรรณบุรี: วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2544). *ทัศนศิลป์วิจัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สันติศิริการพิมพ์.
- ศุภชัย จันทร์สุวรรณ. (2547). *การศึกษาวិเคราะห์วิธีการรำรำ และลีลาท่ารำของโขนตัวพระ กรณีศึกษา ตัวพระราม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบุญ สूरียวงศ์. (2550). *การวิเคราะห์องค์ประกอบ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมภาพ คล้ายวิเชียร. (2556). *การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ศิลปะ กรณีศึกษา “การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม สื่อผสม: ความกลัวในวิถีชีวิต”*. *วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 4(1), 115-125.
- สุรัช ทูหมัด, ประสพชัย พสุนนท์, อธิวัฒน์ จันทิก. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การจัดการคุณภาพองค์การกับประสิทธิผล การปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐ. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 32(102), 70-85.
- สุวิมล ตีรกันนท์. (2553). *การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- แสงอรุณ ไปร่งรุระ. (2539). *พุทธศาสน์*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายเอกสารตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการสถาบันราชภัฏธนบุรี.
- อริศร์ เทียนประเสริฐ. (2557). *งานวิจัยกับการสร้างสรรค์งานศิลป์*. *จดหมายข่าวประชาคมวิจัย*, 20(115), 11-12.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS* (3rd ed). London: SAGE Publications.

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชต (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวน

THE EFFECT OF DIGITAL INTEGRATED MARKETING COMMUNICATION ON SICHUAN CONSUMMERS' DECISION TO USE WECHAT APPLICATION

Received: May 28, 2019

Revised: September 24, 2019

Accepted: September 25, 2019

Meng Luo*

จรัญญา ปานเจริญ**

Charunya Parncharoen**

* นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

* M.B.A. Candidate, Master of Business Administration, College of Innovative Business Administration, Dhurakij Pundit University

* Email: 605151030030@dpu.ac.th

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** Assistant Professor and Ph.D., College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

** Email: charunya@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวน และเพื่อเปรียบเทียบการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ จากผู้ที่เคยใช้บริการแอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) และอาศัยอยู่ในมณฑลเสฉวน จำนวน 450 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลมีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า การตลาดทางตรงผ่านสื่อดิจิทัล มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการขายโดยใช้พนักงานผ่านสื่อดิจิทัล ด้านการส่งเสริมการขายผ่านสื่อดิจิทัล ด้านการให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัล และด้านการโฆษณาผ่านสื่อดิจิทัล ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนที่มีอายุและสถานภาพสมรสที่แตกต่างกันมีผลกระทบของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัล วีแชท มณฑลเสฉวน

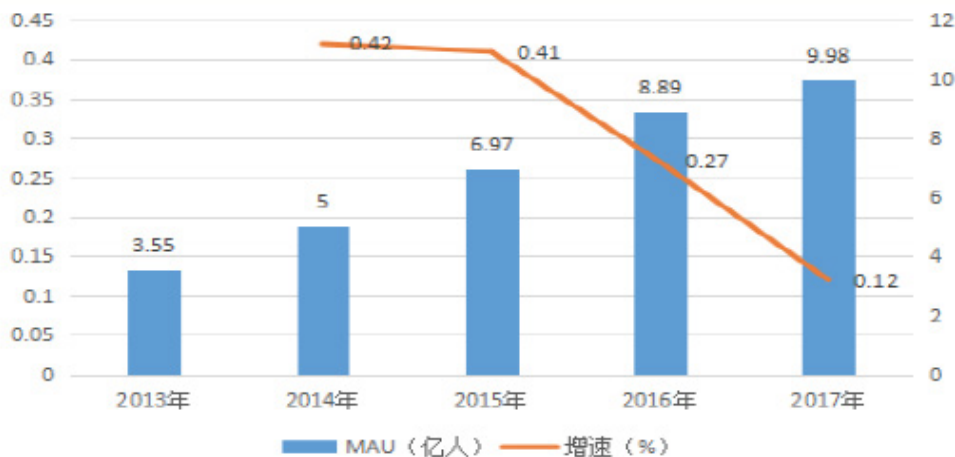
Abstract

This study aims to investigate the effect of digital integrated marketing communication on Sichuan consumers' decision to use WeChat application and to compare those effect of digital integrated marketing communication on Sichuan consumers' decision to use WeChat application classified by individual attributes. A survey research was employed and the data were obtained from an online survey of 450 Sichuan consumers. The descriptive and inferential statistics were used to analyze the data. Results from the research revealed that in overall, the effect of digital integrated marketing communication on Sichuan consumers' decision to use WeChat application are at moderate level. Findings reveal that among those digital integrated marketing communication methods, Digital Direct Marketing is the most important methods that effect on Sichuan consumers' decision to use WeChat application, followed by Digital Personal Selling, Digital Sale Promotion, Digital Publicity and Public Relations, and Digital Advertising, respectively. Results further reveal that Sichuan consumers with different in age and marriage status have different effect of digital integrated marketing communication on decision to use WeChat application.

Keywords: Digital Integrated Marketing Communication, WeChat, Sichuan

บทนำ

ในปัจจุบันคนจีนนิยมใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ที่มาจากบริษัท เทนเซ็นต์ (Tencent) จากสาธารณรัฐประชาชนจีน วีแชท (WeChat) เปิดตัวครั้งแรกเมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2554 จนถึงปัจจุบันที่ผ่านมามีวีแชท (WeChat) ประกาศว่าเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561 มีผู้ใช้งานทั่วโลกถึง 10.82 ร้อยล้าน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 10.5% (Ma, 2018) วีแชท (WeChat) เป็นแอปพลิเคชันที่ครองใจผู้ใช้ทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากบริษัทที่เซ็นส์เป็น 1 ใน 5 บริษัทเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใหญ่ที่สุดในโลก ด้วยการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องของบริษัท ประกอบกับแอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) มีความโดดเด่นเฉพาะตัว จึงทำให้วีแชท (WeChat) ได้รับความนิยมจากผู้ให้บริการในสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นอย่างมากในระยะเวลาอันรวดเร็ว สื่อโซเชียลมีเดียที่ผลิตภายในสาธารณรัฐประชาชนจีนที่กล่าวมาข้างต้นนั้น วีแชท (WeChat) ถือว่าได้รับความนิยมมากที่สุด ถึงแม้จะมีฟังก์ชันต่าง ๆ ที่ไม่แพ้แอปพลิเคชันการสื่อสารแบบอื่น อีกทั้งยังมณฑลเสฉวนมีจำนวนประชากรราว 90,000,000 คน เป็นมณฑลที่มีประชากรจำนวนมาก นับเป็นมณฑลที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 4 ของจีน ทั้งขนาดพื้นที่และจำนวนประชากร ในมณฑลเสฉวนผู้ใช้บริการของแอปพลิเคชันวีแชทก็ไม่่น้อย

ภาพที่ 1 แอปพลิเคชันวีแชทได้กลายเป็นแอปพลิเคชันที่นิยมที่สุดในประเทศจีน

ที่มา: ข้อมูลอุตสาหกรรมจีน สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2562, จาก <http://www.chyxx.com>

อย่างไรก็ตาม แอปพลิเคชันวีแชทมีโฆษณาอย่างมาก ในสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ผู้ใช้บริการของแอปพลิเคชันวีแชทก็ไม่ได้น้อยลง ชาวจีนส่วนใหญ่จะชอบซื้อขายของผ่านแอปพลิเคชันวีแชท ดูสถานะของเพื่อน และคุยกับเพื่อนสนิท ถึงแม้ว่าชาวไทยจะรู้จักแอปพลิเคชันวีแชท แต่ชาวไทยที่ใช้บริการแอปพลิเคชันก็ยังมีไม่มากเท่าที่ควร จำนวนผู้ใช้แอปพลิเคชันวีแชทก็ได้เพิ่มมากขึ้น และผู้ที่ไม่รู้จักแอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ก็มีจำนวนมาก

จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวน เนื่องจากแอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ได้ครองใจผู้ใช้ในมณฑลเสฉวนได้อย่างรวดเร็ว

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเป็นกระบวนการที่เจ้าของสินค้าและนักตลาดได้ทำการสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของตราสินค้าไปยังผู้บริโภค โดยผ่านช่องทางการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลาย (McArthur & Griffin, 1997) ซึ่งวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการสื่อสารการตลาดนั้น จะต้องสามารถสร้างแรงกระตุ้นความสนใจให้แก่ตราสินค้าและสร้างทัศนคติของผู้บริโภคให้เกิดขึ้นในเชิงบวก โดย

นักการตลาดจะต้องพยายามสื่อสารให้ผู้บริโภคเห็นถึงศักยภาพของตราสินค้าว่าสามารถแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการ และสร้างความพึงพอใจมากกว่าตราสินค้าอื่นๆ จนทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในตราสินค้าของบริษัท การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการยังสามารถชักจูงหรือโน้มน้าวใจผู้บริโภคให้ตัดสินใจเลือกซื้อตราสินค้าของบริษัทและสนับสนุนในกิจกรรมต่างๆ ที่ทางบริษัทจัดขึ้นได้อีกด้วย ซึ่งทั้งนี้นักการตลาดสามารถใช้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรได้เป็นอย่างดี การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการจึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการสื่อสารการตลาดในปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าปัจจุบันมีการแข่งขันทางการตลาดที่รุนแรงและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นสาเหตุให้การส่งเสริมตราสินค้าทำได้ยากขึ้น การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการจึงเข้ามาช่วยแก้ปัญหาทางการตลาดดังกล่าวได้ โดยทั้งนี้จะต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนและมีการวางแผนการสื่อสารการตลาดให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันและดำเนินการอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับตราสินค้า โดยเน้นให้ผู้บริโภครับรู้ในคุณสมบัติและคุณประโยชน์ของตราสินค้า ซึ่งย่อมจะนำไปสู่คุณค่าของตราสินค้าในสายตาของผู้บริโภคได้ในที่สุด (Pickton & Broderick, 2005) การสื่อสารการตลาดในปัจจุบันถือได้ว่าเป็นยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นการสื่อสารการตลาดที่มีอิทธิพลกับผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ทั้งด้านทางเลือกช่องทางเพื่อประกอบการตัดสินใจกับผลิตภัณฑ์และบริการนั้นๆ โดยมีความหลากหลายของสื่อต่างๆ เห็นได้ชัดเจน คือ การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตตลอดเวลา มีการอัปเดตข้อมูล แชร์ข่าวสารและใช้ชีวิตอยู่กับสื่อสังคมออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น นักสื่อสารการตลาดจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการตลาดให้หลากหลายและเลือกช่องทางในการสื่อสารให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้บริโภคในยุคนี้ ในรูปแบบการตลาดยุคดิจิทัล (Digital Marketing) ซึ่งมีหลักการทำการตลาดที่เข้าใจง่ายเข้าถึงผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นเครื่องมือช่องทางในการทำ การสื่อสารการตลาด อาทิ การสร้างแบรนด์บน Facebook, Weibo, QQ รวมทั้งการทำกิจกรรมการขายผลิตภัณฑ์บน YouTube, Aiqiyi, Tencent video จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชต (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวน โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะสมารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาวางแผนกลยุทธ์ทางด้านการตลาดดิจิทัลให้เหมาะสมกับการตัดสินใจใช้บริการแอปพลิเคชันวีแชต (WeChat) ของผู้บริโภค

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชต (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวน
2. เพื่อเปรียบเทียบการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชต (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Integrated Marketing Communication: DIMC)

การใช้การสื่อสารควรจะมองในมุมกว้างถึงสื่อต่างๆ ที่สามารถสื่อสารตราสินค้าไปยังผู้บริโภคได้ (Kitchen & Schultz, 1999) กระบวนการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการควรมีการวางแผนในภาพรวม (Big-Picture Approach) ที่จะผสมผสานเครื่องมือการสื่อสารต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน โดยการพิจารณาเครื่องมือการสื่อสารการตลาดทั้งหมดว่าเครื่องมือใดที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้โดยมิได้จำกัดอยู่เฉพาะเครื่องมือในการส่งเสริมการตลาดเครื่องมือใดเครื่องมือหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการจึงเป็นกระบวนการของการพัฒนาและการใช้รูปแบบต่างๆ ของโปรแกรมการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจกับผู้บริโภคเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างผลกระทบโดยตรงต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค (Shimp, 2000) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Duncan and Moriarty (1997) ที่ได้กล่าวว่าการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเป็นการผสมผสานทั้งแนวคิดและกระบวนการของการรวบรวมการสื่อสารทุกรูปแบบไว้ด้วยกันเพื่อทำให้เกิดพลังในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดผลสำเร็จตามมา ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละ

รูปแบบของการสื่อสารจะช่วยในการส่งเสริมซึ่งกันและกันทำให้การสื่อสารในภาพรวมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การสื่อสารการตลาดในปัจจุบันถือว่าเป็นยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นการสื่อสารการตลาดที่มีอิทธิพลกับผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ทั้งด้านทางเลือกช่องทางเพื่อประกอบการตัดสินใจกับผลิตภัณฑ์และบริการนั้นๆ โดยมีความหลากหลายของสื่อต่างๆ เห็นได้ชัดเจน คือ การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตตลอดเวลา มีการอัปเดตข้อมูล แชร์ข่าวสารและใช้ชีวิตอยู่กับสื่อสังคมออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น นักสื่อสารการตลาดจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการตลาดให้หลากหลายและเลือกช่องทางในการสื่อสารให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้บริโภคในยุคนี้ ในรูปแบบการตลาดยุคดิจิทัล (Digital Marketing) (ธัญวิษ วิเชียรพันธ์, 2557; Wertime & Fenwick, 2008) การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Integrated Marketing Communication: DIMC) จึงหมายถึง การทำการตลาดบนโลกออนไลน์ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยี ผลผสมผสานกันโดยใช้ Social Network กลยุทธ์ทางการตลาดที่ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว แต่จะขึ้นกับความคิดสร้างสรรค์ที่จะสื่อมาให้กับลูกค้าเข้าใจ เป็นวิธีที่ทันสมัย และกำลังเป็นช่องทางใหม่ที่น่าสนใจการตลาดส่วนใหญ่เลือกใช้ (อัฐพล วุฒิคักตีสกุล, 2560) ซึ่งประกอบด้วย

1. การโฆษณาผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Advertising)
2. การขายโดยใช้พนักงานผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Personal Selling)
3. การส่งเสริมการขายผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Sale Promotion)
4. การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Publicity and Public Relations)
5. การตลาดทางตรงผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Direct Marketing)

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (AIDA) (St.Elmo Lewis, 1898)

(1) ความตั้งใจ (Attention) เริ่มต้นที่ผู้บริโภคจะต้องรู้จักสินค้าและบริการนั้นก่อน ซึ่งก็เกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคมีความตั้งใจในการรับสาร

(2) ความสนใจ (Interest) นอกจากการรู้จักสินค้าแล้วยังไม่เพียงพอผู้บริโภคต้องถูกเร้าความสนใจจนสามารถแยกแยะสินค้านั้นออกจากสินค้าอื่นๆ ที่มีอยู่ในตลาด

(3) ความปรารถนา (Desire) ความสนใจที่ถูกกระตุ้นจะกลายเป็นความอยาก ความปรารถนาที่จะได้ครอบครองสินค้านั้น ตามปกติความปรารถนาจะเกิดขึ้นจากการเห็นประโยชน์ที่สินค้านั้นเสนอ ให้หรือเกิดจากการเห็นหนทางแก้ปัญหาที่มีอยู่ที่สินค้านั้นหยิบยื่นให้

(4) การกระทำ (Action) เมื่อความปรารถนาเกิดขึ้นแล้ว กระบวนการซื้อจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้บริโภคก้าวเข้าสู่ขั้นตอนสุดท้ายคือการซื้อสินค้า จากแนวคิดการตัดสินใจ สรุปได้ว่าการตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคตัดสินใจว่าจะซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการใด โดยมีปัจจัยคือข้อมูลเกี่ยวกับตัวสินค้า สังคม และกลุ่มทางสังคม ทักษะของผู้บริโภค เวลาและโอกาส ความตั้งใจ ความสนใจ ความปรารถนา และการกระทำ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่มณฑลเสฉวนที่ใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้น ผู้วิจัยเลือกใช้สูตรของคอคแรน (Cochran, 1977) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดตัวอย่างไม่น้อยกว่า 385 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันการไม่ตอบกลับและการได้ข้อมูลไม่สมบูรณ์ จึงทำการแจกแบบสอบถามทั้งสิ้น 500 ฉบับ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า เพศ (83410000 คน) ผู้หญิงและชายอย่างละ 250 ฉบับ แล้วได้กลับคืนมาจำนวน 450 ฉบับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้พัฒนาแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรม ศึกษาค้นคว้า จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจแอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภค และทำการทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ และทำการทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability Test) โดยค่า Cronbach's Alpha ที่ได้ของตัวแปรการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลคือ 0.953 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ดังนั้นถือว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความน่าเชื่อถือ

3. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้จะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปโดยแบ่งเป็นสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบสมมติฐานสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้เทคนิค t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 ส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 มีสถานภาพโสดมากที่สุด จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 66.9 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วงไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 ประกอบอาชีพนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3

2. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวน

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ในภาพรวม	Mean	S.D.	ระดับการมีอิทธิพล
ด้านการโฆษณาผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Advertising)	3.11	0.75	ปานกลาง
ด้านการขายโดยใช้พนักงานผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Personal Selling)	3.47	0.69	มาก
ด้านการส่งเสริมการขายผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Sale Promotion)	3.46	0.70	มาก
ด้านการให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Publicity and Public Relations)	3.35	0.71	ปานกลาง
ด้านการตลาดทางตรงผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Direct Marketing)	3.53	0.70	มาก
รวม	3.39	0.61	ปานกลาง

จากผลการวิจัยตารางที่ 1 การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลมีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตลาดทางตรงผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Direct Marketing) รองลงมาคือ ด้านการขายโดยใช้พนักงานผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Personal Selling) ด้านการส่งเสริมการขายผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Sale Promotion) ด้านการให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Publicity and Public Relations) และด้านการโฆษณาผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Advertising) ตามลำดับ อาจเพราะผู้บริโภคเห็นด้วยว่า การสื่อสารส่วนตัวผ่านสื่อดิจิทัล ช่วยเพิ่มความพึงพอใจเนื่องจากรู้สึกว่าได้รับสิทธิพิเศษที่เหนือกว่าผู้อื่น และการสื่อสารทางตรงผ่าน QQ ช่วยสร้างความใกล้ชิดระหว่างผู้ให้และผู้ใช้บริการแอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Bei Xiang (2012) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเติบโตการตลาดแอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) และพบว่า ความเป็นส่วนตัวที่แข็งแกร่งของแอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) สามารถทำให้ผู้บริโภคยอมรับได้มากขึ้น มีความเป็นไปได้ของการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างทั้งสองฝ่ายนั้นสูงมาก สามารถบรรลุการเผยแพร่ข้อมูลที่มีคุณภาพสูงอย่างสม่ำเสมอ

ผลการศึกษา ยังพบว่า ด้านการขายโดยใช้พนักงานผ่านสื่อดิจิทัล มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนอยู่ในระดับมาก อาจเพราะผู้บริโภคเห็นด้วยว่า การที่สามารถเจรจาต่อรองกับพนักงานผ่านสื่อ เช่น Customer Service ส่วนตัว ช่วยสร้างแรงจูงใจให้เข้าใช้บริการวีแชท (WeChat) มากยิ่งขึ้น และการมี WeChat Team ที่พร้อมตอบคำถามสามารถกระตุ้นการตัดสินใจให้ใช้บริการผ่านวีแชท (WeChat) มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Xing Yan (2014) ที่ศึกษาเรื่อง Research on Critical Factors of Continued Use Intention of WeChat Users พบว่า แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) กำลังได้รับความนิยมจากหลายธุรกิจ และส่วนใหญ่นำมาใช้สำหรับสร้างศูนย์บริการลูกค้าแบบหนึ่งต่อหนึ่ง และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

ผลการศึกษา ยังพบว่า ด้านการส่งเสริมการขายผ่านสื่อดิจิทัล มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้บริโภคเห็นด้วยว่า การมีโปรโมชั่นส่วนลด กระตุ้นให้ท่านใช้บริการแอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) เพิ่มขึ้น และการมีโปรโมชั่นที่หลากหลายผ่านสื่อ Social Network เช่น แจกชิงเปา คุปองส่วนลด การสะสมแต้มสามารถกระตุ้นการตัดสินใจใช้บริการวีแชท (WeChat) มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Yanfu Zhang (2017) ที่ศึกษาเรื่อง Research on Enterprise Marketing Strategy Innovation Based on WeChat พบว่า ร้านค้าบนแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) เต็มไปด้วยโปรโมชั่นซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงแพลตฟอร์มได้มากขึ้น

2. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ว่า ผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล มีการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) แตกต่างกันปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคล	การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat)					
	ด้านการโฆษณาผ่านสื่อดิจิทัล	ด้านการขายโดยพนักงานผ่านสื่อดิจิทัล	ด้านการส่งเสริมการขายผ่านสื่อดิจิทัล	ด้านการให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัล	ด้านการตลาดทางตรงผ่านสื่อดิจิทัล	ภาพรวม
เพศ	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
-t-test	0.43	0.31	0.30	1.59	0.00	0.13
-Sig.	0.51	0.58	0.58	0.21	0.98	0.72
อายุ	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง
-F-test	2.91	1.50	3.42	4.77	2.02	3.29
-Sig.	0.02*	0.20	0.01*	0.00*	0.09	0.01*
สถานภาพสมรส	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง
-F-test	3.02	2.87	1.04	4.13	3.91	3.72
-Sig.	0.05*	0.06	0.35	0.02*	0.02*	0.03*
การศึกษา	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
-F-test	0.50	0.26	0.72	0.19	0.19	0.27
-Sig.	0.61	0.77	0.49	0.82	0.82	0.77
รายได้	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
-F-test	1.30	0.51	1.59	1.63	1.78	1.34
-Sig.	0.26	0.77	0.16	0.15	0.12	0.25
อาชีพ	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
-F-test	0.90	0.37	0.18	0.85	0.67	0.47
-Sig.	0.50	0.90	0.98	0.54	0.67	0.83

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บริโภคในมณฑลเสฉวนที่มีเพศ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ แตกต่างกันมีการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและในรายด้านทุกด้าน แต่พบว่า ผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนที่มีอายุแตกต่างกันมีการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ที่แตกต่างกัน ในภาพรวมและในรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการโฆษณาผ่านสื่อดิจิทัล ด้านการส่งเสริมการขายผ่านสื่อดิจิทัล ด้านการให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัล ผลการทดสอบรายคู่ด้วยค่า Least Significant Difference พบว่า ผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนที่มีอายุ 26-35 ปี กับ 36-45 ปี มีการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลด้านการโฆษณาผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) มากกว่าอายุไม่เกิน 25 ปี ผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนที่มีอายุ 26-35 ปี มีการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลด้านการส่งเสริมการขายผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) มากกว่าอายุไม่เกิน 25 ปี และผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี 26-35 ปี 36-45 ปี 46-55 ปี มีการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลด้านการส่งเสริมการขายผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) มากกว่าอายุ 56 ปีขึ้นไป ผู้บริโภค

ในมณฑลเสฉวนที่มีอายุ 26-35 ปีกับ 36-45 ปี มีการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลด้านการให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) มากกว่าอายุไม่เกิน 25 ปี และผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนที่มีอายุ 26-35 ปี 36-45 ปี 46-55 ปี มีการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลด้านการให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) มากกว่าอายุ 56 ปีขึ้นไป นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนที่มีสถานภาพสมรสมีการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลด้านการโฆษณาผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) มากกว่าผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนที่โสด ผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนที่มีสถานภาพสมรสมีการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลด้านการให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) มากกว่าผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนที่โสด ผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนที่มีสถานภาพสมรสมีการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลด้านการตลาดทางตรงผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) มากกว่าผู้บริโภคในมณฑลเสฉวนที่โสด

3. ผลวิเคราะห์สมมติฐาน การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลมีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวน

จากการศึกษาพบว่า การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลทั้งในภาพรวมมีมีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวน อยู่ในระดับปานกลาง และในรายด้านมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อาจเพราะแอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) เป็นแอปพลิเคชันใหม่ที่เกิดขึ้นโดยสื่อสารกับเพื่อนๆ ครอบครัวโดยตรงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้ง่ายเพราะมีต้นทุนต่ำในเข้าถึง และมีความสะดวกในการเข้าถึงผ่านอุปกรณ์ที่ผู้บริโภคพกติดตัวและใช้เป็นประจำ เช่น สมาร์ทโฟน Ipad คอมพิวเตอร์ อีกทั้งด้วยรูปแบบทางคุณสมบัติที่โดดเด่นและแตกต่างจากแอปพลิเคชันแบบอื่นๆ ที่ฟังก์ชันต่างๆ เช่น คุณสมบัติของเพื่อน คุยกับเพื่อนๆ แลกกันเปา WeChat Pay โฟสต์รูปภาพและวิดีโอ ทำให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันที่ต้องการความสะดวกและความรวดเร็วในทุกๆ มิติของการดำเนินชีวิต ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลมีมีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) ของผู้บริโภคในมณฑลเสฉวน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ด้านการส่งเสริมการขายผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Sale Promotion) ผลจากการวิจัยพบว่า การมีโปรโมชั่นส่วนลด สามารถกระตุ้นให้ท่านใช้บริการแอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) เพิ่มขึ้น มีอิทธิพลมากที่สุด ดังนั้น บริษัท เทนเซ็นต์ (Tencent) ควรดำเนินกิจกรรมโปรโมชั่นส่งเสริมการขายอย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้และผู้ให้บริการ แอปพลิเคชันวีแชท (WeChat)

1.2 ด้านการขายโดยใช้พนักงานผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Personal Selling) บริษัท เทนเซ็นต์ (Tencent) ควรปรับปรุงความสามารถใน Customer Service ส่วนตัวทันที หรือ พัฒนา Customer Service ส่วนตัวไปยังทิศทางปัญญาประดิษฐ์ และปรับปรุง Customer Service ส่วนตัวให้ดีขึ้น ทำให้ผู้ใช้บริการไม่ต้องรออีกต่อไป และมีประสิทธิภาพแก้ความต้องการของผู้ใช้บริการ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง ผู้ให้และผู้ให้บริการ

1.3 ด้านการตลาดทางตรงผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Direct Marketing) ผลจากการวิจัยพบว่า การสื่อสารส่วนตัวผ่านสื่อดิจิทัล ช่วยเพิ่มความพึงพอใจเนื่องจากรู้สึกว่าได้รับสิทธิพิเศษที่เหนือกว่าผู้อื่น แต่ในการสื่อสารทางตรงผ่านอีเมล บริษัท เทนเซ็นต์ (Tencent) สามารถส่งข้อมูล โปรโมชั่น และกิจกรรมต่างๆ ของแอปพลิเคชันวีแชต (WeChat) ผ่านอีเมลให้กับผู้คน อีกด้านหนึ่ง บริษัท เทนเซ็นต์ (Tencent) สามารถเข้าถึงผู้ใช้บริการอย่างแม่นยำมากขึ้น โดยผ่านข้อมูลขนาดใหญ่หรือข้อมูลลูกค้า ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการหมุนเวียนชั้นกลางของแอปพลิเคชันวีแชต (WeChat) เพื่อสื่อสารโดยตรงกับผู้ใช้บริการและเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้เร็วขึ้น

1.4 ด้านการโฆษณาผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Advertising) บริษัท เทนเซ็นต์ (Tencent) ควรเลือกวิธีการโฆษณาออนไลน์ที่เหมาะสมและเลือกช่องทางการตลาดและวิธีการใช้งานที่แตกต่างกัน สามารถช่วยให้ขยายตัวของอิทธิพลแอปพลิเคชันวีแชต(WeChat)

1.5 ด้านการให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Publicity and Public Relations) บริษัท เทนเซ็นต์ (Tencent) ควรใช้ร่วมกับหัวข้อยอดนิยมในปัจจุบัน และเลือกหัวข้อพลังงานที่เป็นบวก เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของแอปพลิเคชันวีแชต (WeChat)

2. ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการวิจัยศึกษาเจาะลึกในกลุ่มผู้บริโภคในประเทศจีนและระดับโลก เพื่อหาผลการสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองต่อแอปพลิเคชันวีแชต (WeChat) ของผู้บริโภคในประเทศจีนและระดับโลก

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารสร้างสรรค์ของแอปพลิเคชันวีแชต (WeChat) เช่น รูปแบบของแกลเลอรีสตอรี่ ไทม์แคปซูล รูปแบบชื่อของ บัญชีทางการ WeChat PAY มินิโปรแกรม รวมถึงคุณลักษณะเฉพาะในด้านใหม่ๆ ไม่ใช่เพียงการสื่อสารการตลาดดิจิทัลกับการตอบสนองต่อแอปพลิเคชันวีแชต (WeChat) เพื่อให้การพัฒนาของแอปพลิเคชันได้ถึงระดับโลก

บรรณานุกรม

- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2545). *การใช้ spss ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชินจิตต์ แจ่มเจนกิจ. (2545). *กลยุทธ์การสื่อสารการตลาด*. กรุงเทพฯ: ทิปปิงพอยท์ จำกัด.
- ชินหทัย เจิน. (2558). *กลยุทธ์การสื่อสารทางตลาดของแอปพลิเคชันวีแชท (WeChat) กับการใช้บริการของผู้บริโภคในสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณัฐา ฉางชูโต. (2558). *การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- บุญทริกา ตั้งอุดมสิริ. (2559). *กลยุทธ์ในการสื่อสารการตลาดดิจิทัลสำหรับธุรกิจร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) กรณีศึกษา ร้าน Answer Cheeze (แอนเซอร์ชีส)* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ภัทรวิทย์ เจริญภูมิ. (2558). *การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการค่ายมวย (Boxing Gym) เพื่อการออกกำลังกายในเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สมวงศ์ พงศ์สถาพร. (2546). *การสื่อสารการตลาดแบบผสมผสาน ภาคปฏิบัติ : Practical IMC*. กรุงเทพฯ: นันทรีพับลิค.
- สรวุฒิ อนันตชาติ. (2550). *ad@chula on Integrated Marketing Communications (Volume 2: Research Findings)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อัฐพล วุฒิศักตีสกุล. (2560). *การสื่อสารการตลาดดิจิทัลกับการตัดสินใจใช้บริการขนส่งออนไลน์ (Online Messengers) ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Xiang, B. (2012). *Growing WeChat Marketing. Advertisers*, 10, 34-35.
- Yang, B. (2016). *Research on Digital Integrated Marketing Model. Shanxi Youth*, 4, 151-152.
- Broderick, A., & Pickton, D. (2005). *Integrated marketing communications*. UK: Pearson Education.
- Cochran, W. G. (1997). *Sampling techniques*. John Wiley & Sons.
- Duncan, T. R., & Moriarty, S. E. (1997). *Driving brand value: Using integrated marketing to manage profitable stakeholder relationships*. Irwin Professional Publishing.
- Bao, F. (2018). *Digital Marketing Analysis in the New Era*. (Marketing Quest Management Edition 9), 109-110.
- Dai, H. Q. (2014). *Research on WeChat Marketing under the Background of Mobile Internet*. Thesis: Jiangxi Normal University.
- Jing, K. (2015). *MICRO MESSAGE ADVERTISING RESEARCH*. (Master's Thesis). Chongqing Technology and Business University.
- Kitchen, P. J., & Schultz, D. E. (1999). A multi-country comparison of the drive for IMC. *Journal of Advertising Research*, 39(1), 21-21.
- Fang, L. Y. (2015). *Research on the Influence of Audience Trust on We Media Audience's Purchase Intention*. (Master's Thesis). Southwest Jiaotong University.
- Ma, H. T. (2018). *Tencent announced its third quarter results for 2018*. Retrieved May 5, 2019, from <https://www.tencent.com/zh-cn/articles/8003541542193986.pdf>
- ZHANG, Y. Q. (2017). *Marketing went to 4.0. Has your head been upgraded? Kotler "5A Architecture" Analyze why your customers slip away*. Retrieved May 6, 2019, from <https://www.managertoday.com.tw/books/view/55403>

- McArthur, D. N., & Griffin, T. (1997). A Marketing Management Views of Integrated Marketing Communication. *Journal of Advertising Research*, 37, 19-26.
- Zuo, P. P. (2013). Analysis on the Problems Existing in WeChat Marketing. *Chinese trade*. 36, 32-33.
- Shimp, T. A. (1997). *Advertising, promotion, and supplemental aspects of integrated marketing communications*. Harcourt Brace College Publishers.
- Wertime, K., & Fenwick, I. (2011). *DigiMarketing: The essential guide to new media and digital marketing*. John Wiley & Sons.
- Yan, X. (2014). *Research on Critical Factors of Continued use Intention of Wechat Users'*. China: University of Electronic Science and Technology of China.
- Zhao, Y. (2013). *Research and development on Kotler customer value theory. Business era*. Retrieved May 3, 2019, from <http://www.qikan.com/>
- Zhang, M. (2016). *Study on the Forms of WeChat Advertisements*. China: Beijing Institute of Graphic Communication.
- Zhang, Y. F. (2017). *Research on Enterprise Marketing Strategy Innovation Based on WeChat*. China: Jiangxi Metallurgy Vocational and Technical College.

ความรับผิดชอบต่อสังคมของชุมชนกลุ่มอุตสาหกรรม บรรจุภัณฑ์ขวดแก้วไทย

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF THAILAND'S GLASS CONTAINER MANUFACTURER GROUP

Received: December 31, 2019

Revised: March 3, 2020

Accepted: March 10, 2020

สยาม เศรษฐบุตร*

Sayam Sethaputra

พิศมัย จารุจิตติพันธ์**

Pisamai Jarujittipant

* นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

* Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy in Management Program, North Bangkok University

* Email: sayam.s@usa.net

** รองศาสตราจารย์ และปริญญาเอก ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

** Associate Professor and Ph.D., Director of Doctor of Philosophy in Management Program, North Bangkok University

** Email: pisamai.ja@northbkk.ac.thorthbkk.ac.th.

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจและการยอมรับของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของชุมชนกลุ่มอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ขวดแก้วไทย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจประชากรที่ทำการศึกษาคือประชาชนในชุมชนที่อาศัยในพื้นที่ที่เป็นเขตที่ตั้งอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ขวดแก้วไทย จำนวน 78,024 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ เครจซี่ มอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 412 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนโดยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ CSR ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน การยอมรับของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การยอมรับอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และพบว่า การยอมรับมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับกับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การยอมรับเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน การมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และความเต็มใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน อุตสาหกรรม

Abstract

This study aims to study the level of public acceptance of social responsibility of the Thai glass bottle packaging industry group. It is a descriptive research. The population in the study was 78,024 people in the communities living in the area that is the location of the Thai glass bottle packaging industry. Calculate the sample group using the formula of Krejcie Morgan. The number of samples was 412 people. Data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean. Standard deviation and multiple regression analysis.

The results of the study showed that knowledge and understanding of the public about CSR emphasizing public participation. Most people know Public acceptance regarding social responsibility that emphasizes public participation shows that acceptance is at a high level. Community participation in social responsibility operations showed that participation was at a high level.

The result of the analysis of acceptance that affects the people found that acceptance affects the participation of the people. The results of the analysis of the relationship between acceptance and public participation showed that acceptance about objectives, stakeholders participation and willingness in operation were correlated with public participation. Statistical significance at the level of .01

Keywords: Corporate Social Responsibility, Community, Industry

บทนำ

รัฐบาลได้ประกาศนโยบายปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรมโดยส่งเสริมและพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศเพื่อรองรับการลงทุนด้านอุตสาหกรรม ไปสู่ภาคอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม โดยการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมด้านความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ภาคอุตสาหกรรมสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนและสังคมได้อย่างยั่งยืน กระทั่งโรงงานอุตสาหกรรม จึงได้ส่งเสริมและพัฒนาภาคอุตสาหกรรมในแนวทางของเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (Eco Industrial Town) ซึ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่เมืองตามศักยภาพด้านทรัพยากรและโครงสร้างด้านกายภาพเพิ่มผลผลิต สามารถแข่งขันได้ในเชิงธุรกิจการค้า ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความปลอดภัย และมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเน้นการพัฒนาที่สร้างความสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้ภาคอุตสาหกรรมสามารถอยู่ร่วมกับชุมชน สังคม ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นไปในแนวทาง การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ใน 5 มิติ คือ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม กายภาพ และการบริหารจัดการ โดยการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานซึ่งเป็นไปตามความมุ่งมั่นของรัฐบาล ที่จะส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีด้วยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มุ่งสู่ “ประเทศไทย 4.0” จึงได้กำหนดให้มีกิจกรรมส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมได้มีการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงอุตสาหกรรม โดยได้ดำเนินโครงการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility, Department of Industrial works: CSR-DIW) อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2551 จนถึงปัจจุบัน มีโรงงานอุตสาหกรรมที่เข้าสู่กระบวนการส่งเสริมให้นำมาตรฐาน CSR-DIW ไปประยุกต์ใช้ และได้รับการยอมรับจากชุมชนและสังคมอย่างกว้างขวางโดยพัฒนาให้การอยู่ร่วมกันระหว่างภาคอุตสาหกรรมและชุมชนเป็นไปอย่างยั่งยืน (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2560)

ภาพรวมอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์แก้วในไทย จากข้อมูลของ Global Data Plt. ระบุว่าในปี 2561 ตลาดบรรจุภัณฑ์แก้วในไทยมีมูลค่ารวม 73.8 พันล้านบาท และมีการใช้บรรจุภัณฑ์จำนวน 10,398.50 ล้านหน่วย เพิ่มขึ้นจากปี 2555 ที่มีมูลค่า 57.8 พันล้านบาท และใช้บรรจุภัณฑ์จำนวน 9,541 ล้านหน่วย คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ 4.5% และ 1.1% โดยคาดการณ์ว่าในปี 2565 มูลค่าตลาดบรรจุภัณฑ์แก้วจะเติบโตขึ้นเป็น 84.5 พันล้านบาท และมีการใช้บรรจุภัณฑ์เพิ่มขึ้นเป็น 11,826 ล้านหน่วย เติบโตเฉลี่ยต่อปี 3.2% และ 3.3% ซึ่งการเติบโตยังคงมาจากความต้องการของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มและอาหาร รวมถึง เกล็ดขนมปัง โดยเฉพาะการบริโภคเครื่องดื่มไม่ผสมและผสมแอลกอฮอล์ สำหรับแนวโน้มการผลิตบรรจุภัณฑ์แก้วที่กำลังเกิดขึ้น คือ 1. การเลือกใช้สินค้าที่มีคุณภาพดี (Premiumization) โดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์ของใช้ส่วนตัว (Personal Care) และเครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์ 2. การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ให้ความปลอดภัยต่อสุขภาพ ซึ่งบรรจุภัณฑ์แก้วมีความปลอดภัย และมีแนวโน้มที่จะทำปฏิกิริยาเคมีน้อยกว่าบรรจุภัณฑ์ประเภทอื่น จึงส่งผลให้มีความต้องการเพิ่มขึ้น และ 3. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้บริโภคกำลังนิยมใช้บรรจุภัณฑ์ที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Recyclable Packaging) ซึ่งแก้วสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ทั้งหมด ทำให้มีการใช้บรรจุภัณฑ์แก้วมากขึ้น

การมีส่วนร่วมกับชุมชนรอบโรงงาน ในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตมากขึ้น แต่ BGC ก็ยังคงมีการจ้างงานคนในท้องถิ่นที่มีโรงงานตั้งอยู่ โดยรวมกว่า 3,200 คน อีกทั้งโรงงานทุกแห่งก็เป็นที่ยอมรับ ของคนในท้องถิ่น ซึ่งมีความต้องการอยากมาร่วมทำงานด้วย นอกจากการจ้างงาน ยังได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นในด้านอื่นๆ มีหลายกิจกรรมที่ทำงานร่วมกับภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ผ่านทางนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมบริษัทฯ เช่น 1) การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมกลุ่มบริษัทฯ ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด และกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขเมื่อเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 2) การมีนวัตกรรมและเผยแพร่ นวัตกรรมกลุ่มบริษัทฯ สนับสนุนให้พนักงานมีส่วนร่วมในการทำงานในองค์กร และในระดับความร่วมมือระหว่างองค์กร โดยมีเป้าหมายของนวัตกรรมคือการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมสูงสุด การเผยแพร่ นวัตกรรมถือเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมโดยการสื่อสารและเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รับทราบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย 3) การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมกลุ่มบริษัทฯ ตระหนักถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อ

ต่อสังคม จึงจัดให้มีโครงการช่วยเหลือและพัฒนาสังคมอย่างต่อเนื่อง โดย สนับสนุนกิจกรรมช่วยเหลือพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โรงเรียน วัด รวมถึง ส่งเสริมการดำเนินงานด้านจิตอาสา และปลูกจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมให้กับพนักงานทุกระดับ (รายงานประจำปี 2561 บริษัท บีจี คอนเทนเนอร์ กลาส จำกัด (มหาชน), 2561)

จากความสำเร็จของการจัดการความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะทำการศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมของชุมชนกลุ่มอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ขวดแก้วไทย ให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันควบคู่ไปกับการจัดการความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการยอมรับของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจ ด้านกฎหมาย ด้านจรรยาบรรณ และการกุศลในรูปแบบต่าง ๆ กล่าวคือ เป็นการดำเนินกิจกรรมที่จะนำมาซึ่งผลกำไร โดยถูกต้องตามกฎหมาย ตามหลักจรรยาบรรณและการช่วยเหลือสังคม เป็นการบริหารจัดการที่เป็นการปกป้องและปรับปรุงสวัสดิการของสังคม โดยรวมและผลประโยชน์ขององค์กร เป็นการดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณะการเป็นประชากรที่ดี ตลอดจนการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน (Carroll, 1991)

ความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่เน้นการมีส่วนร่วมนั้น สามารถอธิบายโดยทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom, 1956) โดยจำแนกการเรียนรู้ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ที่เกิดการเรียนรู้ด้วยการจำ การเข้าใจ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นพฤติกรรมกรับรู้ การตอบสนอง การเกิดค่านิยม การจัดระบบและบุคลิกภาพของบุคคล และ ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นการรับรู้ การกระทำตามแบบ การหาความถูกต้อง การกระทำอย่างต่อเนื่อง และความเป็นธรรมชาติ

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกของกลุ่มที่มีกระทำออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ในการที่จะแสดงให้เห็นถึงความสนใจและความต้องการร่วมกัน และมีความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกัน (Stavenhagen, 1970)

โดยสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แบ่งการตัดสินใจนี้ออกเป็น 3 ระยะ คือ 1) การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น เป็นการเริ่มต้นหาความต้องการ และวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม 2) การตัดสินใจในช่วงการดำเนินการ เป็นการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ วิธีการดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม 3) ตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการ มีการรวมตัวขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเกณฑ์สำหรับปฏิบัติกิจกรรมในโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติแบ่งได้ 3 ทาง คือ 1) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านทรัพยากร คือการบริจาคเงินและวัสดุต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วม 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารคนในองค์กรสามารถรวมตัวกันร่วมในด้านการปฏิบัติงาน ทำหน้าที่ช่วยประสานงานต่าง ๆ 3) การมีส่วนร่วมในการประสานงานและขอความร่วมมือ การขอความร่วมมือโดยต้องพิจารณาผลเสียที่จะเกิดขึ้นและผลกระทบต่อบุคคลในองค์กรที่เข้าร่วมโครงการ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ แบ่งได้ 3 ชนิด คือ 1) ผลประโยชน์ด้านวัตถุ ความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคล 2) ผลประโยชน์ด้านสังคม เป็นความต้องการด้านพื้นฐานด้านสาธารณะ การบริการหรือความพึงพอใจจากสาธารณูปโภค

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ 1) การมีส่วนร่วมทางตรง 2) การมีส่วนร่วมทางอ้อม

ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนจะอยู่ในระดับใดนั้นสามารถพิจารณาเรียงลำดับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของ อาร์นสไตน์ (Arnstein) (อ้างถึงใน อรทัย ก๊กผล, 2522, น.20) ซึ่งได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ “ขั้นบันไดของการมีส่วนร่วมของพลเมือง หรือ Ladder of Citizen Participation รวม 8 ขั้น ประกอบด้วย ขั้นการควบคุม ขั้นการรักษา ขั้นการให้ข้อมูล ขั้นการรับฟังความคิดเห็น ขั้นการปรึกษาหารือ ขั้นการเป็นหุ้นส่วน ขั้นมอบอำนาจ และขั้นอำนาจพลเมือง แนวคิดของอาร์นสไตน์ได้ถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายและมีความสอดคล้องกับสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญไทยฉบับ พ.ศ. 2550 แนวคิดของถวิลวดี บุรีกุล (2551, น.8-10) เกี่ยวกับระดับการให้ข้อมูล ระดับการเปิดรับความเห็นของประชาชน ระดับการปรึกษาหารือ ระดับการวางแผนร่วมกัน ระดับการร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผล ซึ่งถือเป็นระดับที่มีผู้เข้าร่วมน้อย แต่มีความสำคัญมาก และระดับสูงสุดคือ นอกจากนั้นในผลงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารเทศบาลเมือง ของพิศมัย จารุจิตติพันธ์ และเกียรติชัย วีระญาณนนท์ (2559, น.157-158) ยังได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนว่าการมีส่วนร่วมในขั้นแรกๆ จะสูงกว่าการมีส่วนร่วมในขั้นหลังและผลงานวิจัยเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมสาธารณะในการบริหารเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่ภาคเหนือของ ตะวัน กาญจนะโกมล และ พิศมัย จารุจิตติพันธ์ (2561, น.73-74) ซึ่งมีประเด็นสำคัญว่า การมีส่วนร่วมในขั้นต้นในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาจะอยู่ในระดับมากกว่าการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจใช้ทรัพยากร การเพิ่มอำนาจประชาชน และการประเมินกำกับ ติดตาม และประเมินผล

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ

การยอมรับของประชาชนเกี่ยวกับ

ความรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้น

การมีส่วนร่วมของประชาชน

- การเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน CSR
- การเห็นด้วยกับลักษณะการดำเนินงาน CSR ที่ดี
- เห็นด้วยกับการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการทำ CS
- ความเต็มใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน CSR

ตัวแปรตาม

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ

ความรับผิดชอบต่อสังคม

- การร่วมคิดร่วมวางแผน
- ร่วมลงมือปฏิบัติ
- ร่วมปันผลประโยชน์
- ร่วมติดตามประเมินผล

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการการวิจัย

ประชากร คือ ประชาชนในชุมชนที่อาศัยในพื้นที่ที่เป็นเขตที่ตั้งอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ขวดแก้วไทย ซึ่งประกอบด้วย บริษัท บางกอกกล๊าส จำกัด (มหาชน) บริษัท สยามกลาส อินดัสทรี จำกัด และบริษัท ไทยกลาส อินดัสทรี จำกัด (มหาชน) รวม 3 เขต ได้แก่ เขต ต.บึงยี่โถ อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี จำนวน 4 หมู่บ้าน เขต ต.บางหัวเสือ อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ จำนวน 13 หมู่บ้าน และเขต ต.หนองปรือ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ จำนวน 3 หมู่บ้าน จำนวนประชากร มีจำนวนทั้งสิ้น 78,024 คน (ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย, 2559: ออนไลน์)

กำหนดขนาดตัวอย่างได้จำนวนทั้งสิ้น 412 คนซึ่งกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณตัวอย่างของ เครจซี มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp.608-609)

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากประชากร

เขตอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ขวดแก้วไทย	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละประชากร
1) เขต ต.บึงยี่โถ อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี จำนวน 4 หมู่บ้าน	30,322	148	38.86
2) เขต ต.บางหัวเสือ อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ จำนวน 13 หมู่บ้าน	45,215	221	57.95
3) เขต ต.หนองปรือ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ จำนวน 3 หมู่บ้าน	2,487	13 -----> 43	3.19
รวม	78,024	382 -----> 412	100

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ปัจจัยสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนประกอบด้วย เพศ อาชีพ ตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา อายุ รายได้ ประสิทธิภาพระยะเวลาที่อาศัย/ ทำงานในชุมชน แบบสอบถามมีคำถามแบบปลายปิด เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบเลือกตอบตามสภาพจริง ส่วนที่ 2 ระดับความรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในความรับผิดชอบต่อสังคม

การหาความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือ (แบบสอบถาม) โดยการนำแบบสอบถามที่ปรับแก้ไขแล้วตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอน 2.1 กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ตัวอย่าง โดยการคำนวณหาค่า “สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น” (coefficient of reliability) โดยใช้สูตรการคำนวณค่าแอลฟาของครอนบัส (Cronbach's alpha) ได้เท่ากับ 0.772 ซึ่งมากกว่า 0.7 แสดงว่าเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 45 ปี มีจำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 35.9 ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า 118 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 37.6 ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพรอง 248 คน คิดเป็นร้อยละ 60.2 ส่วนใหญ่มีรายได้รวมต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 ส่วนใหญ่ประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ใน

ภาคกลางจำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ใกล้เคียงกับบริษัท บริษัทบางกอกกล๊าส จำกัด (มหาชน) จำนวน 210 คิดเป็นร้อยละ 51.0 ประสพการณ์และความเกี่ยวข้องในการทำ CSR ร่วมกับบริษัทส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำ CSR ร่วมกับบริษัทจำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 59.2

ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับ CSR ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 73.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำ CSR ซึ่งถือว่า มีระดับความรู้ความเข้าใจปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของ CSR มากที่สุดคือ ร้อยละ 76.3 รองลงมาคือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานของ CSR ที่ดี ร้อยละ 75.6 และ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรม CSR ร้อยละ 74.4 และ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของ CSR ร้อยละ 66.2 โดยมีประเด็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ที่กลุ่มตัวอย่างไม่รู้มากที่สุดถึงร้อยละ 60.2 คือ การทำ CSR เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับ CSR ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความรู้และความเข้าใจ	รู้ จำนวน (%)	ไม่รู้ จำนวน (%)	ไม่แน่ใจ จำนวน (%)
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายความรับผิดชอบ ต่อสังคม CSR (รวม)	249(60.4)	117(28.5)	46 (10.5)
1. CSR คือการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้หลัก คุณธรรมและการจัดการที่ดี	360 (87.4)	34 (8.3)	18 (4.4)
2. การดำเนินกิจกรรม CSR คือการดำเนินกิจกรรมที่ก่อ ให้เกิดประโยชน์/ไม่สร้างภาระในการดำเนินงาน	343 (83.3)	37 (9.0)	32 (4.5)
3. การดำเนินกิจกรรม CSR คือการดำเนินการของ องค์กรที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนบริเวณโดยรอบที่ ดำเนินธุรกิจอยู่	326 (79.1)	42 (10.2)	44 (10.7)
4. CSR คือการดำเนินการควบคุมการผลิตขององค์กรไม่ ให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อชุมชนรอบโรงงาน	311 (75.5)	45 (10.9)	56 (13.6)
5. CSR คือการบริจาคสิ่งของให้กับชุมชน	69 (16.7)	274 (66.5)	68 (16.3)
6. CSR คือการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนที่ บริษัททำเฉพาะในช่วงปีใหม่/ช่วงเทศกาล	83 (20.1)	272 (66.0)	57 (13.6)
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของ CSR (รวม)	266(62.9)	96(23.3)	50(12.0)
1.เพื่อปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อม ของประชาชน	324 (78.6)	48 (11.7)	40 (9.5)
2.เพื่อปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาของ ประชาชนในชุมชน	315 (76.5)	53 (12.9)	44 (10.4)
3.เพื่อปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมใน ชุมชน	330 (80.1)	46 (11.2)	36 (8.8)

ตารางที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับ CSR ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน (ต่อ)

ความรู้และความเข้าใจ	รู้ จำนวน (%)	ไม่รู้ จำนวน (%)	ไม่แน่ใจ จำนวน (%)
4.เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน	298 (72.3)	60 (14.6)	54 (12.9)
5.เพื่อให้องค์กรที่ดำเนินงาน CSR สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนในระยะสั้นได้	82 (19.9)	276 (67.0)	55 (13.1)
6.เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น	248 (60.2)	93 (22.6)	71 (17.0)
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงาน CSR ที่ดี (รวม)	241(75.7)	126(13.3)	42(16.0)
1.การดำเนินงาน CSR มีความสอดคล้องกับการดำเนินงานขององค์กร	297 (72.1)	69 (16.7)	46 (10.3)
2.การดำเนินงาน CSR มีเป้าหมายที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติให้เกิดผลแก่ชุมชนได้จริง	301 (73.1)	67 (16.3)	43 (10.4)
3.เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กร/ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน CSR	367 (89.1)	24 (5.8)	16 (3.9)
4. เป้าหมายในการดำเนินงาน CSR มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน	340 (82.5)	30 (7.3)	37 (9.9)
5.การดำเนินงาน CSR เอื้อต่อการอยู่ร่วมกับสังคมในระยะสั้น	76 (18.4)	278 (67.5)	52 (12.6)
6.การทำ CSR สนับสนุนให้ประชาชนทุกคนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น	62 (15.0)	286 (69.4)	59 (14.1)
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรม CSR (รวม)	229(55.0)	137(33.6)	47(10.7)
1.ทำให้สามารถนำความรู้/หลักการที่ได้รับจากการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชนมากขึ้น	300 (72.8)	58 (13.3)	54 (12.4)
2.ทำให้มีการปฏิบัติงานหรือดำเนินงานต่างๆ โดยมุ่งเน้นประโยชน์ขององค์กรมากขึ้น	308 (74.8)	69 (16.0)	35 (7.8)
3.ทำให้มีการปฏิบัติงานหรือดำเนินงานต่างๆ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม/การทำงานกลุ่ม/การมีเครือข่ายมากขึ้น	330 (79.4)	48 (10.9)	36 (8.0)
4.ทำให้องค์กรและชุมชนเจริญเติบโตพร้อมกันไปอย่างยั่งยืน	320 (76.9)	56 (18.9)	38 (8.5)
5.ทำให้ประชาชนในชุมชนมีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตลดลง	57 (13.1)	303 (72.8)	54(12.1)
6.ทำให้ประชาชนทุกคนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น	56 (12.9)	290(69.7)	66 (15.5)
รวม	246 (63.5)	119(24.7)	46(49.0)

การยอมรับของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การยอมรับเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน CSR มีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.88 มีค่า S.D. เท่ากับ .828 การยอมรับอยู่ในระดับมาก การยอมรับเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงาน CSR ที่ดี มีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.91 มีค่า S.D. เท่ากับ .815 การยอมรับอยู่ในระดับมาก การยอมรับเกี่ยวกับการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน CSR มีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.87 มีค่า S.D. เท่ากับ .839 การยอมรับอยู่ในระดับมาก ความเต็มใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน CSR มีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.86 มีค่า S.D. เท่ากับ .839 การยอมรับอยู่ในระดับมาก การยอมรับของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.89 ค่า S.D. เท่ากับ .571 การยอมรับอยู่ในระดับมาก ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การยอมรับของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

การยอมรับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับการยอมรับ
การยอมรับเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน CSR (รวม)	3.88	.828	มาก
1.การดำเนินงาน CSR ที่มุ่งให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสิ่งจำเป็นพื้นฐานของประชาชนในชุมชน	3.91	.919	มาก
2.การดำเนินงาน CSR ที่มุ่งให้เกิดการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประชาชนในชุมชน	3.89	.815	มาก
3.การดำเนินงาน CSR ที่มุ่งให้เกิดการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน	3.88	.799	มาก
4.การดำเนินงาน CSR ที่มุ่งให้เกิดการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชน	3.82	.835	มาก
5.องค์กรที่ทำ CSR สามารถอยู่ร่วมกับประชาชนในชุมชนได้	3.88	.771	มาก
การยอมรับเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงาน CSR ที่ดี (รวม)	3.91	.815	มาก
1.การดำเนินงาน CSR ที่มีความสอดคล้องกับการดำเนินงานขององค์กร	3.91	.810	มาก
2.เป้าหมายการดำเนินงาน CSR ที่สามารถปฏิบัติให้เกิดผลแก่ชุมชนได้จริง	3.96	.807	มาก
3.การเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน CSR	3.95	.838	มาก
4.การเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน CSR	3.91	.838	มาก
5.เป้าหมายในการดำเนินงาน CSR มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน	3.84	.784	มาก
การยอมรับเกี่ยวกับการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน CSR (รวม)	3.87	.839	มาก
1.การมีส่วนร่วมในการมุ่งเน้นการร่วมคิดร่วมวางแผนของประชาชนในชุมชน	3.86	.800	มาก
2.การมุ่งเน้นการร่วมลงมือปฏิบัติในการดำเนินงาน CSR ของประชาชนในชุมชน	3.94	.798	มาก

ตารางที่ 3 การยอมรับของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน (ต่อ)

การยอมรับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับการยอมรับ
3.การดำเนินงาน CSR ที่มีการมุ่งเน้นการปันผลประโยชน์ให้กับประชาชนในชุมชน	3.86	.855	มาก
4.เห็นด้วยกับการมุ่งเน้นการร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงาน CSR ของประชาชนในชุมชน	3.81	.903	มาก
ความเต็มใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน CSR (รวม)	3.86	.839	มาก
1.การร่วมคิดร่วมวางแผนการดำเนินงาน CSR ของประชาชนในชุมชน	3.92	.817	มาก
2.ร่วมลงมือปฏิบัติในการดำเนินงาน CSR ด้วยความจริงจัง	3.91	.833	มาก
3.ปันผลประโยชน์ในการดำเนินงาน CSR ร่วมกันของประชาชนในชุมชน	3.84	.856	มาก
4.เข้าร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงาน CSR ขององค์กร	3.78	.848	มาก
รวม	3.89	.571	มาก

ตารางที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม	$\bar{X}$	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมวางแผน (รวม)	3.84	0.87	มาก
1.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอความคิดเห็นในการวางแผนกลยุทธ์	3.81	.829	มาก
2.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนการดำเนินงาน	3.86	.866	มาก
3.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนติดตามการปรับปรุงแก้ไข	3.82	.910	มาก
4.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ตลอดจนการดำเนินงาน CSR	3.81	.913	มาก
การมีส่วนร่วมในการร่วมลงมือปฏิบัติ (รวม)	3.79	.877	มาก
1.มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน CSR หรือจัดโครงการ/กิจกรรม	3.76	.862	มาก
2.การเข้าร่วมในโครงการ/ กิจกรรม CSR กับองค์กร	3.84	.867	มาก
3.การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงาน CSR	3.80	.884	มาก
4.การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ชักชวนประชาชนในพื้นที่ให้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม /CSR	3.77	.901	มาก
การมีส่วนร่วมในการร่วมปันผลประโยชน์ (รวม)	3.87	.784	มาก
1.การดำเนินงาน CSR สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน	3.78	.717	มาก
2.การดำเนินงาน CSR สามารถตอบสนองต่อความจำเป็นในการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ	3.94	.772	มาก

ตารางที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม	$\bar{X}$	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
3.การดำเนินงาน CSR ช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้กับชุมชน	3.92	.836	มาก
4.การดำเนินงาน CSR ช่วยสร้างเสริมให้เกิดความรักความสามัคคีในชุมชน	3.83	.811	มาก
การมีส่วนร่วมในการร่วมติดตามประเมินผล (รวม)	3.71	.905	มาก
1.มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน CSR	3.65	.844	มาก
2.มีส่วนร่วมในการแต่งตั้งตัวแทนชุมชนเพื่อเป็นคณะกรรมการตรวจสอบด้านความโปร่งใสในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม	3.76	.869	มาก
3.มีส่วนร่วมในการประเมินความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม	3.72	.930	มาก
4.มีบทบาทในการเสนอแนวทาง และการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน CSR	3.71	.978	มาก
รวม	3.80	.642	มาก

ผลการวิเคราะห์การยอมรับที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายความรับผิดชอบต่อสังคม CSR มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ร้อยละ 37.5 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของ CSR มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ร้อยละ 39.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงาน CSR ที่ดี มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ร้อยละ 36.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรม CSR มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ร้อยละ 57.6การยอมรับมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ร้อยละ 58.7

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
การยอมรับกับการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมวางแผน					
Constant	.647	.198		3.277	.001**
ACC1 การยอมรับเกี่ยวกับวัตถุประสงค์	.333	.063	.273	5.277	.000**
ACC3 การยอมรับการมีส่วนร่วม	.014	.058	.096	1.794	.073
ACC4 ความเต็มใจในการมีส่วนร่วมดำเนินงาน	.384	.054	.363	7.139	.000**
Adjusted R ² = .401 F = 92.434 SEE = .59751 Sig. = .000** α = .05					
การยอมรับกับการมีส่วนร่วมในการร่วมลงมือปฏิบัติ					
Constant	.545	.185		2.954	.003**
ACC1 การยอมรับเกี่ยวกับวัตถุประสงค์	.224	.059	.187	3.809	.000**
ACC3 การยอมรับการมีส่วนร่วม	.158	.054	.149	2.932	.004**
ACC4 ความเต็มใจในการมีส่วนร่วมดำเนินงาน	.456	.050	.440	9.092	.000**
Adjusted R ² = .458 F = 116.288 SEE = .55823 Sig. = .000** α = .05					

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับกับการมีส่วนร่วมของประชาชน (ต่อ)

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
การยอมรับกับการมีส่วนร่วมในการร่วมปันผลประโยชน์					
Constant	.1.338	.174		7.685	.000**
ACC1 การยอมรับเกี่ยวกับวัตถุประสงค์	.134	.056	.129	2.410	.016*
ACC3 การยอมรับการมีส่วนร่วม	.247	.051	.269	4.854	.000**
ACC4 ความเต็มใจในการมีส่วนร่วมดำเนินงาน	.272	.048	.301	5.719	.000**
Adjusted R ² = .362 F = 78.314 SEE = .52627 Sig. = .000** α = .05					
การยอมรับกับการมีส่วนร่วมในการร่วมติดตามประเมินผล					
Constant	.387	.202		1.921	.055
ACC1 การยอมรับเกี่ยวกับวัตถุประสงค์	.339	.064	.272	5.274	.000**
ACC3 การยอมรับการมีส่วนร่วม	.172	.059	.156	2.923	.004**
ACC4 ความเต็มใจในการมีส่วนร่วมดำเนินงาน	.348	.055	.319	6.293	.000**
Adjusted R ² = .409 F = 96.218 SEE = .60942 Sig. = .000** α = .05					
การยอมรับกับการมีส่วนร่วม					
Constant	.732	.143		5.124	.000**
ACC1 การยอมรับเกี่ยวกับวัตถุประสงค์	.258	.046	.255	5.643	.000**
ACC3 การยอมรับการมีส่วนร่วม	.171	.042	.190	4.086	.000**
ACC4 ความเต็มใจในการมีส่วนร่วมดำเนินงาน	.364	.039	.413	9.322	.000**
Adjusted R ² = .548 F = 165.707 SEE = .43180 Sig. = .000** α = .05					

จากการพิจารณาปัจจัยด้านการยอมรับที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ ความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า การยอมรับเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ การยอมรับการมีส่วนร่วม และ ความเต็มใจในการมีส่วนร่วมดำเนินงาน ร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน ได้อย่างมีนัยสำคัญ ร้อยละ 54.80 และเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมรายด้าน พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมปันผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล ได้อย่างมีนัยสำคัญ ร้อยละ 40.1 ร้อยละ 45.8 ร้อยละ 36.2 และ ร้อยละ 40.9 ตามลำดับ โดยพบว่า การเปลี่ยนแปลงของ ACC1 การยอมรับเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ACC3 การยอมรับการมีส่วนร่วม และ ACC4 ความเต็มใจในการมีส่วนร่วมดำเนินงาน มีผลให้การมีส่วนร่วมในทุกด้านเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน

สรุปผลการวิจัย

ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับ CSR ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนโดยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความรับผิดชอบ ต่อสังคม CSR ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของ CSR ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงาน CSR ที่ดี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรม CSR ความรู้และความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

การยอมรับของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การยอมรับเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน CSR การยอมรับเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงาน CSR ที่ดี มีการยอมรับเกี่ยวกับการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน CSR ความเต็มใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน CSR และการยอมรับของประชาชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน การยอมรับอยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า การมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมในการร่วมลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการร่วมปันผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการร่วมติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับกับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การยอมรับเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน CSR การยอมรับเกี่ยวกับการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน CSR และความเต็มใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน CSR มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ CSR ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับปานกลาง เพราะ กลุ่มบริษัทมุ่งให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสิ่งจำเป็นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนโดยมีการสร้างฐานเศรษฐกิจให้กับชุมชนใกล้เคียงไม่ว่าจะเป็นทางตรงและทางอ้อม โดยบริษัทเล็งเห็นว่าการรับพนักงานเข้าทำงาน โดยส่วนใหญ่แล้วจะพิจารณาความสามารถของบุคลากรในชุมชนเป็นหลัก โดยจะรับคนในชุมชนเข้าทำงานเพื่อจะได้กระจายรายได้สู่ชุมชน นอกจากนี้ทางบริษัทยังมุ่งให้เกิดการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประชาชนในชุมชนโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนศึกษาหาความรู้โดยมีการให้มหาวิทยาลัยมาเปิดสอนภาคเสาร์อาทิตย์ที่วัดเขียนเขตในชุมชน บริษัทยังสนับสนุนให้คนในชุมชนส่งบุตรหลานเข้าโครงการรับทุนการศึกษา โดยจะพิจารณาจากผลการเรียนและฐานะทำให้บุตรหลานของคนในชุมชนมีการศึกษาและนำความรู้กลับมาพัฒนาภูมิปัญญาทำให้พื้นที่ชุมชนมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้อย่างสอดคล้องกับ (Jiang & Wong, 2016) ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร เป็นแกนหลักของความยั่งยืน การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม คุณภาพและความปลอดภัยชุมชนท้องถิ่น ซึ่งการที่ประชาชนยังมีความความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของ CSR ไม่สมบูรณ์ จะทำให้ประชาชนอาจเข้ามามีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรม CSR ของบริษัทต่อไป ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom, 1956) ที่ต้องเริ่มต้นจากการสร้างพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ด้านความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินการพัฒนาตนเองสู่การมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ และเกิดการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนต่อไป

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามความรับผิดชอบต่อสังคม มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุดในกลุ่ม ทั้งในส่วนการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน การแต่งตั้งตัวแทนชุมชนเพื่อเป็นคณะกรรมการตรวจสอบด้านความโปร่งใส การประเมินความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม และการนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งประชาชนล้วนมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวไม่มากเท่าด้านอื่น ทั้งที่เป็นขั้นตอนกระบวนการที่เป็นประโยชน์ และสามารถบ่งบอกถึงความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสามารถพิจารณาเรียงลำดับการมีส่วนร่วม ถวิลวดี บุรีกุล (2551, น.8-10) คือ ระดับการให้ข้อมูล ระดับการเปิดรับความเห็นของประชาชน ระดับการปรึกษาหารือ ระดับการวางแผนร่วมกัน ระดับการร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผล ซึ่งถือเป็นระดับที่มีผู้เข้าร่วมน้อย แต่มีความสำคัญมาก และระดับสูงสุดคือ การควบคุมโดยประชาชน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิศมัย จารุจิตติพันธ์ และเกียรติชัย วีระญาณนท์ (2559, น.157-158) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนว่าการมีส่วนร่วมในขั้นแรกๆ จะสูงกว่าการมีส่วนร่วมในขั้นหลังและผลงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมสาธารณะในการบริหารเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่ภาคเหนือของ ตะวัน กาญจนะโกมล และพิศมัย จารุจิตติพันธ์ (2561, น.73-74) ซึ่งกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน มักเป็นเพียง การมีส่วนร่วมในขั้นต้นในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาจะอยู่ในระดับมากกว่าการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจใช้ทรัพยากร การเพิ่มอำนาจประชาชน และการประเมิน กำกับ ติดตาม และประเมินผล

ประชาชนมีการยอมรับเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะกลุ่มบริษัทมีการดำเนินงานโครงการ CSR โดยมีเป้าหมายการดำเนินงาน CSR ที่สามารถปฏิบัติให้เกิดผลแก่ชุมชนได้จริง เช่น โครงการ BG รักษาพื้นที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน โครงการพัฒนาศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจโดยชาวบ้านส่วนใหญ่มีรายได้จาก การทำงานในโรงงานและนารายได้มาพัฒนาทางด้านความเป็นอยู่ในชุมชน เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยสาธารณะในครัวเรือนเพื่อที่จะได้พัฒนาชุมชนและมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนและบุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน CSR อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ (Singhapakdi, Lee, Sirgy, & Senasu, 2015) ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) การกำหนดเป้าหมาย CSR ขององค์กรและการกำหนดเป้าหมาย CSR ของพนักงานควรมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน สอดคล้องกับ (พนัสนิคม ชะจรบุญ, ภูษฎา พรประภา และวิโรจน์ เกษภูณิกษณ์, 2016) ศักยภาพการจัดการความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์สังคม ประสิทธิภาพห่วงโซ่อุปทานเพื่อสังคม การผสานประโยชน์ชุมชน และความร่วมมือกับเครือข่ายทางสังคม มีผลกระทบโดยตรงต่อคุณค่าทางเศรษฐกิจ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะ กลุ่มบริษัทมีส่วนร่วมในการมุ่งเน้นการร่วมคิดร่วมวางแผน มุ่งเน้นการร่วมลงมือปฏิบัติในการดำเนินงาน CSR ของประชาชนในชุมชน มีการทำ CSR กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยที่ชุมชนมีการขอเพื่ออนุมัติโดยผ่านประธานชุมชน คือเจ้าอาวาสวัดในชุมชนคณะกรรมการที่ถูกตั้งขึ้นมา เพื่อพัฒนาชุมชนเมื่อได้ลงมติกันแล้วก็จะนำเสนอเข้าคณะกรรมการบริษัทเพื่อพิจารณาและอนุมัติงบประมาณโดยใช้ระยะเวลาเพียงสั้นๆ เช่น โครงการสร้างศูนย์การเรียนรู้หรือว่าลานอเนกประสงค์ ให้ประชาชนในชุมชนเข้าไปใช้ประโยชน์ เช่น มีการรวมกลุ่มของชุมชนในการสร้างรายได้ เป็นที่เล่นกีฬาและนอกจากนี้ทางบริษัทยังมีการจัดการเรื่องขยะโดยทำ CSR ร่วมกับชุมชนและบริษัทตามโครงการปฎิรักษ์น้ำ มีการให้แยกขยะในครัวเรือนเพื่อให้ชาวบ้านตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อชุมชน ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงแม่น้ำลำคลอง เพื่อลดความเน่าเสียของน้ำและยังสามารถนำขยะที่เป็นโลหะไปขายเพื่อเสริมรายได้ต่อครัวเรือนตลอดจนชุมชน สอดคล้องกับ (Ismail, 2009) บทบาทของ CSR ที่มีผลกระทบต่อชุมชน ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่าง บริษัท และชุมชน มาตรการปกป้องสิ่งแวดล้อมที่ร่วมกันโดยบริษัทและชุมชน การบรรเทาความยากจนในชุมชน เป็นเรื่องยากสำหรับผู้นำองค์กร การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงบริการหลักเช่น สุขภาพ การศึกษา และการบรรเทาความยากจน การแก้ปัญหา CSR ที่ยั่งยืนในระดับชุมชน ระดับจังหวัดและระดับชาตินั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือระหว่างภาครัฐภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจ

การยอมรับความล้มพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะ กลุ่มบริษัทมีการร่วมคิดร่วมวางแผน การดำเนินงาน CSR ร่วมลงมือปฏิบัติในการดำเนินงาน CSR ด้วยความจริงใจ และปันผลประโยชน์ในการดำเนินงาน CSR ร่วมกันของประชาชนในชุมชน โดยประชาชนในเขตชุมชนได้มีโครงการธนาคารขยะ นำขยะมารวมกันในพื้นที่ชุมชน แล้วขายและจัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน นอกจากนี้ยังมีโครงการ ฅาปนกิจสงเคราะห์ครัวเรือนละ 100 บาท ถ้าเสียชีวิตจะได้รับค่าฅาปนกิจสงเคราะห์จำนวน 20,000 บาท โดยรายได้ของชุมชนนั้นจะเก็บไว้เพื่อการซ่อมแซมปรับปรุงสาธารณะประโยชน์ในชุมชน เช่น ค่าแรงของช่างวัสดุอุปกรณ์อาหารและยังเหลือเก็บไว้สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนนอกจากนี้ทางบริษัทยังมีการแนะนำให้ประชาชนในชุมชน ทำฝักสวนครัวไว้กินในครัวเรือนและยังเหลือขายเป็นรายได้เสริมของชุมชนอีกทางหนึ่ง โดยที่ใช้น้ำจากการร่วมมือร่วมใจของบริษัทกับชุมชน สอดคล้องกับ (Gao, 2011) บริษัท ควรมีทัศนคติที่ดีต่อการรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับ (กัญญารัตน์ ชีระวานิชผล, 2009) ความมั่นคง และการดำเนินงานอย่างยั่งยืนขององค์กร มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อชุมชน คู่ค้า และพนักงาน การดำเนินกิจการอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมจะส่งผลให้กิจการมีชื่อเสียงที่ดีขึ้นในทุกๆ ด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ประชาชนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนด นโยบาย ตัดสินใจ การวางแผน การกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การปรับปรุงคุณภาพชีวิตสังคม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน
2. ประชาชนในชุมชนควรรวมกลุ่มหรือจัดตั้งองค์กรประชาชน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนที่เป็นสมาชิก มีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกับบริษัท ตลอดจนการส่งเสริมหรือสร้างสรรค์ผู้นำ และอาสาสมัคร เพื่อเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนมีความพร้อมที่จะเป็นผู้นำและผู้เสียสละ อุทิศตน ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม
3. ประชาชนในชุมชนควรมีการตัดสินใจร่วมกันกับบริษัท เพื่อให้คนในชุมชนรู้สึกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้กิจกรรมประสบผลสำเร็จและได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน การให้อำนาจกับคนในชุมชน การให้คนในชุมชนสามารถเสนอแนวคิดและตัดสินใจ การปรึกษาหารือซึ่งกันเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมที่ดีที่สุด เพื่อเป็นที่ยอมรับจากคนในชุมชน

บรรณานุกรม

- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2560). *โครงการส่งเสริมโรงงานอุตสาหกรรมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชนอย่างยั่งยืน*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2561, จาก [http://www.industry.go.th/psd/joomlatools-files/docman-files/Action%20Plan%203%20years%20\(2020%20-%202022\)%20's%20MOI%20\(final\).pdf](http://www.industry.go.th/psd/joomlatools-files/docman-files/Action%20Plan%203%20years%20(2020%20-%202022)%20's%20MOI%20(final).pdf)
- กัญญารัตน์ ชีระวานิชผล. (2009). ความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคม กลยุทธ์ กิจการ และ ผลประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทย. *Chulalongkorn Business Review*, 31(1-2), 21-35.
- ตะวัน กาญจนะโกมล และ พิศมัย จารุจิตติพันธ์. (2561). การมีส่วนร่วมสาธารณะในการบริหารเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 19(ฉบับพิเศษ), สิงหาคม - ตุลาคม, 63-77.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). *การมีส่วนร่วม: แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- บริษัท บีจี คอนเทนเนอร์ กลาส จำกัด (มหาชน). (2561). *รายงานประจำปี 2561*. ค้นเมื่อ 20 มกราคม 2561, จาก http://www.bgc.co.th/investor/download/1_AnnualReport_20190917_084900_.pdf
- พิศมัย จารุจิตติพันธ์ และ เกียรติชัย วีระญาณนท์. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารเทศบาลเมือง. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 19 (มกราคม - ธันวาคม), 146 - 169.
- พนัชกร ลิ้มขจรบุญ, ฤชฎา พรประภา และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2016). คักยภาพการจัดการความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงกลยุทธ์ ของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในประเทศไทย. *Chulalongkorn Business Review*, 38(4), 33-67.
- Bloom, B. A. (1956). *Taxonomy of Education Objective Handbook I: Cognitive Domain*. New York: David Mc Kay Company
- Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 39-48.
- Gao, Y. (2011). CSR in an emerging country: A content analysis of CSR reports of listed companies. *Baltic Journal of Management*, 6, 263-291.
- Ismail, M. (2009). CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY AND ITS ROLE IN COMMUNITY DEVELOPMENT: AN INTERNATIONAL PERSPECTIVE. *Journal of International Social Research*, 2(9), 199-209
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. E. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal Education and Psychological Measurement*, 30(3), 608-609.
- Singhapakdi, A., Lee, D.-J., Sirgy, M. J., & Senasu, K. (2015). The impact of incongruity between an organization's CSR orientation and its employees' CSR orientation on employees' quality of work life. *Journal of Business Research*, 68(1), 60-66.

ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีและ ผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย (SET 100)

THE RELATIONSHIP BETWEEN GOOD CORPORATE GOVERNANCE AND PERFORMANCE OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND (SET 100)

Received: October 8, 2019

Revised: January 27, 2020

Accepted: January 30, 2020

นิตยา ทัดเทียม*

Nittaya Tadtiam*

พิมพิศา พรหมมา**

Pimpisa Promma**

* อาจารย์ สาขาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

* Lecturer, Faculty of Business Administration, College of Industrial Technology and Management, Rajamangala University of Technology Srivijaya

* Email: nittaya-1974@hotmail.com

** อาจารย์ สาขาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

** Lecturer, Faculty of Business Administration, College of Industrial Technology and Management, Rajamangala University of Technology Srivijaya

** Email: pimpisa.rmutsv@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งการกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นระบบในการกำกับดูแลเพื่อให้มั่นใจว่ากิจการได้ดำเนินไปเพื่อประโยชน์ของผู้ถือหุ้น ดังนั้นงานวิจัยในครั้งนี้ทำการศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัท โดยพิจารณามุมมองทางด้านคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทตามแนวคิดกลไก การกำกับดูแลกิจการที่ดี แบ่งเป็น 4 ปัจจัยได้แก่ ขนาดของคณะกรรมการบริษัท สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ ประเภทของผู้สอบบัญชี และปัจจัยความเสี่ยงประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) ระหว่างปี พ.ศ. 2556 ถึง 2560 จำนวน 417 บริษัท และสถิติใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยความเสี่ยงมีความสัมพันธ์ต่อผลการดำเนินงาน ในขณะที่ขนาดของคณะกรรมการบริษัท สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระและประเภทของผู้สอบบัญชีล้วนไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนตัดสินใจสำหรับการลงทุน

คำสำคัญ: กลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดี ผลการดำเนินงาน บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

This study of the relationship between good corporate governance mechanisms and the performance of companies listed on the Stock Exchange of Thailand (SET 100) aims to examine the relationship between good corporate governance and the company's performance. Corporate governance is a system of supervision to ensure that a business is efficiently operated for the benefit of the shareholders by taking the stakeholders into consideration. Therefore, the objective of this research is to conduct a study on the relationship between good corporate governance and a company's performance by assessing the views on the characteristics of the Board of Directors in accordance with the concept of good corporate governance, divided into four factors, namely the size of the Board of Directors, the proportion of independent directors, as well as the various types of auditors, and risk factors. The controlled variable is the size of the company for 417 companies listed on the Stock Exchange of Thailand (SET 100) from 2013 to 2017. For the statistics, multiple regression analysis was used. The findings of the study indicate that risk is the only factors that related to company performance. While the size of the Board of Directors, the proportion of independent directors, and types of auditors are not related to the company's performance for the Stock Exchange of Thailand. The results of this study can be applied to the planning for the decision making processes concerned with the making of investments.

Keywords: Good Corporate Governance, Performance, Company Listed on the Stock Exchange of Thailand

บทนำ

สาเหตุหนึ่งของการประสบปัญหาในการดำเนินงานเกิดขึ้นจากการบริหารงานที่ขาดการควบคุมภายในที่ดี ขาดความน่าเชื่อถือ ไม่มีความโปร่งใส และการเปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอ ซึ่งส่งผลให้การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้บริหารและผู้ถือหุ้นของกิจการไม่สามารถที่จะประเมินความเสี่ยงได้อย่างถูกต้อง ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการขาดการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) (ศิลปพร ศรีจันทร์เพชร, 2551) ซึ่งจะเห็นได้ว่า จากวิกฤตการณ์ทางการเงินในช่วง พ.ศ. 2540 ส่งผลกระทบต่อความเสียหายในตลาดทุนทำให้หลายประเทศในทวีปเอเชียเกิดการล่มสลายทางเศรษฐกิจ รวมทั้งธุรกิจทั่วโลกได้รับบทเรียนจากการล่มสลายของบริษัทยักษ์ใหญ่ของโลกอย่าง Enron, World Com และอีกหลายบริษัท ทำให้บริษัทและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate Governance: CG) ซึ่งพบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีจะเป็นตัวช่วยในการลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจและความเสียหายต่อนักลงทุนที่เกิดจากความไม่มีประสิทธิภาพของการกำกับดูแลกิจการและผู้บริหารที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้บริษัทและผู้มีส่วนได้เสียมีความคาดหวังว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะทำให้ผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และนักลงทุนก็คาดหวังว่า จะได้รับ การเปิดเผยข้อมูลที่ตีความมีความโปร่งใสเชื่อถือได้ ครบถ้วนและทันเวลา ซึ่งที่ผ่านมาเรามักคุ้นเคยกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีในด้านโครงสร้างความสัมพันธ์และแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (accountability) ของคณะกรรมการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ลงทุน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งสำหรับบริษัทจดทะเบียนที่มีประชาชนเป็นผู้ถือหุ้น อย่างไรก็ตามการสร้างความเชื่อมั่นเพียงประการเดียวยังไม่เพียงพอสำหรับการเป็นบริษัทจดทะเบียนที่ดี เนื่องจากทั้งภาครัฐและนักลงทุนต่างต้องการผลประกอบการที่ดีของกิจการ และกิจการสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพธุรกิจได้รวมทั้งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รอบข้างเพื่อให้บริษัทสามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็วในระยะยาว ทั้งนี้การปรับปรุงแนวทางในการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในปี 2560 นำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยมีเนื้อหาส่วนใหญ่ช่วยให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีความสามารถในการแข่งขันและช่วยให้คณะกรรมการบริษัทซึ่งเป็นผู้นำหรือผู้รับผิดชอบสูงสุดขององค์กรนำไปปรับใช้ในการกำกับดูแลให้กิจการมีผลประกอบการที่ดีในระยะยาวน่าเชื่อถือสำหรับผู้ถือหุ้นและผู้รอบข้างเพื่อประโยชน์ในการสร้างคุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน ตรงตามความมุ่งหวังของทั้งภาครัฐ นักลงทุน ตลอดจนตลาดทุนและสังคมโดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2560) ซึ่งหลักการปฏิบัติของการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะช่วยให้บริษัทจดทะเบียนมีความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน รวมถึงทำให้ผู้บริหารมีความระมัดระวังในการรายงานทางการเงินเพิ่มมากขึ้น (Elghuweel, Ntim, Opong, & Avison, 2017) ทั้งนี้รายงานทางการเงินเป็นแหล่งข้อมูลหลักของผู้ถือหุ้น คือ งบการเงินซึ่งมาจากฝ่ายบริหารเป็นผู้จัดทำขึ้นเพื่อแสดงผลการดำเนินงานขององค์กรให้กับผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรได้รับรู้ (Cullinan, Roush, & Zheng, 2012) และ (Elamer, Ntim, & Abdou, 2017)

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าสิ่งสำคัญของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในยุคปัจจุบันที่ภาวะเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและมีการแข่งขันสูง บริษัทจะมีผลการดำเนินงานที่ดีและเติบโตอย่างรวดเร็วในระยะยาวอย่างยั่งยืนต้องมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งการกำกับดูแลกิจการที่ดีรวมทั้งกลไกมาตรการที่ใช้กับการตัดสินใจของคนในองค์กรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างคุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน นอกเหนือจากการสร้าง ความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ลงทุน ซึ่งการออกหลักการกำกับดูแลกิจการฉบับใหม่เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้เล็งเห็นความสำคัญในการกำกับดูแลกิจการให้นำไปสู่ผล (governance outcome) ดังนี้ คือ 1. สามารถแข่งขันได้และมีผลประกอบการที่ดีโดยคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว 2. ประกอบธุรกิจอย่าง มีจริยธรรม เคารพสิทธิและมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสีย 3. เป็นประโยชน์ต่อสังคมและพัฒนาหรือ ลดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม 4. สามารถปรับตัวได้ภายใต้ปัจจัยการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2560) ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นที่มาของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100)

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นเครื่องมือที่ใช้ดูแลและช่วยลดปัญหาในการทำงานของแต่ละฝ่าย แสดงให้เห็นว่าการที่มีกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีทำให้มีการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานของฝ่ายบริหารได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้มีการเปิดเผยข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่ดีในระยะยาว มีความน่าเชื่อถือต่อผู้ถือหุ้น (Lim, 2011) และเพื่อประโยชน์ในการสร้างความน่าเชื่อถืออย่างยั่งยืนตรงตาม ความมุ่งหวังของทั้งภาคธุรกิจ ผู้ลงทุนตลอดจนตลาดทุน และสังคมโดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2560) ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีและผลการดำเนินงานในงานวิจัยนี้จะเกี่ยวข้องกับทฤษฎี 3 ทฤษฎี คือ 1. ทฤษฎีการส่งสัญญาณได้ถูกนำมาใช้เพื่อสื่อถึงคุณภาพของบริษัทในมุมมองของนักลงทุน ซึ่งงานวิจัยในอดีตเชื่อว่าทฤษฎีการส่งสัญญาณถือเป็นการสื่อสารที่ดี มีความน่าเชื่อถือ การศึกษาของ Beatty (1989) ชี้ให้เห็นว่าบริษัทที่ตรวจสอบบัญชีสามารถใช้ส่งสัญญาณที่ดีให้กับนักลงทุนได้และช่วยลดความไม่แน่นอนในอนาคตซึ่งบริษัทที่มีสินทรัพย์จำนวนมากจะเป็นการส่งสัญญาณว่าบริษัทมีความมั่นคงและมีศักยภาพ การเติบโตสูง (Yolana and Martani, 2005) การศึกษาเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างของคณะกรรมการบริษัทถูกใช้เป็นสัญญาณสำหรับความมั่นคงของบริษัทและความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงินที่บริษัทเปิดเผย 2. ทฤษฎีผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ได้ถูกนำมาใช้เพื่อสื่อถึงพฤติกรรมของผู้บริหารในการทำหน้าที่ในการบริหารงานให้มีผลประโยชน์สูงสุดต่อผู้มีส่วน ได้เสียในบริษัทมากกว่าผลประโยชน์ตนเอง ซึ่งเช่นเดียวกับงานวิจัยของ Donaldson and Davis (1991) กล่าวว่าทฤษฎีผู้พิทักษ์ผลประโยชน์มีสมมติฐานอยู่ที่พฤติกรรมของผู้บริหารเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ผู้บริหารอาจถูกดำเนินได้ในกรณีที่ธุรกิจล้มเหลวผู้บริหารจึงต้องดำเนินการในเชิงรุกที่จะทำให้ผลประโยชน์ประกอบขึ้น 3. ทฤษฎีตัวแทนได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้เพื่ออธิบายถึงกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีต่อผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งถ้าผลการดำเนินงานของบริษัทเกิดจากการบริหารงานที่ขาดประสิทธิภาพ มีจุดอ่อนของการควบคุมภายใน และขาด ความน่าเชื่อถือไม่มีความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอที่จะส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้อาจจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของเป้าหมายของบริษัท เพื่อลดปัญหาดังกล่าวจึงต้องมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้น ผู้บริหารของบริษัท เจ้าหน้าที่ รัฐบาล พนักงาน ตลอดจน ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกบริษัท ซึ่ง Lee and Chen (2011) กล่าวว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทที่มีขนาดเล็กมีประสิทธิภาพมากกว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทที่มีขนาดใหญ่ เนื่องจากปัญหามหาชนงานที่เกิดขึ้นจากการเพิ่มขนาดของคณะกรรมการจะมีความซับซ้อนเพราะมีจำนวนคณะกรรมการเพิ่ม ซึ่งจะแตกต่างจากคณะกรรมการขนาดเล็กจะเห็นได้ว่าจะมีการบริหารจัดการที่สะดวก รวดเร็ว ลดปัญหาระหว่างตัวการกับตัวแทน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Barnhart and Rosenstein (1998) กล่าวว่ากลไกของการกำกับดูแลที่ดีรวมไปถึงกลไกภายใน เช่น โครงสร้างของคณะกรรมการผู้บริหาร การถือครองหุ้นของผู้บริหาร การกำหนดค่าตอบแทนผู้บริหาร ซึ่งการกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นการป้องกันผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้พวกเขาเชื่อว่าจะได้ผลตอบแทนจากการลงทุน การกำกับดูแลกิจการที่ดีจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่น่าดึงดูดสำหรับการเจริญเติบโตที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งจะเห็นได้จากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น กลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีสามารถเป็นตัววัดหนึ่งที่บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กร ช่วยให้องค์กรมีผลการดำเนินงานที่ดีในระยะยาว มีความน่าเชื่อถือสำหรับผู้ถือหุ้นและนักลงทุน โดยงานวิจัยครั้งนี้เลือกศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) ซึ่งมีปัจจัยที่เป็นตัววัด 4 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ขนาดของคณะกรรมการบริษัท (Board Size: BS) กับผลการดำเนินงานของบริษัท

ขนาดของคณะกรรมการบริษัทเป็นองค์ประกอบที่ยังคงเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีนักวิจัยหลายท่านได้กล่าวถึงขนาดของคณะกรรมการเป็นตัววัดหนึ่งที่เป็นถูกนำมาใช้ในการส่งสัญญาณของ การกำกับดูแลที่ดีที่สามารถพิจารณาได้จากขนาดของคณะกรรมการบริษัท เช่น Mnif (2009) ทั้งนี้ผลการศึกษาของ Coles, Daniel, and Naveen (2008) พบว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทขนาดใหญ่ มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกระหว่างขนาดคณะกรรมการกับผลการดำเนินงานของบริษัทชี้ให้เห็นว่าผลการดำเนินงานของบริษัทจะเป็นไปตามขนาดของคณะกรรมการซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Bohren and Odegaard (2014) กล่าวว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทขนาดเล็กจะก่อให้เกิดความอ่อนไหวต่อการบริหารจัดการส่งผลให้การบริหารงานของบริษัทขาดประสิทธิภาพ มีจุดอ่อนของการควบคุมภายในและขาดความน่าเชื่อถือ ไม่มีความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอที่จะส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัท เช่นเดียวกับการศึกษาของ Isik and Ince (2016) พบว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีการตรวจสอบที่ดีกว่าเพื่อที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของ บริษัท และเป็นการแบ่งการบริหารจัดการรวมทั้งมีความสามารถในการคัดค้านการตัดสินใจของผู้บริหารที่ไร้เหตุผลซึ่งขนาดของคณะกรรมการที่แข็งแกร่งจะช่วยลดพฤติกรรมการฉ้อโกงโอกาสหรือการละเลยหน้าที่ แต่ในทางกลับกันผลการศึกษาของ Lee and Chen (2011) พบว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทขนาดเล็กมีประสิทธิภาพมากกว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทที่มีขนาดใหญ่ เนื่องจากปัญหองคกรที่เกิดขึ้นจากการเพิ่มขนาดของคณะกรรมการ นอกจากนี้ Nireesh and Thirunavukkarasu (2014) พบว่าขนาดของบริษัทไม่มีความสัมพันธ์ต่อการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มบริษัทอุตสาหกรรมผลิตของประเทศศรีลังกา อีกทั้งงานวิจัยของ Whittington (1980) พบว่าขนาดของบริษัทไม่ส่งผลต่อการทำกำไรของบริษัทในประเทศอังกฤษ จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า

H1: ขนาดของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท

2. สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ (Board Independence: BI) กับผลการดำเนินงานของบริษัท

คณะกรรมการอิสระของบริษัทเป็นผู้ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับบริษัทในลักษณะที่จะทำให้มีข้อจำกัดในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นอิสระเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนและรักษาสมดุลของการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งจะเห็นได้ว่างานวิจัยในอดีตสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระมีความสำคัญต่อบริษัทซึ่งเป็นตัววัดหนึ่งถูกนำมาใช้ในการส่งสัญญาณสำหรับความมั่นคงและความเชื่อถือของข้อมูลทางการเงินของบริษัท (Mnif, 2009) ซึ่งผลการศึกษาของ Duchin, Matsusaka, and Ozbas (2010) พบว่าสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งกล่าวว่าจำนวนคณะกรรมการอิสระของบริษัทมีจำนวนมากจะส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mobbs (2013) กล่าวว่าสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระของบริษัทสามารถแทรกแซงได้เมื่อตัวแทนฉ้อโกงโอกาสและสามารถควบคุมดูแลการตัดสินใจของการบริหารงานของบริษัทได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีการศึกษาของ Shaukat, Qiu, and Trojanowski (2016) ชี้ให้เห็นว่าสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งได้มีการศึกษาที่พบความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งระหว่างสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระและผลการดำเนินงานของบริษัทในประเทศที่ไม่มีกฎหมายเพียงพอต่อการคุ้มครองนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ นอกจากนั้นผลการศึกษาของ Abdullah, Ismail, and Nachum (2016) พบว่าความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทไม่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทซึ่งการศึกษาวัดโดยวิธี Tobin's Q จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า

H2: สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท

3. ผู้สอบบัญชี (Auditor: AD) กับผลการดำเนินงานของบริษัท

มาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ กำหนดให้ต้องมีผู้ตรวจสอบบัญชี ที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เป็นผู้สอบทานรวม ทั้งติดตามและตรวจทานงบการเงินของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ทุกไตรมาสเพื่อให้มั่นใจว่าผู้ลงทุนจะได้รับ ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2560) ทั้งนี้ จากการศึกษางานวิจัยในอดีตพบว่า ผู้สอบบัญชีจากกลุ่มบิ๊กโฟร์ใช้แทนกลไกการกำกับดูแลกิจการจาก ภายนอก (Gillan, 2006; Khurana and Raman, 2004) ตามทฤษฎีตัวแทนการที่จะแยกผู้ถือหุ้นและผู้บริหาร ออกจากกันนั้นต้องการบุคคลที่สามเข้ามารับประกันและสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน โดยแสดงออก ผ่านทางการรายงานงบการเงินและสนับสนุน การดำเนินงานตามมาตรฐานทางการบัญชี ซึ่งในการศึกษา ของ Zhang, Zhou and Zhou (2007) กล่าวว่า ผู้ตรวจสอบบัญชีที่ดีจะถือว่าเป็นสัญญาณที่ดีช่วยเพิ่มมูลค่า ของหุ้นในตลาด นอกจากนี้ Khurana and Raman (2004) กล่าวว่าบริษัทผู้สอบบัญชีรายใหญ่จะช่วยให้การ รับประกันและให้งบการเงินมีความน่าเชื่อถือกว่าบริษัทผู้สอบบัญชีรายเล็กๆ และในทำนองเดียวกันบริษัท ผู้สอบบัญชีในกลุ่มบิ๊กโฟร์ก็จะสร้างความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นและหลัก ความระมัดระวัง ทางการบัญชีเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้ง Francis and Krishnan (1999) ผู้สอบบัญชีจากกลุ่มบิ๊กโฟร์ให้ การตรวจสอบ คุณภาพที่สูงกว่าผู้สอบบัญชีไม่ใช่กลุ่มบิ๊กโฟร์เนื่องจากผู้สอบบัญชีกลุ่มบิ๊กโฟร์ มีความสามารถในการ จัดการ ผลการดำเนินงานของบริษัทได้ดีกว่า แต่ในทางกลับกันการศึกษาของ Yasar (2013) พบว่าไม่มี ความแตกต่างกัน ระหว่างผู้สอบบัญชีขนาดใหญ่และผู้สอบบัญชีขนาดเล็กในประเด็นที่จะเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการ รายได้ นอกจากนี้ผลการศึกษาของ Lawrence, Minutti-Meza and Zhang (2011) พบว่าผู้สอบบัญชี ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถตั้ง สมมติฐานได้ว่า

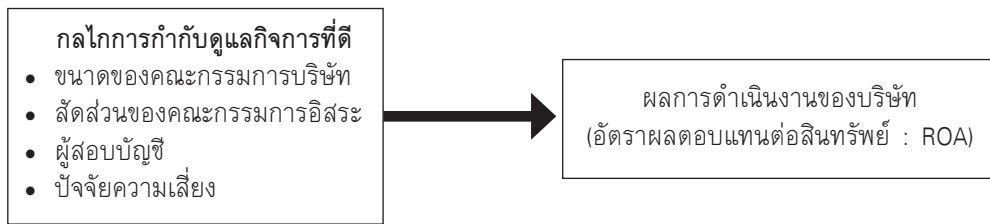
H3: ผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท

4. ปัจจัยความเสี่ยง (Risk Factors: RF) กับผลการดำเนินงานของบริษัท

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า พฤติกรรมของนักลงทุนกับตลาดหุ้นที่ตอบสนองการ เปลี่ยนแปลงของคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลหากบริษัทที่มีการเปิดเผยคุณภาพที่ดีจะส่งผลให้นักลงทุน ยินยอมที่จะซื้อหุ้นในราคา ที่สูงกว่าบริษัทที่มีการเปิดเผยคุณภาพที่ไม่ดี เพราะนักลงทุนต้องการข้อมูลที่ ชัดเจนและไม่ต้องการที่จะเผชิญกับปัจจัยความเสี่ยง Bloomfield and Wilks (2000) และการศึกษาของ Yatim (2011) กล่าวเพิ่มเติมว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จะต้องระบุและเปิดเผยประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี เช่น การระบุปัจจัยความเสี่ยงหลักและมีระบบในการควบคุมการ ทำงานที่เหมาะสมเพื่อทำการบริหารความเสี่ยง เพราะความเสี่ยงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตรวจสอบ ภายในของบริษัทซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ DeLoach (2000) พบว่า ผู้บริหารระดับสูงต้องสร้าง ความมั่นใจให้แก่พนักงานในการบริหารจัดการปัจจัยเสี่ยงและความไม่แน่นอนของบริษัท ซึ่งการเปิดเผย ข้อมูลของบริษัทจะเป็นการสร้างความมั่นใจในการวางแผนผลการดำเนินงานในอนาคตจากการทบทวน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า

H4: ปัจจัยความเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท

จากการพัฒนาสมมติฐานที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นที่มาของกรอบแนวคิดงานวิจัยในครั้งนี้เรื่องศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัท

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) ในระหว่าง ปี พ.ศ. 2556 – 2560 แยกตามประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรม 6 กลุ่มอุตสาหกรรม มีจำนวน 417 บริษัท ทั้งนี้ ไม่รวมกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน จำนวน 66 บริษัท เนื่องจากอุตสาหกรรมกลุ่มธุรกิจดังกล่าวมีลักษณะการดำเนินธุรกิจ ขอบบังคับ มาตรฐานการรายงานทางการเงิน และหลักเกณฑ์อื่น ๆ นอกเหนือจากหลักเกณฑ์ทั่วไปของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและบริษัทที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน จำนวน 17 บริษัท สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มบริษัทที่ทำการศึกษา

กลุ่มบริษัทที่ทำการศึกษา	จำนวนบริษัท
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	500
หัก บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน	(66)
หัก บริษัทที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน	(17)
รวม	417

การวิเคราะห์ข้อมูล ในงานวิจัยใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ร้อยละ และการแจกแจงความถี่ การวัดแนวโน้มสู่ส่วนกลาง และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistic) เป็นการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยในงานวิจัยครั้งนี้ใช้ Pearson's Correlation Coefficient เพื่อทดสอบว่ามีความสัมพันธ์แบบมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่โดยพิจารณาว่า r ซึ่งจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1 ทั้งนี้มีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผู้วิจัยมีการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระโดยการตรวจสอบ Multicollinearity นั้นจะใช้ค่า Variance Inflation Factor (VIF) หรือค่า Tolerance ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้พบว่า ค่า Variance Inflation Factor (VIF) ของตัวแปรอิสระทุกตัวแปรนั้นมีค่าไม่เกิน 10 และค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระทุกตัวแปรมีค่าไม่เข้าใกล้ 0 และใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในเชิงปริมาณเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100)

ตัวแบบที่ใช้ในงานวิจัยตามแบบจำลองของ Shrader, Blackburn, and Iles (1997) และ Kiel and Nicholson (2003)

$$PFOR_{it} = \beta_0 + \beta_1 BS_{it} + \beta_2 BI_{it} + \beta_3 AD_{it} + \beta_4 RF_{it} + \varepsilon_{it}$$

เมื่อ

ตัวแปรตาม

PFOR_{it} = ผลการดำเนินงานของบริษัทวัดจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ : ROA

ตัวแปรอิสระ

BS = จำนวนของคณะกรรมการบริษัท

BI = สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ

AD = ผู้ตรวจสอบบัญชีที่อยู่ในกลุ่มบิ๊กไฟร์ มีค่าเป็น 1 และอื่นๆ เป็น 0

RF = จำนวนปัจจัยความเสี่ยง

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Method

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100)

ตัวแปร	Enter Method		P value	Collinearity Statistics	
	Unstandardized Coefficients B	Standardized Coefficients B		Tolerance	VIF
ค่าคงที่	49.219		0.000*		
BS	-0.029	-0.007	0.924	0.458	2.184
BI	-0.018	-0.003	0.970	0.451	2.216
AD	-1.419	-0.048	0.344	0.908	1.101
RF	-0.255	-0.112	0.023*	0.951	1.015
R ²		0.060			
Adj. R ²		0.044			
SE of Estimate		11.36053			
F		3.749			
Sig. F		0.001			

หมายเหตุ : * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) สามารถสรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ขนาดของคณะกรรมการบริษัท พบว่าขนาดของคณะกรรมการในบริษัทไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) (P value มีค่าเท่ากับ 0.924 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05) จึงไม่เป็นตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ผลการวิเคราะห์สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ พบว่าสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระในบริษัทไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) (P value มีค่าเท่ากับ 0.970 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05) จึงไม่เป็นตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ผลการวิเคราะห์ผู้สอบบัญชี พบว่าผู้สอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) (P value มีค่าเท่ากับ 0.344 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05) จึงไม่เป็นตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความเสี่ยง พบว่าปัจจัยความเสี่ยง มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) (P value มีค่าเท่ากับ 0.023 ซึ่งมีความน้อยกว่า 0.05) จึงเป็นตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท คือ ปัจจัยความเสี่ยง มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญในทิศทางตรงกันข้าม และตัวแปรขนาดของคณะกรรมการบริษัท สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระและผู้สอบบัญชี พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายการผันผวนของตัวแปรผลการดำเนินงานของบริษัทได้ร้อยละ 6.00 (R^2 มีค่าเท่ากับ 0.060)

อภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่ากลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) ซึ่งมีปัจจัยที่เป็นตัววัด 4 ด้านพบว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุเนื่องมาจากจำนวนของคณะกรรมการในแต่ละบริษัทมีจำนวนไม่แตกต่างกันและเป็นไปตามข้อกำหนดในการจดทะเบียนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีการกำหนดไว้ว่า บริษัทที่จะจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ควรมีจำนวนคณะกรรมการบริษัทขนาดที่เหมาะสมไม่เล็กเกินไปจนขาดความหลากหลายทางความคิดและไม่ใหญ่เกินไปจนขาดความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนแห่งประเทศไทย ได้กำหนดไว้เพียงว่าบริษัทต้องมีกรรมการไม่น้อยกว่า 5 คน และในทางปฏิบัติตามคู่มือต่าง ๆ จะแนะนำว่าขนาดของคณะกรรมการที่เหมาะสมควรมีอยู่ 9-15 คน แต่ก็ไม่มีจำนวนตายตัวและเหมาะสมที่สุดสำหรับแต่ละบริษัท (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2547) ดังนั้นอาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่บริษัทอาจไม่ได้ใช้ปัจจัยนี้เพื่อการเป็นตัวแทนที่ดีและเป็น การส่งสัญญาณให้กับนักลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nireesh and Thirunavukkarasu (2014) พบว่าขนาดของบริษัทไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลการดำเนินงานของบริษัทในกลุ่มบริษัทอุตสาหกรรมผลิตของประเทศศรีลังกา อีกทั้งงานวิจัยของ Whittington (1980) พบว่าขนาดของบริษัทไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลการดำเนินงานของบริษัทในประเทศอังกฤษ

ทั้งนี้ในส่วน of สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระในบริษัทพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งมาจากจำนวนคณะกรรมการอิสระในแต่ละบริษัทมีจำนวนไม่ได้แตกต่างกัน อีกทั้งบริษัท ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทจดทะเบียนต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ คือ มีคณะกรรมการอิสระอย่างน้อย 1 ใน 3 ของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมดแต่ต้องไม่น้อยกว่า 3 คน (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2547) จากเหตุผลนี้อาจจะทำให้สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ อาจไม่ได้เป็นตัววัดที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและบริษัทอาจไม่ได้ใช้ปัจจัยนี้เพื่อเป็นการส่งสัญญาณให้กับนักลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Abdullah et al. (2016) กล่าวว่า จำนวนของคณะกรรมการอิสระไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลการดำเนินงานของบริษัท

รวมทั้งผู้สอบบัญชีพบว่า ผู้สอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งมาจากผู้ตรวจสอบบัญชีของบริษัทส่วนใหญ่เป็นผู้สอบบัญชีที่อยู่ในกลุ่ม บิ๊กไฟร์ และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดให้การจัดทำและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของบริษัทที่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่กำหนดขึ้นโดยสภาวิชาชีพบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ และต้องมีผู้ตรวจสอบบัญชีที่ได้รับการเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2560) ดังนั้น จากเหตุผลนี้อาจจะ

ทำให้ประเภทผู้สอบบัญชี อาจไม่ได้เป็นตัววัดที่มีความสัมพันธ์กับ ผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและบริษัทอาจไม่ได้ใช้ปัจจัยนี้เพื่อเป็น การส่งสัญญาณให้กับนักลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lawrence et al. (2011) พบว่าผู้สอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท

นอกจากนี้พบว่า ปัจจัยความเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งถ้าปัจจัยความเสี่ยงของบริษัทสูงก็จะส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทต่ำ อาจเป็นเพราะว่าบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จะต้องจัดทำรายงานประจำปีและจะต้องเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน เพียงพอต่อการตัดสินใจในการลงทุนและไม่มีข้อความที่อาจทำให้ผู้ลงทุนสำคัญผิด (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2560) และในส่วนข้อกำหนดนี้อาจทำให้นักลงทุนคิดว่าปัจจัยความเสี่ยงของแต่ละบริษัทที่มีการเปิดเผยก็จะต้องเปิดเผยความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญต่อการประกอบธุรกิจ การดำเนินงาน ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานหรือการดำรงอยู่ของบริษัทในอนาคตและระบุปัจจัยที่จะเป็นสาเหตุที่อาจมีผลกระทบต่อบริษัทหรือผู้ถือหุ้นหลักทรัพย์โดยตรงไม่ใช่ความเสี่ยงสำหรับการประกอบธุรกิจหรือการลงทุนทั่วไป ซึ่งน่าจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่อาจจะทำให้นักลงทุนอาจให้ความสำคัญกับปัจจัยความเสี่ยงในการประกอบการตัดสินใจในการลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Deloach (2000) พบว่าผู้บริหารระดับสูงต้องสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนในการบริหารจัดการปัจจัยเสี่ยงและความไม่แน่นอนของบริษัท ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจะเป็นการสร้างคามมั่นใจในการวางแผนผลการดำเนินงานในอนาคต

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัท ในอดีตพบว่าปัจจัยหลายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์แตกต่างกันออกไป ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ได้ดูความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัทออกเป็น 4 ด้าน คือขนาดของคณะกรรมการบริษัท สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ ผู้สอบบัญชีและปัจจัยความเสี่ยง โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) ในระหว่างปี พ.ศ. 2556 – 2560 แยกตามประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรม 6 กลุ่มอุตสาหกรรม มีจำนวน 417 บริษัท และผลการวิเคราะห์พบว่ามีความสัมพันธ์เพียงปัจจัยความเสี่ยงที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งทั้งนี้ถ้าบริษัทมีจำนวนปัจจัยความเสี่ยงจำนวนมากอาจจะทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทลดลง และปัจจัยความเสี่ยงอาจใช้เป็นข้อมูลในการส่งสัญญาณให้กับนักลงทุนใช้ในการตัดสินใจในการลงทุนเพื่อจัดการบริหารจัดการความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของบริษัท รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจะเป็นการสร้างคามมั่นใจให้กับนักลงทุนถึงการวางแผนกลยุทธ์และผลการดำเนินงานในอนาคตของบริษัท

รวมทั้งผลการศึกษาในครั้งนี้นักศึกษาและผู้ที่มีสนใจสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาองค์ความรู้ต่อไปในอนาคตเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) และนักลงทุนสามารถนำไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจในการลงทุน ซึ่งหากในอนาคตต้องการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานวิจัยครั้งนี้ อาจจะศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่างในตลาดหลักทรัพย์ เอ็มเอไอและเก็บข้อมูลในช่วงระยะเวลาให้มากขึ้น รวมทั้งอาจจะพัฒนาและศึกษาตัวแปรเพิ่มเติม เช่น สัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทเป็นนัยการเมือง สัดส่วนการถือหุ้นแบบครอบครัว และอาจจะมีการขยายงานอื่น ๆ เช่น สถานการณ์ทางด้านการเมือง กฎหมาย ที่อาจจะมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทซึ่งอาจจะทำให้มีผลการวิจัยที่แตกต่างกันออกไปจะทำให้มีประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียต่อไป

นักลงทุนสามารถนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ในการวางแผนในการตัดสินใจเพื่อลงทุนในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีความรับผิดชอบในการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนต่อผลการดำเนินงานในอนาคตของบริษัท

บรรณานุกรม

- ศิลปพร ศรีจันทเพชร. (2551). ทฤษฎีบรรษัทภิบาล. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 31(120), 1-4.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2547). *คู่มือกรรมการบริษัทจดทะเบียน เล่มที่ 1 : บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ “กรรมการ” และ “คณะกรรมการ”*. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2562, จาก www.sec.or.th
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2560). *การจดทะเบียนหลักทรัพย์*. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2562, จาก www.sec.or.th
- Abdullah, S. N., Ismail, K. N. I. K., & Nachum, L. (2016). Does having women on boards create value? The impact of societal perceptions and corporate governance in emerging markets. *Strategic Management Journal*, 37(3), 466-476.
- Barnhart, S. W., & Rosenstein, S. (1998). Board composition, managerial ownership, and firm performance: An empirical analysis. *Financial Review*, 33(4), 1-16.
- Beatty, R. P. (1989). Auditor Reputation and The Pricing of Initial Public Offerings. *The accounting review*, 64(4), 693.
- Bloomfield, R. J., & Wilks, T. J. (2000). Disclosure effects in the laboratory: Liquidity, depth, and the cost of capital. *The Accounting Review*, 75(1), 13-41.
- Bohren, O., & Odegaard, B. A. (2014). Governance and performance revisited. *ECGI-Finance Working Paper*, (28). Acesso em, 3.
- Coles, J. L., Daniel, N. D., & Naveen, L. (2008). Boards: Does one size fit all?. *Journal of Financial Economics*, 87(2), 329-356.
- Cullinan, C. P., Roush, P.B., & Zheng, X. (2012). CEO/Chair Duality in the Sarbanes–Oxley Era: Board Independence Versus Unity of Command. In *Research on Professional Responsibility and Ethics in Accounting* (pp. 167-183). Emerald Group Publishing Limited.
- Deloach, J. W. (2000). *Enterprise-wide risk management: strategies for linking risk and opportunity*. Financial Times Prentice Hall.
- Donaldson, L., & Davis, J. H. (1991). Stewardship theory or agency theory: CEO governance and shareholder returns. *Australian Journal of Management*, 16(1), 49-64.
- Duchin, R., Matsusaka, J. G., & Ozbas, O. (2010). When are outside directors effective?. *Journal of Financial Economics*, 96(2), 195-214.
- Elamer, A. A., Ntim, C. G., & Abdou, H. A. (2017). Islamic governance, national governance, and bank risk management and disclosure in MENA countries. *Business & Society*. <https://doi.org/10.1177/0007650317746108>.
- Elghuweel, M. I., Ntim, C. G., Opong, K. K., & Avison, L. (2017). Corporate governance, Islamic governance and earnings management in Oman: A new empirical insights from a behavioural theoretical framework. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 7(2), 190-224.
- Francis, J. R., & Krishnan, J. (1999). Accounting accruals and auditor reporting conservatism. *Contemporary Accounting Research*, 16(1), 135-165.
- Gillan, S. L. (2006). Recent developments in corporate governance: An overview. *Journal of Corporate Finance*, 12, 381-402.
- Isik, O., & Ince, A. R. (2016). Board size, board composition and performance: An investigation on Turkish banks. *International Business Research*, 9(2), 74-84.

- Khurana, I. K., & Raman, K. K. (2004). Litigation risk and the financial reporting credibility of Big 4 versus non-Big 4 audits: Evidence from Anglo-American countries. *The Accounting Review*, 79(2), 473-495.
- Kiel, G. C., & Nicholson, G. J. (2003). Board composition and corporate performance: How the Australian experience informs contrasting theories of corporate governance. *Corporate Governance: An International Review*, 11(3), 189-205.
- Lawrence, A., Minutti-Meza, M., & Zhang, P. (2011). Can Big 4 versus non-Big 4 differences in audit-quality proxies be attributed to client characteristics?. *The Accounting Review*, 86(1), 259-286.
- Lee, S. P., & Chen, H. J. (2011). Corporate governance and firm value as determinants of CEO compensation in Taiwan: 2SLS for panel data model. *Management Research Review*, 34(3), 252-265.
- Lim, R. (2011). Are corporate governance attributes associated with accounting conservatism?. *Accounting & Finance*, 51(4), 1007-1030.
- Mnif, A. (2009). Board of directors and the pricing of initial public offerings (IPOs): Does the existence of a properly structured board matter. Evidence from France. La place de la dimension europeenne dans la Comptabilite Contrôle Audit, May, Strasbourg, France.
- Mobbs, S. (2013). CEOs under fire: The effects of competition from inside directors on forced CEO turnover and CEO compensation. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 48(3), 669-698.
- Niresh, A., & Thirunavukkarasu, V. (2014). Firm size and profitability: A study of listed manufacturing firms in Sri Lanka. *International Journal of Business and Management*, 9(4), 57-64.
- Shaukat, A., Qiu, Y., & Trojanowski, G. (2016). Board attributes, corporate social responsibility strategy, and corporate environmental and social performance. *Journal of Business Ethics*, 135(3), 569-585.
- Shrader, C. B., Blackburn, V., & Iles, P. (1997). Journal of Managerial Issues Women In Management And Firm Financial Performance: An Exploratory Study. *Journal of Managerial Issues*, 9(3), 355-372.
- Whittington, G. (1980). Some basic properties of accounting ratios. *Journal of Business Finance & Accounting*, 7(2), 219-232.
- Yasar, A. (2013). Big four auditors' audit quality and earnings management: Evidence from Turkish stock market. *International Journal of Business and Social Science*, 4(17), 153-163.
- Yatim, P. (2011). Underpricing and board structures: an investigation of Malaysian initial public offerings (IPOs). *Asian Academy of Management Journal of Accounting & Finance*, 7(1), 73-93.
- Yolana, C., & Martani, D. (2005). Variabel-variabel yang mempengaruhi fenomena underpricing pada penawaran saham perdana di BEJ tahun 1994-2001. *Paper dipresentasikan pada Simposium Nasional Akuntansi*, 8.
- Zhang, Y., Zhou, J., & Zhou, N. (2007). Audit committee quality, auditor independence, and internal control weaknesses. *Journal of Accounting and Public Policy*, 26(3), 300-327.

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในแนวดิ่งกับ ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร

RELATIONSHIP BETWEEN VERTICAL COMMUNICATION PATTERN AND EMPLOYEES ENGAGEMENT

Received: November 5, 2019

Revised: February 16, 2020

Accepted: February 19, 2020

พรพรหม ชมงาม*

Pornprom Chomngam*

* รองศาสตราจารย์และปริญญาเอก ประจำภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

* Associate. Prof. and Ph.D., Public Relations Department, School of Communication Arts, Bangkok University

* Email: pornprom.c@bu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในแนวดิ่งกับความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในแนวดิ่ง ประกอบด้วย การสื่อสารจากบนลงล่าง และการสื่อสารจากล่างขึ้นสู่บน กับความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานระดับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรเอกชน จำนวนทั้งสิ้น 160 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติไคสแควร์

ผลการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในแนวดิ่งกับความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร พบว่า การสื่อสารจากบนลงล่าง และการสื่อสารจากล่างขึ้นสู่บนมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ด้วยเหตุว่า การสื่อสารทั้งสองประเภทมีความสำคัญทั้งในการให้ข้อมูลข่าวสารจากผู้บริหาร และรับฟังข้อมูลย้อนกลับจากพนักงาน ซึ่งส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านความศรัทธาและยอมรับในเป้าหมายและคุณค่าขององค์กร ความเต็มใจที่จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานให้กับองค์กร และความปรารถนาที่จะยังคงความเป็นสมาชิกขององค์กร

คำสำคัญ: รูปแบบการสื่อสารในแนวดิ่ง ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร

Abstract

A study of the relationship between vertical communication's pattern and employee engagement aims to investigate the relationship between vertical communication's pattern (downward communication and upward communication) and employee engagement. The sample of the study consisted of 160 permanent personals in private organization. Chi-Square is used to analyze the data.

The results of this study revealed that there is relationship between downward communication and upward communication and employee engagement at statistical significance level of 0.05. As a result, both types of communication are critical to providing information from executives and hearing back from employees, whether it is a side of faith and accepts the organization's goal and values, the willingness to take full power to the organization and desire to remain a membership of the organization.

Keywords: Vertical Communication's Pattern, Employee Engagement

บทนำ

การสื่อสารในองค์การเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมากสำหรับองค์การ เป็นเครื่องมือสำคัญของฝ่ายบริหารและพนักงาน เพราะการสื่อสารจะช่วยให้การทำงานลุล่วงไปได้โดยตลอด อีกทั้งการสื่อสารยังช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีแก่ทั้งสองฝ่าย การสื่อสารช่วยให้เกิดความเข้าใจตรงกัน นำมาซึ่งความไว้วางใจ นำไปสู่ความสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้บริหารในระดับต่างๆ และแก่พนักงานโดยรวม รูปแบบการสื่อสารในแนวตั้งที่เกิดขึ้นภายในองค์การถือเป็นศูนย์กลางที่ทำให้บุคลากรรับรู้และเข้าใจในสิ่งเดียวกันอย่างเป็นทางการ แม้ว่าภายในองค์การเองจะมีการแบ่งย่อยเป็นหลายฝ่ายหลายแผนก การมีพฤติกรรมการสื่อสารในองค์การที่ดีจะสามารถสร้างความผูกพันที่ดีที่เกิดขึ้นกับพนักงานในองค์การได้ การบริหารงานในองค์การจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้โดยอาศัยการติดต่อสื่อสาร (Davis, 1972) ทุกคนในองค์การจะมีสัมพันธภาพระหว่างกัน ซึ่งอาจจะเป็นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสองคน หรือบุคคลกับกลุ่ม หรือกลุ่มกับกลุ่มก็ได้ การติดต่อสื่อสารจะช่วยให้ทุกคนทำงานร่วมกันได้ เป็นที่เห็นได้ชัดแน่นอนว่า จุดมุ่งหมายอย่างหนึ่งของ การติดต่อสื่อสารคือ การให้ข่าวสาร ข้อมูล และพัฒนาให้เกิดความเข้าใจที่จำเป็นเพื่อทำให้เกิดพลังกลุ่ม นอกจากนั้น ยังมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างทัศนคติที่จำเป็นเพื่อจะได้จูงใจให้ทำงานมากขึ้น มีความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยปกติ ผู้บังคับบัญชามักติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาโดยวิธีการสั่งการในแนวตั้ง ซึ่งหลายคนอาจมองว่า การสื่อสารในแนวตั้งนี้ทำให้ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ในความเป็นจริงแล้วการสื่อสารในแนวตั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารจากบนลงล่าง หรือ การสื่อสารจากล่างขึ้นบน ล้วนแล้วแต่มีข้อดีที่ส่งผลให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์การได้เป็นอย่างดีทั้งสิ้น

ความสำเร็จขององค์การ นอกเหนือไปจากปัจจัยอื่นๆ เช่น ความสามารถของผู้บริหารระดับสูง การสนับสนุนจากลูกค้าและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอก รวมไปถึงประสิทธิภาพในการทำงานของผู้บริหารและพนักงาน ความเข้าใจในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความผูกพันในองค์การที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การสร้างความภาคภูมิใจและเต็มใจที่จะอุทิศตนให้กับองค์การ ซึ่งเป็นผลมาจากบรรทัดฐานขององค์การก่อให้เกิดความผูกพันต่อการปฏิบัติหน้าที่ในองค์การ (พริ้นท์ริชา สมานสินธุ์, 2554) เมื่อพนักงานมีความรู้สึกผูกพันต่อองค์การ ก็จะส่งผลทำให้เกิดแรงผลักดัน แรงจูงใจ และกระตุ้นให้พนักงานพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อปฏิบัติงานหรือทำหน้าที่ของตนจนสุดความสามารถให้กับองค์การ นอกจากนี้ ความผูกพันต่อองค์การยังเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างความต้องการของบุคลากรขององค์การให้สอดคล้องไปด้วยกันกับเป้าหมายขององค์การอีกด้วย

งานวิจัยส่วนมากมุ่งศึกษาแต่ปัจจัยภายในองค์การ 6 ประการ ที่เป็นตัวผลักดันไปสู่ความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์การ ได้แก่ รูปแบบในการทำงาน (Work) สมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์การ (People) โอกาสความก้าวหน้าในการทำงาน (Opportunities) ค่าตอบแทนและผลประโยชน์ (Total rewards) การปฏิบัติงานขององค์การ (Company Practices) และคุณภาพชีวิต (Quality of life) ไม่ได้มีการศึกษาถึงการสื่อสารในองค์การ (Organization communication) ที่จัดว่าเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่ง โดยเฉพาะการสื่อสารในแนวตั้งที่ทำให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์การได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในแนวตั้งกับความผูกพันของพนักงานต่อองค์การ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในแนวตั้งกับความผูกพันของพนักงานต่อองค์การ

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารภายในองค์กร

การสื่อสารภายในองค์กรจัดเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่างๆ ภายในองค์กร เพื่อประสานการทำงาน แลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อสร้างและรักษาความสัมพันธ์ขององค์กรและพนักงาน เพื่อสร้างความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร และเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมของพนักงานเป็นไปตามที่องค์กรต้องการ ดัง Baven & Bailey (1991) ได้ให้นิยามว่า การสื่อสารภายในองค์กรเป็น “กระบวนการ” (Process) สำหรับการส่งและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายในองค์กร การสื่อสารระหว่างบริษัทกับพนักงานคือ “กระบวนการ” ที่องค์กรใช้ในการส่งข่าวสารข้อมูล สร้างความผูกพันต่อองค์กร และจัดการเปลี่ยนแปลง” นั่นก็คือ องค์กรใช้การสื่อสารภายใน เพื่อส่งข้อมูลข่าวสารให้แก่พนักงาน และใช้กระบวนการสื่อสารนี้ในการสร้างความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ตลอดจนการจัดการเปลี่ยนแปลงในองค์กรด้วย การติดต่อสื่อสารภายในองค์กรมีความสำคัญ ดังนี้ 1) ช่วยทำให้องค์กรสามารถทำงานได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากการทำงานต้องอาศัยหลายฝ่าย หลายส่วนงานเข้ามาช่วยเสริมสร้างศักยภาพให้กับองค์กร 2) ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรต่างๆ ภายในองค์กรเดียวกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และสร้างความไว้วางใจต่อกัน โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้บุคลากรในระดับต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานกับผู้บริหาร

ลักษณะการสื่อสารในองค์กร จำแนกตามช่องทางเดินข่าวสารในแนวดิ่ง (Aiken, Bacharach and French, 1980) คือ

1. การติดต่อสื่อสารจากระดับบนลงไปสู่ระดับล่าง (Downward communication) นับเป็นการติดต่อสื่อสารที่สำคัญ ซึ่งทฤษฎีการจัดการแบบดั้งเดิม (Classical Theory of Management) ได้ให้ความสนใจแก่การติดต่อสื่อสารแบบนี้มากที่สุด เพราะเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ การสั่งงาน หรือการควบคุม (Smith, Richetto, and Zima, 1972) นอกจากนี้ การติดต่อสื่อสารจากระดับบนลงสู่ระดับล่างยังเป็นวิธีการพื้นฐานที่จะทำให้บุคคลซึ่งอยู่ในระดับผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทราบถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร การติดต่อสื่อสารจากระดับบนลงสู่ระดับล่างนั้นมักอาศัยช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ปรากฏตามแผนภูมิขององค์กร นอกจากนี้ ยังสามารถใช้สื่ออื่นประกอบได้อีก เช่น การประกาศตามบอร์ด คู่มือการปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน การประกาศนโยบาย และจดหมายเวียน เป็นต้น การติดต่อสื่อสารแบบระดับบนลงสู่ระดับล่างอาจทำได้โดยอาศัยการประชุม ซึ่งอาจจะเป็นการประชุมของผู้บังคับบัญชาในระดับสูงสุด หรือระดับกลาง รวมไปถึงผู้บังคับบัญชาชั้นต้น เพื่อบอกกล่าวถึงแผนงาน นโยบาย กันนับว่าเป็นวิธีการที่ผู้บังคับบัญชาในระดับบนจะติดต่อกับผู้บังคับบัญชาในระดับล่าง จะเห็นได้ว่าการติดต่อสื่อสารจากระดับบนไปสู่ระดับล่างนี้อาจใช้สื่อที่เป็นแบบลายลักษณ์อักษร (Written communication) รวมถึงสื่อแบบคำพูด (Oral communication) เช่น การประชุม คำสั่ง หรือคำแนะนำของผู้บังคับบัญชา เป็นต้น เป็นการติดต่อจากผู้บังคับบัญชา เป็นลักษณะของการสั่งงาน บอกเป้าหมาย วัตถุประสงค์ การมอบหมายงาน การให้ข้อมูลย้อนกลับในการทำงาน (Performance Feedback) รวมทั้งการประชุม ในปัจจุบันการติดต่อจากบนลงล่างที่ผู้บริหารนิยมใช้มากคือ การประชุมงาน การจัดทำวารสารภายใน ตลอดจนพยายามให้บุคลากรเห็นความสัมพันธ์ว่า งานของเขามีความสำคัญและมีผลต่อแผนงานโครงการขององค์กรอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้ช่วยกันสร้างสรรค์ผลงานที่ดีต่อไป (Tompkins, 1967)

2. การติดต่อสื่อสารจากระดับล่างไปสู่ระดับบน (Upward communication) (Porter and Applewhite, 1968) เป็นการส่งข้อมูลข่าวสารจากระดับของผู้ใต้บังคับบัญชาขึ้นไปยังผู้บังคับบัญชาในระดับสูงๆ โดยผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสาร การติดต่อสื่อสารจากระดับล่างไปสู่ระดับบนนี้ มีความสำคัญและเป็นที่ต้องการไม่น้อยกว่าการติดต่อสื่อสารจากระดับบนมาสู่ระดับล่าง (Likert, 1961) มีกลุ่มนักวิชาการและนักบริหารที่มีหัวสมัยใหม่ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะให้ความสำคัญในเรื่องของการติดต่อสื่อสารจากล่างขึ้นสู่บนนี้มากการติดต่อสื่อสารนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการที่ผู้ปฏิบัติงานจะมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) การป้อนกลับ (Feedback) และการเสนอความคิดริเริ่มใหม่ๆ (Initiative) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับ

บัญชาแสดงความคิดเห็นต่อผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานได้ นอกจากนั้น ยังอาจใช้เป็นวิถีทางในการติดต่อกับผู้บังคับบัญชาในการทำงาน การสำรวจทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน การร้องทุกข์ หรือการใช้ระบบคณะกรรมการร่วม เป็นต้น การสื่อสารแบบนี้ทำให้บุคลากรได้มีส่วนร่วม และมีความผูกพันต่อองค์การมากขึ้น จึงเพิ่มแรงยึดเหนี่ยวขององค์การไว้ได้สูง รวมทั้งยังช่วยให้พนักงานลดความกดดันและความเครียดจากปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน เพราะได้สื่อสารให้ผู้บริหารรับทราบข้อมูลและปัญหาต่างๆ แล้ว

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความผูกพันของพนักงานต่อองค์การ

ความผูกพันต่อองค์การเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับ องค์การถ้าบุคลากรที่มีความผูกพันกับองค์การมากเท่าใดก็จะมีอารมณ์ที่มั่นคงทุ่มเทเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานและมีแนวโน้มที่จะลาออกจากองค์การน้อย ผู้บริหารพยายามหาวิธีการที่จะรักษาพนักงานให้อยู่กับองค์การ และเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความผูกพันกับองค์การได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่ธุรกิจต้องแข่งขันกันอย่างรุนแรง ธุรกิจมีการพัฒนาคนและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มศักยภาพในเชิงแข่งขัน ดังนั้น การรักษามูลค่าบุคลากรให้อยู่กับองค์การนานๆ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ความผูกพันต่อองค์การเป็นการแสดงออกมากกว่าความภักดี เนื่องจากความผูกพันต่อองค์การเป็นความสัมพันธ์ที่สามารถผลักดันให้บุคคลเต็มใจที่จะอุทิศตัวเองเพื่อสร้างสรรค์ให้องค์การอยู่ในสภาพที่ดีขึ้น อาจกล่าวได้ว่า ความผูกพันต่อองค์การเป็นความรู้สึกที่ดีของบุคคลต่อองค์การอย่างเหนียวแน่น โดยความรู้สึกที่ดีนั้นจะสามารถแสดงออกมาในรูปแบบของการปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์ และมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การเสมอ (Mowday, Steers & Porter, 1979)

ความผูกพันต่อองค์การ คือ สิ่งที่แสดงออกซึ่งสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับองค์การ โดยจะเห็นได้จากการที่บุคคลมีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ สามารถรวมไปในทิศทางเดียวกัน ได้หรือเกิดความสอดคล้องกัน บุคคลมีความมุ่งมั่น ทุ่มเทเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มที่อุทิศ แรงกายแรงใจในการทำงานเพื่อประโยชน์ขององค์การ ยิ่งถ้าบุคคลมีความผูกพันต่อองค์การมากเท่าใดก็มีแนวโน้มที่จะลาออกหรือทิ้งองค์การไปก็น้อยลงเท่านั้น ซึ่งจะแสดงออกมา ดังนี้ (Porter, Crampon, and Smith, 1976).

1) ความศรัทธาและยอมรับในเป้าหมายและคุณค่าขององค์การ หมายถึง การที่เป้าหมายขององค์การและของบุคคลสอดคล้องกันหรือไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อบุคคลพิจารณาแล้วเห็นว่าบรรทัดฐานและค่านิยมขององค์การเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ บุคคลก็จะแสดงตนเองว่าเห็นด้วยกับจุดหมายปลายทางขององค์การและตั้งใจที่จะยอมรับจุดหมายนั้น บุคคลจะประเมินองค์การและรู้สึกต่อองค์การในทางที่ดีรู้สึกยินดีและภาคภูมิใจกับการเป็นสมาชิกหรือเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ มีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การ เชื่อว่าองค์การจะนำเขาไปสู่ความสำเร็จได้และมองเห็นแนวทางที่จะทำให้องค์การบรรลุถึงเป้าหมาย มีโอกาสและสามารถประสบความสำเร็จในการทำงานได้ 2) ความเต็มใจที่จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานให้กับองค์การ หมายถึง การแสดงออกถึงความพยายามอย่างเต็มที่เต็มใจ และตั้งใจที่จะอุทิศร่างกาย แรงใจสติปัญญาในการทำงานที่ดีให้เป็นประโยชน์ต่อองค์การ ร่วมแก้ไขปัญหากับองค์การ 3) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะยังคงความเป็นสมาชิกขององค์การ หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึกภักดี ซื่อสัตย์ต่อองค์การ เป็นความต่อเนื่องในการ ปฏิบัติงานโดยไม่โยกย้ายเปลี่ยนแปลงที่ทำงาน พยายามที่จะรักษาสมาชิกภาพไว้โดยไม่โยกย้ายไปไหน จะแสดงให้เห็นถึงความไม่เต็มใจหรือปฏิเสธที่จะลาออกจากองค์การหรือเปลี่ยนงาน ไม่ว่าจะเป็น การเพิ่มเงินเดือน รายได้ สถานภาพ ตำแหน่ง ความมีอิสระทางวิชาชีพ ตลอดจนความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานที่ดีขึ้น เป็นความตั้งใจและความปรารถนาอย่างแน่วแน่ที่จะคงความเป็นสมาชิกต่อไป เพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาและวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในแนวตั้งกับความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม จำนวน 160 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 โดยสอบถามพนักงานจำนวน 160 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้คือ พนักงานระดับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรเอกชน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G* Power 3 (Erdfeiler, Faul, & Buchner, 2005) โดยกำหนดขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.03 ซึ่งเป็นค่า Gold Standard ของการกำหนดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำเมื่อทำการทดสอบไคสแควร์ ที่ยอมรับในระดับสากลนั้นได้มีการกำหนดไว้ดังนี้ ค่า effect size เท่ากับ 0.1 หมายถึงมี ขนาดอิทธิพลในระดับเล็ก (Small) ค่า effect size เท่ากับ 0.3 หมายถึงมีขนาดอิทธิพลในระดับปานกลาง (Medium) ค่า effect size เท่ากับ 0.5 หมายถึง มีขนาดอิทธิพลในระดับใหญ่ (Large) ซึ่งส่วนใหญ่จะนิยมค่า effect size เท่ากับ 0.3 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 ค่าอำนาจทดสอบ (Power of test) เท่ากับ 0.80 (Hair, Black, Babin, Anderson, 2010) ค่าองศาอิสระของตัวแบบ (df) เท่ากับ 6 ที่คำนวณจากสูตร $df = \frac{NI(NI+1)}{2}$

2

เมื่อ NI คือตัวแปรสังเกตได้เท่ากับ 3 ตัว ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 152 คน

ผลลัพธ์จากโปรแกรม G* Power 3

ขนาดตัวอย่าง NI(ตัวแปรสังเกตได้) = 22

χ^2 tests - Goodness-of-fit tests: Contingency tables

Analysis: A priori: Compute required sample size

Input: Effect size w = 0.3

α err prob = 0.05

Power (1- β err prob) = 0.8

Df = 6

Output: Noncentrality parameter λ = 13.6800000

Critical χ^2 = 12.5915872

Total sample size = 152

Actual power = 0.8019035

เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ พนักงานฝ่ายปฏิบัติการและสนับสนุน จำนวน 160 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามที่ใช้การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในแนวตั้งกับความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน รายได้เฉลี่ย ระยะเวลาในการทำงาน

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในแนวตั้ง ประกอบด้วย การสื่อสารจากบนลงล่าง และการสื่อสารจากล่างขึ้นบน

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ประกอบด้วย ความศรัทธาและยอมรับในเป้าหมาย และคุณค่าขององค์กร ความเต็มใจที่จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานให้กับองค์กร และความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะยังคงความเป็นสมาชิกขององค์กร เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

(Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด และมีค่าความน่าเชื่อถือ α = 0.91 จากการทดสอบก่อนการเก็บข้อมูลจริง ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ และทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ตารางที่ 1 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในแนวดิ่งกับความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร

รูปแบบการสื่อสารในแนวดิ่ง	ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร	
	χ^2	Sig
การสื่อสารจากบนลงล่าง	24.179	0.00*
การสื่อสารจากล่างขึ้นบน	27.343	0.00*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิจัยยอมรับสมมติฐานคือ รูปแบบการสื่อสารในแนวดิ่ง อันได้แก่ การสื่อสารจากบนลงล่าง และการสื่อสารจากล่างขึ้นบนมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 24.179$, $p < 0.05$) และ ($\chi^2 = 27.343$, $p < 0.05$)

ตารางที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารจากบนลงล่างกับความผูกพันของพนักงานด้านความศรัทธาและยอมรับในเป้าหมายและคุณค่าขององค์กร

	Value	df	Asymp. Sig (2-sided)
Pearson Chi-Square	533.956 ^a	30	0.00
Likelihood Ratio	174.792	30	0.00
Linear-by-Linear association	102.385	1	0.00
Number of Valid Cases	160		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการสื่อสารจากบนลงล่างมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของพนักงานด้านความศรัทธาและยอมรับในเป้าหมายและคุณค่าขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig = 0.00 < 0.05)

ตารางที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารจากบนลงล่างกับความผูกพันของพนักงานด้านความเต็มใจที่จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานให้กับองค์กร

	Value	df	Asymp. Sig (2-sided)
Pearson Chi-Square	717.778 ^a	36	0.00
Likelihood Ratio	235.873	36	0.00
Linear-by-Linear association	94.168	1	0.00
Number of Valid Cases	160		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า รูปแบบการสื่อสารจากบนลงล่างมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของพนักงานด้านความเต็มใจที่จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานให้กับองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig = 0.00 < 0.05)

ตารางที่ 4 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารจากบนลงล่างกับความผูกพันของพนักงาน
ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะยังคงความเป็นสมาชิกขององค์กร

	Value	df	Asymp. Sig (2-sided)
Pearson Chi-Square	539.768 ^a	36	0.00
Likelihood Ratio	235.854	36	0.00
Linear-by-Linear association	89.294	1	0.00
Number of Valid Cases	160		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า รูปแบบการสื่อสารจากบนลงล่างมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของพนักงาน
ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะยังคงความเป็นสมาชิกขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
(Sig = 0.00 < 0.05)

ตารางที่ 5 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารจากล่างขึ้นบนกับความผูกพันของพนักงาน
ด้านความศรัทธาและยอมรับในเป้าหมายและคุณค่าขององค์กร

	Value	df	Asymp. Sig (2-sided)
Pearson Chi-Square	496.356 ^a	20	0.00
Likelihood Ratio	188.200	20	0.00
Linear-by-Linear association	138.948	1	0.00
Number of Valid Cases	160		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า รูปแบบการสื่อสารจากล่างขึ้นบนมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของ
พนักงานด้านความศรัทธาและยอมรับในเป้าหมายและคุณค่าขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
(Sig = 0.00 < 0.05)

ตารางที่ 6 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารจากล่างขึ้นบนกับความผูกพันของพนักงาน
ด้านความเต็มใจที่จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานให้กับองค์กร

	Value	df	Asymp. Sig (2-sided)
Pearson Chi-Square	475.278 ^a	24	0.00
Likelihood Ratio	207.693	24	0.00
Linear-by-Linear association	118.288	1	0.00
Number of Valid Cases	160		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า รูปแบบการสื่อสารจากล่างขึ้นบนมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของ
พนักงานด้านความเต็มใจที่จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานให้กับองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
(Sig = 0.00 < 0.05)

ตารางที่ 7 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารจากล่างขึ้นบนกับความผูกพันของพนักงาน
ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะยังคงความเป็นสมาชิกขององค์กร

	Value	df	Asymp. Sig (2-sided)
Pearson Chi-Square	510.345 ^a	24	0.00
Likelihood Ratio	208.128	24	0.00
Linear-by-Linear association	130.910	1	0.00
Number of Valid Cases	160		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า รูปแบบการสื่อสารจากล่างขึ้นบนมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของพนักงาน
ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะยังคงความเป็นสมาชิกขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
(Sig = 0.00 < 0.05)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการสื่อสารในแนวตั้งภายในองค์กรมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของ
พนักงานต่อองค์การในภาพรวมในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า 1). การสื่อสารจากบนลงล่างมี
ความสัมพันธ์กับความผูกพันของพนักงานต่อองค์การ การสื่อสารจากบนลงล่างเป็นข้อมูลข่าวสารที่ส่งจาก
ผู้บริหารมายังพนักงาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือต่างๆ ในการปฏิบัติงาน
และเรื่องส่วนตัว ส่งผลต่อความศรัทธาและยอมรับในเป้าหมาย และคุณค่าขององค์การส่งผลทำให้พนักงาน
เต็มใจที่จะทำงานให้กับองค์การอย่างเต็มความสามารถ 2) การสื่อสารจากล่างขึ้นบนมีความสัมพันธ์กับ
ความผูกพันของพนักงานต่อองค์การ เมื่อพนักงานมีความศรัทธาในตัวผู้บริหารว่ามีความรู้ ความสามารถ
ที่จะนำพาให้องค์การเจริญก้าวหน้า พนักงานก็สามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องหรือไปในทิศทางเดียวกับ
นโยบายที่ผู้บริหารส่งลงมา และการสื่อสารจากล่างขึ้นบนเป็นแนวทางที่ดีที่ทำให้พนักงานมีส่วนร่วมใน
การทำงาน ไม่จะเป็นการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานแก่ผู้บริหาร
อยู่เสมอ การมีส่วนร่วมในการทำให้การบริหารขององค์การหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติอยู่มีความเจริญก้าวหน้า
และ มีโอกาสได้เสนอความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในงานเสมอ

การสื่อสารในแนวตั้งทั้งสองนี้จัดว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อ
องค์การ เพราะเมื่อมีการถ่ายทอดนโยบาย หรือสั่งการจากผู้บริหารแล้ว ควรเปิดโอกาสให้พนักงานได้
มีการสื่อสารย้อนกลับ โดยพนักงานสามารถสอบถามข้อสงสัยกับผู้บริหารเมื่อเกิดปัญหาหรือสามารถ
รายงานปัญหาให้ผู้บังคับบัญชาทราบได้ทันที เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจและความถูกต้องของสารที่
สื่อออกไป นอกจากนั้น พนักงานยังได้รับรู้เป้าหมาย ทิศทาง และค่านิยมในการปฏิบัติงาน และเมื่อพนักงาน
รับรู้และยอมรับในสิ่งที่องค์การต้องการอย่างชัดเจน ก็จะสามารถช่วยกันสร้างสรรค์ผลงานที่ดีต่อไป
(Tompkins, 1967) รวมถึงการที่พนักงานมีความเต็มใจในการปฏิบัติงานที่ดีที่เป็นประโยชน์ และสามารถ
ร่วมแก้ไขปัญหาที่องค์การได้ และท้ายที่สุดก็จะเกิดเป็นความซื่อสัตย์ต่อองค์การ เป็นความต่อเนื่องใน
การปฏิบัติงาน โดยไม่คิดจะลาออกจากองค์การ แล้วส่งผลให้เกิดเป็นความผูกพันของพนักงานที่มีต่อ
องค์การ ซึ่งสอดคล้องกับ Porter, Crampon, and Smith (1976) ที่กล่าวว่า ความผูกพันของพนักงานต่อ
องค์การมักแสดงออกมาในรูปของความศรัทธาและยอมรับในเป้าหมายและคุณค่าขององค์การ ความเต็มใจ
ที่จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานให้กับองค์การ และ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะยังคงความ
เป็นสมาชิกขององค์การต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

การสื่อสารในแนวตั้งส่งผลต่อความผูกพันขององค์การในด้านที่พนักงานรู้สึกถึงความปลอดภัยในการทำงาน เกิดการยอมรับในเป้าหมายขององค์การที่จะสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้องค์การเกิดประโยชน์สูงสุด และพนักงานก็คงความเป็นสมาชิกขององค์การเพิ่ม ดังนั้น องค์การจึงควรส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารในแนวตั้งให้มากขึ้นเพื่อช่วยสร้างความผูกพันระหว่างพนักงานกับองค์การให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น อาจเพิ่มระบบการทำงานที่สนับสนุน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่องค์การตั้งไว้ และผู้บริหารควรแสดงออกถึงการให้ความสำคัญแก่พนักงานทุกระดับชั้นอย่างเท่าเทียม เพื่อเป็นการส่งเสริมให้พนักงานมีความต้องการที่จะดำรงความเป็นสมาชิกภาพขององค์การต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ในแนวนอนกับความผูกพันของพนักงานต่อองค์การ
2. ผู้วิจัยควรพิจารณาเปรียบเทียบรูปแบบความสัมพันธ์ทั้งในแนวตั้งและแนวนอนกับความผูกพันต่อองค์การ เพื่อให้ทราบว่าการสื่อสารในรูปแบบใดที่จะส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์การมากกว่ากัน

บรรณานุกรม

- พริ้นท์ชา สมานลินธุ์ (2554). *การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความผูกพันของพนักงาน: ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท เบลท์ เพอฟอร์แมนซ์เอ็นจิเนียริง จำกัด*. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- Aiken, M., Bacharach, S. B., and French, J. L. (1980). Organizational Structure, Work Process, and Proposal Making in Administrative Bureaucracy. *Academy of Management Journal*, 23(4), 112-124.
- Baven, R. & Bailey, J. (1991). *Lesley's Handbook of Public Relations and Communication*. New York. McGraw-Hill.
- Davis, K. (1972). Human Behavior at Work: *Human Relation and Organization Behavior* (4th edition). New York: McGraw-Hill.
- Erdfelder, E., Faul, F., & Buchner, A. (2005). *Power Analysis for Categories Methods*. In B. S. Everitt & D. C. Howell (Eds.), *Encyclopedia of Statistics in Behavioral Science*. Chichester: Wiley.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th edition). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Likert, R. (1961). *New Patterns of Management*. New York: McGraw-Hill.
- Mowday, R. T., Steers, R. M., & Porter, L. W. (1979). The Management of Organizational Commitment. *Journal of Vocational Behavior*, 14(2), 224-247.
- Porter, D. E. & Applewhite, P. B. (1970). *Studies in Organizational Behavior and Management*. Scranton, Pa. International Textbook Company.
- Porter, L. W., Crampon, W. J., Smith, F. J. (1976). Organizational commitment and managerial turnover: A Longitudinal Study. *Organizational Behavior and Human Performance*, 15(1), 87-98.
- Smith, R. L., Richetto, G. M., & Zima, J. P. (1972). *Organizational Behavior: An Approach to Human Communication*. New York: McGraw-Hill.
- Tompkins, P. K. (1967). *Organization Communication: A State-of-the-art Review*. In G. Richetto (Ed.), *Conference on Organizational Communication* (pp. 4-26). Huntsville, AL: National Aeronautics and Space Administration.

ความสำเร็จของระบบสารสนเทศที่มีผลต่อพฤติกรรมการ ชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง (Mobile Banking) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

INFORMATION SYSTEM SUCCESS MODEL ON PAYMENT BEHAVIOR VIA MOBILE BANKING OF CONSUMERS IN BANGKOK

Received: July 14, 2019

Revised: November 3, 2019

Accepted: October 31, 2019

สราวัลย์ ตั้งปัทมชาติ*

Sarawan Tangpatthamachart*

จรรย์ญา ปานเจริญ**

Charunya Parncharoen**

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาการตลาดดิจิทัล วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Master Degree Student, Digital Marketing, Faculty of Business Administration, Dhurakij Pundit University

* Email: ln-22@live.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** Assistant Professor and Ph.D. College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

** Email: charunya@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้งของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีผลต่อพฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง และ 3) เพื่อศึกษาความสำเร็จของระบบสารสนเทศที่มีผลต่อพฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้งของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยครั้งนี้คือ ผู้ที่ใช้โมบายแบงก์กิ้งในกรุงเทพมหานคร โดยได้กำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 410 ตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ Chi-Square Test ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง และยังพบว่า ความสำเร็จของระบบสารสนเทศทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพของข้อมูล และด้านคุณภาพของการบริการ มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้งของผู้บริโภค ในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความสำเร็จของระบบสารสนเทศ พฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the payment behavior via mobile banking of consumers in Bangkok, 2) to study the effect of personal factors of consumers in Bangkok on Payment Behavior via Mobile Banking, and 3) to study the effect of Information System Success Model on Payment Behavior via Mobile Banking of Consumers in Bangkok. The target sample of this study was people who used Mobile Banking in Bangkok. The questionnaires were employed as a research instrument and used the quota sampling to collect the data from 410 samples. Data were analyzed using Chi-Square Test.

The results of this research indicated that the personal factors of consumers in Bangkok had an effect on Payment Behavior via Mobile Banking. It is also found that the Information System Success Model in 3 items that System Quality Information Quality and Service Quality had an effect on Payment Behavior via Mobile Banking of consumers in Bangkok with statistically significance at .05.

Keywords: Information System Success Model, Behavior via Mobile Banking

บทนำ

ปัจจุบันกระแสสังคมไร้เงินสด (Cashless Society) มีบทบาทต่อการใช้ชีวิตในยุคไทยแลนด์ 4.0 หรือ ดิจิทัล ไทยแลนด์ (Digital Thailand) การผลิตสินค้าและบริการ รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการชำระเงินทำให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมผู้บริโภคจะต้องพกเงินสด บัตรเอทีเอ็ม บัตรเครดิต ทำให้ต้องคอยพะวงว่าจะทำเงินหล่นหายหรือบัตรหายหรือไม่ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการชำระเงินหรือการย้ายข้อมูลทางการเงินทั้งหมดมาอยู่ในโทรศัพท์มือถือเพียงเครื่องเดียวจึงทำให้เป็นเรื่องที่ง่าย สะดวก และรวดเร็วมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่ทราบกันดีว่าเทคโนโลยีก็เปรียบเสมือนดาบสองคม มีทั้งข้อดีและข้อจำกัดในการใช้งาน หากสถาบันทางการเงินไม่มีชื่อเสียงเพียงพอต่อการสร้างความตระหนัก ตึงตูด และมีระบบที่มีความปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวมถึงโทรศัพท์มือถือไม่รองรับกับเทคโนโลยีที่อัปเดตข้อมูลที่ทันสมัย หรือสถาบันทางการเงินออกแบบการใช้เทคโนโลยีไม่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมการชำระเงินผ่าน โมบายแบงก์กิ้ง (Mobile Banking)

จากสถิติการเติบโตของโมบายแบงก์กิ้ง (Mobile Banking) ในปี พ.ศ. 2561 มีผู้ใช้งานจำนวน 37,973,421 คน มูลค่า 1,269,000 ล้านบาท มีผู้ใช้งานเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 จากปี พ.ศ. 2560 ที่มีผู้ใช้งานจำนวน 31,634,571 คน มูลค่า 1,049,000 ล้านบาท (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561) โดยการใช้แอปพลิเคชัน Mobile Banking ในแต่ละสถาบันการเงินที่ให้บริการมีความแตกต่างกันไป ผู้บริโภคสามารถเลือกได้ตามความต้องการที่เหมาะสมกับตนเอง และจากผลการสำรวจปี พ.ศ. 2559 พบว่า แอปพลิเคชัน Mobile Banking ที่ใช้มากที่สุดคือ ธนาคารกรุงไทย ร้อยละ 22 รองลงมา ธนาคารไทยพาณิชย์ ร้อยละ 11 ธนาคารกรุงเทพ ร้อยละ 9 ธนาคารกรุงไทย ร้อยละ 8 ธนาคารทหารไทย ร้อยละ 4 และธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ร้อยละ 3 (นิลเส็น ประเทศไทย, 2559) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ Namho Chung and Soon Jae Kwon (2009) พบว่า ประสบการณ์การใช้มือถือมากขึ้น การรับรู้ประโยชน์ของลูกค้า และความตั้งใจที่จะใช้บริการธนาคารบนมือถือก็จะเพิ่มมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Taoting Li (2013) ที่ได้ทำการศึกษา Applying the Is Success Model to Mobile Banking Apps พบว่า คุณภาพของระบบส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญกับการรับรู้วัฒนธรรม ในขณะที่คุณภาพของข้อมูลมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งการรับรู้วัฒนธรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะใช้แอปพลิเคชันของธนาคารต่อไป นอกจากนี้ ความกังวลด้านความปลอดภัย ความน่าเชื่อถือ และความเป็นส่วนตัวเป็นปัจจัยในการกระตุ้นให้ผู้บริโภคมาใช้บริการธนาคารบนมือถือ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาความสำเร็จของระบบสารสนเทศที่มีผลต่อพฤติกรรม การชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้งของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร จึงเป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจโดยข้อมูลที่ได้ จากการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพของระบบ คุณภาพของข้อมูล และคุณภาพของการบริการ ในการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือและให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีผลต่อพฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง
3. เพื่อศึกษาความสำเร็จของระบบสารสนเทศที่มีผลต่อพฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ของผู้บริโภค ในกรุงเทพมหานคร

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

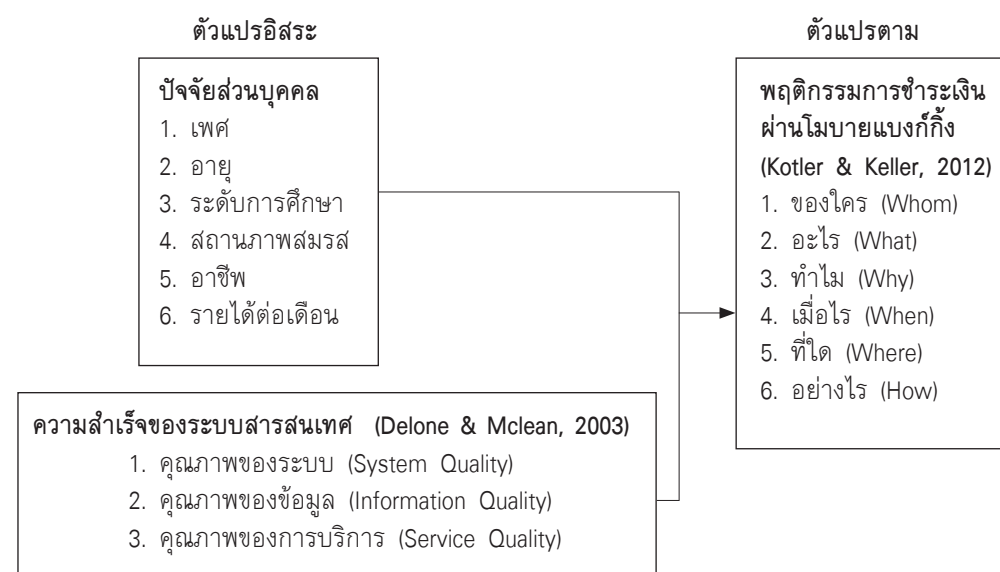
ความสำเร็จของระบบสารสนเทศ (Information System Success Model: IS Success Model)

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การดำเนินธุรกิจของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ มีหลากหลายรูปแบบ เพิ่มมากขึ้น การวัดความสำเร็จหรือประสิทธิผลของระบบสารสนเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการและการลงทุนของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ แบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศ (IS Success Model) ออกแบบโดย Delone and Mclean ในปี 1992 เพื่อใช้ประเมินประสิทธิผลของความสำเร็จของระบบสารสนเทศ ซึ่งแบบจำลองนี้ แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1. คุณภาพของระบบ (System Quality) 2. คุณภาพของข้อมูล (Information Quality) 3. การใช้ระบบสารสนเทศ (Information System Use) 4. ความพึงพอใจของผู้ใช้ (User Satisfaction) 5. ผลกระทบส่วนบุคคล (Individual Impact) และ 6. ผลกระทบที่เกี่ยวกับองค์กร (Organizational Impact) จนกระทั่งในปี 2003 การพัฒนาแบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศของ Delone and Mclean ได้พัฒนาขึ้นอีกครั้งพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงการเติบโตอย่างรวดเร็วในการปฏิบัติงานทางด้านการทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจที่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือที่เรียกว่า E-Commerce ทำให้แบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศ (Information System Success Model: IS Success Model) แบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้ (Delone and Mclean, 2003)

1. คุณภาพของระบบ (System Quality) หมายถึง ระบบที่มีความยืดหยุ่น มีความน่าเชื่อถือโดยมีความสามารถในการใช้งาน การติดต่อสื่อสาร และเวลาที่ใช้ในการตอบสนองของระบบ
2. คุณภาพของข้อมูล (Information Quality) หมายถึง ปัจจัยด้านข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประมวลผล ในระบบหรือสิ่งที่สารสนเทศมอบให้กับผู้ใช้บริการไม่ว่าจะเป็นความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัย และความเข้าถึงได้ง่ายสำหรับผู้ใช้งาน
3. คุณภาพของการบริการ (Service Quality) หมายถึง ความพึงพอใจที่ผู้ใช้บริการได้รับจากการใช้บริการ รวมถึงความคิดเห็นของผู้ใช้บริการตั้งแต่เริ่มหาข้อมูล ซื้อสินค้าและบริการ และการให้บริการหลังการขาย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

2. สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง

2. ความสำเร็จของระบบสารสนเทศมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ของผู้บริโภค ในกรุงเทพมหานคร

3. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ทำธุรกรรมการชำระเงินผ่าน Mobile Banking ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร แต่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง ผู้วิจัยจึงได้คำนวณหาขนาดของตัวอย่างจากสูตรของ W.G. Cochran (1963) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดตัวอย่างไม่น้อยกว่า 385 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้มีการสำรวจเพิ่มจำนวน 25 คนรวมแบบสอบถามที่จะทำการแจกทั้งสิ้น 410 ฉบับ และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบโควตา

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และทำการทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากการทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability Test) โดยค่า Cronbach's Alpha ที่ได้อยู่ระหว่าง 0.80-0.91 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ดังนั้นถือว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความน่าเชื่อถือ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จของระบบสารสนเทศ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์ตามแนวคิดของ Delone and Mclean (2003) เป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) กำหนดให้เลือกตอบ 5 ระดับ และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์ตามแนวคิดของ Kotler and Keller (2012) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบหลายตัวเลือก Multiple choice

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้จะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปโดยแบ่งเป็นสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบสมมติฐานสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้ Chi-Square Test

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 70.20 มีอายุ 26-35 ปีมากที่สุด ร้อยละ 54.60 ส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 70.00 มีสถานภาพโสดมากที่สุด ร้อยละ 76.80 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 36.30 และมีรายได้ 15,001-25,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด ร้อยละ 39.00

2. ความสำเร็จของระบบสารสนเทศ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครมีความเห็นว่า ความสำเร็จของระบบสารสนเทศโดยรวมขององค์ประกอบทั้ง 3 ด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านคุณภาพของข้อมูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 รองลงมาคือ ด้านคุณภาพของระบบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และด้านคุณภาพของการบริการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zoghiami et al. (2018) พบว่า ด้านคุณภาพของข้อมูลมีความสำคัญต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค ทั้งนี้หากผู้บริโภคมีความพึงพอใจ ในด้านคุณภาพของข้อมูลก็จะส่งผลให้อยากจะใช้งานต่อไปเพิ่มมากขึ้น รองลงมาคือ ความปลอดภัยจากการใช้งานแอปพลิเคชันทางมือถือ ซึ่งจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจในผู้บริโภคให้มีการใช้งานต่อไปในอนาคต

3. พฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง (Mobile Banking)

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่เป็นตัวอย่างได้รับอิทธิพลในการใช้ Mobile banking จากตนเองมากที่สุด ส่วนใหญ่ใช้ Mobile banking เพื่อซื้อสินค้าและบริการให้ตนเอง และชำระเงินค่าและค่าบริการด้วย Mobile banking เรื่องเสื้อผ้า/รองเท้ามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับจากผลการสำรวจทางหนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์ ปี พ.ศ. 2561 ที่พบว่า สินค้าที่ผู้บริโภคนิยมซื้อผ่านออนไลน์มากที่สุดคือ เสื้อผ้า ร้อยละ 44.00 นอกจากนี้ ยังพบว่า เหตุผลหลักในการใช้ Mobile banking คือ สะดวกรวดเร็ว และพบว่า ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่เป็นตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ Mobile Banking ในช่วงเวลา เย็น/ค่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นช่วงเวลาที่ไม่ว่างจากการทำงาน อีกทั้งการขายของออนไลน์ต่างๆ ร้านค้าร้านอาหาร เดินห้างสรรพสินค้า เป็นต้น จะเป็นช่วงเวลาหลังเลิกงานเป็นส่วนใหญ่และผู้ใช้บริการได้พักผ่อนจึงมีเวลาเลือกซื้อสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง

4. ผลการทดสอบสมมติฐานและการอภิปรายผล

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า ผู้บริโภคที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้ต่อเดือนของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง

ตารางที่ 1 สมมติฐานที่ 1

ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง (Mobile Banking) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร (จำนวน 10 ข้อ)									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1. เพศ	0.010*	0.116	0.002*	0.019*	0.728	0.001*	0.862	0.619	0.000*	0.220
2. อายุ	0.002*	0.000*	0.001*	0.000*	0.164	0.036*	0.021*	0.004*	0.024*	0.300
3. ระดับการศึกษา	0.019*	0.173	0.765	0.000*	0.000*	0.009*	0.002*	0.023*	0.000*	0.017*
4. สถานภาพสมรส	0.072	0.000*	0.001*	0.008*	0.116	0.184	0.143	0.776	0.309	0.245
5. อาชีพ	0.049*	0.049*	0.000*	0.000*	0.547	0.023*	0.015*	0.001*	0.000*	0.021*
6. รายได้ต่อเดือน	0.000*	0.018*	0.034*	0.000*	0.439	0.007*	0.000*	0.000*	0.002*	0.001*

หมายเหตุ* หมายถึง $p < 0.05$

1. หมายถึง ผู้ที่มีอิทธิพลในการใช้โมบายแบงก์กิ้ง 2. หมายถึง ผู้ที่ซื้อสินค้าและบริการโดยการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้งให้ 3. หมายถึง ประเภทสินค้าและบริการที่ชำระผ่านโมบายแบงก์กิ้ง 4. หมายถึง ราคาสินค้าและบริการที่ชำระผ่านโมบายแบงก์กิ้ง 5. หมายถึง เหตุผลในการชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง 6. หมายถึง ช่วงเวลาการใช้บริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง 7. หมายถึง ความถี่ในการชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้งต่อเดือน 8. หมายถึง ประเภทของร้านค้าที่ชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง 9. หมายถึง สถาบันการเงินที่นิยมชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง 10. หมายถึง ช่องทางการชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง

จากผลการวิจัยตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครทั้งเพศชายและหญิงได้รับอิทธิพลในการใช้ Mobile banking ($\text{Sig}=0.010<0.05$) โดยได้รับอิทธิพลจากตนเองมากที่สุด ร้อยละ 78.69 รองลงมา เพศหญิงจะได้รับอิทธิพลมาจากเพื่อน/แฟน ร้อยละ 18.75 ส่วนเพศชายจะได้รับอิทธิพลมาจากเจ้าหน้าที่สถาบันการเงิน/ร้านค้า ร้อยละ 11.48 ซึ่งสอดคล้องกับ Baptista and Oliveira (2015) ที่ว่า นอกจากตนเองแล้วยังมีอิทธิพลทางสังคมที่ทำให้บุคคลรับรู้และมีความคิดที่อยากจะใช้งานผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ซึ่งบรรทัดฐานที่อยู่รอบตัวบุคคลจะมีอิทธิพลต่อการทำธุรกรรมทาง การเงินบนสมาร์ตโฟนไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อน คนรอบตัว เป็นต้น (จักรพงษ์ ลีลาธนาศิริ และธัญวรัตน์ สุวรรณะ, 2561) ประเภทสินค้าและบริการที่ชำระผ่านโมบายแบงก์กิ้งมีผลต่อทั้งเพศชายและเพศหญิง ($\text{Sig}=0.002<0.05$)

โดยเพศหญิงและเพศชายส่วนใหญ่จะชำระสินค้าและบริการด้วย Mobile banking ในเรื่องเสื้อผ้า/รองเท้ามากที่สุด ร้อยละ 43.75 และร้อยละ 28.69 ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการสำรวจไทยรัฐออนไลน์ ปีพ.ศ.2561 พบว่า สินค้าที่ผู้บริโภคนิยมซื้อผ่านออนไลน์มากที่สุดคือ เสื้อผ้า ร้อยละ 44.00 ด้านราคาสินค้าและบริการที่ชำระผ่านโมบายแบงก์กิ้งมีผลทั้งเพศชายและเพศหญิง ($\text{Sig}=0.019<0.05$) โดยเพศชายชำระสินค้าและบริการ ในราคา 100-500 บาท ร้อยละ 26.23 ส่วนเพศหญิงชำระสินค้าและบริการในราคา 501-1,000 บาท ร้อยละ 39.58 ซึ่งเป็นไปตามงานวิจัยของ นนทวัฒน์ เยาวลั้งษ์ (2556) พบว่า เพศชายจะมีพฤติกรรมการออมเงินมากกว่าเพศหญิงในการใช้จ่าย เพศชายและเพศหญิงจะใช้บริการทางการเงินผ่าน Mobile banking ในช่วงเย็น/ค่ำ ($\text{Sig}=0.001<0.05$) ร้อยละ 50.82 และร้อยละ 62.85 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นช่วงเวลาที่ไม่ว่างจากการทำงาน อีกทั้งการช้อปปิ้งออนไลน์ต่างๆ ร้านค้าร้านอาหาร เดินห้างสรรพสินค้า เป็นต้น ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังเลิกงานเป็นส่วนใหญ่และผู้บริโภคได้พักผ่อนจึงมีเวลาเลือกซื้อสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง และสถาบันการเงินมีผลต่อทั้งเพศชายและเพศหญิงในการเลือกใช้บริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.000<0.05$) โดยเพศชายส่วนใหญ่ชำระเงินผ่านธนาคารกสิกรไทยมากที่สุด ร้อยละ 33.61 ส่วนเพศหญิงจะชำระเงินผ่านธนาคารไทยพาณิชย์มากที่สุด ร้อยละ 29.17 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากธนาคารไทยพาณิชย์มีการเปิดตัวแอปพลิเคชันใหม่ SCB EASY มีการส่งเสริมการตลาดด้วยการลดข้อแพชั่น 4 แปรนต์ดัด ได้แก่ H&M Jaspal Massimo Dutti และ Uniqlo ทำให้กระตุ้นและจูงใจเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

ในด้านอายุพบว่า อายุ 26-35 ปีมีผลต่ออิทธิพลในการใช้ Mobile banking ($\text{Sig}=0.002<0.05$) โดยอิทธิพล มาจากตนเองมากที่สุด ร้อยละ 70.09 เช่นเดียวกันกับการซื้อสินค้าและบริการให้ผู้อื่น ($\text{Sig}=0.000<0.05$) ร้อยละ 83.48 เนื่องมาจากความแตกต่างของพฤติกรรมการทำธุรกรรมของคนแต่ละ Generation ซึ่ง Gen X จะให้ความสำคัญแต่น้อยกว่าคนยุค Millennial ที่ให้ความสำคัญกับตนเองและการทำธุรกรรมแบบ Real time โดยอายุ 26-35 ปีมีผลต่อประเภทสินค้าและบริการที่ชำระผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.001<0.05$) ประเภทเสื้อผ้า/รองเท้ามากที่สุด ร้อยละ 41.52 อายุ 26-35 ปีมีผลต่อการชำระราคาสินค้าและบริการที่ชำระผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.000<0.05$) ในราคา 501-1,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 37.95 อายุ 26-35 ปีมีผลต่อช่วงเวลาการใช้บริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.036<0.05$) ในช่วงเย็น/ค่ำมากที่สุด ร้อยละ 58.93 อายุ 26-35 ปีมีผลต่อความถี่ในการชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.021<0.05$) เฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อเดือนมากที่สุด ร้อยละ 36.16 อายุ 26-35 ปีมีผลต่อประเภทของร้านค้าที่ชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.004<0.05$) โดยเลือกร้านค้าออนไลน์มากที่สุด ร้อยละ 70.09 และอายุ 26-35 ปีมีผลต่อสถาบันการเงินที่นิยมชำระผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.024<0.05$) โดยเลือกธนาคารกสิกรไทยมากที่สุด ร้อยละ 34.82 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพงษ์ ลีลาธนาศิริ และ ธีรวัฒน์ สุวรรณะ (2561) พบว่า อายุ 26-35 ปี มีการใช้งานผ่านโมบายแบงก์กิ้งมากที่สุด สอดคล้องกับ มงคล นิมิตรภักติกุล (2557) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการธุรกรรมทางการเงินส่วนมากเป็นวัยทำงาน อายุ 29-37 ปี มีการทำธุรกรรมทางการเงินบ่อย และต้องการทำอะไรด้วยตนเอง ด้านราคาในการชำระสินค้าและบริการ พบว่า อายุ 26-35 ปี มีพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในราคาที่ต่ำกว่าคนอายุ 36-45 ปี ผ่านทางร้านค้าออนไลน์ และสอดคล้องกับ สุภาวรรณ ชัยทิวาฉิมกุล (2555) พบว่า ลูกค้าที่ซื้อบริการที่มีอายุ 26-30 ปี มีพฤติกรรมการซื้อในราคาเฉลี่ยต่ำกว่าลูกค้าที่ซื้อสินค้าและบริการที่มีอายุ 31 ปีขึ้นไป

ในด้านระดับการศึกษาพบว่า ปริญญาตรีมีอิทธิพลต่อการใช้ Mobile banking ($\text{Sig}=0.019<0.05$) โดยอิทธิพลมาจากตนเองมากที่สุด ร้อยละ 71.43 ปริญญาตรีมีผลต่อการชำระสินค้าและบริการ ($\text{Sig}=0.000<0.05$) ในราคา 501-1,000 บาท ร้อยละ 37.28 ปริญญาตรีมีผลต่อเหตุผลหลักที่ใช้ Mobile banking ($\text{Sig}=0.000<0.05$) โดยให้เหตุผลที่ใช้เพราะสะดวกรวดเร็วมากที่สุด ร้อยละ 70.73 สำหรับช่วงเวลาในการใช้บริการมีผลต่อปริญญาตรี ($\text{Sig}=0.009<0.05$) ในช่วงเย็น/ค่ำมากที่สุด ร้อยละ 58.19 ปริญญาตรีมีผลต่อความถี่ในการชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.002<0.05$) โดยเฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อเดือนมากที่สุด ร้อยละ 31.36 ปริญญาตรีมีผลต่อประเภทร้านค้าที่ชำระสินค้าและบริการ ($\text{Sig}=0.023<0.05$) ผ่านทางออนไลน์มากที่สุด ร้อยละ 73.87 ปริญญาตรีมีผลต่อสถาบันการเงินที่นิยมชำระผ่านโมบาย

แบ่งกั๊ง (Sig=0.000<0.05) โดยชำระเงินจากธนาคารไทยพาณิชย์มากที่สุด ร้อยละ 31.01 และปริญญาตรีชำระสินค้าและบริการด้วยการโอนเงินทางหมายเลขบัญชีมากที่สุด (Sig=0.017<0.05) ร้อยละ 59.58 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพัชร์ อภิรุ้งเรืองสกุล และประสพชัย พสุนนท์ (2561) พบว่า การศึกษาระดับปริญญาตรีจะมีการใช้งานผ่านโมบายแบงก์กั๊งมากที่สุด โดยทำธุรกรรมทางการเงินมากกว่า 5 ครั้งต่อเดือน ซึ่งมีความใกล้เคียงกับผลของผู้วิจัย เหตุผลในการตัดสินใจทำธุรกรรมผ่านโมบายแบงก์กั๊ง คือ สะดวกสบายและสามารถทำธุรกรรมได้ทุกที่ทุกเวลา การซื้อสินค้าและบริการผ่านร้านค้าออนไลน์พบว่าระดับการศึกษาสูงขึ้นจะมีแนวโน้มซื้อสินค้าและบริการผ่านช่องทางร้านค้าออนไลน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิญญา โพธิ์ไพรทอง (2556) นอกจากนี้การที่ธนาคารไทยพาณิชย์เปิดตัวแอปพลิเคชันใหม่ SCB EASY ผ่านโมบายแบงก์กั๊งแพลตฟอร์มและมีฟีเจอร์ใหม่ๆ มีการแจกของสมนาคุณต่างๆ เช่น ตัวหนังสือ เป็นไปได้อาจได้มีการเข้าถึง กลุ่มผู้บริโภคที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากขึ้น สำหรับระดับการศึกษาและราคาในการชำระสินค้าและบริการ ไม่มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยอื่นๆ ที่พบว่า ระดับการศึกษาและราคาในการชำระสินค้าและบริการไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระแสสังคมไร้เงินสดได้เข้ามาสู่วงการศึกษามากขึ้น เช่น การชำระค่าเทอมสามารถชำระผ่านโมบายแบงก์กั๊งได้มากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคระดับการศึกษาต่างๆ มีแนวโน้มในการใช้เพิ่มขึ้น

ในด้านสถานภาพสมรสพบว่า สถานภาพโสดมีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการเพื่อตนเองมากที่สุด (Sig=0.000<0.05) ร้อยละ 86.35 สถานภาพโสดมีผลต่อการชำระสินค้าและบริการ (Sig=0.001<0.05) ประเภทเสื้อผ้า/รองเท้ามากที่สุด ร้อยละ 41.59 และสถานภาพโสดมีผลต่อราคาในการชำระสินค้า (Sig=0.008<0.05) ในราคา 501-1,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 36.83 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพงษ์ ลีลาธนาศิริ และธัญวรัตน์ สุวรรณะ (2561) พบว่า สถานภาพโสดจะมีการใช้งานผ่านโมบายแบงก์กั๊งมากที่สุด และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณิสา ตรงจิตร (2559) พบว่า สถานภาพไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านช่องทางตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ในด้านอาชีพพบว่า พนักงานบริษัทเอกชนมีอิทธิพลต่อการใช้ Mobile banking (Sig=0.049<0.05) โดยมาจากตนเองมากที่สุด ร้อยละ 70.47 พนักงานบริษัทเอกชนส่วนใหญ่ซื้อสินค้าและบริการให้ตนเอง (Sig=0.049<0.05) ร้อยละ 80.54 พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจมีผลต่อการชำระสินค้าและบริการ (Sig=0.000<0.05) ประเภทเสื้อผ้า/รองเท้ามากที่สุด ร้อยละ 47.12 พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจมีผลต่อราคาสินค้าและบริการ (Sig=0.000<0.05) ในราคา 501-1,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 43.80 พนักงานบริษัทเอกชนมีผลต่อช่วงเวลาการใช้โมบายแบงก์กั๊ง (Sig=0.023<0.05) ในช่วงเวลาเย็น/ค่ำมากที่สุด ร้อยละ 57.72 พนักงานบริษัทเอกชนมีผลต่อความถี่ในการชำระสินค้าและบริการผ่าน โมบายแบงก์กั๊ง (Sig=0.015<0.05) เฉลี่ยมากกว่า 10 ครั้งต่อเดือนมากที่สุด ร้อยละ 36.24 พนักงานบริษัทเอกชนมีผลต่อประเภทร้านค้าที่ชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กั๊ง (Sig=0.001<0.05) โดยชำระผ่านร้านค้าออนไลน์ มากที่สุด ร้อยละ 71.81 พนักงานบริษัทเอกชนมีผลต่อสถาบันการเงินที่นิยมชำระผ่านโมบายแบงก์กั๊ง (Sig=0.000<0.05) จากธนาคารไทยพาณิชย์มากที่สุด ร้อยละ 40.27 พนักงานบริษัทเอกชนมีผลต่อช่องทางการชำระสินค้าและบริการ (Sig=0.021<0.05) ด้วยการโอนเงินทางหมายเลขบัญชีมากที่สุด ร้อยละ 57.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพงษ์ ลีลาธนาศิริ และธัญวรัตน์ สุวรรณะ (2561) พบว่า อาชีพพนักงานบริษัทจะมีการใช้โมบายแบงก์กั๊งมากที่สุด นอกจากนี้ มีงานวิจัยของ จุฑารัตน์ เกียรติศิริสมิ (2558) พบว่า กลุ่มนักเรียนนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการมากกว่าผู้ที่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน อาจเป็นเพราะด้วยภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบน้อยกว่า ความยับยั้งชั่งใจก่อนการตัดสินใจ และยังไม่ได้หาเงินด้วยตนเองจึงตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการได้ง่ายกว่า

ในด้านรายได้พบว่า ผู้ที่มีรายได้ 15,001-25,000 ต่อเดือนได้รับอิทธิพลการใช้ Mobile banking (Sig=0.000<0.05) จากตนเองมากที่สุด ร้อยละ 73.75 ผู้ที่มีรายได้ 15,001-25,000 ต่อเดือนซื้อสินค้าและบริการให้ตนเอง (Sig=0.018<0.05) ร้อยละ 75 ผู้ที่มีรายได้ 15,001-25,000 มีผลต่อการชำระสินค้าและบริการ (Sig=0.034<0.05) ประเภทเสื้อผ้า/รองเท้ามากที่สุด ร้อยละ 40.63 ผู้ที่มีรายได้ 15,001-25,000 ต่อเดือนมีผลต่อราคาสินค้าและบริการ (Sig=0.000<0.05) ในราคา 501-1,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ

37.50 ผู้ที่มีรายได้ 15,001-25,000 ต่อเดือนมีผลต่อช่วงเวลาการใช้โมบายแบงก์กิ้ง (Sig=0.007<0.05) ในช่วงเวลาเย็น/ค่ำมากที่สุด ร้อยละ 61.88 ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท มีผลต่อความถี่ในการชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง (Sig=0.000<0.05) เฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 46.43 ผู้ที่มีรายได้ 15,001-25,000 ต่อเดือนมีผลต่อประเภทร้านค้าที่ชำระสินค้าและบริการ (Sig=0.000<0.05) ผ่านทางออนไลน์มากที่สุด ร้อยละ 68.75 ผู้ที่มีรายได้ 15,001-25,000 ต่อเดือนมีผลต่อสถาบันการเงินที่นิยมชำระผ่านโมบายแบงก์กิ้ง (Sig=0.002<0.05) จากธนาคารไทยพาณิชย์มากที่สุด ร้อยละ 30.00 และผู้ที่มีรายได้ 15,001-25,000 ต่อเดือนมีผลต่อช่องทางการชำระสินค้าและบริการ (Sig=0.001<0.05) ด้วยการโอนเงินทางหมายเลขบัญชีมากที่สุด ร้อยละ 50.00 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพงษ์ ลีลาธนาศิริ และธัญวรัตน์ สุวรรณะ (2561) พบว่า รายได้เฉลี่ยของผู้ที่ใช้โมบายแบงก์กิ้งจะมีรายได้อยู่ในช่วง 20,001-30,000 บาท สอดคล้องกับ วรรณพร หวลมานพ (2558) พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการใช้แอปพลิเคชันเคโมบายแบงก์กิ้งพลัส โดยผู้ที่มีรายได้อยู่ในระดับสูงจะมีความถี่ในการใช้งานมาก ผู้ที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท มีความถี่ในการใช้งานมากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์ รองลงมาคือ รายได้ 20,001-30,000 บาท มีความถี่ในการใช้งานมากกว่า 1-2 ครั้ง/สัปดาห์

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ความสำเร็จของระบบสารสนเทศที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง (Mobile Banking) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 สมมติฐานที่ 2

ความสำเร็จของระบบสารสนเทศ	พฤติกรรมการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง (Mobile Banking) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร (จำนวน 10 ข้อ)									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
ด้านคุณภาพของระบบ	0.006*	0.930	0.305	0.019*	0.169	0.033*	0.001*	0.106	0.000*	0.257
ด้านคุณภาพของข้อมูล	0.088	0.828	0.705	0.662	0.063	0.487	0.019*	0.698	0.001*	0.812
ด้านคุณภาพของการบริการ	0.381	0.154	0.020*	0.023*	0.334	0.376	0.582	0.052	0.003*	0.345

หมายเหตุ* หมายถึง $p < 0.05$

1. หมายถึง ผู้ที่มีอิทธิพลในการใช้โมบายแบงก์กิ้ง 2. หมายถึง ผู้ที่ซื้อสินค้าและบริการโดยการชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้งให้ 3. หมายถึง ประเภทสินค้าและบริการที่ชำระผ่านโมบายแบงก์กิ้ง 4. หมายถึง ราคาสินค้าและบริการที่ชำระผ่านโมบายแบงก์กิ้ง 5 หมายถึง เหตุผลในการชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง 6. หมายถึง ช่วงเวลาการใช้บริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง 7. หมายถึง ความถี่ในการชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้งต่อเดือน 8. หมายถึง ประเภทของร้านค้าที่ชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง 9. หมายถึง สถาบันการเงินที่นิยมชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง 10. หมายถึง ช่องทางการชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง

จากผลการวิจัยตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของระบบ อยู่ในระดับสูง ได้รับอิทธิพลในการใช้ Mobile Banking (Sig=0.006<0.05) จากตนเองมากที่สุด ร้อยละ 64.00 ดังนั้นความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของระบบที่ประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องสร้างประสบการณ์ตรงสื่อสารกับผู้ใช้แอปพลิเคชันผ่านทางช่องทางสื่อออนไลน์ต่างๆ หรือที่เรียกว่าการตลาดแบบผู้นำทางความคิด (Influencer Marketing) ก็จะทำให้แอปพลิเคชันเคโมบายแบงก์กิ้งพลัสมีผู้ใช้เพิ่มขึ้น (วรรณพร หวลมานพ, 2558) ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของระบบมีผลต่อราคาสินค้าและบริการ (Sig=0.019<0.05) ด้านคุณภาพของระบบอยู่ในระดับต่ำ นิยมชำระสินค้าและบริการผ่าน Mobile Banking ในราคา 501-1,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 42.30 ในขณะที่ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของระบบอยู่ในระดับสูง นิยมชำระสินค้าและบริการผ่าน Mobile Banking ในราคา 100-500 บาทมากที่สุด ร้อยละ 35.50 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการซื้อสินค้า

และบริการผ่านระบบใดๆ ผู้บริโภคอาจจะเห็นว่าคุณภาพของระบบอาจจะแตกต่างกันแต่ไม่มากพอที่จะทำให้ การซื้อสินค้าและบริการจะต้องมีมูลค่าแตกต่างกัน บางครั้งแรงจูงใจในการซื้อสินค้าและบริการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการของตนให้ได้รับความพึงพอใจต่อตัวสินค้าและบริการเป็นหลัก (ราวดี จันทุม, 2545) ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของระบบมีผลต่อช่วงเวลาการใช้บริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.033<0.05$) ด้านคุณภาพของระบบอยู่ในระดับสูง มีช่วงเวลาการใช้ Mobile Banking ตอนเย็น/ค่ำมากที่สุด ร้อยละ 55.70 รองลงมาคือ ช่วงเวลาบ่าย ร้อยละ 23.20 ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการสำรวจของนิลเสน ปี พ.ศ. 2559 พบว่า ผู้ใช้สมาร์ตโฟนมีช่วงที่มีความตื่นตัวมากที่สุด (Highest Engagement) คือ ช่วงระหว่าง 19.00 น.ถึง 21.00 น. ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของระบบมีผลต่อความถี่ในการชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.001<0.05$) ด้านคุณภาพของระบบอยู่ในระดับสูง มีความถี่ในการชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้งต่อเดือน 3-4 ครั้งมากที่สุด ร้อยละ 29.80 เช่นเดียวกับกับความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของระบบอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 36.80 นอกจากนี้มีผลการวิจัยของ วรณพร หวลมานพ (2558) พบว่า ความถี่ของการใช้งานในแอปพลิเคชันเป็นการบ่งบอกความล้มพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการใช้งานในแอปพลิเคชันนั้นๆ ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของระบบมีผลต่อสถาบันการเงินที่นิยมชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.000<0.05$) ด้านคุณภาพของระบบอยู่ในระดับต่ำ จะชำระเงินจากธนาคารไทยพาณิชย์มากที่สุด ร้อยละ 38.50 ในขณะที่ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของระบบอยู่ในระดับสูงจะชำระเงินจากธนาคารกสิกรไทยมากที่สุด ร้อยละ 28.90 สอดคล้องกับผลการสำรวจของเว็บไซต์ Droidsans.com ปี พ.ศ. 2562 พบว่า ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นผู้พัฒนาแอปพลิเคชันยอดฮิตของคนไทยอันดับที่ 1 ได้แก่ K PLUS จากธนาคารกสิกรไทย รองลงมา คือ SCB Easy จากธนาคารไทยพาณิชย์ และ Krungthai NEXT จากธนาคารกรุงไทย ทั้งนี้ระบบการใช้งานของ K PLUS มีการรองรับทั้ง IOS และ Android แต่ SCB Easy ใช้ได้บน Android ที่รองรับ NFC เท่านั้น นอกจากนี้ผลการวิจัยของ ชนิตา ถนิมมัลย์ (2559) พบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ธนาคารมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณภาพระบบ ถ้าภาพลักษณ์ธนาคารที่เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี ผู้ใช้บริการก็จะรับรู้ได้ว่าคุณภาพของระบบธนาคารนี้ได้

ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของข้อมูลมีผลต่อความถี่ในการชำระสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.019<0.05$) ด้านคุณภาพของข้อมูลอยู่ในระดับสูง มีการชำระสินค้าและบริการเฉลี่ยใน 1 เดือนผ่านโมบายแบงก์กิ้ง 3-4 ครั้งมากที่สุด ร้อยละ 31.30 ทั้งนี้ การที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลที่มีความจำเป็น ข้อมูลที่มีความถูกต้อง และน่าเชื่อถือ ก็จะทำให้ผู้บริโภครู้สึกถึงความใช้งานได้ง่ายและรับรู้ประโยชน์ว่า โมบายแบงก์กิ้งมีประโยชน์ ทำให้มีการยอมรับที่จะใช้บริการต่อไปเรื่อยๆ (ธนวรรณ สำนวนกลาง, 2559) ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของข้อมูลมีผลต่อสถาบันการเงินที่นิยมชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.001<0.05$) ด้านคุณภาพของข้อมูลอยู่ในระดับต่ำ มีการชำระเงินจากธนาคารไทยพาณิชย์มากที่สุด ร้อยละ 33.90 ในขณะที่ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของข้อมูลอยู่ในระดับสูง มีการชำระเงินจากธนาคารกสิกรไทยมากที่สุด ร้อยละ 28.20 ผลการเปรียบเทียบข้อมูลจากเว็บไซต์ Techsauce ปี พ.ศ. 2561 พบว่า การกดเงินไม่ใช้บัตรผ่านแอปพลิเคชัน K PLUS มีขั้นตอนความยุ่งยากน้อยกว่าและใช้ระยะเวลารวดเร็วกว่า SCB Easy

ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพการบริการมีผลต่อประเภทสินค้าและบริการที่ชำระผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.020<0.05$) ด้านคุณภาพการบริการอยู่ในระดับสูง มีการชำระสินค้าและบริการมากที่สุดคือ เสื้อผ้า/รองเท้า ร้อยละ 31.30 ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจของไทยรัฐออนไลน์ ปี พ.ศ. 2561 พบว่า ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ร้อยละ 44.00 ซื้อเสื้อผ้ามากที่สุด โดยใช้บริการจากเว็บ Lazada เนื่องจากเป็นเว็บไซต์ที่เป็นอันดับ 1 ในการซื้อสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของการบริการมีผลต่อราคาสินค้าและบริการผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.023<0.05$) ด้านคุณภาพการบริการอยู่ในระดับต่ำ มีการชำระสินค้าและบริการใน

ราคา 501-1,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 40.70 ในขณะที่ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของการบริการอยู่ในระดับสูง มีการชำระสินค้าและบริการในราคามากกว่า 1,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 36.90 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องระหว่างคุณภาพของการบริการและการชำระสินค้าและบริการของผู้บริโภคกล่าวคือ ผู้บริโภคที่ยินดีจ่ายในราคาสูงจะมีความคาดหวังในการได้รับการที่คุ้มค่าสำหรับสินค้าและบริการนั้น (ทวิ สมบัติกุลธนะ, 2545) ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของการบริการมีผลต่อสถาบันการเงินที่นิยมชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง ($\text{Sig}=0.003<0.05$) ด้านคุณภาพของการบริการอยู่ในระดับต่ำ มีการชำระเงินจากสถาบันการเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้งมากที่สุดคือ ธนาคารไทยพาณิชย์ ร้อยละ 32.50 ในขณะที่ผู้บริโภคที่เห็นว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของการบริการอยู่ในระดับสูง มีการชำระเงินจากสถาบันการเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้งมากที่สุดคือ ธนาคารกสิกรไทย ร้อยละ 32.40 ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Delone and Mclean (2003) พบว่า คุณภาพของการบริการจะต้องให้บริการด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานจึงจะทำให้ผู้ใช้งานเกิดความพึงพอใจที่จะใช้งานต่อ โดยการสำรวจทางเว็บไซต์ Techsauce ปี พ.ศ. 2561 พบว่า แอปพลิเคชันของธนาคารกสิกรไทยมีทางเลือกการให้บริการที่มีความหลากหลายกว่าธนาคารไทยพาณิชย์ ในส่วนของ Marketplace

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1. ความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของระบบมีผลต่อผู้ใช้งาน Mobile Banking ช่วงเย็น/ค่ำ มากที่สุด รองลงมาคือ ช่วงเวลาบ่าย ดังนั้นเพื่อป้องกันระบบล่มจากการใช้งานของผู้บริโภคพร้อมๆ กัน และป้องกัน การเกิดปัญหาการให้บริการลูกค้าทาง Call Center สถาบันการเงินควรมีการทำการตลาดอื่นๆ เพิ่มเติม ได้แก่ การสะสมคะแนนทางโมบายแบงก์กิ้งแอปพลิเคชันในช่วงเวลาอื่นๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคกระจายการใช้งานผ่านโมบายแบงก์กิ้ง
2. ความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของระบบมีผลต่อผู้บริโภคโดยคุณภาพของระบบอยู่ในระดับต่ำ จะใช้งาน Mobile Banking 3-4 ครั้งต่อเดือน รองลงมาคือ มากกว่า 10 ครั้ง ในขณะที่ผู้บริโภคที่เห็นว่าคุณภาพของระบบอยู่ในระดับสูงจะใช้งาน Mobile Banking 3-4 ครั้งมากที่สุด รองลงมาคือ 5-10 ครั้ง ดังนั้นสถาบันการเงินควรพิจารณาว่าทำไมคุณภาพของระบบสูงแต่ความถี่ในการชำระสินค้าและบริการต่อเดือนถึงต่ำกว่าคุณภาพของระบบต่ำ ทั้งนี้เพื่อการปรับปรุงให้คุณภาพของระบบมีความสัมพันธ์กับความถี่ของการใช้งานของผู้บริโภคมากขึ้น สถาบันการเงินควรทำการสำรวจความต้องการในการพัฒนาปรับปรุงระบบ เพื่อให้ผู้บริโภคได้มีส่วนร่วมในการออกแบบ การใช้งานก็จะทำให้ผู้บริโภคมีความถี่ในการใช้งานระบบสถาบันนั้นๆ เพิ่มขึ้น
3. ความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของระบบมีผลต่อสถาบันการเงิน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งในการให้สถาบันการเงินต่างๆ นำข้อมูลจากผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของระบบ เพื่อสร้างเอกลักษณ์เป็นที่น่าสนใจในการดึงดูดผู้ใช้บริการเพิ่มมากขึ้น
4. ความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของข้อมูลและด้านคุณภาพของการบริการมีผลต่อสถาบันการเงิน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งในการให้ข้อมูลในการส่งเสริม พัฒนา และปรับปรุงคุณภาพของข้อมูลและการบริการ ได้แก่ การเพิ่มความปลอดภัยของข้อมูล และฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในการให้บริการผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของสถาบันการเงิน ให้มีความรู้ ทักษะ และมีความเชี่ยวชาญในแต่ละหน้าที่การทำงาน เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในการใช้โมบายแบงก์กิ้งเพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

- จักรพงษ์ ลีลาธนาศิริ และธัญวรัตน์ สุวรรณะ. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการทำธุรกรรมทางการเงินบนสมาร์ตโฟนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จุฑารัตน์ เกียรติศิริคม. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพัชร์ อภิรุ้งเรืองสกุล และประสพชัย พสุนนท์. (2561). การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการทำธุรกรรมทางการเงินผ่าน QR Code ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารปัญญาวิวัฒน์, 10(ฉบับพิเศษ), 26-40.
- ดรอยด์แซนส์. (2562). คนไทยขึ้นแท่นแชมป์โลก สัดส่วนผู้ใช้บริการ Mobile Banking สูงสุด 74% ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลก. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2562, จาก <https://droidsans.com/thailand-mobile-banking-2019-to-cashless-society/>
- ทวี สมบัติกุลชนะ. (2545). เจนเนอเรชั่นเอกซ์วาย กับความท้าทายทางการตลาด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกแก้ว.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561). โพลซื้อออนไลน์ฮอตฮิตซื้อเสื้อ-กางเกงมากที่สุด. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2562, จาก <https://www.thairath.co.th/news/business/market-business/1292081>.
- ธนวรรณ สำนวนกลาง. (2559). การยอมรับเทคโนโลยีการทำธุรกรรมทางการเงิน รูปแบบ "M-banking". (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). ธุรกรรมการเงินผ่านบริการ Mobile Banking และ Internet Banking. สืบค้น 1 เมษายน 2562, จาก https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=688&language=TH.
- นนทวัฒน์ เยวาลังข์. (2556). พฤติกรรมการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลกระทบต่ออารมณ์. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นิลเส้น ประเทศไทย. (2559). นิลเส้นเผยพฤติกรรมคนไทยใช้มือถือเน้นเล่นเกมส์ทำธุรกรรมทางการเงินมากขึ้น. สืบค้น 1 เมษายน 2562, จาก <https://www.marketingoops.com/reports/research/unveiling-smartphone-behavior/>
- มงคล นิमितภักดีกุล. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจยกเลิกบริการธุรกรรมการเงินผ่านแอปพลิเคชัน. (การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราวดี จันปุม. (2545). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภค. (ภาคนิพนธ์ ศศ.ม.). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรรณพร ทวลมานพ. (2558). พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้แอปพลิเคชันเคเบิรแบงก์กิ้งพลัสของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร. (การค้นคว้าอิสระวารศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรัญญา โพธิ์ไพโรทอง. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าจากร้านค้าออนไลน์. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนิสา ตรงจิตร. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านช่องทางตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Marketplace). (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาวรรณ ชัยทวีวุฒิกุล. (2555). พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการออนไลน์แบบร่วมกลุ่มกันซื้อบนเว็บไซต์ ENSOGO ของลูกค้าในเขตกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ.

- Baptista, G. & Oliveira, T. (2015). Understanding mobile banking: The unified theory of acceptance and use of technology combined with cultural moderators. *Computers in Human Behavior*, 50, 418-430.
- Chung, N. & Kwon, S.J. (2009). Effect of trust level on mobile banking satisfaction: A multi-group analysis of information system success instruments. *Behaviour and Information Technology*, 28(6), 549-562.
- Cochran, W. G. (1963). *Sampling Techniques* (2nd Ed.). New York: John Wiley and Sons.
- DeLone, W. H. & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information systems success: A ten-year update. *Journal of Management Information Systems*, 19(4), 9-30.
- Kotler, P. & Keller, K. (2012). *Marketing Management*. (14th Ed.). Pearson Education.
- Li, T. (2013). *Applying the Is Success Model to Mobile Banking Apps*. Alberta: University of Lethbridge.
- Techsauce. (2561). *Compare 2 apps from big banks "K PLUS vs SCB EASY"*. Retrieved May 19, 2019 from <https://techsauce.co/tech-and-biz/comparing-k-plus-and-scb-eas>
- Zoghلامي, A.T., Berraies, S., & Yahia, K.B. (2018). From Mobile Service Quality Evaluation to E-Word-Of-Mouth: What Makes the Users of Mobile Banking Applications Speak About the Bank?. *International Journal of E-Services and Mobile Applications*, 10(2), 36-57.

คุณค่าของนิติวิทยาศาสตร์ในทัศนะของผู้สอบบัญชี รับอนุญาตที่รายงานต่อสภาวิชาชีพบัญชี

VALUE OF FORENSIC ACCOUNTING IN THE VIEW OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANT REPORTING TO FEDERATION OF ACCOUNTING PROFESSIONS

Received: November 28, 2019

Revised: January 27, 2020

Accepted: January 30, 2020

ศจีรัตน์ เมธีสุวภาพ*

Sajeerat Metheesuwapab*

* อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม

* Lecturer, Master of Business Administration Program, Siam University

* Email: sajeerat837@hotmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้คือ 1) ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ที่มีคุณค่าในทรรศนะของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต 2) ศึกษาการสืบสวนสอบสวนในวิชาบัญชีนิติวิทยาศาสตร์กับวิชาชีพสอบบัญชีและปัญหาการทุจริตภายในองค์กร และ 3) ศึกษาความเป็นไปได้ของวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยจำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. สำหรับการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ที่มีคุณค่าในทรรศนะของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พบว่า การนำวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยงานการตรวจสอบการทุจริต มีมากที่สุด รองลงมา คือ การมุ่งเน้นการสืบสวนความไม่ชอบมาพากลทางการเงิน 2. สำหรับวิธีการสืบสวนสอบสวนปัญหาการทุจริตภายในองค์กร พบว่า ผู้สอบบัญชีใช้วิธีการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการทุจริตทางการเงิน เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ ตรวจสอบพฤติกรรมที่ผิดปกติ และ ตรวจสอบจากเอกสารหลักฐาน 3. สำหรับการศึกษาความเป็นไปได้ของวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย พบว่า ผู้สอบบัญชีเห็นว่าต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ เห็นว่าเป็นไปได้แน่นอนที่จะมีวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย

คำสำคัญ: การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the value of Forensic Accounting concepts in the view of Certified Public Accountants 2) study investigations in Forensic Accounting with auditing professions and frauds within organizations, and 3) study the feasibility of Forensic Accountant professions in Thailand. This research was a quantitative research using a questionnaire that sample group was 200 Certified Public Accountants. The research found that 1. For studying the value of Forensic Accounting concepts in the view of certified public accountants, Forensic Accounting is most used for fraud auditing, followed by investigating financial irregularities. 2. For fraud investigations within organizations, auditors most used the analysis of the risks associated with financial fraud, followed by audit of an abnormal behavior, then by examine evidences through documents 3. According to a feasibility study of the Forensic Accountant profession in Thailand, it is found that most of auditors have opinion that it will take a while, followed by seeing that it has absolutely feasible for having Forensic Accountant professions in Thailand.

Keywords: Forensic Accounting

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

จากข่าวของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) กล่าวว่า ก.ล.ต. ได้ส่งลงโทษทางแพ่งกับอดีตผู้สอบบัญชีสังกัด บริษัท อีวาย จำกัด จำนวน 3 ราย ฐานใช้ข้อมูลในบริษัทจดทะเบียนไปหาประโยชน์ในเรื่องหุ้นรวม 12 บริษัทนั้น สรุปรายละเอียดการกระทำความผิดได้ดังนี้

1. ระหว่างวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2558 ถึงวันที่ 29 กรกฎาคม 2559 ผู้กระทำผิดคนที่ 1 ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้สอบบัญชีระดับผู้จัดการ ได้อาศัยข้อมูลภายในเกี่ยวกับผลการดำเนินงานงวดไตรมาส 4 ปี 2557 - ไตรมาส 2 ปี 2559 ของบริษัทจดทะเบียนที่เป็นลูกค้าของบริษัท อีวาย จำกัด จำนวน 5 บริษัท เข้าซื้อหลักทรัพย์ของบริษัทดังกล่าวในช่วงที่ร่างงบการเงินถูกบันทึกเข้าระบบ และขายหลักทรัพย์ดังกล่าวทั้งหมดภายหลังจากที่บริษัทดังกล่าวได้เปิดเผยงบการเงินผ่านตลาดหลักทรัพย์ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 241 มีระวางโทษตามมาตรา 296 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะกระทำความผิด (พระราชบัญญัติหลักทรัพย์ก่อนแก้ไขโดยฉบับที่ 5) ซึ่งยังคงเป็นความผิดตามมาตรา 242 และมีบทกำหนดโทษตามมาตรา 296 และมาตรา 296/2 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559 (พระราชบัญญัติหลักทรัพย์ที่แก้ไขโดยฉบับที่ 5) จำนวน 5 กระทง

2. ระหว่างวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2560 ถึงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2560 ผู้กระทำผิดคนที่ 1 และผู้กระทำผิดคนที่ 2 ได้รู้หรือครอบครองข้อมูลภายในเกี่ยวกับผลการดำเนินงานงวดไตรมาส 4 ปี 2559 - ไตรมาส 3 ปี 2560 ของบริษัทจดทะเบียนที่เป็นลูกค้าของบริษัท อีวาย จำกัด จำนวน 7 บริษัท จากการที่ผู้กระทำผิดคนที่ 1 มีสิทธิเข้าดูร่างงบการเงินในระบบ และจากการได้รับการเปิดเผยข้อมูลภายในจากผู้กระทำผิดคนที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้สอบบัญชีระดับผู้จัดการอาวุโสของอีกสายงานหนึ่ง โดยผู้กระทำผิดคนที่ 1 และผู้กระทำผิดคนที่ 2 ได้ร่วมกันซื้อหลักทรัพย์และเข้าผูกพันในสัญญาซื้อขายล่วงหน้าซึ่งอ้างอิงราคาหลักทรัพย์ของบริษัทดังกล่าวในช่วงที่ร่างงบการเงินถูกบันทึกเข้าระบบ และขายหลักทรัพย์และปิดสถานะสัญญาซื้อขายล่วงหน้าดังกล่าวทั้งหมดภายหลังจากที่บริษัทดังกล่าวได้เปิดเผยงบการเงินผ่านตลาดหลักทรัพย์ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 242(1) และมีบทกำหนดโทษตามมาตรา 296 และมาตรา 296/2 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ที่แก้ไขโดยฉบับที่ 5 จำนวน 7 กระทง

3. ระหว่างวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2560 ถึงวันที่ 12 กรกฎาคม 2560 ผู้กระทำผิดคนที่ 2 ได้รู้หรือครอบครองข้อมูลภายในเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของบริษัทที่สายงานของผู้กระทำผิดคนที่ 2 รับผิดชอบในการตรวจสอบและสอบทาน ซึ่งผู้กระทำผิดคนที่ 2 มีสิทธิดูร่างงบการเงินของบริษัทดังกล่าวในระบบ และได้เปิดเผยข้อมูลภายในดังกล่าวจำนวน 3 บริษัท ให้แก่ผู้กระทำผิดคนที่ 2 โดยรู้หรือควรรู้ว่าบุคคลดังกล่าวจะนำข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ในการซื้อขายหลักทรัพย์หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้า อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 242(2) และมีบทกำหนดโทษตามมาตรา 296 และมาตรา 296/2 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ที่แก้ไขโดยฉบับที่ 5 จำนวน 3 กระทง

จากเหตุการณ์ข้างต้น ก.ล.ต. ได้ใช้วิธีการสืบสวนสอบสวน วิเคราะห์เปรียบเทียบ และเทคนิคการสัมภาษณ์ ตลอดจนวิเคราะห์ตัวเลข เพื่อหาสิ่งผิดปกติ ซึ่งเป็นเทคนิควิธีการทางวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ทั้งสิ้น

การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ นับว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้สอบบัญชีในประเทศไทย ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Forensic Accounting ในประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดอย่างเป็นทางการ บางตำราใช้ชื่อภาษาไทยว่า วิชานิติวิทยา และ บางตำราใช้ชื่อภาษาไทยว่า การบัญชีนิติวิทยา หรือ การบัญชีสืบสวน ฯลฯ แต่ปัจจุบันสภาวิชาชีพบัญชีได้ใช้ชื่อว่า การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ ในบทความนี้จึงใช้คำว่า การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ อันที่จริงนักบัญชีจะคุ้นเคยกับเรื่องการตรวจสอบการทุจริต (Fraud Auditing) ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งค้นหาและป้องกันการทุจริต รวมทั้งจัดเตรียมและศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เป็นแนวทางของการทุจริต แต่การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์มีความหมายกว้างขวางกว่าการตรวจสอบการทุจริตเนื่องจากต้องใช้ทักษะและความรู้พิเศษด้านการสอบสวน ทักษะด้านการวิเคราะห์

เปรียบเทียบที่เชี่ยวชาญ การเข้าใจระบบกฎหมาย รวมทั้งทักษะด้านการสื่อสารและสารสนเทศ เพื่อทำหน้าที่เป็นพยานในศาล เป็นต้น ดังนั้นหาก นักบัญชีมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการบัญชี นิติวิทยาศาสตร์เป็นอย่างดี ก็ยิ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวิชาชีพบัญชี มีคุณค่าอย่างสูงต่องานบริการที่ นักบัญชีมีอาชีพจะให้สังคมและชาติโดยรวม

การวิจัยเรื่องการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ของผู้วิจัยจะเป็นการกระตุ้นให้นักบัญชีมีความสนใจ และเห็นคุณค่าของวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ รวมทั้งทำให้ได้พัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญด้านการสอบสวน สอบถาม ตลอดจนสร้างงานจากวิชาชีพการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะเป็นอาชีพใหม่ที่มีคุณค่าต่อนักบัญชีในอนาคต

จากการสัมภาษณ์ พบว่า วิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ยังไม่ได้เปิดสอนในหลายสถาบัน แม้ว่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะเริ่มเปิดสอนวิชาดังกล่าวในระดับปริญญาตรีก็ตาม แต่ก็ถือว่าเพิ่งจะเปิดสอนในระยะแรกๆ เท่านั้น สำหรับคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอกชนหลายแห่ง ก็ยังมิได้มีการจัดสอนในวิชาดังกล่าวทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ทั้งๆ ที่น่าจะได้พิจารณาจัดเข้าเป็นหลักสูตรทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท เนื่องจากในระยะที่ผ่านมาได้มีการทุจริตทั้งทางด้านการเงินและการทุจริตทางด้านคอมพิวเตอร์ การทุจริตย่อมก่อให้เกิดความเสียหายจำนวนมากต่อธุรกิจ ดังนั้น หากมีการเปิดสอนในวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อวิชาชีพการบัญชีในประเทศไทย รวมทั้งเป็นการสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์แก่ประเทศชาติโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ ที่มีคุณค่าในทฤษฎีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
2. ศึกษาการสืบสวนสอบสวนในวิชาบัญชีนิติวิทยาศาสตร์กับวิชาชีพสอบบัญชีและปัญหาการทุจริตภายในองค์กร
3. ศึกษาความเป็นไปได้ของวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

คำว่า คุณค่า ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Value ตามความหมายจากพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง สิ่งที่มีประโยชน์หรือมีมูลค่าสูง นักวิชาการมักเปรียบเทียบคำว่าคุณค่ากับคุณค่าของสิ่งของหรือตราสินค้า เช่น ดร.จินตจุฑา อิลริยภัทร์ได้กล่าวไว้ว่า “คุณค่าตราสินค้า” หมายถึง ความนิยมในสินค้าในช่วงเวลามากกว่า 10 ปีที่ผ่านมา และนิยมใช้โมเดลของ David Aaker ซึ่งเป็นนักวิจัยตราสินค้าที่มีชื่อเสียงทางการตลาดเป็นต้นแบบ อย่างไรก็ตาม สำหรับบทความนี้ คำว่าคุณค่าของนิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง คุณค่าของการใช้นิติวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการวางแผนและใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบการทุจริต นอกจากนี้ การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือของการสอบทานข้อมูลที่ใช้วางแผนกลยุทธ์ การจัดทำงบประมาณ และอาศัยทักษะด้านการตรวจสอบ รวมทั้งพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับธุรกิจและวิจรณ์ฐานในการสังเกต ความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ เพื่อคลี่คลายและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งพิพาทต่างๆ ที่เกิดขึ้น (สมชาย ศุภธาดา, 2562)

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 240 (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2555) ได้กล่าวถึงลักษณะของการทุจริตไว้ว่า การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงในงบการเงินสามารถเกิดขึ้นได้จากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ซึ่งการจำแนกระหว่างการทุจริตและข้อผิดพลาดนั้น สามารถพิจารณาได้จากพื้นฐานของการกระทำที่ส่งผลต่อการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงในงบการเงินว่าเป็นการกระทำโดยเจตนาหรือไม่ และได้กล่าวถึงความรับผิดชอบในการป้องกันและการตรวจจับการทุจริตไว้ว่า ความรับผิดชอบหลักในการป้องกันและตรวจจับการทุจริตเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลและผู้บริหารของกิจการ สิ่งสำคัญอย่างยิ่ง คือ ผู้บริหารภายใต้การติดตามดูแลของผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลต้องให้ความสำคัญอย่างมากในการป้องกันการทุจริตซึ่งจะช่วยลดโอกาสที่จะเกิดการทุจริตและช่วยยับยั้งการทำทุจริตโดยจะส่งผลให้บุคลากรไม่กล้ากระทำการทุจริตเนื่องจากมีความเป็นไปได้ที่จะถูกตรวจพบและถูกลงโทษ พรหมนิการอดวรรณะ (2556) ได้กล่าวถึงการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์กับการทุจริตในองค์กรไว้ว่า การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มีหลักเกณฑ์ทางการบัญชีเพื่อชี้แจงความผิดอันมีผลมาจากสิ่งที่เกิดขึ้นหรือคาดว่าจะเกิดขึ้นจากการโต้แย้งหรือข้อพิพาททางกฎหมาย การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์มีความเหมาะสมที่จะใช้ขึ้นชั้นศาลทางกฎหมาย และเป็นหลักเกณฑ์ วิธีการ ในการหาเอกสารหลักฐานที่มีผลมาจากคดีความหรือข้อสงสัยที่จะเป็นคดีความทางกฎหมายทางกรณีฉ้อฉล หรือการทุจริตทางการเงิน นอกจากนี้ ตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 เรื่อง การระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ โดยการทำความเข้าใจกิจการและสภาพแวดล้อมของกิจการ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2556) ได้กล่าวถึงการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงไว้ว่า ผู้สอบบัญชีต้องพิจารณาว่าความเสี่ยงที่ระบุได้โดยที่ผู้สอบบัญชีเห็นว่าเป็นความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญในการใช้ดุลยพินิจนี้ผู้สอบบัญชีต้องไม่รวมผลกระทบจากการควบคุมที่ระบุได้ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงนั้น ในการใช้ดุลยพินิจว่าความเสี่ยงใดเป็นความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ ผู้สอบบัญชีต้องพิจารณาถึงความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต และพิจารณาว่าความเสี่ยงนั้นเกี่ยวข้องกับภาวะเศรษฐกิจที่สำคัญ หรือการบัญชีหรือพัฒนาการอื่นๆ ซึ่งต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2525 ให้ความหมายคำ “นิติเวชศาสตร์” ว่าเป็นวิชาที่ว่าด้วยการนำหลักวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ มาประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาทางกฎหมายและการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีความ โดยสรุป การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง การใช้ทักษะทางด้านการเงินการบัญชี และแนวความคิดทางด้านการสืบสวนสอบสวนมาแก้ปัญหาการทุจริตภายในองค์กร ซึ่งรวมไปถึงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจจริง ประกอบกับความเข้าใจในหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สมชาย ศุภธาดา (2562) ได้กล่าวถึงบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ไว้ว่าเป็นการตรวจสอบเพื่อพิสูจน์การทุจริตทางการเงินการบัญชีที่เกิดขึ้นในองค์กร วิชาชีพนี้มีบทบาทต่อการบริหารงานขององค์กรต่างๆ มากขึ้น หลายหน่วยงานได้เริ่มนำการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในองค์กร โดยจ้างบริษัทที่ปรึกษามาช่วยในการตรวจสอบการทุจริต

เสาวนีย์ ลิขฉวีวัฒน์ (2544) ได้กล่าวถึงการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ว่า สาเหตุที่การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ทวีความสำคัญอย่างโดดเด่น เกิดขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของการทุจริต การที่คนมีความผูกพันกับองค์การน้อยลง การเปลี่ยนแปลงคุณค่าทางสังคม ซึ่งได้แก่ การที่ผู้คนเป็นนักวัตถุนิยม ครอบครอง แตกแยก ไม่ให้คุณค่ากับจริยธรรม อีกทั้งการมีบทบาทเพิ่มขึ้นของระบบเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ ทำให้นักบัญชีที่เกี่ยวข้องมองเห็นโอกาสในการประกอบวิชาชีพแขนงใหม่ นั่นคือ การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้น ตามคำนิยามของ American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) การให้บริการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ ยังอาจหมายถึงการนำความรู้เฉพาะด้านและความชำนาญด้านการสืบสวนสอบสวนของนักบัญชีมาใช้ในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และประเมินหลักฐานเพื่อให้ความเห็นหรือสื่อสารประเด็นที่พบในกระบวนการศาล

จันทนา สาขากร (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Forensic Accounting ผลการศึกษาพบว่า การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์เป็นการตรวจสอบเพื่อพิสูจน์เกี่ยวกับการทุจริตทางการเงินที่เกิดขึ้นในองค์การ ผู้ทุจริตส่วนใหญ่มักเป็นผู้บริหารที่อยู่ในระดับสูง ธุรกิจโนสสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ของเอกชน และมักไม่เปิดเผยเรื่องการทุจริตที่เกิดขึ้นต่อสาธารณชน

Singleton and Singleton (2010) ได้กล่าวว่า การตรวจสอบการทุจริตและการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์เป็นความรับผิดชอบในการป้องกันการทุจริต ซึ่งนักบัญชีทุกคนจำเป็นต้องตระหนักรู้และศึกษาเครื่องมือที่จำเป็นในการตรวจสอบ เพื่อป้องกันและค้นพบการทุจริตทางการเงินและการบัญชีกล่าวโดยสรุป การตรวจสอบการทุจริตถือเป็นส่วนหนึ่งของการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ เพราะการตรวจสอบการทุจริตอาศัยทักษะการตรวจสอบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อค้นหาการทุจริตและป้องกันการทุจริต

Crain, Hopwood, Pacini, and Young (2015) ได้กล่าวสรุปว่า ความสำคัญของการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบสารสนเทศทางการบัญชี นอกจากนั้น การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์เป็นการนำทฤษฎี หลักการทางบัญชี และทักษะการสอบสวนไปวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อแก้ไขปัญหาผลกระทบทางการเงินให้เป็นไปตามข้อกำหนดทางกฎหมาย และยังครอบคลุมถึงกฎระเบียบต่างๆ ตามขอบเขตอำนาจที่ศาลและกฎหมายควบคุม ไปจนถึงเกิดคดีความ การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์มีลักษณะสำคัญ คือ การให้การสนับสนุน ฟ้องร้อง ดำเนินคดี และการบัญชีเชิงสืบสวน โดยเป็นการสืบสวนกรณีที่เกิดการทุจริตเกิดขึ้น

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณในการวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม ประชากรคือ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่เปิดเผยข้อมูลเพื่อการติดต่อกับสภาวิชาชีพบัญชี (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, CPA Contact List ณ 31 ธันวาคม 2561) มีจำนวน 1,843 ราย กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่เซ็นรับรองงบการเงินในปี 2560 จำนวน 200 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความตรงของข้อคำถามและคำนวณค่าความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาร์ค เท่ากับ 0.92 การเก็บข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามจำนวน 250 ฉบับได้รับตอบกลับมา จำนวน 200 ราย (ร้อยละ 80.0) รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ตรวจสอบภายในและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญและสอนในวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ รวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ผู้จัดการฝ่ายตรวจสอบภายใน และอาจารย์ที่เชี่ยวชาญและเป็นผู้สอนในวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ รวมจำนวน 5 ราย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยการสืบสวนสอบสวนในวิชาชีพชั้นนิติวิทยาศาสตร์กับวิชาชีพสอบบัญชี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	77	38.5
หญิง	123	61.5
รวม	200	100.0
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	86	43.0
ปริญญาโท	106	53.0
ปริญญาเอก	8	4.0
รวม	200	100.0
ประสบการณ์การสอบบัญชี		
ต่ำกว่า 5 ปี	15	7.5
5 - 10 ปี	56	28.0
มากกว่า 10 ปี	129	64.5
รวม	200	100.0
อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	3	1.5
31 - 40 ปี	40	20.0
41 - 50 ปี	89	44.5
มากกว่า 50 ปี	68	34.0
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 และเพศชาย จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาปริญญาโท จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 รองลงมาคือปริญญาตรี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 และปริญญาเอก จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมาคือมากกว่า 50 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 31 - 40 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และ 30 ปีหรือต่ำกว่า จำนวน 3 จำนวน 1.5 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอบบัญชีมากกว่า 10 ปี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 64.5 รองลงมาคือ 5 - 10 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 และต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละ กลุ่มธุรกิจที่ตรวจสอบบัญชี

กลุ่มธุรกิจที่ผ่านตรวจสอบบัญชี	จำนวน	ร้อยละ
ธุรกิจธนาคาร	4	2.0
ธุรกิจเงินทุนหลักทรัพย์	5	2.5
ธุรกิจพลังงาน	13	6.5
ธุรกิจขนส่ง	42	21.0
ธุรกิจสิ่งทอ	18	9.0
ธุรกิจเกษตร	22	11.0
ธุรกิจก่อสร้าง	64	32.0
ธุรกิจการผลิตอื่นๆ	130	65.0
อื่นๆ*	84	42.0

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มธุรกิจ 3 อันดับที่มีจำนวนผู้สอบบัญชีมากที่สุดได้แก่ ธุรกิจก่อสร้าง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมาคือธุรกิจการผลิตอื่นๆ จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 และอื่นๆ ซ้ำมาหายไป บริการ โรงพยาบาล จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละ ความรู้ของผู้สอบบัญชีในวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Accounting)

ความรู้ของผู้สอบบัญชีในวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีความรู้ในเรื่องนี้	72	36.0
มีความรู้ในระดับน้อย	91	45.5
มีความรู้ในระดับปานกลาง	35	17.5
มีความรู้ในระดับมาก	2	1.0
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า พบว่า 3 อันดับที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ มีความรู้ในระดับน้อย จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมาคือไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 และมีความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละ ความเข้าใจและแนวคิด วิชานิติวิทยาศาสตร์ของผู้สอบบัญชี

ความเข้าใจและแนวคิด วิชานิติวิทยาศาสตร์ของผู้สอบบัญชี	จำนวน	ร้อยละ
ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีความ	42	21.0
การสืบสวนสอบสวนเพื่อมาแก้ไขปัญหาการทุจริต	107	53.5
เป็นการเรียกร้องเงินประกันความเสียหาย	12	6.0
เน้นการสืบสวนการทุจริตทางการเงิน	72	36.0
อื่นๆ (ไปรตระบุ) ไม่ทราบ ไม่แสดงความคิดเห็น	12	6.0

จากตารางที่ 4 พบว่า 3 อันดับที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีความ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 รองลงมาคือการสืบสวนสอบสวนเพื่อมาแก้ไขปัญหาการทุจริต จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 และเน้นการสืบสวนการทุจริตทางการเงิน จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 ตามลำดับ

หมายเหตุ: ผู้ตอบแบบสอบถามตอบมากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละ วิชานิติวิทยาศาสตร์มีคุณค่ากับวิชาชีพสอบบัญชีอย่างไร

วิชานิติวิทยาศาสตร์มีคุณค่ากับวิชาชีพสอบบัญชีอย่างไร	จำนวน	ร้อยละ
มุ่งเน้นการสืบสวนความไม่ชอบมาพากลทางการเงิน	74	37.0
วิชาชีพนักบัญชีสืบสวน	14	7.0
นำวิชานิติวิทยาศาสตร์ใช้กับนักบัญชีสืบสวน	24	12.0
วิชานิติวิทยาศาสตร์มาช่วยงานการตรวจสอบการทุจริต	119	59.5
อื่นๆ (โปรดระบุ) ไม่ทราบ ไม่แสดงความคิดเห็น	5	2.5

จากตารางที่ 5 พบว่า 3 อันดับที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ วิชานิติวิทยาศาสตร์มาช่วยงานการตรวจสอบการทุจริต จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 รองลงมาคือมุ่งเน้นการสืบสวนความไม่ชอบมาพากลทางการเงิน จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 และนำวิชานิติวิทยาศาสตร์ใช้กับนักบัญชีสืบสวน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ตามลำดับ

หมายเหตุ: ผู้ตอบแบบสอบถามตอบมากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละ วิธีการสืบสวนสอบสวนปัญหาการทุจริตทางการเงิน

วิธีการสืบสวนสอบสวนปัญหาการทุจริตทางการเงิน	จำนวน	ร้อยละ
ตรวจสอบจากเอกสาร หลักฐาน	83	41.5
ตรวจสอบจากพฤติกรรมที่ผิดปกติ	92	46.0
ใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบ	45	22.5
วิเคราะห์ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตทางการเงิน	93	46.5
อื่นๆ (โปรดระบุ) ไม่ทราบ ไม่แสดงความคิดเห็น	3	1.5

จากตารางที่ 6 พบว่า 3 อันดับที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ วิเคราะห์ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตทางการเงิน จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 รองลงมาคือตรวจสอบจากพฤติกรรมที่ผิดปกติ จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 และตรวจสอบจากเอกสาร หลักฐาน จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 ตามลำดับ

หมายเหตุ: ผู้ตอบแบบสอบถามตอบมากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละ ข้อพิจารณาในการป้องกันการทุจริตอย่างไร

ข้อพิจารณาในการป้องกันการทุจริตอย่างไร	จำนวน	ร้อยละ
องค์กรต้องจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดี	121	60.5
องค์กรต้องยึดมั่นในคุณค่าของความซื่อสัตย์และจริยธรรม	87	43.5
องค์กรกำหนดให้บุคลากรมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุมภายใน	41	20.5
องค์กรต้องมีการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงที่สำคัญอย่างสม่ำเสมอ	68	34.0
อื่นๆ (โปรดระบุ) ไม่ทราบ ไม่แสดงความคิดเห็น	2	1.0

จากตารางที่ 7 พบว่า 3 อันดับที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ องค์การต้องจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 รองลงมาคือองค์การต้องยึดมั่นในคุณค่าของความซื่อสัตย์และจริยธรรม จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 และองค์การต้องมีการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงที่สำคัญอย่างสม่ำเสมอ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 ตามลำดับ

หมายเหตุ: ผู้ตอบแบบสอบถามตอบมากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละ ประเทศไทยมีความจำเป็นในการมีวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่

ประเทศไทยมีความจำเป็นในการมีวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ทราบ ไม่แสดงความคิดเห็น	6	3.0
ไม่มีความจำเป็น	2	1.0
มีความจำเป็นน้อย	10	5.0
มีความจำเป็นปานกลาง	76	38.0
มีความจำเป็นมาก	106	53.0
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 8 พบว่า 3 อันดับที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ มีความจำเป็นมาก จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 รองลงมาคือมีความจำเป็นปานกลาง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 และมีความจำเป็นน้อย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ประเทศไทยมีบุคลากรที่มีความรู้การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่

ประเทศไทยมีบุคลากรที่มีความรู้การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ทราบ ไม่แสดงความคิดเห็น	23	11.5
ไม่มีความขาดแคลน	1	.5
มีความขาดแคลนน้อย	10	5.0
มีความขาดแคลนปานกลาง	45	22.5
มีความขาดแคลนมาก	121	60.5
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 9 พบว่า 3 อันดับที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ มีความขาดแคลนมาก จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 รองลงมาคือมีความขาดแคลนปานกลาง จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 และมีความขาดแคลนน้อย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละ ความเป็นไปได้ที่จะมีวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยหรือไม่

ความเป็นไปได้ที่จะมีวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยหรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
ต้องใช้เวลานาน	13	6.5
ต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง	96	48.0
เป็นไปได้	9	4.5
เป็นไปได้แน่นอน	80	40.0
อื่นๆ (โปรดระบุ) ไม่ทราบ ไม่แสดงความคิดเห็น	2	1.0
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 10 พบว่า 3 อันดับที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ ต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมาคือเป็นไปได้แน่นอน จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 และต้องใช้เวลาจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละ ตามที่ กต. ส่งลงโทษทางแพ่งกับอดีตผู้ช่วยผู้สอบบัญชี

ความคิดเห็นต่อการที่ กต. ส่งลงโทษทางแพ่ง	จำนวน	ร้อยละ
ควรลงโทษด้วยการตักเตือนก่อน	4	2.0
เบาไป	61	30.5
เหมาะสมแล้ว	109	45.5
รุนแรงเกินไป	9	4.5
ควรมีโทษทางอาญาด้วย	15	7.5
ควรลงโทษสำนักงานสอบบัญชีด้วยและควบคุมการสอบบัญชีให้ดี	7	3.5
ไม่ทราบ ไม่แสดงความคิดเห็น	4	2.0
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 11 พบว่า 3 อันดับที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ เหมาะสมแล้ว จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมาคือเบาไป จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 และอื่นๆ ควรมีโทษทางอาญาด้วย ไม่ทราบ ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ตามลำดับ

หมายเหตุ: กต. ส่งลงโทษทางแพ่งกับอดีตผู้ช่วยผู้สอบบัญชี สังกัดบริษัทสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ ระดับชาติแห่งหนึ่ง จำนวน 3 ราย ฐานใช้ข้อมูลในบริษัทจดทะเบียนไปหาประโยชน์ในเรื่องหุ้นรวม 12 บริษัท โดยลงโทษให้ผู้ช่วยผู้สอบบัญชีชำระค่าปรับ 7.6 ล้านบาท 4.6 ล้านบาท และ 1.5 ล้านบาทตามลำดับนั้น ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร (ฐานเศรษฐกิจ ฉบับ 3474 หน้า 14 ระหว่าง 30 พ.ค. - 1 มิ.ย. 2562)

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละ การสืบสวนสอบสวนตามเหตุการณ์ในข้อก่อนหน้า กลต. น่าจะใช้วิธีการใด

การสืบสวนสอบสวนตามเหตุการณ์ในข้อก่อนหน้า กลต. น่าจะใช้วิธีการใด	จำนวน	ร้อยละ
บัญชีนิติวิทยาศาสตร์ (การบัญชีสืบสวน)	147	73.5
การตรวจสอบทั่วไป	14	7.0
การวิเคราะห์ตัวเลขเพื่อค้นหาสิ่งผิดปกติ	49	24.5
เทคนิคการสัมภาษณ์	16	8.0
อื่นๆ (โปรดระบุ) ไม่ทราบ ไม่แสดงความคิดเห็น	5	2.5
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 12 พบว่า 3 อันดับที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ บัญชีนิติวิทยาศาสตร์ (การบัญชีสืบสวน) จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 73.5 รองลงมาคือการวิเคราะห์ตัวเลขเพื่อค้นหาสิ่งผิดปกติ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 และเทคนิคการสัมภาษณ์ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ตามลำดับ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ มีผลสะท้อนกลับในด้านต่างๆ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และข้อเสนอแนะ รวมทั้งสรุปประเด็น ได้ดังนี้ ควรมีการอบรมหรือสอนนิติวิทยาศาสตร์ มีหลักสูตรในมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 7) เห็นว่าวิชานิติวิทยาศาสตร์จะเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบ มีความจำเป็นและสำคัญต่อวิชาชีพสอบบัญชี (ร้อยละ 4.5) ความเป็นไปได้ของวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ ในประเทศไทยอีกประการหนึ่งคือ ควรมีผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ มากขึ้น (ร้อยละ 2) และควรเสริมสร้างความรู้ให้กับผู้ตรวจสอบและผู้บริหารในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม (ร้อยละ 1.5) นอกจากนี้ ยังเสนอว่าควรมีการจัดตั้งองค์กรนิติวิทยาศาสตร์ขึ้นในประเทศไทย (ร้อยละ 1)

จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานสอบบัญชี และผู้ทรงคุณวุฒิที่สอนวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ในมหาวิทยาลัย เห็นว่า คุณค่าของวิชาชีพบัญชีนิติศาสตร์กับวิชาชีพสอบบัญชียุทธศาสตร์นั้นส่วนมาก เป็นการตรวจสอบการทุจริตทางการเงิน ในทางบัญชีนิติศาสตร์สามารถนำเทคนิคการตรวจสอบทางอ้อมมาประยุกต์ใช้กับเทคนิคการตรวจสอบการทุจริตทางบัญชี เช่น กิจการไม่รายงานยอดขายที่แท้จริง การยกยอดทรัพย์สินของพนักงาน บริษัทขายสินค้าในราคาที่ต่ำกว่าความเป็นจริง เทคนิคการตรวจสอบทางอ้อมนั้น กรมสรรพากรในต่างประเทศ เช่น ในสหรัฐอเมริกา และกรมสรรพากรของแคนาดาได้ริเริ่มนำมาใช้ในการตรวจสอบด้านการเสียภาษีของผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษี เพื่อให้การจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น คุณค่าของวิชาชีพบัญชีนิติศาสตร์กับวิชาชีพสอบบัญชียุทธศาสตร์นั้น ยังรวมถึง การดูความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลต่างๆ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ หรือสอบทานการเปลี่ยนแปลงอย่างผิดปกติ แล้วทำการขยายขอบเขตการตรวจสอบ รวมถึงการใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ เทคนิคการสังเกต และจับผิดผู้ทุจริต รวมทั้งการตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆ เพื่อค้นหาหลักฐานการทุจริต เป็นต้น สำหรับในประเทศไทยยังมีผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในวิชาการบัญชีนิติศาสตร์น้อย บางสถาบัน เห็นว่า การเปิดสอนวิชาการบัญชีนิติศาสตร์ขึ้นอาจเป็นดาบสองคม นักศึกษาอาจเลียนแบบวิธีการทุจริตและนำไปประพฤติมิชอบในอนาคตได้ แต่ควรจัดให้มีการศึกษามากขึ้นในด้านการป้องกันการทุจริต และวิชาชีพบัญชีนิติศาสตร์ได้เพิ่มความสำคัญมากขึ้นทุกวัน สาเหตุเกิดจากมีการทุจริตมากขึ้นในองค์กร หากมีผู้ศึกษาบัญชีนิติศาสตร์ให้เกิดความเชี่ยวชาญก็จะส่งผลดีต่อประเทศชาติในอนาคต อย่างไรก็ตาม ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าควรมีการจัดตั้งชมรมนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ หรืออาจจะพัฒนาเป็นสมาคม นักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ ก็จะสามารถสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่วิชาการบัญชีนิติศาสตร์และสร้างผู้สอบบัญชีที่เชี่ยวชาญวิชาการบัญชีนิติศาสตร์ได้มากขึ้น การพัฒนาการบัญชีนิติศาสตร์ใน

ประเทศไทยให้มีความแพร่หลายเหมือนในต่างประเทศยังต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่ง สำหรับเรื่องการสอบใบอนุญาตนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยนั้น ก็มีความเป็นไปได้แต่ต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่ง (การให้คำสัมภาษณ์ส่วนบุคคล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รหัส 001 002 003, 24 สิงหาคม 2562)

สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ ที่มีคุณค่ากับวิชาชีพสอบบัญชีพบว่า วิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยงานการตรวจสอบการทุจริต จำนวนร้อยละ 59.5 รองลงมา คือเป็นการมุ่งเน้นการสืบสวนความไม่ชอบมาพากลทางการเงิน จำนวนร้อยละ 37.0 นักวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์มาใช้กับนักบัญชี จำนวนร้อยละ 12.0 เป็นวิชาชีพนักบัญชีสืบสวน จำนวนร้อยละ 7.0 และผู้สอบบัญชีไม่ทราบวิธีการนำวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์มาใช้กับเทคนิคการตรวจสอบกับวิชาชีพอย่างไร จำนวนร้อยละ 2.5

2. จากการศึกษาวิธีการสืบสวนสอบสวนในวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์กับวิชาชีพสอบบัญชีและปัญหาการทุจริตภายในองค์กร พบว่า ผู้สอบบัญชีเห็นว่าวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการทุจริตทางการเงิน จำนวนร้อยละ 46.5 ตรวจสอบพฤติกรรมที่ผิดปกติ จำนวนร้อยละ 46.0 ตรวจสอบจากเอกสารหลักฐาน จำนวนร้อยละ 41.5 ใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบ จำนวนร้อยละ 22.5 และ ผู้สอบบัญชีไม่ทราบ ไม่แสดงความเห็นเกี่ยวกับวิธีการสืบสวนปัญหาการทุจริตทางการเงิน จำนวนร้อยละ 1.5

3. จากการศึกษาปัญหาในการป้องกันการทุจริตในองค์กร พบว่า จำนวนร้อยละ 60.5 เห็นว่า องค์กรจะต้องจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดี เพื่อป้องกันและป้องปรามการทุจริต จำนวนร้อยละ 40.5 เห็นว่าองค์กรต้องยึดมั่นในความซื่อสัตย์และจริยธรรมเพื่อป้องกันการทุจริต จำนวนร้อยละ 34.0 เห็นว่า องค์กรต้องมีการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงที่สำคัญอย่างสม่ำเสมอจำนวนร้อยละ 20.5 เห็นว่า องค์กรต้องกำหนดให้บุคลากรมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุมภายใน

4. จากการศึกษาความเป็นไปได้ของวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย พบว่า ผู้สอบบัญชีเห็นว่าต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง จำนวนร้อยละ 48.0 เห็นว่าเป็นไปได้แน่นอน จำนวนร้อยละ 40.0 เห็นว่าต้องใช้เวลากินาน จำนวนร้อยละ 6.5 และเห็นว่าเป็นไปไม่ได้ จำนวนร้อยละ 4.5

5. จากการศึกษาความจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องมีวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่นั้น พบว่า จำนวนร้อยละ 50.3 ประเทศไทยมีความจำเป็นมากที่จะต้องวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ เห็นว่า มีความจำเป็นปานกลาง จำนวนร้อยละ 38.0 และเห็นว่ามีควมจำเป็นน้อย จำนวนร้อยละ 5.0 และเห็นว่าไม่มีความจำเป็น จำนวนร้อยละ 1.0

6. จากการศึกษา เรื่อง ประเทศไทยควรมีบุคลากรที่มีความรู้การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์เพียงพอหรือไม่ พบว่า จำนวนร้อยละ 60.5 เห็นว่าประเทศไทยยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ รองลงมา ร้อยละ 22.5 เห็นว่ามีความขาดแคลนปานกลาง และ จำนวนร้อยละ 5.0 เห็นว่ามีความขาดแคลนน้อย จำนวนร้อยละ 11.5 ไม่แสดงความเห็น

7. จากการศึกษา พบว่า การลงโทษของคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งลงโทษทางแพ่งกับอดีตผู้ช่วยผู้สอบบัญชี สังกัดบริษัทสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ระดับชาติแห่งหนึ่ง พบว่า 3 อันดับที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ เหมาะสมแล้ว จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมาคือ เบาไป จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 และอื่นๆ ควรมีโทษทางอาญาด้วย ไม่ทราบ ไม่แสดงความเห็น คิดเห็น จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ตามลำดับ

หมายเหตุ: กลด. สั่งลงโทษทางแพ่งกับอดีตผู้ช่วยผู้สอบบัญชี สังกัดบริษัทสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ระดับชาติแห่งหนึ่ง จำนวน 3 ราย ฐานใช้ข้อมูลในบริษัทจดทะเบียนไปหาประโยชน์ในเรื่องหุ้นรวม 12 บริษัท โดยลงโทษให้ผู้ช่วยผู้สอบบัญชีชำระค่าปรับ 7.6 ล้านบาท, 4.6 ล้านบาท และ 1.5 ล้านบาท ตามลำดับนั้น ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร (ฐานเศรษฐกิจ ฉบับ 3474 หน้า 14 ระหว่าง 30 พ.ค. - 1 มิ.ย. 2562)

8. จากการศึกษา พบว่า ในการสืบสวนสอบสวนตามเหตุการณ์การทุจริตของผู้สอบบัญชีขนาดใหญ่ระดับชาติแห่งหนึ่งตามเหตุการณ์ในข้อ 7. นั้น คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้ใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบใด จำนวนร้อยละ 73.5 เห็นว่า ได้ใช้วิธีการตามการบัญชีสืบสวน หรือบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ จำนวนร้อยละ 24.5 เห็นว่า ได้ใช้การวิเคราะห์ตัวเลขเพื่อค้นหาสิ่งผิดปกติ จำนวนร้อยละ 8.0 เห็นว่า ได้ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ จำนวนร้อยละ 7.0 เห็นว่า ใช้วิธีการตรวจสอบทั่วไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ที่มีคุณค่ากับวิชาชีพสอบบัญชี คือ การนำวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยงานการตรวจสอบการทุจริต มีมากที่สุด รองลงมา คือ การมุ่งเน้นการสืบสวนความไม่ชอบมาพากลทางการเงิน และ การนำวิชานิติวิทยาศาสตร์มาใช้กับนักบัญชีสืบสวน ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้สอบบัญชีเห็นว่าวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ได้นำมาช่วยในการตรวจสอบการทุจริต ดังงานวิจัยของ จันทนา สาขกร (2562) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การบัญชีนิติเวช (Forensic Accounting) ผลการศึกษา พบว่า การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์เป็นการตรวจสอบเพื่อพิสูจน์เกี่ยวกับการทุจริตทางการเงินที่เกิดขึ้นในองค์กร การตรวจสอบการทุจริตนอกจากจะใช้เทคนิคการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตใช้อยู่ตามปกติแล้ว น้ำหนักสำคัญของเทคนิคการสัมภาษณ์จะอยู่ในระดับสูง เนื่องจากผู้สอบบัญชีนิติวิทยาศาสตร์จะต้องพยายามคิดเยี่ยงผู้กระทำทุจริต ไม่คิดอยู่ในกรอบในระบบ ประพฤติตนเยี่ยงนักสืบและผู้มีความรู้ด้านพฤติกรรมมนุษย์ดี เพื่อการค้นหาเบาะแสแห่งการทุจริตและฝึกตนเองให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการเป็นพยานในศาล นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของ สมชาย ศุภธาดา (2562) ได้วิจัยเรื่อง การบัญชีนิติเวชศาสตร์: ถึงเวลานักบัญชีไม่อาจปฏิเสธ โดยเน้นถึงการกระทำการทุจริตสำหรับพนักงานผู้บริหารในแต่ละระดับมีลักษณะไม่เหมือนกันทั้งในด้านประเภทของการทุจริตและจำนวนเงินความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการทุจริตทางการเงินมักจะมีคนพบโดยบังเอิญ และส่วนใหญ่ของการทุจริตทางการเงินมักตรวจสอบพบโดยใช้เทคนิควิธีการอื่นเป็นหลัก อีกทั้งความรับผิดชอบของนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ คือ การสอบสวนและวิเคราะห์หาเอกสารหลักฐานทางการเงินทั้งหมด จากนั้นให้สื่อสารสิ่งที่ตรวจสอบพบในรูปแบบของการจัดทำรายงาน ตารางข้อมูลทางการเงินบัญชี และผลสรุป พร้อมทั้งประสานงานและในการสืบสวนต่อไป และยังรวมถึงการไปปรากฏตัวในศาลเพื่อเป็นพยานในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบัญชีและการสอบบัญชี และเป็นไปตามการวิจัยคุณภาพ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นว่า คุณค่าของวิชาชีพบัญชีนิติวิทยาศาสตร์กับวิชาชีพสอบบัญชื่อนั้น ส่วนมากเป็นการตรวจสอบการทุจริตทางการเงินและการเงิน ในทางการเงินบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ได้นำเทคนิคการตรวจสอบทางอ้อมมาประยุกต์ใช้กับเทคนิคการตรวจสอบการทุจริตทางการเงิน ตัวอย่างเช่น กิจการจัดทำรายงานขายที่เป็นเท็จ การที่พนักงานยกยอทรัพย์สินของกิจการไปใช้ส่วนตัว การจัดทำรายงานสินค้าขายที่เป็นเท็จเพื่อให้เสียภาษีต่ำกว่าความเป็นจริง เป็นต้น เทคนิคการตรวจสอบทางอ้อมนั้น กรมสรรพากรในต่างประเทศ เช่น ในสหรัฐอเมริกา และกรมสรรพากรของแคนาดาได้นำมาใช้ในการตรวจสอบด้านการเสียภาษีของผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษี เพื่อให้การจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (การให้คำสัมภาษณ์ส่วนบุคคล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รหัส 001 002 003, 24 สิงหาคม 2562)

2. การศึกษาวิธีการสืบสวนสอบสวนในวิชาชีพบัญชีนิติวิทยาศาสตร์กับวิชาชีพสอบบัญชีและปัญหาการทุจริตภายในองค์กร พบว่า ผู้สอบบัญชีเห็นว่าวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการทุจริตทางการเงินเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ ตรวจสอบพฤติกรรมที่ผิดปกติ และ ตรวจสอบจากเอกสารหลักฐาน ดังรายงานการวิจัยของ เสาวนีย์ ลิขณวัฒน์ (2562) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การบัญชีสืบสวน (Forensic Accounting) ผลการศึกษา พบว่า ผู้สอบบัญชีสืบสวนต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ ในขณะที่ผู้สอบบัญชีทั่วไปใช้วิธีการสอบบัญชีที่เป็นระบบ และมีแผนการตรวจสอบที่มุ่งหวังให้มั่นใจในความเหมาะสมของงบการเงิน แต่นักบัญชีสืบสวนมักไม่มีแผนหรือวิธีการตรวจสอบที่ชัดเจน หากแต่ต้องมีความละเอียดในการสังเกตสิ่งต่างๆ โดยไม่ยึดติดกับกระบวนการที่เป็นมาตรฐานเสมอไป เพราะการทุจริตนั้นไม่มีรูปแบบมาตรฐานอยู่แล้ว การทุจริตแต่ละครั้งมักมีลักษณะพิเศษ เพราะผู้ทุจริตมักเป็นนักฉวยโอกาสเมื่อสถานการณ์อำนวย ผู้วิจัยยัง

ได้อ้างถึงศาสตราจารย์ Crumley (2001) ซึ่งวิจัยไว้ว่า ผู้ตรวจสอบการทุจริตหรือนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ควรใช้วิธีคิดแบบ “คนโกง” (Think Like a Crook) เพื่อสามารถจินตนาการได้ว่าผู้ทุจริตจะอย่างไร จะได้หาวิธีการตรวจสอบและวิธีการสืบสวนเพื่อพบการทุจริต นอกจากนี้ การตรวจสอบการทุจริตยังต้องอาศัยทฤษฎีความรู้หลายๆ ด้าน เช่น ด้านพฤติกรรมมนุษย์ ความรู้ด้านกฎหมาย เป็นคนช่างสังเกต และสงสัยในสิ่งต่างๆ ที่ไม่อยู่ในกรอบ (Think Outside the Box) เนื่องจากการสืบสวนสอบสวนในวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ต้องคำนึงถึงโอกาสที่จะเป็นไปได้ของการทุจริตในทุกๆ จุด ทุกๆ มุม

3. จากการศึกษาความเป็นไปได้ของวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย พบว่า ผู้สอบบัญชีเห็นว่าต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ เห็นว่าเป็นไปได้แน่นอน และ เห็นว่าต้องใช้เวลาอีกนาน ดังรายงานวิจัยของ สมชาย ศุภธาดา (2562) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบัญชีนิติเวชศาสตร์: ถึงเวลานักบัญชีไม่อาจปฏิเสธ ผลการวิจัย พบว่า เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า วิกฤติทางการเงินของประเทศไทยส่งผลไปยังทุกกลุ่มของคนในสังคมในปัจจุบัน มีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการทุจริตในกิจการ ความเสียหายของธุรกิจที่เกิดจากการทุจริตคิดเป็นจำนวนเงินมูลค่ามหาศาลต่อปี จากปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวโน้มในอนาคต ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยต้องมีนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาตรวจสอบและป้องกันการทุจริตในองค์กร นอกจากนี้ ยังมีรายงานวิจัยของ วรัญญา เอื้ออมรไพบูลย์ (2562) ได้วิจัยเรื่อง ความเป็นไปได้ของวิชาชีพนักบัญชีสืบสวนในประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า ประเทศไทยมีความจำเป็นอย่างมากในการมีวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ โดยเห็นว่าประเทศไทยมีโอกาสนในการมีวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ แต่ประเทศไทยยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพบัญชีนิติวิทยาศาสตร์เป็นอย่างมาก ทำให้ความเป็นไปได้ที่จะมีวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยนั้นอาจต้องใช้ระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งคงไม่ใช่ระยะเวลาอันใกล้นี้ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีความพร้อม และต้องใช้เวลามากในการแก้ไขให้หมดไป แต่ท้ายที่สุดประเทศไทยจะมีความเป็นไปได้ในการมีวิชาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ในอนาคตอย่างแน่นอน

4. จากการศึกษาของนิอร อองอาจสิทธิกุล และ ดร.เสาวนีย์ ลิขณวัฒน์ (2550) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบัญชีสืบสวนในทัศนคติของผู้สอบบัญชี: การบัญชีสืบสวนในประเทศไทย และได้กล่าวไว้ในงานวิจัยนี้ว่าผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีความพร้อมในการเปิดรับวิชาชีพการบัญชีสืบสวน ซึ่งเป็นวิชาชีพการบัญชีแขนงใหม่ของประเทศไทย เนื่องจากมีทัศนคติที่ดีต่อการมีนักบัญชีสืบสวนในประเทศไทย ประโยชน์จากการใช้บริการจากนักบัญชีสืบสวนนี้มีน้ำหนักมากกว่าข้อจำกัดในทางปฏิบัติ และมีความเห็นว่า การบัญชีสืบสวนในประเทศไทยควรอยู่ในรูปแบบของวิชาชีพ ผู้วิจัยยังพบว่า นักบัญชีสืบสวนยังขาดความรู้ความเข้าใจในแนวคิดการบัญชีสืบสวน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรวางรูปแบบการศึกษาเพิ่มเติม โดยเน้นให้ผู้สอบบัญชีส่วนใหญ่ได้รู้จักแนวคิดการบัญชีแขนงนี้เสียก่อน แล้วจึงค่อยให้ความรู้เชิงลึกในขั้นถัดไป นอกจากนี้ควรจะมีการพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการปฏิบัติงาน และให้ความรู้แก่บุคลากรในภาคอื่นเพื่อลดข้อจำกัดในการปฏิบัติงานของวิชาชีพ ซึ่งจะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

ข้อเสนอแนะผลการวิจัย

1. สภาวิชาชีพบัญชี ควรมีการจัดอบรมและสัมมนาเรื่องการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้น
2. ประเทศไทยโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ก.ล.ต. กรมสรรพากร และสภาวิชาชีพบัญชี ควรสร้างจิตสำนึกด้านจริยธรรมและคุณธรรมให้แก่ผู้บริหาร ผู้สอบบัญชี และนักบัญชี
3. ในอนาคตควรมีการจัดตั้งสมาคมนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์และมีการมอบใบอนุญาตการประกอบอาชีพนักบัญชีนิติวิทยาศาสตร์
4. มหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐหรือเอกชน ควรจัดสอนวิชาการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์ให้อยู่ในหลักสูตรในทุกๆ มหาวิทยาลัย ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท เพื่อเป็นการสร้างนักบัญชีที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการบัญชีนิติวิทยาศาสตร์

บรรณานุกรม

- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, ก.ล.ต. ใช้มาตรการลงโทษทางแพ่งกับ
อดีตผู้ช่วยผู้สอบบัญชี 3 ราย ฐานใช้ข้อมูลภายในซื้อขายหลักทรัพย์. ข่าว ก.ล.ต. ฉบับที่ 60/2562
วันที่ 27 พฤษภาคม 2562.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 240 เรื่องความรับผิดชอบ
ของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับการพิจารณาการทุจริตในการตรวจสอบงบการเงิน. สืบค้น 6 สิงหาคม 2562,
จาก <http://www.fap.or.th/upload/9414/nrtaxzEwDE.pdf>
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2556). มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 315 (ปรับปรุง) เรื่องการระบุ
และประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ โดยการทำ
ความเข้าใจกิจการและสภาพแวดล้อมของกิจการ. สืบค้น 6 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.fap.or.th/upload/9414/eTgafdT55.pdf>
- จันทนา สาขาร. (2544). การบัญชีนิติเวช (Forensic Accounting) สาระสำคัญ เทคนิคการตรวจสอบ
และการเป็นพยานในศาล. วารสารบริหารธุรกิจ, 24(92), 9-14.
- วรัญญา เอื้ออมรโพนุลย์. (2557). การศึกษาความเป็นไปได้ของวิชาชีพบัญชีสืบสวนในประเทศไทย.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ
- นิอร งามอากสิทธิ์กุล และ เสาวนีย์ ลิขณวัฒน์. (2550). การบัญชีสืบสวนในทัศนคติของผู้สอบบัญชี:
การบัญชีสืบสวนในประเทศไทย. วารสารวิชาชีพบัญชี, 3(6), 67-77.
- สมชาย ศุภธาดา. (2562). การบัญชีนิติวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- เสาวนีย์ ลิขณวัฒน์. (2544). การบัญชีสืบสวน (Forensic Accounting). วารสารบริหารธุรกิจ, 24(90), 6-10.
- อรรถพงศ์ พิระเชื้อ. (2562). การบัญชีนิติวิทยาศาสตร์เบื้องต้น (Introduction to Forensic Accounting).
เอกสารประกอบการบรรยาย วันที่ 24 สิงหาคม 2562.
- Crain, M.A., Hopwood, W.S., Pacini, C., and Young, G.R. (2015). *Essentials of Forensic Accounting*.
USA: American Institute of Certified Public Accountants.
- Crumbley, D. L. (2001). *Forensic accounting: Older than you think*. Journal of Forensic Accounting
(2), 181-202.
- Singleton, T. W. and Singleton, A. J. (2010). *Fraud Auditing and Forensic Accounting* (4th Edition).
New Jersey: John Wiley & Sons.

**ทักษะการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับ
ลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
ในการปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1
(TSQC1)**

**THE ACCEPTANCE AND CONTINUANCE OF
CLIENT RELATIONSHIPS AND SPECIFIC
ENGAGEMENTS SKILL OF CPA's ABILITY TO
COMPLY WITH THAI STANDARD ON QUALITY
CONTROL (TSQC1)**

Received: November 14, 2019

Revised: March 7, 2020

Accepted: March 9, 2020

เพ็ญธิดา พงษ์ธานี*
Pentida Pongtanee*

* รองคณบดีฝ่ายบริหาร วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Deputy Dean for Administrative Affairs, College of Innovative Business and Accountancy,
Dhurakij Pundit University

* Email: pentida.poe@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (Thai Standard on Quality Control: TSQC1) เพื่อประเมินว่านโยบายและวิธีการปฏิบัติการควบคุมคุณภาพที่มีการออกแบบไว้อย่างเพียงพอเหมาะสม และมีการปฏิบัติตามอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ปัจจัยที่นำมาใช้ในการศึกษาคือ ความสามารถของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติตาม TSQC1 ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะที่ระบุไว้ในมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ (TSQC1) เรื่องการควบคุมคุณภาพสำหรับสำนักงานที่ให้บริการด้านการตรวจสอบและการสอบทานงบการเงินและงานให้ความเชื่อมั่นอื่นตลอดจนบริการที่เกี่ยวข้อง เป็นตัวแปรตาม ลักษณะส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชี ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ การศึกษา จำนวนลูกค้า และ จำนวนผู้ช่วยผู้สอบบัญชีเป็นตัวแปรอิสระ และเป็นตัวกำหนดความสามารถในการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ในการวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ส่งให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ปฏิบัติงานในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 864 ราย ได้รับแบบสอบถามกลับจำนวน 260 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.73

ผลจากการวิจัยพบว่า การปฏิบัติความสามารถในการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับ อายุ ประสบการณ์ปฏิบัติงานสอบบัญชี ระดับการศึกษา และ จำนวนผู้ช่วยผู้สอบบัญชี

คำสำคัญ: มาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 การตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

Abstract

The purpose of this research is to study the acceptance and continuance of client relationships and specific engagements skill of CPA's ability to comply with Thai Standard on Quality Control (TSQC 1). The factors used in this research consist of an ability of CPA's to comply with acceptance and continuance of client relationships and specific engagements as indicated in Thai standard on quality control 1 (TSQC1) regarding quality control for firms that perform audits and reviews of financial statements, and other assurance and related services engagements as dependent factor and personal context of CPA include sex, age, experience, education, number of customers and number of the assistant auditor are independent factor .

This research used survey questionnaire which was sent to the CPA-Thailand in Bangkok and suburban areas. Eight hundred and sixty four surveys were sent out to respondents from which 260 surveys were returned. Thus, the response rate is equal to 30.73%.

The findings in this research are The CPA-Thailand's ability and related factors to comply with acceptance and continuance of client relationships and specific engagements are different depending on age, experience, level education, and number of the assistant auditor.

Keywords: TSQC1, Acceptance and Continuance of Client Relationships and Specific Engagements, CPA

บทนำ

นโยบายและวิธีปฏิบัติในการควบคุมคุณภาพเป็นส่วนสำคัญของระบบการควบคุมภายในของสำนักงาน การตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ เพื่อให้มีความเชื่อมั่นว่าผู้สอบบัญชี และบุคลากรมีทักษะ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีเวลาและทรัพยากรเพียงพอและเหมาะสม สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในแต่ละด้าน รวมถึงผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ เพื่อประเมินว่านโยบายและวิธีปฏิบัติในการควบคุมคุณภาพว่ามีการออกแบบไว้อย่างเพียงพอเหมาะสม และมีการปฏิบัติตามอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ไว้ในมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC 1) เพื่อควบคุมผู้สอบบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ โดยกำหนดให้ผู้สอบบัญชีและสำนักงานสอบบัญชี ต้องจัดให้มีนโยบายและวิธีปฏิบัติที่ออกแบบมาเพื่อให้มีความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่าผู้สอบบัญชีและบุคลากรปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ สามารถประเมินได้ว่านโยบายและวิธีปฏิบัติในการควบคุมคุณภาพถูกออกแบบไว้เพียงพอและเหมาะสม และมีการปฏิบัติตามอย่างมีประสิทธิภาพ

ศิลปพร ศรีจันทเพชร (2552) กล่าวว่า ลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตของนโยบายและวิธีการปฏิบัติด้านการควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชีขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ขนาดของกิจการ ลักษณะของงานบริการ ลักษณะโครงสร้างขององค์กร ข้อพิจารณาด้านต้นทุนและผลประโยชน์ ซึ่งอาจทำให้สำนักงานสอบบัญชีมีนโยบายและวิธีปฏิบัติในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน โดยสำนักงานบัญชีควรสื่อสารให้บุคลากรทราบถึงนโยบายและวิธีการปฏิบัติด้านการควบคุมคุณภาพและนำไปปฏิบัติจริง

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยฝ่ายพัฒนาและกำกับดูแลคุณภาพผู้สอบบัญชีได้ทำการตรวจเยี่ยมสำนักงานสอบบัญชีจำนวน 9 สำนักงาน ในระหว่างปี 2557 ซึ่งเป็นไปโดยสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามและให้คำแนะนำในการปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC 1) โดยพบข้อสังเกตว่าสำนักงานยังมีได้กำหนดวิธีปฏิบัติด้านการติดตามผลที่เหมาะสมกับขนาดการดำเนินงานของสำนักงาน รวมทั้งยังมีได้นำข้อกำหนดด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะไปปฏิบัติ (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557) โดยสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เสนอแนะแนวปฏิบัติว่าในการรับงานสำหรับลูกค้ารายใหม่ สำนักงานต้องพิจารณาความรู้ความสามารถ และกำลังคนที่จะปฏิบัติงานนั้นรวมถึงการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณ แล้วจึงเริ่มพิจารณาประเมินความเสี่ยง ในการพิจารณาประเมินความเสี่ยงในขั้นตอนการรับงานนั้น สำนักงานอาจใช้ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ต่อไปนี้เพื่อประกอบการประเมิน ได้แก่ 1) แบบประเมินความเสี่ยงในการรับงาน 2) การสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือตัวแทนของกิจการ 3) การวิเคราะห์งบการเงินปีก่อน และรายงานที่เกี่ยวข้อง 4) ในกรณีที่ระดับความเสี่ยงสูง อาจกำหนดให้ต้องมีการปรึกษาหารือกันระหว่างกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ผู้สอบบัญชีที่รับผิดชอบ ผู้สอบทานการควบคุมคุณภาพงาน หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการดำเนินการเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพของสำนักงาน และ 5) แหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการ

จากข้อสังเกตที่สภาวิชาชีพบัญชีฯ พบจากการตรวจเยี่ยมสำนักงานสอบบัญชีทั้ง 9 แห่ง ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสามารถของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ การศึกษา จำนวนลูกค้า และ จำนวนผู้ช่วยผู้สอบบัญชี

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- (1) เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
- (2) เพื่อศึกษาความสามารถของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติตาม TSQC 1 ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ
- (3) เพื่อศึกษาความแตกต่างของลักษณะบุคคลและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีผลต่อความสามารถของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติตาม TSQC 1 ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ

สมมติฐานการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกัน ความสามารถในการปฏิบัติตาม TSQC 1 ตามข้อกำหนดด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ แตกต่างกัน

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมาคมนักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants: IFAC) ได้กำหนดให้มีมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC 1) เรื่องการควบคุมคุณภาพสำหรับสำนักงานที่ให้บริการด้านการตรวจสอบและการสอบทานงบการเงินและงานให้ความเชื่อมั่นอื่นตลอดจนบริการเกี่ยวเนื่อง ในปี พ.ศ. 2548 และมีการปรับปรุงเนื้อหาในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เริ่มเผยแพร่ร่างมาตรฐานฉบับนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 และประกาศเป็นมาตรฐานในปี พ.ศ. 2554 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2557 หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2558 สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ออกแนวทางปฏิบัติงานตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 สำหรับผู้สอบบัญชีปฏิบัติงานคนเดียว และแนวทางปฏิบัติงานสำหรับสำนักงานขนาดกลางและขนาดเล็ก ตามลำดับ และมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ โดยผู้สอบบัญชีต้องจัดให้มีนโยบายและวิธีปฏิบัติในเรื่องการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้า เพื่อให้มีความเชื่อมั่นว่าผู้สอบบัญชี และบุคลากรมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีเวลาและทรัพยากรอย่างเพียงพอและเหมาะสม สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องได้ตลอดจนเพื่อให้ผู้สอบบัญชีมีการประเมินความเสี่ยงก่อนการตอบรับงานทั้งที่เป็นลูกค้ารายใหม่และลูกค้ารายเดิม อันจะเป็นผลดีต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบ และป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นต่อผู้สอบบัญชี ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งงาน คือ 1) ความรู้ ความสามารถของผู้สอบบัญชีและบุคลากร 2) การปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง และ 3) ความซื่อสัตย์สุจริตของลูกค้า

สำหรับในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาความสามารถของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติตาม TSQC 1 ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจึงเป็นข้อมูลด้านแนวทางปฏิบัติงานตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 (TSQC 1) สำหรับผู้สอบบัญชีที่ปฏิบัติงานคนเดียว ซึ่งมีลูกค้าส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดกลางและขนาดเล็ก ประกอบกับมีจำนวนทรัพยากรและบุคลากรทางวิชาชีพจำกัด โดยมีแนวทางในการปฏิบัติงานตามข้อกำหนดด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังนี้คือ

1. ในการตอบรับงานลูกค้ารายใหม่ และลูกค้ารายเดิม ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่สำคัญคือ 1) ประเมินความเสี่ยงก่อนตอบรับงานลูกค้ารายใหม่ 2) จัดทำหนังสือเสนอคำสอบบัญชีต่อลูกค้า (หากเป็นลูกค้ารายเดิมและไม่มีการเปลี่ยนแปลงค่าบริการสอบบัญชี ไม่ต้องทำก็ได้) 3) ส่งจดหมายสอบถามเหตุผลมารยาทของวิชาชีพบัญชีกับผู้สอบบัญชีรายเดิม (เฉพาะการตอบรับลูกค้ารายใหม่) 4) จัดทำหนังสือตอบรับงานโดยมีเนื้อหาครอบคลุมการพิจารณาถึงความรู้ความสามารถของผู้สอบบัญชีและบุคลากร การปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีและการพิจารณาถึงความซื่อสัตย์ของลูกค้า

2. หากผู้สอบบัญชีมีความจำเป็นต้องยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า/ถอนตัวจากการรับงานลูกค้า อันเนื่องมาจากเหตุผลเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของผู้สอบบัญชีและบุคลากร หรือการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี หรือ ความซื่อสัตย์ของลูกค้าก็ตาม ผู้สอบบัญชีต้องกำหนดขั้นตอนการยุติซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าอย่างเหมาะสม โดย

2.1 บันทึกเหตุการณ์และข้อสรุปที่สำคัญที่นำไปสู่การยุติซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้า รวมถึงเอกสารการปรึกษาหารือกับที่ปรึกษาทางกฎหมาย (ถ้ามี)

2.2 จัดการประชุมกับผู้บริหารของลูกค้าและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการเพื่อหารือถึงข้อเท็จจริงและสถานการณ์ที่นำไปสู่การถอนตัว

2.3 พิจารณาถึงผลกระทบจากการยุติซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้า ที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดทางวิชาชีพ ข้อบังคับ และข้อกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.4 ตรวจสอบรายการยอดคงค้างที่ต้องเรียกเก็บจากลูกค้า เมื่อมีการยุติซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้ารายนั้น และดำเนินการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมทางวิชาชีพให้ครบถ้วน

2.5 ดำเนินการปรับปรุงฐานข้อมูลรายชื่อลูกค้าที่ยุติความสัมพันธ์จากรายการลูกค้าปกติ

2.6 ดำเนินการตอบกลับหนังสือสอบถามเหตุผลทางวิชาชีพจากผู้สอบบัญชีรายใหม่ของลูกค้า (ถ้ามี)

2.7 ผู้สอบบัญชีควรบันทึกขั้นตอนดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นหลักฐานพร้อมกับส่งหนังสือแจ้งให้ลูกค้าทราบเหตุผลขอยุติความสัมพันธ์

ศิลปพร ศรีจันทเพชร (2552) ยังกล่าวว่า สำนักงานสอบบัญชีควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานในการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้า ที่ออกแบบที่จะให้สำนักงานมั่นใจว่าสำนักงานจะรับงานสอบบัญชีกับลูกค้าต่อเมื่อสำนักงานและผู้สอบบัญชีมีความรู้ความสามารถที่จะดำเนินการสอบบัญชีได้ รวมถึงเวลาและทรัพยากรในการปฏิบัติงานและสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดจรรยาบรรณได้ รวมทั้งต้องพิจารณาความซื่อสัตย์สุจริตของลูกค้า นโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานควรกำหนดให้สำนักงานได้รับข้อมูลที่เป็นในแต่ละสถานการณ์ก่อนที่จะรับงานสอบบัญชีจากลูกค้ารายใหม่หรือเมื่อตัดสินใจที่จะรับงานของลูกค้ารายเดิม และถ้าพบว่ามีขัดแย้งทางผลประโยชน์ในการรับงานของลูกค้า สำนักงานควรระบุว่าเหมาะสมหรือไม่ที่จะรับงานนั้น รวมทั้งถ้ามีการระบุประเด็นแล้ว สำนักงานตกลงที่จะรับงาน สำนักงานจัดทำเอกสารบันทึกวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และหากผู้สอบบัญชีได้ข้อมูลที่จะทำให้ปฏิเสธการรับงาน ก็ควรแจ้งให้สำนักงานทราบในทันทีเพื่อที่จะดำเนินการที่เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ สำนักงานควรระบุสถานการณ์ที่หากสำนักงานได้รับข้อมูลดังกล่าวอาจทำให้ปฏิเสธการรับงาน นโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานควรรวมถึงการพิจารณาความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและกฎหมายสำหรับแต่ละสถานการณ์และข้อกำหนดในการรายงานผู้ที่เกี่ยวข้องและความเป็นไปได้ที่อาจจะถอนตัวจากงานสอบบัญชี

กระบวนการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้สำนักงานสอบบัญชี มั่นใจได้ว่า งานที่สำนักงานสอบบัญชีตอบรับนั้น เป็นงานที่สำนักงานสอบบัญชีมีทักษะความรู้ เวลาและทรัพยากรเพียงพอในการปฏิบัติงาน รวมถึงสามารถตอบสนองต่อความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม และการรับงานสอบบัญชีดังกล่าวไม่ขัดต่อข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น สำนักงานสอบบัญชีควรมีกระบวนการพิจารณาถึงความเพียงพอของทรัพยากรบุคคลเปรียบเทียบกับจำนวนและขนาดของลูกค้าสอบบัญชี เพื่อวางแผนกำลังคนให้รองรับกับปริมาณงานในอนาคตตามแผนธุรกิจของสำนักงานสอบบัญชี โดยนอกเหนือจากการพิจารณาสัดส่วนของลูกค้าบริษัทจดทะเบียนต่อจำนวนผู้สอบบัญชีในตลาดทุนแล้ว สำนักงานสอบบัญชี ควรพิจารณาความเพียงพอของพนักงานในระดับอื่น ๆ ประกอบด้วย (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2561)

ทั้งนี้ จากการตรวจสอบควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชีในรอบการตรวจที่สาม ก.ล.ต. พบว่าสำนักงานสอบบัญชีส่วนใหญ่ ได้ปรับปรุงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าตามข้อสังเกตจากการตรวจในรอบก่อนแล้ว อย่างไรก็ตาม ก.ล.ต. ยังพบข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการประเมินความเสี่ยง ดังนี้

ข้อสังเกตที่พบ	ความเสี่ยง	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง
- ออกหนังสือตอบรับงานสอบบัญชีโดยที่ กระบวนการประเมินความเสี่ยงในการ รับงานยังไม่เสร็จสิ้น - ออกหนังสือตอบรับงานก่อนที่ได้รับ จดหมายตอบกลับเกี่ยวกับเหตุผลทาง มรรยาทจากผู้สอบบัญชีคนก่อน	ไม่ได้พิจารณาข้อมูลและปัจจัย ที่สำคัญต่าง ๆ อย่างครบถ้วน ซึ่งอาจมีความเสี่ยงที่สำนักงานสอบบัญชี จะ ตัดสินใจตอบรับงานสอบบัญชี ที่ มีความเสี่ยงในระดับที่สูงกว่าระดับปกติ	สำนักงานสอบบัญชีควรกำหนดให้มี การรวบรวมข้อมูลที่สำคัญอย่างครบถ้วน ก่อนการตอบรับงานกับลูกค้ารายใหม่ และลูกค้ารายเดิม เพื่อป้องกันกรณี ที่อาจ จะมีความเสี่ยงเกินกว่าระดับที่สำนักงานสอบบัญชีจะสามารถยอมรับได้

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ที่มีรายชื่อเปิดเผยในเว็บไซต์ของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์จำนวน 846 ราย ณ วันที่ 18 ธันวาคม 2557 เนื่องจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่เปิดเผยรายชื่อในเว็บไซต์ของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์มีลักษณะการปฏิบัติงานกระจายอยู่ในสำนักงานสอบบัญชีและบางส่วนเป็นผู้สอบบัญชีอิสระ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยยังไม่สามารถทราบได้แน่ชัดว่าผู้สอบบัญชีดังกล่าวปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานหรือเป็นผู้สอบบัญชีอิสระ และจากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่พบว่ามีการวิจัยหรือบทความเรื่องใดอ้างอิงถึงตัวเลขนับจำนวนของผู้สอบบัญชีในสำนักงานและผู้สอบบัญชีอิสระทำให้ผู้วิจัยต้องใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีอยู่ทั้งหมด 846 ตัวอย่าง ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 260 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 30.73

การวัดคุณลักษณะของตัวแปร ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นตัวแปรอิสระประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ปฏิบัติงานสอบบัญชี และระดับการศึกษา รวมถึงจำนวนลูกค้า และจำนวนผู้ช่วยผู้สอบบัญชี โดยความรับผิดชอบของผู้นำต่อการควบคุมคุณภาพภายในสำนักงาน เป็นตัวแปรตาม

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลในแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ทั้ง 260 ชุด และนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้คือ

1. **สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic)** ประกอบด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของข้อมูลเพื่อแจกแจงความถี่เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และหาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ (TSQC 1) ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

2. **สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics)** เป็นการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน (Analysis of variance) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความสามารถในการปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ (TSQC 1)

3. **การวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของปัจจัยที่ใช้วัดค่าตัวแปร** เป็นการทดสอบความเชื่อถือได้ของปัจจัยที่ใช้วัดค่าตัวแปร โดยการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor analysis) เพื่อทดสอบสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามตารางที่ 1 พบว่าผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิง 180 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 และเป็นเพศชาย จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 มีอายุระหว่าง 40 - 49 ปี มากที่สุด จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 รองลงมาคืออายุระหว่าง 30 - 39 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 มีอายุ 50 ปี ขึ้นไป จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และมีอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 ตามลำดับ

มีประสบการณ์ปฏิบัติงานสอบบัญชีระหว่าง 11 - 20 ปี มากที่สุด จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 รองลงมาคือประสบการณ์ระหว่าง 5 - 10 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 25 มีประสบการณ์ 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 และมีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ตามลำดับ

จบการศึกษาระดับปริญญาโทมากกว่าระดับปริญญาตรี โดยจบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 73.1 และ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9

ในแต่ละปีรับงานสอบบัญชีต่ำกว่า 50 ราย มากที่สุด จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมาคือรับงานสอบบัญชี 50 - 100 ราย จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 รับงานสอบบัญชี 101 - 150 ราย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15 และ รับงานสอบบัญชี 151 - 200 ราย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ โดยไม่มีผู้รับงานสอบบัญชีเกินกว่า 200 ราย

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตส่วนใหญ่มีผู้ช่วยผู้สอบบัญชีจำนวนระหว่าง 1-5 คน มากที่สุด จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมาไม่มีผู้ช่วยผู้สอบบัญชี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 มีผู้ช่วยผู้สอบบัญชีระหว่าง 6-10 คน จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 และมีจำนวนผู้ช่วยผู้สอบบัญชีมากกว่า 10 คน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงการจำแนกปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	• ชาย	80	30.8
	• หญิง	180	69.2
	รวม	260	100.0
อายุ	• น้อยกว่า 30 ปี	20	7.7
	• 30 ปี - 39 ปี	85	32.7
	• 40 ปี - 49 ปี	90	34.6
	• 50 ปี ขึ้นไป	65	25.0
	รวม	260	100
ประสบการณ์ปฏิบัติงานสอบบัญชี	• น้อยกว่า 5 ปี	45	17.3
	• 5 ปี - 10 ปี	65	25.0
	• 11 ปี - 20 ปี	95	36.5
	• 20 ปี ขึ้นไป	55	21.2
	รวม	260	100.0
การศึกษาขั้นสูงสุด	• ปริญญาตรี	70	26.9
	• ปริญญาโท	190	73.1
	รวม	260	100.0

ตารางที่ 1 แสดงการจำแนกปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง		จำนวน	ร้อยละ
จำนวนลูกค้าของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต	• ต่ำกว่า 50 ราย	160	61.5
	• 50 - 100 ราย	75	28.8
	• 101 - 150 ราย	15	5.8
	• 151 - 200 ราย	10	3.8
	รวม	260	100.0
จำนวนผู้ช่วยผู้สอบบัญชีของผู้สอบบัญชี	• ไม่มี	95	36.5
	• 1 - 5 คน	100	38.5
	• 6 - 10 คน	50	19.2
	• มากกว่า 10 คน	15	5.8
	รวม	260	100.0

การวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของปัจจัยที่ใช้วัดค่าตัวแปรตาม

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อถือได้ของปัจจัยที่ใช้วัดค่าตัวแปร โดยการวิเคราะห์ปัจจัย เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยมีข้อกำหนดในการทดสอบเบื้องต้นคือ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามต้องมากกว่า 150 คน (Pallant, 2001) 2) ความสัมพันธ์ (Correlation) เบื้องต้นระหว่างปัจจัยสูงกว่า 0.3 ขึ้นไป (Wiersma, 1991) 3) พิจารณาค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling) ต้องสูงกว่า 0.6 และค่า Bartlett's test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติ (Significance) (Burns, 1990) และ 4) การสกัดองค์ประกอบ (Factor extraction) โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle component analysis) และกำหนดให้แต่ละองค์ประกอบไม่มีความสัมพันธ์กันจึงเลือกหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal) ด้วยวิธี Varimax แสดงค่าไอเกน (Eigen values) ที่มีค่าสูงกว่า 1 และแสดงค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor loading) มากกว่า 0.5 โดยตัววัดต้องไม่มีค่า Factor Loading มากกว่า 1 ปัจจัย (Gliem & Gliem, 2003) และหาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยใช้วิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พิจารณาจากค่า Cronbach's Alpha ซึ่งต้องมากกว่า 0.6 จึงจะถือว่ามีความเชื่อถือได้ (Gliem & Gliem, 2003) ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของปัจจัยที่ใช้วัดความสามารถของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติตาม TSQC1 ข้อกำหนดด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ พบว่า

ปัจจัยที่ใช้วัดทักษะของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในการปฏิบัติตาม TSQC 1 ข้อกำหนดด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ มีสหสัมพันธ์กันสูงกว่า 0.3 ที่ระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.05 จำนวน 42 คู่ จากทั้งหมด 90 คู่ จึงตัดปัจจัยที่มีสหสัมพันธ์กันต่ำกว่า 0.3 ออกจากการวิเคราะห์ จำนวน 3 ปัจจัย และนำปัจจัยที่มีสหสัมพันธ์กันสูงกว่า 0.3 จำนวน 7 ปัจจัย มาใช้ในการวิเคราะห์โดยสามารถแสดงค่าเฉลี่ย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของปัจจัยที่ใช้วัดความสามารถของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติตาม TSQC 1 ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ ได้ตามตารางที่ 2 และ 3 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ใช้วัดทักษะของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติตาม TSQC1 ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ

ทักษะของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการ ปฏิบัติตาม TSQC 1 ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ	ค่าเฉลี่ย		การแปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
Acceptance 1 : สอบถามไปยังผู้สอบบัญชีรายเดิมของลูกค้าว่ามีเหตุผลทางจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ควรนำมาพิจารณาหรือมีสถานการณ์ใดที่ทำให้ไม่ควรตอบรับงาน	3.21	1.380	ปฏิบัติ กับไม่ปฏิบัติพอๆกัน
Acceptance 2 : สรุปเหตุการณ์สำคัญที่นำไปสู่การยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า	3.46	1.234	ปฏิบัติค่อนข้างครบถ้วน
Acceptance 3 : จัดประชุมกับผู้บริหารของลูกค้าและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการเพื่อหารือถึงข้อเท็จจริงและสถานการณ์ที่อาจนำไปสู่การถอนตัว	3.25	1.331	ปฏิบัติ กับไม่ปฏิบัติพอๆกัน
Acceptance 4 : พิจารณาถึงผลกระทบจากการยุติซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดทางวิชาชีพข้อบังคับและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง	3.60	1.150	ปฏิบัติค่อนข้างครบถ้วน
Acceptance 5 : ดำเนินการตอบกลับหนังสือสอบถามเหตุผลทางจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจากผู้สอบบัญชีรายใหม่ของลูกค้า	3.54	1.325	ปฏิบัติค่อนข้างครบถ้วน
Acceptance 6 : จัดทำแผนประมาณการจำนวนชั่วโมงปฏิบัติงานประจำปีซึ่งครอบคลุมข้อมูลของลูกค้าค่าสอบบัญชีวันที่ตอบรับงาน วันครบกำหนดส่งมอบงานจำนวนชั่วโมงปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี/ผู้ช่วยผู้สอบบัญชีและบุคลากร	3.46	1.102	ปฏิบัติค่อนข้างครบถ้วน
Acceptance 7 : สรุปจำนวนชั่วโมงที่ใช้ของแต่ละงานตรวจสอบของลูกค้า	3.48	1.154	ปฏิบัติค่อนข้างครบถ้วน
ค่าเฉลี่ยรวม	3.52	1.182	ปฏิบัติค่อนข้างครบถ้วน

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่ใช้วัดทักษะของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติตาม TSQC 1 ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ

	Acceptance1	Acceptance2	Acceptance3	Acceptance4	Acceptance5	Acceptance6	Acceptance7
Acceptance1	1	.736*	.633*	.528*	.740*	.596*	.518*
Acceptance2	.736*	1	.823*	.717*	.721*	.538*	.521*
Acceptance3	.633*	.823*	1	.823*	.558*	.487*	.475*
Acceptance4	.528*	.717*	.823*	1	.485*	.452*	.554*
Acceptance5	.740*	.721*	.558*	.485*	1	.570*	.525*
Acceptance6	.596*	.538*	.487*	.452*	.570*	1	.766*
Acceptance7	.518*	.521*	.475*	.554*	.525*	.766*	1

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) ของปัจจัยที่ใช้วัดทักษะของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติตาม TSQC 1 ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ พบว่าไม่มีปัจจัยใดที่มีค่าน้ำหนักปัจจัยสูงมากกว่า 1 ปัจจัย โดยสามารถลดจำนวนปัจจัยที่ใช้วัดความสามารถของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในการปฏิบัติตาม TSQC 1 ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ เหลือเพียง 1 ปัจจัยคือ ปัจจัยการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ ประกอบด้วยปัจจัยย่อย 7 ปัจจัย ได้แก่ 1) สอบถามไปยังผู้สอบบัญชีรายเดิมของลูกค้าว่ามีเหตุผลทางจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ควรนำมาพิจารณาหรือมีสถานการณ์ใดที่ทำให้ไม่ควรตอบรับงาน 2) สรุปเหตุการณ์สำคัญที่นำไปสู่การยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า 3) จัดประชุมกับผู้บริหารของลูกค้าและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการเพื่อหาหรือถึงข้อเท็จจริงและสถานการณ์ที่อาจนำไปสู่การถอนตัว 4) พิจารณาถึงผลกระทบจากการยุติซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดทางวิชาชีพข้อบังคับและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง 5) ดำเนินการตอบกลับหนังสือสอบถามเหตุผลทางจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจากผู้สอบบัญชีรายใหม่ของลูกค้า 6) จัดทำแผนประมาณการจำนวนชั่วโมงการปฏิบัติงานประจำปีซึ่งครอบคลุมข้อมูลของลูกค้า ค่าสอบบัญชีวันที่ตอบรับงาน วันครบกำหนดส่งมอบงานจำนวนชั่วโมงปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี/ผู้ช่วยผู้สอบบัญชีและบุคลากร และ 7) สรุปจำนวนชั่วโมงที่ใช้ของแต่ละงานตรวจสอบของลูกค้า โดยปัจจัยที่ใช้เป็นเครื่องมือวัดการปฏิบัติตาม TSQC 1 ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเกี่ยวกับการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะมีค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling) เท่ากับ 0.833 ที่ระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.05 ทางและมีค่า Eigen value ของปัจจัยเท่ากับ 4.659 โดยมีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.915 และมีค่าน้ำหนักปัจจัยย่อยของแต่ละปัจจัยมากกว่า 0.6 ตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าน้ำหนักปัจจัยที่ใช้วัดทักษะของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติตาม TSQC 1 ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ

ปัจจัย	Factor Loading	Eigen Value	% of Variance	Cronbach Alpha
การปฏิบัติตาม TSQC 1 ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเกี่ยวกับการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ		4.659	66.564	0.915
ปัจจัยย่อย 1 สอบถามไปยังผู้สอบบัญชีรายเดิมของลูกค้าว่ามีเหตุผลทางจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ควรนำมาพิจารณาหรือมีสถานการณ์ใดที่ทำให้ไม่ควรตอบรับงาน	0.836			
ปัจจัยย่อย 2 สรุปเหตุการณ์สำคัญที่นำไปสู่การยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า	0.894			
ปัจจัยย่อย 3 จัดประชุมกับผู้บริหารของลูกค้าและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการเพื่อหาหรือถึงข้อเท็จจริงและสถานการณ์ที่อาจนำไปสู่การถอนตัว	0.848			
ปัจจัยย่อย 4 พิจารณาถึงผลกระทบจากการยุติซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดทางวิชาชีพข้อบังคับและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง	0.802			
ปัจจัยย่อย 5 ดำเนินการตอบกลับหนังสือสอบถามเหตุผลทางจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจากผู้สอบบัญชีรายใหม่ของลูกค้า	0.807			
ปัจจัยย่อย 6 จัดทำแผนประมาณการจำนวนชั่วโมงการปฏิบัติงานประจำปีซึ่งครอบคลุมข้อมูลของลูกค้า ค่าสอบบัญชีวันที่ตอบรับงาน วันครบกำหนดส่งมอบงานจำนวนชั่วโมงปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี/ผู้ช่วยผู้สอบบัญชีและบุคลากร	0.763			
ปัจจัยย่อย 7 สรุปจำนวนชั่วโมงที่ใช้ของแต่ละงานตรวจสอบของลูกค้า	0.752			

หมายเหตุ: KMO: Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = 0.854

ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากผลการทดสอบสมมติฐานที่ได้จากการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน (ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างของความสามารถของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในการปฏิบัติตาม TSQC1 ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีรับ อนุญาต ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ปฏิบัติงานสอบบัญชี ระดับการศึกษา จำนวนลูกค้า และจำนวนผู้ช่วยผู้สอบบัญชี โดยพบว่า อายุของผู้สอบบัญชี ประสบการณ์ปฏิบัติงานสอบบัญชี ระดับการศึกษา และจำนวนผู้ช่วยของผู้สอบบัญชีต่างกัน ความสามารถในการปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ (TSQC1) ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะต่างกัน ตามตารางที่ 5 ฝ

ตารางที่ 5 แสดงการสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

การปฏิบัติตาม TSQC 1	ลักษณะส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต					
	เพศ	อายุ	ประสบการณ์ ปฏิบัติงาน สอบบัญชี	ระดับ การศึกษา	จำนวน ลูกค้าของผู้ สอบบัญชี	จำนวน ผู้ช่วยผู้สอบ บัญชี
ด้านการตอบรับงาน และการคงไว้ซึ่งความ สัมพันธ์กับลูกค้าและ งานที่มีลักษณะเฉพาะ	-	✓ (Sig.=0.005)	✓ (Sig.=0.002)	-	✓ (Sig.=0.001)	✓ (Sig.=0.000)

✓ = แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาความสามารถของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติตาม TSQC 1 ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ พบว่า

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีประสบการณ์ปฏิบัติงานสอบบัญชีระหว่าง 11 – 20 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโทมากกว่าระดับปริญญาตรี ในแต่ละปีรับงานสอบบัญชีเฉลี่ยต่ำกว่า 50 ราย โดยไม่มีผู้รับงานสอบบัญชีเกินกว่า 200 ราย มีผู้ช่วยผู้สอบบัญชีเฉลี่ย 1-5 คน

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีความสามารถในการปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ (TSQC 1) เกี่ยวกับการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะค่อนข้างครบถ้วน สะท้อนให้เห็นว่า ผู้สอบบัญชีกำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติในการพิจารณาตอบรับงานลูกค้าซึ่งจะสามารถช่วยลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีให้กับลูกค้าที่มีปัญหา

สอดคล้องกับเอกพล คงมา และศิลปพร ศรีจันทพร (2556) กล่าวว่าผู้สอบบัญชีมีความรู้ความเข้าใจในการการปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ (TSQC 1) ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะในระดับดี

อายุของผู้สอบบัญชี ประสบการณ์ปฏิบัติงานสอบบัญชี ระดับการศึกษา และจำนวนผู้ช่วยของผู้สอบบัญชีต่างกัน ความสามารถในการปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ (TSQC 1) ด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะต่างกัน

สอดคล้องกับ สุพรรณมา บุนนาค (2551) ซึ่งกล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสำนักงานหรือผู้สอบบัญชี ประกอบด้วยลักษณะทั่วไปของผู้สอบบัญชีและผู้ช่วยผู้สอบบัญชี ลักษณะและรูปแบบของงบการเงิน กระบวนการในการให้บริการตรวจสอบบัญชี ลักษณะทางกายภาพอื่นๆ

สอดคล้องกับ ปภาวี สุขมณี และคณะ (2553) กล่าวว่าผู้สอบบัญชีในกรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ที่มีประสบการณ์การตรวจสอบบัญชีแตกต่างกันจะส่งผลให้ความสามารถในการใช้เทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ รวมไปถึงคุณภาพการสอบบัญชีแตกต่างกันด้วย

สอดคล้องกับ สุพรรณมา บุญมาวงศ์ (2551) กล่าวว่า ผู้สอบบัญชี รวมถึงผู้ช่วยผู้สอบบัญชี และบุคลากรของสำนักงานสอบบัญชี ควรมีความเข้าใจด้านนโยบายและกระบวนการในการควบคุมคุณภาพของสำนักงานบัญชีที่ตนปฏิบัติงานอยู่และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดคุณภาพที่เป็นรูปธรรมได้จริง ซึ่งความสามารถในการนำนโยบายและกระบวนการในการควบคุมคุณภาพมาใช้ในการปฏิบัติของผู้สอบบัญชีรวมถึงผู้ช่วยผู้สอบบัญชีอาจแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ความรับผิดชอบของผู้นำต่อการควบคุมคุณภาพภายในสำนักงาน อาจแตกต่างกันตามลักษณะทั่วไปของผู้สอบบัญชีและผู้ช่วยผู้สอบบัญชี

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยที่พบและการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สอบบัญชีและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย อายุ ประสบการณ์ของผู้สอบบัญชี ระดับการศึกษา และ จำนวนผู้ช่วยผู้สอบบัญชี ส่งผลต่อความสามารถของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ ดังนั้นหากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต รวมไปถึงสำนักงานสอบบัญชีมีความตั้งใจที่จะกำหนดนโยบาย และวิธีปฏิบัติสำหรับการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีของตนเองให้สามารถนำไปใช้ปฏิบัติในงานสอบบัญชีมีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรม อาจต้องพิจารณาการกำหนดให้มีจำนวนผู้ช่วยผู้สอบบัญชีที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน

บรรณานุกรม

- ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 19 เรื่องจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2553. (2553, 3 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 127 ตอนพิเศษ 127ง. หน้า 68-74.
- ปภาวี สุขมณี, จุฑามาศ สุนทร, ฉัตรรัชดา วิโรจน์รัตน์ และ ปาลวิ พุฒิกุลสาคร. (2553). ผลกระทบของความเป็นมืออาชีพที่มีต่อคุณภาพงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชี ในกรมตรวจบัญชีสหกรณ์. กาศิณธุ์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตกาฬสินธุ์.
- ศิลปพร ศรีจันทร์เพชร. (2552). การควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชีสำหรับสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กและขนาดกลาง. วารสารวิชาชีพบัญชี, 5(14), 26-28.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี ฉบับที่ 8 เรื่อง ข้อกำหนดด้านสมรรถนะสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี. กรุงเทพฯ: แอคทีฟปริ้นท์ .
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). รายชื่อผู้สอบบัญชีรับอนุญาต. สืบค้น 18 ธันวาคม 2557, จาก https://eservice.fap.or.th/fap_registration/cpa_contact_list.php.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). ผลการตรวจสอบคุณภาพสำนักงานบัญชีโดยรวมปี 2557. สืบค้น 3 มีนาคม 2559, จาก http://www.fap.or.th/images/sub_1359024609/ผลการตรวจสอบคุณภาพสำนักงานบัญชีโดยรวม ปี 2557.pdf.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2556). Audit Quality Focus - TSQC1. สืบค้น 3 มีนาคม 2559, จาก http://www.fap.or.th/images/column_1386298498/Fap_News12_spdf?mode=preview.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการตามมาตรฐาน TSQC1. สืบค้น 3 มีนาคม 2559, จาก http://www.fap.or.th/images/column_1397118366/TSQC1.pdf.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). การใช้แนวทางปฏิบัติงานตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 สำหรับผู้สอบบัญชีปฏิบัติงานคนเดียว. กรุงเทพฯ: แอคทีฟปริ้นท์.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2561). รายงานสรุปกิจกรรมการตรวจคุณภาพงานสอบบัญชี 1 มกราคม – 31 ธันวาคม 2561. กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- สุพรรณ นุญมาวงศ์. (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการตรวจสอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิจัย). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เอกพล คงมา และ ศิลปพร ศรีจันทร์เพชร. (2556). ปัญหาการนำมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 ไปใช้ในงานสอบบัญชี สำหรับสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กและผู้สอบบัญชีอิสระ. วารสารวิชาชีพบัญชี, 9(26), 32-43.
- Burns, R. (1990). *Introduction to Research Methods*. Melbourne: Longman Chesire.
- Gliem, J. A., & Gliem, R. R. (2003). *Calculating, interpreting, and reporting Cronbach's alpha reliability coefficient for Likert-type scales*. Midwest Research to Practice Conference in Adult, Continuing, and Community Education. Retrieved October 6, 2010, from <http://hdl.handle.net/1805/344>.
- Pallant, J. (2001). *SPSS Survival Manual: A Stepby-step Guide to Data Analysis*. Buckingham: Open University Press.
- Wiersma, W. (1991). *Research Methods in Education* (5th edition). Sydney: Allyn and Bacon.

บริบทที่มีอิทธิพลต่อการกลยุทธ์การดำเนินงานขององค์กร ในธุรกิจที่พิกสำหรับนักท่องเที่ยวในประเทศไทย

THE INFLUENCING CONTEXTS OF ORGANIZATIONAL IMPLEMENTATION STRATEGY TOWARD ACCOMMODATION BUSINESS IN THAILAND

Received: May 9, 2019

Revised: July 30, 2019

Accepted: July 31, 2019

ธฤตวัน เจริญพร*

Tarittawan Chareanporn*

ภูมิพัฒน์ มิ่งมัลัยรักษ์**

Phoommhiphat Mingmalairaks**

ศิริเดช คำสุพรหม***

Siridech Kumsuprom***

* นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

* Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Business Administration, School of Management, Mae Fah Luang University

E-mail: tarittawan.cha@mfu.ac.th

** อาจารย์ และปริญญาเอก สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

** Lecturer and Ph.D., School of Management, Mae Fah Luang University

E-mail: phoom.min@mfu.ac.th

*** อาจารย์ และปริญญาเอก วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

*** Lecturer and Ph.D., College of Innovation Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

E-mail: siridech.kum@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการขององค์กรในธุรกิจที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวในประเทศไทย งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่บ่งชี้ปัจจัยที่มีแนวโน้มต่อความสำเร็จในการวางกลยุทธ์การดำเนินงานภายใต้บริบทที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจ ได้แก่ องค์กร เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ เจ้าของโรงแรม ตัวแทนเจ้าของโรงแรม ผู้จัดการทั่วไปและผู้บริหารระดับสูงที่เข้าร่วมในการพิจารณากลยุทธ์การดำเนินงานของธุรกิจที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวในประเทศไทย จากสถานประกอบการทั้งหมดจำนวน 16 แห่ง ซึ่งสถานประกอบการทั้งหมดตั้งอยู่ในพื้นที่ของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวของประเทศไทย จำนวน 4 พื้นที่ ได้แก่ เชียงใหม่ กรุงเทพฯ พัทยา และภูเก็ต งานวิจัยนี้ใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้เข้าใจถึงบริบทและปัจจัยต่างๆ ที่ถูกมองว่ามีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กร ผลการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างพบว่าทั้งสามบริบทมีผลกระทบต่อการพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานขององค์กร โดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลภายใต้บริบทองค์กร จำนวน 4 ปัจจัย มีปัจจัยที่มีอิทธิพลภายใต้บริบทเทคโนโลยี จำนวน 4 ปัจจัย และมีปัจจัยที่มีอิทธิพลภายใต้บริบทสิ่งแวดล้อมในธุรกิจจำนวน 2 ปัจจัย อย่างไรก็ตามกรอบกลยุทธ์การดำเนินงานขององค์กรจะมีความแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับประเภทและการจำแนกระดับการให้บริการของธุรกิจนั้นๆ ทั้งนี้ขอบเขตของงานวิจัยคือการเลือกศึกษาเฉพาะธุรกิจที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จุดหมายปลายทางท่องเที่ยวจำนวน 4 พื้นที่ที่กำหนดเท่านั้น ดังนั้นการประยุกต์ใช้ผลการศึกษาในจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวอื่นเป็นข้อจำกัดที่พึงระมัดระวัง

คำสำคัญ: บริบทที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจ การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงาน ธุรกิจที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

Abstract

The purpose of this study is to investigate the essential influencing contexts in business environment for implementation strategy for accommodation business in tourist destinations in Thailand. This study is a qualitative study that attempts to identify the influencing business contexts that contribute to the successful business implementation strategy. The influencing contexts in business from the study are organizational, technological, and environmental contexts. To put the light on how these are perceived as the influencing factors to business implementation strategy, the semi-structure interview was conducted for collecting data. The key informants were hotel owners, hotel representatives, general managers, and those in management level, participated in hotel implementation strategy's consideration. The study was conducted from sixteen accommodations. They are all located in four tourist destinations of Thailand including Chiang Mai, Bangkok, Pattaya, and Phuket. From the result of the interviews, it indicated key factors in each context; four factors found in organizational context, four factors in technological context and two factors in environmental context which greatly affected business implementation strategy development. It was also found that the business implementation strategies from these accommodations were different depending on the types of accommodation and services provided. However, with the tourist area limitations of the study, it was important to consider how to apply some useful points in this study to other tourist destinations in different areas.

Keywords: Business Influencing Context, Implementation Strategy Development, Tourist Accommodation Business

Introduction

In intense business competition, most of the business investors had tried to gain a more competitive advantage to their organization. Environmental dynamism and hostility act as the moderators in business strategy and relative competitive performance (Nandakumar, Ghobadian & O'Regan, 2010). There were various external environmental factors suggested from strategic management literature including dynamism, complexity and hostility that influence organization's performance. Moreover, Mintzberg (1979) suggests that the organization performance depends on strategy-environment fit. In most industries, groups of strategic resources pursue to develop a competitive advantages and strategic group level analysis have contributed to the understanding of the relationship between business strategy and organization's performance (Lin, Tsai & Wu, 2014). From the previous empirical studies, they suggested that some strategies were appropriate for some environments because business strategy had a close relationship with the business environment. There were a lot of strategic typologies that were used for strategic management in some business organizations. Miles and Snow's (1978) identify strategies in different types such as prospectors, analyzers, defenders and reactors. While Porter's (1980) suggests generic strategies which were cost leadership, differentiation, and focus strategy. In addition, in the early 1980s, the McKinsey Seven S's (7S's) business strategy was developed by Tom Peters and Robert Waterman, and management scholars. The McKinsey 7S was used as diagnostic tool and seven identifications criteria for successful implementation of business (Pascale and Athos, 1981). Thus, the business environmental scanning process helped improve the business strategy formulation and implementation of the company. From the tourism business growth's perspective, accommodation businesses in Thailand were flourished in the same direction. From the Thailand's tourism industry outlook 2019 (Kasikornbank Public Company Limited, 2019) and Thailand quarterly industry review (quarter3/2018) (Krungsri Research, 2018) mentioned, the tourism business sector in Thailand had the increasing number of domestic and foreign tourists. Therefore, tourist accommodation occupancy rate and revenue would be driven by the tourist groups. Also, investment tendency was still increasing because of the government's policy of Thailand concerning economic engagement impacts known as ASEAN Economic Community (AEC) which opened the windows of opportunity for Thai and Non-Thai investors to invest in Thailand. Thus, this also benefited the investment on accommodation business as well (Kasikornbank Public Company Limited, 2019; Krungsri Research, 2018; The Nation Thailand, 2019).

As a result of accommodation business growth in Thailand, many environmental factors might be involved with business operation in the future including world economic fluctuation, Chinese tourist group expansion, MICE tourist (Meeting, Incentives, Conventions and Exhibitions), and substitute goods (apartment or condominium) (Kasikornbank Public Company Limited, 2019; Krungsri Research, 2018). In addition, business investors tried to gain a more competitive advantage to an organization. There were many external environments that influenced organization's performance such as dynamism, complexity and hostility (Nandakumar, Ghobadian & O'Regan, 2010). Therefore, the business should combine organizational resources and capabilities together if the organization wants to achieve and gain more competitive advantages (Abdullah & Kadir, 2019). Then, the business environmental scanning process was essential to helps them to improve the business strategy formulation of the company. Therefore, many business environmental contexts were

concerned with business operation. Consequently, this paper aimed to determine the influencing contexts toward the organizational implementation strategy development and provided a guideline for the business entrepreneur on how to start the business successfully regarding the surrounding factors or influences that led to successful business implementation strategy as well as introduce distinct factors which related to various circumstances in accommodation business in Thailand.

Research objective

To investigate the factors related to business for implementation strategy in tourist accommodation business in Thailand, the study attempted to identify influencing business context that contributed to the perception of successful business implementation strategy in tourist accommodation in Thailand. In this study, tourist accommodation was defined as a lodging for rest while the tourists were on a travel. It included hotels and resorts that operated as dependent (franchised under hotel chain) or independent hotel. In addition, the accommodations for tourists were those that ranked between 3 to 5 stars as the level of services classification.

Literature review

As mentioned earlier, the purpose of this paper was to demonstrate the essential influencing factors toward the organizational implementation strategy development in tourist accommodation business that were contributed from the perception of successful business implementation of strategic management. The business used this study as a guidance to understand their business environmental factors to create the business implementation strategies as well as to emphasize and highlight their organizational competency development in the right direction that led to an increase in business performance. Andrews (1971) defines strategy as a rational decision-making process which matched the organization's resources and opportunities for raising the competitiveness of the firm. Aldrich (1979) also suggests that the business environment had strong factors that influence on corporate strategy making processes (Aldrich, 1979). However, an advocate of the resources-based view theory from Grant (1991) argued that it was not environment but form of firm strategy. Regardless of the differences of all business strategy frameworks, it had one common thing that aimed to maximize the organizational performance by improving business operation while struggling in a similar competitive environment that continued to intensify (Feurer & Chaharbaghi, 1995). In 1990, Tornatzky and Fleischer developed organizational, technological, and environmental (OTE) framework that explored organizational, technological, and environmental factors in a specific business context. These three factors contributed to business competency and innovation. Furthermore, Mingmalairaks, P., Kumsuprom, S., Jongsureyapart, C., Kamwass, S. and Tiangsoongnern, L. (2016) recognized the factors of OTE framework that could contribute to innovation in terms of the business environmental scanning process. His research presented that, if the innovation in an organization was developed, then it could create and highlight their innovation as a business competency improvement. However, although there is a use of OTE framework on the business environmental scanning process, there is no research on tourist accommodation business that applies OTE framework to explore a specific business context, especially in Thailand.

Organizational Factors

Tornatzky and Fleischer (1990) define the organizational context in terms of several descriptive measures including size, formation, and structure of the organization. Also, they mentioned about how human resources, availability of resources, decision making, links between employees, and the transactions performed throughout the organization are considered as factors that influence organizational context as well. According to Hofstede (1993), the number of management theories could be partially applied to the borders outside of their countries of origin and different managers and cultures may use different ways to manage one particular situation. The organization provided a rich source of structures and processes that facilitate technologies and innovations adoption. Further, the implementations of innovations were included. The results of implementations in the firm were the consequences of both intentional and unintentional decision-making and actions taken by organizational members (Tornatzky & Fleischer, 1990). Tichy and Devanna (1986) explains that organizational change occurs in response to three primary sources of organizational uncertainties. There were uncertainties associated with technical designs, political allocations, and organizational ideologies. Moreover, many researchers introduced different factors which influence an organization. According to their studies, there were various factors including size of the organization (Hackney et al. 2006; Thong, 1999), age of the business (Kamal, 2006), culture (Aguila-Obra & Padilla-Melendez, 2006; Hofstede, 1993; Kamal, 2006; Laforet, 2016), organizational structure (Marx, 2016; Kamal, 2006), management style (Koslowsky, Baharav & Schwarzwald, 2011), business strategy (Marx, 2016), innovation ability (Ho, 2011; Thong, 1999), finance (Kamal, 2006), investment (Kamal, 2006), customer reaction (Kamal, 2006), and performance (Kamal, 2006).

Technological Factors

For technological factor, Tornatzky and Fleischer (1990) describe the technological context including both internal and external factors that are relevant to the organization. Technology in the organization was currently practicing, equipping the firm internally (Lertwongsatien & Wongpinunwatana, 2003; Lin & Chen, 2007; Lofsten, H. 2016; Thong, 1999) and externally by serving as a pool of available technologies (Aguila-Obra & Padilla-Melendez 2006). Cheng, Gibson, Carrillo, and Fitch (2011) mention that technology, organizational structures, and business processes impact one another. From the research, they indicated that nowadays technology-intensive environment, organizational structures and business processes need to be developed or modified to gain more business benefits. Jones, Borgman, and Ulusoy (2015) wrote in their research that there are positive impacts on business success in terms of internet technology benefits, which caused an increase of traffic, awareness and revenue. Jeffcoate, Chappell, and Feindt (2002) showed that the rises of cost-minimizing, quality and performance level were the benefits from technology adoption in a business operation. In addition, relative advantages or benefits of technology could be classified as using websites or social media to increase the number of new customers, customer awareness and inquiries, customer relationships, ability to reach customers on a global scale, and co-promotion with other business to enhance business image in the region (Jones, et al., 2015). However, Cheng, et al. (2011) suggest that technology as a holistic concept must be taken into consideration while researchers or practitioners take a dynamic view to study business entities. From multi-dimensions, technology-centric framework acknowledges technology as the transformational resource. Moreover, it could help the researchers and practitioners to examine

technology as the potential facilitators for organizational operations. Their studies showed many factors including relative advantages (Jeffcoate, et al., 2002; Jones, et al., 2015; Mingmalairaks, et al., 2016), design or available technologies (Cheng, et al., 2011; Mingmalairaks, Kumsuprom, Jongsureyapart, Kamwass, & Tiangsoongnern, 2016; Tornatzky & Fleischer, 1990), compatibility (Cheng, et al., 2011; Karahanna, Agarwal, & Angst, 2006), and capacity of machines (Mingmalairaks, et al., 2016; Techakanont & Terdudomtham, 2004).

Environmental Factors

The environmental factors referred to the environment that influences business operation and conduction (Chesbrough, Lim, & Ruan, 2007; Narula, 2004). Tornatzky and Fleischer (1990) discussed that there were various types of environmental factors such as organization's industry; competitors; accessible resources supplied by others, and ways of dealing with the government. However, competition intensity (Zhu et al., 2003; Mingmalairaks et al., 2016) and information technology intensity (Hackney, et al., 2006; Kamal, 2006; Mingmalairaks, et al., 2016) were found. They have impacted developing countries (Dittmer, 2008; Mingmalairaks, et al., 2016) as many new small and medium-sized enterprises emerged in a variety of industries and struggled in competing with one another. Information technology was another concern as business owners in the small and medium-sized organizations had to utilize the information to improve their business in order to respond to the needs of the customers (Susan, et al., 2009). Also, competition intensity and information intensity were highly mentioned in the data collection process (Mingmalairaks, et al., 2016).

Research Methodology

This study was considered as a qualitative research that used in-depth interview technique. The study began with data collection from a semi-structured interview from sixteen representatives of Thai and Non-Thai brand accommodation businesses in Thailand. Also, a number of the chosen accommodation businesses were manageable in terms of time frame and resources available. The target respondents were selected on the assumption that they willingly accepted to be interviewed. In the study, those who owned the accommodation business and worked as a general manager or in management level position were the anticipated interview samples. The key informants were selected from the accommodations located in tourist destinations in Thailand which are from Chiangmai, Bangkok, Pattaya, and Phuket. Accordingly, the interview respondents came from various types of accommodation business. This included hotels and resorts that were dependent (franchised under hotel chain) and independent, and they were ranked from 3-5 stars in accordance with their level of services classification.

There were many sampling techniques which are based on non-probability sampling such as convenience, quota, purposive sampling technique and snowball sampling technique (Neuman, 2006). For this study, it employed purposive sampling and snowball sampling technique as it was the most suitable tool that matches with the research's aim and target research population. Purposive sampling referred to the technique that the researcher purposively selects key informant that fits with the particular criteria of the study. While the snowball sampling technique starts with a small group of informants and extends the sample size through referrals based on the initial selected key informants (Neuman, 2006; Yin, 2013). Therefore, colleagues, acquaintances

and friends could be referred to in these techniques. The appropriate sample size for an in-depth interview was around fifteen to twenty-five informants or until the data reached the saturation point (Kamsuprom, 2010; Riley, 1995). In addition, Patton (2002) asserted that there were no specific rules for deciding the sample size if the size could provide significant insights into research issues. In practical terms, the sample size was often decided by resource constraints, which depend on the cooperation of research informants, their effort and contribution to the researcher. The number of interviews was limited and chosen from four tourist destinations due to costs and time limits. Regardless of the use of snowball sampling technique, the critical informant pool became smaller after half of the informants had been interviewed; so, there was not any new data emerged from the last three interviews. Hence, a sample of sixteen accommodations was considered suitable to achieve the goal of this study.

Each interview was conducted around one hour on average in Thai and English (depending on the mother tongue of the informants), recorded and transcribed into English if the conversations were in Thai. Also, there was an examining case by comparing the case classified by themes with multiple cases within cross-case analysis (Creswell & Clark, 2011; Edmonds & Kennedy, 2017). Therefore, the data analysis of this study was done by analyzing each interview from observation notes and company documents and grouping the issues found by classifying them into different themes. Moreover, the analysis took the form of thematic analysis by using the constant comparative method to identify and refine new categories. The validity of the data was assured by comparing statements from the interviewees in some accommodation business with multiple data sources.

Findings

Sixteen informants described their business influencing contexts and provided influencing factors that affected their implementation strategy development. The findings could be categorized into three themes: (1) Organizational context; (2) Technological Context; and (3) Environmental context, which were repeated by more than one organization from the case analysis. They were seen by the executive staffs as key contexts that were found to help develop a strategic implementation plan. Each of these contexts contained specific influencing factors that directly relate with business strategy implementation.

(1) Organizational Influences

From the result, it was found that the size of the organization, culture of organization, organizational structure and management style are the key factors regarding organizational context. For the organization's size, it related to the number of employees. The number of staffs depended heavily on the type of accommodation and level of services. The staff number could support services quality in terms of business operation management. The participant concurred that the organization size needed to be large sufficient because the accommodation business had to deal with people and provided many service functions. In terms of organizational culture, it concerned with rules, regulations, norms and practices in an organization that were distinct in each organization. All managements had to be based on the fact that staff are different as they were from different backgrounds. Appropriate management practices had to be established to avoid the conflict. It was align with organizational structure and management style. Thus, these factors were important to be considered because different managers might have different ways of management. In addition,

the organization should provide a rich source of structures and processes that facilitated the staffs with technologies and innovations adoption.

(2) Technological Influences

With extensive experience operating their businesses, most of the participants pointed out that the technological issue was one of the important influencing contexts in accommodation business strategy development. The participants mentioned that the customer's trends have been changing by technology. The customers planned their trips by searching for information on the internet. Therefore, accommodation businesses had to provide more information about themselves and quickly replied to the customers when they made any inquiries. In addition, accommodation businesses did not only use technologies to facilitate their customer but also the staffs. Technology could be classified into two types: inside and outside technology. For the inside part, it was the technology that hotels used to facilitate customer's requirements and staffs' operation such as property management system (PMS). Moreover, the available machines or updated devices were essential to make the customer satisfied with the hotels. It was a crucial reason why the hotels had to update their facilities frequently. For the outside part of technology, it could be perceived as a crucial factor of marketing implement strategy. Most of the outside technology was concerned with social media. It was a direct channel that the hotels could interact and attracted the customers such as Facebook, Instagram or Twitter. For the technological context, the results of the interviews showed four influencing factors that could affect or improve the business implementation strategy development, which were relative advantages, design or available technologies, compatibility, and capacity of machines.

(3) Environmental Influences

There was an evidence showing that the environmental context directly impacts their business implementation strategy plan. Most of the participants mentioned that competition intensity and information intensity were crucial factors of the context. Most entrepreneurs had to adapt their strategic plan following the high business completion. Therefore, the competition intensity was one of most influencing factors under the environmental context that the strategic implementation planners could not overlook because they had to deal with high competition's rates as the customers' trends of accommodating had been changed. Most of the customer could search for hotel information and compared price from the hotel websites or even hotel blogs (reviews). Thus, information intensity was also another key factor that most of the vital informants mentioned in the interview session.

Discussion

As was evident from the results of the interviews, the influencing contexts of toward organizational strategy implementation development in Thai tourist accommodation business were organizational context, technological context, and environmental context. These three distinct influencing contexts were the major concerns that led to successful business strategy implementation because the executive staffs saw how these contexts could help generate practices within their organizations. This was in line with Mingmalairaks et al. (2016) they believed that these three factors could contribute to business innovation adoption strategy in Thailand. Their work presented that if innovation in the organization was developed, then an organization could create and highlight their innovation as a business improvement also. It was aligned with OTE framework from Tornatzky and

Fleischer (1990). These two researchers developed organizational, technological, and environmental (OTE) framework that explores organizational, technological, and environmental factors in a specific business context. These factors were used as the scope and theory framework for the study as an environmental scanning process.

Influencing factors in organizational context of accommodations in Thailand

All interviewees affirmed that the organizational context was one of the crucial factors that led to business success and it argued with the kinds of literature mentioned (Aguila-Obra & Padilla-Melendez, 2006; Hackney, et al. 2006; Hofstede, 1993; Kamal, 2006; Koslowsky, Baharav & Schwarzwald, 2011; Marx, 2016; Mingmalairaks, et al., 2016; Thong, 1999; Tornatzky & Fleischer, 1990). Accommodation business entrepreneurs had to explore and understand their organizational context. Tornatzky and Fleischer (1990) define the organizational context as several descriptive measures including organization size, organization formation, and organizational structure. These factors complied with the study results. Also, human resources, availability of resources, decision making, links between employees, and the transactions performed throughout the organization were mentioned as influencing factors of organizational context (Tornatzky & Fleischer, 1990). Furthermore, the result of the study also complied with Hofstede (1993) as mentioned that the number of management theories might partially be applied to outside the borders of their countries of origin, different managers and culture where they might have different ways of management. Finally, it was found in the study that organizational context was influenced by organizational implementation strategy development in tourist accommodation business. Thus, it could be concluded that influencing factors in this context was comprised of the size of the organization (Hackney et al. 2006; Mingmalairaks et al. 2016; Thong 1999), culture of organization (Aguila-Obra & Padilla-Melendez, 2006; Hofstede, 1993; Mingmalairaks, et al., 2016; Kamal, 2006; Laforet, 2016), organizational structure (Kamal, 2006; Marx, 2016; Mingmalairaks, et al., 2016) and management style (Koslowsky, Baharav & Schwarzwald, 2011; Mingmalairaks, et al., 2016).

Influencing factors in technological context of accommodations in Thailand

From the findings, it was argued with the literature that technological context had influenced on organizational implementation strategy development in tourist accommodation business. Tornatzky and Fleischer (1990) describe the technological context with both internal and external factors. They were relevant to the organization as technologies in the organization were currently practiced and equipped the firm internally (Lertwongsatien & Wongpinunwatana, 2003; Lin & Chen, 2007; L fsten, H., 2016; Thong, 1999). From the study, there were four influencing factors in technological context, which were relative advantages (Jeffcoate, et al., 2002; Jones, et al., 2015; Mingmalairaks, et al., 2016) design or available technologies (Cheng et al., 2011; Tornatzky & Fleischer, 1990), compatibility (Cheng et al., 2011; Karahanna, E., Agarwal, R. & Angst, C., 2006); Mingmalairaks, et al., 2016; Tornatzky & Fleischer, 1990), and capacity of machines (Cheng, et al., 2011; Jeffcoate, et al., 2002; Jones, et al., 2015; Mingmalairaks, et al., 2016; Techakanont & Terdudomtham, 2004). Furthermore, the result indicated that all interviewed accommodations were investing on technologies to support staff's operation and to facilitate customers' requirements. There were positive impacts on business' success in terms of benefits gained from internet technology, for example, an increase of traffic, the number of new customers, customer awareness

and inquiries, customer relationships, ability to reach customers on a global scale, and co-promotion with other business to enhance a business' image and hotel revenues by using a website or social media sites.

Influencing factors in environmental context of accommodations in Thailand

The environmental context referred to the environment that affected business operation and conduction (Chesbrough, Lim & Ruan, 2007; Narula, 2004). Tornatzky and Fleischer (1990) include that there were various types of environmental factors including an organization's industry; competitors; access to resources supplied by others; and dealing with the government. It was compiled with the study's result that there were influencing factors in environmental context affecting to implementation strategy in accommodation business in Thailand, which were competition intensity (Zhu, et al., 2003; Mingmalairaks, et al., 2016) and information technology intensity (Hackney, et al., 2006; Kamal, 2006; Mingmalairaks et al., 2016). Those factors had impacts on developing the countries (Dittmer, 2008; Mingmalairaks, et al., 2016) as many new small and medium-sized enterprises emerged in a variety of industries and struggled in competing with each other. Thus, as the finding indicated, business strategy implementation had to be done by utilizing and providing the information to improve their business to respond to the needs of the customers (Susan, et al., 2009).

Conclusion

This research defined the important factors in influencing business contexts that could contribute to the implementation strategy development for accommodation business properties. The sixteen cases had strong reputations in the accommodation business and they were located on popular tourist destination areas of Thailand in this aspect. The finding indicates that all properties require environmental scanning progress before developing organizational implementation strategic plan. All executives and management level team admitted that they needed to review all influencing factors in business context before implementing any strategies. This study classified the contexts that greatly influence their organizational strategy implementation into three contexts: organization, technology and environment. These three contexts complied with the literature. They argued that organizational, technological and environmental context was important and critical leading to successful business strategy implementation. In the organizational context, the influencing factors were the size of the organization, culture of organization, organizational structure and management style. For the technological context, there was a focus on relative advantages, design or available technologies, compatibility and capacity of machines. For the final context, environmental context concerned with both of the competition intensity and information intensity.

The customer trend was also examined in order to initiate a strategic implementation plan. All property attended to the dynamic of the business environment. Focusing on variable factors under the influencing contexts of organizational implementation strategy could help them to initiate the proper strategic plan that contributed to the perception of successful business strategy implementation. The reason was that successful strategies depend on the environmental investigation. All cases focused on their properties' characteristics and business competencies such as accommodation classification. Before they formulated their business strategy, they should take a look at the inside and outside environment first. It was a crucial stage of strategic management. Agreeing

with Rajkulchai (2015), she mentioned that the model of strategic management had to include environmental scanning, strategy formulation, strategy implementation and evaluation and control.

Further research would be helpful with regard to investigate more accommodation businesses and apply quantitative approach to increase the generalizability to reaffirm the results of the study. Nevertheless, a business environmental context framework for accommodation entrepreneur and management team was provided in this study which can supply influencing factors that contribute to the perception of successful business strategy implementation in tourist accommodation based on case study in Thailand. It was hoped that this paper had the value that could provide an analysis of the crucial factors under the influencing contexts of the organizational implementation strategy for the developments of accommodation business in Thailand to learn and develop a better implementation strategy model for the future.

References

- Abdullah, U., & Kadir, K.A. (2019). Business Strategy, Marketing Competency and Strategy Implementation Issues among Small Businesses in Malaysia: Towards a Research Agenda. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 9(2), 251–263.
- Aguila-Obra, ARD. & Padilla-Melendez, A. (2006), Organizational Factors Affecting Internet Technology Adoption, *Internet Research*, 16(1), 94 - 110.
- Aldrich, H.E. (1979), *Organizations and Environments*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Andrews, K.R. (1979), *The Concept of Corporate Strategy*, Richard D. Irwin, IL: Homewood.
- Cheng, L., Michael L. Gibson, M.L., Carrillo, E.E. & Fitch, G. (2011), A technology-centric framework for investigating business operations, *Industrial Management & Data Systems*, 111(4), 509-530.
- Chesbrough, H., Lim, K. & Ruan, Y. (2007), *Open Innovation and Patterns of R&D Competition*. Intellectual Property Research Institute of Australia, Working Paper No. 12.07
- Creswell, J.W. & Clark P. (2011), *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (2nd ed.). Thousand Oaks, California: SAGE Publications.
- Dittmer, L. (2008). Asia in 2007, *Asian Survey*, 48(1), 1-4.
- Easterby-Smith, M., Thorpe, R., & Lowe, A. (1991). *Management research: An introduction*. London: SAGE Publications.
- Edmonds, W.A. & Kennedy, T.M. (2017). *An applied guide to research designs: Quantitative, qualitative, and mixed methods*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications.
- Feurer, R. & Chaharbaghi, K. (1995). Strategy development: past, present and future, *Management Decision*, 33(6), 11-21.
- Grant, R.M. (1991). The resource-based theory of competitive advantage: implications for strategy formulation, *California Management Review*, 33(3), 114-36.
- Hackney, R., Xu, H. & Ranchhod, A. (2006). Evaluating Web Services: Towards a Framework for Emergent Contexts. *European Journal of Operational Research*. 173(3), 1161-74.
- Hamel, G. & Prahalad, C.K. (1994). *Competing for the Future*. Cambridge, MA: Harvard Business School Press.
- Ho, L. (2011). Meditation, learning, organizational innovation and performance. *Industrial Management & Data Systems*, 111(1), 113-131.
- Hofstede, G. (1993). Cultural Constraints in Management Theories. *The Executive*, 81-94.
- Hollenbeck, G.P., McCall, M.W. & Silzer, R.F. (2006). Leadership competency models, *The Leadership Quarterly*, 17(4), 398-413.
- Jeffcoate J., Chappell C. & Feindt S. (2002). Best Practice in SME Adoption of E-Commerce Benchmarking, *An International Journal*, 9(2), 122-132.
- Jones, N., Borgman, R. & Ulusoy, E. (2015). Impact of social media on small businesses. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 22(4), 611-632.
- Kamal, M.M. (2006). IT Innovation Adoption in the Government Sector: Identifying the Critical Success Factors. *Journal of Enterprise Information Management*, 19(2), 192-222.

- Kasikornbank Public Company Limited (2019). *Thailand's Tourism Industry Outlook 2019*. Retrieved July 8, 2019, from https://www.kasikornbank.com/international-business/en/Thailand/IndustryBusiness/Pages/201901_Thailand_TourismOutlook19.aspx
- Karahanna, E., Agarwal, R. & Angst, C. (2006). Reconceptualizing Compatibility Beliefs in Technology Acceptance Research. *MIS Quarterly*, 30(4), 781-804.
- Koslowsky, M., Baharav, H. & Schwarzwald, J. (2011). Management style as a mediator of the power distance-influence tactics relationship. *International Journal of Conflict Management*, 22(3), 264-277.
- Krungsri Research. (2018). *Thailand quarterly industry review: Hotel Industry (Quarter3/2018)*. Retrieved July 8, 2019, from https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:UCTTeT5LhxUJ:https://www.krungsri.com/bank/getmedia/73f44ed5-b06e-4a52-a0fd-5ca8e6a27ec5/QIR_Hotel_181218_Q3_EN.aspx+&cd=3&hl=en&ct=clnk&gl=th
- Kumsumprom, S. (2010). *Structured approach to organisational ICT risk management: An empirical study in Thai businesses*. (Doctoral dissertation. School of Business Information Technology and Logistics Business Portfolio). Australia: RMIT University.
- Laforet, S. (2016). Effects of organisational culture on organisational innovation performance in family firms, *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 23(2), 379-407.
- Lertwongsatien, C. & Wongpinunwatana, N. (2003). E-Commerce Adoption in Thailand: An Empirical Study of Small and Medium Enterprises (SMEs). *Journal of Global IT Management*, 6(3), 67-83.
- Lin, C., Tsai, H.L. & Wu, J.C. (2014). Collaboration strategy decision-making using the Miles and Snow typology. *Journal of Business Research*, 67(9), 1979-1990, doi: 10.1016/j.jbusres.2013.10.013.
- Lin, C. & Chen, M. (2007). Does Innovation Lead to Performance? An Empirical Study of SMEs in Taiwan. *Management Research News*, 30(2), 115-132.
- Löfsten, H. (2016), Business and innovation resources; Determinants for the survival of new technology-based firms, *Management Decision*, Vol. 54 No. 1, pp. 88-106.
- Marx, T. (2016). The impacts of business strategy on organizational structure. *Journal of Management History*, 22(3), 249-268.
- Miles, R.E. & Snow, C.C. (1978). *Organizational Strategy Structure and Process*. New York, NY: MacGraw Hill.
- Mingmalairaks, P., Kumsumprom, S., Jongsureyapart, C., Kamwass, S. & Tiangsoongnern, L. (2016). Value creation and core competency enhancement with technology and innovation adoption in Thai medium sized companies: A case study of the car materials industry, the 4th GARCOMBS 2016, 7-9th October 2016, IAE CAEN Campus, France.
- Mintzberg, H. (1979). Patterns in strategy formation. *International Studies of Management & Organization*, 9(3), 67-86.
- Nandakumar, M.K., Ghobadian, A. & O'Regan, N. (2010). Business-level strategy and performance The moderating effects of environment and structure, *Management Decision*, 48(6), 907-939.
- Narula, R., (2004). R&D Collaboration by SMEs: New Opportunities and Limitations in the Face of Globalisation. *Technovation*, 24(2), 153-61.

- Neuman, W.L. (2006). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. (6th ed.), Boston, USA: Pearson Education.
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods*. (3rd ed.). London: Sage Publications.
- Pascale, R.T. & Athos, G.A. (1981). The Art of Japanese Management, *Business Horizons*, 24(6), 83-85.
- Prahalad, CK. & Hamel, G. (1990). The Core Competence of the Corporation, *Harvard Business Review*, 198, 79-90.
- Rajkulchai, S. (2015). *Integrated Business Strategy* [Lecture notes]. Thailand: Mae Fah Luang University, School of Management.
- Riley, R.W. (1995). Prestige-worthy tourism behavior. *Annals of Tourism Research*, 22(3), 630-649.
- Robson, C. (2002). *Real World Research: A Resource for Social Scientists and Practitioner-Researchers*. (2nd ed.). Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Rubin, A., & Babbie, E.R., (2005). *Research Methods for Social Work*. (5th ed.). Belmont, CA, US: Thomson Learning.
- Susan, J.W., Connie Marie, G, & Hari, K.R. (2009). The Value of Information Systems to Small and Medium-Sized Enterprises: Information and Communications Technologies as Signal and Symbol of Legitimacy and Competitiveness. *International Journal of E-Business Research*, 5(1), 65.
- Techakanont, K. & Terdudomtham, T. (2004). Evolution of Inter-firm Technology Transfer and Technological Capability Formation of Local Parts Firms in the Thai Automobile Industry. *Journal of Technology Innovation*, 12(2), 151-83.
- The Nation Thailand (2019). *2019 expected to be strong year for hotel investment*. Retrieved Feb 19, 2019, from https://www.nationthailand.com/Real_Estate/30364399
- Thong, J.Y.L. (1999). An Integrated Model of Information Systems Adoption in Small Businesses. *Journal of Management Information Systems*, 15(4), 187-214.
- Tichy, N. & Devanna, M. (1986). *Transformational Leadership*. NewYork: John Willy and Sons.
- Tornatzky, L.G. & Fleischer, M. (1990). *The Processes of Technological Innovation*. Massachusetts, USA: DC Heath & Co.
- Yin, R.K. (2013). *Case Study Research: Design and Methods*. (5th ed). Thousand Oaks, California: SAGE Publications.
- Zhu, K., Kraemer, K. & Xu, S. (2003). Electronic Business Adoption by European Firms: A Cross-Country Assessment of the Facilitators and Inhibitors. *European Journal of Information Systems*, 12(4), 251-68.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

THE DETERMINANTS OF AUDIT FEES

Received: August 15, 2019

Revised: October 25, 2019

Accepted: October 31, 2019

วฤตดา พิพัฒน์กุล*

Waridda Piphatanakul*

พัทธนันท์ เพชรเชิดชู**

Pattanant Petchchhedchoo**

ศิริเดช คำสุพรหม***

Siridech Kumsuprom***

* นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบัญชี) วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Accountancy, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University
Email: buoyant_wp@hotmail.com

** ปริญญาเอก รองอธิการบดีสายงานภาคีสัมพันธ์ และประธานเจ้าหน้าที่บริหาร วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** Ph.D., Vice President for Strategic Alliances and CEO, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

Email: pattanant.peo@dpu.ac.th

*** ปริญญาเอก คณบดีและผู้อำนวยการหลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

*** Ph.D., Dean and Director of Doctor of Business Administration, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

Email: siridech.kum@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การสอบบัญชีเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ช่วยในการตรวจสอบข้อมูลการจัดทำรายงานทางการเงิน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ปัจจุบันมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นจำนวนมากเกิดปัญหาทางด้านการแข่งขันเพื่อรับงานสอบบัญชี ซึ่งผลกระทบต่อคุณภาพในการตรวจสอบบัญชีนำไปสู่การพิจารณาบททบทวนประเด็นบทบาทวิชาชีพชั้นสูงเหล่านี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของวิชาชีพสอบบัญชี และแต่งตั้งผู้สอบบัญชีโดยเน้นที่คุณภาพของผู้สอบบัญชีมากกว่าการพิจารณาเพียงแค่ค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีแต่เพียงอย่างเดียว งานวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากรายงานประจำปี รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยขนาดของบริษัท จำนวนบริษัทย่อย ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ และค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีมีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ส่วนเพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารมีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่ปัจจัยอื่นได้แก่ ความเสี่ยงของบริษัท ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท ความเป็นอิสระและความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ อายุและประสบการณ์ทำงานของประธานเจ้าหน้าที่บริหารไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

คำสำคัญ: ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี การสอบบัญชี การกำกับดูแลกิจการ

Abstract

Auditing is a tool that helps to detect financial reporting information in order to create confidence to stakeholders. At present, a large number of authorized auditors have occurred in the event of a competition in order to receive the auditing work, affecting the quality of auditing, leading to the review of these redundant roles. To show those who have seen the importance of the accounting profession, and appoint the auditors, focusing on the quality of the auditors rather than considering just an audit fee. This research aims to study the factors influencing the audit fees of the company listed on the Stock Exchange of Thailand. (SET) In this research using content analysis from the annual report, as well as analyzing the relationship between variables using multiple regression analysis.

The study found that the size factor of the company, number of subsidiary companies, the frequency of meetings of the Audit committee and the fees for services other than the audit fee is positively influenced on the assignment of the auditing fees. The gender of the Chief Executive Officer has a negative influence on the assignment of the auditing fees, but other factors include the risk of the company, profitability of the company, the independence and expertise of the Audit Committee, age and working experience of the Chief Executive Officer has no influence on the audit fees.

Keywords: Audit Fees, Auditing, Corporate governance

บทนำ

พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ได้กำหนดให้มีการแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดทำรายงานทางการเงินของบริษัท เพื่อให้บุคคลทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและผู้ทำบัญชีได้มีหน้าที่และมีความรับผิดชอบในการจัดทำรายงานทางการเงินให้ถูกต้อง ส่งผลให้ข้อมูลในรายงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือได้ เนื่องจากรายงานทางการเงินเป็นข้อมูลทางการเงินการบัญชีที่มีความสำคัญ เพื่อต้องการให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจในการดำเนินงาน เพื่อการลงทุนที่เหมาะสม เพื่อการกำกับดูแลที่ดี และเป็นการลดความอสมมาตรของข้อมูล (Bushman & Smith, 2001) ซึ่งวิชาชีพหนึ่งที่กำลังมีบทบาทมากขึ้นในปัจจุบันคือ การสอบบัญชี เนื่องจากผู้สอบบัญชีเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการบัญชี ต้องแสดงความคิดเห็นต่อรายงานทางการเงินที่ผู้ทำบัญชีได้จัดทำขึ้นนั้นมีความถูกต้องตามมาตรฐานหรือไม่ อีกทั้งผู้สอบบัญชียังเป็นผู้ที่ได้รับการไว้วางใจในการตรวจสอบ เพราะมีความเป็นอิสระ ส่งผลให้รายงานทางการเงินที่ผู้สอบบัญชีได้รับรองแล้วนั้นมีความน่าเชื่อถือ

การสอบบัญชีเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการตรวจสอบข้อมูลการจัดทำรายงานทางการเงิน รวมถึงกลไกการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance Mechanisms) ซึ่งเป็นเครื่องมือทางอ้อมในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ (กาญจนา ประกอบแสงและพัทธนันท์ เพชรเชิดชู, 2560) จึงเป็นประเด็นที่ว่าอะไรคือปัจจัยสำคัญในการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี รวมถึงในประเทศไทยในปัจจุบันมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาทางด้านการแข่งขันเพื่อรับงานสอบบัญชี อาจทำให้ผู้สอบบัญชีกำหนดค่าธรรมเนียมที่ต่ำกว่าผู้สอบบัญชีรายอื่น คุณภาพในการตรวจสอบบัญชีอาจไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น นำไปสู่การพิจารณาทบทวนประเด็นบทบาทวิชาชีพเหล่านี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงส่วนได้เสียเห็นถึงความสำคัญของผู้สอบบัญชี และแต่งตั้งผู้สอบบัญชีโดยเน้นที่คุณภาพของผู้สอบบัญชีมากกว่าการพิจารณาเพียงแค่ค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีแต่เพียงอย่างเดียว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)
4. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชี ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้จำนวนตัวแปรที่ใช้อธิบายในการเปลี่ยนแปลงของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีหลายตัวแปร แต่ในส่วนของการงานวิจัยนี้ อธิบายถึงตัวแปรหลักที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยได้จัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในปัจจัยเดียวกัน ดังต่อไปนี้

ปัจจัยด้านลักษณะบริษัทของลูกค้า

ขนาดของบริษัทลูกค้า

บริษัทมีขนาดใหญ่ ก็มีแนวโน้มที่ต้องใช้เวลาในการตรวจสอบเอกสาร การทำธุรกรรมต่างๆมากขึ้น ต้องพึ่งพาตลาดการเงินเพื่อระดมเงินทุนมากกว่าในบริษัทขนาดเล็ก และเป็นที่แน่นอนว่าต้องเปิดเผยรายละเอียดที่มีคุณภาพดีที่อาจนำมาซึ่งการสรรหาสำนักงานสอบบัญชีที่มีชื่อเสียงและมีราคาแพง (Naser & Nuseibeh, 2008) รวมถึงงานวิจัยของ Palmrose (1986a) ที่กล่าวว่าบริษัทลูกค้าที่มีขนาดใหญ่กว่า การขอรับบริการงานสอบบัญชีย่อมต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่มากกว่าบริษัทขนาดเล็ก อีกทั้งพวก

เขายังมีทรัพยากรทางการเงินเพียงพอที่จะให้สำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศขนาดใหญ่มาตรวจสอบให้ ดังนั้น บริษัทขนาดใหญ่จะจ่ายค่าใช้จ่ายสูงกว่าบริษัทเล็กๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาของ Carcello, Hermanson, & Neal (2002) Peel & Clatworthy (2001) Abbott, Parker, Peter & Raghunandan (2003a) Gul, Chen & Tsui (2003) และ Mitra, Hossain & Deis (2007)

จำนวนบริษัทย่อย

ในบริษัทที่มีสาขาย่อยมากกว่าบริษัทอื่น ก็มีแนวโน้มว่า การทำธุรกรรมต่างๆ ของลูกค้าก็ย่อมมากไปด้วย ซึ่งในกลุ่มของบริษัทเหล่านี้ มีรายงานทางการเงินของบริษัทย่อยเป็นจำนวนมาก ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าบริษัทต้องการความถูกต้องในการพิจารณารายงานทางการเงินต้องมีการตรวจสอบที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการทำงานด้วยความเชี่ยวชาญมากขึ้น (Naser & Nuseibeh, 2008) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Joshi & Al-Bastaki (2000) ที่แสดงให้เห็นว่าบริษัทลูกค้าที่จะเข้าไปตรวจสอบ ถ้ายังมีการทำธุรกรรมที่แปลกไปจากเดิมหรือแปลกไปจากบริษัทอื่นๆ และมีการดำเนินงานอยู่ในต่างประเทศด้วยแล้วนั้น การดำเนินงานตรวจสอบต้องมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นสำนักงานสอบบัญชีสามารถเรียกร้องค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้น

ความเสี่ยงของบริษัท

ในงานวิจัยก่อนหน้านี้ใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน และอัตราส่วนสภาพคล่องในการวัดความเสี่ยงของบริษัท และพบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนไม่มีนัยสำคัญกับค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีของบริษัทในสหรัฐอเมริกา (Francis & Simon, 1987) แต่กลับมีนัยสำคัญของอัตราส่วนนี้กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสำหรับบริษัทในออสเตรเลีย (Francis & Stokes, 1986) อัตราส่วนหนี้สินก็เป็นตัวบ่งชี้ความเสี่ยงอย่างหนึ่งที่ Joshi & Al-Bastaki (2000) ได้นำมาเป็นตัววัดโดยใช้อัตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวม ซึ่งพบว่ามีความสำคัญต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า

ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท

กำไรของบริษัทนั้นถูกมองว่าเป็นตัวบ่งชี้การปฏิบัติงานและการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นทิศทางการความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและการทำกำไร อาจจะเป็นบวกหรือลบก็ได้ ซึ่งมีบางกลุ่มได้กล่าวว่า บริษัทที่รายงานผลกำไรที่อยู่ในระดับสูง ต้องมีการตรวจสอบอย่างเข้มงวดในรายการที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งรายได้และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นรวมถึงการตรวจสอบใบรายละเอียดเพิ่มเติม นำมาซึ่งค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้น (Naser & Nuseibeh, 2008)

สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน

งานวิจัยของ Mitra, Hossain & Deis (2007) ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของความ เป็นเจ้าของกิจการกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ นิวยอร์ก กล่าวถึงอัตราส่วนสินค้าย่อยต่อสินทรัพย์รวม ว่ามีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญ รวมถึงงานของ Gul, Chen & Tsui (2003) เขาได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการ คงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหาร และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นข้อมูลที่จดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์ออสเตรเลีย ซึ่งได้พบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนสินค้าย่อยต่อสินทรัพย์รวม กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่มีความสัมพันธ์กัน

อัตราส่วนวัดคุณภาพกำไร และรายการคงค้าง

หากต้องการวัดการตกแต่งกำไรของบริษัทสามารถวัดได้จากรายการคงค้างที่ได้รับผลกระทบ จากดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งเกิดจากรายการคงค้างรวมทั้งรายการคงค้างที่ไม่ได้รับผลกระทบจาก ดุลยพินิจของผู้บริหาร (Choi, Kim, Kim & Zang, 2010) รวมถึงงานวิจัยของ Gul, Chen & Tsui (2003) เขาได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารกับค่าธรรมเนียมการสอบ บัญชี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า รายการคงค้างมีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในทางบวก

การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ

จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องของการความสามารถในการทำกำไรที่มีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่ามีทั้งผลงานที่ความสามารถในการทำกำไรนั้นมีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในงานของ Naser & Nuseibeh (2008) Joshi & Al-Bastaki (2000) และ Gul, Chen & Tsui (2003) และผลการวิจัยที่ว่าความสามารถในการทำกำไรไม่มีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในงานของ Chan, Ezzamel & Gwilliam (1993) และ Mitra, Hossain & Deis (2007) ซึ่งทางผู้วิจัยจึงต้องการทำการวิจัยเพิ่มเติมถึงตัวกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และการแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเพิ่มเติม ว่ามีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่

รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า

การศึกษา 13 งานวิจัยจากทั้งหมด 46 งานวิจัยพบความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีและความคิดเห็นของผู้สอบบัญชี (Hay, Knechel & Wong, 2006) ลักษณะของการแสดงความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เพราะรายงานที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขย่อมส่งผลเชิงลบ ความคิดเห็นที่ให้แก่ของผู้สอบบัญชีมักออกมาหลังจากที่ผู้สอบบัญชีได้ดำเนินการตรวจสอบเพิ่มเติมและรวบรวมหลักฐานได้มากเพียงพอแล้ว ดังนั้นรายงานที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเป็นการส่งสัญญาณความต้องการที่จะเพิ่มระดับความเชื่อมั่น และในท้ายที่สุดนั้นก็ส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วย (Palmrose, 1988)

ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า

คณะกรรมการตรวจสอบ

บทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบในการกำกับดูแลกิจการนั้นมีมากขึ้นในปัจจุบัน โดยเน้นบทบาทในขั้นตอนของการสำรวจกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงิน และการติดตามความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการในบริษัทกับผู้สอบบัญชีภายนอก (Abbott, Parker, Peter & Raghunandan, 2003a) จากการศึกษาก่อนหน้านี้ พบว่าคณะกรรมการตรวจสอบสามารถดำเนินการที่อาจส่งผลให้ผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการตรวจสอบอยู่ในระดับที่สูงขึ้น จึงเป็นผลให้บริษัทที่ประสบปัญหาทางการเงินต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเลือกผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น (Carcello & Neal, 2000) ซึ่งจากที่กล่าวมาจึงชี้ให้เห็นว่าคณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลต่อการตรวจสอบอย่างมาก ดังนั้นคณะกรรมการตรวจสอบที่ต้องการหลักประกันในการสอบบัญชีในระดับที่สูง ย่อมส่งผลให้ค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย (Abbott, Parker, Peter & Raghunandan, 2003a)

ลักษณะของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า

มีงานวิจัยก่อนหน้านี้ค้นพบว่า ลักษณะของบริษัท ลักษณะของ CEO และการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าตอบแทนของ CEO เนื่องจากลักษณะของบริษัทที่มีความซับซ้อนมาก ย่อมมีการทำงานระบบงานที่ยุ่ยากมากขึ้นด้วย และลักษณะของ CEO ที่มีทักษะความสามารถในการบริหารงาน รวมถึงการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของบริษัท จะส่งผลต่อค่าตอบแทนที่สูงขึ้นด้วย (Brick, Palmon & Wald, 2006) แต่สำหรับความสัมพันธ์ของผลการดำเนินงานในอนาคตที่คาดหวังกับค่าตอบแทนส่วนเกินนั้น กลับมีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกัน รวมถึงผลงานวิจัยที่ผ่านมา ก็มีรายงานว่าเพศนี้มีผลต่อการบริหารงานของ CEO (Brick, Palmon & Wald, 2006) อีกทั้งประสิทธิภาพการทำงานของ CEO ก็ย่อมส่งผลต่อการดำเนินงานเช่นกัน CEO ที่บริหารงานในบริษัทนั้นๆมายาวนาน ย่อมรู้ถึงวัฒนธรรมการทำงาน การบริหารงาน และมีทักษะความสามารถได้ดีกว่า จึงส่งผลต่อการดำเนินงานและค่าตอบแทนด้วย ลักษณะของการกำกับดูแลกิจการ CEO ที่มีเปอร์เซ็นต์การถือหุ้นของบริษัทน้อย ถือได้ว่า CEO มีความเป็นอิสระสูงกว่าผู้ที่ถือหุ้นมาก และ CEO ที่เป็นประธานของคณะกรรมการอำนวยการส่งผลต่อการบริหารงาน การเสนอแนะ และแสดงความคิดเห็น จึงเป็นที่น่าสนใจว่าปัจจัยข้างต้นดังกล่าว ส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วยหรือไม่

ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท (Board of directors)

Palmrose (1988) กล่าวในงานวิจัยของเขาถึงมุมมองของคณะกรรมการบริษัทในการเลือกผู้สอบบัญชีที่มีคุณภาพจาก Big6 คณะกรรมการบริษัทมักจะมีความต้องการเกินจากมาตรฐานของผู้สอบบัญชี ซึ่งสิ่งที่คณะกรรมการต้องการนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับผู้สอบบัญชี ถ้าหากการบริการงานสอบบัญชีที่มีคุณภาพมากขึ้น จะส่งผลต่อต้นทุนที่มากขึ้น ดังนั้นแล้วย่อมส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วยเช่นกัน ในการศึกษาก่อนหน้านี้พบหลักฐานที่สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การกำกับดูแลกิจการมีผลกระทบต่อระดับของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยศึกษาจากปัจจัยความเป็นอิสระ ความขยันและความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการบริษัท ได้ผลว่าปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (Carcello, Hermanson & Neal, 2002)

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทลูกกับสำนักงานสอบบัญชี

ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี

มีงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชี กับลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 538 บริษัท ช่วงระยะเวลาดังแต่วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2001 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2001 พบว่าอัตราส่วนของค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ที่ตรงข้ามกัน และคณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ (วัดความมีประสิทธิภาพจากความเป็นอิสระ และกิจกรรมที่คณะกรรมการตรวจสอบทำ) จะช่วยให้ผู้สอบบัญชีลดค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีให้น้อยลงหรือไม่ ซึ่งยังคงเป็นที่ถกเถียงกัน (Abbott, Parker, Peters & Raghunandan, 2003b) ส่วนงานวิจัยจาก Dee, Lulseged & Nowlin (2002) ศึกษาเกี่ยวกับค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชี พบว่าบริษัทที่ยอมจ่ายค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีสูงจะมีค่าธรรมเนียมในรายการคงค้างไม่มีจำนวนสูงมากขึ้น

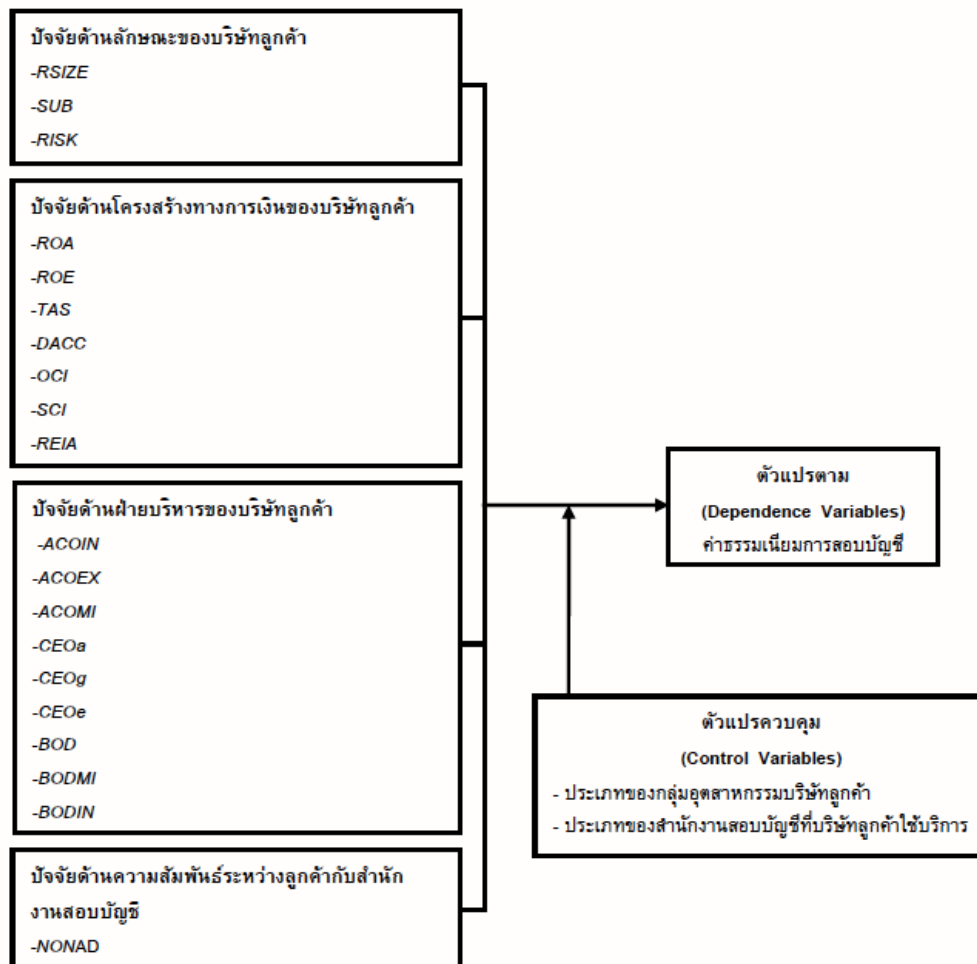
ตัวแปรควบคุม (Control Variables)

ประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทลูก

มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมของบริษัทลูกที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม (Palmrose, 1986a) งานวิจัยก่อนหน้านี้งานหนึ่งพบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่บริษัทในประเทศฝรั่งเศสจ่ายให้แก่กู่ตสาหกรรมภาคเทคโนโลยีจะสูงกว่าที่จ่ายให้แก่กู่ตสาหกรรมอื่นๆ ในบางอุตสาหกรรมเรียกร้องให้ใช้วิธีการตรวจสอบบัญชีจากภายนอกมากขึ้นกว่าอุตสาหกรรมอื่น ดังนั้นการจ่ายค่าธรรมเนียมในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมจึงต้องมีการเปรียบเทียบกัน (Gonthier-Besacrier & Schatt, 2007) ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตนั้นต้องการให้งานสอบบัญชีมีคุณภาพมากกว่ากลุ่มอื่นๆ เนื่องจากกลุ่มการผลิตนี้ต้องการลงทุนขนาดใหญ่ จึงต้องมองหาแหล่งเงินทุนจากภายนอก ส่งผลให้ต้องมีการเปิดเผยข้อมูล รายละเอียดต่างๆ มากกว่า (Naser & Nuseibeh, 2008)

ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี

งานวิจัยก่อนหน้านี้ศึกษาถึงค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 อันดับแรก (Big 4) โดยบริษัทที่เป็นลูกค้าน้อยกว่า Big 4 มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่ง Big 4 ถือในระดับความสามารถของตน และชื่อเสียงที่มีมากกว่าสำนักงานบัญชีอื่น รวมถึงทรัพยากรต่างๆ ที่มีมากกว่า (Gonthier-Besacrier & Schatt, 2007) รวมถึงผลการศึกษาของ Peel & Clatworthy (2001) เขาได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการควบคุมภายในตามหลักการกำกับดูแลกิจการ โดยมีตัวแปรควบคุมคือ ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (Big6) พบว่ามีอิทธิพลเชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเพื่อศึกษาปัจจัยทั้ง 4 ด้านที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากรายงานประจำปี รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม 7 กลุ่มอุตสาหกรรม โดยอยู่ในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2559 ซึ่งข้อมูลทางการเงินที่ใช้ในการศึกษารวบรวมมาจากรายงานทางการเงินและแบบแสดงรายการประจำปี (แบบ 56-1) ผู้วิจัยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ SET เท่ากับ 217 บริษัท

จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง	217	บริษัท
กลุ่มตัวอย่างที่ข้อมูลไม่ครบ	(15)	บริษัท
ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา	202	บริษัท

ตัวแปรตาม (Dependence Variables)

ADFE = ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ SET

ตัวแปรอิสระ (Independence Variables)

RSIZE = ขนาดของบริษัทลูกค้า

SUB = จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้า

RISK = ความเสี่ยงของบริษัทใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นตัวชี้วัด

ROA = ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA)

ROE = ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)

TAS = อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนต่อสินทรัพย์รวม

DACC = ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจผู้บริหาร

OCI = รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

SCI = การแสดงงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ

REIA = รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า

ACOIN = ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ

ACOE = ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ

ACOMI = ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

CEOa = อายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร

CEOG = เพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร

CEOe = ประสบการณ์ทำงานของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร

BOD = การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับประธานเจ้าหน้าที่บริหาร

BODMI = ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท

BODIN = ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท

NONAD = ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี

ตัวแปรควบคุม (Control Variables)

IND = ประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทลูกค้า

AFRM = ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า ตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 12 ($R^2 = .118$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 34.3 ($R = .343$) และเมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวแล้วพบว่า ขนาดของบริษัทลูกค้า และจำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้ามีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	-.124	.230	-	-.541	.589
R SIZE	.116	.029	.162	4.040	.000
SUB	.046	.007	.259	6.494	.000
RISK	.002	.024	.004	.091	.928
R	= .343				
R ²	= .118				
R ² adj	= .113				
F overall	= 26.786				
Sig	= .000				

ในการศึกษาปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีนี้มีตัวแปรที่ใช้ดังนี้

$$ADFEE = \beta_0 + \beta_1 RSIZE + \beta_2 SUB + \beta_3 RISK + \epsilon$$

ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ำ

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าตัวแปรนี้สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 1 ($R^2 = .010$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 9.8 ($R = .098$) เมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวแล้วพบว่า ไม่มีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 สรุปผลการศึกษาปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	1.134	.147	-	7.707	.000
ROA	.000	.006	-.002	-.046	.963
ROE	.000	.001	.009	.202	.840
TAS	-.003	.002	-.051	-1.256	.210
DACC	.008	.007	.051	1.196	.232
OCI	.001	.001	.044	1.059	.290
SCI	.095	.134	.029	.709	.478
REIA	-.194	.423	-.019	-.458	.647
R	= .098				
R ²	= .010				
R ² adj	= -.002				
F overall	= .823				
Sig	= .568				

ในการศึกษาปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่า
ธรรมเนียมการสอบบัญชีนี้มีตัวแบบที่ใช้ดังนี้

$$ADFEE = \beta_0 + \beta_1 ROA + \beta_2 ROE + \beta_3 TAS + \beta_4 DACC + \beta_5 OCI + \beta_6 SCI + \beta_7 REIA + \varepsilon$$

ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ำ

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อ
การกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 4 ($R^2 = .042$) มีค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ
20.5 ($R = .205$) แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวพบว่า ความถึในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมี
อิทธิพลในทางบวก และเพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้ำมีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนด
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 สรุปผลการศึกษาปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนด
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	.875	.630	-	1.389	.165
ACoin	-.127	.631	-.008	-.201	.841
ACoEX	.554	.291	.077	1.906	.057
ACoMI	.429	.110	.163	3.892	.000
CEoA	.100	.108	.038	.925	.355
CEoG	-.554	.230	-.098	-2.409	.016
CEoE	-.005	.007	-.033	-.798	.425
BOD	.147	.114	.052	1.291	.197
BODMI	-.225	.141	-.067	-1.601	.110
BODIN	.200	.299	.027	.668	.505
R	= .205				
R ²	= .042				
R ² adj	= .028				
F overall	= 2.918				
Sig	= .002				

ในการศึกษาปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียม
การสอบบัญชีนี้มีตัวแบบที่ใช้ดังนี้

$$ADFEE = \beta_0 + \beta_1 ACOIN + \beta_2 ACOEX + \beta_3 ACOMI + \beta_4 CEOa + \beta_5 CEOg + \beta_6 CEOe + \beta_7 BOD + \beta_8 BODMI + \beta_9 BODIN + \varepsilon$$

ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ำกับสำนักงานสอบบัญชี

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ำกับสำนักงานสอบ
บัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 0.70 (R^2
= .007) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 8.40
($R = .084$) แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรแล้วพบว่า ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี
มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 สรุปผลการศึกษาปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	1.050	.064	-	16.311	.000
NONAD	.233	.113	.084	2.068	.039
R	= .084				
R ²	= .007				
R ² adj	= .005				
F overall	= 4.276				
Sig	= .039				

ในการศึกษาปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีนี้มีตัวแปรที่ใช้ดังนี้

$$ADFE = \beta_0 + \beta_1 \text{NONAD} + \epsilon$$

ผลการศึกษาวิเคราะห์ตัวแปรควบคุม

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรควบคุม ประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า (IND) และประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ (AFRM) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าตัวแปรสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 11 ($R^2 = .112$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 33.5 ($R = .335$) และเมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวพบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (IND1) กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค (IND2) มีอิทธิพลในทางลบ กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ (IND6) และประเภทสำนักงานสอบบัญชี (AFRM) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 สรุปผลการศึกษาตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	.882	.198	-	4.445	.000
IND1	-.755	.240	-.173	-3.150	.002
IND2	-.541	.254	-.112	-2.132	.033
IND3	-.358	.217	-.104	-1.648	.100
IND4	.145	.203	.051	.714	.476
IND5	-.370	.254	-.077	-1.454	.146
IND6	.425	.213	.129	1.990	.047
AFRM	.536	.107	.201	5.024	.000
R	= .335				
R ²	= .112				
R ² adj	= .102				
F overall	= 10.802				
Sig	= .000				

ในการศึกษาปัจจัยด้านตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีนี้มีตัวแบบที่ใช้ดังนี้

$$ADFEE = \beta_0 + \beta_1 IND1 + \beta_2 IND2 + \beta_3 IND3 + \beta_4 IND4 + \beta_5 IND5 + \beta_6 IND6 + \beta_7 AFRM + \varepsilon$$

ผลการศึกษาวิเคราะห์สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4)

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรควบคุม ประสิทธิภาพสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ (AFRM) พิจารณาเฉพาะสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 2 ($R^2 = .021$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 14.4 ($R = .144$) และเมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวพบว่า บริษัท ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอปียเอเอส จำกัด (pwc) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยมีอิทธิพลในทางบวก ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 สรุปผลการศึกษาลำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	1.236	.085	-	14.551	.000
AFRM 1	.546	.204	.142	2.675	.008
AFRM 2	-.076	.333	-.012	-.229	.819
AFRM 3	-.008	.153	-.003	-.054	.957
R	= .144				
R ²	= .021				
R ² adj	= .013				
F overall	= 2.607				
Sig	= .051				

ในการศึกษาปัจจัยตัวแปรควบคุมสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีนี้มีตัวแบบที่ใช้ดังนี้

$$ADFEE = \beta_0 + \beta_1 AFRM1 + \beta_2 AFRM2 + \beta_3 AFRM3 + \varepsilon$$

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า ขนาดของบริษัทลูกค้าและจำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้ามีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Palmrose (1986a) ที่กล่าวว่าบริษัทลูกค้าที่มีขนาดใหญ่กว่าการขอรับบริการงานสอบบัญชีย่อมต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่มากกว่าบริษัทขนาดเล็ก และในบริษัทที่มีสาขาย่อยมากกว่าบริษัทอื่น ก็มีแนวโน้มว่า การทำธุรกรรมต่างๆ ของลูกค้าก็ย่อมมากไปด้วย ซึ่งในกลุ่มของบริษัทเหล่านี้ มีรายงานทางการเงินของบริษัทย่อยเป็นจำนวนมากย่อมเป็นที่แน่นอนว่าบริษัทต้องการความถูกต้องในการพิจารณารายงานทางการเงินต้องมีการตรวจสอบที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการทำงานด้วยความเชี่ยวชาญมากขึ้น (Naser & Nuseibeh, 2008) รวมถึงงานของ Joshi & Al-Bastaki (2000) เขากล่าวว่าบริษัทลูกค้าที่จะเข้าไปตรวจสอบ ถ้ายังมีการทำธุรกรรมที่แปลกไปจากเดิมหรือแปลกไปจากบริษัทอื่นๆ และมีการดำเนินงานอยู่ในต่างประเทศด้วยแล้วนั้น การดำเนินงานตรวจสอบต้องมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นสำนักงานสอบบัญชีสามารถเรียกร้องค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้สูงขึ้น

ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าไม่มีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งไม่สอดคล้องในงานวิจัยหนึ่งกล่าวว่า บริษัทที่รายงานผลกำไรที่อยู่ในระดับสูง ต้องมีการตรวจสอบอย่างเข้มงวดในรายการที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งรายได้และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นรวมถึงการตรวจสอบในรายละเอียดเพิ่มเติม นำมาซึ่งค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้น (Naser & Nuseibeh, 2008) งานวิจัยของ Gul, Chen & Tsui (2003) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า รายการคงค้างมีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในทางบวก และงานวิจัยที่พบความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีและความคิดเห็นของผู้สอบบัญชี (Hay, Knechel & Wong, 2006) ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาปัจจัยเพิ่มเติมคือ สันทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ผลปรากฏว่าไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเช่นกัน

ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ และเพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้ามีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเห็นว่าคณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลต่อการตรวจสอบอย่างมาก ดังนั้นคณะกรรมการตรวจสอบที่ต้องการหลักประกันในการสอบบัญชีในระดับที่สูง ย่อมส่งผลให้ค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย (Abbott, Parker, Peter & Raghunandan, 2003a) และมีรายงานว่าเพศนี้มีผลต่อการบริหารงานของ CEO (Brick, Palmon & Wald, 2006) จึงส่งผลต่อการดำเนินงานและคำตอบแทนด้วย ปัจจัยข้างต้นดังกล่าวจึงส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชี กับลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบ พบว่าอัตราส่วนของค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ที่ตรงข้ามกัน และคณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ (วัดความมีประสิทธิภาพจากความเป็นอิสระ และกิจกรรมที่คณะกรรมการตรวจสอบทำ) จะช่วยให้ผู้สอบบัญชีลดค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีให้น้อยลง (Abbott, Parker, Peters & Raghunandan, 2003b) ส่วนงานวิจัยจาก Dee, Luisegeed & Nowlin (2002) ศึกษาเกี่ยวกับค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชี พบว่าบริษัทที่ยอมจ่ายค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีสูงจะมีความระมัดระวังในรายการคงค้างไม่ให้มีจำนวนสูงมากขึ้น

ผลการศึกษาวิเคราะห์ตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (IND1) กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค (IND2) มีอิทธิพลต่อในทางลบ กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ (IND6) และประเภทสำนักงานสอบบัญชี (AFRM) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 งานวิจัยก่อนหน้านี้งานหนึ่งพบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่บริษัทในประเทศฝรั่งเศสจ่ายให้แก่คู่อุตสาหกรรมภาคเทคโนโลยีจะสูงกว่าที่จ่ายให้แก่คู่อุตสาหกรรมอื่นๆ ในบางอุตสาหกรรมเรียกร้องให้ใช้วิธีการตรวจสอบบัญชีจากภายนอกมากขึ้นกว่าอุตสาหกรรมอื่น ดังนั้นการจ่ายค่าธรรมเนียมในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมจึงต้องมีการเปรียบเทียบกัน (Gonthier-Besacier & Schatt, 2007)

ผลการศึกษาวิเคราะห์สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าบริษัท ไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอปียเอเอส จำกัด (pwc) มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยมีอิทธิพลในทางบวก ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Peel & Clatworthy (2001) เขาได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการควบคุมภายในตามหลักการกำกับดูแลกิจการ โดยมีตัวแปรควบคุมคือ ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (Big6) พบว่ามีอิทธิพลเชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยที่มาจากด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า และด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า บริษัทสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุง เพื่อส่งผลให้ประหยัดค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมทั้งค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วย
2. สำนักงานสอบบัญชีสามารถนำผลการศึกษาไปวางแผน ปรับใช้ในการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พิจารณาโดยเฉพาะปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) เท่านั้น ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทที่มีขนาดใหญ่ แต่ไม่ได้ศึกษาในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ (MAI) ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็ก ดังนั้นในการศึกษาครั้งถัดไปอาจศึกษาในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ (MAI) เพิ่มเติมเพื่อดูผลการศึกษาของบริษัทมหาชนทั้งหมดในประเทศไทย
2. การศึกษาครั้งนี้จำกัดเวลาอยู่เพียง 3 ปี ในการศึกษาครั้งถัดไปอาจขยายเวลาเพิ่ม เพื่อดูแนวโน้มตรวจสอบปัจจัยต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงว่ามีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่ และมีอิทธิพลเป็นอย่างไร ซึ่งอาจทำให้ได้ผลที่มีความชัดเจนและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น
3. การศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ที่ได้มาจากการอ่านบททวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ดังนั้นอาจจะมีการเพิ่มตัวแปรอื่นที่อาจจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เช่น สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ สภาพคล่องของบริษัท ค่าใช้จ่ายรวมของบริษัท เป็นต้น หรืออาจเปลี่ยนประเด็นไปศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี

บรรณานุกรม

- กาญจนา ประกอบแสงและพัชรนันท์ เพชรเชิดชู. (2560). กลไกการกำกับดูแลกิจการ ความสัมพันธ์ทางการเมือง กับคุณภาพกำไร. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 31(99), 1-15.
- Abbott, L. J., Parker, S., Peters, G. F., & Raghunandan, K. (2003a). The association between audit committee characteristics and audit fees. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 22(2), 17-32.
- Abbott, L. J., Parker, S., Peters, G. F., & Raghunandan, K. (2003b). An empirical investigation of audit fees, nonaudit fees, and audit committees*. *Contemporary Accounting Research*, 20(2), 215-234.
- Brick, I. E., Palmon, O., & Wald, J. K. (2006). CEO compensation, director compensation, and firm performance: Evidence of cronyism?. *Journal of Corporate Finance*, 12(3), 403-423.
- Bushman, R. M., & Smith, A. J. (2001). Financial accounting information and corporate governance. *Journal of accounting and Economics*, 32(1), 237-333.
- Carcello, J. V., & Neal, T. L. (2000). Audit committee composition and auditor reporting. *The Accounting Review*, 75(4), 453-467.
- Carcello, J. V., Hermanson, D. R., & Neal, T. L. (2002). Disclosures in audit committee charters and reports. *Accounting Horizons*, 16(4), 291-304.
- Chan, P., Ezzamel, M., & Gwilliam, D. (1993). Determinants of audit fees for quoted UK companies. *Journal of Business Finance & Accounting*, 20(6), 765-786.
- Choi, J. H., Kim, C., Kim, J. B., & Zang, Y. (2010). Audit office size, audit quality, and audit pricing. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 29(1), 73-97.
- Dee, C. C., Lulseged, A. A., & Nowlin, T. S. (2002). Earnings quality and auditor independence: an examination using non-audit fee data. *Available at SSRN* 304185.
- Francis, J. R., & Simon, D. T. (1987). A test of audit pricing in the small-client segment of the US audit market. *Accounting Review*, 62(1), 145-157.
- Francis, J. R., & Stokes, D. J. (1986). Audit prices, product differentiation, and scale economies: further evidence from the Australian market. *Journal of Accounting Research*, 24(2), 383-393.
- Gonthier-Besacier, N., & Schatt, A. (2007). Determinants of audit fees for French quoted firms. *Managerial Auditing Journal*, 22(2), 139-160.
- Gul, F. A., C. J. P. Chen, & J. S. L. Tsui. (2003). Discretionary accounting accruals, managers' incentives, and audit fees. *Contemporary Accounting Research*, 20(3), 441-464.
- Hay, D. C., Knechel, W. R., & Wong, N. (2006). Audit Fees: A Meta-analysis of the Effect of Supply and Demand Attributes*. *Contemporary accounting research*, 23(1), 141-191.
- Joshi, P. L., & Al-Bastaki, H. (2000). Determinants of audit fees: Evidence from the companies listed in Bahrain. *International journal of auditing*, 4(2), 129-138.
- Mitra, S., Hossain, M., & Deis, D. R. (2007). The empirical relationship between ownership characteristics and audit fees. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 28(3), 257-285.
- Naser, K., & Nuseibeh, R. (2008). Determinants of audit fees: Empirical evidence from an emerging economy. *International Journal of Commerce and Management*, 17(3), 239-254.
- Palmrose, Z. V. (1986a). Audit fees and auditor size: Further evidence. *Journal of Accounting Research*, 24(1), 97-110.
- Palmrose, Z. V. (1988). 1987 Competitive Manuscript Co-Winner: An analysis of auditor litigation and audit service quality. *Accounting review*, 63(1), 55-73.
- Peel, M. J., & Clatworthy, M. A. (2001). The relationship between governance structure and audit fees pre-Cadbury: Some empirical findings. *Corporate Governance: An International Review*, 9(4), 286-297.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาด้านจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ ในยุคดิจิทัล

THE INFLUENCE FACTORS ON TELEVISION MEDIA ETHICS PROBLEM IN DIGITAL AGE

Received: August 19, 2019

Revised: February 5, 2020

Accepted: February 13, 2020

ภาณุพงษ์ ทินกร*

Panupong Tinnakorn*

พรพรหม ชมงาม**

Pornprom Chomngam**

* นักศึกษาปริญญาโท นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

* Master student, Master of Communication Art Program in Strategic Communications, Bangkok University

* Email: u.panupong@gmail.com

** รองศาสตราจารย์และปริญญาเอก อาจารย์ประจำภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

** Associate Professor and Ph.D., Lecturer, Public Relations Department, School of Communication Arts, Bangkok University

** Email: pornprom.c@bu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาด้านจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิธีการเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถาม ที่มีคำถามแบบปลายปิดในการเก็บข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่าง 100 คน เป็นสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์โดยตรง ทำงานอยู่ในกองบรรณาธิการข่าวหรืออยู่ในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีระบบดิจิทัลออกอากาศภาคพื้นดิน นำการหาค่าการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก ร่วมกับการวิเคราะห์เส้นทางมาใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ผลวิจัยที่ได้ พบว่าผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ ตระหนักถึงปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลที่เกิดขึ้น ปัจจัยภายในองค์กรมีผลต่อปัญหาจรรยาบรรณสื่อมวลชน ได้แก่ นโยบายของบริษัทเจ้าของสื่อ บุคลากรในองค์กรระดับตัดสินใจ เช่น บรรณาธิการและหัวหน้าข่าว

คำสำคัญ: ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน ยุคดิจิทัล จรรยาบรรณ สื่อโทรทัศน์

Abstract

This research aims to study the influence factors on television media ethics in digital age. This is a quantitative research. The questionnaire was used as a closed-end questionnaire to collect data. The sample group is 100 TV journalists who work in the editorial or NEWS department of the free-to-air digital TV broadcasting station. Data is analyzed by weighted linear regression and path analysis to test the hypothesis. The results showed that TV journalists recognized the media's ethical issues in the digital age. The Internal factors which influence on Media Ethics problem are the company's media policy and personnel in decision-making positions such as editors and news leader.

Keywords: External Factors, Internal Factors, Digital Age, Ethics, TV Media

บทนำ

สื่อโทรทัศน์จัดเป็นสื่อแขนงหนึ่งที่มีอิทธิพลมากที่สุดมาเป็นเวลานาน ด้วยคุณสมบัติที่สามารถให้รับรู้ได้ทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน มีความรวดเร็วในการนำเสนอข่าวสารมากกว่า ผู้รับสารจึงนิยมชมโทรทัศน์มากกว่าสื่อดั้งเดิมอื่นๆ ที่เกิดขึ้นก่อน คือ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อวิทยุ แต่หลังจากที่เป็นสื่อหลักของผู้รับสารมานาน การมาถึงของเทคโนโลยีการสื่อสารกลายเป็นปัจจัยที่ทำให้สื่อโทรทัศน์ประสบกับปัญหาเนื่องจากทำให้อิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ในการดึงดูดผู้ชมเสื่อมลง พฤติกรรมของผู้รับสารเปลี่ยนไป เพราะไม่ต้องนั่งเฝ้าหน้าจอโทรทัศน์ตามเวลาที่จัดผังไว้แน่นอนเพื่อรับชมรายการที่สนใจอีกต่อไป แต่สามารถรับชมข่าวสารและรายการบันเทิงต่างๆ ผ่านสื่อใหม่ คือ สื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถรับชมได้ทุกที่ทุกเวลาจากสมาร์ตโฟนหรืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์อื่นๆ ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต และทุกคนยังสามารถมีส่วนร่วมด้วยการโต้ตอบระหว่างกัน แสดงความเห็น หรือตั้งคำถามในประเด็นที่นำเสนอได้อีกด้วย

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนหันไปรับข่าวสารจากสื่อสังคมเพิ่มขึ้น เนื่องจากสามารถรับข่าวสารได้เร็วกว่าเมื่อเทียบกับโทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะข่าวด่วน (Breaking News) ข่าวสารที่ถูกเผยแพร่ในสื่อสังคมส่วนใหญ่เป็นข่าวว่าใคร่ที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะข่าวบันเทิง อาทิ เรื่องดารา เพลง และภาพยนตร์ นอกจากนั้นข่าวที่อยู่ในสื่อสังคม สามารถแสดงความคิดเห็น (Comment) และ แบ่งปัน (Share) ได้ง่ายขึ้นทำให้ผู้รับข่าวรู้สึกว่าการเข้าถึงมีปฏิสัมพันธ์กับข่าวสารเหล่านั้น หรือรู้สึกว่าเป็นข่าวที่เป็นเรื่องใกล้ตัว

นอกจากเนื้อหาต่างๆ จะถูกนำเสนอไปยังแอปพลิเคชันเครือข่ายสังคมต่างๆ ให้ผู้รับสารเลือกชมได้ตรงตามความต้องการแล้ว ผู้รับสารในปัจจุบันยังกลายเป็นผู้ผลิตเนื้อหาสื่อ (User Generated Content) เองอีกด้วย การนำเสนอข่าวสารหรือรายการจึงไม่ได้จำกัดอยู่ในกลุ่มของผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะอีกต่อไปแต่ใครๆ ก็สามารถเป็นผู้ผลิตเนื้อหาเพื่อนำเสนอได้โดยผ่านช่องทางของตัวเอง

การใช้งานอินเทอร์เน็ตของผู้รับสารในยุคใหม่ ถือเป็นการรุกรานทางดิจิทัล (Digital Disruption) ที่ส่งผลกระทบต่อสื่อดั้งเดิมทั้งหมด รวมทั้งสื่อโทรทัศน์ เพราะการเกิดขึ้นของสื่อใหม่ (New Media) อย่างสื่ออินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคม (Social Media) และพฤติกรรมผู้รับสารที่เปลี่ยนไป ทำให้สื่อมวลชนหรือสื่อดั้งเดิมทั้งหมดต้องปรับตัวในการทำงานและการสื่อสาร เพื่อเข้าถึงมวลชนในลักษณะที่ต้องเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก สื่อที่มีอิทธิพลในการกำหนดข้อมูลข่าวสารของโลกในปัจจุบันกลายเป็นเว็บฟอรัม กระดานสนทนา อินสตาแกรม โซเชียลแคม ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก หรือยูทูบ ซึ่งไม่เพียงแต่นำเสนอได้รวดเร็ว แต่ยังเป็นการสื่อสารสองทาง (Interactive) ที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการออกความเห็นได้อย่างเสรีและทันทีทันใด ผู้รับสารยุคนี้จึงเปลี่ยนไปรับสื่อใหม่มากกว่าสื่อดั้งเดิมทั้งหมด การเปลี่ยนแปลงนี้เรียกว่าการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อ (Media Landscape)

ความรุนแรงของการแข่งขันระหว่างสื่อโทรทัศน์กับสื่อออนไลน์ ทำให้การรายงานข่าวและรายการประเภทสนทนาเชิงข่าวของสถานีโทรทัศน์เริ่มเลอะเลื่อยจรรยาบรรณพียงมี ดังจะเห็นได้จากหลายๆ กรณีที่ผ่านมา การนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ดังที่กล่าวมานั้น สื่อโทรทัศน์มักจะอ้างว่าต้องนำเสนอเพราะสังคมให้ความสนใจ แต่พฤติกรรมดังกล่าวผิดหลักจรรยาบรรณสื่อที่กำหนดในหลักจรรยาบรรณวิชาชีพที่สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยหลายข้อ ทั้งเรื่องละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะ และขาดความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนั้น ยังผิดกฎหมายที่ว่าด้วยสิทธิส่วนบุคคลอีกด้วย

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องของปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลทำให้เกิดการละเลยจรรยาบรรณและไม่ยึดถือหลักจริยธรรมของสื่อมวลชน โดยเน้นไปทางด้านสื่อโทรทัศน์ ซึ่งถือเป็นสื่อดั้งเดิมรูปแบบสุดท้ายที่กำลังถูกรุกรานเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Disruption) โดยศึกษาทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในจากผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อโทรทัศน์ เพื่อนำผลที่ได้มาแก้ไขปัญหาด้านจรรยาบรรณของสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลเป็นการยกระดับให้ได้มาตรฐานสากล และมีความรับผิดชอบต่อสังคมกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยทั้งภายนอกและภายในที่มีอิทธิพลต่อปัญหาด้านจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทสื่อโทรทัศน์

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีหน้าที่ของสื่อมวลชนและการวิเคราะห์หน้าที่ (Functional theory)

ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (อ้างใน พีระ จิโรโสภณ, 2548) กำหนดหน้าที่หลัก 3 ประการของสื่อมวลชนต่อสังคม คือ 1). สอดส่องดูแลระบอบสังคมให้สงบเรียบร้อย ให้สมาชิกในสังคมตระหนักรู้เพื่อการปรับตัว 2). ประสานเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของสังคมหรือสมาชิกในสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการตอบสนอง (รับรู้หรือเข้าใจความหมาย) ต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคมทำให้สังคมเป็นปึกแผ่นสมานฉันท์ 3). ถ่ายทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับสมาชิกจากรุ่นหนึ่งสืบต่อไปสู่รุ่นใหม่ ๆ 4). ให้ความบันเทิงเพื่อจรรโลงใจสังคมให้มีความสุข สนุกสนาน ความบันเทิงเชิงระดม ซึ่งเป็นการสร้างสมดุลทางจิตใจจากภาวะกดดันจากสิ่งแวดล้อมในสังคม และ 5). การรณรงค์ให้เกิดความเคลื่อนไหว (Mobilization) เพื่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสังคม McQuail (อ้างถึงในพีระ จิโรโสภณ, 2548) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความหมายของ “หน้าที่” ของสื่อในสังคมว่าสามารถวิเคราะห์จากจุดยืนของแต่ละฝ่ายแต่ละระดับแตกต่างกันไป เช่น จากฝ่ายสื่อ ฝ่ายผู้รับสื่อ หรือฝ่ายผู้ควบคุมสื่อ และจากระดับสังคม หรือระดับปัจเจกบุคคล นอกจากนี้กล่าวถึงหน้าที่สื่อในระดับสังคมแล้ว McQuail ยังเสนอกรอบวิเคราะห์หน้าที่สื่อในระดับปัจเจกบุคคล 4 ประการคือ 1). ด้านข้อมูลข่าวสาร (Information) 2). ด้านการแสวงหาข่าวสาร คำแนะนำ หรือแบบอย่างเพื่อนำมากำหนดอัตลักษณ์ให้กับตนเอง (Personal Identity) 3). ด้านการสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นสังคมเดียวกัน และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Integration and Social Interaction) และ 4). ด้านความบันเทิง หลีกหนีความเครียด หาความสุขให้กับตนเอง (Entertainment)

2. แนวคิดวิธีการนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

การนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล เมื่ออินเทอร์เน็ตเติบโตขึ้นและเริ่มมีการใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารที่เรียกว่าสื่อสารมวลชนออนไลน์ (Online Journalism) สำนักข่าวและผู้สื่อข่าวในต่างประเทศมีการปรับตัวเข้าสู่กระแสของข่าวออนไลน์จำนวนมาก นอกจากสำนักข่าว กองบรรณาธิการ และผู้สื่อข่าวจะหันมาใช้เครื่องมือที่มีอยู่ในอินเทอร์เน็ตมากขึ้น นักคิดนักวิชาการต่างให้ความเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีนี้ทำให้บทบาทในการเลือกและคัดกรองข่าวสารเปลี่ยนไป Pavlik (1999) กล่าวว่า สื่อสารมวลชนออนไลน์ (Online Journalism) เป็นคุณลักษณะของสื่อบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและพื้นที่เป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารได้ในเชิงลึกและหลากหลายมากกว่าที่สื่ออื่นสามารถทำได้ และนั่นเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของนักข่าวและการสื่อข่าว และ Bradshaw (2007) ให้ความเห็นว่าการบูรณาการในการสื่อข่าวก็ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบ (Model) ในการรวบรวมข้อมูลและการเผยแพร่ข่าวสารทั้งเชิงลึก และความหลากหลายของเนื้อหาโดยมีการนำ สื่อสังคม (Social Media) อาทิ Twitter, Facebook, และ Blog มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการมากขึ้น

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2554) กล่าวว่า เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเปลี่ยนแปลงไป ระบบการสื่อสารของสังคมโดยเฉพาะสื่อมวลชนก็จะปรับเปลี่ยนตัวเองเข้าสู่โลกเทคโนโลยีสารสนเทศไปด้วย โดยที่ยังทำหน้าที่และบทบาทหลักของตนเองอยู่ในด้านปรัชญาพื้นฐานสำคัญของความจริง ความถูกต้อง ความตรงไปตรงมา ความเป็นกลาง ความเป็นธรรม และความรับผิดชอบ โดยยังเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร แหล่งบันเทิงใจ เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารเปลี่ยน รูปแบบและกระบวนการสื่อสารก็เปลี่ยนตามไปด้วย ดังเช่นกรณีการเกิดขึ้นของ “ชุมชนไซเบอร์” (Cyber Community) คนรับสารที่เคยเป็นเพียงผู้รับสามารถสร้างเนื้อหาได้เอง (User-Generated Content) นักข่าวต้อง ปรับบทบาทของตนเองในการทำข่าวโดยเฉพาะการทำหน้าที่นายข่าวข่าวสาร เพราะไม่ใช่ทุกเรื่องจำเป็นต้องผ่าน Gate ของนักข่าวอีกต่อไป นักข่าวเปลี่ยนบทบาทจากการเป็น Gatekeeper สู่การเป็น Gate Opening หรือการเปิดประตู เชื่อมโยงสื่อและผู้อ่านให้มีส่วนร่วมในกระบวนการข่าว ทำงานร่วมกันมากขึ้น แทนที่จะเป็นเพียงผู้เลือกเนื้อหาเพื่อนำเสนอ และการเติบโตของข่าวออนไลน์และธรรมชาติของมันทำให้สังคมเปิดกว้างและใครก็สามารถเพิ่มเติมข้อมูลในโลกข่าวสารได้ ทำให้หน้าที่ของผู้สื่อข่าวและหน่วยงานด้านข่าวในเรื่อง Gatekeeping หรือ ผู้คัดกรองข่าวสาร เปลี่ยนเป็นเพียงแค่ Gate watching คือองค์กรข่าวทำหน้าที่ในการใช้เครื่องมือบนอินเทอร์เน็ตชี้แนะ เนื้อหา ข้อมูลให้ผู้อ่าน เป็นการทำงานในลักษณะการหาความร่วมมือ และ Open-source ซึ่งก็คือ บทบาทที่เปลี่ยนไปของผู้สื่อข่าว (Bruns, 2005)

3. จรรยาบรรณการใช้สื่อออนไลน์และสื่อสังคมในกระบวนการสื่อข่าวของไทยในยุคดิจิทัล

สกลศรี ศรีสารคาม (2557) ศึกษาถึงประเด็นความห่วงใยผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการส่งข้อมูลข่าวสาร ข้อความ ความคิดความเห็น ผ่านเครือข่ายสื่อสังคม ที่ทำให้เกิด “ภาพเสมือนจริง” ที่แยกไม่ออกระหว่างความจริงกับความเท็จ การที่ผู้ส่งสารซึ่งจะเป็นใครก็ได้ในสังคมนี้ สามารถส่งสารไปยังมวลชนได้ด้วยความเร็วในฉับพลันทันที ในขณะที่ผู้รับสารก็อาจขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราวหรือประเด็นที่กำลังกล่าวถึง แล้วเชื่อหรือส่งต่อข้อความนั้นไปยังบุคคลอื่นๆ โดยขาดจิตสำนึกความรับผิดชอบ กันนับเป็นอันตรายไม่น้อยไปกว่าโอกาสของผู้คนที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร หรือทำให้โฉมหน้าของการรายงานข่าวก็อาจขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราวหรือประเด็นที่กำลังกล่าวถึง แล้วเชื่อหรือส่งต่อข้อความนั้นไปยังบุคคลอื่นๆ โดยขาดจิตสำนึกความรับผิดชอบ กันนับเป็นอันตรายไม่น้อยไปกว่าโอกาสของผู้คนที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร หรือทำให้โฉมหน้าของการรายงานข่าวเปลี่ยนไป และยังได้กล่าวถึงจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่ควรคำนึง คือ 1). ความโปร่งใสของการ “ให้ข้อมูล” กับ “เรื่องส่วนตัวและความคิดเห็น” การแสดงจุดยืนต่อประเด็นของผู้สื่อข่าวกับจุดยืนขององค์กร 2). ความรับผิดชอบต่อข้อมูลที่ส่งผ่านออกไปควรเป็นขององค์กรหรือผู้สื่อข่าว 3). กรอบความรับผิดชอบต่อภาวะการสื่อสารที่ “รวดเร็วและสื่อสารสองทาง” กับ “การรักษาความถูกต้องในการรายงานข่าว” และ 4). ขอบเขตของการนำข้อมูลมาใช้ การแบ่งปันข้อมูลกับการละเมิดข้อมูล (Fair Use)

เทียนทิพย์ เตียวกี (2559) ปัจจุบันพบปัญหาจรรยาบรรณสื่อการนำเสนอข่าวยุคดิจิทัล คือ 1). การเสนอข่าวไม่รอบด้าน รีบนำเสนอข่าวเพื่อให้ข้อมูลข่าวไปถึงผู้รับให้เร็วที่สุดและคำนึงเพียงแค่ว่า ข่าวของเราต้องเร็วกว่าข่าวของคนอื่น โดยไม่คำนึงถึงข้อมูลข่าวที่นำเสนอออกไปมีความครบถ้วนรอบด้านหรือไม่ 2). การละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ตกเป็นข่าว ไม่ว่าจะเป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหา สิทธิเด็กและเยาวชน เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อผู้ตกเป็นข่าว หากเกิดความไม่รอบคอบในการนำเสนอข่าวก็อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิและส่งผลกระทบต่อผู้ถูกละเมิดได้ 3). การนำเนื้อหาจากสื่อสังคมออนไลน์มานำเสนอโดยไม่บอกแหล่งที่มาหรือไม่ได้ขออนุญาตจากเจ้าของ ในการนำเสนอข่าวบนสังคมออนไลน์ ยิ่งตระหนักว่า สื่อดังกล่าวไม่ใช่พื้นที่ส่วนตัว หากแต่เป็นพื้นที่ที่สามารถแสดงความคิดเห็น และสามารถแชร์ แบ่งปันข้อมูลกันได้ อาจส่งผลกระทบต่อผู้ตกเป็นข่าวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ หากข่าวนั้นเป็นข่าวในด้านลบ และไม่มีการขออนุญาต

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยวิธีการเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีคำถามแบบปลายปิดในการเก็บข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์

กลุ่มตัวอย่างสำหรับงานวิจัยนี้ เป็นกลุ่มผู้ที่ทำงานอยู่ในสถานีโทรทัศน์ประเภทดิจิทัลฟรีทีวี ในจำนวนทั้งหมด 22 สถานี โดยผู้วิจัยได้ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แนวคิดของ Hair (1998) ซึ่งเสนอว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ ต้องมีขนาดอย่างน้อย 20 เท่าของตัวแปรที่ศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 2 ตัวแปร ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจึงเป็น 40 คน แต่เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตัวแปรไปอีก 1 เท่า และบวกจำนวนกลุ่มตัวอย่างเข้าไปอีก 20 คน เพื่อให้ได้ 100 คน

อนึ่ง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา เป็นประชากรที่มีความเหมือนกันมาก ความแตกต่างของสมาชิกมีน้อย เนื่องจากผู้วิจัยกำหนดกรอบของประชากรไว้ ทำให้ความแปรปรวนในกลุ่มตัวอย่างมีน้อย จึงสามารถใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กได้ ไม่จำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่เพื่อให้ครอบคลุมคุณลักษณะต่างๆ ที่แตกต่างกันไปของประชากร

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้วิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีคำถามแบบปลายปิด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด และมีคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่ทำการวิจัยประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) สภาพปัญหาสำคัญด้านจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ในปัจจุบัน 3) ปัจจัยที่มีผลต่อจรรยาบรรณในนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์ โดยมีค่าความน่าเชื่อถือ $\alpha = .937$ จากการทดสอบก่อนการเก็บข้อมูลจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาบันทึกประมวลผลวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ใช้วิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาจรรยาบรรณการนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. ใช้การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้นำการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) มาเป็นสถิติที่ใช้เพื่ออธิบายความเกี่ยวข้องเชิงสาเหตุของตัวแปรด้วยเส้นสัมพันธ์อิทธิพลเชิงสาเหตุ โดยการสร้างเป็นภาพเส้นทาง แสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปรต่างๆ จากนั้นจึงดำเนินการทดสอบแผนภาพตามสมมติฐานนั้นว่าเหมาะสมหรือไม่

ผลการวิจัย

จากการหาค่าการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (Regression Weight) เพื่อวิเคราะห์เส้นทางในงานวิจัยได้ ผลดังนี้

1. ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาจรรยาบรรณการนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

ตารางที่ 1.1 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อปัญหาจรรยาบรรณการนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อปัญหาจรรยาบรรณการนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. การมีสถานีโทรทัศน์ที่มีจำนวนมากเกินไปทำให้เกิดการแข่งขันอย่างรุนแรง	4.86	4.0	มากที่สุด
2. สถานีโทรทัศน์ทุกแห่งมีการผลิตรายการประเภทข่าวสารเหมือนกัน	4.03	.90	มาก
3. ผู้ชมสนใจข่าวประเภทปฏิกุณสนใจ (Human Interest) มากกว่าข่าวอื่นๆ	4.39	.63	มากที่สุด
4. การเกิดขึ้นของโซเชียลมีเดีย ที่มีความรวดเร็วในการรายงานข่าวสารมากกว่า	4.49	.67	มากที่สุด
5. กระบวนการผลิตรายการซับซ้อนและใช้เวลามากกว่าสื่อใหม่ (New Media)	4.18	.73	มาก
6. กระบวนการผลิตรายการมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าสื่อใหม่ (New Media) มาก	4.07	.90	มาก
7. สถานีโทรทัศน์ถูกกำหนดด้วยเรตติ้ง ต้องนำเสนอเรื่องราวที่ดึงดูดผู้ชม	4.50	.65	มากที่สุด
8. สถานีโทรทัศน์ประสบภาวะขาดทุนทางธุรกิจ จึงต้องขายเวลาให้กับสปักข่าวของลูกค้า และเสนอข่าวสารเพื่อประโยชน์ของลูกค้า	4.02	.80	มาก
9. สถานีโทรทัศน์ตกเป็นของกลุ่มทุนใหญ่ที่เข้ามาร่วมลงทุนแล้วควบคุมการนำเสนอเนื้อหา	3.74	.90	มาก
10. สถานีโทรทัศน์ขาดเสรีภาพในการนำเสนอ เนื่องจากถูกควบคุมโดยภาครัฐ	3.76	.83	มาก
เฉลี่ยรวม	4.24	1.1	มากที่สุด

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่าปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อปัญหาจรรยาบรรณการนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลในระดับมากที่สุด ได้แก่ การมีสถานีโทรทัศน์ที่มีจำนวนมากเกินไปทำให้เกิดการแข่งขันอย่างรุนแรง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.86 อันดับสอง สถานีโทรทัศน์ถูกกำหนดด้วยเรตติ้ง ต้องนำเสนอเรื่องราวที่ดึงดูดผู้ชม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.50 อันดับสาม การเกิดขึ้นของโซเชียลมีเดีย ที่มีความรวดเร็วในการรายงานข่าวสารมากกว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.49 จากตารางดังกล่าวจะเห็นว่า ปัจจัยด้านเรตติ้งและการเกิดขึ้นของโซเชียลมีเดีย นั้น มีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกันมาก เพราะทั้งสองปัจจัยนั้นส่งผลในเชิงผกผันซึ่งกันและกัน กล่าวคือ โซเชียลมีเดียเน้นแย่งความนิยมจากสถานีโทรทัศน์ไป เมื่อความนิยมของโซเชียลมีเดียเพิ่มมากขึ้น ก็จะส่งผลให้เรตติ้งของสถานีโทรทัศน์ตกต่ำลง และทำให้สถานีโทรทัศน์ต้องพยายามช่วงชิงการนำเสนอข่าวด้วยความเร็ว จนเกิดปัญหาการคัดกรองและตรวจสอบข่าวสารได้

ตารางที่ 1.2 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อปัญหาจรรยาบรรณการนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

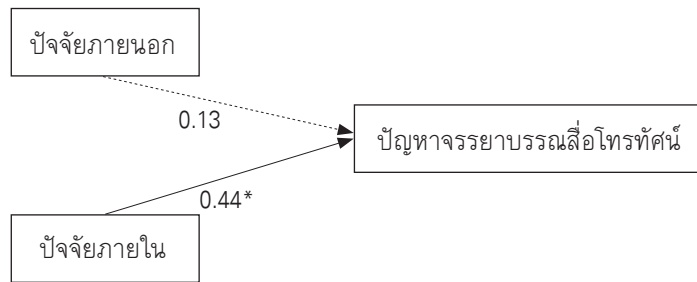
ปัจจัยภายในที่มีผลต่อปัญหาจรรยาบรรณการนำเสนอข่าว ของสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. ผู้สื่อข่าวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจรรยาบรรณสื่อมวลชนน้อย	3.80	3.0	มาก
2. ผู้สื่อข่าวรายงานสดเหตุการณ์โดยขาดความระมัดระวัง	3.27	.95	ปานกลาง
3. หัวหน้าข่าวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจรรยาบรรณสื่อมวลชนน้อย	3.04	.99	ปานกลาง
4. หัวหน้าข่าวยังต้องการให้ผู้สื่อข่าวรายงานเหตุการณ์โดยไม่คำนึงถึงหลักจรรยาบรรณ หากเรื่องนั้นอยู่ในความสนใจของประชาชน	3.45	1.0	มาก
5. บรรณาธิการข่าวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจรรยาบรรณสื่อมวลชนน้อย	2.80	1.1	ปานกลาง
6. บรรณาธิการข่าวมีความรู้ความเข้าใจเรื่องจรรยาบรรณสื่อมวลชน แต่พิจารณาให้ลงข่าวได้หากข่าวนั้นเป็นข่าวที่ประชาชนสนใจแม้ขัดจรรยาบรรณบางข้อ	3.62	1.0	มาก
7. ผู้ประกาศข่าวหรือพิธีกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจรรยาบรรณสื่อมวลชนน้อย	3.45	.88	มาก
8. ผู้ประกาศข่าวหรือพิธีกรเผลอคิดเห็นของตนเองลงไปในช่วงข้ออ้างอิสระ จนละเลยหลักจรรยาบรรณสื่อมวลชน	3.77	.85	มาก
9. นโยบายของสถานีโทรทัศน์มุ่งเน้นการนำเสนอข่าวที่อยู่ในความสนใจของประชาชนเป็นหลัก	4.31	.70	มากที่สุด
10. นโยบายของสถานีโทรทัศน์มุ่งเน้นผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นหลัก ส่วนการปฏิบัติตามจรรยาบรรณเป็นเรื่องรอง	4.02	.80	มาก
เฉลี่ยรวม	3.55	1.12	มาก

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่าปัจจัยภายในที่มีผลต่อปัญหาจรรยาบรรณการนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลในระดับมากที่สุด ได้แก่ นโยบายของสถานีโทรทัศน์มุ่งเน้นการนำเสนอข่าวที่อยู่ในความสนใจของประชาชนเป็นหลัก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.31

ตารางที่ 2 อิทธิพลทางตรง (Direct) ทางอ้อม (Indirect) และรวม (Total) ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

	ปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์		
	Direct	Indirect	Total
ปัจจัยภายนอก	0.13	-	0.13
ปัจจัยภายใน	0.44 *	-	0.44
ปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์	-	-	-

* = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาพที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficients) ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

เมื่อนำผลที่ได้มาสร้างเป็นภาพเพื่อให้เห็นเส้นทางตามรูปแบบของ Path Analysis พบว่าสามารถพิสูจน์สมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ปัจจัยภายในมีผลต่อปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกับปัญหาจรรยาบรรณของสื่อโทรทัศน์ มีค่า P น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1 นั่นคือ ปัจจัยภายในมีผลต่อปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ปัจจัยภายนอกมีผลต่อปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกับปัญหาจรรยาบรรณของสื่อโทรทัศน์ มีค่า $P=0.156$ ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2 นั่นคือ ปัจจัยภายนอกไม่มีผลต่อปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยได้นำใช้หาค่าการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (Regression Weight) มาใช้ร่วมกับการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เพื่ออธิบายความเกี่ยวข้องเชิงสาเหตุของตัวแปรด้วยเส้นสัมประสิทธิ์อิทธิพลเชิงสาเหตุ โดยการสร้างเป็นภาพเส้นทาง แสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปรต่างๆ

ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

แม้ว่าสื่อโทรทัศน์โดยทั่วไปจะยังทำหน้าที่สื่อมวลชนสอดคล้องกับทฤษฎีหน้าที่ของสื่อมวลชน (พีระ จิระโสภณ, 2548) ที่คอยสอดส่องดูแลสิ่งแวดล้อมให้กับสังคม ประสานเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของสังคม หรือสมาชิกในสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ให้ความบันเทิง และบรรจงให้เกิดความเคลื่อนไหว เพื่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสังคม แต่ด้วยปัจจัยหลายอย่าง เช่น 1) บริบทของสังคมในการลำดับความสำคัญของข่าวสารเปลี่ยนไป 2) สื่อกลายเป็นของกลุ่มธุรกิจที่ต้องการผลกำไรมาหล่อเลี้ยง และ 3) การแข่งขันที่สูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันระหว่างโทรทัศน์ด้วยกันเอง (ในกรณีประเทศไทย พิธีทีวีดิจิทัลในระบบสัญญาณภาคพื้นมีด้วยกัน 22 ช่อง) หรือสื่อใหม่อย่างสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อสังคม ทำให้กระบวนการทำข่าวของสื่อโทรทัศน์เปลี่ยนไป จากการที่คัดเลือกข่าวสารเพื่อออกอากาศในฐานะของนายทวารข่าวสาร (Gatekeeper) กลายเป็นว่ากองบรรณาธิการต้องคัดเลือกข่าวที่คิดว่าอยู่ในความสนใจของผู้รับสาร หรือเป็นกระแสสังคมในขณะนั้นมานำเสนอก่อนข่าวอื่นๆ ที่อาจมีคุณค่าข่าวมากกว่า เพื่อดึงดูดให้ผู้รับสารที่มีทางเลือกในการรับข่าวสารมากขึ้นให้หันมาสนใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Quinn and Trench (2002) ที่กล่าวว่า จากเดิมที่ผู้สื่อข่าวและกองบรรณาธิการเป็นผู้กำหนดการรับรู้ของผู้รับสาร เปลี่ยนเป็นผู้รับสารเป็นผู้เลือกข่าวสารและช่องทางที่ต้องการรับรู้เอง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Singer (2004) ที่ว่า สื่ออินเทอร์เน็ตทำให้นักข่าวต้องย้อนกลับไปมองว่าตัวเองเป็นผู้ควบคุมการไหลของข่าวสารอยู่หรือไม่ ปัจจัยเหล่านี้ทำให้สื่อโทรทัศน์

ในบุคคิทธิลุ่มเสี่ยงต่อการละเลยจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชนที่ควรยึดถือ จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชนมีทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายนอก

3 อันดับแรกของปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อจรรยาบรรณสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ คือ

อันดับ 1 มีสถานีโทรทัศน์ที่มีจำนวนมากเกินไปทำให้เกิดการแข่งขันอย่างรุนแรง ดังได้กล่าวมาแล้วว่าสถานีโทรทัศน์ประเภทฟรีทีวีภาคพื้นดินของประเทศไทยมี 22 ช่อง และทุกช่องต่างมีการผลิตรายการข่าวเหมือนกัน ตามข้อบังคับของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ทำให้สถานีโทรทัศน์ในกลุ่มข่าวสารและสาระ หรือช่องเด็กและครอบครัว ต้องไปแข่งขันในการนำเสนอข่าวกับสถานีโทรทัศน์กลุ่มวไรตี้หรือบันเทิงซึ่งมีฐานผู้ชมกว้างกว่า

อันดับ 2 การเกิดขึ้นของโซเชียลมีเดีย ที่มีความรวดเร็วในการรายงานข่าวสารมากกว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ Pavlik (1999) ที่ว่าคุณลักษณะของสื่อบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและพื้นที่เป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารได้ในเชิงลึกและหลากหลายมากกว่าที่สื่ออื่นสามารถทำได้ และนั่นเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของนักข่าวและการสื่อข่าว นอกจากนั้น การเกิดขึ้นของสื่อสังคมทำให้คนส่วนใหญ่หันไปใช้โทรศัพท์มือถือในการรับข่าวสารมากกว่าดูโทรทัศน์หรืออ่านจากหนังสือพิมพ์ และรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมเป็นหลัก แทนที่การรับข่าวสารจากสำนักข่าวเหมือนใน สื่อโทรทัศน์ต้องปรับตัวอย่างมากเพื่อแข่งขัน และเป็นสาเหตุหนึ่งที่เกิดการทำผิดจรรยาบรรณได้

อันดับ 3 สถานีโทรทัศน์ถูกกำหนดด้วยเรตติ้ง ต้องนำเสนอเรื่องราวที่ดึงดูดผู้ชม เมื่อสถานีโทรทัศน์ประเภทฟรีทีวีมีมากขึ้น จากเดิม 6 ช่อง กลายเป็น 22 ช่อง แต่เม็ดเงินโฆษณายังเท่าเดิม และบริษัทเอเยนซีโฆษณาก็ยังใช้ผลสำรวจความนิยม (Rating) เป็นหลักในการซื้อโฆษณา สถานีโทรทัศน์ในกลุ่มที่เรตติ้งต่ำจึงต้องหากกลยุทธ์ดึงดูดผู้ชมให้มากขึ้น แม้บางครั้งจะต้องแลกมาด้วยการกระทำผิดจรรยาบรรณก็ตาม

ปัจจัยภายนอกอันดับที่ 3 จากผลการวิจัยนี้ ส่งผลมาถึงอันดับ 4 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญในระดับ “มากที่สุด” เช่นเดียวกับ 3 อันดับแรก นั่นก็คือ ผู้ชมสนใจข่าวประเภทปฏิกุณชนสนใจ (Human Interest) มากกว่าข่าวอื่นๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ Merrill (2000) ที่ว่า มูลค่าหรือคุณค่าข่าว (News Value) คือองค์ประกอบของเหตุการณ์เรื่องราวดัง ๆ ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์เรื่องราวนั้นมีค่าในเชิงข่าว (News Worthiness) คือทำให้คนสนใจอยากรู้ เช่น เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก มีการขัดแย้งต่อสู้แข่งขันกัน มีความใกล้ชิดหรือมีความผูกพันทางสังคม วัฒนธรรม มีความทันสมัย ทันเวลา เป็นสิ่งไม่คาดคิดคาดฝัน เป็นเรื่องแปลก เรื่องลึกลับมีเงื่อนงำ เป็นเรื่องทางร้าย ทางลบ เป็นเรื่องของคนดัง คนสำคัญมีชื่อเสียง เป็นเรื่องอื้อฉาวและเรื่องทางเพศ และเป็นเรื่องราวอารมณ์ความสนใจของมนุษย์ปฏิกุณชนทั่วไป

มีข้อสังเกตว่า ผลการวิจัยในเรื่องปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อจรรยาบรรณสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ มีค่าเฉลี่ยของคำตอบทั้ง 10 ข้ออยู่ในระดับ “มากที่สุด” และ “มาก” เท่านั้น ไม่มีปานกลาง น้อย หรือน้อยที่สุด แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสื่อโทรทัศน์เองมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยภายนอกมีผลอย่างมากต่อการกระทำผิดจรรยาบรรณ ในขณะที่การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ที่ใช้ในงานวิจัยนี้กลับพบว่า ปัจจัยภายนอกไม่มีผลกับการกระทำผิดจรรยาบรรณของสื่อโทรทัศน์ แต่เป็นปัจจัยภายในสถานีโทรทัศน์เองต่างหากที่มีผลอย่างมากกับปัญหาจรรยาบรรณ

ปัจจัยภายใน

Merrill (2000) กล่าวในประมวลปัจจัยทางสังคมวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเนื้อหาของสื่อมวลชนว่า ปัจจัยภายใน เป็นอิทธิพลจากการจัดการและลักษณะองค์กรที่เป็นทั้งองค์กรที่มีบทบาทและพันธกิจทางสังคม (Social Role) กับการเป็นองค์กรที่มุ่งแสวงหากำไรทางธุรกิจ (Business Role) ในเวลาเดียวกัน ดังนั้นระบบการจัดการทางธุรกิจจึงเข้ามามีอิทธิพลต่อการผลิตข่าวสารที่ถือเป็นสินค้าขององค์กรธุรกิจที่จะต้องแข่งขันทางการตลาดกับคู่แข่งอื่นๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนำกำไรและรายได้ให้กับเจ้าของและผู้ลงทุน นอกจากนั้นปัจจัยภายในอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการผลิตข่าวสารคือ ผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชน โดยเฉพาะผู้อยู่ในฝ่ายบรรณาธิการด้านเนื้อหาข่าวสารประจำวันที่หน้าที่แสวงหา คัดเลือก ประมวลข่าวสารก่อนผลิตและเผยแพร่จำหน่ายออกไปสู่สาธารณะ บุคคลหรือคณะบุคคลที่ทำหน้าที่นี้

เช่น นักข่าว-ช่างภาพ บรรณาธิการข่าว-ภาพ บรรณาธิการฝ่ายเรียบเรียง ตกแต่ง เนื้อหาข่าวสาร หรือเรียกกรวม ๆ ว่า กองบรรณาธิการนี้ ทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าประตูหรือผู้รักษาประตูข่าวสาร (Gatekeepers)

แนวคิดของ Merrill (2000) สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยภายในที่มีระดับความสำคัญมากที่สุดคือ นโยบายของสถานีโทรทัศน์มุ่งเน้นการนำเสนอข่าวที่อยู่ในความสนใจของประชาชนเป็นหลัก รองลงมาคือ นโยบายของสถานีโทรทัศน์มุ่งเน้นผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นหลัก ส่วนการปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณเป็นเรื่องรอง และ ผู้สื่อข่าวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจรรยาบรรณสื่อมวลชนน้อย

สิ่งที่สอดคล้องกับการศึกษาของ Merrill (2000) อีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาจรรยาบรรณของสื่อมวลชนอยู่ที่ผู้รักษาประตูข่าวสาร ซึ่งเป็นผู้กลั่นกรองข่าวสารว่าเรื่องใดควรจะนำเสนอ โดยผลวิจัยระบุว่า หัวข้อ บรรณาธิการข่าวมีความรู้ความเข้าใจเรื่องจรรยาบรรณสื่อมวลชน แต่พิจารณาให้ลงข่าวได้หากข่าวนั้นเป็นข่าวที่ประชาชนสนใจแม้ขัดจรรยาบรรณบางข้อ และ หัวหน้าข่าวสั่งการให้ผู้สื่อข่าวรายงานเหตุการณ์โดยไม่คำนึงถึงหลักจรรยาบรรณ หากเรื่องนั้นอยู่ในความสนใจของประชาชน เป็นปัจจัยมีระดับความสำคัญอยู่ที่ระดับมาก และในเมื่อกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ประกอบวิชาชีพสื่อโทรทัศน์เอง แสดงให้เห็นว่า ปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในกองบรรณาธิการข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ สอดคล้องกับผลวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เส้นทางว่า ปัจจัยภายในมีผลอย่างมากกับปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ขยายขอบเขตการศึกษาไปยังสื่อโทรทัศน์ทางเลือกแบบดั้งเดิม เช่น โทรทัศน์ดาวเทียม โทรทัศน์ประเภทบอกรับสมาชิก (Cable TV) หรือสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่น เช่น ช่องเจริญเคเบิลทีวี และ Pattaya News
2. ศึกษาแนวทางกำกับดูแลสื่อคู่แข่งของสื่อโทรทัศน์ ได้แก่ โทรทัศน์แบบ OTT (Over the Top) เช่น LINE TV หรือ YouTube Channel

บรรณานุกรม

- เทียนทิพย์ เดียวกัน. (2559). จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อในการนำเสนอข่าวยุคดิจิทัล. *วารสารการสื่อสารและการจัดการ* 2(2), 125-143.
- พีระ จิรโสภณ. (2548). *ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน หน่วยที่ 10*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สกุลศรี ศรีสารคาม. (2557). จริยธรรมการใช้สื่อออนไลน์และสื่อสังคมในกระบวนการสื่อข่าวของไทยในยุคดิจิทัล. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ.
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2554). *ทฤษฎีบทบาทสื่อมวลชนกำลังถูกท้าทายสื่อใหม่*. สืบค้นจาก http://www.tja.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=2427%3A2011-05-18-07-28-47&catid=46%3AAcademic&Itemid=75
- Bradshaw, P. (2007). *A Model for the 21st Century Newsroom: pt1- The News Diamond*. Retrieved from <http://onlinejournalismblog.com/2007/09/17/a-model-for-the-21st-century-newsroom-pt1-the-news-diamond/>
- Bruns, A. (2005). *Gatewatching: Collaborative Online News Production*. New York, USA.
- Hair, J. F. (1998). *Multivariate Data Analysis with Readings*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Merrill, J. (2000). The Imperative of Freedom, Quoted in Bruce D. Itule, and Douglas A. Anderson, *News Writing and Reporting for Today's Media*. p. 400. Boston: McGraw-Hill College.
- Eugenia, M. & Boczkowski, J. (2009). "Between Tradition and Change: A Review of Recent Research in Online News Production. *Journalism*, 10, 562-578.
- Pavlik, J. (1999). *Journalism and New Media*. New York: Columbia University Press.
- Quinn, G. and Trench, B. (2002). *Online New Media and Their Audience*, Heerlen. The Netherlands: Mudia, International Institute of Infonomics.
- Singer, J. (2004). Stepping Back From the Gate: Online Newspaper Editors and the Co-Production of Content in Campaign 2004. *Journalism and Mass Communications Quarterly*, 83(2), 265-280.

ผลกระทบของการตัดสินใจทางการเงินต่อมูลค่าตลาดของบริษัทจดทะเบียนไทยในดัชนี SET CLMV Exposure (SETCLMV)

THE EFFECTS OF FINANCIAL DECISIONS ON MARKET VALUE OF THAI LISTED COMPANIES IN THE SET CLMV EXPOSURE INDEX (SETCLMV)

Received: September 23, 2019

Revised: December 11, 2019

Accepted: December 17, 2019

ธนิดา จิตร์น้อมรัตน์*

Thanida Chitnomrath*

* รองศาสตราจารย์สาขาการเงิน วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

* Associate Professor of Finance, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

* Email: thanida@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการตัดสินใจทางการเงินที่มีต่อมูลค่าตลาดของบริษัทจดทะเบียนไทยที่อยู่ในดัชนี SETCLMV ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การตัดสินใจทางการเงินที่ทำการศึกษประกอบด้วย การตัดสินใจด้านการระดมเงินทุน ด้านการลงทุน และด้านนโยบายเงินปันผล โดยเก็บข้อมูลทางการเงินจากบริษัททั้งหมดที่อยู่ในดัชนีดังกล่าวจำนวน 31 บริษัทซึ่งเป็นบริษัทขนาดใหญ่จากแบบ 56-1 เป็นระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 – 2561 จำนวนข้อมูลสมบูรณ์ที่ใช้วิเคราะห์ทั้งหมดเท่ากับ 152 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยแบบพหุคูณ รวมทั้งการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจทางการเงินของบริษัทขนาดใหญ่ทั้ง 3 ด้านมีผลต่อมูลค่าตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ การตัดสินใจระดมเงินทุนที่วัดด้วยอัตราส่วนหนี้ต่อทุนและการตัดสินใจลงทุนที่วัดด้วยอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์มีผลทางบวกต่ออัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีของหุ้นสามัญซึ่งเป็นตัวแทนของมูลค่าตลาด ขณะที่การตัดสินใจด้านนโยบายเงินปันผลซึ่งวัดด้วยอัตราส่วนเงินปันผลต่อแบบมีผลทางลบต่อมูลค่าตลาด ผลลัพธ์ที่ได้แสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจทางการเงินของบริษัทขนาดใหญ่ ด้านการระดมเงินทุนด้านการลงทุน และด้านนโยบายเงินปันผล มีความสำคัญต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงในมูลค่าตลาดของบริษัทขนาดใหญ่

คำสำคัญ: การตัดสินใจทางการเงิน การระดมทุน การลงทุน นโยบายเงินปันผล มูลค่าตลาด

Abstract

The objective of this research is to study the impact of financial decisions on market value of Thai listed companies in the SETCLMV Exposure index. Financial decisions studied include financing, investment, and dividend policy decisions. Financial data of all 31 companies in the SETCLMV Exposure index which are large companies are collected from Form 56-1 for a period of 5 years from 2014-2018. The total number of observations is 152. The set of statistics used in the analysis consists of descriptive statistics and multiple regressions including correlation analysis. The results show that all financial decisions have a statistically significant impact on market value of the large companies. Financing decisions as measured by debt to equity ratio and investment decisions as measured by the return on assets have positive effects on the price to book ratio as a proxy of market value. The decision on dividend policy, which is measured by the dividend yield, has a negative effect on market value. The results indicate that financial decisions of large companies (financing, investment, and dividend decisions) are important for an increase or decrease in their market value.

Keywords: Financial Decisions, Financing, Investment, Dividend Policy, Market value

Introduction

SETCLMV Exposure Index is a new index of the Stock Exchange of Thailand (SET), which was launched on June 29, 2018, to reflect the movement of stock price of Thai listed companies that generate revenue from Cambodia, Laos, Myanmar, and Vietnam or CLMV countries. SET considers their revenue from the latest publicly announced information which contains financial statements, annual registration statements (56-1) and annual reports. As regards the SET criteria, the index includes the stocks of listed companies that generate at least 10 percent of annual revenues from CLMV countries or at least THB 100 million annually and their market capitalization must not be lower than THB 5 billion. Also, the companies have to have free-float (the number of outstanding shares that are available to the public for trade) at least 20% and the trading ratio higher than 0.5% in at least 9 from 12 months of the review period (SET, 2018). It can be seen that companies in the SETCLMV Exposure index are large companies with high market value and high profitability from investments in CLMV countries. This is implying that such a company with high financial performance would results from good and optimal financial decisions (Higgins, 2015; Titman & Keown, 2014).

According to principles of financial management, there are three types of financial decisions in managing the company including financing, investment and dividend decisions (Brigham & Ehrhardt, 2017; Brigham & Houston, 2018; Higgins, 2015; Titman & Keown, 2014). The decisions that have to be taken with respect to the capital structure and proper financing with liabilities and equity are known as financing decisions. The appropriate capital structure makes the company low in costs and risks (Brigham & Ehrhardt, 2017). In addition, the right proportion of debt and equity can generate business growth (Higgins, 2015). The decisions that relate to put funds in procuring fixed assets and current assets are known as investment decisions. Allocation of funds into current assets helps smooth business operations and has sufficient working capital to pay short-term debts. While putting funds to fixed assets or profitable assets helps managers make profits and expand business (Titman & Keown, 2014). The decisions that concern the distribution of profits to be retained earnings as internal funds for further investment or to pay return in terms of dividend back to shareholders or investors are known as dividend decisions (Brigham & Houston, 2018).

Empirical studies found some issues in financial decisions affecting a company's market value. The studies of Cheng and Tzeng (2011) and Rahim, Yaacob, Alias, and Nor (2010) show that debt financing is positively related to firm value. Sharif, Purohit and Pillai (2015) and Okafor and Mgbame (2011) find that the dividend payout ratio has significant and influent on company stock price. Asiri and Hameed (2014) state that profitability as measured by the return on assets (ROA) is the important factor in explaining the market value. The results from Dadrasmoghaddam and Akbari (2015)'s study indicate that debt financing (debt ratio) and profitability (return on assets) have statistically significant effect on stock prices. However, there are some studies showing different results of the impact of financing decisions on market value. Adekunle and Kajola (2010) find that debt financing has an inverse relationship with the market price per share. Rahim et al. (2010) show profitability ratios having a significant, but negative effect on company value. In line with other studies, Malhotra and Tandon (2013) state that the dividend decisions have negative and insignificant relationship with stock prices while Ozturk and Karabulut (2018) have not found any evidence of the current ratio (as a proxy of liquidity management) on stock returns.

It can be seen that the results of past studies do not guarantee financial decisions affecting market value of the company. There is still inconsistency in results. That is the influential factors of market value need to be studied and reexamined more in Thailand. In addition, the SETCLMV Exposure index is new and there is no research in this area about its companies yet. Therefore, it is interesting to do a research in this area to find out how financial decisions affecting market value of listed companies in the SETCLMV Exposure index.

Research question and objectives

As mentioned above, companies selected in the SETCLMV Exposure index are high market value (not lower than THB 5 billion). This leads to a research question that – “What are important issues in financial decisions of the companies in SETCLMV index that affect their market value?” According to the research question, the purposes of the study are:

1. To study the characteristics of financial decisions of companies in the SETCLMV Exposure index, namely, financing, investment, and dividend decisions.
2. To study size of market value of companies in the SETCLMV Exposure index.
3. To study the effects of financial decisions (as specified in item 1) on market value of companies in the SETCLMV Exposure index.

Hypotheses and Research Model

Financing decisions and market value - Financing decisions relate to the proportion of company funds between debt and equity. Modern capital structure theories including M&M theory and pecking order theory support financing corporate funds with debt. The theories state that debt financing makes company have low weighted cost of capital and increase firm value (Brigham & Houston, 2018; Hong, 2017). Hong (2017) studies the type of debt financing on firm value of listed companies on the Korea Exchange from 1990-2015. He finds that debt ratio as a proxy of debt choice can influence firm value as measured by both of market price to book ratio (PBV) and Tobin's Q. Aggarwal and Padhan (2017) also study the impact of capital structure on firm value of companies listed on Bombay Stock Exchange in India during 2001 - 2015. Their results confirm a significant relationship between leverage as measured by debt ratio and firm value as measured by market price to book ratio (PBV) as well. Cheng and Tzeng (2011) employ 645 companies listed in Taiwan Securities Exchange from 2000 – 2009 to examine the effects of leverage (debt ratio) on firm value (market price to book value ratio). They conclude that the positive and significant influence of leverage to firm value tends to be stronger when firm financial-decision quality is better. Chowdhury and Chowdhury (2010) test the influence of debt-equity structure on the value of shares with the companies listed on Dhaka Stock Exchange and Chittagong Stock Exchange of Bangladesh. The study analyze 77 companies from four different dominant sectors of Bangladesh capital market, i.e. pharmaceuticals and chemicals, fuel and power, food, and engineering industry from 1994 - 2003 by considering share price as a proxy for value and long-term debt to equity ratio for financing decision. The results show that long-term debt ratio in capital structure can increase the market value of the company. The interesting findings of the study suggest that a perfect combination of debt and equity can decrease cost of capital and enhance maximizing the wealth of shareholders. According to these results of empirical studies, the research hypothesis should be as follows:

H₁: Financing decisions positively affects market value of the company.

Investment decisions and market value - Investment decisions relate to asset allocation into current assets and fixed assets. The appropriate allocation can help company have an efficient management in liquidity, risk and profit (Brigham & Houston, 2018). Profitability is an important financial task for business executives through effective capital financing and investment decisions in order to maximize revenue and control cost as target. It can be seen that the results of investment decisions can be measured by company's profit. Brigham & Ehrhardt (2017) confirms that cost-effective investments that have a positive NPV project affect the ability to make profits. Gunawan, Pituringsih, and Widyastuti (2018) state that the concept of signaling theory also supports profitability as a good signal of management efficiency. Therefore, it can imply that highly profitable companies are often companies having high market value. Based on the results of Lebo and Tasik (2018), there is a positive relationship between ROA as a proxy of profitability and price to book value as a proxy of market value of the company. In consistent with that, Karakus and Bozkurt (2017) focus on a study about factors on firm value from 58 listed companies on BIST-100 index in Borsa Istanbul between 2006 and 2015. Their results indicate that return on assets affects stock returns (price to book value-PBV) positively. Moridipour and Farrahpour (2013) find a significant positive relationship between MBV and ROE, using 56 listed companies on Tehran Stock Exchange during 2005 – 2009. Paminto et al. (2016) discover profitability measured by ROE positively and significantly influencing market value (MBV) of listed companies on the Indonesian Stock Exchange for period 2007 - 2011. Their results show that price- to- book ratio is suitable criterion for measuring created value for stockholder and gives a signal to investors who expect investment efficiency of listed companies. Furthermore, the studies of Ligocka and Stavarek (2019), and Marsha and Murtaqi (2017) find a positive effect of profitability on market value. According to these results of empirical studies, the research hypothesis should be as follows:

H₂: Investment decisions positively affects market value of the company.

Dividend decisions and market value - Dividend decisions relate to allocate company earnings for shareholders in terms of dividend and for managers in terms of retained earnings which managers can use them as internal funds for further investment and expansion (Brigham & Houston, 2018). The ability of large companies to pay dividend can maximize its market value. This is because investors view large companies having professional management and financial decisions of these companies lead to the growth of the company (Higgins, 2015). It can be seen that there are many past studies that have analyzed the relationship between dividend policy and company's market value and found dividend policy of sample companies (as measured by dividend yield, dividend payout ratio and dividend per share) having significant influences on market value (Anton, 2016; Gunawan et al., 2018; Matthew, Enekwe, & Anyanwaokoro, 2014; Nwamaka & Ezeabasili, 2017; Soewarno, Arifin, & Tjahjadi, 2017). Anton (2016) investigates the impact of dividend policy on firm value of 63 non-financial firms listed on the Bucharest Stock Exchange over the period 2001-2011 and finds that dividend policy positively influences company market value. Gunawan et al. (2018) analyze the effects of dividend policy on market value (market price to book value ratio - MBV) of 15 manufacturing companies listed on Indonesia Stock Exchange that have paid dividends continuously from 2014 through 2016. Their results show that dividend decisions have significant and positive effect on MBV. Matthew et al. (2014) analyze 17 quoted firms on the Nigeria Stock Exchange between 2000 and 2011 and their results show that significantly, there is

a positive relationship between dividend policy and market share prices. Nwamaka and Ezeabasili (2017) examine the possible effects of dividend policy on firm value of 10 quoted companies in the Nigerian Stock Exchange for 10 years during the period of 1995-2015. Their studies show the relevance of dividend and prove that firm value is greatly influenced by dividend policy as far as public limited companies are concerned. Soewarno et al. (2017) examine the direct effect of dividend policy on firm value (market to book value ratio – MBV) of 181 companies listed on the Indonesian Stock Exchange in the year of 2014. The results show that dividend policy positively influenced market to book value ratio – MBV as firm value and indicate that good corporate governance through dividend policy can create firm value. According to these results of empirical studies, the research hypothesis should be as follows:

H_3 : Dividend decisions positively affects market value of the company.

Here is a research model of the effects of financial decisions on market value which constructs from literature review in this area.

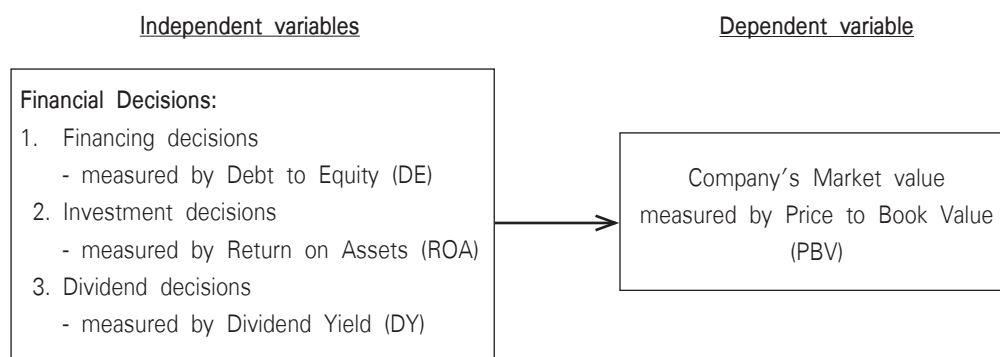

Figure 1: A research model of the effects of financial decisions on market value of Thai listed companies in the SETCLMV Exposure Index

Methodology

Sample in this study is 31 listed companies (which are population) in the SETCLMV Exposure index during July 1, 2018- December 31, 2018. They are in various industries, including property development, energy & utilities, health care services, commerce, food & beverage, construction services, steel, petrochemicals & chemicals, information & communication technology, construction materials, agribusiness, and paper & printing materials.

As for data and data collection, data used for analysis are secondary data, which are derived from financial data of companies in the SETCLMV Exposure index. The source of data comes from the 56-1 form of the Stock Exchange of Thailand, website of the Stock Exchange of Thailand and websites of sample companies. The sample period is from 2014 -2018, a total of 5 years. Variables in the study consist of dependent and independent variables as specified in the conceptual framework (Figure 1). The study uses price to book value (PBV) as a proxy of market value of the company, debt to equity ratio (DE) as a proxy of financing decisions, return on assets (ROA) as a proxy of profitability and dividend yield as a proxy of dividend decisions, following the prior research that found significant variables (such as the study of Aggarwal & Padhan, 2017; Matthew et al., 2014; Lebo & Tasik, 2018; Marsha & Murtaqi, 2017 and Soewarno et al., 2017). Definitions of variables are shown in Table 1.

Table 1: Operational definition of variables

Type	Name	Symbol	Calculations
Dependent	Market value	PBV	Price to book value - Market price per share divided by book value of equity per share
Independent	Financial Decisions		
	-Financing decisions	DE	Debt to equity - Total debt divided by equity
	-Investment decisions	ROA	Return on assets - Earning after tax divided by total assets and multiplied by 100
	-Dividend decisions	DY	Dividend yield – Annual Dividend per share divided by market price per share and multiplied by 100

Regarding data analysis, the collected data are analyzed by two statistical methods. First, the study uses descriptive statistics, such as percentage, mean, standard deviation to study the characteristics of variables. Second, inferential statistics which are multiple regression methods are utilized to examine the relationships between financial decisions and market value of the company in order to find out the impacts of financial decisions on market value. Moreover, the study employs Pearson correlation coefficient, the variance inflation factor (VIF) and tolerance to check the multicollinearity between variables of regression model to eliminate redundant variables and maintain the reliability of the regression model.

To investigate the relationships between financial decisions and market value, the multiple regression model is given as follows.

$$PBV = a + b_1 (DE) + b_2 (ROA) + b_3 (DY) + e$$

Where: PBV = Market value, a = Constant of the regression equation, b_1 , b_2 , b_3 , b_4 = Regression coefficient, DE = Financing Decisions, ROA = Investment decisions, DY = Dividend decisions, e = Standard error

Results

Concerning descriptive analysis of all variables, both independent (DE, ROA, DY) and dependent (PBV) variables, the results are shown in Table 2.

Table 2: Minimum, maximum, mean, standard deviation, skewness and kurtosis of all variables

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Skewness (S)		Kurtosis (K)	
	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
DE	.10	7.90	1.1527	.99535	3.055	.197	15.478	.391
ROA	-9.73	40.38	8.3541	5.93012	1.129	.197	5.420	.391
DY	.00	22.47	3.2154	2.76368	2.906	.197	15.674	.391
PBV	.44	12.23	2.4754	2.12381	2.531	.197	7.464	.391

Note: N=152 companies

Each variable has the following descriptive statistics.

1. The debt to equity (DE) ratio has an average of 1.15 times, the highest is 7.90 times, the lowest is 0.10 times, and standard deviation is 0.99 times. The data distribution has been found to skew to the right. The skewness coefficient is greater than 0 and a positive value of 3.06 indicates that the data distribution is skewed to the right and most values are less than the average. The kurtosis coefficient of data is at a high level of 15.48, which is greater than 0.236, meaning that the distribution of data is high (Leptokurtic).

2. The return on assets (ROA) ratio has an average of 8.35%, the highest is 40.38%, the lowest is -9.73%, and standard deviation is 5.93%. The data distribution has been found to skew to the right. The skew coefficient is greater than 0 and a positive value of 1.13 indicates that the data distribution is skewed to the right and most values are less than the average. The kurtosis coefficient of data is at a high level of 5.42, which is greater than 0.236, meaning that the distribution of data is high (Leptokurtic).

3. The ratio of dividend yield (DY) has an average of 3.22%, the highest is 22.47%, the lowest is -0.00%, and standard deviation is 2.76%. The data distribution has been found to skew to the right. The skew coefficient is greater than 0 and a positive value of 2.91 indicates that the data distribution is skewed to the right and most values are less than the average. The kurtosis coefficient of data is at a high level of 15.67, which is greater than 0.236, meaning that the distribution of data is high (Leptokurtic).

4. The ratio of price to book value (PBV) has an average of 2.48 times, the highest is 12.23 times, the lowest is 0.44 times, and standard deviation is 2.12 times. The data distribution has been found to skew to the right. The skew coefficient is greater than 0 and a positive value of 2.53 indicates that the data distribution is skewed to the right and most values are less than the average. The kurtosis coefficient of data is at a high level of 7.46, which is greater than 0.236, meaning that the distribution of data is high (Leptokurtic).

Regarding regression analysis, the analysis begins with checking the redundancy of independent variables by correlation analysis. After that, multiple regression analysis is performed. All results are as follows.

1. Checking for multicollinearity - The study employs a bivariate Pearson product-moment correlation to check multicollinearity between the independent variables. The results show that there are not independent variables in this study having a high coefficient of variation (i.e. 0.80 and above). The highest correlation in the table is -.042. Therefore, it can be concluded that there is no significant multicollinearity between the independent variables in the study.

Table 3: Pearson correlation coefficients of independent variables

Variables	DE	ROA	DY
1. DE	1.00		
2. ROA	-.398**	1.00	
3. DY	-.190*	-.042	1.00

Note: N = 152 companies, ** P < 0.01 (2-tailed), * P < 0.05 (2-tailed)

2. Multiple Regression analysis results - The research model in Figure 1 is tested to examine the relationship between three financial decisions (i.e., financing, investment, and dividend decisions) and market value of listed companies in the SET CLMV Exposure index. The results are shown in Table 4. The model of multiple regression analysis is significant at $p < 0.05$ level with an F-test value of 23.202. The R-square value of the model is 0.32, suggesting that the independent variables of the estimated equation explain approximately 32 percent of the variation in the market value. The remaining is explained by other independent variables which are not in the model. The study also examines tolerance and variance inflation factors (VIF) from a total of 152 data sets. The results reveal that the tolerance of variables in the model is not close to zero (between 0.80 and 0.95) and the variance inflation factors (VIF) of variables are less than 10. These results confirm that multicollinearity between the independent variables is not significant for this model. The regression findings in this Table show that there are three variables of financial decisions dominating market value. They including financing decisions (as measured by debt to equity ratio - DE) and Investment decisions (as measured by return on assets - ROA) are statistically significant and have positive signs as expected at $p < 0.05$ (1- tailed). There is only one variable – dividend decisions (DY) which is statistically significant but shows a negative relationship with price to book value (PBV) as a proxy of market value at $p < 0.05$ (1- tailed).

3. The results of hypotheses test - The results of hypotheses testing come from the results of analyzing a multiple regression model in table 4. The results at a confidence level = 95% show that H1 is supported as financial decision concerning financing decisions with debt positively affects market value of the company, H2 is supported as financial decision concerning investment decisions positively affects market value of the company, and H3 is also supported but the sign is negative which differs from the expected sign which means that financial decision concerning dividend decisions negatively affects market value of the listed company in the SETCLMV exposure index.

Table 4: Results of financial decisions on market value of listed companies in the SET CLMV Exposure Index

Dependent variable	Independent variables	Coefficients	t	Significance	Collinearity	
					Tolerance	VIF
PBV	DE	.864	5.33	0.00	.80	1.25
	ROA	.177	6.62	0.00	.83	1.21
	DY	-.143	-2.67	0.00	.95	1.06

Note: N = 152 companies, F-value = 23.202, R-square = 0.32, Confidence level = 95%

Discussions

The results of descriptive statistics show the effectiveness of the company's financial decisions in each area. In raising funds with debts, it is found that most of the company's debt creation is highly cautious due to data distributions skew to the right and most values are less than the average (1.15 times), meaning that most companies intend to control financial risks to be at a satisfactory level. For investment decisions, it is found that the average return on invested assets is 8.35%. The data distributions are high, skew to the right and not more than average, implying that the ability of most companies to invest assets and make profits are efficient. In the case of the dividend policy decision, the return for investors (in terms of dividend yield) is not very high, as can be seen from the average dividend yield of 3.24%. The data distributions are high, skew to the right but not more than average, indicating that the company's dividend payment may not be very attractive to prospective investors and would be unlikely to promote their market values. About the size of the market value of companies listed in the index, it is found that the highest market value of some companies is as high as 12.23 times of the book value, and the data distribution skews to the right, and almost all of which are high value at no more than the average (2.48 times). The results confirm that their market value is high and these companies are large.

In analyzing the inferential statistics, the independent variables that are financial decisions in all three aspects (financing, investment and dividend decisions) are significant for the forecasting of market values as measured by price to book value (PBV). The positive and significant coefficient of debt to equity ratio (+0.864) follows on the hypothesis (H1) and is in line with empirical studies such as the studies of Aggarwal and Padhan, 2017; Brigham & Houston, 2018; and Hong, 2017. The results indicate that fundraising with debt is good for the company as it makes the company has enough fund to expand its business and growth which helps boost market value. The positive and significant coefficient of return on asset ratio (+0.177) also follows on the hypothesis (H2) and is consistent with past studies (such as Gunawan et al., 2018; Ligocka & Stavarek, 2019; Marsha & Murtaqi, 2017). The findings indicate that investment decisions in positive NPV projects are able to generate company's profits efficiently, which investors and shareholders recognize as good for market value. That is, efficient investments enhance higher profits and higher market values. The positive and significant coefficient of dividend yield ratio (-0.143) does not follow the direction of hypothesis 3 (H3). It does not correspond in the same way as most research in the past (such as, Nwamaka & Ezeabasili, 2017; Soewarno et al., 2017). However, it is still in line with the study of Egbeonu, Edori & Edori (2016), they test quoted firms from the Nigeria Stock Exchange and find that dividend policy was significant but inversely related to value of the firm. Past studies stated that if the company pays enough returns for investors and shareholders, it may help the dividend policy to have a positive effect on the company's value. But in the case of Thai listed companies in the SET CLMV index, the analysis results indicate that the returns paid by most of large companies are not more than average (3.22%) which means that it is too small to have a positive effect on the market value.

Conclusions

This study examines the effect of financial decisions on market value of Thai listed companies in the SET CLMV Exposure Index during the period 2014-2018. The purpose of the study is to examine how financial decisions regarding financing decisions, investment decisions, and dividend policy affect the market value of large companies. The study selects Thai listed companies that are in the index of the Stock Exchange of Thailand as the unit of analysis. The analysis results support two hypothesis sets. Financing decisions and investment decisions have a significant effect on the company's market value in a positive direction. This implies that such financial decisions can help promote the increase in market value. However, the company's dividend policy decision has a significant negative impact on market value, which is contradictory to most of the past research. Therefore, future research needs to study the relationship between dividend policy and market value of other large companies in the Stock Exchange of Thailand such as companies in the SET High Dividend 30 index (SETHD) and in the SET Well-being index (SETWB), etc. in order to be clear in the results.

References

- Adekunle, A. O. & Kajola, S. O. (2010). Capital Structure and Firm Performance: Evidence from Nigeria. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, 3(25), 120-131.
- Aggarwal, D. & Padhan, P.C. (2017) Impact of Capital Structure on Firm Value: Evidence from Indian Hospitality Industry. *Theoretical Economics Letters*, 7, 982-1000. Retrieve September 15, 2018, from http://file.scirp.org/Html/20-1501157_77070.htm.
- Anton, S. G. (2016). The impact of dividend policy on firm value: A panel data analysis of Romanian listed firms, *Journal of Public Administration, Finance and Law*, 10, 107-112.
- Asiri, B. K. & Hameed, S. A. (2014). Financial Ratios and Firm's Value in the Bahrain Bourse. *Research Journal of Finance and Accounting ISSN 2222-2847 (Online)*, 5(7), 1-9.
- Brigham E. F. & Ehrhardt, M. C. (2017). *Financial Management: Theory & Practice* (15th Edition). Boston, MA: Nelson Education.
- Brigham, E. F. & Houston, J. F. (2018). *Fundamental of Financial Management* (15th ed.). Boston, U.S.A: Cengage.
- Cheng, M. & Tzeng, Z. (2011). The Effect of Leverage on Firm Value and How the Firm Financial Quality Influence on this Effect. *World Journal of Management*, 3(2), 30-53.
- Chowdhury, A. & Chowdhury, S. P. (2010). Impact of Capital Structure on Firm's Value: Evidence from Bangladesh. *Business and Economic Horizons*, 3(3), 111-122.
- Dadrasmoghaddam A., & Akbari S. M. (2015). Relationship between Financial Ratios in the Stock Prices of Agriculture-Related Companies Accepted on the Stock Exchange for Iran. *Research Journal of Fisheries and Hydrobiology*, 10(9), 586-591.
- Egbeonu, O. C., Edori, I. S. & Edori, D. S. (2016). Effect of dividend policy on the value of firms (Empirical study of quoted firms in Nigeria Stock Exchange). *Research Journal of Finance and Accounting*, 7(3), 17-24.
- Gunawan, I. M., Pituringsih, E. & Widyastuti, E. (2018). The effect of capital structure, dividend policy, company size, profitability and liquidity on company value (Study at manufacturing companies listed on Indonesia Stock Exchange 2014-2016). *International Journal of Economics, Commerce and Management*, VI(6), 405-422.
- Higgins, R. (2015). *Analysis for Financial Management* (11th Edition). New York: Mcgrawhill/Irwin.
- Hong, S. (2017). The effect of debt choice on firm value. *The Journal of Applied Business Research*, 33(1), 135-140.
- Karakus, R. & Bozkurt, I. (2017). The Effect of Financial Ratios and Macroeconomic Factors on Firm Value: An Empirical Analysis in Borsa Istanbul. *RSEP International Conferences on Social Issues and Economic Studies, Proceeding of the 4th RSEP Multidisciplinary Conference*, ISBN: 978-605-307-685-8 (pp.27-34). Prague, Czech Republic: The Review of Socio-Economic Perspectives RSEP. Retrieved September 15, 2018, from <https://doi.org/10.19275/RSEP/CONFERENCES091>.
- Lebo, T. C. & Tasik, H. (2018). The impact of financial ratios on price to book value (PBV) in automotive and component sub sector listed in IDX within 2007-2016 periods. *E-Journal of Universitas Sam Ratulangi, Indonesia*, 5(3(2017)), 1-9. Retrieved September 15, 2018, from <https://ejournal.unsrat.ac.id/index.php/emba/article/viewFile/17463/17018>.

- Ligocka, M. & Stavarek, D. (2019). The relationship between financial ratios and the stock prices of selected European food companies listed on Stock Exchanges. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae mendelianae Brunensis*, 27, 299-307.
- Malhotra, N, and Tandon, K, (2013). Determinants of Stock Prices: Empirical Evidence from NSE 100 Companies. *International Journal of Research in Management & Technology*, 3(3), 86-95.
- Marsha N. & Murtaqi I. (2017). The effect of financial ratios on firm value in the food and beverage sector of the IDX. *Journal of Business and Management*, 6(2), 214-226.
- Matthew, O. M., Enekwe, C. I. & Anyanwaokoro, M. (2014). Effect of dividend payment on the market price of shares: A study of quoted firms in Nigeria. *Journal of Economics and Finance*, 5(4) 49-62.
- Moridipour, H. & Farrahpour, Z. (2013). The evaluation of the relationship between price-to-book ratio and accounting variables. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, 6(10), 1485-1488.
- Nwamaka, O. C. & Ezeabasili, V. (2017). Effect of dividend policies on firm value: Evidence from quoted firms in Nigeria. *International Journal of Management Excellence*, 8(2), 956-967.
- Okafor, C. A., & Mgbame, C. O. (2011). Dividend Policy and Share Price Volatility in Nigeria. *Jorind*, 9, 202-210.
- Ozturk, H. & Karabulut, T. A. (2018). The Relationship between Earnings-to-Price, Current Ratio, Profit Margin and Return: An Empirical Analysis on Istanbul Stock Exchange. *Accounting and Finance Research*, 7(1), 109-115.
- Paminto, A. Setyadi, D. & Sinaga, J. (2016). The Effect of Capital Structure, Firm Growth and Dividend Policy on Profitability and Firm Value of the Oil Palm Plantation Companies in Indonesia. *European Journal of Business and Management*, 8(33), 123-134.
- Rahim, A. R., Yaacob, H. M., Alias, N., & Nor, M. F. (2010). Investment, Board Governance and Firm Value: A Panel Data Analysis. *International Review of Business Research Papers*, 6(5), 293-302.
- Stock Exchange of Thailand (SET). (2018). *SET CLMV Exposure Index (SETCLMV)*. Retrieved September 15, 2018, from www.set.or.th.
- Sharif, T., Purohit, H. & Pillai, R. (2015). Analysis of Factors Affecting Share Prices: The Case of Bahrain Stock Exchange. *International Journal of Economics and Finance*, 7(3), 207-216.
- Soewarno, N., Arifin, S. Y. & Tjahjadi, B. (2017). The mediating effect of leverage and dividend policy on the influence of corporate governance towards firm value. In Y.Y. Abdul Talib, S. Ishak, A. Ahmi, F.H. Rusly, R.H. Raja Mohd Ali, M.H. Mohd Sharif and D. Abdul Kadir (Eds.), *Proceeding of The 17th Annual Conference of the Asian Academic Accounting Association (2016 FourA Conference)*, SHS Web of Conferences, 34, 04002 (2017). Kuching Sarawak, Malaysia: EDP Sciences. Retrieved September 15, 2018, from <https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/abs/2017/02/contents/contents.html>.
- Titman, S. & Keown, A. J. (2014). *Financial Management: Principles and Applications* (12th Edition). Austin: Pearson.

อิทธิพลขององค์ประกอบสื่อผสมในการสร้างความชื่นชอบ ในตราสินค้าสำหรับกระเป๋าถือยี่ห้อต่างประเทศ ในประเทศพม่า

THE INFLUENCE OF MEDIA MIX ELEMENTS ON BUILDING BRAND PREFERENCE FOR FOREIGN HANDBAG BRANDS IN MYANMAR

Received: July 3, 2019

Revised: August 8, 2019

Accepted: August 10, 2019

นาน ลิน ลิน ทุน

Nan Lin Lin Tun*

สุนิดา พิริยะภาดา**

Sunida Piriypada**

* นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจระหว่าง ประเทศ สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ (หลักสูตรนานาชาติ) วิทยาลัยนานาชาติ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

* Master Degree student, Business Administration Program in International Business (International program), International College, Panyapiwat Institute of Management

* Email: nanlinlintun@gmail.com

** อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ (หลักสูตรนานาชาติ) วิทยาลัยนานาชาติ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

** Lecturer of Business Administration Program in International Business (International Program), International College, Panyapiwat Institute of Management

** Email: sunidapir@pim.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบองค์ประกอบสื่อผสมในปัจจุบันที่ช่วยในการสร้างความชื่นชอบในตราสินค้าสำหรับนักการตลาดโดยระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคกระเป๋าเย็บหิ้วต่างประเทศในพม่า สำหรับระเบียบวิธีการวิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวกโดยเก็บข้อมูลจากผู้ซื้อสินค้าตามห้างสรรพสินค้าชั้นนำในประเทศพม่า จำนวน 400 คน นอกจากนั้นการวิจัยนี้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เส้นทางเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสำหรับการทดสอบผลกระทบโดยตรงและทางอ้อมของตัวแปรที่นำเสนอในงานวิจัย จากผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจซื้อและองค์ประกอบของสื่อผสมผ่านความพึงพอใจของแบรนด์มีอิทธิพลต่อผู้ซื้อชาวพม่าซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นการโฆษณาโดยสิ่งพิมพ์นอกจากนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าอินเทอร์เน็ตหรือสื่อดิจิทัลและคุณภาพการบริการมีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการตัดสินใจซื้อ โดยสรุปผลการศึกษาค้นนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค รวมถึงกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดและการเข้าตลาดกระเป๋าถือในประเทศพม่าในกรณีเช่นนี้ ผู้จัดการควรเน้นไปที่วิธีการสร้างตราสินค้าที่แข็งแกร่งโดยใช้การตลาดดิจิทัล การบริการ การส่งเสริมการตลาด คุณภาพในการบริการของพนักงานขายซึ่งมีผลกระทบในทางตรงและทางอ้อมต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ดังนั้นผลการศึกษานี้ได้นำเสนอปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการสร้างความพึงพอใจในตราสินค้าซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาในการแข่งขันในตลาดด้วยข้อมูลเชิงลึกเหล่านี้ในข้อเสนอแนะทางธุรกิจเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการวางแผนการตลาดที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: องค์ประกอบสื่อผสม ชื่อเสียงขององค์กร คุณลักษณะของตราสินค้า คุณภาพบริการ ความชื่นชอบตราสินค้า การตัดสินใจซื้อ

Abstract

This paper aims to identify the current media mix elements successfully promote in building brand preference for marketers as influential factors have favorable impact on consumer purchase decision of foreign brand handbags in Myanmar. Regarding research methodology, a convenient random sampling method was used to collect the data and the sampling of target population conducted on 400 shoppers in major high-end shopping malls in Myanmar. Besides that, this research measured through using path analysis's technique to study the relationships between variables for testing the direct and indirect effects of proposed research variables. The research findings indicate that purchase decision and media mix elements through brand preference influence Myanmar shoppers which are positive and significant relationship, except print advertisement. In addition, the results of the research indicate that Internet/ Digital Media and Service Quality have both a significant direct and indirect effects on purchase decision. In conclusion, this study findings can use as a guide for handbag brand managers to understand the factors that affecting consumer preference, as well as formulate their business strategies in Myanmar handbag market entry. In this case, the managers should focus on how to build a strong brand towards digital marketing, services, promotion and service quality of sales persons which have great impacts in both direct and indirect effects to consumer purchase decision. Therefore, the results of this study delivers key value factors to increasing brand preferences which are considerable issues in this competitive market. With those insights in the business implication are especially useful for resulting in a better planning for marketing decision.

Keywords: Media Mix Elements, Corporate Reputation, Brand Attributes, Service Quality, Brand Preference and Purchase Decision.

Introduction

As a developing country, the Republic of the Union of Myanmar have been practicing the marketing oriented economy so, there are so many foreign products that are growing very fast and popular in several cities of Myanmar. Coincidentally, international brands are entering Myanmar market in term of economy development and fashion industry is poised to be the fastest growing industries including foreign brand handbags. Moreover, Myanmar is attractive investment destinations for foreign investors and 32 countries which are investing in Myanmar that creates a lot of investment opportunities for local and foreign investors. The major high -end shopping malls are located in prime cities and most of the people live in there can spend more money and wear fashionably and care about brand products. Changes in lifestyle and habits that have raised the demand for foreign branded high priced products.

Interestingly, foreign handbag brands are plentifully booming in Myanmar market therefore, this study would like to explore how to build brand preference of foreign handbag brand by using media mix elements. The study encompasses eight popular foreign handbag brands and the current marketing media mix elements influence the perspective of shoppers and lead to the handbag fashion industry successfully in Myanmar. That is why, marketers can promote sale channels and create marketing strategies of purchase decision through brand preference. Media mix elements have improved the connectivity and collaboration among marketers and handbags consumers' behavior. Thus, it is interesting to study the consequence of advertising frequency on creating purchase decision across print advertisements, internet/ digital media, store decoration or shop display and event sponsorship.

The selected factors of this study do not embrace every media efforts however, these are representative enough to reveal the relationship among media efforts and brand preference dimensions. By applying the results of the research, foreign handbag brands can influence media mix elements for building brand preference through purchase decision. And then, marketers can know the handbags consumers' behavior and which media mix elements they use and how it influence their brand preferences. This research will make a contribution of enriching the knowledge on which media mix elements best to influence customers who prefer foreign handbag and investigate the frequency of four selected media mix elements. For this reason, these media mix elements can be used to further adapt for consumers purchase decision and improve the handbag business in Myanmar.

Research Objectives

This research has three objectives to study and the main purposes are -

1. To study the current successful media mix elements that promote foreign famous handbags industry.
2. To learn the significant factors of purchase decision that influence Myanmar shoppers
3. To enhance communication strategies for building brand preference of handbag consumers in Myanmar.

Literature Review

Basically, this research includes media mix elements, the explanation of brand preference and purchase decision. Media mix elements are essential one for using brands communication because it is very helpful for expressing and describing the brand's ethics (Chevalier, & Mazzalovo, 2012).

Print Advertisement: Keller, "Measuring brand equity", (2002) found out that print advertisements were mainly well-communicated the information of product and consumer can apply a helpful communication. "Fashion magazines contribute brand's communicating, creating good brand image and brand preferences" (Okonkwo, 2007). Print advertisements sustain both marketers and customers by making various promotions include catalogs, leaflets, postcards, etc. (Chevalier, & Mazzalovo, 2012). The scholars Pieters and Wedel, (2004) pointed out that print advertisements included three types of brand, pictorial and text that proved these were combined with words and pictures that gain attention and easy to remember. Wells, and Seelau, (1988) mentioned that marketers used print advertising as an incorporated media strategy and target in integration, culture and technology.

Internet/ digital Media: Today's consumers are dreadfully dynamic on digital media stages and brand preference is deeply dominated by friends and peers (Haven, 2007). Internet advertisements are valuable in building brand preferences and advertisers are the early proponents of digital media and embraced their promise to reach the global (Dreze, & Hussherr, 2003). They also discovered that internet advertising's effectiveness and investigated to be efficient to know brand recognition and awareness. Online advertisement has been demonstrated greater brand name memory (Yaveroglu, & Donthu, 2008). Peters, Chen, Kaplan, & Ognibeni, (2013) discussed that the excellent approach could assess social media for doing marketing communication decisions. Maddox, & Gong, (2005) suggested that today's internet users with the assist of the online displayed the biggest inclination to apply commercial by making purchase decisions.

Store decoration or Shop display: Store marketers use lighting for attracting to visit to the stores and products items, this advantage could rise customers' satisfaction and their purchase intention (Hasan, & Mishra, 2015). The most significant influencing of a consumer's store affect or feeling were attractive interior design, enough seating and being comfortable (Wakefield, & Blodgett, 1999). Store display must be appealing and comfortably accessible and ought to be inspected for selling opportunities. Beauty and displayed products for sale are essential to the value of the brand (Dion, Delphine, & Eric, Arnould, 2011).

Event Sponsorship: It means that event sponsorship is the best platform for sponsoring organizations to promote products, services and ideas (Fill, 2006). Marketing and sponsorship perspectives come from events (Carrillat, & d' Astous, 2012). Sponsorship describes various types of arrangements and events are provided by companies that organize some kinds of resources like people, money and equipment therefore, organizations need to be favorable of the resources (Lee, & Myung-Soo, 1997). When firms enter sponsorship arrangements for many reasons for promoting brand awareness and strengthening brand image (Cornwell, & Maignan, 1998). Event sponsorship enlarges both perceived brand superiority (Crimmins, & Horn, 1996).

Corporate Reputation: Corporate reputation contributes to the marketers/ company offering various benefits (Ngai, 2015; Laroche, & Richard, 2013). Companies depend on using a co-creation tactics to deal with the innovativeness and open innovation intentions through social media (Del Giuduce, 2014). To measure corporate reputation, the common approach was metaphor of personality traits (King, 1973). Markham, (1972) found out that the personality scale of "generic" was useful in order to evaluate the company with their competitors.

Brand Attributes: “Product - related attributes are conceptualized by the depth and selection of the products” (Westbrook, 1981). Therefore, brand attributes of consumer’s perception lead to preferences which affects the choices of brand (Bagozzi, 1982). Attribute perception expresses to product-related attributes, related to practical and realistic profits (Czellar, 2003). The brand attributes of consumer perceptions positively affect preferences (Cobb-Walgreens, 1995). Brand attributes are the expressive descriptive characteristics and brand connects with consumers (Keller, 1993). Consumers could decide the descriptive features of brand and its brand attributes (Hutchinson, 1986). The perceived attributes are the main brand knowledge and builds consumer preferences (Park, 1994).

Service Quality: Dion, Delphine & Eric, Arnould, (2011) stated that salespersons were extremely knowledgeable concerning with the history of the brand. Customer service agrees to the formation of store relationships for increasing the potential loyal repeat customers (Eresmus, & Grabowski, 2013). Service quality illustrates how much valued to their customers within stores that depend on to considerate employees who are care customers shopping experience (Bhukya, 2016 & Hasan, & Mishra, 2015). Service quality connects to the customers rate that relies on the satisfaction of experiences (Porat, & Tractinsky, 2012). Dabholkar et al. (1996) mentioned that the respondents indicated the confidence about shopping in a special store and also about the helpfulness of the store’s staff.

Brand Preference: Brand preference is the chosen brand product among the same quality of several brands preferred (Wu, 2001). Chang, and Lin, (2009) stated that the consumer biased toward a certain brand. The extent to which a consumer favors is brand over another (Hellier, et al., 2003). Brand experience consists of the main function in determining customer brand preferences and leads to purchase decisions (Brakes, et al., 2009). When the customers buy particular brand repeatedly, they use their familiarity concerning with brand product such as performance, quality and aesthetic appeal (Keller, 2008). Experiences are the creation of brand preferences and motivation for purchasing decisions of future (Gentile et al., 2007).

Purchase Decision: In 2013, Hestad, M., explained that “brands support consumers for making decisions”. Consumer’s decision perform to attain desired goals and problem solving (Leon, & Kanuk, 2007). Kotler & Keller, (2009) pointed out that the two factors that were the attitude of others and the unexpected situational factor that took place in linking purchase intention and decision. Purchase decision is the decision making and physical activity individuals involve in evaluating, attaining, applying goods and services (David, & Albert, 2002). Customers use online and assist with the purchase decision process (Stokes, 2013). Consumer preferences are more consistent and preference that provides the exact prediction of attitude (Bither, & Wright, 1977).

The conceptual framework of this research is shown in Figure 1:

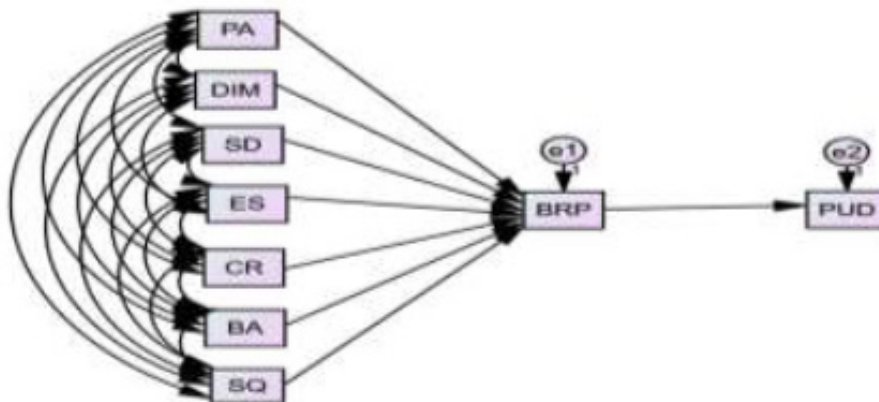

Figure 1 Conceptual Framework Adopted from Yoo et al., (2000), Brand Equity Creation Model

In this research, the following hypotheses based on the objectives emphasized on the relationship between media mix elements and brand preference can be defined:

- H₁: Print Advertisement would have a positive relationship with brand preference.
- H₂: Internet/Digital Media would have a positive relationship with brand preference.
- H₃: Store Decoration or Shop Display would have a positive relationship with brand preference.
- H₄: Event Sponsorship would have a positive relationship with brand preference.
- H₅: Corporate reputation is related positively to the brand preference.
- H₆: Brand attributes would have a positive relationship with brand preference.
- H₇: There is a positive and significant relation between service quality and preference among customers.
- H₈: Brand preference would have a positive relationship with purchase decision.

Research Methodology

Regarding the study, a convenient random sampling, one of a non-probability sampling technique of self administered questionnaire survey was conducted to gather the data for the research from the 400 respondents in major high-end shopping malls in Myanmar. The sampling conducted 200 respondents in each city of shopping malls from Yangon and Naypyitaw as the study areas. The research selected questionnaire as the instrument to examine the factors that relating handbag shoppers buying preferences towards top eight middle brands including Charles and Keith, Coach, Bonia, Guy Laroche Giordano, Furla, Michael Kors and Anello.

The researcher intended to use quantitative research questionnaire consisting of 3 parts: demographics characteristics, media mix element dimensions and consumer purchase decision making process. All constructs are measured using 5 point Likert Scale (Likert, 1932) ranging of Strongly Disagree (=1), Disagree (=2), Neutral (=3), Agree (=4) and Strongly Agree (=5). Based on the pilot survey, the measurements for reliability test were administered in order to define the assessment of consistency between multiple measurements of variables. Moreover, descriptive statistics and path analysis technique was employed to test the proposed research model to test the hypothesized model for brand preference measurement.

Results and Discussion

According to the demographic survey results, there are 78 males (19.5 %) and 322 females (80.5 %) in gender. The majority age of the respondents are between 30-39 years old with 165 respondents representing 41.3% of total respondents. In education, bachelor level is about nearly half of the respondents 195 accounts for 48.8%. The majority occupation is 166 government officials accounting for 41.5%. The most monthly income of respondents between 150,001 to 300,000 Myanmar kyts is 153 (38.3%). The main information of this study reveals that the largest group of the respondents preference foreign handbag brand is 116 respondents (29%) of Charles and Keith, 79 respondents preferred Coach (19.8 %), 47 preferred Giordano (11.8%), 35 respondents preferred Bonia (8.5%), Guy Laroche with 33 respondents (8.3%) and 30 (7.6%) respondents prefer other brands.

The value of Cronbach's Alpha Coefficient of 45 number of items is 0.867. As can be seen in table 1, it shows that Cronbach Alpha results of all variables are from 0.654 to 0.846. Therefore, all of constructs of Cronbach's Alpha Coefficient of this research can be accepted. In this study, a pre-test was tested 30 respondents of 0.936 for pre-test questionnaires. Tavakol, & Dennick, (2011) described that Cronbach Alpha value of a score of $0.9 > \alpha \geq 0.8$ was showed as a good internal consistency, $0.8 > \alpha \geq 0.7$ was indicated an acceptable internal consistency, and $0.7 > \alpha \geq 0.6$ was specified as questionable internal consistency.

Table 1: Testing Reliability with Cronbach's Alpha

Media Mix Elements	Code	Items' Number	Pre-test Cronbach's Alpha	400 sample Cronbach's Alpha
Print Advertisement	PA	5	0.759	0.654
Internet/ Digital Media	DIM	5	0.871	0.784
Store Decoration/ Shop Display	SD	5	0.809	0.787
Event Sponsorship	ES	5	0.922	0.744
Corporate Reputation	CR	5	0.910	0.761
Brand Attributes	BA	5	0.788	0.748
Service Quality	SQ	5	0.887	0.845
Brand Preference	BRP	5	0.835	0.846
Purchase Decision	PUD	5	0.906	0.800
Overall		45	0.936	0.867

Multicollinearity was not found as very high inter correlation among the independent variables. They were not highly corrected over 0.80, and each Variance Inflation Factor (VIF) value were test, it were detected that all was less than 5. The relationship of construct validity was assessed through Pearson correlation coefficient that describes the strength of relationship and direction among variables (Pallant, 2013). In statistics, the correlations identified (PA/PUD = 0.314, DIM/PUD = 0.489, SD/PUD = 0.516, ES/PUD = 0.428, CR/PUD = 0.425, BA/PUD = 0.512, SQ/PUD = 0.502, BRP/PUD = 0.621). The coefficients range between 0.172 and 0.647, there was no correlation greater than 0.8, meaning that the independent variables were not closely correlated to one another.

Path analysis tested hypothesized model and exogenous independent variables were media mix elements that referred to print advertisement, internet/ digital media, store decoration, event sponsorship, corporate reputation, brand attributes, service quality. Endogenous independent variable was brand preference and purchase decision was dependent variable that represented by foreign brand handbags. The results of path analysis model were assessed with the final model of goodness of fit by chi square test and the goodness of fit indices such as goodness-of-fit index (GFI), adjusted goodness-of-fit index (AGFI), normed fit index (NFI), comparative fit index (CFI), root mean square residual (RMR), root mean square error of approximation (RMSEA), Incremental fit index (IFI) and the values of goodness of fit indices ranged from 0 to 1 with recommending values greater than 0.90 (Hair et al., 2010). From Table 2, the final structural model had a significant Chi-square value of 92.696 with a degree of freedom of 2 and probability level $p = 0.000$. Mostly, goodness of fit indices of the proposed structural model can be considered good. The fit indices for the model were: GFI=0.953, NFI=0.936, CFI=0.936, RMR=0.038, and IFI=0.937 therefore, this study measurement model had acceptable levels of fitness.

Table 2: Model Fit indices of the hypothetical model by Path Analysis

Model fit indices	Significant goodness of fit criteria (Hair et.al, 2010)	Values for hypothetical model	Per
Chi-square, df, p-value		92.696, df = 2, P = 0.000	
GFI	> 0.90	0.953	Good fit
AGFI	> 0.80	0.067	Poor fit
NFI	> 0.90	0.936	Good fit
CFI	> 0.90	0.936	Good fit
RMSR	< 0.05	0.038	Good fit
RMSEA	< 0.10	0.337	Poor fit
IFI	> 0.90	0.937	Good fit

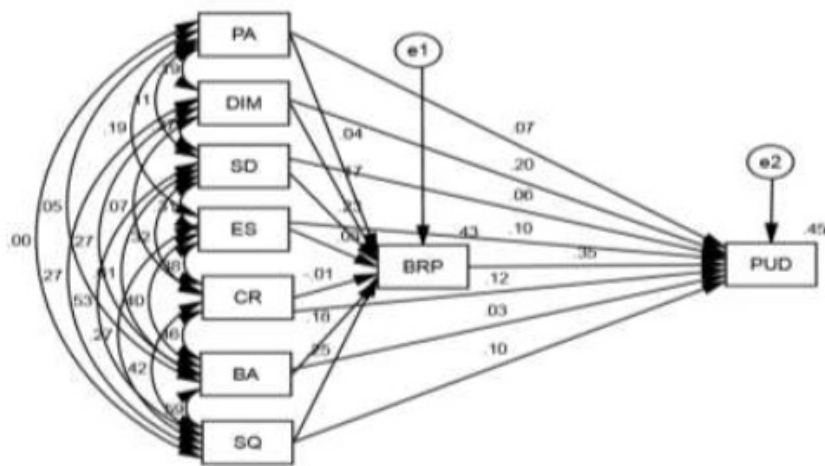

Figure 2 Final Path Model of Standardized Regression Coefficients

Table 3: Path Coefficients based on the Final Model

Outcome variables	R2	Predictor variables	Unstandardized coefficient estimates	Std. Error	p-value	Standardized coefficient estimates
PUD	0.45	BRP	.268*	.038	0.000	.348
		PA	.062	.034	0.065	.072
		DIM	.162*	.035	0.000	.196
		SD	.049	.044	0.266	.057
		ES	.081**	.035	0.020	.101
		CR	.106*	.038	0.006	.122
		BA	.020	.037	0.583	.030
		SQ	.072**	.038	0.050	.096
BRP	0.43	PA	.042	.045	0.347	.037
		DIM	.187*	.046	0.000	.174
		SD	.251*	.057	0.000	.228
		ES	.036	.046	0.433	.035
		CR	-.014	.051	0.779	-.013
		BA	.161*	.049	0.000	.183
		SQ	.243*	.049	0.000	.249

Notes: *Significant at $P > 0.01$, * * at > 0.05

According to the results in Table 3, it could be proved that the results of path model described that path coefficients of the results found Internet/ Digital Media, (DIM, $\beta = .162$) Corporate Reputation (CR, $\beta = .106$), Brand Preference (BRP, $\beta = .268$) at $p > 0.01$ and Service Quality (SQ, $\beta = .072$) and Event Sponsorship (ES, $\beta = .081$) had positive direct effects on purchase decision at $p > 0.05$. To sum it up, R-squared was accounted for 45 % of the variance of purchase intention can be explained by this model.

This path model indicated that Internet/ Digital Media ($\beta = .187$), Store Decoration ($\beta = .251$), Brand Attribute ($\beta = .161$) and Service Quality ($\beta = .243$) have positively indirect significances on Purchase Decision through their effect on Brand Preference at $p > 0.01$. The model variables accounted for 43 % of the variance of Brand Preference. Thus, the results showed that Path analysis of three types of effects can be expressed as below:

$$\begin{aligned} \text{Direct Path Coefficient} &= 0.162 + 0.106 + 0.268 + 0.081 + 0.072 \\ &= 0.689 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Indirect Path Coefficient} &= 0.187 + 0.251 + 0.161 + 0.243 \\ &= 0.842 \end{aligned}$$

All Path Coefficients of total effects (direct effect plus indirect effects) are 1.531.

Conclusion

In this study, seven hypotheses out of eight are supported statistically significant and identified five factors have directly and four factors indirectly influencing purchase decision. Purchase decision is positively influenced on internet/ digital media, store decoration, event sponsorship, corporate reputation, brand attributes, service quality and brand preference with direct effect. Internet/ digital media, store decoration, brand attributes and service quality have positively indirect effect. The results show that all media mix elements do not influence the purchase decision of foreign brand handbag consumers, although they are in the same category. So, Print advertisement would not have a positive relationship and the sample was collected in Myanmar, generally to other countries might be limited due to cultural differences in purchase decision. The principle results indicated that Internet/ Digital Media (DIM) and Service Quality (SQ) have both a significant direct and indirect effect on purchase decision significantly. These variables become the majorities for encouraging consumers' purchase decision making and especially important in the case of the main factors in the development of marketing integration practice.

In conclusion, with regard to the influence of brand preference of customers on the purchase behavior of this study findings are strongly consistent. The current study shows that customers are more concern about brand preference to purchase handbags and brand image does indeed influence consumers' purchase decision. This means that to obtain the benefits of encouraging the purchase intention of consumer, understanding specific group of target consumers is necessary. Moreover, highly educated and fashionable middle age customers are willing to purchase on foreign brand handbags so, marketers should focus on right customers to purchase their handbags according to survey demographic.

Therefore, to meet market's needs, the main factors are to build strong brand, consumers' brand experience responses towards brand, understanding specific group of target consumers, digital marketing services, promotion and service quality of salesperson that are significant in both direct and indirect effects to influence consumer preference and stimulate future purchase decision. By learning the significant factors of purchase decision, this research is useful for marketers to become a momentum of communication strategies for building brand preference and then, handbag consumers interactions link brands as brand preference have high purchase decision of Myanmar consumers and it would have a positive influence on marketing communication of purchase decision.

References

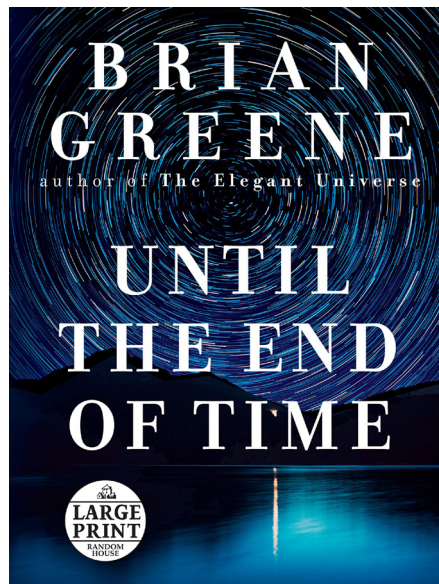
- Bagozzi, R. P. (1982). A field investigation of casual relations among cognitions, affect, intentions and behavior. *Journal of Marketing Research*, 19(4), 562- 683.
- Bhukya, R. (2016). Factors Affecting Shoppers' Brand Preference towards Choosing Retail Stores. *The IUP Journal of Brand management*, 13(2), 75-86.
- Bither, S. W., & Wright, P. (1977). Preferences between product consultants: choices vs. preference functions. *Journal of Consumer Research*, 4(1), 39-47.
- Brakes, J., Schmitt, B., & Zarantonello, L. (2009). Brand experience: What is it? How is it measured? Does it affect loyalty? *Journal of Marketing*, 73(3), 52-68.
- Carrillat, F. A., & d' Astous, A. (2012). The sponsorship-advertising interface: is less better for sponsors? *European Journal of Marketing*, 46(4), 562-574.
- Chang, H.H. & Lin, Y.M. (2009). The impact of brand equity on brand preference and purchase intentions in the service industries. *Service Industry Journal*, 29(12), 1687-1706.
- Chevalier, M., & Mazzalovo, G. (2012). *Luxury Brand Management: A World of Privilege* (2nd ed). Singapore: JohnWiley & Sons Singapore Pte.Lt d.
- Cobb-Walgreens, C. R. (1995). Brand equity, brand preference and purchase intention. *Journal of Advertising*, 24(3), 25-40.
- Cornwell, T., & Maignan, I. (1998). An international review of sponsorship research. *Journal of Advertising*, 27(1), 1-21.
- Crimmins, J., & Horn, M. (1996). Sponsorship from management ego trip to marketing success. *Journal of Advertising Research*, 36(4), 11-21.
- Czellar, S. (2003). Consumer attitude toward brand extensions: An integrative model and research propositions. *International Journal of Research in Marketing*, 20(1), 97-115.
- Dabholkar, P., Thorpe, D., & Rentz, J. (1996). A measure of service quality for retail stores: Scale development and validation. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 24(1), 3-16.
- David, L., & Albert, J. (2002). *Consumer Behavior: Building Marketing Strategy*. New Delhi: McGraw Hill College.
- Del Giuduce, M. D. (2014). *Social Media and Emerging Economies: Technological, Cultural and Economic Implications*. Switzerland: Springer International Publishing.
- Dion, Delphine., & Eric, Arnould. (2011). Retail Luxury Strategy: Assembling Charisma Through Art and Magic. *Journal of Retailing*, 87(4), 502-520.
- Dreze, X., & Hussherr, F. X. (2003). Internet advertising is anybody watching. *Journal of Interactive Advertising*, 17(4), 8-23.
- Eresmus, A., & Grabowski, A. (2013). Female customers' expectation of the service offering and their perception of the service quality in an emerging clothing market. *International Journal of Consumer Studies*, 37(1), 323-334.
- Fill, C. (2006). *Marketing communication contexts, strategies and applications* (2nded.). Financial Time Prentice Hall: Pearson Education Limited.
- Gentile, C., Spiller, N., & Noci, G. (2007). How to Sustain the Customer Experience: An Overview of Experience Components that Co-create Value with the Customer. *European Management Journal*, 25(5), 395-410.

- Hair, J.F., W.C., Babin, B.J and Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (6th ed.) . United States of America : Pearson Prentice Hall.
- Hasan, A., & Mishra, S. (2015). Key Drivers Influencing Shopping Behavior in Retail Store. *IUP Journal of Marketing Management*, 14(3), 7-36.
- Haven, B. (2007). *Marketing's New Key Metric: Engagement*. Cambridge, MA: Forrester Research.
- Hellier, P.K, Geursen, G.M, Carr, R.A. & Richard, J.A. . (2003). Customer repurchase intention: a general structural equation model. *European Journal of Marketing*, 37(11/12), 1762-1800.
- Hestad, M. (2013). *Branding and Product Design : An Integrated Perspective* (1st ed.). London: GowerPub Co.,
- Hutchinson, J. W. (1986). Discrete attribute models of brand switching. *Marketing Science*, 5(4), 350-371.
- Keller, K. L. (2002). Measuring Brand Equity. *Qualitative market research*, 11(1), 40-58.
- Keller, K. (2008). *Strategic Brand Management* (2nd ed.). New Delhi: Prentice Hall of India.
- Keller, K. (1993). Conceptualizing, measuring and managing customer-based brand equity. *Journal of Marketing*, 57(1), 1-22.
- King, S. (1973). *Developing New Brands*. London: Pitman Publishing.
- Kotler, P., Keller, K. L., Brady, M., Goodman, M., & Hansen, T., (2009). *Marketing Management* (13th ed.). Upper Saddle River, N.J: Pearson Prentice Hall.
- Laroche, M. H., & Richard, M.-O. (2013). To be or not to be in social media: how brand loyalty is affected by social media? *International Journal of Information Management*, 33(1), 76-82.
- Lee, M., Sandler, D. M. and Shani, D. (1997). Attitudinal Constructs towards sponsorship: scale development using three global sporting events. *International Marketing Review*, 14(3), 159-169.
- Leon, S. G., & Kanuk, L. L. (2007). *Consumer Behavior*. Upper Saddle River, N.J: Pearson Prentice Hall.
- Likert, R. (1932). A technique for measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140(22), 5-55.
- Maddox, L., & Gong, W. (2005). Effects of URLS in traditional media advertising in China. *International Marketing Review*, 22(6), 673-692.
- Markham, V. (1972). *Planning the Corporate Reputation*. London: George Allen and Unwin.
- Ngai, E. T. (2015). Social media research: Theories, constructs and conceptual frameworks. *International Journal of Information Management*, 35(1), 33-44.
- Okonkwo, U. (2007). *Luxury Fashion Branding*. London: Palgrave Macmillan.
- Pallant Julie. (2013). *SPSS Survival Manual: A Step by Step Guide to Data Analysis Using SPSS* (5th ed.). Canberra, Australia: Open University Press
- Park, C. S. (1994). A survey -based method for measuring and understanding brand equity and its extendibility. *Journal of Marketing Research*, 31(2), 271-288.
- Peters, K., Chen, Y., Kaplan, A.M., & Ognibeni, B. (2013). Social media metrics- a framework and guidelines for managing social media. *Journal of Interactive Marketing*, 27(4), 281-298.
- Pieters, R., & Wedel, M. (2004). Attention capture and transfer in advertising: Brand, pictorial and text -size effects. *Journal of Marketing*, 68(2), 36-50.
- Porat, T., & Tractinsky, N. (2012). It's a Pleasure Buying Here: The Effects of Web-Store Design on Consumers' Emotions and Attitudes. *Human - Computer Interaction.*, 27(3), 235-276.
- Stokes, R. (2013). *eMarketing: The Essential Guide to Marketing in a Digital World* (5th ed.). Cape Town: Quirk eMarketing.

- Tavakol, M., & Dennick, R. (2011). Making Sense of Cronbach's Alpha. *International Journal of Medical Education*, 2, 53-55.
- Wakefield, K. L., & Blodgett, J. G. (1999). Customer response to intangible and tangible service factors. *Psychology and Marketing*, 16(1), 51-68.
- Wells, G. L., and Seelau, E. P. (1988). Eyewitness Identification Procedures: Recommendation for Lineups and Photospreads. *Law and Human Behavior* 22(6)
- Westbrook, R. A. (1981). Sources of consumer satisfaction with retail outlets. *Journal of retailing*, 57(3), 68-85.
- Wu, S.-I. (2001). A study of brand preference and loyalty on the Taiwan to Singapore air route. *Journal of International Marketing and Marketing Research*, 26(1), 3-12.
- Yaveroglu, I., & Donthu, N. (2008). Advertising repetition and placement issues in online environment. *Journal of Advertising*, 37(2), 31-44.

ชื่อหนังสือ: จนกว่าจะถึงกาลปาวสาน: Until the End of Time: Mind, Matter, and Our Search for Meaning in an Evolving Universe

ชื่อผู้เขียนหนังสือ : Brian Greene
สำนักพิมพ์ : PENGUIN GROUP (สหราชอาณาจักร)
ชื่อผู้แนะนำหนังสือ : ภคพร อำมาตย์มณี ชุ่มอินทรจักร*
Pakaporn Ammatmanee Chumintarajak*

“งานเขียนที่อ่านง่ายแต่ซับซ้อน”

คำนิยามจากนักอ่านทั่วโลกให้กับหนังสือที่ร้อยกว่าหน้า ของ ศาสตราจารย์ไบรอัน กรีน นักฟิสิกส์และคณิตศาสตร์ระดับโลก ผู้อำนวยการศูนย์ฟิสิกส์เชิงทฤษฎีของมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ผู้ร่วมก่อตั้งเทศกาลวิทยาศาสตร์โลก ผู้เขียนงาน “The Elegant Universe: Superstrings, Hidden Dimensions, and the Quest for the Ultimate Theory” หนังสือด้านวิทยาศาสตร์ที่ขายดีที่สุดของนิตยสารไทม์และแอมะซอนกว่าสองล้านฉบับ

* ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้และหอสมุด มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

* Director of Learning center and Library, Dhurakij Pundit University

* Email: pakaporn.chu@dpu.ac.th

หนังสือที่พาผู้อ่านสำรวจ และเข้าถึงความมหัศจรรย์ในการดำรงอยู่ของมนุษย์ สรรพสิ่งต่างๆในโลกใบนี้ ความเป็นจักรวาลที่ดูห่างไกลจากชีวิตมนุษย์ที่ดำรงอยู่ ด้วยความหลากหลายของวิทยาศาสตร์ที่พิสูจน์ได้แล้ว และกำลังรอการพิสูจน์ การก่อตัวของกาแล็กซีและจักรวาล ทฤษฎีบิ๊กแบง พัฒนาการของโลกและมนุษย์ ความแปลกของชีวิต ที่เกี่ยวข้องด้วยกันกับสิ่งรอบตัวทั่วทั้งกาแลคซีอย่างไม่น่าเชื่อทุกอย่างอธิบายได้ง่ายๆด้วยกฎทางฟิสิกส์และคณิตศาสตร์

ศาสตราจารย์ไบรอันไม่ได้เขียนและรวบรวมหลักการพิสูจน์ด้วยกฎทางฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ ทางวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว แต่ได้กล่าวถึงศาสนา ความเชื่อ ความลึกลับของปรัชญาโลก สมบัติ ปัญญา เซลล์ประสาท ชีวิต ความคงอยู่ของมนุษย์ตั้งแต่เกิด จนถึงวันตายที่เป็นจุดจบของจักรวาลหนึ่งของตัวเรา เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวพันกันตั้งแต่ต้นจนจบ

หยิบหนังสือเล่มนี้มาอ่านแล้วซึมซับความลึกลับของมนุษย์ และสรรพสิ่งร่วมกับนักอ่านทั่วโลกไปด้วยกัน # New York Times Best-seller

แนวทางการจัดเตรียมต้นฉบับบทความ (Manuscript) สำหรับขอตีพิมพ์ในวารสารสุทธิปริทัศน์

วัตถุประสงค์การจัดพิมพ์

วารสารสุทธิปริทัศน์เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตซึ่งตีพิมพ์บทความวิชาการและบทความวิจัยสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

วารสารสุทธิปริทัศน์มีนโยบายการจัดพิมพ์ราย 3 เดือน ปีละ 4 ฉบับ ประจำเดือน ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน และฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม ของทุกปี โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการในศาสตร์สาขาต่างๆ อาทิเช่น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและโรงแรม กฎหมาย ภาษาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการศึกษา และสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
2. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปแบบของวารสารวิชาการ
3. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและนำเสนอผลการค้นคว้าและวิจัย
4. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ นักวิชาการและนักศึกษาได้เผยแพร่ผลงาน
5. เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณทางด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง

นโยบายการจัดพิมพ์

- วารสารสุทธิปริทัศน์มุ่งเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยที่มีคุณภาพในสาขาวิชาต่างๆ อาทิเช่น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและโรงแรม กฎหมาย ภาษาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการศึกษา และสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
- บทความวิชาการหรือบทความวิจัยที่ส่งมาขอตีพิมพ์จะต้องไม่อยู่ในระหว่างการขอตีพิมพ์หรือเคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนในวารสารอื่นๆ
- บทความวิชาการ มุ่งเน้นบทความที่เสนอแนวความคิดหรือผลการทบทวนวรรณกรรม หรือบทความที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจหรือกระตุ้นการวิจัยต่อเนื่องในหัวข้อวิชาการที่สำคัญต่างๆที่เกี่ยวข้อง
- บทความวิจัย มุ่งเน้นงานวิจัยที่ช่วยทดสอบทฤษฎี แนวคิด หรือผลงานวิจัยที่ช่วยขยายองค์ความรู้ในแง่มุมสำคัญต่างๆของทฤษฎีหรือแนวคิดเหล่านั้นเพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ หรือสามารถนำไปทำวิจัยต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างได้
- วารสารยินดีตีพิมพ์งานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยในหลากหลายรูปแบบที่ช่วยสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญหรือที่มีผลกระทบต่อสังคมวิชาการในวงกว้าง

กระบวนการคัดเลือกบทความ ค่าธรรมเนียม การเตรียมต้นฉบับ

วารสารสุทธิปริทัศน์จัดให้มีกระบวนการในการคัดเลือกบทความที่มีคุณภาพตามวิธี Double – Blinded Peer Review Process ซึ่งมีกระบวนการดังต่อไปนี้

- บทความที่ส่งเข้ามาจะผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการ และถูกส่งไปยังผู้ชำนาญการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ) ในสาขาวิชานั้นๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ (Peer Review) จำนวนอย่างน้อย 2 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านประเมินบทความ และเป็นผู้ให้ความเห็นและขอแนะนำว่าบทความนั้นๆ สมควรจะได้รับการยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข หรือ ยอมรับโดยมีเงื่อนไขให้แก้ไข และนำเสนอผลประเมินภายใน 4-6 สัปดาห์ ผู้เขียนจะต้องทำการแก้ไขและส่งบทความที่แก้ไขนั้นอีกครั้งภายใน 15 วัน หลังจากได้รับผลการประเมิน (มิฉะนั้นจะถือว่าไม่ประสงค์จะตีพิมพ์)

- ในกรณีที่บทความที่แก้ไขแล้วจากผลประเมินแบบ major revision ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความจะต้องพิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่าบทความที่แก้ไขแล้วดังกล่าวเป็นที่ยอมรับเพื่อการตีพิมพ์ได้
- กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตัดสินใจขั้นสุดท้ายที่จะตอบรับการตีพิมพ์หรือไม่ หากปรากฏมีความไม่สอดคล้องของผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 ท่าน
- บทความสามารถจัดทำเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น และผ่านการตรวจพิสูจน์อักษรเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดในข้อความและการพิมพ์
- ในกรณีที่บทความเป็นภาษาอังกฤษ บทความดังกล่าวต้องผ่านการตรวจการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยผู้ชำนาญมาแล้ว
- นอกจากนี้กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธการตีพิมพ์หากค้นพบว่าบทความได้รับการตีพิมพ์ในแหล่งอื่นมาก่อนแล้ว หรือเป็นการลอกเลียนมาจากแหล่งอื่น หรือเข้าข่าย Plagiarism ตามหลักสากล
- บทความทุกชิ้นจะต้องผ่านกระบวนการพิจารณา และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธไม่รับบทความหรือผลงาน ไม่ว่าจะเป็นบทความรับเชิญหรือในกรณีอื่น
- ทุกบทความที่ได้ผ่านการคัดเลือกเพื่อพิมพ์เผยแพร่จะถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสารสุทธิปริทัศน์
- กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนทราบภายในระยะเวลา 6-8 สัปดาห์ หากได้รับผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิตรงตามกำหนดเวลา
- กองบรรณาธิการไม่รับผิดชอบข้อผิดพลาดในบทความ ที่เกิดจากความผิดพลาดของผู้เขียน
- ในการจัดทำบทความผู้เขียนจะต้องจัดทำบทความในรูปแบบที่ทางวารสารสุทธิปริทัศน์กำหนดไว้ โดยสามารถดาวน์โหลดรูปแบบและส่งบทความผ่านระบบ Online Submission ได้ทางเว็บไซต์ของวารสาร <http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal> กรณี Online Submission มีปัญหาให้ส่งบทความต้นฉบับมาที่ Email: dpujournal@dpu.ac.th
- หากกองบรรณาธิการรับบทความไว้พิจารณา ทางกองการจัดการวารสารจะแจ้งผลไปที่ Email ของผู้เขียนเพื่อชำระเงินเป็น **ค่าจัดการลงบทความในอัตรา 4,500 บาท ต่อ 1 บทความ**
- เมื่อบทความได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนสามารถ Download วารสารเรื่องนั้นๆ ในฉบับที่บทความนั้นตีพิมพ์ได้จากเว็บไซต์ของวารสาร <http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบการพิมพ์บทความ

บทความต้นฉบับจะต้องทำส่งมาในรูปแบบดังต่อไปนี้

- ขนาดกระดาษ จัดพิมพ์ลงโปรแกรม Microsoft Word กระดาษ A4
- ขอบกระดาษ เว้นระยะ 1 นิ้ว ทุกด้าน
- การตั้งค่าระยะบรรทัดให้ใช้ค่าตามปกติ คือ 1 เท่า หรือ 1 Single
- จำนวนหน้า ไม่เกิน 12 หน้า ขนาดกระดาษ A4 (รวม ชื่อเรื่อง รูปและตารางที่เกี่ยวข้อง บรรณานุกรม และภาคผนวก) หากมีจำนวนหน้าเกินกว่านั้น หลังทำการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้อ่านประเมินบทความเสร็จสิ้นแล้ว ผู้เขียนต้องชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมสำหรับหน้าที่เกิน หน้าละ 300 บาท (อนุญาตให้ไม่เกิน 3 หน้า เท่านั้น)
- ใส่เลขหน้า กำหนดมุมบนขีดขวา ขนาด 14 point ทุกหน้า
- ตัวอักษร Browallia New ตามหัวข้อที่กำหนดดังนี้
ชื่อเรื่อง (Title)

- ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 18 point กำหนดขีดซ้าย ตัวหนา
- ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทุกตัว
- ควรให้ความกระชับให้มากที่สุด

ชื่อ-ที่อยู่และประวัติผู้เขียน (ทุกคน)

- ชื่อ-ที่อยู่และประวัติผู้เขียน ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point กำหนดขีดซ้ายทั้งหมด ประกอบด้วยผู้เขียน ตำแหน่งงาน หน่วยงานที่สังกัด ชื่อสถาบัน ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ทางไปรษณีย์ เบอร์โทรศัพท์ และ Email address

บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ต้องผ่านการตรวจพิสูจน์โดยผู้ชำนาญ)

- ชื่อ “บทคัดย่อ” และ “Abstract” ขนาด 16 point กำหนดกึ่งกลาง ตัวหนา เว้น 1 บรรทัด
- Text บทคัดย่อภาษาไทย –อังกฤษขนาด 14 point
- ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
- ความยาวของบทคัดย่อแต่ละภาษาควรอยู่ระหว่าง 200-250 คำและมีเนื้อหาที่ตรงกัน
- ความยาวรวมไม่เกิน 1 หน้า นับรวมทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษอยู่ในหน้าเดียวกัน เนื้อหาในบทคัดย่อควรระบุวัตถุประสงค์ ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัยและบทสรุปโดยย่อ

คำสำคัญ (Keywords)

- พิมพ์ต่อจากส่วนบทคัดย่อ และอยู่ในหน้าเดียวกันกับบทคัดย่อ ทั้งภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point
- ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถานและเป็นคำหลักที่ใช้ในการอ้างอิง ค้นหา ไม่เกิน 5 คำ

เนื้อหา (Body) ประกอบด้วย

- ขนาด 14 point พร้อมเลขหน้ากำหนดมุมบนด้านขวา
- ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
- บทนำ
- วัตถุประสงค์ (การวิจัย)
- แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (หากเป็นบทความวิจัยต้องมีการนำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย)
- วิธีการดำเนินการวิจัย (หากเป็นบทความวิจัย)
- ผลการวิจัยและอภิปรายผล
- บทสรุปและข้อเสนอแนะ
- บรรณานุกรม (ใช้รูปแบบ APA Style และผ่านการตรวจข้อผิดพลาดในข้อความและจากการพิมพ์)

■ การแสดงภาพและรูปภาพ (Figure) ให้พิมพ์คำว่า “ภาพที่...” ตามด้วยลำดับที่ของภาพ 1, 2, 3... ไว้ด้านล่างของภาพหรือรูปนั้นพร้อมชื่อรูปภาพ โดยให้ใช้สีขาว-ดำเท่านั้น หรือ หากผู้เขียนต้องการตีพิมพ์รูปภาพสี ผู้เขียนต้องชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมหน้าละ 500 บาท

■ การพิมพ์ตาราง (Table) ให้พิมพ์คำว่า “ตารางที่...” ตามด้วยลำดับที่ของตาราง 1, 2, 3... ไว้ด้านบนของตาราง และมีชื่อตาราง

■ การเขียนบรรณานุกรม (Bibliography) ใช้รูปแบบ APA Style

(อ่านรายละเอียดได้จากเมนูขั้นตอนการส่งบทความที่เว็บไซต์ของวารสาร <http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal-agree>)

หมายเหตุ ท่านสามารถดาวน์โหลดตัวอย่างบทความได้จากเมนูย่อวารสารย้อนหลังที่เว็บไซต์

<http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal-search> หรือ Facebook: <https://www.facebook.com/suthiparithat/>

จริยธรรมการตีพิมพ์ของวารสารสุทธิปริทัศน์

จริยธรรมในการตีพิมพ์

หน้าที่และความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

1. กองบรรณาธิการประกาศวิธีปฏิบัติในการจัดเตรียมต้นฉบับและรายละเอียดที่จำเป็นอื่น ๆ ที่ผู้เขียนต้องปฏิบัติตามให้ผู้สนใจส่งบทความตีพิมพ์และสาธารณชนทั่วไปทราบ
2. กองบรรณาธิการประกาศวิธีการเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ ค่าดำเนินการจัดการต้นฉบับ หรือค่าใช้จ่ายอื่นใดในอัตราจัดเก็บที่ชัดเจนจากผู้เขียน เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ ที่เกี่ยวข้องให้ผู้สนใจส่งบทความตีพิมพ์และสาธารณชนทั่วไปทราบ
3. กองบรรณาธิการมีการตรวจสอบการพิมพ์ซ้ำซ้อน (Duplication) และการลอกเลียนผลงานวิชาการ (Plagiarism)
4. กองบรรณาธิการมีกระบวนการประเมินคุณภาพบทความที่ปราศจากอคติ และไม่ลำเอียงกว่าที่ประกาศโดยไม่มีเหตุผลอันควร โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนอย่างน้อย 2 คน ในสาขาวิชานั้น ๆ
5. กองบรรณาธิการไม่เปิดเผยข้อมูลผู้เขียนทุกท่านและผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในระหว่างที่การประเมินบทความยังดำเนินอยู่
6. กองบรรณาธิการไม่เปิดเผยเนื้อหาหรือข้อมูลในบทความในระหว่างที่บทความนั้นยังไม่ได้รับการตีพิมพ์
7. กองบรรณาธิการต้องคัดเลือกบทความที่จะตีพิมพ์ตามเกณฑ์คุณภาพของวารสารและไม่รับตีพิมพ์บทความวิจัยเพื่อผลประโยชน์อื่น ๆ
8. กรณีมีเหตุสงสัยว่าการกระทำผิดจรรยาบรรณของผู้เขียน กองบรรณาธิการต้องตรวจสอบหาหลักฐานให้แน่ชัดก่อนปฏิเสธการตีพิมพ์ และมีการแจ้งให้ผู้เขียนได้ชี้แจง
9. กองบรรณาธิการไม่มีส่วนในการตัดสินใจคัดเลือกบทความที่ตนเป็นผู้เขียนหรือผู้เขียนร่วมหรือมีผลประโยชน์อื่น ๆ เกี่ยวข้อง
10. กองบรรณาธิการมีช่องทางในการร้องเรียนผลการตัดสินของกองบรรณาธิการและที่เกี่ยวกับบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร และมีวิธีปฏิบัติในการแก้ไขข้อร้องเรียนและข้อผิดพลาดต่างๆของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประเมิน

1. ผู้ประเมินต้องไม่เปิดเผยข้อมูลในบทความในระหว่างที่บทความนั้นยังไม่ได้รับการตีพิมพ์
2. ผู้ประเมิน ประเมินคุณภาพบทความด้วยความที่เป็นกลาง ปราศจากอคติ และไม่เสนอแนะด้วยเจตนาซ่อนเร้นที่หวังประโยชน์อื่น ๆ อาทิ เพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิงของผลงาน
3. ผู้ประเมินส่งผลการประเมินตามกำหนดเวลาและรับผิดชอบต่อผลการประเมิน
4. หากพบว่าผู้เขียนมีการกระทำผิดจรรยาบรรณใดๆ หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนบทความที่ประเมิน ผู้ประเมินต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบอย่างเป็นทางการ

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เขียน

1. ผู้เขียนรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ของผู้เขียนและหรือผู้ร่วมเขียนและไม่เคยตีพิมพ์ในแหล่งใดมาก่อน
2. ผู้เขียนรับรองว่าผลงานที่ส่งมาให้พิจารณาตีพิมพ์จะต้องไม่มีส่วนหนึ่งส่วนใดที่เป็นการลอกเลียนผลงานวิชาการ (Plagiarism) ทั้งของตนเองและผู้อื่น และต้องมีการอ้างอิงผลงานอย่างถูกต้องและครบถ้วน
3. ผู้เขียนรายงานข้อเท็จจริงจากการทำวิจัย โดยไม่บิดเบือนหรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
4. ผู้เขียนอ้างอิงผลงานของผู้อื่นอย่างถูกต้องตามรูปแบบการอ้างอิงทั้งในเนื้อหาและการเขียนบรรณานุกรมตามนโยบายของวารสาร
5. ผู้เขียนปฏิบัติตามจริยธรรมในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นผู้เขียน (Authorship) อย่างเคร่งครัด โดยทุกชื่อที่ปรากฏในบทความจะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการทำวิจัย
6. หากมีผู้เขียนร่วม ผู้เขียนทุกคนจะต้องเห็นชอบกับต้นฉบับบทความและเห็นชอบกับการส่งต้นฉบับบทความนั้นให้วารสารพิจารณาตีพิมพ์
7. ผู้เขียนควรระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี)
8. กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธการตีพิมพ์ หากพบว่าบทความได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในแหล่งอื่นมาก่อนแล้ว หรือเป็นการลอกเลียนจากแหล่งอื่น
9. ความเสียหายต่างๆจากการละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือองค์กรอื่นๆด้วยข้อเท็จจริงจากบทความ (ถ้ามี) ให้ตกเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน

ใบสมัครสมาชิกและใบสั่งซื้อวารสารสุทธิปริทัศน์

ชื่อ-นามสกุล.....

สถานที่จัดส่งวารสาร.....

เลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

สถานที่ติดต่อ.....

โทรศัพท์(มือถือ).....โทรศัพท์(บ้าน/ที่ทำงาน).....

Email:.....

กำหนดออกวารสาร ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 ม.ค.-มี.ค.

ฉบับที่ 2 เม.ย.-มิ.ย.

ฉบับที่ 3 ก.ค.-ก.ย.

ฉบับที่ 4 ต.ค.-ธ.ค.

ประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกวารสาร“สุทธิปริทัศน์” ☐ 1 ปี ☐ 2 ปี ☐ 3 ปี

☐ สถานภาพสมาชิก ☐ สมาชิกใหม่ เริ่มเป็นสมาชิกตั้งแต่ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ถึงปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....

☐ สมาชิกเก่า ต่ออายุสมาชิกตั้งแต่ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ถึงปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อัตราค่าสมาชิกฉบับละ 550 (รวมค่าจัดส่ง)

☐ 1 ปี จำนวน 4ฉบับ เป็นเงิน 2,200 บาท

☐ 2 ปี จำนวน 8ฉบับ เป็นเงิน 4,400 บาท

☐ 3 ปี จำนวน 12ฉบับ เป็นเงิน 6,600 บาท

☐ สั่งซื้อเป็นรายฉบับ ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....จำนวน.....ฉบับ

ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....จำนวน.....ฉบับ

ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....จำนวน.....ฉบับ

ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....จำนวน.....ฉบับ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน.....บาท (ตัวอักษร) บาท

ออกใบเสร็จในนาม.....

วิธีชำระเงินค่า ☐ โอนเงิน ธนาคารกรุงไทย เลขที่บัญชี 647-200111-4 ชื่อบัญชี“มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

สมัครสมาชิกโดย “สาขาเออร์เบินสแควร์ ประเภทอมทรัพย์

☐ ธนาคารตั้งจ่าย “มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์” (ปทจ.หลักสี่)

ส่งหลักฐานการโอนเงิน จำนวนของจดหมายถึง กองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ (ศูนย์บริการวิจัย)

เลขที่ 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ จ.กรุงเทพฯ 10210 (ระบุสมัครสมาชิก/ต่ออายุ/สั่งซื้อรายฉบับ)

หรือส่งแฟกซ์/Email dpujournal@dpu.ac.th (ระบุสมัครสมาชิก/ต่ออายุ/สั่งซื้อรายฉบับ ในใบPay in)

โทร. 02954-7300 ต่อ 646, 636

Email:dpujournal@dpu.ac.th

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร

()

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบฟอร์มเสนอส่งบทความวารสารสุทธิปริทัศน์

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนหลัก คนที่ 1).....

สถานที่ทำงาน.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนร่วม คนที่ 2).....

สถานที่ทำงาน.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนร่วม คนที่ 3).....

สถานที่ทำงาน.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

ประเภทบทความที่ขอส่ง ☐ บทความวิจัย (Research article) ☐ บทความวิชาการ (Academic article)

ถ้าบทความที่เสนอเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย คุชกรีนินท์ หรืออื่น ๆ โปรดระบุ.....

☐ งานวิจัย/วิชาการชื่อเรื่อง.....

☐ วิทยานิพนธ์ (คุชกรีนินท์) ชื่อเรื่อง.....

☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่าบทความนี้และสัญญาว่า" เป็นผลงานที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ที่ใดมาก่อนและไม่
นำไปตีพิมพ์ลงในวารสารอื่นซ้ำอีกและเป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมตามชื่อที่ระบุในบทความตามจริงและยอมรับเงื่อนไข
ของกองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ทุกประการ กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง
ภาพ กราฟ และหรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ให้เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว"

ลงชื่อ.....

()

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วิธีชำระเงินค่าลงบทความ 4,500 บาท ชำระเงินเมื่อบรรณาธิการตอบรับบทความของท่านผ่านขั้นตอนที่ 2

โดยแจ้งผลทาง Email / ผู้ส่งบทความสามารถสอบถามได้ด้วยตนเอง

☐ ธนาคารดิจิทัลจ่าย “มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์” (ปทอ.หลักสี่)

☐ โอนเงิน ธนาคารกสิกรไทย เลขที่บัญชี 647-200111-4 ชื่อบัญชี “มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์”

สาขา เออร์เบินสแควร์ ประเภทออมทรัพย์

☐ แคมเปญเช็ค สั่งจ่ายในนาม “มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์” เลขที่บัญชี 647-200111-4

ส่งหลักฐานการโอนเงินมาที่เมล dpujournal@dpu.ac.th (ค่าลงบทความ ในใบ Pay in) หรือทางไปรษณีย์ จ่าหน้า
ของถึง กองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
(ศูนย์บริการวิจัย อาคารสำนักอธิการบดี 1 ชั้น 4) เลขที่ 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ จ.กรุงเทพฯ 10210
(วงเล็บมุมของ ค่าลงบทความวารสารสุทธิปริทัศน์) ติดต่อโทร. 0 2954-7300 ต่อ 646

“วารสารสุทธิปริทัศน์” มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (พ.ศ. 2544 ถึงปัจจุบัน)
ในกลุ่ม TCI สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ค่าสมัครสมาชิก รายปี ฉบับละ 550 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

1 ปี จำนวน 4 ฉบับ 2,200 บาท

ค่าธรรมเนียมพิเศษ

- ส่วนที่เกิน 12 หน้า (ไม่เกิน 14 หน้า) คิดเพิ่มเติม ในอัตราหน้าละ 300 บาท
(รวมถึงบทความฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับการรับรองให้ตีพิมพ์จากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว)
- ภาพประกอบสี คิดเพิ่มเติมในอัตราหน้าละ 500 บาท

www.dpu.ac.th/dpurc/journal

Facebook: /suthiparithat

Email: dpujournal@dpu.ac.th

6 วิทยาลัย และ 6 คณะที่ตอบโจทย์อนาคต

**วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์**
ความสำเร็จ...ไม่ถ่วงรอหลังรับปริญญา
You can succeed even before you graduate

CIBA
วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

- การบัญชียุคดิจิทัล (บัญชีบัณฑิต)**
หลักสูตร 4 ปี
จำนวนนักศึกษา 240,000 คน
ปีแรก 150 คน
- การตลาดยุคดิจิทัล**
หลักสูตร 4 ปี
จำนวนนักศึกษา 240,000 คน
ปีแรก 150 คน
- Digital Entrepreneurship**
การเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล
หลักสูตร 4 ปี
จำนวนนักศึกษา 240,000 คน
ปีแรก 150 คน
- Fintech**
การเงินและเทคโนโลยีทางการเงิน
หลักสูตร 4 ปี
จำนวนนักศึกษา 240,000 คน
ปีแรก 150 คน
- โลจิสติกส์และโซลูชันเทคโนโลยี**
หลักสูตร 4 ปี
จำนวนนักศึกษา 240,000 คน
ปีแรก 150 คน
- ธุรกิจระหว่างประเทศ**
หลักสูตร 4 ปี
จำนวนนักศึกษา 240,000 คน
ปีแรก 150 คน
- HR**
การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ยุคดิจิทัล
หลักสูตร 4 ปี
จำนวนนักศึกษา 240,000 คน
ปีแรก 150 คน
- เศรษฐศาสตร์**
สาขา Business Analytics
หลักสูตร 4 ปี
จำนวนนักศึกษา 240,000 คน
ปีแรก 150 คน
- หลักสูตรนานาชาติ**
สาขา Business Analytics
หลักสูตร 4 ปี
จำนวนนักศึกษา 240,000 คน
ปีแรก 150 คน

**วิทยาลัยนวัตกรรมด้านเทคโนโลยี
และวิศวกรรมศาสตร์ (CITE)**

CITE
College of Innovative
Technology and Engineering
Dhurakij Pundit University

- สาขาวิชาระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์
- สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
- สาขาวิชาการออกแบบเชิงโต้ตอบและการพัฒนาเกม
- สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์
- สาขาวิชาวิศวกรรมการจัดการและโลจิสติกส์
- สาขาวิชาวิศวกรรมหุ่นยนต์
- สาขาวิชาธุรกิจวิศวกรรม

CADT
College of Aviation
Development & Training
Dhurakij Pundit University

**วิทยาลัยการพัฒน
และฝึกอบรมด้านการบิน
(CADT)**

- สาขาวิชาธุรกิจการบิน
- สาขาวิชาการจัดการเทคโนโลยีการบิน

CIM
College of Integrative
Medicine
Dhurakij Pundit University

**วิทยาลัยการแพทย์บูรณาการ
(CIM)**

- สาขาวิชาบูรณาการสุขภาพและความงาม
- สาขาวิชาการประกอบอาหารเพื่อสุขภาพ
- สาขาวิชาแพทย์แผนไทย

**วิทยาลัยนานาชาติจีน-อาเซียน
CHINA-ASEAN
International College
(CAIC)**

- สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว
- สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ
- สาขาวิชาการเงินและการบัญชี
- สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ

ICSC
International College of Social
Sciences and Communication (ICSC)

**วิทยาลัยนานาชาติสังคมศาสตร์และนิเทศศาสตร์
International College of Social
Sciences and Communication (ICSC)**

- หลักสูตรสังคมศาสตร์
รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารภาครัฐและภาคเอกชน
- หลักสูตรนิเทศศาสตร์
นิเทศศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์
(หลักสูตรนานาชาติ)

คณะนิติศาสตร์ปรีดีพนมยงค์

- สาขาวิชานิติศาสตร์
(กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ, นิติกรรม
และการสร้างสรรค์, กลุ่มวิชาชีพใน
กระบวนการยุติธรรม,
กลุ่มวิชานักกฎหมายภาครัฐ)

คณะนิเทศศาสตร์

- สาขาวิชาการโฆษณา
- สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์
- สาขาวิชาการสื่อสารการตลาด
- สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์
- สาขาวิชาสื่อสารมวลชนและนวัตกรรมสื่อ
- สาขาวิชาภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล

คณะศิลปกรรมศาสตร์

- สาขาวิชาศิลปะการแสดงประยุกต์
- สาขาวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก
- สาขาวิชาการออกแบบตกแต่งภายใน
- สาขาวิชาการออกแบบและธุรกิจแฟชั่น

คณะรัฐประศาสนศาสตร์

- สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

คณะศิลปศาสตร์

- สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
- สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ
- สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ
- สาขาวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ
- สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารธุรกิจ
(หลักสูตรนานาชาติ)

คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม

- สาขาวิชาการท่องเที่ยว
- สาขาวิชาการโรงแรม

กองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์

ศูนย์บริการวิจัย สำนักอธิการบดี 1 ชั้น 4

110/1-4 ถนนประชาชื่น หลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

โทรศัพท์: 0 2954-7300 ต่อ 646, 636

อีเมล: dpujournal@dpu.ac.th